

E. xv-c

19

25,108/C

MEDICINÆ
COMPENDIUM,

IN USUM
EXERCITATIONIS
DOMESTICÆ

DIGESTUM

a

JOHANNE DE GORTER,

A. L. M. Medicinæ Doctore & Professore Ordinario.

PARS SECUNDA.

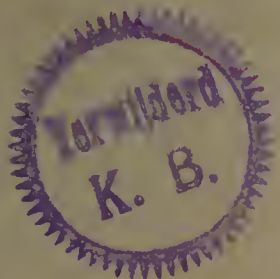

LUGDUNI BATAVORUM,

Apud { BALDUINUM VANDER Aa,
in Platea vulgo de Breestraat,
et
PETRUM VANDER Aa,
in Platea vulgo de Nieuwesteeg. } Bibl.

MDCCXXXVII.

Cum Privilegio.

S E R E N I S S I M O

E T

C E L S I S S I M O

PRINCIPI AC DOMINO,

D O M I N O

GUILIELMO, CAROLO,
HENRICO FRISONI

DEI GRATIA PRINCIPI ARAUSIONENSI ET
NASSAVIÆ; COMITI CATIMELIBOCORUM,
VIANDÆ, DIETSÆ, SPIEGELBERGÆ, BU-
RÆ, LEERDAMI; MARCHIONI VEERÆ, ET
FLISSINGÆ; BARONI BREDÆ, BEILSTENII,
CRANENDONKII, ENDHOVIÆ, LIESVELDII;
DYNASTÆ BREFURTI, TURNHOLTI, GER-
TRUDESBERGÆ, GULIELMOPOLIS, CLUN-
DRIÆ, SANCTI MARTINI AGGERIS, SE-
PTEMBERGÆ, SUPERIORIS ET INFERIORIS
SUALUWÆ, NAAALDVICI, GRIMBERGÆ,
HERISTALLI, ARLESII, NOCERETI, SAN-

* 2

VITI,

VITI, BUTGENBAGII, DAASBURGII, ET
WARNETORII; SUPREMO DOMINO INSU-
LÆ AMELANDIÆ; BURGGRAVIO HÆRE-
DITARIO ANTVERPIÆ ET BESUNTII; MA-
RESCHALLO HÆREDITARIO HOLLANDIÆ;
GUBERNATORI ATQUE PRÆFECTO GENE-
RALI GELDRIÆ ET ZUTPHANIÆ; GUBER-
NATORI HÆREDITARIO ET PRÆFECTO
GENERALI FRISIÆ; GUBERNATORI ET
PRÆFECTO GENERALI GRONINGÆ, A-
GRORUMQUE CIRCUMJACENTIUM, NEC
NON DRENTIÆ; CELEBERRIMI ET ILLU-
STRISSIMI ORDINIS PERISCELIDIS SOCIO

SALUTEM ET FELICITATEM.

Moribus & longa consuetudine
receptum est, quod, qui in pu-
bli.

blicam lucem contendit emittere
aliquod opus, id vel Magnati, vel
Mæcenati cuidam inscribat, ut
Patronum habeat & Defensorem.
Magis autem conducere arbitror,
Illustri quadam vel Celsissima Per-
sona in fronte nitere, ut honor &
dignitas accedat operi, & ejus me-
moriam quam maxime fiat longa.
Ex hac igitur ratione, & quoniam
ab anno 1577 a Celsissimo D. D.
Guljelmo Principe Auriacensi &
Nassaviæ &c. &c. atque aliis Ata-
vis Regibus T. familia nostra di-
gnitatibus & beneficiis multis fuit
ornata, hos labores C. T. tam-
* 3 quam

quam publicum observantiæ & gratitudinis monumentum, dico, dedico, & humillime offero. Sit opus hoc C. T. acceptum, ut eo plus splendoris habeat, & maneat observantiæ debitæ perpetuum documentum. Largiatur DEUS T. O. M. vitam longam, & firmam sanitatem C. T. cum Serenissima Conjuge.

SEREN. & C. T.

Humillimus

JOH. DE GORTER.

P R Æ F A T I O.

Alteram hujus Compendii partem, quia imprimis morborum curationes completitur, Therapeuticam vocavi. Hanc solent Medici ultimo pertractare loco, quæ etiam mea fuit sententia: at in pervolvendis particularibus morbis, toties inveniens citatas curationes generales, ut sine præcognitione earum, vix possimus morborum particularium curationes assequi, sententiam mutavi, & hanc partem Medicinæ præmittendam esse censui. Sed, ut Morbus, ita Therapeutica generalis est & particularis; generalia sola, nisi quod quædam particularia, quæ

P R Æ F A T I O.

quæ ex iis facile potuere deduci, eodem titulo complexus sum. Specialiora vero Therapeutica, quæ ex morbis particularibus, vel ex corporis parte descendunt; post horum morborum descriptionem tradenda esse existimavi: hi autem ob multitudinem vix patiuntur in compendium redigi, quod institutionibus est destinatum; quam ob rem partem hanc esse Compendii ultimam constitui. Morbos vero & Therapeutica particularia, si DEUS largiatur vitam & otium, ampliori descriptione persequar, ut Studiosis æque, quam aliis Medicis, inservire possit nostra pertractatio.

Usum atque præstantiam Therapeutices in arte Medica intellexi anno undecimo hujus seculi, cum audiebam in Lectione Publica Clarissimum & Celeberrimum Virum, H. BOERHAAVE, de hac re verba facientem: longa dein ferie annorum dicti veritatem in quotidiana praxi expertus. Usu itaque multiplici in-

sti-

P R Æ F A T I O.

ſtigatus, atque Inſtitutionibus hujus Viri, in Arte Medica Celeberrimi, adjutus, nonnulla tentavi ad commodiorem & certiore curationem comparandam ad-
dicere, quæ vel inter legendum, vel inter exercitationes Præcticas occurrebant; neque pœnituit facti, magnam enim mihi in curandis ægris præbuit utilitatem, multa talia, brevi tempore, pervolvere poſſe. Nunc vero publice docendi munere mihi incumbente, nihil eſſe utiliſ, nihilque majus a me exigi ratus, quam ut ea, quæ olim experiebar in Praxi Medica magni momenti & uſus, revelarem. Sed ut captui Auditorum, quæ ſparſim collegeram, magis eſſent adaptata, cuncta in ordinem talem redegi, qui mihi viſus eſt Scientiæ Mediæ maxime accommodatus.

Rerum multitudo, ne Compendii excederet limites, ſtilo concifo tradenda, fecit ſenſum ubique non eſſe ſatis perſpicuum, quod tamen evitare non potui: ne-

* *

que

P R Æ F A T I O.

que Quæstionum resolutiones adjectas invenies L. B. hoc brevitati & institutionibus tradendis conducere ratus, ut in his examinandis studioforum exerceatur ingenium, qui cæteroquin in exposita resolutione conquiescunt.

Copiosissimum adjeci Indicem, ut collecta haberentur, quæ sparsim de morbis & curationibus particularibus in utraque parte Compendii sunt tradita. Ne eadem res variis nominibus insignita distraheretur, cuncta de eadem re in unum detuli nomen: imo interdum multas res, non multum distantes, eodem nomine complexus sum. Ut autem intelligat L. B. ubi res proposita sit quærenda, nominibus singulis, quæ loca in Compendio non exhibent, alia adjeci nomina, ubi de ea re agitur. V. G. Si quis quærit *Lipothymiam*, *Tristitiam* vel similia, ea reperiet in ANIMUS: itidem cupiens scire ubi agatur de *Cuticula Phlogistica*, ex nomine invento deteget INFLAMMA-

MA-

P R Æ F A T I O.

MATORIAM DISPOSITIONEM esse inspi-
ciendam, cum reperiet in eo titulo *Cuticula Pblogisti-*
ca: atque in medicamentis *Aromata* invenientur ad
CALEFACIENTIA. Malui Tractatum & Para-
graphum, quam paginas, in Indicè citare, ut distinctius
indicaretur locus, & Studiosi quoque minori labore
possent invenire, siquid ad hunc vel illum locum
notaissent.

Cognitione autem Morborum & Therapeutices ju-
nior instructus Medicus, mederi tamen morbis non
sufficit, medicamentis enim curatio est absolvenda, quo-
rum igitur virtutes in Catalogo simplicium & in singulis
collectæ ab eo sunt addiscendæ. Utramque partem se-
dulo agitatam fuisse a multis non ignoro, a nemine ta-
mem tali ordine, qualem servavi in Compendio. Au-
ctor itaque fui, ut Filius meus tale concinnaret opus,
quod institutionibus nostris esset accommodatum, & sim-
plicium medicamentorum vires tam ad singula, quam in

P R Æ F A T I O.

Catalogo exhiberet: opus istud perfecit, & propediem
lucem videbit, ut suppleatur id, quod in Compendio
deficit.

S E R I E S T R A C T A T U U M.

TRACT.	LIII. <i>De Morbis.</i>	Pag. 3
	LIV. <i>De Curatione.</i>	18
	LV. <i>De Medicamentis.</i>	20
	LVI. <i>De Formulis Medicamentorum.</i>	23
	LVII. <i>De Adstringentibus.</i>	40
	LVIII. <i>De Roborantibus.</i>	43
	LIX. <i>De Laxantibus.</i>	45
	LX. <i>De Indurantibus.</i>	48
	LXI. <i>De Emollientibus.</i>	50
	LXII. <i>De Humeſcantibus.</i>	51
	LXIII. <i>De Siccantibus.</i>	53
	LXIV. <i>De Corrodentibus.</i>	55

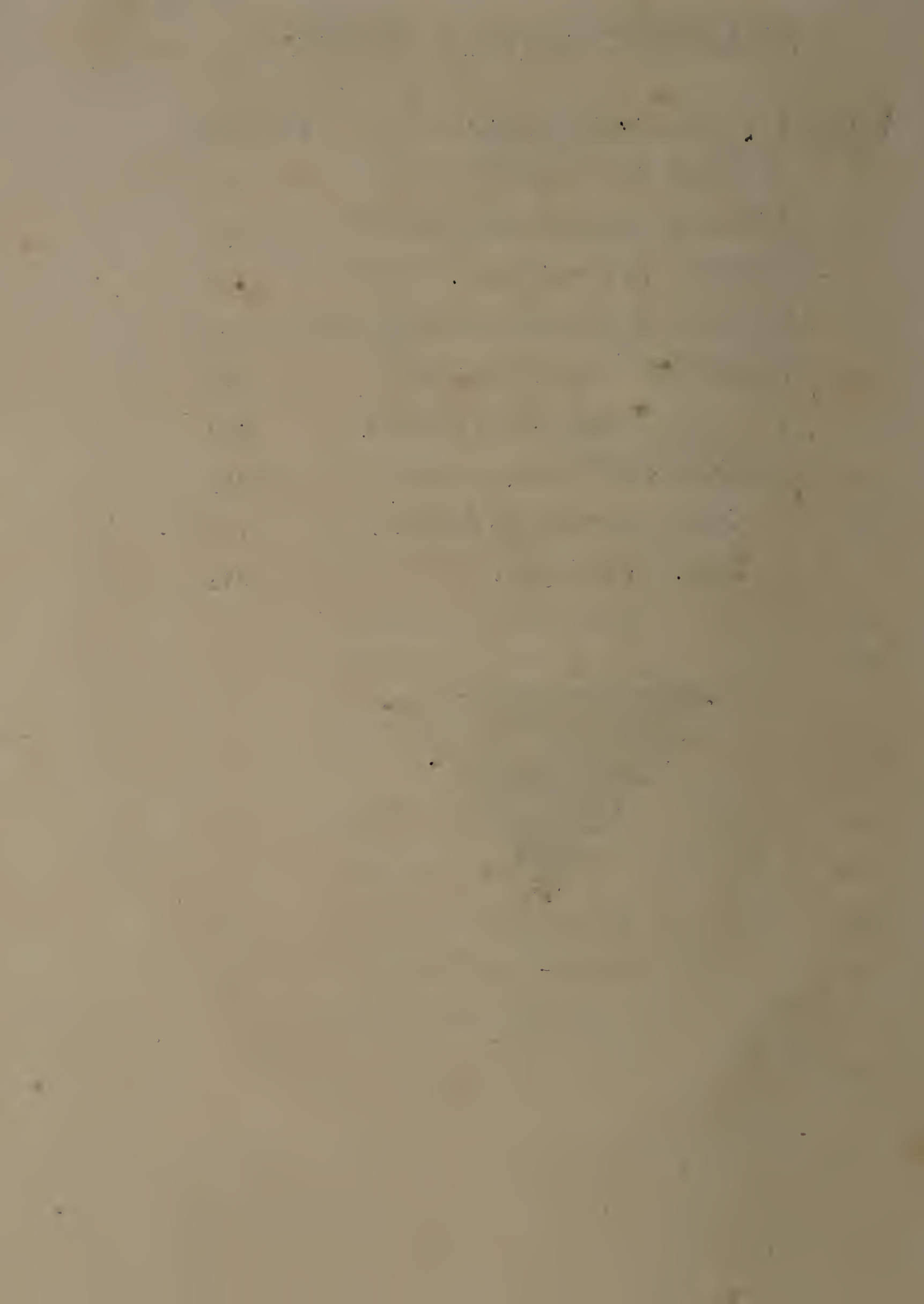
SERIES TRACTATUUM.

TRACT.	LXV. <i>De Consolidantibus.</i>	Pag. 58
	LXVI. <i>De Obvolventibus.</i>	61
	LXVII. <i>De Evacuantibus.</i>	64
	LXVIII. <i>De Absorbentibus.</i>	67
	LXIX. <i>De Discutientibus.</i>	70
	LXX. <i>De Evacuationem Sistentibus.</i>	72
	LXXI. <i>De Nutrientibus.</i>	76
	LXXII. <i>De Condientibus.</i>	78
	LXXIII. <i>De Corrigentibus.</i>	81
	LXXIV. <i>De Obtundentibus.</i>	82
	LXXV. <i>De Præparantibus.</i>	83
	LXXVI. <i>De Pus moventibus.</i>	86
	LXXVII. <i>De Incrassantibus.</i>	87
	LXXVIII. <i>De Diluentibus.</i>	93
	LXXIX. <i>De Resolventibus.</i>	96
	LXXX. <i>De Lenientibus.</i>	102
	LXXXI. <i>De Abstergentibus.</i>	104
	LXXXII. <i>De Aperientibus.</i>	110
	LXXXIII. <i>De Movenibus.</i>	114
	TRACT.	

SERIES TRACTATUUM.

TRACT. LXXXIV. <i>De Stimulantibus.</i>	Pag. 125
LXXXV. <i>De Calefacientibus.</i>	131
LXXXVI. <i>De Motum minuentibus.</i>	136
LXXXVII. <i>De Frigefacientibus.</i>	139
LXXXVIII. <i>De Salivantibus & Apophlegmatizantibus.</i>	141
LXXXIX. <i>De Vomitoriis & Vomitu.</i>	148
XC. <i>De Alvi ductione & fluxu.</i>	165
XCI. <i>De Urinam ducentibus.</i>	205
XCII. <i>De Perspirabile ducentibus.</i>	215
XCIII. <i>De Sudoriferis.</i>	218

M E D I C I N Æ
C O M P E N D I U M.
P A R S S E C U N D A
T H E R A P E U T I C A M
E X H I B E N S.

THE
HISTORY OF
THE
REIGN OF
JAMES
THE SECOND

TRACTATUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

D E

M O R B I S.

I.

Uoties in homine Corporis & Animæ functiones Definitio
omnes peragi nequeunt cum tanta *constantia*, *vi-*
gore & sine *molestia*, ut in sano fieri consuevit:
vel 2º *mala organi configuratio* habetur: vel 3º quo-
ties quædam intus sunt *aliena*, etiamsi nullis indi-
ciis sensibilibus in functionibus læsis detegi queant;
talís status *Morbus*, νόσος, νόσμη, ab aliis *Passio*, πάθος, quan-
doque *Ægrotudo* & *Ægrimonia* vocatur: & homo, quem oc-
cupat, *Æger* seu *Ægrotus*.

II. Ad duo summa genera Morborum differentiæ referri, pos- Divisio ge-
sunt: 1º quæ in uno duntaxat Morbo observantur, nulla fa- neralis.
cta comparatione ad reliquos; 2º quæ Morbos multos a se invi-
cem distinguunt.

III. In Morbo unico, 1º occurrunt mutationis tempora; Unius mor-
2º alia quædam accidentalia, ut *recidiva*, *paroxysmus*, *mutatio* & *bi-*
similia.

IV. Etiamsi Medici soleant quatuor duntaxat in Morbis tem- Morbi
pora observare, ego autem magis conducere curationi existimo, tempora.

T. 53. 4 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

septem diversa distinguere tempora : 1° Quod præcedit Morbum , eumque *futurum* esse indicat ; 2° *Principium* ipsius morbi ; 3° *Augmentum* ; 4° *Statum* ; 5° *Decrementum* ; 6° *Finem* ; 7° Quod continet ea, quæ *post morbum* observantur.

Morbus futurus.

V. Dum aliquem in homine exspectamus Morbum , is vel aggredi potest hominem sanum , vel jam alio morbo laborantem.

In sano.

VI. In sano homine duplici modo oriuntur morbi : 1° sine ulla antecedenti causa prædisponente , ut vulnus , combustio , fractura & similia , qui ergo prædici nequeunt ; 2° ex duabus causis combinatis. Altera *Prædisponente* , quæ etiam *Antecedens* , προηγμένη , *Præincipiens* , *Occasio* vocatur ; hæc sola morbum non inducit , estque sæpe in corpore sine ullo signo , ita ex *sexu* & *ætate* , *corporisque figura* externa , atque *vitæ genere* prædicuntur multi Morbi. Altera vero *Excitante* , Medicis προκαταρκτική ; hæc etiam non excitat Morbum , nisi prædisponens sit in corpore : hinc non omnes peste , variolis , pleuritide afficiuntur , licet aër miasmatis venenatis inquinatus sit. Quandoque 3° sanitas in quibusdam mutata , ut , dum caleat , vel laboraverit , hominem ad certum morbum disponat : inde robusti in *pleuritidem* , juvenes in *hæmoptoën* proni.

VII. Horum omnium gnarus Morbum *prænoscere* potest & *prædicere* , qui actus *præsagium* , *prædictio* & πρόγνωσις vocatur.

VIII. Quæ vero Medicina prævertit hunc instantem Morbum , *præservatoria* dicitur (T. LIV. 4.).

In morbo.

IX. Si homo quodam laborat Morbo , is 1° ex genio suo speciali quasdam subit mutationes , quæ , diu & sedulo a Medico observatæ , eum docent certam πρόγνωσιν proferre : quum Morbus , antequam aliam induit indolem , quædam phænomena sensibilia producere soleat. Hoc autem magis in acutis quam chronicis veteres perscrutati sunt Medici , forsitan quia mutationes in acutis sensibiliores. In utrisque autem certissimas esse & immutabiles , nisi ob aliquam causam naturalis turbetur ordo , reliquarum rerum constans vicissitudo , & Morborum constantia a vetustissimis etiam temporibus observata , evincit : turpiter hæc a multis Medicis , vel ex negligentia , vel inscitia , neglecta.

2° Non

2° Nonnulli Morbi ita disponunt corpus, ut altero Morbo facilius corripiantur, quam si nullus adesset; ut debiles ex minima causa in prohibitam perspirationem incidunt.

X. Quamprimum ac Morbi causa quædam produxit phænomena a sanitate distincta, *Principium*, seu *Initium* habetur Morbi, Græcis ἀρχή. Hoc ergo tempore integra est Morbi causa, & valent vitæ vires, nisi quod magnitudine Morbi, vel multitudine materiæ, ita opprimantur quandoque, ut omnino videantur extinctæ: solet dein in Morbis acutis, viribus vitæ instigatis, subigi Morbi materies, vel ad evacuationem aliquam aptari; quare hoc tempore materies non præparata educi nequit, nisi hæreat in primis viis, & mobilis sit. Instituuntur etiam cum levamine sanguinis evacuationes, non quod educeant Morbi causam, sed temperent motum majorem insequentem, ne se ipsum destrueret.

XI. Dum vero phænomena Morbi validiora fiunt, aliaque nova accedunt, Morbi dicitur *Augmentum*, seu *Incrementum*. Lucta est inter Morbum & vim vitæ, si natura prævaleat, quædam in urina coctionis rudimenta conspiciuntur, indicantia materiem Morbi subigi, & ad expulsionem præparari: sin vero urina tenuis & cruda maneat toto hoc tempore, vel indicat subactam materiem retineri, novumque foveri Morbum, vel nondum superari; quod utrumque malum.

XII. Hæc Morbi Symptomata si non amplius increscunt, habetur *Status*, seu *Vigor*, ἀκμή Græcis. Hoc tempore *crisis* fieri solet, vel ad salutem, vel interitum, atque ipsa evacuatio critica: Morborum enim semina tunc ad perfectionem pervenerunt, & inde validissima. Versatur ergo æger tunc in discrimine summo. Hoc tempus citius vel serius observatur pro *Morbi natura, ætate, viribus corporis, tempore anni, regione, medendi methodo, regimine*.

XIII. Quando Morbi causa vi vitæ vel Medicamentorum minui incipit, symptomataque minus sæviunt & pauciora fiunt, æger tunc in tuto locatus, nisi perversa medela, vel novo Morbo, aliove errore, turbetur: est enim vis vitæ prævalens, sed corpus hucusque nondum a Morbi materia liberatur.

T. 53. 6 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

mentum tunc dicitur & *Declinatio*, Græcis παραμῆ.

Finis.

XIV. Post tempus hoc sequitur Morbi *Finis* seu *exitus* : quum Morbi causa superata est & expulsa. Hoc si perfecte fiat a viribus vitæ, pristina redit sanitas; sin vero ita ex præcedenti morbo detritæ sint vires, ut materies tam bona quam mala elaboratur, vel vires tam parum valeant, ut materiam evacuationi præparatam expellere nequeant, finis est imperfectus; in quo casu vel *mortem*, vel *recidivam*, vel *novum Morbum* exspectamus.

Post morbum.

XV. Superato Morbo quædam restare solent, quandoque difficiliora curatu Morbo ipso: ita post eductam aquam *hydropicorum* debilitas non facile curabilis restat; post *febrem* curatam non statim æger recuperavit vires; post *hæmorrhagias* aliasque evacuationes suppressas æger non est incolumis: post *variolas* foveis deturpata relinquitur facies, vel carbunculi mali moris oboriuntur; post *multos Morbos* longa valetudine vexantur, antequam reconvalescunt. Quare interest ad curationem scire, quæ fieri soleant post morbum, etiamsi auctores id intactum relinquant.

Tempora hæc non observantur in omnibus.

XVI. Hæc autem *Tempora* non omnibus in Morbis observantur, frequentissime in acutis, raro in chronicis. Quidam horum eodem tenore sine ulla intermissione hæc omnia percurrunt; alii vero per periodos, ut omnes morbi, qui intermittunt, hæc tempora absolvunt.

Recidiva.

XVII. Non omnes quoque Morbi, quum cursum vel periodum absolverint, ita penitus evanescunt vel subiguntur, ut homo ab iis immunis maneat: quidam enim vix finito morbo, alii autem aliquanto post renovantur, & hominem priori Morbo debilitatum aggrediuntur; hic *Reditus* seu *Rekursus*, a Medicis *Recidiva* vocatur, quæ a Morbi mutatione & paroxysmo distinguenda est.

In quibus.

XVIII. Quibusdam Morbis 1° *inevitabilis* observatur *recidiva*, quorum scilicet causa vi vitæ est insuperabilis; ut in ictericis a cystis felleæ calculo, in nephriticis a calculo renum vel vesicæ. 2° Aliis autem *frequens*, quorum causa pertinacissime resistit; ut in venerea lue, apoplexia, hydrope vetusto, Morbis malignis, longis, autumnalibus. 3° Denique aliis *raro* fit *recidiva*, nisi ob aliquam causam accedentem, ut in acutis, inflam-

ma-

matoriis, febribus continuis & intermittentibus; hæmorrhagiis, podagra.

XIX. Recidivæ prædictio ex tribus his fontibus petenda, in *Ejus præ-* priori enim specie certissimam, in secunda frequentem, in *dictio.* ultima dubiam recidivam pronunciamus.

XX. In hac ultima specie prædicatur ex signis istis, quæ *Signa præ-* 1° indicant Morbi materiem non fuisse evacuata; 2° vel non *dictionis.* esse subactam; vel 3° alicubi detineri; 4° corporis vires nimis fuisse diminutas; 5° multas functiones turbatas esse.

XXI. In Morbis mutatio, quæ Græcis *παροξυσμός* dicitur, varia est. *Paroxy-*

1°. In Morbis, qui tantum semel adoriuntur, ut plerumque *smus.* Morbi acuti, totum istud tempus (10 ad 13) a quibusdam paroxysmus vocatur.

2°. In Morbis autem, qui repetunt, seu per intervalla sæviunt, sive hominem integre relinquunt, sive uno tempore magis, alio tempore minus, vexant, tempora ea, quibus plura vel vehementiora sunt symptomata, Morbi paroxysmi dicuntur; quemadmodum in febribus intermittentibus & remittentibus, atque in menstrua purgatione.

3°. In quibus paroxysmus cum recidiva (17) confunditur, sunt tales Morbi, qui raro redire solent, vel in reditu suo nullum ordinem servant, vel *exacerbationes* habent longo tempore distantes: ita *Accessio* Epilepsiæ in epilepticis, seu tempus istud, quo convellitur homo, paroxysmus dicitur: ita Podagræ *Invasio*, dum dolore ingenti premitur æger, paroxysmus appellatur; in quo iterum alios particulares distinguunt paroxysmos seu *Exacerbationes*, noctu recrudescentes, donec integer paroxysmus adimpletus sit: quod quoque observant in febribus remittentibus.

XXII. In omnibus paroxysmis observant tria, durationem, vehementiam, & reditum. In quo ultimo iterum *Anticipatio*, *Postpositio* seu *Retardatio*, & *Reduplicatio* distinguitur, atque *constantia* & *inconstantia*.

1°. Qui paroxysmi celerrime perficiuntur, cito finituum morbum indicant: & contra.

2°. Qui anticipant per unam aut duas horas, brevitatem Morbi promittunt: & contra.

3°. Exa-

T. 53. 8 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS:

3°. Exacerbationes alternis diebus, brevissimos, quotidie longiores, quarto quovis die longissimos Morbos promittunt.

4°. Qui sensim prolongantur, aut cum vehementia crescunt, longiorem Morbum præfagiunt: & contra.

5°. Qui æquali temporis intervallo redeunt, sive eadem sit hora, sive anticipent, sive retardentur, longiores Morbos promittere solent, quam inordinate redeunt.

6°. Magis ex Symptomatum vehementia, longitudine, & numero, prognosis instituenda, quam ex reditu.

7°. Qui reduplicantur, vel redeunt, priori non finito, difficiliorem Morbum promittunt.

Intermissio.

XXIII. Tempus inter duos paroxysmos cunctis in Morbis *Intermissio* & *Induciæ* vocantur: in febribus vero, si omnino febris hoc tempore quiescat, ἀπυρεξία; quibus temporibus materia morbi in corpore latens nulla profert symptomata.

Longitudo.

XXIV. Morbi causa vi vitæ superanda & expellenda si diutius quam par est retineatur, Morbi *Longitudo* seu *Diuturnitas* habetur. Quod fit, si ejusdem Morbi causa sit major vel pertinacior, ejusve evacuatio impediatur; vel vis vitæ debiliior sit, quam ut possit solito tempore superare Morbum: ex quibus tunc varia proveniunt phænomena longitudinem indicantia, quorum multa si concurrunt, portendunt mortem.

Ex magnitudine.

XXV. Ex *magnitudine* & *multitudine* causarum fiunt horrores erratici & reduplicati, urina crassa, alba, intense rubra, varia, caloris frigorisque vicissitudines, sudatiunculæ in initio febris, frigiditates in continuis hominem robustum occupantibus, magnæ functionum læsiones.

Ex pertinacia a retentione.

XXVI. *Pertinacior* Morbi causam ejusve impeditam evacuationem deducimus ex urina tenui, pellucida, colorata, quando crassa reddenda erat, cruda in augmento Morbi, spumosa, biliosa, aquosa, subviridi, & ejus sedimento rubro vel farinoso, tarditate coctionis, excretionibus paucis & tarde orientibus, frigidis, crassis, varii coloris, per loca non convenientia.

Ex virium defectu.

XXVII. *Virium defectum* petimus in Morbis ex senectute; sudoribus frigidis in mitiori Morbo, carnibus frigidis post implacidum somnum, urina crassa, alba, abscessu apparente ex metastasi, & coctionis tarditate.

XXVIII.

XXVIII. Ex Morbi tandem diuturnitate minuuntur vires, *Effectus* laxantur solida, humoresque a naturali indole degenerant, spiritus consumuntur, ex quibus dein alii morbi, debilitatem (T. xxiii.) ut causam præcipuam agnoscentes; vel longitudine succumbunt ægri.

XXIX. Duplici modo morbi *Brevitatem* prædicimus: 1º ad *Brevitas* interitum ex pluribus & vehementioribus symptomatibus, quæ minus gravia longitudinem (24.) indicant; 2º ad salutem, ex viribus constantibus, paucitate symptomatum, maturis coctionis signis, bona indole evacuatorum humorum.

XXX. Morbus in homine natus raro diu sine ulla mutatione ad finem usque persistit, quæ vero *Constantia* dicuntur, *& inconstantia* ut in calculosis & Epilepticis, increfcere & decrefcere solent; si tamen morborum facies & sedes non multum mutatur, constantes habentur. *Inconstantia* autem multiplex est.

XXXI. In quibusdam Morbis, quorum materies est mobilis, *Situs mutatio* quandoque observatur, seu *μετάστασις* fit, ut dictum est (T. xvii. 26 ad 34.). Hanc transplantationem observant fieri sursum *ἀναδρομή*, vel deorsum; extus vel intus *ἄμπτω-τις*; ad partem principem, vel minus principem; & perfectam vel imperfectam translationem facere.

XXXII. Alii vero ita *transfigurantur* phænomenis externis, *Formæ* & indole (*μεταμόρφωσις* dicta) *degenerant*, ut novi videantur morbi, & alia methodo tractandi sint: ita Sphacelus ex Inflammatione, Cancer ex Scirrho, humor corruptus ex viscido, priorem curationem respuunt.

XXXIII. Tandem *Exitus* vel est in sanitatem, vel mortem, vel *Exitus* alium morbum.

XXXIV. His addi possunt, qui manent in eodem loco, sed simul late diffunduntur, quod pessimum; vel qui ob nervos consentientes in alio loco, quam ubi est morbi fomes, proferunt sua signa, imo novum morbum generant.

XXXV. In morbis præprimis acutis observatur *Cruditās*, quæ *Cruditās* dicitur præsens, quamdiu morbi materia, neque vi vitæ, neque vi medicamenti, eousque subacta est, ut possit per evacuationem educi: humor autem ille fere præparatus *crudiusculus* vo-

T. 53. 10 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

catur : & , quoniam putarunt veteres , per Coctionem aut Maturationem , hunc humorem præparari , cruditas quoque ἀπεψία & δυσπεψία dicta fuit. Hæc semper præsens est in Morbi principio & augmento ; sed si maneat in Morbi statu , vel post istud tempus , periculosa est , provenit enim , vel ex multitudine , vel obstinata resistentia , vel ex defectu virium.

Cruditas. XXXVI. Cognoscimus autem Cruditatem perseverare : 1° ex augmento continuo symptomatum ; 2° nulla apparente critica evacuatione ; 3° virium diminutione ; 4° signis cruditatis , in urinis (T. xxxvi. 54.) aliisque excretionibus , multum a sanis recedentibus , & ab iis , qualia cum levamine in tali morbo committi solebant. De Cruditate in reliquis humoribus actum est (T. xxxix.).

XXXVII. Quum materia hæc , sanguini mista , per emunctoria educi nequeat , frustra conamur evacuantibus eam eliminare , si autem hæreat in *primis viis* , educi potest sine præcedenti coctione ; quare his morbis , cruditatis tempore , *purgantia* conducunt : si per motum minorem , & diminutam quantitatem sanguinis , crudus humor deducitur ad maturitatem , sanguinis educationes & evacuationes spontaneæ admodum juvant , *non quod auferatur Morbi materia* , sed quod ejus coctio promoveatur , ut in Ardentibus , & Inflammatoriis morbis.

Coctio. XXXVIII. Crudus Morborum Acutorum humor , actione circulationis & mora in nostro corpore , aliquam subit mutationem : si ita commutetur , ut per Insensibilem perspirationem vel evacuationem sensibilem (T. xli. 10. T. xlvii. 15.) educi possit , aut si conversus sit in pus (T. xli. 10. T. xlvii. 17.) , hæc actio *Concoctio* , *Coctio* , πέψις , *maturitas* , & πεπασμός vocatur.

Ejus signa. XXXIX. Hæc dum fiunt in nobis , quædam apparent phænomena , hæc a Practicis observata , signa coctionis habentur , quæ conspiciuntur in urina (T. xxxvi. 53.) reliquisque evacuationibus , atque per totum corpus ; sed quoniam pro natura materiæ morbi multum differunt , cuncta coctionis signa recitari non possunt , nisi percurrerentur omnes evacuationes , & corporis functiones , quod nimis longum foret : in genere omnia fere signa bona in Morbis pro coctionis signis haberi possunt.

XL. Cum causa concoquens sit motus vitalis moderatus, & quædam materia morbi majori motu, ut in multis Chronicis; alia vero motu magis sedato, ut in Inflammatoriis, ad concoctionem perducatur; alia iterum nunquam ad coctionem reduci queat, ut ea, quæ ex putredine nata, sed tantum evacuatione egeat, Medici est inquirere, ex cognitione naturæ materiei, num debeat medicamentis instigare vel sedare motum, an debeat statim educationem meditari.

XLI. *Κρίσις* Medicis triplicem significationem habet: 1° denotat ipsum *Conflictum* inter morbum & vires vitæ, in quo, tanquam in Judicio forense, morbi causa Actor, vis vitæ Reus, symptomata producta Testimonia habentur. Dum morbi causa corpus nostrum aggreditur, & vires vitæ conantur eam subigere, symptomata, quæ ex hoc prælio fiunt, *Criticam Perturbationem* vocant, atque conflictum integrum, *κρίσιν*.

XLII. Post agitationem hanc, siue vis vitæ vincat, siue vincatur, alter morbi status fit, vel in salutem vel mortem; vel melius vel pejus, quasi prælium decretorium in bello esset peractum, & sententia lata: hinc quoque *Judicium*, & *Judicationem* seu *κρίσιν* vocant; hæc est altera Crisis significatio.

XLIII. Hoc tempore, & brevi post, ut plurimum quædam *Evacuatio* solet fieri, quam quoque vocant *Criticam* vel & *Criticam*. *sin*; hanc in *bonam*, *mediocrem* & *malam* distinguunt: *bona* vero est firma, secunda, tuta, signis indicata *ἔσσημος*, & perfecta: *mala* habetur symptomata, periculosa, incerta, imperfecta, sine signis prægressis coctionis *ἄσσημος* dicta: *mediocris* autem, quæ bona & mala signa simul juncta habet: hæc tertia Crisis distinctio.

XLIV. Morborum materiam, quasi vegetarent ut plantarum semina, certo temporis spatio maturari & ad perfectionem pervenire agnosco, nimis strictè tamen a veteribus hæc tempora limitata fuisse, in *Dies criticos*, 7. 14. 20. 27. 34. 40; *Indices* seu *contemplabiles* vel *Indicantes*, 4. 11. 17. 24; *Intercidentes* & *Intercalares*, 3. 5. 9. 13. 15. 19; *Vacuos* & *medicinales*, 6. 8. 10. 12. 16. 18; puto: quia 1° non omnes morbi acuti ab Inflammatione dependent, quæ crisin facere solet, sed & a putredine, Ery-

T. 53. 12 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

si pelate, aliisque generibus febrium, quæ hunc Typum non assequuntur: 2º quoniam in eodem morbo Typus variat pro tempestate, ætate, viribus corporis, medela, errore commisso, utique in his regionibus non possumus tam accurate has periodos observare.

Signa criseos.

XLV. *Signa Criseos* varia sunt, prout hanc vel illam evacuationem moliuntur, vel abscessum minantur. Si enim *Sudor* expectandus est, externæ corporis partes incalescunt, vapore calido perfusæ, urina parcior, pulsus mollis undosus, horror in morbis acutissimis, hominem carne molli & humida præditum occupantibus. *Urina critica futura* conjicitur ex absentia signorum ad cutem determinantium, dum adest hypochondrii & circa pudenda gravitas, urina copiosior si fluere incipit, cum quadam ardoris perceptione in hominibus, qui minus perspirare solent, tempestate frigidior, præprimis in morbis acutis pectoris, *Hæmorrhagia* (T. xxxii. 7.) *Menstruus fluxus*, (T. xxxiii. 8.) expectatur ex signis traditis. *Vomit* futurus ex nausea, eructatione, rigore & frigore præcordiorum, multæ salivæ in ore collectione, labii inferioris tremore, pallore faciei, tenebris & vertigine oculorum, conjicitur. *Alvi fluxum* pauca præsagiunt, quibus vero in principio febrium adest conatus vomendi, & arte vel natura non vomuerint, in Diarrhœam incidere solent: aut si adsint murmura, flatus, commotiones in ventre & præcordiis, lumborum dolor, inhorrescentes, anxii, lassitudine pressi, lumbis dolentes, in alvi profluvium incidunt. Per *Sputum* non nisi in pectoris Morbis crisin expectamus, & per *Ptyalismum* raro fiunt crises; quæ vero fit per *Abscessum*, tradita est (T. XLVIII. 16 ad 22.).

Differentia morborum.

XLVI. Altera quæ sequitur divisionis pars (2.) differentias multorum morborum complectitur. Summa divisio est in *Morbos Acutos & Chronicos*.

Acutus.

XLVII. Qui brevi tempore desinunt, sive vehementes sunt & cum periculo, sive mites & sine periculo, *Acuti* dicuntur *morbi*, ὀξεία νοσήματα; his plerumque febris adest, & crisi terminantur, quare ὀξύς sæpe febrem acutam denotat. Tales morbi quarto die vel prius desinentes, *Perperacuti* seu *Acutissimi* ὀξυτάτοι;

τάτοι;

τάτα; si ad septimum diem durant κατοξέα; ad decimum quartum diem, & ad vigesimum durantes simpliciter *Acuti* vocantur. Ab hoc tempore usque ad 40 diem *Acutos* vocant ex *decidentia*. Diutius durantes ad longos Morbos referunt. Hujus ergo morbi causa tam vehemens esse debet, ut interimat hominem, & ejus tamen naturæ, ut viribus vitæ brevi tempore subigi possit.

XLVIII. In Morbis longis hanc non observant distinctionem, nam omnis Morbus *longus* seu *Diuturnus*, χρονικός, seu χρόνιος, vocatur: qui vel tales sunt ab initio, vel ex morbis acutis nascuntur: horum causa semper difficilis expulso & subactu, sive vehemens sive mitis sit, sive toti massæ mista, sive parti alicui singulari inhæreat. Hi quoque majorem ut plurimum exigunt ad curationem peritiam quam acuti, qui sibi relictæ brevi tempore cessant. Si diu duraverit, *Vetus* seu *Inveteratus* dicitur, πολυχρόνιος.

XLIX. Ex multitudine 1º Symptomatum, eorum 2º vehementiâ, 3º difficili curatione, 4º partem principem læsam indicantium, *magnum*, *vehementem* & *periculosum* Morbum deducimus; ex contrariis parvum & levem pronunciamus.

L. Etsi *Benignus* Morbus seu *boni moris*, ob lenia symptomata cum parvo Morbo coincidit, ejus tamen oppositus *Malignus* κακοήθης, sub mitissimis symptomatibus, uti videtur, hominem interimit, quemadmodum in peste, si nempe morbi causa simul corporis vires exstinguit.

LI. Dum ob aëris, aquæ, vel victus malignam infectionem, multi homines iisdem fere tentantur Morbis, perpetuo vel certis anni temporibus in eodem loco sævientibus, *Vernaculi*, *Genilitii* & ἐνδήμιοι dicuntur: qui vero eidem loco non semper affixi sunt, dum multos aggrediuntur homines, *Populares* seu ἐπιδημιοι habentur, quosdam ex his, certis annis redeuntes, *Stationarios* vocant. In horum curatione vel magni Medici hallucinantur, donec per experientiam docti eorum naturam investigaverint; interim tamen ex analogia multum lucis mutuuntur. Qui vero nullo non tempore adoriuntur, *Dispersi* seu *Intercurrentes* σποράδες, σποραδικοί, dicuntur: horum causa in laborantibus solis investiganda.

T. 53. 14 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

Tempora-
les.

LII. Ex his quidam ex anni tempore , quo oriuntur , vel præprimis sæviunt , *Autumnales* , *hyemales* , *Vernales* & *Æstivi* dicuntur : quidam tantum in autumnales & vernales distinguunt, ut Sydenham: alii his adjiciunt *Æquinoctiales*, & *Solstitiales*: denique ulterius distinguunt in *Diurnos* & *Nocturnos*. Nimis longum foret cunctas has species perscrutari , sufficit animadvertere, autumno perspirationem minui in corpore , ob præcedentem calorem , humoribus putridis oppleto ; hyeme ob aërem frigidum & humidum solida laxari , & accumulari humores ; vere stagnantes humores commoveri , & dein per *Dia-
pnoën* educi ; æstate humores nimis evacuari , corpus debilitari, & corruptiones augeri.

Contagiosi.

LIII. Quorum Morborum virus tam atrox est , ut suo attactu in alio homine ceteroquin sano similem morbum producere valeat , ut *Pestis*, *Variolæ*, *Veneræ lues*, *Hydrophobia*, sive hoc fiat attactu , sive quia materia volatilis primo aëri miscetur , hi omnes dicuntur *Contagiosi* , & *Inquinantes*.

Connati &
hereditarii.

LIV. Morbos, cum quibus nascimur , vel quorum semina seu rudimenta nobis a nativitate inhærent , in *Hæreditarios*, quando parentes simili Morbo laborarunt vel laborant , ut in *Epilepsia*, *Hæmoptoë*, *Phthisi*, *Podagra*, *Asthinate*, *Hysterica passione*, *Fluore albo*; & *Connatos*, qui statim post partum, vel & diu postea oriuntur, ex latente malo , quod in parentibus non adfuit, ut est perversa formatio organi, distinguunt.

Legitimus.

LV. Qui morbi ex communissima causa tali in parte excitantur , solitaque proferunt phænomena, suntque constantes , atque communem sortiuntur mutationem , *Legitimi*, *Puri*, *Exquisiti* & *Constantes* dicuntur: ita *Nephritis* a calculo , *Pleuritis* ab inflammatione pleuræ , *Febris intermittens* typum servans , legitimi dicuntur.

Illegitimus.

LVI. *Illegitimus* autem Morbus multiplex est , qui enim , quoad faciem externam , varios Morbos simulat , ut sæpe contingit in febribus intermittentibus , manente eadem tamen causa, *Protiformis* & *Multiformis* dicitur ; qui autem aliena & incerta profert symptomata , vel si provenit ex insolita aut multiplici

plici causa, *Spurius*, νόθος, ἀνόμαλος; & qui periodos habens incerto tempore & ordine redit, *Inconstans*, ἀκατάστατος, *Erraticus*, *Vagus* vocatur.

LVII. Aliam insuper introduxerunt in Morbis distinctionem, *Externus* quum nonnulli externas præprimis corporis partes occupant, & *Internus* quare faciliores & cognitu & curatu; hi, quamvis solis fere Chirurgis committantur, scitu necessarii sunt Medico, tam ad cognitionem, quam ad curationem similium Morborum, in partibus internis & absconditis: alii vero *Interni* dicuntur, qui multo sæpe labore & industria deteguntur, quum sæpe ex omnino aliis signis eruendi sunt, quam conspicerentur, si idem Morbus in corporis peripheria hæreret.

LVIII. Ut Praxis fiat facilior, distinguendi sunt Morbi 1º in *Universales*, totum corpus afficientes, quos præcipue delibavimus in prima Compendii parte; 2º in *Particulares*, qui ex generalibus intelliguntur, addita speciali istius partis structura & functione.

LIX. In curatione quoque necesse est ut sciamus, Morbus an sit *Primarius*. *Primarius* vel *Secundarius*. *Primarius* seu Morbus per *ἰδιοπάθειαν* vel *προτοπάθειαν* is est, cujus Morbi causa eo in loco hæret, ubi conspiciuntur symptomata, & unde primo Morbus originem duxit.

LX. *Secundarius* autem, per *δευτεροπάθειαν* vel *συμπάθειαν* agens, alieno habet in loco Morbi fomitem, vel inde derivatus. ad alium locum materiem, vel ex communi solidarum partium præprimis nervorum origine in alio quoque loco Morbum excitat, hic quandoque *Consensus*, (T. xxx. 10 ad 12.) & *Metastasis* (T. xvii. 26 ad 34.) dicitur.

LXI. Tandem hi omnes Morbi solitarii hominem infestant, *Simplices* quando *Simplices* dicuntur & unicam agnoscunt causam, raro & *Compositi* autem tales occurrunt in Praxi, quare judicio opus, tam ad cognoscendos *Compositos*, quam curandos, ne multitudine symptomatum decipiamur, & ne præscribamus medicamentum, quod uni plus noceat, quam alteri profit: horum simplicium Morborum causæ examinandæ seorsim, dein inter se conferendæ ut expiscemur, quid commune, & quid speciale habeant: nam
qui

T. 53. 16 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS TERTIUS.

qui susciperet omnes enarrare Morbos compositos, ut inde formaret solidam doctrinam, nunquam inveniret finem.

Corollaria. LXII. Ex præcedentibus hæc intelliguntur.

1°. Cur in juvenibus prædicimus Hæmoptoën, & ex quam corporis externa figura?

2°. Quando in pueris exspectamus Rachitidem?

3°. Cur in juvenibus Pleuritidem reliquosque Morbos ardentes exspectamus, in senibus vero Tussim & gravedines?

4°. Cur omnes homines in constitutione epidemica non afficiuntur Morbo eodem, sed sequitur quandoque certum ætatis tempus?

5°. An aliquid Divinum prædicere Morbum vel ejus mutationem?

6°. An omnium Morborum mutationes incertæ?

7°. Ex quibus fontibus prædictiones petendæ?

8°. An Medicus Morbo, five acuto, five chronico, recte mæderi potest sine prædictionis arte?

9°. Quo scopo in principio Morbi acuti instituitur venæ sectio? & in quo casu juvat purgans & vomitorium?

10°. Cur urina diu cruda in acutis valde mala?

11°. Cur urina jam cruda, jam vero cocta, apparens in Morbi incremento, Morbi longitudinem & periculum denotat?

12°. An quatuor vel septem tempora in Morbis observanda?

13°. Cur omnis recidiva timenda?

14°. Quænam Icteri species recidivare solet?

15°. Cur lumborum doloris frequens reditus est malus?

16°. Cur Apoplexiæ reditus plerumque lethalis?

17°. Cur post febres manentes vigiliæ, aut somni turbulenti, recidivam portendunt?

18°. Cur reconvalescentes diu valetudinarii manentes, inappetentia laborantes, excrementa aliena emittentes, in recidivæ periculo versantur?

19°. Cur in acutis ex urina tenui & colorata, post crisin, vel

vel aspera divulsa; & in convulsivis ex copiosa tenui, aquea, pellucida, recidivam prædicimus? conf. T. xxxvi. 56. N°. 27.

20°. Cur quibusdam febribus curatis a purgante dato prævenitur recidiva, in aliis autem accersitur?

21°. An necesse, quod Morbus recidivans debeat eodem temporis spatio finiri, ut præcedens?

22°. Cur ex Syncope reviviscenti si color & calor naturalis non redeat, sed pulsus maneat debilis cum frigidityte & pallore corporis, recidivæ periculum imminet?

23°. An omnes evacuationes in principio morbi damnandæ?

24°. A quo die fieri debet dierum criticorum enumeratio generalis, in parturientibus, vulneratis, & recidivantibus?

25°. Quid materia cocta, quid cruda?

26°. An Coctio materiæ Morbi est separatio a sana?

27°. Ex qua ratione in Morbi principio, & cruditate, instituitur venæ sectio?

28°. An nunquam purgantia refrigerantia in Morborum acutorum cruditate danda?

29°. Cur coctionis signa constantia, & cito apparentia in acutis, Morbi securitatem & brevitatem pollicentur?

30°. Cur duæ crises simul malæ?

31°. Cur parva & nulla crisis mala?

32°. An perperam dicimus malam crisin fieri?

33°. An necessario omni Morbo acuto adsit febris, ut in Apoplexia, Convulsione?

34°. Cur febres intermittentes, præprimis quartanas, referunt ad Acutos & Chronicos Morbos?

35°. Quænam differentia inter Morbum vehementem & malignum?

TRACTATUS QUINQUAGESIMUS
QUARTUS.

DE CURATIONE;

I.

Quid.

Post Morbi ejusque causæ inventionem, Medicus statim perpendit, quomodo possit, & debeat, & per quænam auxilia, cognitus Morbus, ejusque causa, si fieri possit, tolli, ut restituatur homini sanitas.

Divisio.

II. Tota hæc omnium maxime necessaria medicinæ pars, ob quam reliquæ præprimis excoluntur, *Curatio, Sanatio, Medella, Medicina*, Græcis ἄκρσις, ἄκος, ἄλθεξις, frequentissime Medicis θεραπεία dicta, in tres solet distinguere species.

Cura palliativa.

III. Morbis enim incurabilibus, vel qui curando in deterius ruunt, aut quos satius est tolerare, *Cura palliativa* adhibetur, quemadmodum in cancro & ulcere vetusto, quæ plerumque consistit in exsiccatione, tutamine partis, cohibendo corruptionem, lenimine symptomatum; hæc autem ab imperitis, vel & malevolis, in Morbis sanabilibus, nimis frequens instituta, hujusmodi Morbos quandoque insanabiles reddit.

Præservatoria.

IV. Quæ autem Morbi causam, antequam in perfectum Morbum erumpit, emendat, vel expellit, *Curatio præservatoria* seu προφυλακτικὴ vocatur.

Curatoria.

V. Sed si Morbus sit natus, qui ita tollitur cum ipsius causa, ut perfecta redeat sanitas, *Curatio, Curatoria* seu θεραπευτικὴ vocatur.

Methodus medendi.

VI. In Morborum curatione quædam præcepta generalia omnibus Morbis communia detexerunt Practici, atque nonnulla specialia, secundum quæ Morbi curandi sunt, evitanda nocentia, hanc partem *Methodum medendi* vocarunt: Medici his omnibus utentes *Dogmatici* dicti, qui vero meris observationibus & experimentis addicti erant, *Empyrici*: sed per paucas regulas

&

& communitates ad curationem tendentes *Methodici* vocati sunt.

VII. In hac methodo ad tria respiciunt, 1°. ad Morbum i- *Indicans*
psum & ejus causam, qualia producat phænomena a sanitate alie-
na, hoc tunc vocatur *Indicans demonstrativum, ostensivum, ἐνδεικτικὸν*
& *δεικτικὸν*, quatenus aliquod auxilium indicat.

VIII. Ex his nascitur 2°. *Indicatio* seu *scopus*, *ἐνδειξις*, quan- *Indicatio*
do determinat modum curandi & auxilium.

IX. Si vero 3°. certum genus medicamenti ad Morbum pro- *Indicatum*
positum curandum determinetur, *Indicatum*, *ἐνδειγμα* dicitur.

X. In his si duo vel plura idem Medicamentum postulant, *Coindi-*
vel eodem curari possunt, *Coindicantia*, *συνενδεικνύμενα* dicuntur, & *cans.*
Consentientia, quod utilissimum est in Morbis.

XI. Si vero multi Morbi, vel eorum causæ concurrentes *Contrain-*
contraria exigunt, & sæpe opposita medicamenta, *Contraindi-*
cans, *prohibens* seu *repugnans* habetur *Indicatio*, *ἀντίδειξις*; hoc
Medicis multum faceffit negotii, & curationem remoratur.

XII. Hæc generalia præcepta sunt observanda.

1°. *Indicatio* vitalis semper prævalet.

*Regule
generales.*

2°. Causa Morbi tollenda, nisi ejus ablatione majus malum
expectandum, ut thrombus obturans vas, febris in cacochy-
mico.

3°. Assuetis indulgendum.

4°. Vis vitæ superstes medicamenta in actum ducit.

5°. Ex juvantibus & lædentibus indicatio quoque petenda.

6°. In latiori sensu contraria contrariis medentur, & similia
similibus conservantur, interim tamen febris febre, dolor dolo-
re, alvi fluxus purgantibus, vomitus vomitorio, congelata ni-
ve non vero calore curantur.

TRACTATUS QUINQUAGESIMUS
QUINTUS.

DE MEDICAMENTIS.

I.

*Medica-
mentum.*

Quamdiu in homine omnes functiones vel fiunt, vel fieri possunt, ordine consueto, cum iusta constantia & oblectamento quodam, talis prædicatur sanus: quamprimum vero, per aliquam vel internam vel externam causam, ab optabili hoc statu deflectitur, Morbo afflictus est: istud autem, quod talem hominem in priorem redigit statum, sub quo-
vis titulo exhibitum, vel applicatum, *Medicamentum*, ad distinctionem *alimenti* & *veneni*, dicitur.

*Preserva-
torium.*

II. Quædam ex his sanis adhibentur, vel applicantur, ut muniant corpus contra futurum Morbum, cujus causa sæpe alias est inevitabilis, tale vocant tunc *preservatorium*, *præsidium*, *munimentum*, *tutamen*, *tutamentum*, Græcis προφυλακτικόν.

Actuale.

III. Ex Medicamentis alia virtutem exercent manifesta quadam seu sensibili operatione, ut calore, frigore & similibus, quæ tunc *actualia* seu *activa* dicuntur, Græcis ενεργητικά. Alia autem operantur inperscrutabili, non nisi per experimenta detegenda virtute, quæ vocant *potentialia*, Græcis δυναμικά: exigunt enim motum vitalem, & quandoque specificam causam, antequam agere possunt; quare non eadem agunt omnibus in hominibus, & variis in animalibus sæpe contrarium fortiuntur effectum.

Fortiora.

IV. Quædam medicamenta, tam actualia, quam potentialia, magnam vim exercent, inde *fortiora* dicta *efficacia* & *activa*, Græcis δρασικά: *magnarum virium* autem habentur, quæ multum boni præstant in curando, etiamsi vix perceptibilis eorum sit operatio, vel quæ inter similia ad eundem Morbum prævalent.

V. His autem opposita sunt *lenia*, *mitia*, *blanda*, *molliā*, *Lenia*. Græcis *μαλακὰ*, quorum operatio vix percipi potest, aut quæ agunt sine quadam perturbatione corporis.

VI. Quod autem cunctos perhibetur curare morbos, etiam si *Universalis*. contra multorum Chemicorum sententiam tale non sit inventum, *universale* vocant, Græcis *καθολικὸν* seu *πανάκεια*.

VII. Sed si multis morbis sit utile, & in frequenti usu, *Polycrestum*. *πολύχρηστον* vocant.

VIII. Ab his vix differt ob præstantissimum usum, *Medicamentum regale*, *βασιλικὸν* dictum. *Præstans*.

IX. Quo etiam referre licet, ex perversa veterum sententia, *Immortale*. *Medicamentum immortale*, seu quod hominem ad immortalitatem duceret, inde *ἀμβροσία* seu *ἀμβρόσιον* & *ἀθανασία* seu *ἀθάνατον* dictum.

X. Ex lucri spe, vel ut celent inscitiam suam, *Medicamentum* *Arcanum*. quod quandoque nullius esset pretii, multis encomiis vocant *arcanum*, *absconditum*, *occultum*, *seclum*, *secretum*, *μυστήριον*, quod nefas esset alicui aperire mysteria, qui sacris non esset initiatus, ut loquuntur Adepti.

XI. Multis in morbis aliquid speciale observatur, quod *Specificum*. mentis acie vix potest concipi, quodque certo quodam Medicamento superatur, cujus virtus ceteroquin abscondita est, hoc tunc *specificum* vocant; quod etiam dicitur, si alicui parti corporis sit *appropriatum*. Hæc quia experientia talia esse deteguntur *experimentalia* vocant seu *ἐμπειρικὰ*.

XII. Quæ vero parti alicui magis sunt dicata, aut loco speciali applicantur, *localia* dicuntur seu *τοπικὰ*, quæ in morbis partium in frequenti & magno sunt usu. *Localia*.

XIII. Inter hæc *ornatus* tantum gratia excogitata sunt *κοσμητικά* seu *decoratoria*, quæ, cum elegantem colorem præbeant corpori, *χρωματικά* dicuntur: & quia facies his ornata fallit aspectorem, hinc *fucus*, *φῦκος* ad hunc titulum refertur. *Ornamentum*.

XIV. Olim unicum *simplex* præscribebatur summo cum fuc- *Simplicia & Composita*. cessu Medicamentum, cujus dein multiplici experientia cognosc- *scita*. cebatur certa virtus: hodie autem ad pompam, colorem, odorem, fucum faciendum, quandoque, cum simplex nullum in-

veniatur, tot possidens virtutes, quot exigit morbi indicatio; præscribitur *compositum*. In quibus observandum: 1°. quorundam admittione intendi vires; 2°. alia viribus destitui; 3°. alia autem non mutari; 4°. denique prodit virtus quandoque, quæ ex neutro horum posset spectari seorsim, quare cautela opus in his, & experientia consulenda. Hæc autem methodus obest scientiæ medicæ ad eruendas virtutes Medicamentorum.

Officinalia. XV. Quædam ex his compositis in officinis prostant, inde *officinalia* dicta: quæ si sine multo igne ex simplicibus mistis parantur, *φαρμακευτικά*, & *Galenica*; quæ autem a Chemicis ex mineralibus, ope ignis, parantur, *Chemica* vocant.

Extemporanea. XVI. Si a Medico facile paratu præscribitur Medicamentum, quemadmodum sunt formulæ (T. LIII.) id *magistrale*, *promptum*, *extemporaneum*, & *εὐπόρισον*, dicitur.

Succedanea. XVII. Multa simplicia, nomine distincta, viribus convenientia, *succedanea* & *substituta*, seu ut hodie dicunt, *quid pro quo*, Græcis *ἀντιβαλλόμενα*, a pharmacopolis summo cum ægri sæpe damno porriguntur, nescientibus quæ vera talia sunt.

Externa & Interna. XVIII. Quum omnia, quæ corpori applicantur, tuto assumi nequeunt, necesse est, inter *externa* & *interna* distinguere: imo externa, vel suo stimulo, vel quia absorbentur, miras in corpore valent producere mutationes, ut ex opii, cantharidum, purgantium, venenorum, & mercurialium applicatione patet.

Inventio. XIX. Ex tribus fontibus aptum morbo invenimus Medicamentum. 1°. *Experientia* frequenti, qua constat, Medicamentum cognitum semper, vel ut plurimum, cum curasse morbum, quod idem quoque verum est de Methodo medendi. 2°. *Ratione*, dum ex cognita causa & natura morbi, & detecta Medicamenti virtute adhibetur Medicamentum, usu in tali morbo non comprobatum; ita a Medico Dogmatico curatur morbus nunquam ab eo antea visus, vel auditus: in hac autem major est errandi periculum, quam in priori. 3°. *Analogismo*, si novus occurrit morbus aliquam similitudinem cum cognito habens; sed & hæc curatio admodum incerta.

TRACTATUS QUINQUAGESIMUS
S E X T U S.

DE FORMULIS MEDICAMENTORUM.

I.

Quæ ad curandos morbos adhibentur Medicamenta tripli-^{Formula.}
cia sunt: 1°. *Simplicia officinalia* dicta, qualia in Regno
vegetabili, animali & minerali ipsa natura suggerit ad
usum humanum; 2°. *Composita officinalia*, qualia in officinis
pharmaceuticis prostant, magis minusve composita; 3°. Com-
posita *Extemporanea*, *Prompta*, facile parabilia, quæ *Magistra-*
lia & *εὐπόριστα* dicuntur. *Schedulæ*, in quibus talia exhiben-
tur, *Recepta*, *ἀναγραφαὶ* & *Formulæ* vocantur. Hæc tertia classis
in hoc titulo exhibebitur.

II. In formulis his, tam ad internum, quam externum usum,^{Divisio}
consistentiam triplicem observamus: 1°. Liquidam, 2°. Mollem,^{generalis.}
3°. Solidam seu duriores.

III. In Medicamentis, quæ per os assumuntur, respicimus^{Internæ}
ad præparandi modum: 1°. quæ simplici confusione seu admi-^{liquida.}
stione præparantur, ut *Potio*, *Mixtura*, *Hausius*, *Guttulæ*;
2°. quæ in liquore convenienti aliquamdiu infundenda sunt,
ut *Infusio*; 3°. quæ coctione vires exhibent liquori, ut *Apoze-*
ma; 4°. quæ tundendo proferunt vires, ut *Emulsio*; 5°. quæ
fiunt destillando, ut *Spiritus*.

IV. Mollia vero, interne danda, complectuntur, *Linctum*, *Mollia in-*
Electuarium, *Bolum*.^{terna.}

V. Duriora seu Medicamenta ficca in *Pulveres*, *Pilulas* & *Duriora*.
Tabellas distingui possunt.

VI. Quæ Medicamenta non deglutuntur, five externe cuti^{Externæ}
applicentur, five orificiis vel aperturis indantur, sub hoc titu-^{Liquida.}
lo comprehenduntur. In his etiam occurrunt liquida quædam,
quæ

quæ his cavitatibus induntur, vel injiciuntur, simulque istis abluuntur partes externæ, quæ *Lavamenta* voco; ex his quæ oculis adhibentur *Collyrium*; ori & faucibus *Collutionem*; ano *Clyisma*; naribus *Nasale*. Si vero ante applicationem aëri permiscantur, qui vel naribus, oreve attrahitur, vel ad partem externam corporis adigitur, sub *Suffimenti* titulo continentur. Qui liquor externe applicatur ad fovendas partes, *Fotus* dicitur: si vero tepide vel frigide adhibetur liquor, *Epithema* voco, quod etiam mollia, & sicca externa continet.

Mollia. VII. Mollia externa complectuntur *Linimenta*, *Cataplasmata* & quasdam species *Epithematum*.

Duriora. VIII. Duriora seu sicca externa continent, *Pulveres externos*, *Emplastra*, *Epithemata sicca*, *Tabellas*; in quibus seorsim examinantur *Turundæ*, *Suppositoria* & *Pessaria*.

Potio. IX. Inter *Potionum* genus omnium facillime paratu est ea potio dulcis, quæ ab Arabibus vocatur *Juleb*, *Julap*, *Julep*, inde Latinis *Julepus*, *Julapium*, *Zylapium*, *Julabium*, seu potius *Saccharatum*: tunc temporis consistentiam habebat Syrupi dilutionis, ut patet in Julapio Rosarum Alexandrino, quod fiebat ex aqua Rosarum cum Saccharo depurato, vel cum eo leviter cocta: hodie vero latiori sensu accipitur Julapium, pro omni potione diluta, Saccharo edulcorata vel melle, si detur ad ℥ij & ultra, singulis vicibus, aliquoties de die ad ℥viiij ad minimum præscripta, nam si cochleatim exhibeatur talis liquor, & ad uncias v. vel vi. præscribatur, *Mixtura* vocatur.

X. Hodie vero variæ potiones, tam in officinis, quam in culinis, quæ ad Julapia referuntur, parantur, & a Medicis præscribuntur, ut ὑδρορόδατον ex succo vel infusione Rosarum cum Saccharo vel melle: si fiat ex hordeo cocto *Hordeatum*, πλισάνη vel πλισσάνη; præstantius autem est similem potionem ex pane biscocto parare: si paretur ex pane torrefacto & calente in aquam frigidam demerso, *Tostum* vocant. Huc quoque pertinet potio mellita, ὑδρομέλι, *Melicratum* & *Mulsum* dictum; & vinum aqua dilutum, vel mistum, κεῖμα dictum.

XI. Præter hæc omnia simplicia, ad Julapia referuntur potiones ex variis aquis destillatis, syrupis & gelatinis fructuum
ho-

horæorum temperatis, adjectis quandoque pulveribus, spiritibus acidis, elæosaccharis cum oleis aromaticis destillatis, ut ex inspectione formularum liquet.

XII. Generalis harum potionum usus est, diluere, sitim sedare, & temperare ardorem; specialis vero usus ex viribus Medicamentorum dependet.

XIII. Etiamfi *Mislura* seu *Mixtura* ad cuncta medicamenta *Mixtura* composita, tam interna, quam externa pertineat, hodie vero usus obtinuit, potionem parvam ℥vi. non excedentem, cochleatim propinandam, ex variis Medicamentis confectam, *Misluram* vocare.

XIV. Hujus Medicamenti forma hodie in frequenti usu est, quia facile paratur & ægris gratissima est; omnibus fere in morbis, tam chronicis, quam acutis præscribitur, si autem pulveres graviores contineat, usus tempore agitandum: non debent pulveres superare ℥iij. & syrupus ℥j.

XV. A *Mixtura* (13. 14.) nihil differt hoc *Potionis* genus, *Hauflus*; quod a Medicis *Hauflus*, *Potio*, *Sorbitio*, *Sorbitiuncula*, ρόφημα, πόμα & πόσις vocatur, nisi quod tantum minori quantitate præscribatur, ut unico haustu capi possit; quare non debet ℥iij excedere: ex iisdem enim Medicamentis componitur, quibus *Mixtura*: frequentius autem Medicamenta purgantia liquida sub hoc titulo præscribuntur, quam sub titulo *Mixturæ*, etiamfi duabus tribusve vicibus assumantur, quod faciendum præcipio, si nobis non constat, an ægri facile vel difficile movendi sunt, si tantum scopus est alvum laxare, minime purgare.

XVI. Aliquod Medicamenti liquidi genus, hoc tempore a *Guttula*; Medicis frequentissime præscribitur, cujus guttæ quædam vino vel alii liquori instillatæ exhibentur, quod ex usu *Guttulas* seu *Stillas* voco: totus liquor esse debet, & ejus virtutis, ut paucæ guttæ pro dosi sufficiant. Componitur ex *Tincturis*, *Essentiis*, *Elixiriis*, aliisque *Extractis liquidis* spirituosus, oleisque aromaticis, & salibus solutis in liquoris parva quantitate.

XVII. Per *Tincturam* intelligimus hic extractum liquidum, *Tinctura*, coloratum, quod magnam virtutem medicatam continet: in *Extractis* vero *liquidis* non attendunt Medici ad colorem. *Essen-*

D

tiam

tiam vocant separatam virtutem medicamentosam alicujus Medicamenti simplicis a reliquis principiis ejusdem, sine menstruo, vel paucò adhærente, inde olea destillata aromatica, & spiritus, virtute Medicamenti valde imprægnata, Essentias vocant. Si autem tale Medicamentum liquidum, Essentiæ simile, ex variis conflatum est, *Elixir* vocatur, vel *Clyffus*; hoc etiam fit confusione multarum Essentiarum inter se.

Infusio.

XVIII. Altera species Medicamentorum liquidorum, quæ interne sumuntur (3. n°. 2.) *Infusio*, *Infusum*, ἔγχυμα, ἔγχυσις, ἔγχυστον vocatur, quoniam ex Medicamentis quibuslibet, quæ facile sine coctione liquori affuso virtutes suas præbent, infundendo paratur. Si liquor sit vinum cum pauxillo sacchari aromatibus affusum, *Claretum*, *Hippocraticus potus*, *Lachrymæ Sponsæ*, vel *Vinum Saccatum*; reliqua vero cum vino infusa *Vinum Medicatum* dicuntur. Ita quoque si affundatur cerevisia, *Cerevisia Medicata* audit. Si vero affundatur spiritus vini, ut plurimum *Extractum* vel *Tincturam* vocant: quandoque cum fervente aqua infunduntur in modum *Theæ*; hæc Medicamenta sine liquore præscripta *Collectio* vocantur.

XIX. Hæc *Infusio* fieri debet vase clauso, loco calido, infextuplo vel octuplo majori liquoris quantitate, quam est pondus ingredientium, vel ad duorum triumve digitorum eminentiam, per biduum vel triduum; de percolato liquore, si sit alterans, ℥ij. bis aut ter de die sumitur ventriculo vacuo; si autem alvum ducat, dosis pro quantitate egestionis determinanda.

Apozoma.

XX. Ἀπόζεμα seu ἀφέψημα seu *Decoctum*, Medicamentum etiam est liquidum per os assumendum, ex vegetabilibus variis, partibusque animalium, & raro mineralibus, cum aqua, cui quandoque aliquid vini adjicitur, vel fero lactis, coctione, vel levi ebullitione, paratum; colaturæ hujus sæpe additur saccharum, mel, electuarium, pro necessitate, quare non multum a præcedenti differt.

XXI. Concoquenda Medicamenta vires coctione communicare debent liquori; si *duriora* & fixa sunt, primo maceranda, dein diu coquenda; si *volatilia* sunt, leviter ebullire debent, vase clauso, vel sub finem addenda.

XXII. Quantitas liquoris quadruplo major esse debet, si in-

gre-

gredientia sunt *succulenta* ; sed in aridis sextuplo vel octuplo major quantitas sumenda, quam est pondus ingredientium, manipulus tunc pro uncia una, pugillus pro $\text{z}ij.$ vel $\text{z}\beta.$ æstimatur: aut relinquitur pharmacopolæ, cum q. f. exprimitur tantum colaturæ quantitas.

XXIII. Quibus in morbis, & quanta dosi, propinentur, ex ipsis formulis liquet ; quia vero calide bibuntur satis magna quantitate, optima sunt diluentia & resolventia : sed multi abhorrent hanc magnam quantitatem, & ventriculo ingrata est, ejusque tonum enervat : quare apozematis loco præscribunt *succos inspissatos* eorum simplicium, quæ concoqui solebant, in forma Pilularum vel Electuarii, cum aliis Medicamentis.

XXIV. Decoctum, quod præprimis ex carne, ossibus, cornibus, pedibus animalium coquitur, cum, vel sine aqua, *Jus*, *Jusculum*, *Ζωμός* : hoc autem jus ad majorem spissitudinem coctum, *Consummatum* vocant : & quia hæc juscula spissa frigefacta consistentiam aliquam habent, ac si gelu firmata essent, *Gelatina* vocantur ; quæ quoque ex succis fructuum horæorum, cum saccharo simul in spissitudinem talem coctis, conficitur. Si ex Cydonio fiat *Marmelada*, vel *Diacydonium* vocatur.

Succus autem vel expressus vel coctione elicited, ut & vinum ipsum ad spissitudinem coctum, *Sapa*, *Defrutum*, *Ἐψημα*, seu *σίρμιον* vocatur : si alia Medicamenta horum auxilio vel assumuntur vel asservantur, *Brodium* dicitur.

XXV. Si Medicamentis difficilioris solutionis, peracta prima coctione, post colaturam, nova affunditur aqua, quæ iterum cum residuo prioris ebullit, hoc *Decoctum secundarium*, *Bochetum* vocant.

Cavendum in his omnibus, ne nimis magna quantitate præscribantur, quia facile situm contrahunt.

XXVI. *Emulsio*, *Emulctum* seu *Emulsum* veteribus inusitatum, *Emulsio* ; a recentioribus inventum, denotat potionem albam, emulgendō productam, lactis vel chyli colorem referentem.

XXVII. Materiem frequentissime præbet farinosa massa seminum & nucleorum, quæ tundendo, & iterata affusione aquæ, emulgetur, quæ tritura & affusio toties repetatur, ac liquor affusus lacteum colorem induit : ut plurimum octuplo major

liquoris quantitas assumitur, quam est quantitas seminum: si Amygdala assumantur, hic potus *Amygdalatum* vocatur.

XXVIII. Liquor emulgens plerumque est aqua destillata, aqua hordei, decoctum Cornu Cervi. In præscriptione attendendum, ne major copia præscribatur, quam quæ eodem die assumi potest, brevi tempore enim acescit: & si quidam syrupi, aut pulveres dein admisceantur, ne turbent lacteum cum colorem.

XXIX. Hodie vero latius extendunt Emulsionis significationem, nam mixturas ex pulveribus albis factas, emulsionem perperam vocant; alii rectius omne Medicamentum lacteum emulgendo paratum, etiamsi ex resinosis, cum vino vel spiritu vini fiat, ad Emulsionem referunt.

Spiritus.

XXX. Ex multis significationibus eam solam seligere volumus, quam in præscribendis formulis obtinet. Intelligimus itaque per *Spiritum*, liquorem tenuem, volatilem, ex liquore fermentato, cum quibusdam Medicamentis infuso, destillando productum.

XXXI. Quandoque ex ingredientibus Infusionis (18. 19.) facta destillatione elicitur; alias eadem hæc cum aqua, & melle, aut succo quodam vegetabili, primo fermentant, & dein elicitur spiritus, a quibusdam *Balsamus* dictus: velex succis, farinosis fructibus & melle post fermentationem destillatur spiritus: quandoque additur sal volatilis, qui tunc simul ascendit. A quibusdam hi spiritus, si non nimis acres sunt, *Aquæ* vocantur.

XXXII. Id boni habent, quod diu sine corruptione servari queant, & in minima quantitate magnam sæpe Medicamenti virtutem possideant, maxime si cum novis ingredientibus *cohobantur*: præstantius est, si alicujus Medicamenti desideretur virtus, cum vino, quam cum alcohole instituere destillationem, & aliquoties cohobare, vel permittere, ut Medicamentum cum hydromelite, vel succo vegetabili, fermentet primo: nulla huic operi apta sunt, quam quorum virtus volatilis est, & coctione in vase aperto periret.

XXXIII. Ad hunc titulum quoque pertinet *Sal volatile oleosum*, tam *Aromaticum*, quam *Balsamicum*, ex iisdem ingredientibus,

tibus, & oleis aromaticis destillatis, factum, addito sale alcalino fixo, & sale Ammoniaco, ante destillationem.

XXXIV. Ex sale alcalino volatili, ex quibusdam partibus animalium, aut sale ammoniaco cum alcali fixo, vel cum calce viva, qui fugacissimus, prodit *Spiritus alcalinus volatilis*: qui vero spiritus acidi ex salibus neutris, & mineralibus, destillantur, raro vel nunquam ex tempore a Medicis præscribuntur, sed in officinis exstant. Hi spiritus alcalini & sales volatiles oleosi guttatim cum aliquo liquore exhibentur: & cum linimentis, lavamentis, & fomentis externe applicantur, atque affricantur partibus, aut odoramentis seu suffimigiis admiscuntur.

XXXV. Si eadem Ingredientia (18. 19.) cum aqua destillantur, liquor prodiens *Aqua Aromatica* vocatur, quæ quoque ex tempore fieri potest ex oleis aromaticis destillatis, cum saccharo in elæosaccharum redactis, & dein aqua dilutis.

XXXVI. Altera classis Medicamentorum internorum (4.) *Mollia interna*. tres continet species: 1°. Linctum, 2°. Electuarium, 3°. Bolus.

XXXVII. *Linctus* seu *Lambitivum* a lambendo dictum, *Linctus*. ἐκλειγμα, ἐκλεκτόν, Medicamentum est molle, quod ad lambendum, vel parva copia simul exhibendum, ad morbos oris, faucium & pectoris præprimis præscribitur.

XXXVIII. Hoc ex præparandi modo varia accipit nomina, si enim decocti colatura (20.), vel succus expressus (24.), inspissetur in mellis consistentiam, *succus inspissatus*, *succago*, ἀπαχάλισμα dicitur.

XXXIX. Si vero ante inspissationem addatur sacchari satis magna copia, dein evaporetur ad eam consistentiam, ut guttula, supra lapidem frigefacta, non defluat, *Syrupus* seu *Sirupus*, & σεράπιον. Quandoque vero succus infusus, ut in *Syrupo violarum*, & *Julapio Rosarum*, vel spiritus destillatus, ut in *Syrupo Carminativo*, tantæ copię sacchari admiscuntur, qua Syrupi fere consistentiam sine coctione habeant, tunc *Syrupus*, & *Julapium* vocantur non sine ratione. Si vero decocto addatur mel, & deinceps coquitur, *Mel*, μέλι aut *Syrupus* dicitur.

XL. Syrupus ad majorem spissitudinem coctus, *Rob* vel *Rob*.

T. 56. 30 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS SEXTUS:

lob vocant. Si vero ad majorem spissitudinem coquatur, *Gelatina* (24.) dicitur.

XL. A Syrupis parum differt *loch*, *loob*, *lochoch*, *lohoch*; nam quidam Syrupi compositi *lohoch* vocantur, sed his etiam quandoque pulveres aliaque ingredientia deinceps adjiciuntur.

XLII. Materia ingredientium ergo eadem, quæ in Decoctis (21.); sed quia magna sacchari additur quantitas, horum virtus magis e saccharo, quam reliquis Medicamentis deducenda: quare hodie in multo minori usu sunt quam olim.

Electuarium.

XLIII. Multo majoris efficaciae est istud Medicamentum *ἐνπόριον*, *Electuarium* dictum, quod est Medicamentum molle, interne adhibendum, constans pulveribus, gummi, conservis, conditis, cum syrupo, melle, pulpa, terebinthina, vitello ovi, inter se mistis, a quibusdam *Confectio liquida* dictum.

XLIV. Quoniam sæpe ex radicibus, fructibus, corticibus conditis, conficitur *Electuarium*, nonnullis *Conditum* vocatum fuit: ex eadem ratione *Conserva* dictum, si recipit flores vel herbas, cum saccharo in conservam redacta. Et *Opiatum*, quia veteres his Medicamentis opium admiscere solebant.

XLV. Cur olim ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$ imo $\mathfrak{z}\mathfrak{j}$. assumere voluerint hujusmodi Medicamentum, haud scio, nunc vero raro ultra $\mathfrak{z}\mathfrak{ii}$, seu ad nucis Avellanæ vel Moschatae magnitudinem unica vice ascendunt ægri. Elegans est Medicamenti compositio, quia integris viribus capiuntur, & varia Medicamentorum genera, sub hac forma, dari possunt: cavendum vero, ne nimis ingrata admisceantur.

Bolus.

XLVI. *Bolus* est Medicamentum molle deglutibile, tanta quantitate præscriptum, ut ore capi possit, & unica vel duabus vicibus deglutiri; hinc quoque *Buccella* vocatur. Componitur ex omni fere genere Medicamentorum ut *Electuarium* (43.), a quo nihil distat, nisi quod unicam dosin duntaxat habeat, simul & semel deglutendam. Vel solus assumitur, vel cum aliquo liquore ad faciliorem deglutationem. Olim ad $\mathfrak{z}\mathfrak{ss}$. vel $\mathfrak{z}\mathfrak{vi}$. exhibebatur, hodie vero raro ultra $\mathfrak{z}\mathfrak{ij}$. vel $\mathfrak{z}\mathfrak{ii}\mathfrak{j}$.

Interna

Dantina.

XLVII. Tertia Classis internorum in *Pulveres*, *Tabellas* & *Pilulas* distinguenda.

XLVIII.

XLVIII. Medicamentum tusione vel tritura, in partes minutissimas siccas redactum, *Pulvis*, πόνις dictum, distinguitur 1°. in *Pulverem grossum*, *Suffus*; 2° pulverem tenuissimum inpalpabilem, *Alcohol*, *Alcool*, *Alkol*, *Alcol*, *Alkaes*; & 3°. pulverem compositum, *Species*, *Tragea*, τράχημα dictum, licet in ultimis fere semper aromata & saccharum adjectum sit, quod non ita in Speciebus observatur.

XLIX. Dosis pulverum raro hodie ʒj. excedit, daturque ut plurimum cum aliquo liquore, vel cum syrupo, melle, vel brodio, in Bolum, vel Electuarium, prius redigitur. Pulvis seu Tragea grossa hodie in vino infundi solet loco bellarii.

L. *Tabella*, *Tabula* seu *Tabellatum*, continebit omnes *Con-Tabella. fectiones siccas*, quæ ore assumuntur, forma solida, modo majori mole consent, quam est pilula, cujuscunque formæ: si autem rotunda sit, instar seminis lupini, *Rotulæ*, *Orbiculus*, κυκλίσκος, τράχισκος, *Annulus*, δακτύλιος; si oblonga, *Baculus*, *Bacillus*, κύλινδρος, *Magdaliones*; si formam panis habeat, *Pasta*, *Pastillus*, ἀρτίσκος; si pyxidis figuram, cui massa infusa est, habet, *Pandaleon*; si figuram quadratam vel rhomboideam obtineat, *Tessella* vocatur.

LI. Eædem hæc tabellæ masticatæ, *Morsuli*, & *Morselli* dicuntur, a quibusdam *Lozonga* & *Lozengia*: & ex variis ingredientibus; *Diamygdalatum*, *Massa panis*, *Mazapanis* vel *Marcipanis*, si ex amygdalis; *Pineolatum* vel *Pineatum*, si ex nucleis pini conficiuntur: quando moschi odorem spirant, *Muscardini* vocantur; ex melle cocto, despumato, & amygdalis, avellanis, pineis torrefactis, *Turiones*, quasi *Torriones*.

LII. Possunt hæc Medicamenta ex variis simplicibus præparari, quæ in pulverem redacta, excipiuntur saccharo, syrupo, melle, mucilagine gummi Tragacanthi, Arabici, radicis Althææ, succo inspissato Glycyrrhizæ, & aliarum plantarum; aut cum farina, amygdalis, pistachiis, in bellaria compinguntur; aut integra semina saccharo incrustantur a confectariis.

LIII. Usus horum determinari nequit, quoniam variis Medicamentis constant, præprimis ad morbos oris, pulmonis, & ventriculi, præscribuntur, ut linctus (37.).

LIV.

Pilula.

LIV. Forma externa *Pilulae* ex pilae figura, seu *Globuli*, Graecis σφαίρα, & καταπότια, quia integre deglutiuntur, dictae, non differunt a Tabellis (50.), nisi exhibendi modo; nam tabellae ante deglutionem in ore vel retinentur, donec liquefcunt, vel masticantur, verum pilulae prompte deglutiendae sunt.

LV. Hinc ingrata, amara, naufcofa, refinofa, gummofa; in pilulas rediguntur, quae tunc auro, argenteve bracteato, vel pulvere glycyrrhizae, obducuntur, & ad facilitandam deglutionem, cum aliquo liquore propinantur. Olim tres vel quatuor conficiebantur ex 3j. hodie vero totidem imo plures ex ʒj parantur.

LVI. Id mali habent, quod, fi ventriculus vifcido oppletus fit, quandoque diu in eo haereant fine folutione, quare in pilulis purgantibus cavendum, ne nimis cito ingeratur altera dofis, fi prior non operetur: neque conveniunt, fi prompta Medicamentorum operatio defideratur.

*Externa
medica-
menta.*

LVII. Medicamenta ad ufum externum deftinata (6.), in tres claffes quoque diftinguuntur, fcilicet Liquida, Mollia & Duriora.

*Lavamen-
tum.*

LVIII. Inter liquida externa, primo loco *Lavamentum* habetur, Chirurgis in frequenti ufu, quo intelligunt Medicamentum liquidum externum, quo abluunt cutem & ulcera parva quantitate fimul; vel plumaccola, eo liquore madida, applicant, fi pingua ferre nequeunt: conftant praerprimis ex faponaceis, abftergentibus, aut adftringentibus.

LIX. Talia fi injiciantur in cava corporis, nares, os, urethram, abfcelfus, finus fiftulasque, *Lavamenti* retinent nomen vel *Injectionis*; in uterum μητρέχχουτα; in aures ωτρέχχουτα etiam dicuntur. Quae vero lavamenta copiofiori liquoris quantitate conftant, *Lavatio*, *Lotio*, & ex parte, quae abluitur, *Capitiluvium*, *Pediluvium* vel *Lavipedium* dicitur, haec vero pro fomentis faepe inferviunt: fi falem folutum cinerum continent, *Lixivia* dicuntur.

LX. Calida talia lavamenta adhibentur, quando pars fimul fovenda eft; tepida vero, fi abftergenda; & frigida, fi adftringenda. Materies & modus utendi ex formulis patere debet.

LXI.

LXI. Ad lavamenta referri potest *Liquor Ophthalmicus*, qui *Collyrium*, instillatur oculis, vel iis applicatur, *Collyrium*, *Collarium*, seu potius ὕδροκολλήριον dictum, quia eo oculi abluuntur: olim vero omne Medicamentum oculis adhibendum, sub quavis forma, ut *Vaporis ex ore*, *Liquoris*, *Pultis*, *Cataplasmatidis*, *Linimenti*, *pulveris*, *Sief Arabibus*, & quod auribus adhibebatur *Collyrium* dictum fuit, denotans etiam trochiscum oblongum instar caudæ muris, quem in pollinem redactum oculis inspergebant. Hodie autem per *Collyrium* duntaxat intelligimus lavamentum oculis adhibendum; pulveres, suffumigia, epithemata, cataplasmata, & linimenta ad sua propria nomina referuntur, etiamsi oculis adhibeantur.

LXII. Altera lavamenti species, quæ ori, dentibus, gingivis, tonsillis, faucibus adhibetur sine deglutitione, dicitur *Collutio*, διάκλυσμα, ἀνακογχύλιασον: hic liquor si gargarisando in ore moveatur, γαργάρισμα, ἀναγαργάρισον vocatur: hæc variis constant Medicamentis, prout est morbus harum partium varius; in genere adstringentia præ ceteris adhibentur.

LXIII. Qui liquores interna narium abstergunt, *Nasalia* seu *Nasale*. ἑρρίνια dicuntur Medicamenta; hæc quia fere omnia sternutationem excitant, *Sternutatoria*, πλάρμικα, & ex mucis educatione copiosiori, ὠποφλεγματίσματα, & *Caput-purgia*. Triplicia sunt: 1º. sub forma liquida, quæ plerumque ex vola manus naribus attrahuntur, de quibus sub hoc titulo; 2º. sub pulveris forma, de quibus in pulveribus externis; 3º. in modum vaporis, de his in suffitu.

LXIV. Κλύσμα, κλυσήρ, κλυσήριον, ἔγκλυσμα, etiamsi denotent *Clysmata*, omnem *Ablutionem* aut *Lavamentum*, & ἔνεμα omnem *Injectionem* vel *Infusum*, hodie tamen per hæc vocabula Medici intelligunt liquoris Injectionem, quæ fit in anum.

LXV. Clysteres semper tepidi seu calidi injiciendi: id boni habent, quod diluendo & resolvendo fœces induratas commode alvum ducant; quod fomento calido interno dolores leniant & humectent; ulcera intestinorum abstergant & consolident; acre in intestinis hærens diluant, mitigent & educant; in defectu deglutitionis, pro tempore, nutrimentum suppeditent;

E

mor-

T. 56. 34 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS SEXTUS.

morbosque multos, ut febrem intermittentem, si per os Medicamentum assumi nequeat, curent.

LXVI. Quæ purgant, quantitate non debent superare ℥xij. in adultis, & ad dimidium horæ retinenda.

Si ad leniendos dolores, fovendum, consolidandum injiciuntur, sufficiunt ℥viiij. & diu retinenda.

Suffitus.

LXVII. Ad externa liquida pertinere quoque sentio Medicamenta, quæ aëri primo miscentur, dein vel attrahuntur naribus, aut ore, vel diriguntur ad partem aliquam corporis; hæc si humida sint simulque foveant, potius ad fomenta reducenda: quædam ex his spirant odorem aromaticum, ut aromata, salia, spiritus, & olea volatilia, gummi aromatica, inde *Odoramenta*, *Suffumigia*, *Suffimenta*, *Suffitus*. Hæc cum aëre naribus attrahuntur, ut stimulo suo motum in his partibus excitent, quare in lipothymia eorum usus frequens.

LXVIII. Alia prunis candentibus injiciuntur, horum tunc vapor ficcus, vel ore, vel naribus, attrahitur, vel ad anum, uterum, aliamve partem corporis dirigitur; aut panno recipitur, quo dein quædam partes fricantur, qui modus *Suffumigatio*, *ὑμῶμα*, *ὑψημα*, vocari potest; præstans in laxitate solidorum, visciditate humorum, motu tardiore, paralyfi, & similibus.

Vapor.

LXIX. *Vapor* exhalans ex ebulliente vel calido liquore huc quoque pertinet, si naribus, aut ore, recipitur, ad humectanda interna narium, asperæ arteriæ, & pulmonum. Inde sub hoc titulo varia præscribuntur Medicamenta, quæ ex fomentis peti possunt.

Fotus.

LXX. Sunt vero *Fomenta* varia, prout variis corporis partibus adhibentur, vel toti, vel parti alicui, & prout ex variis parantur: hæc omnia majorem calorem corpori conciliare debent applicatione sua; ex multis præcipua delibabimus, quæ hodiernis Medicis sunt in usu. Possunt distingui in *humida*, *vaporosa*, & *sicca*.

Humidus.

LXXI. Si sumatur liquor calidus, cum quibusdam infusis herbis, vel decoctis, in spongia, stupa, linteis duplicatis, vesica semiplena, quæ parti fovendæ applicantur, simpliciter *Fotus* & *Fomentum* vocatur, quo etiam pertinent *animalia vivencia*,

calida dissecta , vel & eorum *partes calentes* applicatae : pro liquore habent *aquam* vel *vinum* : si enim *spiritus* calefacientes fumantur , non est opus ut calide adhibeantur.

LXXII. Si vero in liquore , cupa vel alio vase recepto , sedeat æger , stragulis vel conopeo tectus , ut vapor exhalantis liquoris ad umbilicum usque pertingat , *Semicupium* , seu *ἐγκάθισμα* dicitur ; in quo observandum , ut tam calidus fervetur liquor , quam ferri potest ab ægro , affundendo sensim liquorem ferventem ; sedeatque in eo per horam. Si vero pedibus solis adhibetur , *Pediluvium* & *Lavipedium* potest vocari , & quia in eo sedent , *Insessio* & *Insessus*.

LXXIII. Raro toti corpori adhibetur , nisi in *thermis* naturalibus , aliisque balneis calidis , nam in vase conico usque ad collum , raro cum liquore instituitur balneum.

LXXIV. Sed ex decoctis his varia parantur *Vaporaria* seu *Vaporosus*. *Stupha* , olim *Laconicum* , *Assa* seu *ὑπόκλυτρον* , quando liquor ad tantum calorem ducitur , ut vaporem emittat , qui conopeo , infundibulo , vel stragulis coercitus , ad aliquam corporis partem dirigitur , vel ore aperto hauritur. *Irrigatio* seu *Stillicidium* & *Impluvium* , quod *ἐμπεροχή* & *Embrocatio* vocatur , supra caput vel spinam dorsi , hodie raro adhibetur.

LXXV. Ex accenso Alcohole , fumo aromatum prunis ar-Siccus. dentibus asperforum , si incalescat ambiens aër , sicca vocatur *Sudatio* , *πύπια* , *πυπλάμα* ; instituitur vel sedente ægro in sella , conopeo vel stragulis tecto usque ad collum , dum sub sella accenditur alcohol ; vel decumbente in lecto , sub fornicata machina , stragula supra corpus sustentante , quando infundibuli ope , ad hunc usum parati , accensi alcoholis calor dirigitur supra corpus : vel quædam pars simpliciter tegitur , ut fumum aromatum recipiat , vel calorem accensi spiritus vini : huc quoque pertinent *Sacculi calidi cum arena* &c.

LXXVI. Horum omnium usus est , majorem calorem corpori conciliare : si humidus est fatus , solida simul laxat , resolvit concreta densa : si siccus , roborat , discutit : si simul fumum aromaticum habet , pro virtute Medicamenti varios sortitur effectus.

Epithema. LXXVII. Epithemata a fomentis vix differunt, nisi quod raro ad calefaciendam partem, sed frequentius ad refrigerandam adhibeantur: quamvis omnia Medicamenta epithemata possint vocari, quæ applicantur, usus tamen obtinuit, quædam genera hoc nomine insignire: habentur liquida, mollia, & sicca.

Liquida. LXXVIII. Ἐπίθεμα vel ἐπίθημα liquidum, constat plerumque ex liquore frigido vel refrigerante, spongia, vel linteis recepto; quare Intinctum, ἀπόδαρμα, βάμμα, & ἐμβάμμα dictum; ut ex aceto & oleo Rosaceo, quando ὀξύρρόδιον vel ὀξύρόδιον, raro ὀκυρρόδιον, quamvis & hoc nomen aliis quoque epithematibus detur.

Mollia. LXXIX. Mollia epithemata vix differunt a cataplasmatibus, nisi quod cataplasmata semper tepida vel calida applicentur, sed epithemata plerumque frigida; ita quod oculis adhibetur, ad glutinandum, ἀνακόλλημα; carpis applicatur plerumque ad febres subigendas, ἐπικάρπιον & περικάρπιον; quod fronti alligatur Frontale, προμετωπίς & προμετωπίδιον; quod umbilico adhibetur, seu quod umbonem habet, ἐπομφάλιον seu ἐπομφαλικόν: inde etiam vesicatoria, epispastica, rubefacientia, Dropaces, sua forma ad epithemata referuntur.

Sicca. LXXX. Sicca Epithemata, si iisdem locis applicantur, eodem gaudent nomine, præterea ex figura & usu Sacculi, Leſtuli, Pileus, πιλίον, πιλίδιον, seu Cucupha & Scutum, quale sæpe regioni ventriculi applicatur: quod a collo suspenditur, vel alicubi gestatur circa corpus, ut malignitatem avertat, aut amoliat, Amuletum, περίαρμα & περίαπλον vocant.

Externa mollia. LXXXI. Alterum genus Medicamentorum externorum (57.), quod mollia complectitur, Cataplasmata & Linimenta continebit; horum mollium multa quoque in epithemate tradita sunt.

Cataplasma. LXXXII. Καταπλάσμα seu μαλάγμα, Medicamentum est molle, quod calide vel tepide externe corpori applicatur, ad usus varios, maxime ad emolliendum. Frequentissime hodie componitur ex herbis ficcis & viridibus concisis & contusis, dein cum aqua, lacte, fero lactis, vino vel simili liquore, in pulvem coctis, additis dein farina, unguento, oleo, pinguedine, donec mol-

mollem consistentiam habeat, quare sæpe residuum fomenti (75.), adjecta farina & oleo, fit cataplasma.

LXXXIII. Componitur quoque ex farina cum melle, oleo, pinguedine; vel concoquitur cum aqua in *Pulverem*, *Pulmentum* seu *Pulticulam*, Græcis ἔνθος.

Multæ aliæ species, quas ego ad epithemata retuli, huc quoque referuntur ab auctoribus, sed quia non emolliunt, neque calide applicantur, a cataplasmatibus separandas esse judicavi.

LXXXIV. Quodcunque parti illinitur, sive sit *smegma*, *Linimentum*, *oleum*, *adeps*, *pinguedo*, *unguentum*, *nutritum*, ἄλειφα, ἄλειφαρ, *tum*. μύρον, sive liquor tenuis, ἑγχρυσον, ad *Linimenta* seu *Litus* referri possunt; quædam ex his *Balsama* vocantur, & *Digestiva*, quando cum plumaceolis applicantur, quod genus ἐπίπλασμα dici potest: horum usus late patet, quia ex variis componi possunt, & frigida vel calida affricantur.

LXXXV. Tertium seu ultimum genus (60.) externorum, *Externæ dura*. continebit 1°. *Pulveres externos*, 2°. *Emplastra*, 3°. *Turundas*, 4°. *Suppositoria*, & 5°. *Pessaria*: sunt præterea quædam inter epithemata, ut sacculi, cucuphæ &c. quæ ad hunc quoque titulum possent referri.

LXXXVI. Quamvis pulveres ad usum externum, quoad *Pulvis externus*. præparandi modum, ab aliis (48.) nihil differant, eos tamen, ob usus necessitatem, in speciali classe complecti volui, ne forsitan ex generali nominis cognitione, cum descrimine vitæ, hi pulveres externi propinarentur.

LXXXVII. Pulvis itaque externus si tenuissimus sit, *Pollen* vel *Pollis* dicitur, quando ulceribus, vulneribus, aliisque partibus inspergitur, vel ad depurandum, sanguinem sistendum, & consolidandum, aliosve usus, κατάπασμα vel ἑμπασμα vocatur. Oculis autem inspersus, *Pulvis ocularis* seu *Sief* dictus, ad collyria (61.), olim pertinebat; qui attrahitur naribus, vel ad apophlegmatizonta, vel nasalia retulerunt: si autem simul sternutamentum excitat, *sternutatorius* seu πλάρμικὸς dicitur. Dentibus dealbandis, & depurandis gingivis adhibitus, *Dentifricium*, & ἰδοντότριμμα vocatur.

LXXXVIII. Ex pulveribus diversis, resinosis, gummosis, *Emplastrum adi-strum*.

T. 56. 38 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS SEXTUS.

adipe, oleo, pinguedine & cera, frequentissime aliquod genus Medicamenti externi, densioris consistentiæ quam unguentum, conficitur, linteo, pellibus, alutæ inducendum, quod forsan ob emplasticam vim *Emplastrum* vocant, si satis solidam consistentiam habeat; linteum vero liquefactæ huic miscelæ immersum, ut ab utraque parte obductum sit, *Tela Sparadrapum* vel *Sparadrappa* vocatur: quæ vero emplastra molliora sunt, ut fere ad unguenti consistentiam pertineant, *Cerotum* vel *Ceratum* vocantur, quamvis sæpè cum emplastris confundantur. Multa ex Psilotris, Dropace, vesicatoriis, quoad præparationem, ad hunc quoque titulum pertinent.

Turunda. LXXXIX. *Turundas* conficiendi modus a Tabellis (30.) vix differt, usus tamen solus est externus, quod non ita in tabellis observatur; si enim Trochiscus oblongus aperturæ vulneris, ulceris, abscessus, oris, aurisve indatur, *Turunda* vocari debet, ita quoque ex *Spongia*, radice *Gentianæ*, vel similibus si paretur, ad dilatandam aperturam, vel corrodenda callosa latera: sed si ex lino contorto, balsamo, unguento &c. obvoluto, vel liquoribus aliis imprægnato, paretur *Turunda*, inde, quia ex linteo parantur, *Linamentum*, *Licinium*, *μετὸς*, & ex figura, *Tenta*, *λήμνισκος* vocantur.

Suppositorium. XC. Corpora teretia, oblonga, conica, minimi fere digiti longitudinem & crassitudinem habentia, olim glandis figura, inde *Glans* & *βάλανος* dicta, ex varia materia confecta, ano indita, hodie suppositoria dicuntur, parum a Tabellis (50.) ergo & Turundis (39) discrepantia.

Pessarium. XCI. Figurâ a supposito-rio vix differt Medicamentum, quod sinui pudoris inditur, *Pessarium* & *Pessus*, quandoque *πριπίσκος* dictum: si globuli vel nodi figuram habeat, *Nascale* vocatur, quod ex linteo raro cum inclusis Medicamentis, lino, aliisque insuccatis Medicamentis, applicatur, ad varia pudendorum vitia.

Præcepta generalia. XCII. Herum omnium si addidissém materiem, præparandi modum, & usum variū, ad nimis magnam molem hic titulus increvisset, non tamen erit inutile sequentia observare præcepta.

1°. In præscriptione officinalium, prævidere debet, ne præscribat, quæ tali in loco non existant.

2°. In simplicibus viridibus, ne fiat alieno tempore.

3°. Evitet in his sub diverso nomine idem præscribere Medicamentum.

4°. Attendendum, an mixta virtutem augeant, ut salia cum purgantibus; vel minuant, ut acida cum opiatis; vel infringant, ut acida cum alcalicis fixis vel volatilibus; vel immutent, ut Chalybs cum adstringentibus.

5°. Si oleosa, resinosa, vel gummi resinæ, aquosis miscenda sint, semper addendum vel Saccharum, vel Syrupus, vel Mel, vel Vitellus ovi.

6°. Pulveres graviores & Mercurialia aquosis non miscenda; si autem leviores non miscibiles pulveres admisti sunt, usus tempore Medicamentum prius agitandum.

7°. In longis morbis sæpe mutanda forma Medicamenti, ne nauseosum fiat, & tandem nihil juvet, manente eadem curationis indicatione.

8°. Quantum fieri potest gratiora eligenda.

9°. In nauseosis, vomentibus, & teneris, aut ubi notabilis acrimonia prædominatur, a minima dosi sæpe repetita est incipiendum.

10°. Si nihil sit agendum, satius est Medicamentum gratum, sed nullius efficaciam præscribere, quam nullum.

11°. In Morbis velocissimis, prompta præscribenda Medicamenta.

12°. Aromatica & volatilia nunquam coctioni, nisi vase probe clauso, committenda.

13°. Sales volatiles in pulveribus non exhibendi.

14°. Satius est nimis parva, quam nimis magna dosi, peccare, inopiatis, purgantibus & vomitoriis.

TRACTATUS QUINQUAGESIMUS
S E P T I M U S.

D E A D S T R I N G E N T I B U S.

I.

Definitio. **Q**Uæ Medicamenta faciunt, ut partes fibrarum solidæ, quibus applicata sunt, majori nisu ad se mutuo accedant, Adstringentia, Constringentia, Constrictoria, Constrictiva, *συπτινὰ, συναντινὰ & συφὰ* vocantur.

Non semper simul augent motum vitalem.

II. In his non requiritur, ut habeant vim, qua faciunt, ut fibræ motu vitali magis agitentur, quum in coriaceis mortuis hanc vim quoque exercent, & quædam eorum cum adstrictione hac potius videantur minuere motum; quare ea, quæ motum simul augent & calorem, satius erit *Roborantia* vocare, ne multa damna ex præpostero eorum usu fiant in curatione.

Actio in fabrica solidâ quaerenda.

III. Quum hæc æque agant in rebus non animatis, quam in viventibus, eorum actio in solidorum fabrica magis, quam in vitali causa perscrutanda.

Mutant spatiola.

IV. Demonstratum est (T. I. 10.) accurtationem fibræ in spatiolorum a particulis elementaribus relictorum mutatione consistere, quum partes ipsæ sint immutabiles, & una alteram ingredi nequeat, ut faciat curtiores fibræ, videndum ergo quid faciant adstringentia in spatiola hæc.

Accessu partium redduntur minora.

V. Spatiola, cujuscunque concipiantur figuræ, sive parallelopipedum, sive prismatis, constant semper lateribus & duabus extremitatibus, ab atomis factis: si ergo curtior fiat fibra sine augmento crassitudinis, partes ad utramque extremitatem locatæ, propius ad se invicem accedere debent, & ita facere spatiola minora, & corpus densius, seu specificè gravius, maxime si simul propius accedunt latera, ut quandoque fieri videmus in corio adstringenti querno cortice asperso. Sed si tantum dimoveantur latera spatiolorum, quantum extremitates accedunt, ut
ita

ita eadem maneat spatiorum capacitas, crassior quidem fit fibra, ut in motu forsan sit naturali, sed minime meretur adstrictio in hoc sensu vocari.

VI. Triplici modo in nobis curtiores fiunt fibræ: 1º. ut fit *Triples* in motu musculorum (Tr. xviii.); medicamenta, quæ hoc efficiunt, in *Stimulantibus* describuntur; 2º. quæ fibras sibi committunt vel adducunt, ut magis agere possint sua insita contractilitate; 3º. quæ applicatione sua hanc augment contractilitatem. *accurtatio. 1º. Aucto motu.*

VII. Omnibus in fibris, tam in vivente, quam in cadavere, *2º. Com-* licet minor, vis est, qua nituntur extrema sua adducere (T. *missæ sibi.* i. 18.), si modo sibi committantur: quæ ergo distendentem causam auferunt, pro adstringentibus admitti possunt. Ita accurtantur 1º. fibræ in varicibus, aneurismatibus, procidentis, post subitas evacuationes puris, sanguinis, lymphæ, & a partu, per sustentacula, pressiones, ligaturas, splenia & similia; 2º. auferendo distendentem causam, ut evacuatione humoris coerciti, absorptione humoris tenuioris, qui se inter solidas partes insinua-
verit; 3º. expellendo quod constrictionem impediabat, ut sunt frictiones & discutientia in partibus œdematosis (confer T. xl. 6.).

VIII. Observamus in Praxi, Physicisque experimentis, quæ- *3º Specifica* dam corpori nostro applicata, vel ingesta, speciali sua virtute *adstricti-* curtiores reddere fibras, vel, si accurtari nequeant, quia ab aliis *one.* partibus sustentantur, istas reddere magis trahentes.

IX. Ex istis, quæ supradisputata sunt, liquet, adstringentia *Quid ad-* hæc addere *partibus solidis*, quibus componuntur fibræ, majorem congregandi vim, qua particulæ, ad utramque extremitatem spatiorum locatæ, magis ad se invicem accedere conantur (T. i. 10.): vel addere *particulis liquoris* in spatiolis contenti majorem potentiam, qua tentant in sphericam commutari figuram (T. i. 10 & 14.): vel utrumque simul agere. Etiam si nescimus, quid additur, aut aufertur, experientia tamen probat, tale quid fieri, & hoc sufficit scire in Medicina, ad detegendas medicamentorum virtutes, & modum operandi.

X. Horum medicamentorum, quum magna sit copia, selectus. lectus faciendus: quædam enim validissime, alia lenissime, alia

mediocriter agunt : quædam duntaxat ad externum usum , quædam interne & externe commode adhibentur : & quod observandum præprimis , omnia fere , præter adstrictoriam , aliam quoque possidere virtutem , pauca mera adstringentia esse , quin simul coagulent humores : quare in his virtutes medicamentorum speciales examinandæ , antequam tuto istis uti liceat.

Effectus.

XI. Adstringentia fere omnia simul frigoris sensum inducunt ; quare profunt evacuationibus , quæ ex majori motu concitantur.

2°. Simul increassant humores tenues , qua virtute sanant erysipelas , morbos putridos , malignos , ex tenui corrupta bile.

3°. Interne data magis agunt in viis primis , parum in sanguine reliquisque humoribus.

4°. Cohibitæ evacuationes per adstringentia , antequam materia peccans expulsa est , multa damna inferunt.

5°. Nimius usus , coagulando , & ita contrahendo vasa , ut transitus impediatur , intolerabiles anxietates infert.

6°. Sæpe metaptosis malæ causam præbent applicata , retro pellendo morbi materiam.

7°. In motu aucto cum sanguinis lentore nocent.

8°. Curant ventriculi laxitatem , oculos lachrymantes , fauces , tonsillas , & uvulam tumefactas , diarrhœam in febribus putridis , ptyalismum , diabetem , hæmoptoën , choleram , vomitum , bilis acrimoniam , erysipelas.

9°. Nocent in diarrhœa , dysenteria , & cholera , non evacuata materia , podagra , lentore.

Austera.

XII. Tam parum ab adstringentibus distant , quæ *austera* dicuntur , ut vix verbis exprimi possit , nisi quod quædam inveniuntur in adstringentibus , quæ saporem austereum non habent. Quare neque in catalogo , & virtutibus enarrandis vix videtur necesse austera seorsim colligere.

Quæstiones.

XIII. Ex dictis responsio prompta ad sequentia.

1°. An non licet rubedini cutis adhibere adstringentia ?

2°. Quamdiu applicanda parti ab erysipelate tentatæ ?

3°. An hæmoptœe in juvene , & mensium profluvium in femina debili iisdem curanda ?

4°. An

- 4°. An tumoribus lymphaticis tuto adhibentur?
- 5°. Qua virtute Alcohol adstringit?
- 6°. An Alcohol interne datum sistit adstrictione sua sanguinem fluentem?
- 7°. Quomodo adstringentia quædam promovent menses?
- 8°. An hydropicis conveniunt, ad constringenda solida?
- 9°. Cur curant quandoque intermittentem febrem?
- 10°. An nunquam scirrhus applicanda?
- 11°. Cur cancris, qui sævitia gliscunt, adhibenda?
- 12°. Quomodo anodyna quandoque fiunt?
- 13°. Quosnam humores discutiant?
- 14°. Cur profunt erysipelati, nocent inflammationi?
- 15°. Cur aliis mista sæpe abstergentia fiunt?
- 16°. Cur morbis oculorum, oris, faucium frequentius adhibentur?
- 17°. Cur cicatrizantia & dermatica?
- 18°. Quomodo carnem luxuriosam, & polypum narium minuunt?
- 19°. An stimulantia, quæ augent motum fibrarum, adstringentia dicenda.

TRACTATUS QUINQUAGESIMUS OCTAVUS.

DE ROBORANTIBUS.

I.

Quæ vero medicamenta priorem constrictionem (T. LVII.) *Definitio* augent, simulque faciunt motum vitalem majori potentia agere, *Roborantia, Confortantia, Confortativa, Firman-*
tia, Confirmativa, Græcis *κραταιωτικά, κρατυντικά, & βελαιωτικά*, dicuntur.

II. Horum ergo medicamentorum actio est duplex: 1o vi *Actio du-*
F 2 *ad-plex.*

T. 58. 44 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS OCTAVUS.

adstringente urgere solida ; 2°. vi irritante agitare , ut se frequentius & validius moveant.

Usus in

generalibus
morbis.

III. Quare iis morbis adhibentur , in quibus hæc duo simul sunt agenda : ut in laxitate, inertia , flacciditate, debilitate, *humiditate* , mobilitate, & minori motu , aut *languidiori solidorum* : humorum visciditate , *acrimonia acida* , cacochymia, cruditate, crassitudine frigida , spontanea corruptione catarrhosa , levitate, tenuitate , & defectu.

In specia-
libus.

IV. Atque in istis , qui ab his generalibus dependent , ut in hydrope , *oedemate* , angina aquosa , *pareesi* , beriberi , paralysis & apoplexiæ quædam specie , post aquæ & spirituosorum abusum debilitatis , dolore ex acri crudo humore , *flatibus* , *ictero* ex bile viscida , cachexia , pallore , *chlorosi* , *inappetentia* , & alimenterum difficiliore coctione ex ventriculi visciditate & laxitate ; appetitu canino , pica , malacia , cardialgia ab acri crudo ventriculum vellicante ; cholera , *diarrhœa* , lenteria , dysenteria , tenesmo , expulso acri si adfuerit , & hypercatharsi ; vomitu , nausea , singultu : *in fine multorum morborum* , qui debilitatem reliquerunt , vel morbum novum generarunt , ut in *rachitide* infantum , debilitate chronica senum , sputatione seu aphthis salivosis , animi frequentiori deliquio , *stoliditate* , motibus convulsivis , chorea Sancti Viti , palpitatione , *epilepsia* , hysterica & hypochondriaca affectione , colica convulsiva , *febre chronica* , horrore , incubo , phthisi nervosa , *scorbuto* , *spirituum defectu* , torpore , tremore : atque in *copiosiori evacuatione* urinæ , salivæ , lactis , sudoris , mensium , ob laxata vasa & tenuitatem humorum ; in gonorrhœa , leucorrhœa & similibus : in morbis glandularum , nervorum , aurium , oculorum , oris , pudendorum ; demum in capillorum defluvio , *hernia* & procidentia , efficacia sunt , atque in *prohibita perspiratione* excellunt , si fiat ex defectu propulsione.

Questio-
nes.

V. Ex his cognoscimus.

1°. Quæ differentia inter roborans , & adstringens , & stimulan-
s ?

2°. Cur quædam roborantia coctione fiunt adstringentia ;
exemplo sit Cinamomum ?

3°. An

3°. An stimulantia mera sunt roborantia?

4°. Quomodo referant obstructiones?

5°. Cur morbi oculorum, oris & pudendorum præ ceteris roborantibus curantur?

6°. Cur roborantia inter multorum morborum prophylactica numerantur?

7°. Cur præstantiora in mensium profluvio quam hæmoptoe?

8°. Quomodo menses suppressos ducunt, & profluentes fiunt?

9°. Cur a lenissimis incipiendum & minima dosi simul?

10°. Cur roborantia sunt discutientia?

11°. Quomodo corporis calorem augent?

TRACTATUS QUINQUAGESIMUS NONUS.

DE LAXANTIBUS.

I.

Quæ medicamenta, applicataque vel usu interno, faciunt *Definitiones* partes firmas ita mobiles, ut ab eadem causa tendente facilius elongentur, quam in sanitate, vel antequam adhibebatur medicamentum, *Laxantia* vocant Medici, Græcis χαλαστικά.

II. Examinando laxitatis (T. vi. 2.). causas, facile invenimus, quænam medicamenta Laxantia sunt; debent enim talem *Qualitas* quoque inducere statum, qui ab istis causis producitur. *sint.*

III. Talia sunt medicamenta, 1°. quæ augent quantitatem *Liquoris* liquoris inter partes solidas, quibus efficitur, ut partes solidæ *aucta* magis distent, spatiosa ampliora & capaciora fiant, atque guttulæ *quantitas per aquosam* reddantur majores; quibus efficitur minor cohærentia. Talia sunt aquosa præprimis repida, sub forma foveæ, cataplasmatum, bal-

T. 59. 46 TRACTATUS QUINQUAGESIMUS NONUS.

balnei, femicupii, clysmatis, potus, vaporis &c. hæc, quamdiu adsunt, & laxant, & debilitant solida; sed quia volatilia sunt, nimis cito evanescent, quando post se majorem relinquunt rigiditatem: *Humectantia* hæc vocari possunt.

Oleosa. IV. Sin vero id, quod ingreditur spatiola, aliquam tenacitatem possideat, & non facile iterum avolet, quemadmodum *oleosa, mollia, pingua*, laxant quidem, sed non facile admittunt integram solutionem: id autem incommodi habent, quod in loco calido acria facta, sæpe suo stimulo postea plus valeant irritando, quam ex sua lubricitate laxent: horum operatio *Illinientibus* clarior.

Glutinosa. V. Si accedens humor mucosus, tenax & glutinosus sit, ut extracta mucilaginosa ex plantis, quæ mucagine abundant: farinosa non fermentata cum aqua cocta: decocta glutinosa ex partibus animalium: in principio laxant, sed expulso aquoso, partes ita nectunt, ut deinceps vix solvi aut flecti possint.

Minuentia compactum. VI. Possumus quoque ad hoc genus referre causas, quæ majorem liquoris quantitatem admittunt inter partes, minuendo compactum solidarum partium ad se invicem: qualia 1°. sunt quæ minuunt solidorum actionem, ut corporis quies, otium, somnus longior, animi pathemata, & cuncta, quæ minuunt motum (T. XXI. 2.) ut narcotica, refrigerantia; 2°. quæ minuunt pressionem, ut omnes evacuationes sanguinis & reliquorum humorum.

Calor major usque ad coagulationis gradum. VII. Ad 2^{am} classẽm pertinet *calor* ad coagulationis gradum usque; ille enim disponit omnes humores nostri corporis in summam tenuitatem & non auget simul compingentem causam; dum vero calefacientia, quæ per auctam vim vitæ excitant majorem calorem, compingendo humores magis densant, quam acquisito calore liquefcunt.

Minuentia caliscentia. VIII. Tandem 3°. quæ cohærentiam liquidorum & solidorum, atque eorum inter se minuunt, quasi demerent attractionem inter partes naturalem, ut omnia *saponacea*, præprimis si stimulo carent, & quæ frigoris sensum inducunt; quales sunt succi fructuum horæorum, & multorum olerum: hæc solida laxant & resolvunt humores.

Ufus in IX. Hæc omnia, quamvis laxent, non habent eandem in
cu-

curandis morbis virtutem, ut patet, si quis cuncta scorsim *omnibus* examinet, quare vix aliquid generale proferre licet, præprimis si multa horum simul adhibeantur. *differt.*

X. Ut autem constet, qualis horum usus sit primarius, *Usus ge-* quidam percurrendi sunt morbi, secundum quos reliqui sunt *neralis in* tractandi, nam omnes recitare nimis longum foret. *morbis.*

1°. In nephritide ex renum calculo, aquosa, mucilagino-
& oleosa: si vero fiat ex renum inflammatione, V. S. aquosa,
saponacea, acescentia.

2°. In pleuritide & inflammatione, V. S. aquosa, mucilagi-
no-
sa, quies.

3°. In majori sanguinis impetu, aquosa, saponacea, acescentia,
anodyna.

4°. In rigiditate & siccitate, oleosa & humectantia.

5°. In combustionem, humida, mucilagino-
sa, oleosa.

6°. In mensibus suppressis, vapores calidi & humidi.

XI. Ut profunt morbis quibusdam, ita aliis obsunt, & co- *Abusus.*
rum nimius usus multos inducit morbos (vide T. vi. 3 & 4.).

XII. Ex dictis sequentia intelligi possunt.

1°. An laxitas non potest fieri in fibris ultimis, sed tantum *Quæstio-*
in vasculis? *nes.*

2°. Cur primo laxata aqua, dein rigiditatem facit, si exhalaverit?

3°. An fibræ nondum vasculosæ non admittunt elongatio-
nem, sine integra solutione?

4°. Quomodo laxantia vires augent & minuunt?

5°. Cur illiniunt articulis, vi externa luxatis, pinguia & o-
leosa chirurgi?

6°. Cur corium post humectationem exsiccatum rigidius,
quam si non fuisset humectatum?

7°. Cur cutis eorum, qui sæpe lavant, præprimis cum sapo-
ne, frequenter contrahit rhagades, & asperitudines?

8°. Cur cutis asperitudines, ariditas, & fissuræ, curantur
pinguibus?

9°. Cur otiosis solida laxiora?

10°. Cur quies & somnus tantum juvant in acutis & inflam-
matoriis?

13. Cur

11°. Cur actu calida laxant, potentia vero minus, imo sæpe roborare videntur?

12°. Cur venæ sectio, purgans, sudoriferum, diureticum, laxat?

13°. Cur esus fructuum horæorum laxat & refrigerat?

14°. Cur aquæ calidæ vel tepidæ potus magis laxat, quam frigidæ?

15°. Quare nephritis & urinæ suppressio quandoque melius curatur V. S. & purgante refrigerante, quam optimis lithontripticis?

16°. Cur pars inflammata fomentis humectata non exponenda aëri nudo?

17°. Quam speciem mensium emansionis curant laxantia humida?

18°. Cur laxantia calide applicata refrigerare videntur?

19°. Cur laxantia oleosa combustis anodyna sunt?

20°. Cur clysmata laxantia sæpe curant colicam passionem?

21°. Quomodo resolvunt tumorem inflammatorium?

22°. Quosnam tumores discutiunt?

23°. Cur dolores hysterici leniuntur, sed non curantur, laxantibus?

TRACTATUS SEXAGESIMUS.

DE INDURANTIBUS.

I.

Definitio.

Quod medicamentum applicatum, vel exhibitum, facit partes nostri corporis tenacius inter se cohærere, quam ut digito prementi tam facile cedant, quam solebant ante ejus usum, *Indurans*, σκληρυντικόν vocatur.

Duritie
causa.

II. Durior fit pars solida ad attactum: 1°. validiore tensione;

ne; 2°. ablatione humidi inter partes elementares; 3°. compactu partium arctiori ad se invicem; 4°. majori glutinis tenacitate; 5°. auctâ vi attractrice, tam in glutine nectente, quam partibus solidis elementaribus; 6°. compactu & inspissatione humorum ab his solidis contentorum; 7°. infarctione valida vasorum; 8°. frigore glaciali & majori calore.

III. Hæc omnia, vel multa horum, quæ faciunt, *Induran-* *Que indu-*
tia dicuntur: quare huc pertinent *Exsiccantia*, *Compingentia*, *runt.*
Incrassantia, *Adstringentia*, *Austera*, *Absorbentia*, *Stimulantia*,
Frigus glaciæ.

IV. Horum usus excellit in scirrhis tumoribus, si cancerum *Usus.*
veremur, in partibus tenerioribus, si ruptio imminet, vel at-
tritum sustentare debeant.

V. Quoniam hæc, partibus carnosiss & membranosis applicata, *Callum ge-*
eas in callum convertunt, eadem mutato nomine, *Callum gene-*
rantia, *τυλωτικά*, *πωρωτικά*, & *έντυλωτικά* dicuntur. *nerans.*

VI. Chirurghi autem per callum intelligunt concretionem os-
sium, qua ossa fracta conferruminantur, vel iterum concre-
scunt, qualia tunc medicamenta *όσεοκολλά* vel *όσεογενικά* dicun-
tur, & quia hæc fracturis ossium adhibentur, *καταγματικά* dicta
sunt.

VII. Ad hoc obtinendum requiritur, ut rite disposita sint os- *Cautela*
sa fracta, quieta servantur in eodem situ, modice prematur cal- *in his.*
lus ne luxuriet, & curentur morbi calli generationem impeden-
tes, tunc ipsa vis vitæ ex fracto ossæ emittet humorem glutino-
sum, sensim in ossis duritiem inspissandum, quo ossa firmiter
coalescunt.

VIII. Ex his patent.

1°. Cur cicatrices recentes spiritu vini abluendæ?

Questio-
nes.

2°. Cur pulveres siccos inspergunt chirurgi ulceribus dyse-
puloticis & carni luxuriosæ?

3°. Cur cicatrizantia ex adstringentibus & exsiccantibus pe-
tuntur?

4°. Cur a morfu muscarum tubercula sæpe dura?

5°. Cur adstringentia sicca absolvunt curam palliativam scir-
rhi vetusti?

G

6°. An

6°. An vera callum generantia inveniuntur medicamenta?

7°. Cur alcalia magis quam acida extolluntur in calli generatione?

TRACTATUS SEXAGESIMUS P R I M U S.

D E E M O L L I E N T I B U S.

I.

Definitio. **Q**Uod facit partes facilius cedere causæ prementi, seu minus resistere mutationi situs, *Emolliens*, μαλακτικὸν seu μαλθακτικὸν vocatur.

Ex variis constant. II. Hæc mollitudo acquiritur; 1°. minuendo vim tendentem evacuatione vasorum impletorum: 2°. humidi copiam supeditando; 3°. minuendo impetum; 4°. diluendo crassios intus contentos humores; 5°. resolvendo concreta; 6°. laxando solida; 7°. tepore; 8°. quiete; 9°. ablatione virium attractricium inter partes.

Usus generalis. III. Horum multo frequentior quam indurantium est usus: in solidis enim minuunt rigiditatem, elasticitatem nimiam, contractionem majorem, motum validiorem; concreta fluida, & densa alvi excrementa, reddunt meabilia, & mollitie sua temperant humorum acrimoniam; defendunt latera ad duriorum & acrium transitum.

Specialis. IV. Inde ad sedandam inflammationem, in peripneumonia, pleuritide, phygethlo, furunculo, epinuctide, angina, anthrace, ophthalmia, termintho, rheumatismo externe & interne adhibentur: inde etiam in tussi, dysuria, stranguria, singultu, alvi fluxu, dysenteria, dyspnœa, cantharidum abusu, convulsione ex acri irritante, nephritide a calculo pungente, magnum solamen adferre solent: atque anchylosi ex induratis & contractis ligamentis, excoriationi; escharæ; hæmorrhoidibus dolen-

ti-

tibus; intestinis prolapsis refrigeratis; herniis, procidentiiis, quæ difficulter intromitti possunt; rhagadibus & similibus multa præstant: partes contusas, combustas, gelu obstructas ad citionem curationem deducunt.

V. Horum autem usus daminandus in solidorum laxitate, & *Abusus.* motu minori, visciditate humorum, post herniarum & procidentia restitucionem, in scirrho veteri.

VI. Deducuntur ex his.

- 1°. Cur multa resolventia dicuntur emollientia?
- 2°. Cur lenia purgantia alvum mollire dicuntur?
- 3°. Cur emollientia quandoque leniunt dolores?
- 4°. Quomodo referare valent obstructa?
- 5°. Cur maturationem & ruptionem abscessus promovent?
6. Cur quidam colicus dolor ab haustu olei lini mitescit?
- 7°. Quomodo promovent calculi excretionem & mitigant dolorem in nephriticis?

*Questio-
nes.*

TRACTATUS SEXAGESIMUS SECUNDUS.

DE HUMECTANTIBUS.

I.

QUæ majorem humidi copiam faciunt admisceri inter par- *Definitio*
tes elementares, solida nostra componentes, *Humectan-
tia*, *Humidantia*, *Madficiencia* & *Madefactibilia*, Græ-
cis ὑγραυτικά appellantur: eadem hæc liquoribus mista ad di-
luentia potius revocanda sunt.

II. Hoc præstant: 1°. quæ ingerendo, vel applicando, ma- *Ex humidi
admixtu.*
jorem copiam liquoris aquosi suppeditant, sub quavis forma; sed
quia aqua mera volatilis est, brevique tempore siccam & aridam
relinqueret partem, inde magis humectant aquosa mucilagino-
sis & farinosis mista, retinentibus aquosa: hæc autem se prom-
ptius

ptius insinuant, tepida si adhibeantur, vel saponaceis acrescentibus atque nitrosis adjuventur.

*Ex probi-
bita humi-
di eva-
cuatione.*

*Minori
compactu.*

*Resolutio-
ne.*

Effectus.

Usus.

Abusus.

Corollaria.

III. Et quoniam in nobis 2°. perpetua debet esse humidi exhalatio, ejus itaque evacuatio minuta vel prohibita humectat, etiam si applicatum nihil humidi suppeditet.

IV. In nobis quoque 3°. observamus densatos humores minori motu vitali liquefcere; & solida minus mota & minus tensa, plus humidi inter suas partes admittere; atque ita sine aucta liquoris copia humectatur corpus.

V. Tandem 4°. humores densi in liquamen conversi, sive hoc fiat a medicamento epoto, sive ex morbi quadam causa, humidum faciunt corpus, sæpe cum diminuta copia liquoris.

VI. Humectantia laxant solida, inertia faciunt & flaccida, tensionem minuunt, temperant nimium motum, & calorem, medentur siccitati, lentorem solvunt.

VII. Quare in rhagadibus, combustis, contusis, crispatione solidorum, asperitudine, inflammatione, furunculo, anthrace, phygethlo, eschara, pleuritide, peripneumonia, phrenitide, rheumatismo, principio febrium, tussi inani ex asperæ arteriæ siccitate, mensibus obstructis in viraginibus, aphthis, abscessu, fæcibus alvinis induratis, atrophia juvenum, hæmorrhoidibus dolentibus, multisque aliis morbis summa remedia.

VIII. Eorum autem frequentior usus, & in morbis oppositis, magna damna attulit, ut rachitidem, oedemata, leucophlegmatiam, hydropem, cachexiam, chlorosin, debilitatem virium, & plura talia.

IX. Ex his facile deducuntur.

1°. Cur purgantia educendo humidum tamen humectant?

2°. Cur corpora sicca æstuantia a venæ sectione refrigerantur, & sæpe sudoribus diffluunt?

3°. Cur corpora quiescentia humidiora quam exercitata?

4°. Cur aqua tepida pota magis humectat, quam frigida?

5°. Cur fructus horæi magis humectant, quam mera aquosa?

6°. Quomodo oleosa & pingua mollia inuncta humectant, quæ nihil humidi in se habent?

7°. Cur bonum signum, si cataplasma [parti inflammatae appli-

plicatum, diu humidum manet: protinus vero exsiccatum, augmentum morbi indicat?

8°. Quomodo opiata humectant?

9°. Quare in pleuritide sicca cum tussi humectandum?

10°. Quodnam genus tympanitidis, convulsionis, vertiginis, dolorisque capitis curatur humectantibus?

11°. Cur paralyfis ex colica pictonum humectantibus curatur?

12°. Cur aquæ vapor, ore vel naribus haustus, tantum juvat in catarrho, tussi, peripneumonia?

13°. Cur humida vestimenta multorum morborum causa?

14°. Quando prohibent, vel augent insensibilem perspirationem?

TRACTATUS SEXAGESIMUS TERTIUS.

DE SICCANTIBUS.

I.

Humidum superfluum partibus solidis adhærens, vel in cavitatibus, vasculisque stagnans, aut contentum, auferens, *Siccans, Desiccans, Exsiccans, Desiccativum & Arefaciens*, Græci ξηραντικόν, ἐπιξηραντικόν vocant. *Definitio.*

II. Hoc, quia veteres frequentissime per arenam calidam & *Arenatio.* siccam peragebant, *Arenatio* vel *Saburratio* seu ψαμμοσμός huc referri debet.

III. Ad humores quoque Siccantia referri possunt, qui constant in tenuioribus & crassioribus partibus, quatenus tenue auferendo, crassiores partes conjungendo, humores cum vasis suis continentibus in unum firmum corpus convertunt. *In humoribus.*

IV. Acquiritur hoc, 1°. *Absorbentibus siccis* applicatis, ut est 1°. *Absorbentibus.* linteam siccum, sal decrepitatum siccissimum, furfures, milium, *sa-* bus.

farinosa sicca, arena, pulveres, & integræ herbæ aromaticæ siccatæ, aër ficcus calidus.

2°. *Expellentibus.*

V. Expellendo 2°. per majorem motum humorem tenuem; ut sunt diaphoretica, sudorifera, purgantia, diuretica, calefacientia, discutientia, roborantia, frictiones cum asperis, ficcis, motum circulatorium excitantia.

3°. *Detractione humidi.*
Ufus.

VI. Denique 3°. suppeditando parciolem humidi copiam; qui tunc modus *victus exsiccans* vocatur.

VII. Ufu siccantium accurtantur solida, & robustiora fiunt; aufertur abundans humor; restituitur æquilibrium; naturalem calorem revocant; acrimoniam tenuem volatilem abripiunt; putredinis progressum inhibent; perspirationem insensibilem augent; humores versus cutem alliciunt; carnem luxuriosam comprimunt; humores viscidos, ob inertia vasa stagnantes, movent, discutunt; medentur ulceribus rheumaticis & fistulosis; ulceraque citius ad cicatricem perducunt: in angina aquosa, bronchocele, hydrocele, hydrocephalo, tumoribusque reliquis humidis & frigidis præcipua sunt: herniam & procidentiam restitutam firman.

Abusus.

VIII. Humores autem effusos, coagulatos, condensatos, magis inspissant; contusa, inflammata in scirrhum convertunt; tandem solida in callum commutant & rigida faciunt: partibus internis nocent, ut vulneribus, ulceribus, partibus prolapsis: inde natura partem apertam crusta tegit, sub qua ad consolidationem conducit vulnus.

Corollaria.

IX. Inde patent.

1°. Cur nocent ambustis & contusis?

2°. Quomodo abstergunt ulcera & fistulas?

3°. Quare utilia erysipelatosi?

4°. Quomodo & quæ evacuantia exsiccant & humectant?

5°. Cur hydropicis victus exsiccans præcipua pars curationis?

6°. Cur rachiticis semper sicca vestimenta induenda?

7°. Cur videntur frigefacta calefacere?

8°. Quæ species luxationis siccantibus curanda?

9°. Cur externa siccantia compescunt alvi fluxum?

TRACTATUS SEXAGESIMUS
QUARTUS.

DE CORRODENTIBUS.

I.

PArtes firmæ nostri corporis, quodam nixu & ope glutinis *Definitio.*
coherentes, si actione applicati medicamento vel veneni se-
parantur, quædam fit species solutæ unitatis: quæ, etiamsi
propria corporis actione, a medicamento excitata, fiat, appli-
catis tamen adscribitur; quorum operatio varia, dum destruunt
cohesionem, multa suggessit nomina.

II. Nam si meram separationem videntur facere, horum a- *Rupto-*
ctio minus tuto, cito & jucunde quam sectio, relinquit ulcus *rium.*
sordidum, & ante aperturam factam eschara solvenda est, ut
dum aperitur abscessus ab applicato corrodente, *Rumpens*, & chi-
rurgis *Ruptorium*; quibusdam *Erodens* & *Peredens*; Græcis δια-
βρωτικὸν & διαιρετικὸν: quo quoque referri potest *Divellens*, ἐκ-
τιλλωτικὸν.

III. Horum actio, quia in corpore mortuo non observatur, *Actio in*
magis quærenda in motu vitali superstita, quam in propria me- *motu vita-*
dicamenti energia: videntur quædam horum laxare solida tan- *li quæren-*
tum, ut imparia fiant sustentare tensionem, & motum natura- *da.*
lem: quædam vero majorem motum & tensionem facere, quam
ferre valet coherencia fibrarum.

IV. Si vero præter separationem a medicamento factam quæ- *Exedens*
dam pars solida ablata videatur, & consumpta, *Exedens*, *Come-*
dens, *Exesivum*, *Depascens*, ἀναβρωτικὸν, ἐσθιομενὸν & κατὰ διαιρετικὸν
vocant: & quia hæc male inductam cicatricem auferunt, *Cica-*
tricem delentia dicuntur.

V. Hæc prioribus validiora esse debent, dum non solum rum- *Effectus*
pi faciunt partes, sed & totam coherentiam ita destruunt, ut
par-

partes firmæ in liquamen convertantur; quare hæc carni luxuriosæ, ulceribus cancris, fordibus, fistulis callosis, paraphymosis, sarcomati, morfu venenato, malo mortuo, verrucis, acrochordis, condylomati, mariscæ, callo, elephantia, polypo, aliisque morbis cutaneis adhibentur, ut tota auferatur massa.

Corrodens. VI. Sed medicamentum in lacinias veluti disrumpens solida, quasi morfu dentium inæqualiter fuissent separata, *Corrodens*, *Corrosivum* & ἀμυκτικὸν vocant; vel & cum prioribus confundunt, ob similitudinem summam.

Effectus. VII. Videntur hæc paulo mitius agere, quam exedentia (4.), quia solida ab his minus liquefcunt; quare in prioribus morbis (5.) si mitius agere volumus, hæc eligenda sunt; tum etiam in morbis, qui non exigunt validissima, ut in cerio, scabie, porrigne, vitiligne, maculis, gutta rosacea, hydrocele.

Escharoticon. VIII. Quæ autem ex laceratis solidis, confusis & concretis liquoribus, crustam relinquunt mortuam, vivis adhuc adhærentem, ἐσχαρωτικὰ vocant, qualia fere omnia præcedentia.

Effectus. IX. Hæc quia circulationem in crusta genita sistunt, transitumque ex ea ad partes sanas viventesque intercipiunt, præstantissima sunt, si maligni humoris metaptosin veremur; ut in ulceribus phagedænis, cancris, sphacelo prorepente, morfu rabidorum, hæmorrhagiis, si aliter sisti nequeant; vel si magna apertura sit facienda in partibus flaccidis, ut in scroto hydrocele laborantis.

Curatio escharæ. X. Post factam crustam, tentanda est ejus separatio, ut dictum est (T. XLVIII. 10.); nisi hæmorrhagiæ metus ejus solutionem prohibeat.

Urens. XI. Tandem multa ex his simul excitant igneum ardorem, ac si verus ignis admotus fuisset, quæ inde *Urentia*, *Ignis potentialis*, καυτήριον, καυσικὸν seu πυρωτικὸν vocantur. *Cauterium vero actuale* ad Instrumenta chirurgica refertur. Quæ applicata similem ardorem excitant, sine partis destructione, vel cum sola vesicularum elevatione & rubedine partis, ad *Stimulantia* potius reducere volui.

Effectus. XII. Quoniam ignis ipse, corpori applicatus, a mente nostra non

non percipitur, sed id mutatum in nostro corpore ab igne, inde si similis mutatio ab his medicamentis ad thermometer etiam frigidis in nobis producitur, mens nostra judicat, partem affectam igne vero comburi. Horum actio itaque ex causa naturali in nobis calorem excitante explicanda, quæ ab irritante hoc medicamento major fit & validius agens: quædam quoque ex his liquoribus mista incallescunt.

XIII. In hac quoque classe reperiuntur, quæ sua maligna indole similem inducunt corruptelam, ac si revera pars putredine periisset, inde *σηπλικὰ* vel *σηποποιὰ* dicta, a quibus potius abstinendum, ne reliquos quoque humores inficiant (T. xxxvii. 8.).

XIV. In his omnibus observandum.

Putrefaciens.
Generalia observanda.

1°. Venenata esse, si ergo miscentur humoribus circulantibus, sæpe interficere.

2°. Actionem corrodentium determinandam emplastris tenacibus, ne diffuant, & aliena loca aggrediantur.

3°. Validissima esse stimulantia, doloresque summos excitare.

4°. Variis in locis pro natura partis differre eorum operationes.

5°. Partes acutissimo sensu præditas, ut oculi, aures, mitissima ex iis poscere.

6°. Apoplecticis, paralyticis, & viscidis, magis stimulandi, quam corrodendi spe applicari.

7°. In combustis, contusis, Eschara, ulceribus sordidis, depurantia esse efficacissima.

XV. Ex his patent.

Corollaria.

1°. Quomodo laxantia juvant abscessus disruptionem?

2°. Cur quædam actu frigida nobis calidissima videntur?

3°. Cur fere omnia corrodentia, ante destructionem, summum ardorem excitare solent?

4°. Cur caustica quandoque leniunt dolores arthriticos?

5°. Cur sæpe dira symptomata ab applicatis corrodentibus?

6°. Cur quædam ulcera sordida non nisi causticis depurantur?

TRACTATUS SEXAGESIMUS
QUINTUS.

DE CONSOLIDANTIBUS.

I.

*Consoli-
dans.*

Quæ medicamenta, ut & auxilia chirurgica, partes solidas, vi quadam separatas vel ruptas, ita iterum jungunt, ut coalescant vel ferruminentur, *Consolidantia*, *Consolidativa* & *Consolidatura* vocantur.

Glutinans.

II. Hic coalitus quia frequentissime fit interveniente glutine, vel quia putarunt sine eo concreescere non posse partes, *Glutinans*, *Glutinatorium*, *Conglutinans*, *Adglutinans*, Græcis κολλητικόν, παρακολλητικόν & ἀνακόλλημα in eodem sensu adhibuere: quo etiam referri possunt Emplastra *tenacia adhæsiva*, quibus labia vulneris detinentur, ne dehiscant, hic modus deligandi a Chirurgis *sutura sicca* vocatur: gluten hoc, quia caret motu vitali, etiamsi in principio validissimam cohæSIONem faciat, sensim separari debet; inde tale interpositum gluten remoratur consolidationem.

*Consoli-
dationis
materia.*

III. In omnibus fibris vis quædam est se accurtans, qua separatæ partes sustentaculo privatæ sensim magis dehiscunt: & nudæ partes in homine vivente se mutuo tangentes aliquamdiu ita coalescunt, ut deinceps sine laceratione separari nequeant.

Adductio.

IV. Ad Consolidationem itaque requiritur, ut hiscentes partes eousque adducantur, donec se mutuo modice tangant, (nam validior compressio suffocat motum in vasis se mutuo tangentibus,) & retineantur quietæ in eodem situ: hoc præprimis arte chirurgica comparatur, per splenia, ligaturas, futuras, emplastra tenacia, artificiose adhibita.

Depuratio.

V. Si modo aliquid sit interpositum, vel si latera tangentia sint glabra, nondum coalescunt: requiritur itaque ad consoli-
da-

dationem, auferantur sordes, vel corpora aliena interposita; unde abstergentia sæpe summa habentur consolidantia; imo corrodentia, si callosa ora ulceris consumenda sint, vel glabra latera fistulæ & sinus purulenti auferenda: quæ si ad loca pervenire nequeant, quandoque instrumentis fistulæ & sinus aperienda, & denudanda sunt.

VI. Tali modo si tractetur, sponte sua pars ad consolidatio- *Spontanea*
nem pervenit semper in homine sano: verum multæ sunt cau- *curatio.*
sæ, quæ hanc benignam remorantur curationem; & inde in locis læsis, quæ difficulter ad curationem perducuntur, varia debet esse medela.

VII. Si enim tanta sit in humoribus tenuitas, ut nimis facile *In tenui-*
perfluant, ex suis signis detegenda (T. XLIV.): ex consolidantibus *tate humo-*
eligenda quæ incrassant, qualia sunt mucilaginosæ, glutinosæ *rum.*
cum leni adstrictione.

VIII. Varia genera quoque acrimoniæ (T. XXXVIII. & T. XLV. *Acrimo-*
45 ad 69.) consolidationem inhibent, quibus curatis, breviter *niâ.*
ad sanitatem perfectam pervenitur.

IX. Frequentissime ex putredine, vel in toto corpore nata *Putredine;*
(T. XXXVII.), vel deposita ad partem consolidandam, vel ex hu-
moribus, etiamsi fuerint boni, stagnando in parte corruptis, retardatur, vel omnino prohibetur consolidatio: quare præter generalia interne data (T. XXXVII.), topica talia sunt adhibenda, quæ vocantur *antiseptica* & *balsamica*, quæque simul leni adstrictione prædita sunt.

X. Vasa sustentaculo orbata, ab impetu interno, præprimis *Laxitate;*
si simul laxiora sint, nimis distenta, carnem luxuriosam; & tumores fungosos producunt: quod incitiæ Chirurgorum sæpe adscribendum; qui mollia, pingua, & humida sine iudicio omnibus vulneribus & ulceribus adhibent: hoc in casu interne præscribenda, quæ in *Laxitate* (T. VI.) proposita sunt: externe topica *adstringentia* (T. LVI.) applicanda, primo modica, si non auscultat malum, ad fortiora deveniendum; imo ad ea, quæ simul sunt *Cathæretica*: interim pars leviter comprimenda.

XI. In usu horum omnium attendendum, ne pars consolidanda *Cautela;*
nimis diu aëri, præprimis frigido, exponatur, quum vasa exsicca-

ta, vel humores in iis ex frigore concreti, curationi obsint.

Dieta.

XII. Diæta generalis causæ appropriata esse debet, & quæ bonum chylum utcunque glutinosum sanguini communicat, quare sæpe per *stomachica* plus efficere possumus ad consolidationem, quam ullis aliis medicamentis. Evitanda falsa, acria, cruda, concoctu difficilia.

Vulneraria.

XIII. Quoniam iisdem his utimur in curatione vulnerum, hæc quoque *Vulneraria* seu τραυματικά vocantur.

Carnem generantia.

XIV. Et quia citius iis portio carnis in vulnere, ulcere, & abscessu, amissa renascitur, *Carnem generantia*, *Incarnantia*, *Incarnative*, σαρκωτικά dicta sunt; vel & *Replentia*, ἀναπληρωτικά seu ἀναπληρωματικά.

Callum generantia.

XV. Si vero id fiat in ossibus fractis, καταγματικόν, ὀσσεοκολλόν vel ὀσσεογενικόν vocatur (T. LX. 6 & 7.).

Cicatrifiantia.

XVI. His, quæ paulo magis exsiccant & adstringunt, citius regeneratur cutis in ulcere vel vulnere aperto, inde δερματικά dicta; atque locus apertus promptius cicatrice obducitur, unde *Cicatrifiantia*, ἐπιδρωτικά, καταδρωτικά, ἐπιδερμικά & συνδρωτικά vocata. Ulcus autem ex combustionem magis laxantia exigit: & cicatrix facta spiritu vini vel liquore adstringente abluenda, atque non nimis cito aëri nudo exponenda.

Corollaria.

XVII. Ex Dictis patent.

1°. Cur non debemus citissime per adstringentia vulnera & ulcera obducere cicatrice?

2°. Quamobrem in cicatricibus sæpe persentiunt tempestates futuras?

3°. Cur sinus purulentus spleniis modice comprimendus, vel, si profundius hæreat, aperiendus?

4°. Cur portionem liquoris abstergentis medicamento injecti relinquunt Chirurgi in sinu purulento?

5°. An generalia inveniuntur vulneraria?

6°. Cur pingua & mollia sæpe carnem luxuriosam generant?

7°. An aër sua maligna indole ulceribus & vulneribus nocivus?

TRACTATUS SEXAGESIMUS
SEXTUS.

DE OBVOLVENTIBUS.

I.

Medicamenta tanta tenacitate donata, ut, acrimoniæ alicui *Definitio.*
 mista, ita tegant eminentes partes lædentes, ne nostrum
 corpus afficere vel vellicare possint, *Obvolventia* dicuntur Medicis:
 in his quoque nihil acre adesse debet, ne stimulando magis mo-
 veant, quam obvolvendo tegant acre hærens in corpore.

II. Ab his quia compescitur dolor & mitigatur vellicans cau- *Demul-*
 sa, interponendo mollia inter partem sentientem & acre ro- *centia.*
 dens, idem medicamentum vocatur *Demulcens* seu *παρηγορικόν*.

III. Hæc obvolventia non solum defendunt partem, sed quo- *Lubrican-*
 niam in nobis continuus motus fieri debet, qui retardatur aspe- *tia.*
 ritate, siccitate, & validiori continua constrictione a stimulo,
 per hæc medicamenta quia latera vasorum obducuntur, tolli-
 tur remora ex asperitate, humectantur sicca, & compescitur
 contractilitas ex stimulo nata, motus facilius redditur lubrican-
 do, quamobrem tunc *Lubricantia* dicuntur; uti mucilaginosæ
 & oleosæ in fæcibus alvinis induratis, & calculo hærente in viis
 urinæ, fiunt lubricantia.

IV. Varia genera medicamentorum ad hunc titulum concur- *Medica-*
 runt, quæ regnum vegetabile & animale suppeditant, nam ex *menta ex*
 mineralibus pauca si ulla inveniuntur. Ex vegetabilibus sunt *vegetabi-*
libus.
Olea blanda expressa ex feminibus oleosis; *gummi insipida* ino-
 dora; *herbæ molles mucilaginosæ*; *olera* fere omnia; ipsa *farinosa*
 in pulvem redacta: hæc simplicia vel & maxime inter se mista
 applicari vel ingeri possunt; uti fomenta, linimenta, emplastra,
 cataplasmata, vapor; linctus, decocta, emulsiones, clysmata,
 injectiones.

*Ex anima-
libus.*

V. Animalia duplex genus suppeditant, pinguia scilicet & gelatinosa: ita ipsa *pinguedo*, adeps, axungia, medulla ossium, butyrum insulsum, cremor lactis, cera ab apibus collecta: *gelatinosa*, ut decocta spissa carnis, ossium, ligamentorum, membranarum, tendinum, corii, albumen ovi; *vitellus* autem ex animalibus, *saccharata* & *mellita* ex vegetabilibus, quia *saponacea sunt*, haud recte ad hunc titulum referuntur, sed oleum ovorum saponacitate privatum huc pertinet.

*Usus in-
ternus.*

VI. Hæc fere omnia, quoniam petuntur ex alimentis, *analeptica* sunt: obtegendero quodvis acre impediunt veneni & vomitoriorum assumptorum efficaciam, & eorum educationem facilitant; *dolorem ventriculi* ex acrimonia humorum in ventriculi vel intestinorum cavo hærentium mitigant; *dolorem colicum* ex asperis & duris excrementis curant; latera nuda dolentia ad tactum tegunt, ita *facilitant deglutitionem* post transitum boli durioris, vel ex nimia tenuitate aut defectu mucilaginis naturalis faucium & œsophagi; ita quoque *laxant alvum* siccitate laterum intestinorum suppressam; medentur *stranguriæ* & *Dysuriæ*, post calculi transitum; compescunt *mictum cruentum* ex cantharidum abusu; *hæmorrhoidum dolores* leniunt, & *tenesmus* curant: compescunt *singultum*: imo si misceantur humoribus acribus fluentibus ex ipsa parte, dolores *nephriticos* & *pleuriticos* mitigant, si ex lymphâ tenui acri oriantur: lubricando vias multas *evacuationes promovent*: motum adauctum, convulsionem, & calorem temperant, obvolvendo itimulantem causam, quare *refrigerare* quandoque videntur.

Externus.

VII. Frequentissime sub forma fomenti, cataplasmatidis, lini-menti, clysmatis, injectionis, gargarismatis, adhibentur ad asperitatem faucium & cutis, excoriata, Rhagades, rosiones ex ichore canceri vel ulceris mali moris vel fistulæ, ad tenesmus, indurata alvi excrementa, hæmorrhoides dolentes, difficilem partum ex siccitate viarum.

Damna.

VIII. Non tamen judicandum, nihil damni provenire ex his; si enim humor acris ex partis substantia fluere debet, occludendo poros, acre stagnando fit acrius: si ex *vegetabilibus* sumantur in corpore debili, quia breviacescunt, mira tormina pariunt:

si ex oleosis petuntur, vel ex partibus animalium, in morbis acutis, hæc majori calore, vel in rancorem, vel putredinem alcalinam convertuntur.

IX. Ex his responsio facilis.

Corollaria.

1°. Cur injiciunt oleum lini vel raparum in colica ex facibus induratis?

2°. Cur oleum amygdalarum dulce mitigat dolorem nephriticum, & promovet calculi evacuationem?

3°. Cur ad nates unguentum illiniendum in intertrigine?

4°. Quibus curanda ischuria & stranguria post calculi transitum?

5°. Cur dant cochlear unum olei infanti ventris torminibus laboranti?

6°. Cur hæc sæpe anodyna?

7°. Quibus cutis brevi ab inunctione rubet & prurit?

8°. Cur erysipelatosi non ferunt pingua?

9°. Cur post pinguium & juris nimis spissi esum sæpe ructus nidorosus?

10°. An pingua danda in morbis acutis?

11°. An recte dant saccharum, syrupum & mel, vel vitellum ovi ad obvolvendum, quia tenacia sunt?

12°. Cur dolor ex acrimonia succi nervosi solet exasperari ab obvolventibus?

13°. Quæ nephritis & cardialgia & colica augetur ab obvolventibus? quæ mitescit?

TRA:

TRACTATUS SEXAGESIMUS
SEPTIMUS.

DE EVACUANTIBUS.

I.

Evacuatio-
nis necessi-
tas.

Q Uoniam homo vivens ita natus, ut propria actione vitali periret, si nova non ingereret; idque ingestum quoque corrumpere; necesse erat ergo, ut tanta copia auferatur, quanta fuerit ingesta, nisi homo mole increascit vel minuat.

Sæpe utile
exit.

II. Inde *naturales evacuationes* datæ sunt, quibus id inutile factum & superfluum educeretur; quandoque vero bona simul exeunt cum levamine, si abundant.

Et morbo-
sus humor.

III. Per easdem has quoque vias morborum materia, præpriis si sit in liquoribus, educitur, antequam perfecta recuperatur sanitas: rarissime enim liquor morbosus factus ita assimilari potest, ut sanam induat indolem.

Emuncto-
ria.

IV. Utitur natura emunctoriis ad hæc educenda: 1°. *consuetis*, alvo, renibus, cute ad evacuanda perspirabile: 2°. *minus consuetis*, naribus, ore ad evacuandum ventriculi contenta molesta, & quæ eo confluunt aliena ex pulmonibus & membrana pituitaria, oculis, auribus, pudendis: 3°. *inconsuetis* & veluti artificiosis, dum alicubi aperturam pandit effluentem liquorem, quæ non est in corpore sano.

Panchy-
magoga.

V. Quæ medicamenta vero, vel naturalem horum humorum fluxum augent, vel minorem ad solitum redigunt, vel suppressum revocant, *Evacuantia*, *Exinanientia* & *Educentia* dicuntur, quæ Græcis *παχυμαγωγὰ* vocari possunt, quamvis hæc soleant ad alvum ducentia reduci.

Evacuatio-
num varia
nomina.

VI. Hæc iterum differunt, aliaque accipiunt nomina: 1°. ex humoribus, quos expellunt per idem emunctorium, uti *μελαναγωγὰ*,
γὰ,

γά, χολαγωγὰ, φλεγμαγωγὰ, ἰδραγωγὰ : 2°. per emunctoria varia, uti purgans, vomitorium, διερρητικόν, sudoriferum &c. de quibus in humoribus particularibus infra est agendum.

VII. Ad evacuationem hæc requiruntur : 1°. humoris præ- *Evacuatio-* sentia; 2°. aptitudo, ut possit per emunctorium naturale educi; *nis requisi-* 3°. liquor fluxilis; 4°. via aperta vasorum usque ad organum e- *ta.* vacuans, & ipsius emunctorii; 5°. causa urgens a tergo.

VIII. Medicamenta igitur *Evacuantia* quædam horum, vel omnia simul, præstare debent.

IX. Quæ suppeditando copiam operantur, copiosiore fa- *Addita co-* ciunt evacuationem, sed non minuunt quantitatem totius; *pia.* imo quandoque augment, & magis dilutam relinquunt massam: hæc igitur adhibentur, si in humorum defectu, crassitudine, vel lentore, quædam evacuatio est molienda: eligi possunt ex diluentibus (T. LXXVIII.).

X. Sæpe accidit, ut abundet in nobis humor, viæque *Mutata* sint apertæ, minime tamen exeat, uti in hydropicis, & in lar- *indole.* giori potione cum suppressa urina, experimur: dato vero medicamento, quod liquoris cumulum ad emunctorium determinat, vel potius ejus indolem ita invertit, ut jam possit per excretorium eliminari, protinus ingens copia effluit.

XI. Duplex genus evacuantium in his, quæ fluxilem red- *Resolvens* dunt humorem, occurrit: primum, quod humores ad quam- *generale* cunque evacuationem disponit, ut sunt fere omnia resolventia *vel specia-* & attenuantia (T. LXXIX.); alterum, quod specialem alicujus *le.* humoris evacuationem auget; de quibus postea, ubi de humoribus specialibus acturi sumus: interim tamen multa ex his non carent resolutione totius massæ.

XII. Qui ergo vitiosi in nobis humores semper idem aggre- *In quibus* diuntur emunctorium, ut exeant, istis universalia hæc quidem *humoribus.* medentur, sed in specialibus observandus naturæ ordo.

XIII. Cum evacuatio est in liquoribus quoque loci mutatio, *Fluor con-* per determinata vasa, tanta igitur in liquoribus evacuandis re- *ciliandus.* quiritur partium suarum parvitas, ut ingredi possint orificia excretoriorum, quæ semper circulantibus vasis exiliora sunt; & tam parva inter se ipsas, & inter solida coërcentia, cohæsiō,

quæ non superat propellentem causam : quæ ergo solvunt concreta, vel destruunt tenacitatem, universalia sunt evacuantia; quæ in humorum visciditate, lentore, crassitudine & glutinositate adhibentur, antequam evacuationem meditamur. Sed quia Resolvens non omne concretum in fluorem redigit (vid. T. LXXIX.), ex istis eligendum tale, quod speciali concretioni dicatum est.

Apertura. XIV. Ex eadem quoque ratione, si ex obstructione circulantium ad organum secernens, vel emissariorum, subsistat evacuatio, medicamenta aperientia (T. LXXXII.) evacuantia fiunt: quæ iterum varia, ex obstructionis causa multiplici, esse debent.

Morventia. XV. Sæpe etiam subsistit evacuatio, si debiliior sit impetus, quam requiritur ad aperienda vasa contractilia, & superandam cohæsionem partium, humorem secernendum componentium: inde in solidorum laxitate, inertia & debiliiori motu, medicamenta calefacientia, motum augentia, & ipsius corporis motus, evacuationem promovent.

In majori copia. XVI. Dum exhibetur evacuans, videndum, an abundet humor in corpore: tunc enim revocatur calor, vires debilitatæ eriguntur, & symptomata reliqua, ex majori copia nata, evanescent.

In mediocri. XVII. Si mediocris fit in homine humorum bonorum quantitas, evacuans datum debilitat, destruendo æquilibrium: quare non expedit his propinare evacuantia, nisi pandere velimus viam ad medicamentorum ingressum; vel tempestas ea instat, in qua ferre non possumus solitam liquorum quantitatem. Morbi, qui ex dato evacuante tunc sequi solent, ex humorum defectu (T. XXXII. 18.) intelliguntur.

In pariori. XVIII. Etiam si multi omni in morbo præcipiant evacuantum esse, uti in mobilitate solidorum, debilitate chronica, febre intermittente diuturniore, passione hysterica, scorbuto, hæcticis, aliisque morbis chronicis diuturnioribus, post evacuationes copiosiores, relictis, ut somniatos humores morbosos educant; quia vero solos malignos educere non possumus, intactis bonis, plus sæpe damni ex humorum defectu expectandum, quam

quam emolumentum ex parva humoris mali educatione.

XIX. Imo vero, quamvis ducantur humores mali post eorum acervatam evacuationem, uti puris in empyemate, laticis in hydropicis, inopinata mors interim obrepit, & poenam luunt præposterae evacuationis.

In materia morbi.

XX. Quæ autem regulæ speciales in quavis evacuatione servandæ sunt, suis locis exhibebuntur.

Speciales regulæ.

XXI. Quia excretoria vasa omnia angustiora sunt, quam est magnitudo particularum in nostris humoribus, si excipiantur intestina contenta sua eductia; inde omnes evacuationes partem tenuiorem auferunt. Quod autem quandoque remanentem massam relinquunt fluidiorem, id vel 1°. provenit ex virtute resolvente medicamento; vel 2°. minuta compingente causa; vel 3°. ex copiosiori liquoris ingestione. Quare non semper post factam evacuationem relinquitur humor crassior.

Evacuans tenue.

XXII. Ex dictis deducuntur sequentia.

Corollaria.

1°. An nullum specificum evacuans?

2°. Cur mutato regimine, per unum evacuans, varias possumus producere evacuationes?

3°. Cur resolventia, evacuantibus mista, eorum augent efficaciam?

4°. Cur multa evacuantia, parviori dosi data, fiunt resolventia?

5°. Cur scitu necessarium, per quodnam organum natura solet exterminare morbosum?

6°. Cur fotu ad lumbos sæpe promovetur urinæ secretio?

7°. Cur frictiones tam utiles ad promovendam Diaphoresin?

8°. Cur motus corporis, post largiorem aquæ potum, majorem urinæ secretionem excitat, quam si corpus quiesceret?

9°. Cur vectio in rheda, non consuetis, majorem urinæ secretionem facit?

10°. Cur ab iisdem medicamentis, in diversis hominibus, evacuatio augetur & minuitur?

11°. Cur ab evacuantibus frequentioribus exhibitis, in podagricis & febre intermittente, sæpe hydrops?

12°. Cur abstinendum ab evacuantibus, si per roborantia tentamus morbi chronici curationem?

13°. An in hecticis humorum malignitas evacuantibus depuranda?

14°. Cur evacuatione tenuioris, remanens massa sæpe relinquitur dilutior?

15°. Cur purgantia & vomitoria maxime, diuretica & sudorifera minus, debilitant, diaphoretica omnium minime?

TRACTATUS SEXAGESIMUS OCTAVUS.

DE ABSORBENTIBUS.

I.

Definitio.

QUæ humidum aquosum vel ex aëre, vel alio corpore humido, evocant, & ita abliguriunt, ut a liquore recepto in suis spatiolis augeantur pondere, vix cum ullo voluminis augmento, *Absorbentia* seu ἀναπινοντά vocantur.

Absorbentia liquefcentia.

II. Duplex in his observatur genus; alterum quod ab accepto liquore liquefcit, uti sunt *Sales* sicci, humidum avidissime imbibentes, donec saturati sunt, seu in fluorem redacti, quando hæc cessat actio. Horum ergo usus duntaxat externus, si istis absorbere est animus, & non relinquendi diutius, quam donec liquefcere incipiant; postea enim, vel interne dati, solventem & stimulantem exercent virtutem. Ne nimis cito liquefcant hi sales sicci, quibusdam farinosis pulveribus siccis aspergantur.

Non liquefcientia.

III. Alterum vero genus a recepto liquore non liquefcit, imo quædam ex his *Bibulis* indurescunt potius, ut multa ex vegetabilibus, alia autem cum accedente liquore in pulvem convertuntur. *Terrestria* sicca humorem *Imbibentia*, *Saturantia* vocant: quæ cum simul acrimoniam acidam infringant, doloris frequentissimam causam, *Temperantia* & *Concentrantia* dicta sunt.

IV.

IV. Horum vero actio tandem cessat, minus in oppositam *Ufus ex-*
 abeunt operationem quam priora. Externe applicata, humidita- *ternus.*
 tem superfluam in se recipiendo, Exsiccantium (T. LXIII.) virtu-
 tem exercent; quare adhibentur manantibus ulceribus, & ut ci-
 tius inducatur cicatrix; compescunt luxuriosam carnem, hu-
 morem tenuem, tam salinum quam biliosum absorbendo, ut in
 serpigine, erysipelate, igne sacro, humorem ichorosum fun-
 dente, pruritum & dolorem mitigant. Et quoniam ablato hu-
 mido coërcetur putredo, tumoribus cancris vel scirrhis,
 qui auferri nequeunt, & quorum transitum in cancrum vere-
 mur, ad curam palliativam adhibentur. Ab his vero abstinend-
 um, si pars exsiccata damnum adferet.

V. Ore assumpta multo minus præstant quam prædicatur a *Internus.*
 multis, sentientibus omnem temperare acrimoniam, obcoecatis
 futili hypothese, qua contendunt omnium fere morborum cau-
 sam esse acidum, dum hoc solis ingestis debet originem, & ra-
 ro ultra primas vias operatur: neque cogitant, pulveres terre-
 stres oscula lacteorum ingredi non posse; absorptionemque ces-
 sare, quam primum saturati sunt, inde ad absorbendum minime
 valere, sed extinguendo in primis viis acidum, ut ita interci-
 piant acidi productionem per reliquum corpus, præcipuam ope-
 rationis partem absolvere.

VI. Inde in ventriculi intestinorumque morbis, cardialgia, *In quibus*
 acore ventriculi, colica passione, aliisque ventris torminibus, *morbis.*
 excrementis acidum spirantibus æruginosis, reliquisque morbis
 primarum viarum ab acido spontaneo natis, præstantissima sunt;
 hinc Harris morborum omnium in infantibus curationem in his
 posuit; cum tenella hæc ætas, non nisi acescentibus nutrita,
 frequentissime torminibus ventris, imo convulsionibus ab acido,
 primas vias vellicante, vexatur. Si autem admiscantur his sa-
 les lixiviosi, & tunc dentur parva copia simul, ne molestam
 excitent in ventriculo effervescentiam, multo certius curant:
 nam viscidum, quod fere semper huic acido admixtum est, cum
 his absorbentibus in molem densam, vix solubilem compingitur,
 multas molestias in præcordiis excitantem. Si vero recens nato-
 rum convulsionem ex meconio retento & acriori facto nascantur,

absorbentia hæc plus damni quam juvaminis adferunt, quum meconium fuisset diluendum & educendum?

*Operandi
modus.*

VII. Absorbentia hæc liquorem applicatum, tam in vacuo Torricelliano, quam in aëre aperto, & æque sursum & deorsum, quam ad latera ducendum, abliguriunt: imo quædam vi & sibilo in se trahunt humidum: quare vis externa premens aëris vel ætheris perperam statuitur hujus actionis causa, quæ ex amicitia summa, inter absorbens & absorbendum, erat deducenda.

Cerollaria. VIII. Ex Præcedentibus clara sunt.

1°. Cur linæa sicca, pulveribus absorbentibus aspersa, applicant parti erysipellate tentata?

2°. Cur vestimenta sicca juvant insensibilem perspirationem?

3°. Cur aër ficcus sanitati conducit?

4°. Quomodo cucuphæ & epithemata sicca medentur doloribus capitis?

5°. Cur admiscet salem decrepitatum ficcum epithematibus, quæ tumoribus hydropicis applicant?

6°. Cur partis inflammationem frequenter in scirrhum convertunt?

7°. Qua virtute Canceri lapillus educit alienum oculo illapsum?

8°. Cur pulveres testacei sæpe curant convulsiones infantum?

TRACTATUS SEXAGESIMUS NONUS.

DE DISCUTIENTIBUS.

I.

Definitio.

Humor tenuis, vel crassus, primo attenuatus, per causam repellentem insensibiliter, sine vasorum sensibili solutione;

si evacuetur ex parte quadam corporis, Discussus dicitur, medicamentum hoc præstans *Discutiens*, *Discussorium*, & quandoque *Digerens* vocatur. Etiam si διαφορητικὸν idem denotet, Medici tamen intelligere frequentius solent medicamentum, quod perspirationem insensibilem auget.

II. In discutientibus ergo requiritur primo, tanta in humoribus tenuitas, ut per minutissima vasa duci possint; 2°. ut sint ejus dein indolis, ut facile misceantur invisibiliter aëri, vel aliis humoribus nostri corporis, cum quibus circumducuntur; 3°. motus in solidis validior, quam antea, dum congregatus humor fere stagnabat. *Requisita.*

III. Cum discutitur tumor, duplicem exitum habere potest: *Exitus disc-*
1°. perfectum, si stagnans humor educatur insensibiliter; 2°. si *cussi hu-*
admisceatur ita circulantibus humoribus, ut dispareat in priori *moris.*
loco tumor, minus perfecta discussio habetur.

IV. Quia vero per resolventia talis conciliatur tenuitas, ut *Per resol-*
humor, antea ob crassitudinem stagnans, jam vero libere per- *ventia.*
meet vasa, inde multa resolventia discutientia sunt: ut in tumoribus frigidis, pituitosis, viscidis, oedemate, si simul calefaciendi vim possideant. Sed quæ humectando simul agunt, contusionis tumorem discutiunt, de his amplius in Resolventibus (Tr. LXXIX.).

V. Quæ vero medicamenta majorem motum in solidis exci- *Moventia;*
tant, uti stimulantia, calefacientia, maximam partem discutientium adimplent: uti in angina aquosa, hydrocele, hydrocephalo, emphysemate, aliisque morbis ex solidorum inertia & laxitate natis.

VI. Huc quoque referri possunt roborantia (Tr. LVIII.), si *Roborantia;*
ob motus defectum, & laxitatem solidorum, collectus sit humor: ut in rachitide, procidentia, prohibita perspiratione in corpore debili.

VII. Sed si simul adsit humor tenuis, acer, calidus, bilio- *Adstrin-*
sus, ut in erysipelatosi tumoribus, adstringentia (Tr. LVII.) *gentia.*
discutientia fiunt.

VIII. Tandem multa ex absorbentibus (Tr. LXVIII.) discu- *Absorbent-*
tientia dicuntur, quia faciunt insensibiliter evanescere tumorem. *ta.*

Effectus.

IX. Quia ex vario genere medicamentorum petuntur discutientia, eundem omnia non præstant effectum, id autem commune habere debent, quod omnia magnitudinem partis minuant. Debemus quoque eligere ea, quæ duabus tribusve suis actionibus tumori proposito respondent.

Quæstiones.

X. 1°. Quomodo discutientia capiti applicata sæpe capitis dolores curant, & an omnes?

2°. Quæ & quomodo curant soporem & quandoque convulsionem?

3°. An Tumor inflammatorius, erysipelatosus, scirrhus, scrophulosus, oedematosus, iisdem discutientibus curandus?

4°. Cur actu calida & calefacientia juvant Discussionem?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS.

DE EVACUATIONEM SISTENTIBUS.

I.

Necessitas.

IN homine, quia ad vitam sustentandam ingerenda sunt alimenta, & actione corporis multa fiunt inutilia, requiritur quoque proportionata inutilium evacuatio, ut maneat sanitas: si vero evacuati humoris copia sit major ex emunctoriis naturalibus, vel novis factis, medicina requiritur, quæ vel moderatur hanc evacuationem, ut ad justam copiam redeat, vel totam sistat, si requiritur: si vero proportionata sit evacuatio semper damnosa sunt.

In morbis duplex.

II. Est ergo horum medicamentorum duplex: effectus 1°. in morbis minuere effluentis quantitatem, 2°. cohibere totum effluxum: hæc tantum prioribus sunt validiora, vel adhibentur evacuationibus facilius sistendis.

Varia eligenda.

III. Quia vero multis ex causis copiosius effluunt humores, medicamenta evacuationem sistentia non semper sunt eadem: quan-

quandoque multa simul ex sequentibus sunt adhibenda, ut unitis viribus effectum fortiantur.

IV. Ad faciliorem intellectum operationis horum medicamentorum, sciendum est, liquores semper circumduci, preme-*Observatio necessaria.* reque coërcentium vasorum latera, ex quorum lateribus vasa evacuantia oriuntur: quod vero omnis liquor non subeat excretoria, angustis eorum, & magnitudini partium hunc liquorem componentium, atque inconvenientiæ utrorumque est adscribendum.

V. Inde curatio vel ad vasa coërcentia, vel ad liquores trans-*Divisio operationis.* fluentes, vel ad utraque simul est dirigenda.

VI. Vasorum enim osculis latioribus factis, vel ex quadam *Vitio vasorum dilatatorum.* causa eorum lateribus solutis, solida imparia fiunt coërcendo continendos humores, qui inde effluunt.

VII. Laxiora itaque facta vasa ab eodem liquoris impetu dis-*Laxitate.* tenduntur, & transmittunt humores retinendos, qui tunc sponte frigidi plerumque, quia motus defectu non servantur in naturali calore, effluunt humores ex emunctoriis laxis, flaccidis, pendulis, carne vel cute molli subfrigida sustentatis.

VIII. Vel solida majori motu vitali instigata, cum determi-*Motu aucto.* natione ad emunctorium aliquod, sæpe magnam derivant & expellunt humoris calidi quantitatem.

IX. Liquorum quoque motus auctus dilatans vasorum dilatabilium oscula, & aucta velocitate transfluentis, & ampliori-*Vitio humorum ex motu majori.* bus factis emissariis, eodem tempore plus pellit è corpore, quam sanis fieri debet.

X. Idem quoque fit, quando humoris particulæ minores *Tenuitas.* factæ, seu tota massa tenuior est, quam ut vasis suis solitis possit coërceri, sed promptius intrat excretoriâ: tunc enim, nisi propulsio sit debilissima, effluit humor; imo tanta sæpe est tenuitas humorum, & tam parva in excretoriis constrictio, ut sponte quasi exstillet.

XI. Si abundet in corpore humor vasa magis dilatans, eorum orificia distendens, copiosiore quandoque facit evacuationem, quando motu solidorum propellitur: sed superans virtutem moventem non exit, sed accumulatur in corpore. *Abundantia.*

K

XII.

*Causarum
congrega-
tio.*

XII. Raro in nobis simplex ex his causa observatur, sed ple-
rumque duæ vel plures simul operantur: quare medicamenta
evacuationem sistentia vel supprimentia varia esse debent, quæ
vel uni, vel pluribus causis simul medentur, ut ita certa obti-
neatur curatio.

*In aper-
tura.*

XIII. Nam si ex apertis vasis manat liquor, ut in Hæ-
morrhagia (T. xxxii.) dictum est, 1°. pressione supra apertu-
ram ne effluat; 2°. pressione vasis adducentis liquorem in ea
parte, unde venit liquor, ne fluere possit usque in vas aper-
tum; 3°. *Tenacibus*, quæ adducunt; 4°. *Adstringentibus*, contra-
ctionem fibrarum vasis augentibus, ut fiat apertura minor, &
vas laceratum abscondatur sub carne; 5°. *Obturantibus* & *em-
plastificis*, exitum inhibentibus vel obstipantibus; 6°. Liquorem *coa-
gulantibus* & *incrassantibus*, ne tam facile effluere possit, quia con-
cretus in vase conico humor effluere cohibetur, quo faciunt &
nexus cum reliquo sanguine in adjunctis ramis contento, & con-
cretio cum lateribus vasorum; 7°. motum in toto corpore mi-
nuentibus, evacuando vel refrigerando, & in parte ipsa applica-
tis frigidis & *refrigerantibus*, atque derivando aliunde.

*In laxita-
te.*

XIV. Si vero ex laxitate fiat, medicamenta sunt eligenda;
quæ non solum *adstringunt*, sed simul *roborant* & *calefaciunt*, ut
motus vitalis restituatur, & liquores remanentes præparentur:
si enim hoc in casu mera adstrictione retineantur, aggravabitur
totum corpus, & maxime pars evacuans, atque homo anxius
redditur.

*In Motu
auso.*

XV. Dum motu majori extruditur liquor (8), quies indu-
cenda *Hypnoticis Refrigerantibus*, ut & *frigidis* applicatis ad par-
tem ipsam, & remotiores; quandoque sanguinis missione, vel
interceptione in membro notabili, per ligaturas modice con-
strictas, alterne solvendas, impetus frenandus est.

*In tenui-
tate.*

XVI. Si ob *Tenuitatem* (10.) copiosius effluit humor, 1°. is
majori circulatione est inspissandus (T. xlii. 5.); cave ne ni-
mius fiat: vel 2°. causa solvens, ut in malignis, est exstinguen-
da, vel evacuanda: 3°. adhibenda, quæ *incrassare* dicuntur
(T. lxxvii.).

*In Abun-
dantia.*

XVII. Si uberior copia effluxum fecerit (T. xi.), is non sta-
tim

tim suppressendus, sed temperandus, ne acervatim effluens humor peiorem quam prior inducat morbum: si perfectam suppressionem acquisivimus, videndum, num arte non sit renovandus effluxus, vel per aliam succenturiatam evacuationem subveniendum: maligni humoris effluxus potius temperandus, quam cohibendus, nisi paulatim, & emendato malo.

XVIII. In sano autem homine, quia cohibent, quæ erant *In Sano.* evacuanda, eorum collectio ex humoris retenti indole varios producit morbos, in parciore evacuatione proponendos: præterea quod suppressoria, vel obstipantia, aliam quoque possideant energiam, quâ lædere possunt.

XIX. Hæc medicamenta, applicatione, suppressis humoribus, operandi modo, varia accipiunt nomina. *Denominatio.*

XX. Quæ enim vi mechanica claudunt, vel coarctant vas, *Compressiva* seu *Restringtonia* dicuntur: si vero auctam vim contractilem a medicamento accipiunt fibræ, qua clauditur vas, id medicamentum *adstringens* vocatur (T. LVII.). *Compressiva.*

XXI. Quæ vero meatus exitum præcludunt infarciendo ejus cavum, *Obstruentia* vel *obturantia* habentur: inter quæ præstantissima habentur, si simul sint *tenacia adhæsiva*, vel *Emplastica*, *coagulantia* & *incrassantia*. *Obstruens.*

XXII. Si his cohibeatur effluens sanguis, *ἐναρμυν*, *ἰσχυαίμων*, *Sanguinem* vel *ἀίματος ἄτινον* vocant Græci, de quibus actum est (T. XXXII.). *fluentem* *Bucellatio* autem est modus sistendi sanguinem, imponendo lina- *sistens.* mentum supra arteriam vel venam. Possunt his quoque addi, urinam, alvum, sudorem, salivam suppressoria. Sed quoniam organorum illorum, & eorum humorum specialis descriptio præcedere debet, in hoc titulo pertractari nequeunt.

XXIII. Ex præcedentibus deducuntur facile.

1°. An non cum tardiore circulatione major fieri potest humorum evacuatio? *Questio.*

2°. Quid denotat humoris frigidi copiosior effluxus?

3°. Cur sudor frigidus in acutis malum signum?

4°. An calidi humoris effluxus semper ex humorum acrimonia?

5°. Cur hectici tam copiose sudant?

K 2

6°. Cur

6°. Cur in fine acutorum, cum multo sudore, perit sæpe æger?

7°. Cur acuto morbo pressi, alvum adstrictam habentes diu, plerumque ante mortem copiose deponunt excrementa tenuia, splendentia & foetida?

8°. An copiosior evacuatio in morbis semper denotat morbi materici educationem?

9°. Cur non omnes evacuationes copiosiores eidem medicamento obtemperant: sed quandoque opposito curantur?

10°. An diu assuetis tota evacuatio sit supprimenda?

11°. An ulcus cacoëthes & rheumaticum vetustum, brevi, si fieri possit, ad curationem est ducendum?

12°. An Ichtyocolla danda ad cohibendum sanguinem fluentem?

13°. An nulla potest sisti evacuatio ab internis obstipantibus, quin tota massa debeat incrassari?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS P R I M U S.

DE NUTRIENTIBUS.

I.

*Nutrimen-
ti neq̃essi-
tas.*

Hominis corpus ita creatum est, ut inevitabili lege ad vitam sustentandam egeat alimentis & potulentis, quæ tandem humoribus nostris mista, & nutritioni, hoc est restitutioni depeditorum, adaptata feruntur ad cuncta corporis loca, ut ibidem restituant, quod quâcunque causâ amissum est.

*Non omni
mo nento.*

II. In hac autem nutritione invenimus, non necesse esse, ut sine ulla interpolatione suppeditetur nutrimentum, nimis longâ tamen inediâ necatur homo; quia tandem frequentiori usu, tum solida, tum fluida, functionibus exercendis redduntur inepta.

*Defectus
nutritio-
nis, 1°. ex*

III. Nutritio impeditur variis modis, uti 1°. *Defectu ingestionis:* quale fit, A. si ex *perversa opinione*, vel aliena nutritioni assumunt, uti

uti Chlorosi, Pica, Malacia, similibusque laborantes, quando *defectu in-*
 ex malis ingestis, & defectu alimonix laborant: vel uti melan-*gestionis.*
 cholici & delirantes, si prorsus nihil assumere volunt; B. quan-
 do *ob os* constrictum, tumore intus oppletum, & ex quacunque
 causa nihil assumi potest; C. In *angina* constrictis faucibus fre-
 quentissime pabuli defectu laborant; D. ut & *tumore œsophago*
adnato, transitum impediante, vel & *œsophago rupto*, nihil in ventri-
 culum descendit; E. multi quoque morbi ventriculi & intestino-
 rum introitum chyli & alimentorum intercipiunt; F. denique
 obstructio, compressio & ruptio lacteorum.

IV. Alterum genus, quod depravat nutritionem, ut inappe-^{2°. Cor-}
 tentia, corrupti humores in ventriculo & intestinis nutrientem^{ruptione}
 vim ingestorum invertentes; imo & in sanguine, reliquisque^{alimenti.}
 inde secretis humoribus corrumpens indoles, frustra facit ali-
 mentorum assumptionem, & Medici auxilio eget: quare medi-
 camenta, has corruptelas & morbos curantia, ad hunc titulum
 conferri possunt.

V. Tertia classis causarum nutrimenti evacuationem continet,^{3°. Copio-}
 ut vomitus frequens, alvi fluxus, Lienteria, Diabetes, nimia^{siore eva-}
 lactatio, omnes evacuationes copiosiores, vel nutrimentum cru-^{cuatione.}
 dum, vel elaboratum educentes.

VI. In medicamentis itaque *analeptis* ad tria quoque respice-^{Curatur}
 re debemus: primo, ut tollantur morbi chyli introitum inter-^{1°. ablata}
 cipientes; vel eum corrumpentes, quod non est hujus loci;^{causa.}
 vel denique copiosior evacuatio minuatur.

VII. Si tolli nequeant morbi, transitum impediennes per œ-^{2°. Suppe-}
 sophagum, satis cito, uti in angina, tunc Medicus per alias vias^{ditando}
 nutrimentum applicet ad stomachi regionem, ut panem calentem^{per alias}
 ex clibano eductum, vino, aromatibusque aspersum, sæpe ite-^{vias nutri-}
 ratum, vel animal sanum mactatum; vel *clysmata nutriens* inji-
 ciat, parva quantitate, quod retinendum, quamdiu potest; &
 hauriat vaporem nutrientem.

VIII. Denique si morbi curati sunt & per os alimenta admit-^{Alimenta}
 ti possunt, eligenda sunt, quæ dicuntur *εὐπεπλά*, minima quan-^{levis ma-}
 titate simul, sæpius de die, quorum concoctio lenibus aromaticis,^{teria.}
 vinosis, stomachicis promovenda: hæc, quamvis ad artem culi-

T. 71. 78 TRACT. SEPTUAG. PRIM. DE NUTRIENT.

nariam pertinere videantur, frequentes tamen occurrunt casus, in quibus Medicus talia scire & præcipere debet.

Corollaria. IX. Ex quibus patent.

- 1°. An Medicus non debeat callere artem culinariam?
- 2°. An solum per os nutrimentum suppeditari potest?
- 3°. Cur jura spissa debiles minus nutriunt quam dilutiora?
- 4°. Quodnam genus lactis optimum nutrimentum præbet infirmis?
- 5°. An lac vaccinum aqua dilutum minus salubre, quam asinum vel caprinum?
- 6°. Cur potus ex pane fermentato præstantior in perinfirmis, quam decoctum hordei & farinaceorum non fermentatorum?
- 7°. Cur roborantia, stomachica, omni materia nutriente destituta, ab auctoribus dicuntur analeptica?
- 8°. An in China & falsaparilla vera materia nutriens, quoniam laudantur in phthificis?
- 9°. Cur nutrimentum ex vapore alimentorum exhalante comparatum brevi perit?
- 10°. An cibus immutatus verum nutrimentum suppeditat?
- 11°. An medicamentum Analepticum, parva quantitate datum, veram materiam nutrientem suppeditat?
- 12°. An aqua & aer quoque non nutriunt?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS
S E C U N D U S.

D E C O N D I E N T I B U S.

I.

Definitio. **Q**Uum liquores nostri corporis sibi relictæ corrumpantur certo temporis spatio, atque malignas affectiones ab aliis quoque recipiant, quibus promptius degenerant, sive
ta-

talís sit causa in nobis, vel extra nos; inde medicamenta, quæ sua virtute nostros humores a corruptione spontanea & inquinatíone defendunt, seu ita muniunt, ut minus afficiantur, *Condiéntia* possunt vocari.

II. Quia vero cadavera *Balsamatióne* diutius a corruptione ser-
vantur, inde medicamenta talia *Balsámica* vocare licet, quæ in *Balsa-*
homine vivente, si deficiat circulatio, qua sani servantur li-
quores, ita condiunt humores, ut diutissime a corruptela ser-
ventur. Inde nervis læsis induntur & applicantur, ne corrup-
pendi ibidem humores, dolores & convulsiones inducerent, in-
de quoque *nervina* sæpe vocata. Et quia *vulnerum* promovent
consolidationem, per *Balsámica* hæc sæpe intelligunt Medici,
quæ vulneribus adhibentur. Omnia fere interne sumpta urinam
ducunt, & morbis pectoris opitulantur; inde in hæmoptoicis,
tussientibus, præprimis senibus, vel a crudo acrí humore laryn-
gem irritante, atque empyemate, ulcereque pulmonum, inter-
ne adhibentur.

III. Videntur huc quoque pertinere, quæ sanguinem reli-
quosque humores muniunt, ut resistere valeant corruppentibus
admixtis: ita 1º. contra malignos in nobis natos humores, uti
aquam hydropicorum stagnantem, pus in abscessu vel cavo ven-
tris, ichorem cancri, humorem corruptum febris hæcticæ; vel
2º. contra infectionem pestis, variolarum, morborum epidemico-
rum & endemicorum, scabiei, atque reliquorum morborum in-
quinantium seu contagiosorum: verum quia fere omnibus par-
va habenda est fides, & non possit ita præparari sanguis, ut
omnibus his resisteret, eodem, at vario, medicamento utendum,
quod simul afficientem causam exstinguit; quare magis condu-
cit hæc propriis titulis proponere.

IV. Quia ad condiendos humores non minorem possident effi-
caciám succi vegetabiles concreti, partim ex materia in aqua so-
lubili, non inflammabili, *Gummi* dicta; partim ex materiâ, quæ
aquæ consortium renuit, sed flammam alit & in oleo solubilis,
liquefcens ad ignem, in frigore sæpe friabilis, *Resina* vocata, *gum-*
mi aromática sed potius *gummi-Resinæ* dicenda, ad hunc titulum
conferuntur.

Ufus.

V. Hæc sic dicta *gummi* non tantum solvunt visciditates, concretionesque scirrhasas & polyposas, verum optime putredini & corruptioni resistunt, & morbis nervorum antidota, corrigendo fucci nervorum acrimoniam, simulque leniter laxant alvum: inde in catarrhosis, hysteris, hypochondriacis, mobilitate solidorum, alvo adstricta vix purgantibus auscultante, visciditate, incubo, palpitatione, obstructione, scirrho, mensibus suppressis, ulceribus, abscessu, gonorrhœa, purulentis morbis, contusione, tumoribus duris, ut maturescant & emolliantur, glandularum morbis, tumoribus folliculosis, leucorrhœa, paralyfi, convulsione, atra bile, asthma, ulcere pulmonum, dyspnœa, sputo tenaci, tussi, phthisi, cruditate, anorexia, angina aquosa, hydrope, oedemate, acrimonia, colica hysterica; anchylosi, eorum frequens est usus.

Resinosa.

VI. Materia vegetabilis ex oleo plantarum inspissato nata, ad ignem liquefscens, in oleo solubilis, flamma consumenda, aquæ non miscibilis, in frigore tenax vel friabilis magis quam oleum, *Resina* dicta, vel naturalis, vel artificialis, fere easdem virtutes possidet, quas gummi aromatica, & ut plurimum sub eodem titulo comprehenduntur ab auctoribus.

Corollaria.

VII. Ex his deducuntur.

1°. Cur balsamica, clysmatis forma injecta, sanant dysenteriam inveteratam & tenesnum?

2°. Quomodo balsamica tussim leniunt?

3°. An febris hæctica balsamicis vel refrigerantibus curanda?

4°. Quomodo balsamica fiunt anodyna?

5°. An gummi aromatica, seu gummi-resinæ, & gummi insipida iisdem morbis adhibenda?

6°. Cur danda gummi aromatica diu alvo adstricta laborantibus?

7°. Cur tussis phthysicorum melius curatur condientibus, quam eclegmatis mucilaginosi?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS TERTIUS.

DE CORRIGENTIBUS.

I.

COrrigere & alterare humorem a sanitate recedentem, ita ut, *Definitio.*
vel sanis fiat similis, vel innoxius, multi præcipiunt Medi-
ci: sed hoc obtinere multum faceffit negotii; ut enim emende-
tur vel invertatur noxium, cognoscenda est diversorum horum
natura, & exstinguens ἀντίδοτον.

II. Hæc differunt a *Condientibus*, quod susceptam, vel susci- *In quo dif-*
piendam malignitatem, ita invertant, ut nihil noceat; sed Con- *ferunt a*
diens tantum muniat nostrum corpus, ne afficiatur. *condienti-*
bus.

III. Quot ergo sunt genera malignorum, tot diversa quoque *Varia ge-*
erunt corrigentia; quare infinita fere inveniuntur, quæ ab ἀν- *vera.*

τι incipiunt, ut ἀντιπυρετόν, antiscorbuticum, antihecticum, ant-
acidum, ἀντιδιυκρόν, aliaque, vel ex morbo, vel vitiato humo-
re, nomen habentia: hæc ergo, nisi prius intellecto morbo,
describi nequeunt, sed eorum titulus ipse inspiciendus.

IV. Ex præcedentibus patent.

Corollaria.

1°. An ex generali corrigentium titulo, sine distinctione ulte-
riori, ex arte aliquod medicamentum certum eligi potest?

2°. An generalia inveniuntur corrigentia, uti auctores præci-
piunt, quamlibet impuritatem emendantia?

3°. An omnium malignitatum antidota cognita?

4°. An antidota ratione vel experienciâ deteguntur?

5°. An impossibile, antidotum podagræ, variolarum, hydro-
phobiæ, aliorumque morborum, inveniri posse?

6°. An semper opus, ut correctus humor visibili forma exeat?

7°. Si morbus antidoto curatus nullam sensibilem facit ma-
teriæ morbi evacuationem, an denotat materiem retineri?

L

8°. An

8°. An certior curatio , quæ agit evacuando , quam corrigendo ?

9°. An fides adhibenda arte inventis , minime experientia comprobatis , corrigentibus ?

10°. Num unum alterumve experimentum seu observatio valet certitudinem antidoti comprobare ?

11°. An abrogandum corrigens, si non semper curat ?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS.

Q U A R T U S.

DE OBTUNDENTIBUS.

I.

Definitio.

Acria eminentibus angulis donata , nostris humoribus circulantibus mista , tam parvæ cohærentiæ , ut attritu laterum vasorum , vel agitatione particularum humores constituentium inter se , vel abradantur , vel complanentur , innoxia fiunt : quæ hoc faciunt *Obtundentia* dicuntur.

*Quando
acre venen-
um.
Multipli-
cia acria.*

II. Si vero major sit in istis partibus cohærentia , venena nobis erunt , in quibus forsan maxima pars venenorum consistit.

III. Acria hæc , vel ingesta sunt , vel in nobis ex stagnatione , motu majore , minore atque perturbato , nascuntur , vel quia retenta sunt , quæ evacuanda erant : inde examinandum , cujus sit indolis id acre , quod obtundendum est.

Cautela.

IV. Omnia acria , majori motu nata , non patiuntur obtundi. Acria putrefacta obtundendo exaltantur.

Acria acida (T. xxxviii. 60.) simul exigunt resinosa , gummosa , balsamica , aromatica.

Generales cautelæ datæ sunt (T. xlv. 66.).

*Obtundens
quibus con-
stat.*

V. Facile liquet examinanti , solam circulationem auctam esse obtundentem causam ; quare omnia ea medicamenta , quæ motum augent , ad obtundentia referri possunt : ut motus muscula-

la-

TRACT. SEPTUAG. QUART. DE OBTUNDENT. 83 T. 74.

laris major, exercitium, vectio, frictio, stimulantia, aromatica, calefacientia & roborantia

VI. Ad sequentia facilis responsio ex dictis.

Corollaria.

1°. An omnia genera acrimoniæ obtundentibus curanda?

2°. An actione medicamenti vel circulationis acre obtunditur?

3°. Cur acida cruda acrimonia omnium optime obtundentibus curatur?

4°. Cur a parva dosi & mitioribus incipiendum?

5°. Cur obtundentia in perinfirmis quandoque nihil efficiunt?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS Q U I N T U S.

D E P R Æ P A R A N T I B U S.

I.

PER præparantia intelligunt Medici talia medicamenta & methodum, quibus corpus nostrum & humores ita disponuntur, ut possint facilius sustentare futuram operationem, & peragere secretionem & excretionem, quam fieret, sine præmissis his. *Definitio.*

II. Ut differunt in nobis functiones, ita varia sunt præparantia: præparatur stomachus ad faciliorem subactionem alimentorum, quæ postea ingerenda sunt; vel leni stimulo aut narcotico munitur corpus, ad sustentandam operationem chirurgicam; prædisponitur corpus, ut citior fiat & perfectior crisis; vel disponuntur humores & corpus ad faciliorem evacuationem; vel digestivis præparantur pus & sordes ad absterfionem; horum omnium methodus paucis exponenda. *Varietas.*

III. Quoniam actione ventriculi & affluentium humorum ingesta alimenta in chylum sunt convertenda, medicamenta actionem ventriculi augentia, & emendantia eo confluentes liquores, *In alimentorum confectione.*

præparantia sunt, si ingerantur ante cibum sumtum: imo, quæ postea assumuntur, modo alimenta disponant ad faciliorem in chylum commutationem, præparantia dicuntur, sed in alio sensu eadem hæc vocantur *stomachica*, *concoquentia* seu *peptica*, & *digestiva*.

In Chirurgica operatione. IV. Ad magnas sustentandas operationes chirurgicas, uti amputaciones membri, paracentesis institutionem, sectionem calculi, Medicus debet propinare *Cardiacum anodynum*, ut vires valeant sustentare has operationes, & minus afficiatur æger dolore, ex talibus operationibus nato.

In alvi ductione. V. In *alvo exoneranda*, ad duo attendere debemus: primum, ut alvi excrementa reddantur mobilia magisque diluta, quod præstamus *clysmate emoliente*, & *potione molli humida alvum simul laxante*, quibus sæpe sine fortiori sequenti purgante alvus solvitur: alterum est, ita disponere humores, ut, si instet crisis per alvi fluxum, facilius & promptius ad intestina ferantur; hoc eodem laxante potu perficitur.

In vomitu concitando. VI. Ad *vomitum* concitandum etiam mobilia reddenda sunt ventriculi contenta, *potu diluente* & *resolvente*, ex quibus pro indicatione delectus fieri potest: quia autem vomitus violenta est actio, huic præmittere solent venæ sectionem, ne vasa copiâ majore impleta rumpantur.

Ad diuresin. VII. Si morborum crises per *urinam* expectamus, vel si calculus evacuandus est, viæ urinæ laxandæ, humores diluendi potu leniter *diuretico*.

Ad sudorem. VIII. Si vero materia morbi per sudorem educenda, adjuvamus hanc evacuationem, & eo ducitur humor, præparantibus, *diluentibus*, *leniter sudoriferis* vel *diaphoreticis*.

Ad salivationem. IX. Multo quoque facilius ptyalismum excitamus, & minori periculo sialagoga exhibentur in corpore, per potum diluentem & solventem sudoriferum præparato, quam si protinus salivam ducere tentemus.

In morbis chronicis. X. Quæ autem præparant humores, ut promptius & facilius curaretur morbus, quemadmodum febris intermittens, cachexia, aliique chronici, in alvi ductione, venæ sectione, & medicamentis solventibus, & aperientibus, confita sunt: ita præ-

præmittitur etiam venæ sectio in chronicis, ut facilitetur medicamentorum ingressus.

XI. In morbis autem acutis inflammatoriis, materia phlogistica densa, in vasculis hærens, commutanda est in pus, si integre resolvi nequeat. *In morbis acutis.* Hæc tunc dicuntur *peptica, maturantia & suppurantia.*

XII. Ulcera quoque sordida ante depurationem sunt præparanda, ut concretus humor tenax, hærens in semimortuis valis, *In ulceribus.* vel partibus viventibus sua tenacitate agglutinatus, resolvatur, & facilius possit postea, applicatis depurantibus, auferri; hinc aliquid de injecto liquore saponaceo in sinu vel fistula depuranda relinquunt: si semimortua solida simul adsint, iisdem præparantur; si vero simul accedat maceratio, & in parte vivente motus major, depellens corruptum, citior sequitur separatio. Hæc tunc dicuntur a Chirurgis *Digestiva.*

XIII. Ex his deducuntur.

Corollaria.

1°. Cur implent corpus decocto resolvente ante Mercurii usum?

2°. Cur parva dosis purgantis melius operatur in corpore præparato, quam major in non præparato?

3°. Cur omnis injectus liquor ex sinu vel fistula non statim educendus?

4°. Cur cataplasma molle, calidum, humidum, promovet escharæ separationem?

5°. Cur calefacientia & leniter corrodentia sæpe digestivis admiscent?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS
S E X T U S.

D E P U S M O V E N T I B U S.

I.

Definitio.

QUæ medicamenta lentorem phlogisticum citius commutant in pus, quam si sibi fuisset relictus, *Pus moventia* seu *suppurantia* appellantur; quia vero tuberculum inflammatum, quando materia contenta in pus abiit, habetur maturum, quod putarunt veteres coctione fieri, inde eadem *Maturantia* & *Concoquentia* dicta sunt. Quæ pus tenax, fordesque ulceribus adhærens in bonum pus convertunt, *Digestiva* vocantur Chirurgis.

Differentia in his.

II. Observamus in praxi, materiem phlogisticam promptissime tunc abire in pus, quando modico calore fovetur, motuque vitali æquabili agitur, inde non eandem omnia maturantia possidere debent virtutem.

Maturantia mollia.

III. Si enim violentiori motu vitali nimis densetur lentor, humidumque expellatur, optima erunt suppurantia, quæ constant *humectantibus*, *laxantibus*, *mucilaginosiis pinguibus*, *mollioribus*: qualia adhibentur in inflammationibus, febre ardente, phygethlo, abscessu, empyemate, parotidibus, siccitate, combustione, contusione, epinyctide, termintho, furunculo, carbunculo, attritu, gangræna, eschara, partibus congelatis, hæmorrhoidibus dolentibus, multisque aliis tuberculis cutaneis inflammatoriis.

Maturantia acriora.

IV. Si autem maturanda materies tenacior, glutinosior, motusque vitalis languidior, eligenda sunt, quæ magis *resolvunt*, *calefaciunt* & *stimulant*: ita in anthrace, phygethlo, contusione, gelu combusta parte, phymate, furunculo, intus tenax pus habentibus, tumoribus viscido impletis, atheromate, steatomate, pulmo-

monum abscessu cum sputo tenaciori & dyspnœa, tumoribus glandularum, & aliarum partium, tarde ad maturitatem pervenientibus.

V. Si autem ex signis constat, non multum recedere naturam a motu requisito, duo hæc genera ita inter se miscenda, *Temperata.* ut *temperatum* habeatur medicamentum, quo servatur ille motus & calor partis, simulque suppeditatur humidum maturitatem promovens.

VI. Si autem pus nimis tenax, fordesque partibus solidis *Abstergentia.* nis adhærentes, solis maturantibus in pus converti nequeunt, quædam simul *Abstergentia* admiscenda & *Digestiva*, qualia proprio titulo exhibituri sumus.

VII. Ad sequentia facile responderi potest.

Corollaria.

1°. Cur cataplasmata humida tepide applicata promovent maturationem magis in tuberculis inflammatis, quam emplastra?

2°. Cur pix aliaque calefacientia in tuberculis frigidis sunt maturantia?

3°. Cur sæpe calefacientia cataplasmatibus admiscenda, ut promoveatur suppuratio in sphacelo.

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS

SEPTIMUS.

DE INCRASSANTIBUS

I.

PER humorem crassum non semper intelligunt idem; est enim crassus, cujus partes sunt majores, atque crassus est ex tenuioribus constans tenacius inter se hærentibus: neque medicamenta eadem virtute humores increassant, quandoque enim compingunt, coagulant, inspissant, vel admiscendo glutinosa, mucilaginosa, farinosa, id præstant, quare multa sunt genera in his, quæ quandoque opposita virtute operantur.

II.

*In homo-
geneo &
heterogeneo
liquore.*

II. Liquor etiam inspissandus non est semper omnibus in partibus ejusdem generis, quare a Medicis distinguuntur in homogeneos & heterogeneos: in quibus iterum duplex occurrit differentia; nam partes liquoris & magnitudine & indole differre possunt. Quæ ergo medicamenta, auferendo partes tenuiores, reliquam massam inspissant, id minime valent facere in liquore homogeneo: ita, ex indole partium varia in heterogeneo, quædam possunt coagulari reliquis intactis; examinanda ergo est natura humoris, antequam adhibetur Incrassans.

In humoribus nostris.

III. Præter generales has regulas, inquirendæ specialiores leges, quæ in nostris humoribus solis observantur, quum motu majori & calore adurente inspissantur multi in nobis; atque e contrario tardiore circulatione inviscantur, alias liquefcunt.

Compingentia calida.

IV. Quæ majore agitatione circulationis ex tenuioribus faciunt crassiorem sanguinem; sive quod commutent priorem indolem, uti in morbis inflammatoriis & robustis hominibus; sive quod per insensibilem perspirationem vel sudorem exprimant tenuissimum, *Compingentia* vel *Condensantia* possunt vocari. Hoc ergo faciunt medicamenta *stimulantia*, *calefacientia*, *roborantia*, quæ simul non resolvunt, sed potius adstringunt: huc quoque referri posset frictio & corporis exercitatio.

Usus.

V. Horum omnium fere usus præstans in morbis chronicis, laxitate solidorum & inertia, humiditate, rachitide, phthisi nervosa, cruditate humorum, alvi fluxu, debilitatis viribus, febre hectica, motu languido, acrimonia acida, viscido, diabete, mensium profluvio, hæmoptoë, tenuitate humorum, sanguinis fluxu, paresi, mobilitate, tremore, leucorrhœa, gonorrhœa, incubo, hydrope, palpitatione, hysterica & hypochondriaca passione, cacochymia, tremore, motu languido, levitate humorum, frigoris interni sensu, catarrho: humores enim tenuiores in requisitam crassitudinem compingunt, cruda, acida & viscida subigunt, atque dein inspissant, gluten necdens solida tenacius reddunt.

Castele.

VI. Cavendum, ne nimis subito ingerantur vel adhibeantur; tenuiores enim humores tanto impetu agitati nimis expellerentur: atque solida laxiora & debilia rumperentur; si adesset viscidum hu-

humorve crudus, circulationi ineptus, in vasis minimis accumaretur, suffocaretque transitum; acre, majori impetu delatum, destrueret vasa: expedit ergo a lenioribus & parca dosi incipere, sensimque ad majorem adscendere dosin, & generosiora medicamenta.

VII. Ut majori motu inspissantur humores nostri, ita motu quoque minori in aliam crassitudinem, coagulationi fere similem, degenerant, præprimis si medicamenta *Incrassantia frigida. concrescendi & refrigerandi* vim simul possideant.

VIII. Amplissimus tam in Chirurgia, quam Medicina, est usus horum, uti in hæmorrhagiis omnibus, laxitate solidorum, herniis, procidentiis, mensium profluvio, varicibus, aneurismate, erysipelate, varicocele, exomphalo, tenuitate humorum, ichore rodente, excoriatione, scirrhus in cancrum abituro, imo in effluente sanie ex cancro vel ulcere, alvi fluxu, motu solidorum aucto, hæmorrhoidibus, fistulis, ulceribus, vulneribus ad cicatricem perducendis, sarcomate, pudendorum, oris & oculorum morbis multis, quibusdam in febribus intermittentibus, hæmoptoë, putredine, alvi fluxu, diabete, gonorrhœa, leucorrhœa, hypercatharsi, nausea, vomitu, pustulis, pruritu, sudamine, solidorum elongatione, angina, oculorum rubedine & ophthalmia, bothore, cutis rubedine, ozoena, narium polypo, emphysemate, thymio abscisso, gingivarum corruptione, oris foetore, tinea, achoribus, phlyctæna, hydatidibus, ægylope, pterygio, rhyade, herpete, bile & febre putrida. Quippe coercunt majorem motum, solida magis constringere faciunt, corruptelam inhibent, liquores crassiores faciunt, oscula aperta magis constringunt, putredini biliosæ resistunt.

IX. Verum si tenuitas adsit cum minori motu vitali, plane stagnare faciunt humores, inde obstructions & anxietates; cohibendo effluentem morbosum humorem, cum sæpe, vel intro pellunt, vel intus retinent; inducunt quidem crassitudinem, sed non semper nobis sanam.

X. Quia nostri humores in majori frigore semper magis crescunt, inde actu frigida huc quoque referenda: idem fere

M

præ-

T. 77. 90 TRACTATUS SEPTUAGESIMUS SEPTIMUS.

præstant, quod incrassantia frigida, horum amplior descriptio in titulo proprio.

*Evacuans
tenue.*

XI. His modis tota massa reddebatur spissior, sed, ablatione partis tenuioris, remanens portio densior fit; hoc faciunt *Evacuans tenue* (T. LXVII. 21.) & *Absorbentia* (T. LXVIII.).

Terrea.

XII. Medicamenta arida, friabilia, opaca, neque ductilia; neque aquæ miscibilia, *Terrea* dicta, duplici modo liquorem crassiores reddere possunt. 1°. Admiscendo; verum quia eorum partes majores, quam ut lactea intrare possint, interne, extra primas vias, hac virtute parum efficere valent. 2°. Absorbendo partem tenuiorem, reliquam massam crassiorem relinquunt, ut *Absorbentia* (T. LXVIII. 3 ad 5.); si vero occurrat viscidum, cum eo concrescunt sæpe in massam irresolubilem: quia multa horum simul extinguunt acidum, effectus inde venientes ex antacidis petendi.

*Mucilagino-
sa, & eorum
usus.*

XIII. Quæ vegetabilia in aqua cocta vel macerata humorem exhibent tenacem, instar mucii, *Mucilaginosa* inde dicuntur: adhibentur in rigiditate, majore elasticitate, robore contractilitatis, erysipellate, inflammatione, acrimonia rodente, doloribus aurium, oculorum, aliarumque partium, ex his causis, attritu, combustione, cancro rodente, hæmorrhoidibus, contusione, excoriatione, psorophthalmia, ulcere pulmonum, hæmoptoe, tabe, singultu, sanguinis fluxu, mictu cruento, stranguria, dysenteria, tenesmo, lentore, nephritide, tussi, phygethlo, epinyctide, termintho, furunculo, carbunculo, attritu, pruritu, excoriatione, aspredine: quia acre in se recipit, id minus lædere potest, adhærens lateribus solidorum ea defendit; adjuncto suo humido solida laxat, minusque moveri facit, & humectat mucilaginosum.

Abusus.

XIV. Verum quia facilius concrescunt, & acorem concipiunt, si minus moveantur, corporibus laxis, pituitosis, frigidis, & in quibus acidum prædominatur, nociva habentur.

Effectus.

XV. Plus præstant externe, & in primis viis, quam in reliquis partibus, quia illibatis viribus non intrant oscula lacteorum.

*Farinosa,
& eorum
usus.*

XVI. Non multum distant ab his semina cerealia, leguminosa, nuces, & radices tuberosæ, ex quibus farina conficitur, con-

constans oleo multo blando, (quod sæpe exprimi potest,) terra-
que glutinosa: præbent nutrimentum levissimum, si aliquantu-
lum cum liquore fermentata fuere; parantur inde potiones, emul-
siones, panes; conciliant cataplasmatibus tenacitatem: quare ho-
rum usus frequens, tam in sanitate, quam morbis.

XVII. Cruda autem hæc assumpta a corpore debili, in glu- *Abusus.*
ten abeunt, & acorem; quando suscipiunt fermentationem,
multum aëris in primis viis generant.

XVIII. Per *gelatinosa* quoque fere eadem intelligimus, quæ *Gelatinosa*
per mucilaginosa, nisi quod coctione ex partibus animalium, *sa.*
cornibus, membranis, tendinibus, ligamentis, vel pelle confi-
ciantur; adeoque eundem usum præstent, nisi quod non abeant
in acorem, sed in nidorem vel putredinem, ex oleo rancido &
sale volatili constantem: inde in morbis calidis inflammatoriis,
erysipelatosi, putridis, evitanda.

XIX. Tandem etiam incrassant, vel totam massam, vel *Coagulan-*
quandam ejus partem, *Coagulantia* dicta, uti vitriolata, alumi- *tia, inter-*
nosa, acida fortissima mineralium, austera, alcohol, omniaque *ne.*
fere adstringentia, hæc sunt fortissima incrassantia (§. 7.): in-
terne sumpta, inducendo coagulum, summamque solidorum
constrictionem, toxica sunt, & strangulantia, quare a pruden-
tioribus nunquam interne adhibentur.

XX. Externe autem ad sistendum fluentem sanguinem, po- *Usus ex-*
lypum narium consumendum, carnem luxuriosam supprimen- *ternus.*
dam, in vulneribus, aneurismatibus, thymio & acrochordone
abscissis, verrucis, fistula, & ulceribus sordidis, cancro, & si-
milibus, si humores sunt coagulandi, solida vehementer con-
trahenda, excrescentiæ cohibendæ, & sordes laxæ adhærentes
constringendæ, in frequenti sunt usu.

XXI. Ut cum fructu adhibeantur *Incrassantia*, ad sequentia *Observatio*
attendere oportet. *generalis.*

1°. Medicamentum incrassans raro id solum præstat, sed ad-
juncta alia virtute aliam quoque operationem facit; quare viden-
dum, an tale omni sua virtute in proposito morbo conveniat.

2°. Idem incrassans & coagulans non omnes humores æque
coagulare, quod ex simplicium examine liquet.

3°. Sanguinem coagulatum vel incrassatum prius ire debere per pulmonum angusta vasa.

4°. Crassitudinem inductam non esse talem, qualis requiritur in nobis sanis.

5°. Inductam crassitudinem per compingentia farinosa, gelatinosa, mucilaginosa & coagulantia, non esse ejusdem indolis.

6°. Eousque incrassatum sanguinem, ut nequeat ex vase aperto fluere, ire quoque non posse per arteriarum extrema.

Corollaria. XXII. Ex dictis patent.

1°. An in nobis humores nequeant fieri crassiores sine tenuioris evacuatione?

2°. Cur per sudorifera vel purgantia, humoris tenuioris evacuatâ magnâ quantitate, sanguis tamen invenitur tenuis?

3°. Cur sudore colliquativo & diabete laborantes, aut diarrhoea diu vexati, sanguinem tamen tenuem habent?

4°. Cur a motum augmentibus, & motum sistentibus, incrassantur humores?

5°. An eadem crassitudo ex duobus his oppositis produci-
tur?

6°. Cur frigida incrassant, & refrigerantia utplurimum attenuant?

7°. Cur pulveres testacei curant convulsiones infantum, & an omnes?

8°. Quomodo mucilaginosa leniunt tussim, nephritidem, dysenteriam, stranguriam?

9°. An possibile inveniri medicamentum, quod duntaxat eam portionem sanguinis coagularet, quæ fluxura est per vas apertum?

10°. An impossibile inveniri coagulantia speciales humores, cum specialia resolventia habeantur?

11°. An coagulantia augment vim attractricem, an vero augment causam prementem externam, quando liquorem in corpus solidum convertunt?

12°. An stimulantia viscidum statim incrassant, an vero primum resolvunt?

13°. In rachitide an recte incrassantia frigida adhibentur?

14°. Cur in tenuitate cum motu minori nocent incrassantia frigida?

15°. Cur morbis erysipclatosis egregia, inflammatoriis sæpe nocent?

16°. Quomodo hæc depurant ulcus cacoëthes?

17°. An tenuium humorum effluxum per incrassantia & frigida semper cohibere liceat, uti in scabie, serpigine, ulcere rheumatico?

18°. Cur mensium profluvium ex laxatis vasis, cum minori motu vitali, per incrassantia frigida cohibitum, anxietatem inducere solet?

19°. Cur actu frigidis sistitur hæmorrhagia, etiamsi remotis partibus applicentur?

20°. Cur terrestribus alcalia fixa admiscenda, si acidum glutinosum in primis viis est curandum?

21°. Cur post esum farinosorum præcordiorum inflatio, & multi ructus acidi?

22°. An mucilaginosæ integris suis viribus ad secundas vias perveniunt?

23°. Quantum differunt incrassantia a *figentibus*?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS

OCTAVUS.

DE DILUENTIBUS.

I.

PER *Diluentia* intelligunt Medici talem liquorem tenuem, qui *Diluentia*, crassiori admistus eum liquorem dilutiorem reddit tantum, quanta est diluentis admisti quantitas; si enim tenue admistum coagulum simul inducit, ut alcohol tenue cum albumine ovi, liquor tenuis talis potius ad *coagulantia*, quam diluentia referendus: si vero tenuiorem reddat liquorem, quam potest fieri

ex quantitate admisti tenuioris , tale diluens potius *Resolvens* vocandum.

Abluentia. II. Si hoc modo fordes externe adhærentes, vel & in cavitatibus fluxiles factæ, auferantur, hæc *Abluentia* dicuntur.

Dilutionem juvantia. III. Diluentia sola vix aliquid efficere valent, nisi juventur calore, motu, & solventibus specificis: si ergo diluendum sit, pro indole humoris, ex his tribus classibus petenda medicamenta, quæ addenda sunt diluentibus.

Aqua sola diluens. IV. Ex quatuor principiis, tam Chemicis, quam Galenicis, sola est aqua, quæ diluit: succi vero vegetabilium & animalium, quatenus diluunt, id aqua contenta perficiunt; quod autem aquæ minerales quædam multo magis diluunt, quam aqua pura, id salibus admistis tribuendum.

In Acrimonia. V. Si humor tenuis acer diluendus sit, præter generales regulas (T. XLV. 63.), juvat diluentibus admiscere glutinosa, mucilaginosam, oleosa mollia; ita sæpe compescitur hæmorrhagia (T. XXXII. 3.), mictus cruentus, dysenteria cruenta, atque vomitus, ab acris vel vomitoriis in ventriculo hærentibus, singultus, dolor (T. XVII. 54.), & multa alia.

In Lento- re. VI. In phlogistica diathesi (T. XLI. 10 & 12.), inflammatione (T. XLVII. 14), motu accelerato (T. XLVI. 15 & 17.), calore corporis aucto (T. XLIX. 17.), febre ardente, typho ex inflammatione viscerum (T. LII. 47.), globulorum majore magnitudine (T. XLV. 15 & 23.), gravitate (T. XLV. 37.), frigore febrili, principio variolarum, & morbis similibus, admiscenda diluentibus nitrosa, antiphlogistica, succi fructuum horæorum, acida, & acescentia: hæc bibenda & applicanda calide.

In viscido. VII. Si vero humorum crassitudo (T. XLIII. 6.), ad crudam (T. LXXXIX. 10.) vel pituitosam (T. XL. 12 ad 18.) vergit indolem, diluentia mera nocent; sed motu corporis, in exercitiis, vel usu stimulantium, agitata, salibus lixiviosis neutris & urinosi, saponaceis, alcalinis, aromaticis & calefacientibus adjuta, præstantissima sunt, præprimis si actuali calore instigentur.

In sordibus. VIII. Tanta est sæpe puris sordities & tenacitas, vel muci spissitudo, ut meris diluentibus abstergi nequeant, quare his
tunc

tunc addenda balsamica, succi saponacei, quandoque sales alcalini, vel & fortissima abstergentia ad externum usum.

IX. Præter has omnes virtutes, diluentia humectant & laxant *Ufus.* ficcata solida, sitim sedant, tenuiores reddunt humores, materiem præbent sudori & urinæ, quæ secum rapit, sine corporis incalescentia, multum de morbi materia.

X. Ex dictis intelliguntur.

Corollaria.

1°. Cur balnea & semicupia discutunt oedemata pedum?

2°. Cur post potum aquæ corpus movendum?

3°. An omnis crassitudo iisdem diluenda?

4°. Cur aqua pura data in ardentibus sæpe brevi post redditur per urinam, cocta vero cum farinosis magis lenit sitim & diutius retinetur?

5°. Cur Chirurgi mel aliosque saponem admiscunt diluentibus injectionibus?

6°. Cur ablutio minuit canceri dolorem?

7°. Cur aloëtica, myrrhata, ovi vitellus, tanti usus in ulceribus fordidis?

8°. Cur tanta differentia effectuum ex diluentibus, cum vel sine motu, in frigore vel calore, exhibitis?

9°. Quare Practici dant copiosum potum nephriticis, antequam ambulare vel equitare inchoant?

10°. Cur calculosi minus afficiuntur mictu cruento, si ante motum corporis multum bibant?

11°. Cur copiosa potatio feri lactis, vel lactis ebutyrati, sæpe sedat vomitum & dysenteriam?

12°. Cur sudorifera & diuretica diluentia tantum valent in morbis acutis?

TRACTATUS SEPTUAGESIMUS
NONUS.

DE RESOLVENTIBUS.

I.

Definitio. **T**Alia dicuntur Resolventia medicamenta, quæ humoris concretas partes ita separant, ut minus inter se cohæreant, fiatque liquor fluidior, particulis minoribus & minus cohærentibus constans, quam antea. Quando his tenuiores videntur fieri humores, vel quando sanus liquor tali modo solvitur, ea *Attenuantia* dicta sunt. Horum operationem quum putarunt consistere in particulis, concretas massulas secantibus, uti id peragitur in corporibus solidis, eadem quoque vocarunt *Incidentia*.

Difficilis pertractatio. II. Nihil occurrit frequentius, quam ex obstructionibus morborum deducere causam, & quasi in promptu essent medicamenta, quæ resolvendo concretum referarent obstructiones; horum autem difficilior inventio, quam quis incautus judicaret, & obstructionum rarior præsentia, quam vulgo statui solet, unde difficilis sæpe & irrita curatio.

Divisio. III. Ut ex arte curentur morbi, qui concretionem humorum producuntur, ad duo hæc attendendum: 1°. varia esse medicamenta, quibus resolutionem obtinemus, quæ omnia non eodem modo operantur; 2°. cunctos humores concretos eodem modo nec posse, nec debere solvi.

Auxilia resolutiva. IV. Auxilia possumus in hæc distinguere genera: 1°. quæ moleculas concretas vi mechanica destruunt; 2°. quæ aucto calore liquecunt; 3°. quæ, laxando seu minuendo compressionem, concretum laxant; 4°. quæ diluunt sine coagulatione; 5°. quæ coagulantem causam vel evocant vel subigunt.

Solventia mechanica. V. Destruit moleculas concretas major vis applicata, quam potest ab earum particularum cohærentia sustentari. Hæc autem

tem

tem actio inducitur : 1°. motu externo applicato , ut sunt frictiones , concussiones , motus corporis , exercitia quævis ; 2°. motu vitali & circulatorio auctis , & impetu corporis acris gravioris.

VI. Sive ab alterna pressione frictionis & concussionis , sive *Externa* motu muscolari agitantur vasa , eodem tamen modo humor in *motum ax-* istis hærens concretus plus patitur , quam solebat antea : hæc *gentia.* vis , si superet cohærentiam , attenuat humores ; excitatu enim simul motus humorum per vasa , adeo ut duplici hac actione resolvatur concretum : modo fiat in tali humore , qui obtemperare solet , ut in visciditate , glutine spontaneo , cruditate , cacochymia ; nam concretiones ex aucto motu circulatorio natæ , lentore , & polypo , magis compingerentur , quum augeat concretionis causam.

VII. Altera pars earum causarum , vel agit 1°. ut causæ ex- *Interna.* ternæ , nisi quod a *stimulo* motus vitalis in tali parte validior fiat ; 2°. impetu corporis vel gravioris vel acutioris in moleculam concretam delati , diffringentis ejus cohæsionem.

VIII. Videtur hic modus facile per leges mechanicas exponi *Graviora.* posse , quum videmus per acria & gravia , impetu delata , diffringi obstaculum , modo ferantur per medium resistens : verum ex iisdem quoque legibus liquet , præprimis in liquoribus per canales fluentibus , graviora subsistere primo , dum tamen pergunt leviora ; quæ leges ultimæ duntaxat functionibus nostri corporis applicandæ , in quo fluxus semper per determinatos canales.

IX. Acria tamen , præcipue si simul sunt graviora , multo *Acria.* certius impetu suo discindere videntur concreta , in quæ impingunt ; omnem enim impetum conferunt in parvum punctum : sed qui attendit , liquores fluentes , acria secum ferentes , non semper alluere materiem concretam , quæ fere semper hæret in altera canalis extremitate , dum canalus reliqua pars , a materia obstruente usque ad truncum , sanguine vel alio liquore semper plena est , adeo ut corpus acre ad partem solvendam pertinere nequeat , facile perspicit , acria non discindere concreta.

Si autem ponatur , concretam massam hæcere in rami ori-
N ficio,

ficio, ut alluatur a transfluente liquore per truncum, directio ergo impetus fere parallelus erit, & inde parum agens.

Qui autem supponit, moleculas lateribus vasorum tenacissime adhærere, non considerat arteriarum latera (de venis nullum movetur dubium) mucilagine lubrica obducta esse, non facile admittentia talem adhæSIONem, quin brevi post, aggregatis moleculis sanguinis ad eam prominentem partem, totus per illum canalem interceptus esset transitus.

Sed acria multum valere, si unà cum moleculis concretis circumducantur, quia circumrotatione, ex perpetua collisione ad interna vasorum latera, acquisita, partes adjacentes, & secum delatas, diffingere possent, nullus dubito: an vero tale quid in nobis fiat, dum uno vel altero grano medicamento solventis tota humorum massa, quam libris 120. comparavi (Tr. xxxi. 8.), solvatur, haud verisimile videtur; quare lubentius amplectar eorum sententiam, qui putant, acria & gravia irritatione sua, instar stimuli, proritando vasorum motum vitalem, suam exsequi solutionem. Quare acrium effectus & operationes ex *Stimulantium* titulo petenda.

Calor.

X. In altera Resolventium Classe (IV. n°. 3.) quæ augmento caloris solvunt, attendendum, num actu vel potentia id præstant, quia calor applicatus quovis modo ad coagulationis gradum usque tenuiores reddit omnes nostros humores: verum, qui motu vitali majore excitatur (T. xxv. T. xlvi. T. xlix.), alios solvit, alios condensat, multaque alia producit, ut amplius ex stimuli natura liquebit.

Evacuans.

XI. Tertia Classis tria complectitur genera, quæ, etsi discrepant, effectum tamen resolvendi fere idem præstant; primum est *Evacuans* quodvis (T. lxxvii.), modo absit stimulus: his demitur quantitas liquorum, & impetus a tergo urgens concretas moleculas in vasa angustiora, quibus particulae compactu congregatae, nunc minus pressae, vel retropelluntur in vasa majora, vel expanduntur, & imbibentes adjacentem humorem tenuiorem ad faciliorem solutionem disponuntur.

Laxantia.

XII. Quod ultimum per *Laxantia* (T. lix.), præprimis quæ humidum simul adducunt, quoque obtinetur; massa enim

enim minus pressa sponte liquefcere incipit.

XIII. Tandem quies, five inducatur minori motu muscula- *Quies.*
ri, five ablatione stimulantis, five compescendo motum per a-
nodyna & hypnotica, minorem agitationem & compressionem
in moleculam concretam faciens, eam permittit sponte sua li-
quescere. Forfan nitri virtus antiphlogistica in quietem concilian-
do præcipue consistit, cum ex ejus usu inducatur frigus,
quod minorem vitalem motum arguit.

XIV. In quarta Classe (iv. 4.) omnia recipi possunt Di- *Diluentia.*
luentia (T. LXXVIII.), quæ simul ex indole sua non coagu-
lant, magis enim partes distare faciunt, quo debilitatur earum
attractio mutua, & solida simul fiunt laxiora; quare ea eli-
genda, si simul desideratur solidorum laxitas: hinc ad solven-
das visciditates, quæ ex motus defectu atque minori potentia
nascuntur, ineptiora imo quandoque damnosa.

XV. Ultima Classis (iv. 5.) specifica resolventia comple- *Specificæ.*
ctitur, quæ extinguendo cohærentiæ causam operantur, &
difficilia sunt explicatu, & varia continet genera. Hæc in *salina*,
saponacea, *gummosa*, & quædam *appropriata* distinguere ad rele-
vandam memoriam & curationem facilitandam conducit.

XVI. Salina Resolventia distinguunt in alcalina, acida, & *Salina.*
neutra; atque in acidis & alcalicis observant fixa & volatilia:
horum omnium usus expositus (T. XXXVIII. 1. ad 48.).

XVII. Inter Resolventia excellunt saponés naturales ex vege- *Saponacea.*
tabili & animali regno, tam acidi, quam alcalini fixi & vola-
tiles (T. XXXVIII. 24. ad 26. 33. ad 36.), prout sal diversus ad-
mixtus sit: ambo saponés, tam alcalini, quam acidi, id com-
mune habent, quod faciant humores tenuiores, pingua aquosis
miscibilia, & solida laxiora. *Alcalini* vero magis agunt in hu-
mores viscidos, acidos, crudos, austeros, cum motu langui-
diore (vid. T. XXXVIII. 26.). *Acidi* autem, ut & *fructus boræi*,
magis solvunt lentorem, minuunt motum & calorem; quare
magni usus in morbis acutis & inflammatoriis, atque acrimonia
muriatica, cohibentque putredinem. Pro sapone neutro, *Ole-*
ra possunt sumi, quæ succo saponaceo nitroso refrigerante &
solvente, cum multo humore diluente, constant. Cuncta hæc

alvum simul laxare solent, & promovere urinam, ex quibus, & iis, quæ in Abstergentibus (T. LXXXI.) dicenda, horum usus patet.

Amara & biliosa.

XVIII. Ex vegetabilibus multa sunt amaro sapore prædita; ex animalibus sola bilis excellit: cuncta hæc, quia saponacea, ad alcalinam naturam vergentia & calefacientia sunt, ad morbos frigidos, viscidos, œdemata, & præprimis appetitus morbos, egregia præstant.

Rarefaciens.

XIX. Vix constat, quid sibi velint auctores per *Rarefacientia*; dicunt enim, hæc aperire poros, promovere insensibilem perspirationem, calidaque esse & humida, si vero inspiciuntur medicamenta simplicia, ea constant laxantibus, & pinguibus, quæ talia non præstant. Quare impostherum *Rarefaciens* vocabo, quod facit molem humorum sub eodem volumine levio-rem, vel quod solidorum poros & oscula facit majora; inde idem denotat in liquoribus, ac *leviorem reddens*, in solidis autem *aperiens*.

Volatilizans.

XX. Quum resoluti humores facilius eleventur & permisceantur, quam compacti, hinc *volatilizantia* sunt etiam ipsa ressolventia: tale fit præprimis in nobis majori circulatione & calefacientibus, si humores antea fuerint crassi, crudi, pituitosi.

Menstrua.

XXI. Menstrua non solvere cuncta, quibus permiscentur; experimenta chemica evincunt, quare coacti sunt semper Chemicis appropriatum eligere menstruum, experienciâ duntaxat inventum: quidquid in contrarium tendunt Medici, quærentes universale Resolvens, irritum fuit huc usque eorum conamen, clamat quidem adeptus, se universale possidere resolvens, dogmatici autem confitentur, tale desiderari.

In variis humoribus.

XXII. Ut inveniatur generale, vix ulla spes affulget, requirit enim humor concretus ex indole sua (III. 2.) diversum solvens; ita pituita (T. XL.), lentor (T. XLI.), humor crassius (T. XLIII.), polyposa concretio (T. XLII.) particularum magnitudo aucta (T. XLV. 2 ad 15.), humor lentus tenax putrefactus (T. XXXVII. 14.), gelu constrictus, qui ab accedente majore calore destruit coërcentia solida, tenacitas melancholica (T. XVII. 45.), bilis viscida, concretus humor in scirrhis & strumis, cruditas, ca-

cochymia, austerum, glutinosum spontaneum, materia tartarea, calculosa, & multa alia, iisdem non solvuntur medicamentis.

XXIII. Ex dictis satis liquet, Resolventium medicamentorum *Operatio.* operationem per leges mechanicas exponi non posse, sed possidere aliquam virtutem nonnulla eorum imperscrutabilem, qua destruunt cohærentiam inter partes, non nisi experimentis eruendam: conducit ergo rimari specificas virtutes in planta quavis, medicamentisque officinalibus, ut tandem aliquid certi in quavis concretionis specie inveniatur, ne nimis his generalibus inhæreamus.

XXIV. Hoc in generalibus solventibus notandum venit, *Miscendæ* quod ea sæpe jungenda sint, quum sæpe sola nihil efficerent, *sæpe.* dum vero combinatis viribus multa præstent.

XXV. Generales Resolventium virtutes sunt, humores facere *Virtutes.* tenuiores, reserare obstructa, augere evacuationes per omnia emunctoria, discutere, aperire: eorum autem damna ex particularum minuta mole (T. XLV. 17 ad 27), & humorum tenuitate (T. LIV.), deduci possunt.

XXVI. Ex præcedentibus sequentes quæstiones deduci & *Quæstio-* *nes.* resolvi possunt.

- 1°. Cur Resolventia sunt emmenagoga?
- 2°. Cur multa refrigerant, alia calefaciunt? & quæ?
- 3°. Cur discutientia constant solventibus & stimulantibus?
- 4°. Cur sal volatile oleosum optimum resolvens in chronicis?
- 5°. An mineralia gravitate sua resolvunt?
- 6°. Cur sæpe Cholera & Diarrhoea ex esu fructuum horæ-
orum?
- 7°. An aurum solutum optimum resolvens, quia gravissimum?
- 8°. Qua virtute Mercurialia efficacissima solventia?
- 9°. Nitrosa quam speciem concretionis solvunt?
- 10°. Biliosa & amara cur ita juvant in morbis chronicis?
- 11°. Quando solventia curant sanguinis vomitum?
- 12°. Cur venter tumidus durus in pueris curatur solventi-
bus biliosis?
- 13°. Cur curant frequentissime febres intermittentes lentas
chronicas?

- 14°. Quinam alvi fluxus resolventibus curatur?
- 15°. Cur resolventia plus agunt, dum movetur corpus, quam si quiescat?
- 16°. Cur resolventia carent sæpe effectu, si corpus quiescat?
- 17°. Quare phlogistica concretio frictionibus non auscultat?
- 18°. An stimulantia resolvunt omnes concretiones?
- 19°. Num graviora valent cum nostris humoribus delata impetu suo solvere concreta?
- 20°. An acria discindendo solvunt concretam massam?
- 21°. Quomodo resolvit venæ sectio?
- 22°. Cur laxantibus humidis & calidis pars inflammata fovenda?
- 23°. Cur somnus placidus tantum juvat in acutis?
- 24°. An obstructions in leucophlegmaticis & debilibus per diluentia referendæ?
- 25°. Cur inveniuntur resolventium varia genera sibi invicem sæpe opposita?
- 26°. An verisimile inveniri generale medicamentum solvens?
- 27°. Cur post exhibitum resolvens in morbis chronicis corpus movendum?
- 28°. An Opiata nunquam resolvunt & quomodo?
- 29°. Cur magni usus in hydrope, œdemate, angina pituitosa, paralyfi?

TRACTATUS OCTUAGESIMUS.

DE LENIENTIBUS.

I.

Significatio varia.

Leniens medicamentum varias habet in medicina significaciones: 1°. quod alvi excrementa emollit, & sine multa perturbatione educit; 2°. quod concretos in tumoribus humores resolvit, tumoremque molliorem facit; 3°. quod acre vellicans

cans corrigit; 4°. vel diluit *Temperans* dictum; 5°. vel obvolvit; 6°. quod mitigat dolores; 7. quod laxat solida.

II. *Lenia* autem sunt, quæ blanda seu miti sua actione non *Lenia*. multum perturbant corpus, quæ ergo duplicia: vel quæ parvam actionem exercent, uti omnia mollia; vel quæ ex classibus acriorum benignissima sunt, aut parva quantitate adhibentur, uti lenia purgantia, vomitoria, stimulantia &c.

III. Sub titulo itaque hoc sola continentur medicamenta, *Usus*: quæ constant multa mucilagine, oleo blando, & liquore molli diluente, quibus, diluendo acre, compescitur dolor; laxando solida, minuitur tensio solidorum & motus major, atque temperatur exæstuans calor; suppeditando mucilaginem & blandum oleum, muniuntur latera ad transeuntem humorem acrem: quare in colico dolore, tam ex inflammatione, quam acri hærente in intestinis; in urinæ ardore & stranguria, vel a calculo, vel defectu muci, singultu, rigiditate, elasticitate, inflammatione, excrementis induratis, combustionem, abscessum, contusione, termintho, phygethlo, spina ventosa, carbunculo, anchylofi, cancro, rheumatismo, tussi, phthisi, attritu, acrimonia, hæmorrhoidibus, aspredine, luxatione, pforophthalmia, angina, raucedine, hæmoptoë, empyemate, hernia, dysenteria, hypercatharsi, fissuris, coryza, asthmate, convulsione, trachomate, impetigine adhibentur.

IV. In humorum autem visciditate, laxitate solidorum & in- *Abusus*.ertia, corporibusque frigidis augent malum.

V. Ex his patet.

Corollaria

- 1°. Quæ differentia inter lenia & lenientia?
- 2°. Cur resolventia sæpe dicuntur lenientia?
- 3°. Cur obvolventia simul sunt lenia & lenientia?
- 4°. Quomodo acre datum vel applicatum fit leniens?
- 5°. An sine discrimine lenia mucilaginosa, gelatinosa & oleosa adhibenda?

TRACTATUS OCTUAGESIMUS
P R I M U S.

D E A B S T E R G E N T I B U S.

I.

Definitio.

Sordes ex femierosis & corruptis solidis, vel ex corruptis atque inspissatis humoribus, vel denique ex alienis, natæ, partibus solidis viventibus adhærescentes, per medicamenta *Abstergentia* dicta a fanis separantur, atque e corpore expelluntur.

Mundificans & ejus usus.

II. Ita pars a sordibus liberata *pura* dicitur vel *mundificata*, quare hæc eadem mutato nomine *mundificantia* dicuntur, maxime si id fiat in partibus, quæ oculis contueri possunt, & quando fordes alienæ adhærent cuti; nam purgantia intestinorum melius ad alvum ducentia referuntur. Adhibentur sæpe, ut nitor cuti concilietur, uti Cosmetica in papulis, furfuratione, rhagadibus, aspredine, squamulis adhærentibus, maculis, gutta rosacea, sine variolarum, & combustionem: sæpe oleosis & pinguius primo partes sunt emolliendæ.

Varia genera abstergentium.

III. Variis modis detergentur fordes: 1°. Abstersione lintei carpti, ablutione, vel alia actione chirurgica, uti abscissione, evulsione, quandoque combustionem; 2°. Ope medicamenti Caustici vel corrodentis; 3°. Aucto motu vitali solidorum, & impetu humorum interno, fordes depellente; 4°. Applicatione menstrui solventis; 5. Quandoque adstringendo laxata solida; 6°. Denique variæ partes, alia abstergentia exigentes, eorum numerum augent, quorum operationes cum multum discrepent, distinctis titulis proponenda.

Abluens.

IV. Simplicissimus modus abstergendi, si excipiamus operationes ceteras chirurgicas, fit *ablutione* externa, vel *dilutione* interna, per medicamenta liquida, tenuia, saponacea, in sputo vel pure tenaci abscessus, empyematis, atque ulceris; acri viscido intricato; solidis ficcioribus, humoribusque concretis, lentore;

tore; fæcibus in intestinis induratis; sordibus cuti adhærentibus; pruritu; eschara; aurium, oris & faucium sorditate; aspretudine; crustis variolarum & similibus.

V. Quandoque adhærentes fordes tam tenaces sunt, ut non *Corrodens*. nisi *Corrodentibus lenioribus*, vel etiam *fortioribus*, a sanis & vivis partibus separari possint: uti in lichene, ulceribus venereis & sordidis, scabie, impetigine, elephantiasi; cirone, vitiligine, anthrace, furunculo, tumoribus folliculosis, fistula, multisque aliis cutis morbis.

VI. Quia motu vitali interno depellendæ sunt fordes, hic si *Stimulans*. deficiat, ne nimis diu adhæreant, *stimulantia abstergentia* interna & externa sunt adhibenda: uti in humorum visciditate, solidorum inertia, motu solidorum languido, ulcere frigido sordido, eschara sphaceli, vitiligine, lentigine, partibus scarificatis, ulcere ex gelu relicto, Cirone, abscessu, & ulcere vetusto, in œdematosis, valida contusione, morphæa, malo mortuo.

VII. Idem fere præstant, quæ majorem caloris sensum in nobis excitant; quare, si simul signa minoris motus vitalis, solidorum inertia, frigoris sensus, humorum visciditas, adsint, adhibentur: uti in cachecticis, cacochymicis, œdematosis, acido laborantibus, cruditate humorum oppletis, tumoribus frigidis glandularum, eschara diu adhærente, ulceribus sordidis vetustis, malo mortuo, vitiligine.

VIII. Si autem solida laxiora sint, & magis langueant, quam *Roborans*. ut possint depellere adhærentes visciditates, adhibenda sunt roborantia, uti in capitis sorditie capillorum regenerationem impediende, acrimonia acida, & cruditate humorum.

IX. Parum a præcedentibus (6. 7. 8.) distant, quæ simul ab- *Discutiens*. stergunt & discutiunt: solvunt hæc stagnantes humores, atque, excitato majori simul motu, invisibiliter educunt solutos humores; quare in visciditate, tumoribus œdematosis frigidis, glandularum multis morbis adhibentur.

X. Requiritur non raro ad depurationem, ut solida laxa ad- *Adstringens*. stringantur, simulque calor major tali in parte temperetur; uti in oris, gingivarum & faucium ulceribus, pustulis, pruritu, serpigine, lichene, ophthalmia, bothore circa oculos, si post.

depurationem spectemus hæmorrhagiam : in ulceribus malignis, putridis, cancriosis horum usus excellit.

*Consoli-
dans.*

XI. Dum in mundificando versamur, sæpe ulcera, fistulæ, vel abscessus sordibus obsessi ad consolidationem simul deducenda, per balsamica, adstringentia, & vulneraria dicta, quæ simul abstergunt : uti in dysenteria diuturniore ex intestinorum ulcere, vulnere & ulcere externo & interno, empyemate, hæmorrhoidibus, contusione, combustione, congelatione, ægylope, rhyade, hypopyo, multisque aliis oculorum morbis, narium polypo & ozæna, auris malo odore, ulceribus pudendorum, fluore albo, gonorrhœa.

*Antisepti-
cum.*

XII. Sordes putredine autem imprægnatæ antiseptica abstergentia exigunt, quæ vel præsentem putredinem emendant, vel natam extinguunt ; ita in gangræna, sphacelo, eschara, parte congelata, vel valide combusta, maculis, lentigine, oris, narium, auriumque foetore, dentium corruptione, gingivarum erosionem, ulceribus scorbuticis male olentibus, carie ossis, multa visciditate subnigra linguæ vel aliis partibus adhærente, eliguntur pro necessitate ex calefacientibus, refrigerantibus, acidis, condimentibus.

*Antipueti-
cum.*

XIII. Si ob puris nimiam tenacitatem ulcera, abscessus, fistulæ, vel vulnera depurari nequeunt, eligenda abstergentia, quæ quam maxime pus resolvunt & educunt, tam interna, quam externa.

Pectorale.

XIV. Quia in empyemate idem faciendum est, ut eo libius per sputum vel urinam educatur collectum pus e cavo pectoris, omnia fere antipuetica quoque præscribuntur in empyemate, ulcere & vomica pulmonis, quando vocantur *Pectoralia* : hic autem titulus ampliorem habet significationem, nam sputum quoque tenax in asthmaticis est abstergendum & educendum, sæpeque tussis excitanda est, ut lentus humor educatur, quare *abstergentia pectoralia* varia sunt, in phthisi, asthmate, tussi, sputo tenaci, quare pectoralium horum materies medica varia.

*Diureti-
cum.*

XV. Multa quoque ex iisdem morbis urinæ opitulantur ; sed vero alia inter *Diuretica* abstergentia magis appropriata sunt, ad abstergendum viarum urinæ mucum & pus, consolidanda

ea-

earum partium ulcera, urinam in œdematosis & cachecticis suppressam referendam, gonorrhœam & leucorrhœam depurandam.

XVI. Non multum distant ab his diureticis, quæ medentur *Uterinum*. uteri morbis, *Uterina* inde dicta, in mensium suppressione, depurandis pudendis a materia viscida tenaci.

XVII. Quæ autem intestinorum morbos curant, ex aliis o. *Purgans*. minino medicamentis componuntur; neque hæc omnia sunt eadem, multum enim differt, an excrementa sola, materiesque viscida ex intestinis sit educenda, an vero simul alii intestinorum morbi curandi sint, hæc tamen omnia debeat simul alvum laxare, ut sint *abstergentia purgantia*.

XVIII. Quæ saponacitate nitrosa, amara, bilis visciditatem *Hepaticum*. resolvunt, *Abstergentia hepatica* dicta, adhibentur in ictero, cachexia & leucophlegmatia: alvum laxare solent, blande resolvere simulque diluere & refrigerare aut calefacere.

XIX. Si humores tenaciores ita obturant vasa, ut liber transit *Aperiens*. sit interceptus, hi abstergentibus soluti meatus referant; talia autem medicamenta dicuntur *Abstergentia aperientia*: ingens ergo horum est numerus, & operatio varia, in chlorosi, mensibus suppressis, bilis visciditate, multis glandularum morbis, tumoribus frigidis, urina suppressa, cruditate & cacochymia humorum, mesenterii & intestinorum infarctione, dyspnœa, asthma humido.

XX. Maxima saponaceorum virtus quia in abstergendo ex- *Sapo*. ercetur; ita ut per abstergentia sæpe intelligamus saponem, & vicissim, omnium optime saponem in titulo hoc explicandi sunt. Per *Saponem* autem intelligimus talia menstrua, quorum interventu oleosa, resinosa, glutinosa, & pingua aquosis miscibilia redduntur, quam societatem antea renuebant.

XXI. Varia sunt medicamenta, quæ ad saponem referuntur. Ex oleo expresso fixo, cum sale alcalino fixo, uti saponiger, & sapon Venetus; quandoque loco olei sumitur pinguedo animalium, (conf. T. xxxviii. 26.). Hi saponem adhibentur in acrimonia acida, austera, cruda, crassitudine humorum, visciditate, cacochymia, & cachexia, motu languido, œdemate, mes-

lenterii obstructione, visciditate intestinorum & ventriculi, appetitu abolito, & malacia, vermibus in primis viis, lenteria ex obstructis lacteorum osculis a glutinoso, ulceribus & abscessu sordido frigido, eschara: horum acerrima escharotica sunt, maculas, furfures, excrescentias consumunt; mera quoque salia fixa (T. xxxviii 11. ad 15.) huc pertinent.

Sapo alkalinus volatilis.

XXII. Ex oleo fixo cum sale volatili, vel oleo volatili cum sale fixo semi volatilis sæpe conficitur; aut ex sapone alcalino spiritibus fermentatis diluto, denique succis vegetabilium acerbis, penetrantiorum virtutem habet: quare in doloribus frigidis catarrhosis, tam externe, quam interne, anodyna sunt; discutunt tumores frigidos, aquosos, œdematosos; obstructiones ex viscido referant; paralyfi, & torpori medentur; dolores arthriticos compescunt; motum languidiorem solidorum excitant; stagnantes humores concitant; in leuce, vitilagine, malo mortuo, vitam parti reddunt: mitiora horum egregie expectorant & asthmaticis opitulantur.

Saponacea varia plantarum.

XXIII. In plantis quoque aliud genus saponis invenitur, constans sale neutro saponaceo, oleo vegetabili misto, uti *olera* (T. LXXIX. 17.) alia *amara frigida lactescentia*; alia autem saponacea magis calefacientia sunt & amara (T. LXXIX. 18.), instar bilis animalium, ex oleo semivolatili & sale alcalino abstergente, quandoque in his urens observatur vis: horum ergo usus ex simplicium descriptione petendus.

Sapo acescens.

XXIV. Magna copia plantarum continet succum acidum vel acescentem saponaceum, ex oleo vegetabili, multo liquore & sale saponaceo fixo acido; ut succi fructuum horæorum bene maturorum acido-dulcium: ad hanc quoque classẽ pertinet sal tartareus acidus, tartarus vitriolatus, succi vegetabiles concreti, mel, manna, saccharum, Rob, sapa, defrutum, gelatina succi vegetabilis, syrupus & similia. Hæc solvunt lentorem, attenuant sanguinem, laxant solida, minuunt motum & calorem, laxant alvum, rancorem emendant, bilis visciditatem solvunt, optima stomachica, & ad nauseam & nidorosum ructum emendandum, si ex corrupta tenaci bile oriantur.

Emolliens.

XXV. Non raro in concretionibus induratis, crassis, tenaci-

cibus, partes pinguibus oleosis emolliendæ sunt, antequam per abstergentia, mundificantia aliquid effici potest.

XXVI. Ex dictis patent.

Corollaria.

1°. Ex qua materia generantur fordes in vulneribus & ulceribus?

2°. Cur vulnus vel ulcus diutius aëri nudo expositum fordes contrahit?

3°. Num pellicula albida, ablatâ epidermide, apparens in parte combusta, sit fordida, & an abstergenda?

4°. An non abstergentia in actualia & potentialia possunt dividi?

5°. Quo respectu idem medicamentum dicitur abstergens & mundificans?

6°. Quomodo corrodens fieri potest abstergens?

7°. Num stimulantia abstergendo agunt in fordes vel partem viventem subjectam?

8°. Quomodo adstringentia majorem facientia cohesionem possunt abstergere fordes?

9°. Cur vitriolum, ærugo, similiaque adstringentia in regionibus fervidioribus optima ulcerum depurantia?

10°. Quando saponescerentes, & quando alcaliscentes fiunt stomachica?

11°. Cur saponess optima abstergentia?

12°. An mel & saccharum obvolvitur, an abstergit?

13°. Quid faciunt emollientia ad abstersionem?

TRACTATUS OCTOGESIMUS
SECUNDUS.

DE APERIENTIBUS.

I.

Definitio. Quæ impeditum per vasa transitum expediunt, ut iterum liber fiat fluxus, *Aperientia* dicuntur, *Deoppilantia* & *Deobstruentia*; hoc si fiat in vasis circulantibus, ἐκφρακτικὰ; sed in vasis excretoriis, seu osculis evacuantibus, potius ἀνατομικὰ appellantur.

Aperientia varia sunt. II Ut variis modis hic intercipitur transitus, ita multum differunt aperientia, quare opus obstructionis causas persequi, quæ specialiora exigunt aperientia.

Obstructionis causæ generales. III. In nobis viventibus, vel perpetuus, vel reciprocus, vel certo tempore rediens motus habetur per omnes canales, & ora vasorum; quare obstructionis causæ ad tres redigi possunt classes: 1°. quæ pertinent ad canalem vel meatum; 2°. quæ ad transluentem liquorem; 3°. quæ ad utraque simul.

1°. Compressio, elongatio, & contorsio. IV. Omnes canales, si excipiuntur ossei, sunt compressibiles & dilatabiles, elongari & intorqueri possunt, quare a pressione, tam externâ, quam internâ, sive causa premens in nos, vel nostrum corpus vicissim in eam agit, interna canalıs cavitatis minui, ex figura cylindrica mutari, vel integre comprimi potest. Tales comprimentes causæ, sive sint tumores duri vel molles, vel liquor effusus in cavis, sive hærens in vasis, ea dilatans, nisi tollantur, transitus liquorum restitui nequit. Quod quoque statuendum in causis protendentibus & intorquentibus.

Impletio vasculorum laterum. V. Omnia etiam vasa in suis lateribus componuntur ex aliis vasculis minoribus, quæ iterum ex aliis exilioribus, usque ad omnium minimum vasculum simplex, ex membrana simplicissima factum: dilatatio horum minuit semper majoris vasis capacitatem. Quæ deplent hæc dilatata vascula, aperientia sunt.

VI.

VI. Latera quoque dictorum vasorum ex villis componuntur, in quibus viget semper contractilitas, motusque vitalis, & fortius agunt ob causam stimulantem; quæ omnia magis agentia canalem arctant, & sæpe claudunt, per aperientia referandum. *Villorum in lateribus contractio.*

VII. Contractilitas hæc aucta (T. IX.) laxantia (T. LIX.) *Curatur.* exigit; humectationem (T. LXII.) exsiccatorum; fotum tepidum humidum post calorem adurentem; lenem evocationem gelu per nivem, aquam frigidam, dein tepidam; ablationem & ablutionem adstringentium; lentam & blandam extensionem, si villi hi nimis diu sibi commissi fuere.

VIII. Motus vitalis reciproce agens, si commutetur in motum *Spasmus villorum.* tonicum, sistit non raro transfluxurum liquorem, ut experiuntur colici, hysterici, & hypochondriaci, epileptici, vel qui subito ab animi pathemate corripuntur: in quo casu antispasmodica nervina fiunt aperientia.

IX. Hic quoque motus a *stimulo* agitatus frequentissime in perpetuam contractionem commutatur, qua omnis transitus per eum canalem intercipitur, cujus curatio ex spasmii titulo (T. xxx.) petenda. *A stimulo.*

X. In canalibus majoribus ad interna latera quædam inveniuntur *mucago obliniens*, ut facilis esset liquoris transitus, & laterum munimentum: hoc si deficiat gluten, vel si sit alienatum in liquorem minus lubricum, non solum ob minorem canalis lubricitatem, sed etiam ob majorem constrictionem, quæ nascitur attactu transeuntium villos nudos, frequentissime sistitur transfluxus, quemadmodum experimur in deglutatione difficiliore & stranguria: Aperientia in his ex mucilaginosi, gelatinosi & lubricantibus constare debent. *Nuditate laterum.*

XI. Ad hanc classem denique conferre possumus *coalitum* *Coalitus.* canalis in exitu, quemadmodum in imperforatis seu atretis virginibus, ano, præputio, ore coalito, quando sectio chirurgica, corrodens, vel spontanea ruptio, aperientia fiunt.

XII. Sine vasorum vitio liquores transfluentes (3. n°. 2.) multis modis transitum remorantur, vel integre suffocant. *2°. Vitia liquorum.* Nam 1° ex *mutata figura* particularum globosa in aliam figuram angulosam manente, in ea liquoris particula, eadem mat-

terix quantitate ; 2°. ex *magnitudine aucta* (T. XLV. 2 ad 16.) ; 3°. ex *concretionem* plurimorum in massulas majores (Tr. XLII.) ; & 4°. ex *majori adhærendi potentia* inter ipsas partes & cum lateribus vasorum , quam est actio circulatoria, propellens & divellens has partes. His obstruuntur vasa & meatus , variis aperientibus referandi , uti ex *crassitudine* (T. XLIII.) , *lentore* (T. XLI.) , & *visciditate* (T. XL.) constat. Denique *Humor crudus* (T. XXXIX.) constans figuris vasorum non adaptatis ad hanc classem reduci potest. Quænam in his omnibus sint aperientia, in allegatis locis videri possunt, & ex adjunctis effectibus perspicui potest, quænam causa obstructionem faciat.

3. *Utrumque, ut Errore loci.*

XIII. Ad ultimam partem divisionis (3. n°. 3.) pertinet 1°. *Error loci*, seu quando partes liquorum, quæ in nobis non omnes sunt ejusdem magnitudinis, intrarunt vasa aliena, per quorum extremitates permeare nequeunt: uti globulorum rubrorum in arterias lymphaticas, serosorum in minores arterias, quam quæ in statu sano globulos serosos reciperent, introitus; an vero in minoribus vasculis talis fiat error, verisimile est, sed visu hucusque non detectum. In tali obstructione aperientia sunt, quæ minuunt a tergo impetum, ut ita repelli possint partes in vasa majora: quemadmodum sunt venæ sectio, purgans refrigerans, diluentia & refrigerantia medicamenta.

Minori impetu.

XIV. *Minor motus*, sive concipiatur in partibus firmis, sive fluentibus, subsistere facit humores. Ut enim promoveatur liquor, qui fluit secundum latera, motum attritu retardantia, causa pellens requiritur a tergo, quæ omnes has potest superare resistantias. Languidior igitur actio firmarum partium (T. XXI.) brevi tempore stagnare facit humores. Ita liquores quoque minori impetu (T. L.) latera vasorum distendentes efficiunt, ut vix quidquam agere possint villi ad propellendos hos humores. In utroque casu stimulantia, roborantia, aromatica, spirituosissima, calefacientia fiunt aperientia.

Obstipatio.

XV. Denique huc pertinent causæ externæ meatus obstipantes, osculis vasculorum tenacitate sua ita adhærentes, ut effluxum inhibeant; & tunc quam maxime, si simul aliquam vim adstrictoriam possident. In hujusmodi obstructione abluentia, sapon-

nacea, abstergentia, depurantia, lixiviosa fiunt aperientia.

XVI. Ex dictis sequuntur.

Corollaria.

1°. An impeditus motus causa, an effectus obstructionis?

2°. Humor effusus in cava corporis quomodo obstruere potest?

3°. An plethora distendens vasa nequit esse causa obstructionis?

4°. Cur luxatum vel fractum os statim reponendum?

5°. An non suffocata circulatio quandoque in tenuitate humorum laborantibus, si latera vasorum fiunt nuda?

6°. Quomodo curant mucilaginosæ urinæ suppressionem?

7°. Cur clysmata oleosa, mucilaginosa, sine admixtis purgantibus, sæpe alvum constipatam laxat?

8°. Cur multi homines difficultate deglutiendi laborantes, post potum assumptum, facilius deglutiunt?

9°. Unde tanta anxietas post longum jejunium, si modica quantitas alimentorum deglutitur?

10°. Quomodo venæ sectio, & purgans, aliaque evacuantia sine stimulo, possunt dici aperientia?

11°. An refrigerans nequit fieri aperiens, si minuit impetum?

12°. An aperientia semper debent aucto motu vasa aperire?

13°. Cur quandoque sicca, quandoque humida, aperiunt?

14°. Cur frictio nonnullos tumores discutit, alios autem magis obstruit.

15°. Quomodo externa corporis depuratio, & capillorum tonsura insensibilem perspirationem promovet?

16°. An frictio ad cutem cum pannis asperis non potest promoveri exhalationem?

TRACTATUS OCTOGESIMUS
TERTIUS.

DE MOVENTIBUS.

I.

Definitio
motus.

Quid sit motus in rebus mechanicis, a Physicis exponitur; in nostro autem corpore vivente duplex est: alter, qui sequitur leges generales omnium corporum motorum; alter vero quibusdam in rebus a priori recedit, quamdiu vivit homo: hunc motum explicatum invenies in Exercitatione nostra de Motu vitali.

Movens
quid?

II. Omnia Medicamenta, & medendi methodus, quæ utrumque hunc motum celeriores, vel magis agentem faciunt, *Moventia* possunt appellari; hæc in triplici statu adhibentur: 1°. in tardiori seu languidiori motu, seu in perfecta stagnatione; 2°. in mediocri motu; 3°. in corpore, quod habet motum celeriores aut vehementiores: ex quibus patet, idem medicamentum movens conducere & nocere posse, & quam maxime, quum moventibus nonnulli morbi in deterius ruant.

Motus lo-
calis & in-
testinus.

III. Præter generales motuum leges, in corpore vivente duplicem motum describunt auctores: 1°. *Intestinum*, uti putredinis, effervescentiæ, fermentationis, sed, quoniam de his alibi agitur, ad hunc titulum non referendum; 2°. *Localem*, quem vocant *Circulationem*, quæcunque ad hunc motum pertinent, in hoc Tractatu perpendenda.

Moventia
generalia,
& specia-
lia.

IV. Exponemus primo medicamenta totam circulationem augentia, quæ moventia proprie dicuntur, quo etiam pertinerent *Stimulantia*, & *Calefacientia*, de quibus vero in sequentibus, ne ob multitudinem fieret confusio. Dein agendum de moventibus specialioribus, uti sunt *Revellentia*, *Derivantia*, *Attrahentia*, *Rubefacientia*, *Friçtio*, *Cucurbitulæ*, *Fonticuli*, *Setacea*, *Vesicantia*.

Roborans

V. Augent motum, quæ in fibris generant majorem potentiam

tiam constringendi, uti *Roborantia*, quæ augent villorum con-^{motum au-} tractilitatem, non vero simul compescunt eorum motum vita-^{get.} lem, quemadmodum fit a quibusdam adstringentibus. Si ponatur æqualis spirituum influxus cum augmento roboris, potentia movendi quoque augetur (T. LVIII.).

VI. Duobus his junctis prævenitur spontanea ingestorum & ^{Usus bo-} cunctorum humorum corruptela, eaque nata vel subigitur, vel ^{rum gene-} expellitur; promovetur vasculorum absorbentium potentia; spi-^{ralis.} ritus puriores generantur, & ad organa sensuum copiosius derivantur; prævenitur viscerum generatio, &, si natum sit, dissolvitur; oscula evacuantia laxata potentius se constringunt; stagnantes humores exagitantur, protruduntur & discutiuntur; solida flaccida accurtantur, inertia moventur; humores omnes ab actione corporis perfectius præparantur; quiete attenuati compinguntur, gravioresque fiunt; adhærentes fordes excutiuntur; corporis naturalis calor augetur.

VII. Quare in acrimonia acida, cruda; cardialgia ex corru-^{Specialis.} ptis humoribus in ventriculo; capitis, lumborum, renum, aliarumque partium dolore; & arthritide ex spontanea illorum acrimonia; flatibus murmuribusque intestinorum; mobilitate solidorum; convulsione hysterica; palpitatione; horrore; & febre cacochymica excellunt: promovendo absorptionem alvum fluentem in debilitatis sistunt; discutiunt tumores hydropicos: medentur amaurosi, paresi, surditati, apoplexiæ, animi deliquio, perinfirmis, mania, catalepsi, incubo, spirituum defectu laborantibus, tremori: magnum quoque auxilium ferunt viscido oppletis, quod potentiori motu dissolvunt, & in naturalem crassitudinem commutant; ita anginam aquosam, tumores oedematosos, leucophlegmatiam sanant: neque ullis medicamentis melius compescitur ptyalismus, sudor colliquativus, alvi fluxus diuturnior, gonorrhœa, leucorrhœa, diabetes infantum, mensium profluvium, aliæque sanguinis emanationes per laxata oscula, quam his: multumque præstant in solidorum laxitate, inertia, herniis, procidentis, hydropicis eductâ aquâ, podagrâ, aliorumque morborum debilitate relicta, aphthis diu permanentibus, mania post diuturniores febres intermittentes,

vel multam evacuationem, rachitide, ulceribus sordidis frigidis, aliisque morbis frigidis, chlorosi, cachexia, febre cacochymica, luxatione ex levissima causa, phthisi nervosa, varicibus, multisque uteri morbis: tandem magnum auxilium præbent ventriculi morbis, apestiæ, dyspepsiæ, anorexiæ, languori, frigiditati; & multas obstructions referant in glandulis, uti sunt tumores frigidi, scrophulosi; ipsi scorbuto non leve præbent auxilium, quum sine spontanea corruptela vix in nobis generatur.

Cautela.

VIII. Quamvis ad multos morbos curandos adhibeantur, non expedit, in nimia tenuitate & aucta evacuatione, protinus a validioribus incipere, ne nimis extrudantur liquores; neque in solidorum fragilitate & debilitate, ne disrumpantur vasa; neque in viscido ob metum suffocandæ circulationis; neque in frigore febrili, quia subsequens calor omnia destrueret; neque in febre hectica, doloribusque ab humore acri tenui, cum sæpe intolerabilem dolorem inferant. Denique nocent omnibus morbis ex motu aucto.

Resolventia.

IX. Multa inter *Resolventia* sunt, quæ solo motu aucto humores tenuiores faciunt: quorum effectus præstantissimus, fere in omnibus morbis præcedentibus, & quorum modus operandi ex *Resolventibus* (T. LXXIX.) intelligi potest.

Frictio.

X. Inter moventia partem aliquam specialem *Frictio*, gr. τριψις, omnium simplicissimum modum movendi humores & partes firmas exponit: est enim actio mechanica, qua alterne magis & minus quædam pars comprimitur successive; vel servat semper eandem directionem, vel facit alternum oppositum cursum & directionem motus. Simpliciter adhibetur a Medicis, vel una cum quibusdam medicamentis stimulantibus calefacientibusve, vel simul applicato calore instituitur, quare tunc ex adjunctis his fricationis usus est exponendus.

Effectus generales.

XI. Motum alternum 1°. inducunt frictiones partibus firmis, sine majori spirituum in villos istos influxu; 2°. contentos liquores ex eo loco pellunt, spatiumque minus pressum dein relinquunt affluxuro; 3°. majori impetu urgent liquorem versus eam partem, quo tendit directio frictionis; 4°. si fiant ita & reditu

reditu in vasis valvulis carentibus, tantum impediunt, quantum promovent fluxum; 5°. in vasis vero valvulis instructis fluxum promovent secundum situm valvularum; 6°. sed repetitæ frictiones, versus eundem locum, promovent eo versus directionem & impetum liquoris; 7°. stagnantibus in eo loco liquoribus vel tardius motis, majorem motum conciliant; 8°. concretis ex stagnatione & minori metu fluorem conciliant & eos resolvunt; 9°. liquorum partes, figuræ alienæ, vasorum figuræ internæ magis appropriatas faciunt; 10°. cruda assimilant, viscida resolvunt, tenuiora compingunt, lentorem magis condensant; 11°. pellunt partes majores in angustiora vasa; 12°. majori impetu ruere faciunt liquorem ad eam partem; 13°. derivant aliunde impetum; 14°. partem tandem rubedine suffundunt; 15°. cessantibus frictionibus major motus & calor relinquatur in parte; 16°. laxata solida roborant; 17°. inertia commovent; 18°. frigori medentur; 19°. depellunt vel discutunt frigidos tumores.

XII. Qui hos effectus mechanice contemplatur, cum latere *Effectus* nequit, multis in morbis admodum prodesse frictiones, cum vel *Speciales.* sine stimulantibus: uti in animi deliquio; obstructionibus mesenterii, omenti, hepatis, lienis; hydrope; œdemate; leucophlegmatia, paralyfi, prohibita perspiratione; tumoribus frigidis; viscido; inertia, laxitate & humiditate solidorum; multis morbis chronicis; acrimonia acida; cruditate humorum, arthritide vaga; morbis frigidis; hydropis, podagræ, aliorumque morborum prophylaxi; paresi; scorbuto; beriberi; ventris infarctione; rachitide, & infinitis aliis morbis.

XIII. Eædem fere cautelæ observandæ, quæ superius de roborantibus moventibus (8) recensitæ sunt: id autem boni præstant, quod motum faciant vix sine ullo spirituum dispendio, quod in motu muscolari non fit, & quod semper operentur, quod a stimulantibus non ita est expectandum. *Cautelæ.*

XIV. Qualis frictione mechanica in cute producitur rubedo, talis quoque infertur medicamentis *Rubefaciens.* *Rubefaciens.* græc. *φαιγγμολ* dicuntur, per excitatum motum a stimulo, ut patebit (T. LXXXIV.): nam motus in villis irritamento concita-

tus, five vocatur acre, five σιναιπισμός, five δρώπαξ seu *picatio* ex applicato medicamento, pellit sanguinem rubrum in principia arteriarum lymphaticarum, quo pars rubedine & quodam tumore suffunditur.

In quo differt a frictionibus.

XV. Frictiones autem nihil heterogenei admiscent liquoribus istius loci, & pro lubitu augeri, minui & omitti omnino possunt, atque in vasis inertibus omni motu vitali privatis, possunt tamen concitare motum: rubefacientia vero sæpe aliena admiscent liquoribus, & post ablationem non raro aliquid relinquunt alieni, quod quandoque ne quidem abluendo auferri potest, atque in cadaveribus nihil, in inertibus solidis vix aliquid efficiunt. Ut igitur fiat electio, perspiciendum, an rubefaciens debeat continuare motum, an potuerint inertia solida in motum concitare, & denique an non quædam sit alia virtus in rubefaciente, quæ in eo morbo vel profit vel noceat.

Effectus.

XVI. Quoniam omnes effectus ex frictionibus (11 & 12.) intelligi possunt, non erit opus repetere.

Vesicantia.

XVII. Quæ acria, ut fecerunt Arabes, corpori applicata lympham eliciunt, & sub epidermide a cute elevata eam colligunt, vel eâ tandem crosâ lympham ex denudata cute effluere faciunt, dicuntur *Vesicantia* & *Vesicatoria*: quamvis multa purgantia hydragoga, uti jalapa, talem quoque exercent virtutem, cantharides tamen præ omnibus merentur, ut vesicantia propterea *Diacantharides* dicta fuere.

A quibus differunt.

XVIII. Quoniam vesicantium effectus differunt a rubefacientium & frictionum productis (excitant enim vesicantia, sine multo sæpe dolore, exiguâ rubedine partis, vesiculam ichorosam), præter motum generalem concitatum, aliquid speciale faciunt.

Operatio duplex.

XIX. Quare ad binas operationes attendere oportet, ad generalem sc. quâ agunt moventia, & specialem, quæ in solis vesicantibus observatur.

Effectus speciales cantharidum.

XX. A pulvere *Cantharidum* sanguini misto, primum aliquantulum sanguis concrescit, dein vero resolvitur in liquamen plumbeum, subnigrum, ichorosum. Cantharides applicatæ primo vesiculam ichorosam elevant, cum quadam rubedine in

am-

ambitu & calore; diutius retentæ cutem subiectam, in crustam subnigram ichorem fundentem, corrodunt. Nimis ingestæ, ut alia venena, vomitum & nauscam concitant; multum salivæ viscidæ effunditur, caput titubat, & præ ceteris afficitur; sitis ingens cum lingua arida; delirium, convulsionesque accedunt; dein renes & vesica patiuntur, urina copiose funditur, abradi-
tur mucus harum partium, non raro merus sanguis emittitur, & exulcerantur urinæ viæ.

XXI. Ex perspectis his experimentis facile est dijudicare, *In quibus quando Vesicantia sunt adhibenda, nam virtute stimulante generali non multum differunt a rubefacientibus. Sed specificâ natura, quâ resolvunt viscidum, in concretionibus pituitosis, œdematosis, hydropicis, apoplexia, morbis soporosis, amaurosi, surditate ex tali causa natis, multa præstant. Quia alliciunt humores & educunt, in catarrhosis, capite dolentibus a cruda acri lymphæ, dolore ischiadico, odontalgia, fluxu humorum ad oculos, stigmatibus nigris ex combustione relictis, conducunt; aut quando ad aliquam partem derivatio est faciendæ humoris acris, minime biliosi vel inflammatorii. Et quoniam præprimis urinam fundunt, adhibenda sunt morbis frigidis, humidis, laxis & frigidis, qui copiosiores urinæ evacuationem exigunt, uti in spūto tenaci, asthmate.*

XXII. Nocent vero morbis cum majori circulatione, calore corporis, colliquatione pinguedinis, siccitate inflammatoria: *In quibus vitanda.* quare in hujusmodi delirantibus, comatosis, apoplecticis, atrophia, tabe, febre hæctica & colliquativa laborantibus noxia sunt, præprimis si adest lingua arida, & sitis intensa. In mictu cruento, ardore urinæ ob mucis urethræ abrasionem vel defectum, morbum augent. Hydropicis applicata, ulcera dysepulotica, & non raro gangrænosa generant.

XXIII. Quoniam in perverso usu medicamentorum non raro Medici prudentioris auxilium expetunt, scire oportet, quomodo mala, ex vesicantibus nata, sint tollenda. Si externe pateat, pars abluenda liquore molli, & applicandum mel rosarum; vel si nimis sæviat, diluenti admisceri potest tantillum sacchari Saturni. Virus cantharidum humoribus mistum temperatur multâ

tâ dilutione aquosi, & ingestione lactis; infringitur acidis.

Cucurbitula.

XXIV. Liquores ab omni parte æqualiter pressi, in eo loco quiescere videntur, sed si a quacunque parte tollitur causa premens, eo majori impetu eo versus ruunt, quo causæ prementes validius operantur: ita agunt *Cucurbitulæ* & *Suctiones*, auferendo pressionem aëris incumbentis in aliquam partem, contentos in eo loco liquores, & qui eo fluere possunt, alliciunt. Quare cucurbitarum actio est mechanica, quâ constat, omnes liquores fluere versus partem eam, ubi est minor pressio.

Omnes liquores alliciunt.

XXV. Cum sit lex generalis omnibus liquoribus competens, nonnulli inepte adstruere conantur speciales elici liquores. Aliqua tamen est statuenda differentia in faciliiori & difficiliiori accessu; qui enim mobilissimi sunt, tenues & parum adhærentes partibus firmis, & qui per patentiora ire possunt vasa, prius accedunt; dein alii crassiores, tenaciores, partibus firmis adhærentes tenaciter, & qui per angustissimos canales tranare debent, tardius accedunt ad partem minus pressam; alii vero omnino non attrahuntur, quorum nempe cohæsiō est major, quam est trahens potentia.

Cum & sine scarificatione.

XXVI. Sive premens aër auferatur antliâ pneumaticâ, sive suctione aliâ, sive accensione flammæ aërem primo rarefaciente, qui dein frigidus attrahit partem cucurbitulæ annexam, effectus operationis idem est, nisi quod flamma videatur truculentior. Verum in effectū differt, si pars scarificetur, vel integra maneat, cum in parte integra soli tenuissimi transmittantur, sed in scarificatis etiam crassissimi.

Quid fiat in parte.

XXVII. Pars, post operationem suctionis & cucurbitæ, tumet, rubet, dolet, sæpe transudat humor, & si scarificata fuit, non raro impetu erumpit sanguis. Urgentur itaque omnes liquores, in arteriis, venis, lymphaticis, excretoriis glandularum, cryptis, aliisque interstitiis, vel & in nervis hærentes, versus partem minus pressam confluere & quandoque effluere. Quamvis cursus liquorum, in venis cruentis & lymphaticis, sit oppositus, huc versus tamen determinatur, nisi obstant valvulæ: eadem quoque actione ampliantur vasa.

Usus.

XXVIII. Adhibendi scopus est, ex adjacentibus partibus atra-

trahere & sæpe evacuare humorem, atque ex partibus remotioribus versus hanc partem dirigere fluxum. Quatenus dolore vel tumore aliquid præstant, id ex natura stimuli est deducendum. Conveniunt ergo in morfu canis rabidi, vel aliorum animalium venenatorum, quæ applicatione virulentia inquinant, quamdiu virus huic parti adjacet: in doloribus ex acri tenui humore vellicante, uti catarrho ischiadico, arthritide, pleuritide lymphatica, odontalgia, otalgia ex fluxionibus: si desideratur evacuatio cum stimulo: vel elevatio, puta cartilaginis ensiformis, est facienda.

XXIX. Omnibus corporis partibus externis applicari possunt. Si evacuatio sit facienda, quantum fieri potest propè applicandæ. Si autem derivatio est facienda, observandæ sunt leges metastasis (T. XVII. 29 ad 34.). Hinc ventri applicant in colico, coxis in ischiadico, temporibus in cœcitate, vertici in epilepsia, pone aures in aurium dolore: sed etiam ad crura, in angina, asthmate, pleuritide, mensibusque suppressis, ut fiat derivatio.

XXX. *Fonticuli* & *Setacea* artificiosa sunt ulcera, quibus conantur Medici alienos humores educere; in effectu vix differunt ab aliis ulceribus, nisi quod in loco magis opportuno pro arbitrio excitari possint. Variis modis *Setacea* instituunt, sufficit elevatam cutem acu filo serico, cerâ obducto, munita ita pertundere, ut filum trajectum relinquatur in apertura, quod in omni deligatione aliquantulum est protrahendum, & si diu gestandum, renovandum quandoque est. *Fonticulum* instituere cauterio actuali vel potentiali non est opus, promptè fieri potest elevatam cutem secundum longitudinem transverse pertundendo, notato loco atramento, dein locum apertum servare globulo, cui, si requiritur, aliquid erodens admisceri potest.

XXXI. *Setacea* frequentissime in nuchis adhibentur, ad morbos capitis & oculorum; in scroto ad hydrocelen; raro in ventre ad educationem aquæ asciticorum. *Fonticuli* vero in brachiis ad tendinem deltoideis, in pedibus supra & infra genu, ubi commode ligaturâ sustineri possunt, in loco decliviori. In hæmorrhoi-

rhoidibus, vel ulceribus suppressis, doloribus articulorum, minime vero podagricis, aut quando ulcus pedis in commodiorem locum est traducendum, adhibentur.

Attrahentia definiuntur.

XXXII. Dum ope medicamenti, vel alicujus auxilii, fluxus humorum magis determinatur quam antea ad eam partem, cui hoc medicamentum applicatur, talis actio vocatur *Attractio*, & medicamenta, quæ hoc faciunt, *Attrahentia*, *Attractiva*, Græcis ἐλκτικὰ & ἐπισπαστικὰ.

Duplex genus.

XXXIII. Duplex horum statuitur genus, primum quod cunctos humores allicit, alterum quod speciales eligit.

Subdivisio in tres classes.

XXXIV. Generalia attrahentia discernuntur 1°. in *vera Attrahentia*, uti cucurbitulæ (25.); 2°. *Stimulantia* parti applicata, quæ frequentissime epispastica dicuntur; 3°. in *Laxantia*.

Attrahentia mechanica.

XXXV. *Attrahentia mechanica* sunt frictiones artificiales, cucurbitulæ, venæ sectio, aliave evacuatio, quibus aufertur resistentia fluxuro liquori, quare ad partem eam minus pressam magis confluent liquores, qui tunc dicuntur attrahi.

Stimulantia.

XXXVI. Quæ autem ad partem aliquam dirigunt humorum fluxum *stimulando*, a multis Medicis irridentur. Ea autem applicata villos istius partis exagitant, quibus contenti liquores alterne magis pressi propelluntur, simili fere modo ut in frictionibus (11.): sive enim propria contractione villorum, sive externa pressione, alterne pellatur contentus liquor, effectus in liquore idem est. Probare autem restat stimulo moveri villos (T. LXXXIV.). Hæc si ultra modum movent humores, in tali parte tumorem cum rubedine calore & dolore excitant, uti rube-facientia (14.): si autem exagitant stagnantes, lentos, frigidos, viscidosque humores, in vasis laxis & inertibus stagnantes, istos non attrahunt, sed discutiunt, & minuunt partis tumorem.

Laxantia.

XXXVII. Denique *Laxando* partes firmas attrahuntur ad eam partem liquores, quia minuitur sustentaculum: ita attrahitur pus externe applicato cataplasmate; fragmenta, & aliena in corpore hærentia, educuntur emplastro & unguento molli, præprimis cum pus in ambitu creatum educit noxium in corpore hærens; menses provocantur sedendo supra vaporem exhalantem aquæ calidæ; a capite trahuntur ad pedes, si quis fo-

men-

mento calido vel balneo foveat pedes.

XXXVIII. Quas magnis encomiis extollunt *specificas virtu- Specifica-
tes attrahentes* venenum, in bufone, scorpione, carne canis ra-
bidi, lapide serpentino, hepate lupi rabidi, multisque aliis, non
carent dubio: hæc enim juxta venenum posita nullum indicium
attractionis magneticæ præbent. Si vero operantur, exstinguen-
do venenatam naturam, non sunt attrahentia, sed antidota, seu
corrigentia. Quoniam omnia hæc experimentis non satis sunt
comprobata, satius est omittere, ne vera curatio eorum morbo-
rum intercipiatur.

XXXIX. In his attendendum, num motus simul sit adaugen. *Observan-
dus*, an minuendus, antequam laxans vel stimulans applicatur. *da in his.*
In electione partis ad has regulas respicere debemus: 1°. ut fiat
a parte interiore ad exteriorē; 2°. a parte magis principi ad mi-
nus principem; 3°. a parte superiore ad inferiorē; 4°. ad lo-
ca ea, quæ translationem materiæ ex affecto recipere possunt
cum minori periculo (T. xvii. 30 ad 33.); denique 5°. in mor-
bo, qui talem attractionem admittit.

XL. Ab attrahentibus non multum distant *Revellentia* seu *Revellentia
Revulsoria*, ἀντισπαστικά dicta: supponunt hæc in corpore impe- *tia defi-
nitur.*
tium versus aliquam partem, ex quo aliquod periculum immi-
net, eumque moderantur, & ad aliam partem magis dirigunt.

XLI. Denique sequuntur *Derivantia* seu *Derivativa*: horum *Derivan-
tus* omnino exolevit post inventam circulationem, sed hac in- *tia.*
ventionem horum operationem comprobari reor.

1°. Sanguis e cordis ventriculo sinistro pressus æquali poten-
tia urget in omnes arteriarum ramos.

2°. Qui rami hunc fluxum magis adjuvant, ii majorem co-
piam ejecti sanguinis recipiunt.

3°. Quorum ramorum resistantia in finibus est minor, eorum
recepta quantitas ex communi trunco erit major.

4°. Sanguis præcedens in arteria & vena remoram ponit
fluxuro sanguini, præcedentis ab alia causa propulsio, vel abla-
tio per evacuationem, detrahendo resistantiam, facit in eum ra-
mum plus influere, quam ante ablatam vel minutam remo-
ram.

Q 2

5°. Dum

5°. Dum per aliquem ramum, ex communi trunco proveniente, augetur influentis quantitas, tantum detrahatur de quantitate reliquorum ramorum, ex eodem trunco provenientium.

6°. Cum ita plus recipitur ab eo ramo, aliquid intrat eum ramum, quod non intrasset antea.

7°. Fit ergo derivatio, seu sanguis, qui antea per proprium vas ivisset, nunc intrat hunc ramum minus resistentem.

8°. Quia omnes rami ex eadem aorta oriuntur, ad varias partes derivari potest sanguis fluens.

*Item
causæ.*

XLII. Causæ derivantes sunt: 1°. quæ augment fluxum per ramos arteriæ aliquos, ut frictio, attrahens stimulansque motus quivis arteriæ major; 2°. ablatio sustentaculi, ut attrahens, laxans, evacuatio resistentis.

Corollaria.

XLIII. Ex dictis sequuntur.

1°. Motum augeri posse majori robore contractilitatis.

2°. Moventia primo solvere viscidum & crudum, dein compingere.

3°. Moventia compingere, non vero attenuare lentorem.

4°. Motu alterno constringente & relaxante magis resolvi obstructions, quam majori liquoris impetu in concretum.

5°. Ad motum localem humorum requiri naturalem contractilitatem in villis, liberum & satis copiosum spirituum influxum; liquorum transfluentium requisitam quantitatem, & ad transfluendum aptitudinem, & denique vasa aperta.

6°. Cur veteres frictionibus non raro felicius curant morbos chronicos, quam nos medicamentis internis stimulantibus?

7°. Quando rubefacientia nihil efficiunt, cum tamen frictionis effectum fortiuntur?

8°. An non a frictionibus, cum quibusdam calefacientibus institutis, omnia possumus expectare bona, quæ phœnigmis adscribuntur?

9°. Cur comatosis, delirantibus, & convulsis, vesicatoria mederi & nocere possunt?

10°. An ex sola moventium theoria intelligi potest cantharidum operatio?

11°. Cui

11°. Cui pleuritidi conveniunt vesicantia cruribus applicata, inflammatorice an catarrhofce?

12°. Cur profunt vesicantia morbis pectoris, lædunt sæpissime in morbis capitis?

13°. An vesicantia malignitatem pestilentialem educunt?

14°. An Medicus peritus non debet scire, quomodo morbi curandi abusu medicamentorum producti?

15°. Cur acidum cantharidum antidoton?

16°. An cucurbitulæ sanguinem educunt solum in ambitu corporis hærentem, sed venæ sectio ex partibus internis?

17°. An cucurbitulæ venenatum attrahunt vi magnetica?

18°. Quomodo spicula impressa & ossis fragmenta a medicamentis attrahuntur.

19°. Cur attrahere per fomenta calida ad pedes in acutis inflammatoriis, & epispasticis stimulantibus in multis morbis chronicis, conducit?

20°. Quomodo attrahentia fiunt discutientia?

21°. Cur post datum purgans in pódagra quandoque oriuntur anxietates?

22°. Cur purgans minuit ptyalifinum & fudores?

23°. An in morbis crisin versus cutem facientibus purgans dandum?

24°. Cur cantharides magis valent in resolvendo, quam alia stimulantia?

TRACTATUS OCTOGESIMUS QUARTUS.

DE STIMULANTIBUS.

I.

IN viventibus hominibus *Motus* observatur duplex morbo-*Definitio.*
sus : unus qui fit alterna constrictione & relaxatione ; alter
in constrictione perstat : hos *Clonicum* & *Tonicum* vocant. Me-
di-
Q 3 di-

dicamenta, quæ utrumque, vel alterutrum, sua applicatione vel ingestione in villis motricibus concitant, *Stimulantia* seu *Irritantia* dicuntur.

*Faciunt
magorem
spirituum
influxum.*

II. Hæc autem cadaveri applicata nihil operantur, quare instigant causam, motum hunc utrumque efficientem; seu faciunt, ut spirituum influxus, quo peragitur in viventibus motus, fiat majori impetu in partem vellicatam, tam internam, quam externam: indefinenter si fiat, fit Tonicus motus; alternatim autem influens, fit Clonicus.

*Agunt in
utrumque
motum.*

III. A vellicatione hac si agitantur muscoli voluntati alias obtemperantes, fiunt *convulsiones* vel *spasmi* involuntarii (T. xxx): muscoli autem & villi motus vitalis hoc irritamento instigati, miras commotiones in corpore excitant, vix describendas. Si enim fiat in excretoriis motus tonicus, sistuntur excretiones omnes vel quædam; clonicus autem ingentem non raro facit evacuationem: in circulationis organis motum vel auget, vel perturbat, vel suffocat. De his omnibus infra amplius.

*Stimulan-
tium lex
generalis.*

IV. Est igitur lex quædam generalis in nobis viventibus admittenda, ad quam pauci attenderunt, & multi, qui eam admittunt, motum vitalem denegant in omnibus partibus, sine quo effectus omnes intelligi nequeunt, *omnes nempe partes mobiles in viventibus a stimulo in majorem motum & constrictionem adigi posse.*

*Stimulus
mechani-
cus.*

V. *Stimulus* hic vel est purus *mechanicus*, vel alias insuper possidet qualitates, quibus alia præterea nascuntur in corpore vivente phænomena, quæ perperam stimulantibus adscribuntur; quare non omnia stimulantia eundem effectum fortiuntur: ita alumen plumosum pruritum intolerabilem, cantharides vesiculas excitant.

*Differt ve-
bementiâ.*

VI. Purus etiam mechanicus stimulus levis gratum sensum; vel pruritum aut titillationem producit, major vero dolorem, rubedinem, tumorem, vel denique escharam generat.

*Applica-
tione par-
tium.*

VII. Idem irritamentum variis corporis partibus applicatum, varia producit, prout pars differentes exercet functiones, magis minusque sentit, ad motum animale, vel vitalem villos habet.

VIII. Ita ad *nervum sentientem* applicata, pruritus & dolor inferunt: ad *nervum motus* si applicentur, omnes muscoli & villi motrices agitantur, vel motu tonico, vel clonico, vel perturbato: in *nervorum involucra* agentia, ut duram piamque matrem, omnium spirituum, per canaliculos nervosos hoc involucro coërcitos, motum vel perturbant, vel rapidissimo sæpe fluxu istos exagitant. Si sit *nervus solitarius*, istius partis functiones miris modis turbantur, & sæpe simul alias partes, ex eodem ganglio nervos accipientes, afficiunt, quandoque totum corpus consentit.

IX. Externe bulbo *oculi* adhærens stimulan^s, præter dolorem & generalia phænomena (6.), copiosas lachrymas proicit; in *naribus* sternutamenta, & muci stillicidium; in *ore* ptyalismum; in *faucibus* nauseam; in *ventriculo* cardialgiam, vel nauseam & vomitum; in *intestinis* colicam passionem & alvi fluxum; in *intestino recto* tenesmum; in *renibus* nephritidem, urinæ suppressionem & profluvium; in *vesica & urethra* micturitionem; in *aspera arteria* tussim; in *pulmonibus* asthma; in *corde* palpitationes & motum inordinatum; in *arteriis* omnibus ut plurimum validam circulationem; in ramo singulari omnia signa inflammationis; in *organis secretoriis & excretoriis* secretiones auget, sistit, perturbat, & viros insolitos non raro liquores producit.

X. Non semper est opus quæramus in liquoribus vel applicatis aliquid acre stimulan^s, cum partes denudatæ, seu mucosæ naturali privatæ, a mitissimis fere eodem modo agitentur, ut alia munitæ ab acris: ita abrasio muci œsophagi dolorificam reddit deglutitionem & quandoque non possibilem; abrasio muci intestinorum dysenteriam & tenesmum; urethræ stranguriam; asperæ arteriæ tussim; arteriarum concitatam circulationem.

XI. Cum differant stimulantium effectus: 1°. si faciant motum vel contractilitatem; 2°. si ad varias corporis partes applicentur; 3°. si pura sint vel aliis virtutibus juncta; 4°. si magis aut minus agant; impossibile mihi videtur omnia in compendium redigere certo ordine, quæ a stimulantibus producuntur, tam in sanitate, quam morbo.

XII.

*Ex aucta
circulatione.*

XII. Quantum tamen fieri potuit, quodam ordine sequentia collegi. 1°. *Stimulantia augendo circulationem* hoc boni præstant: acidum spontaneum subigunt & expellunt; animi deliquio correptos resuscitant; crudum concoquunt & expellunt; augent perspirationem & sudorem; catarrhos corrigunt; cachexiam curant; crassos & viscidos humores resolvunt; languidiorem circulationem excitant; doloribus frigidis medentur; febrem hecticam ex spontanea corruptela tollunt; in parte gangrænosa, vel quæ sphacelari incipit ex defectu virium, vitam resuscitant; obstructions, ex crudis vel viscidis humoribus vel defectu circulationis, referant; icterum, ex bile viscida inerti, disparere faciunt; leviolem massam compingunt; menses & lochia, suppressa ob deficientem impulsu, provocant; valetudini ex morbis relictæ medentur; virus pestilentielle volatile expellunt; perversam nutritionem in rachitide præveniunt; renum dolores, post longiorem quietem natos sine calculi præsentia, abigunt; spirituum defectum utcunque suppleunt.

*Ex aucto
motu in
quibusdam
villis.*

XIII. *Stimulantia etiam, exagitando motum quarundam fibrarum motricium*, stagnantes, in quibusdam vasculis laxioribus & inertibus, liquores inde depellunt; discutiunt tumores frigidos pituitosos, œdematosos; adjuvant humorum absorptionem, & ita sistunt alvi profluvium in lenteria; partis exhalationem adjuvant, & humidiora solida siccant; resolvunt lenta viscida, concreta; apoplecticos & soporosos ex pituita incumbente resuscitant; visus obnubilationem & amaurosin curant, si vel viscidum comprimit nervum opticum, vel capsula nervi sit iners; cephalalgia gravativæ medentur; convulsiones ex acri crudo compescunt; appetitum deletum & coctionem tardiolem ventriculi restituunt; hydrocelen, hydrocephalum, anginam aquosam, aliosque tumores aquosos, discutiunt; chlorosi laborantibus vividum colorem restituunt; calorem revocant parti, & medentur frigiditati; effluxum humorum ob nimis inertia vasa compescunt, quare sæpe gonorrhœam & fluorem album curant; multos morbos cutaneos, ex stagnantibus ibidem humoribus natos, auferunt; in paralyfi & paresi excellunt, atque in omnibus morbis ex languidiori motu; ulcera sordida, frigida, depurant; ventriculi cru-

di-

ditati, languori, & frigiditati succurrunt; materiem morbi ad interiora pulsam revocant; atque aliunde attrahunt.

XIV. Utut multa bona præstent stimulantia, non tamen *Noxia*. omni in morbo conducunt: sæpe enim majore tensione & impetu rumpuntur fibræ & vasa; dolores, Erysipelas, inflammationes, tumores dolentes, convulsiones, singultum, vomitum & evacuationes alias enormes producant; vires exhaustiunt; spiritus consumunt; in frigore febris data, intolerabilem calorem, fere omnia destruentem, generant; & multa alia mala inferunt, in morbis si adhibentur, qui ab aucto motu vel condensato sanguine dependent.

XV. Superius (§.5.) diximus, stimulantia quoque multum differre, si aliam adjunctam virtutem habeant: verum omnia persequi, quæ ad hunc titulum pertinent, nimis longum foret; quare quædam adjungam, ex quibus reliqua possunt intelligi. Huc pertinent *Acriæ* fere omnia, *aromatica*, *spirituosa*, *volatilia*, *vulnerantia*, *rubefacientia*, *sales*, *fustigatio cum urticis*, *frictio cum alumine plumoso*, *flagella*, *titillationes*, *sinapismi*, *dropæ*, *odores graviores*, *sapones acres*, *calor urens*, *pilorum evulsio*, *digitorum intorsio*, omnia fere, quæ *dolorem inferunt*, *insecta acria*, vel *partes animalium acres*, ut *stercora*, *urinæ*, *bilis*, *castoreum*, *zibetha*, *moschus*.

XVI. *Plantæ acres volatiles aromaticæ* omnem fere suam stimulantem vim continent in *oleo*, quod elotione frequenti, & expositione ad aërem apertum, fere omnem virtutem amittit, sine vix ulla ponderis diminutione: quare virtus aromatica non est ipsum oleum destillatum, sed id exiguum, quod evolavit. Hoc autem cum oleoso retinaculo corpori applicatum vel ingestum stimulat, movet, calefacit, & si multum est, urit: speciales autem virtutes ex descriptione ipsius plantæ petendæ.

XVII. Omnes plantæ hujusmodi virtutibus præditæ, nunquam vase aperto concoquendæ, sed infundendæ, vel earum destillatus liquor aut oleum adhibendum. Olea pura, quia fere omnia caustica sunt, non danda, sed saccharo, melle, syrupo, aut ovi vitello miscibilia facienda aquosis, ut largiori vehiculo temperetur urens virtus, tunc præstantissima sunt medicamina.

R

XVIII.

Eys.

XVIII. Excellunt tunc in omni languore virium, motu imbecilliori, visciditate & cruditate humorum; refrigeratis calorem resuscitant; cum salibus volatilibus mista perspirabile & sudores ducunt; cum vini spiritu discutunt, & opitulantur doloribus frigidis; discutuntque tumores frigidos. Reliqua ex speciali virtute plantarum, & ex generali usu stimulantium petenda.

Olea acria
expressa.

XIX. Olea autem acria expressa pauca sunt, & minus præstantia, ut plurimum ad usum externum inunguntur partibus refrigeratis, paralyticis, frigidis tumoribus affectis, vel ad munendas partes contra gelu.

Olea acria
combusta.

XX. Olea mitissima & pinguedines combustionem fiunt acerrima, empyreumate ignis vehementia vel putredine acquisito, valide stimulant, calefaciunt; verum raro nisi ad externum usum, ut olea acria expressa, adhibentur, tenacissime adhærent, & ut plurimum foetentia sunt.

Picatio.

XXI. Ex descriptione stimuli omnino patet, cur veteres, ad excitandum motum, applicarent *Dropacem*, seu *Dropacismum*, quem vi avellebant, ut subsequeretur dolorosa avulsio, hinc *Depilatorium*, seu *ψιλωθρον* & *τιλλωτικόν* dictum, cum doloris excitatione in partibus capitis exterioribus, verum etiam interioribus, ob consensum, major concitetur motus.

Fustigatio.

XXII. Ex eadem quoque ratione, *fustigatio* cum urticis, *flagella*, *pulsationes*, adhibebantur, & ut humores magis versus eam partem traherentur; ita in scabie, herpete, aliisque morbis cutaneis intropulsa sanies ad cutem revocatur.

Corollaria.

XXIII. Ex dictis patent.

1°. Cur in unctione articuli cum mox a vellanugine, more veterum, lenitur podagricus dolor?

2°. Cur applicant acescentia epispastica pedibus in deliramentis ex febre?

3°. Cur stimulantia calefacientia pedibus applicanda in apoplexia, sopore, & metastasi materiæ morbi ad caput?

4°. Quæ motus imbecillitas & paralyfis curatur applicatis vesificantibus, quæ debiliior redditur?

5°. Quomodo volatilia naribus admota in syncopis motum

refuscitant?

6°. An volatilia & aromatica, suppeditando spiritus nervorum, augent vires?

7°. Quis dolor capitis curatur, & quis intenditur, stimulantibus?

8°. Cur nephriticorum dolor compescitur aromaticis stimulantibus, si in urina conspiciuntur miculæ?

9°. An in omni, & quanam specie anginæ, stimulantia applicanda?

10°. Cur post datum purgans quandoque anxietates generantur, sine alvi evacuatione?

11°. Cur exhibent & applicant stimulantia in podagra, vel alia materia retropulsa?

12°. An stimulantia applicata non intrant?

13°. An veterum fustigationes & Dropaces omnino repudianda?

TRACTATUS OCTOGESIMUS QUINTUS.

DE CALEFACIENTIBUS.

I.

Quæ medicamenta, quocunque modo, majorem in nostro *Definitio.*
corpore calorem excitant, vel similem sensum concitant,
vocantur *Calefacientia*: adeo ut non sit necesse semper,
calefaciens verum calorem producat.

II. Quamvis *Calida* & *Calefacientia* a multis in usu medico *Actualia*
confunduntur, differt tamen operatio & effectus horum, cum *& potentia.*
Calida quædam curant, quæ a *Calefacientibus* in deteritus ruunt.

III. Ad hunc quoque titulum referuntur ea, quæ refrigerationis causam naturalem tollunt, ut vestimenta, stragula, loca *Refrigerii*
clausa, aditum frigidi aëris intercipientia: quæ autem fiunt *ablatio.*
per hæc, ex calore actuali intelliguntur.

R. 2

IV.

*Cal da
quid fa-
ciat.*

IV. Calor paulo major quam est calor hominis fani & quiescentis, usque ad coagulationis gradum, in nobis tenuiores facit omnes humores, solida laxat, promovet effluxum sanguinis, auget putredinem, enervat solida, viscidum meabile reddit, acrimoniæ actionem auget, & ejus expulsionem promovet, juvat operationem medicamentorum diluentium, abstergentium & resolventium, promovet perspirationem.

Usus.

V. Multis in morbis juvat calor actu concitatus: ita lenit multis in locis dolores; tumores aquosos frigidos discutit; materiem metastasi ad interna pulsam evocat; in debilibus naturalem servat calorem; horrorem & rigorem minuit; escharæ lapsum promovet; conducit morbis ossium, nervorum, pudendorum & pectoris; promovet suppurationem, menses provocat.

*Detrimen-
tum.*

VI. Calor autem major nocet morbis biliosis, putridis; variolis; hæmorrhagiis; partibus congelatis, obstructis, quæ a calore non solvuntur; scirrhus, si timetur futurus cancer; ventriculo laxiori; partibus laxatis & inertibus: partes continuato calore enervantur, ut postea majore cum molestia ferant solitum frigus.

*Calor
urens.*

VII. Calor urens semper nocet, quia omnia destruit: casu prodest, si talis destructio requiritur (vid. T. LXIV.).

*Calefaci-
entia sti-
mulantia.*

VIII. Augetur corporis calor semper a majori attritu partium firmarum ad se invicem, qui 1°. fit potentior aucto motu per *moventia* (T. LXXXIII.), & *stimulantia* (T. LXXXIV.). Hæc quamvis frigide adhibentur vel applicantur in parte quadam vel & toto corpore, calorem & sensum caloris excitant, quia motum vitalem languidiorem instigant, ut faciat velociorem attritum.

IX. Conveniunt igitur morbis ex motu languido, & frigidis, aut quando motus & calor major ad curationem requiritur: ut in œdemate; laxitate & inertia solidorum; frigidity ventriculi; parciore perspiratione; cruditate; cacochymia; chlorosi; acrimonia frigida; spontanea corruptione; apoplexia pituitosa; morbis flatulentis; acido prædominante; rachitide, scorbuticorum horripulatione; sphacelo ex virium defectu; debilitate relicta post copiosiores evacuationes, vel hydrope curato; metastasi

si ad interiora; materia critica expulsionī præparata; pestilentiali suscepta virulentia; humiditate solidorum; visciditate; mensibus suppressis ex defectu motus; paralyſi; paresi; surditate; visus imbecillitate ex tardiori spirituum influxu; capitis dolore diuturno; doloribus catarrhosis flatulentis; odontalgia; tumoribus frigidis scrophulosis; sopore; animi deliquio; ulceribus sordidis, frigidis, & multis aliis.

X. Nocent autem in lentore phlogistico; febre acuta; siccitate; densitate humorum; principio febrium, tam continuarum, *Detrimentum.* quam intermittentium, variolarum, & quidem invasionis tempore, quoniam actio horum non statim cessat, cum solitus calor horum morborum sponte oritur.

XI. Augetur quoque calor 2°. per potentiorē applicatio- *Calefacientia roborantia.* nem, uti fit ab exhibitis vel applicatis *Roborantibus* (T. LVIII.), atque adstringentibus, quæ non superant, aut suffocant motum in tali parte.

XII. Horum usus frequens, & multum præstat in morbis *Usus.* chronicis, & sine acutorum, si homines diu manent infirmi: omnibus fere in morbis adhibentur, ut præcedentia (§.9.), sed quoniam horum operatio non exigit spirituum vitalium majorem influxum, vires, ab hoc medicamento excitatæ, non cadunt, si roborantium virtus evanescat, quemadmodum a multis stimulantibus.

XIII. Utut morbis chronicis sit panacea roborans, acutis autem inflammatoriis, omnibusque morbis, ex majori motu, magnum damnum infert. *Detrimentum.*

XIV. Medicamenta vegetabilia suaveolentia, maxime odora, *Aromatizata.* gustu calida, & sæpe grata, præprimis in calidis regionibus crescentia, *Aromata* dicta, quæ constant oleo penetrantissimo seu spiritu fugacissimo, ab oleo plantæ tanquam retinaculo intricato, & quandoque sale quodam, sali alcalino volatili fere simili, corpori ingesta vel applicata, a præcedentibus non multum differunt in usu medico.

XV. Quoniam in singulis fere specifica est virtus, & non *Differentia.* omnia æquali energia calefaciunt, horum omnium usus vix potest tradi, nisi sigillatim exponantur.

Ufus. XVI. *Sale* suo singulari penetrante & volatili, atque *oleo* vel *spiritu aromatico* exsiccant, stimulant, calefaciunt, motum, perspirationem & sudorem augent, sitim intendunt, appetitum erigunt, si modica adhibentur copia: sed nimis ingesta, nauseam, vomitum, ructum, flatum, anxietatem, ardorem & alia mala instar venenorum excitant; externe fiunt rubefacientia, corrodentia & dolorem inferentia.

In morbis. XVII. Conveniunt igitur in inertia, laxitate, frigidityte, viscido, debilitate virium, languido spirituum motu, acrimonia acida, colica flatulenta, inappetentia, dysorexia, alvo profusa ex laxitate, humiditate, leucophlegmatia, cruditate chronica, parciore perspiratione, doloribus post partum & hysteri-
corum, morbis senum, debilitate relicta a morbis.

*Detrimentum & ejus
medela.* XVIII. Verum in omnibus morbis acutis, quamdiu corporis adest calor & siccitas, inflammatoriis, erysipelatosi & biliosis noxia sunt. Si autem nimis usus quædam mala induxit, ea abiguntur subacidis, refrigerantibus, saponaccis, & alvi ductione ex similibus.

*Vitiosa &
spirituosa.* XIX. Fermentatio oleum fixum farinosorum, succorum herbarum, mellis, sacchari & reliquorum in oleum volatile, flammam alens convertit (T. xxxviii.), quamdiu aliis principiis mistus manet liquor fermentatus, *vinum* vocatur; si autem detrahatur portio quædam diluentis liquoris, ut transcendens per distillationem liquor, plus contineat olei, fermentatione attenuati, *spiritus* dicitur; sed cum ab omnibus admistis sit separatus, ut totus liquor ex mero oleo fermentato constet, *alcohol* appellatur.

*Alcoholis
confectio.* XX. Duobus modis oleum fermentatum a reliquis separatur: 1°. destillando, cum oleum fermentatum minori ignis gradu ebullit & attollitur, quam aqua; 2°. additione salis, præprimis lixiviosi, qui in aqua, non vero in oleo attenuato solvitur, liquor igitur aquosus proportionate gravior factus, dimittit oleum fermentatum seu alcohol, quod tunc supernatat.

*Alcoholis
virtus.* XXI. Purum oleum fermentatum seu alcohol has virtutes præstat: sanguinem coagulat; partes firmas constringit & in callum convertit; easque primo stimulat, & sensum caloris præ-

præbet; putredinem coërcet; exsiccat egregie; per accensionem calorem excitat. Majori copia ingestum, ebrietatem inducit, & temulentiam.

XXII. Vinum autem, reliquique liquores fermentati, eadem *Vini virtus.* præstant, sed debilius; verum ob admista alia principia, quædam sunt, quæ non veniunt ex natura spiritus, sed ex specifica indole admisti.

XXIII. Multa bona præstat vinum & spiritus vini in debili- *Ufus bonum.* tatis, ex morbo vel senectute languescantibus, morbis frigidis; externe ad cohibendam putredinem, cicatricem indurandam, mitigationem doloris ex acrimonia cruda.

XXIV. Duplici modo præstanti hoc liquore abutimur. *Abusus.* 1°. Si nimia copia assumatur, multa damna infert, ebrietatem, capitis dolorem, corporis debilitatem, citam senectutem, corpus tumidum, quasi flatibus impletum. 2°. Si adhibetur in morbo alieno, uti in omnibus morbis calidis, præprimis juvenum, hæmoptoë, aliisque hæmorrhagiis; mobilitate laborantes, quamvis vinum calefaciat, ut spiritus singularis plantarum aromaticarum, minus tamen spirituosæ ferunt, quam aromatica.

XXV. Spiritus fermentati, spiritus plantarum, exhalans vo- *Odorifera.* latile ex animalibus, sales alcalini volatiles, & acida volatilia, atque omnia, quæ facile permiscuntur aëri, ita ut in naribus specialem sensum excitent, dicuntur *Odorifera.*

XXVI. Partes intrantes nares & ad membranam pituitariam, *Ufus.* atque nervum olfactorium, applicatæ, stimulo suo in his locis majorem motum concitant, quo inertia solida instigantur, torpidi spiritus commoventur: hac actione videntur novi spiritus & vires generari. Quare in lipothymia, apoplexia, soporosis, visu obscuro, gravi auditu, sensuum stupore, visciditate, humiditate & frigiditate cerebri, multa præstant, modo hi morbi majori motu curabiles sint.

XXVII. Ex dictis deduci possunt.

1°. Cur actu calida resolvunt, potentiâ autem augent in- *Corollaria.* flammationem?

2°. Cur in horrore febrium intermittentium calida curant, calefacientia nocent?

3°. An

- 3°. An caput semper cooperiendum, an detectum retinendum?
 4°. Quomodo vestimenta & stragula augeant corporis calorem.
 5°. Quibus chronicorum debilitatæ vires sunt erigendæ vel stimulantibus, vel roborantibus?
 6°. Cur destillando separatur spiritus a reliquis vini principis?
 7°. Cur repetita destillatione purius ascendit alcohol?
 8°. Quæ differentia inter spiritum fermentatum & aromaticum?
 9°. An odorifera stimulando, vel suppeditando spiritus, vires debilitatas erigunt?

TRACTATUS OCTOGESIMUS S E X T U S.

DE MOTUM MINUENTIBUS.

I.

*In quibus
partibus
agunt.*

Quoniam corpus vivens duabus constat partibus, firmam nempe & liquidam, quæ motu agitantur, medicamenta motum minuunt, ad motum unius vel alterius vel utriusque simul possunt referri; sed rarum est firmum vel fluens seorsim moveri, quare ad utraque simul debet respici.

*In motu
majori &
mediocri.*

II. In his vel motus major est compescendus, ne inde quædam fiant mala, vel mediocris est minuendus, si morbus præsens minorem motum exigit, uti sæpe in hæmorrhagiis.

*Minuitur
variis mo-
dis.*

III. Quia variis modis, laxando, humectando, evacuando, refrigerando & multis aliis, minuitur motus: & morbi diversa exigunt motum minuunt, præcipua eorum delibabo.

Evacuatio.

IV. Quæ evacuando minuunt motum, uti *venæ sectio*, *purgans* sine stimulo, adhibentur in majore contractione solidorum; lentore phlogistico; inflammatione; febre ardente; contusione valida; rheumatismo; ardore cum siccitate corporis; cerebri com-

compressione ; apoplexia & sopore ex majori impetu vel copia sanguinis in capite ; ophthalmia ; dolore cum pulsu accelerato duro ; siti ex compactis humoribus ; singultu morborum acutorum ; alvo adstricta cum calore ; angina ; capitis dolore pulsante ; mensibus obstructis ex causâ externa, præprimis in robustis foeminis ; hæmorrhagiis suppressis juvenum.

V. *Anodyna, hypnotica, & narcotica*, compescendo oscillationem, sedando spirituum impetum, ab animi pathemate, vel irritatione productum, multa sæpe præstant : sive enim acre pergit irritare, vel motus concitatus post ablatum acre continuatur, ab anodynis his compescitur. Conveniunt igitur in hypercatharsi ; vomitu ; dysenteria ; urinæ profluvio post abusum diureticorum ; nephritide ; doloribus multis ; conatu parturientium alieno ; tenesmo ; hæmorrhoidibus dolentibus ; cancro ; attritu ; ichore rodente ; convulsione remanente post ablatam causam irritantem.

VI. Acre stimulus materiâ tenaciore intricatum, si majorem motum excitat, & *Abstergentibus* sit sublatum, compescitur motus major : ita nephritis ab acrimonia in tenaci muco ureterum ; ventris dolor & cardialgia ex crasso succo ventriculi & intestinorum ; fordities acris hærens in ulcere vel abscessu ; abstergentibus, quæ simul motum minuunt, optime curantur.

VII. Motus quam maxime compescitur laxantibus & humectantibus, quia partes firmæ his minus tensæ fiunt, & humores compacti diluuntur : horum igitur usus frequens in valida tensione fibrarum, calore & siccitate totius & alicujus partis, inflammatione, febre ardente, combustione, contusione, angina, pleuritide, excoriatione, rheumatismo, hæmorrhoidibus, robore contractilitatis, siti aucta & similibus.

VIII. Quæ una cum motus diminutione firmas partes adstringunt, & liquores incrassant, in omnibus hæmorrhagiis cum majori motu adhibentur, & in hæmoptoë excellunt, erysipelatosi utiliter adhibentur, & bili tenui acri : horum usus laudabilis in alvi fluxu humoris calidi corrupti foetentis, tenuis ; salivatione ; diabete ; ichore effluente canceri ; ulceribus tenuem calidum humorem fundentibus ; sarcomate ; narium polypo ;

thymio; aneurismate; oris ulceribus; fiti in morbis putridis & biliosis; cutis rubedine; gutta rosacea; jonthis; sudamine; pruritu; multisque aliis morbis cutaneis.

*Multa
alia.*

IX. Multa quoque medicamenta specifica veluti qualitate motum temperant, uti frigefacientia, nitrosa, acida saponacea, & mineralia, terra catechu. Quies corporis & animi, tardiores producit motum.

*Effectus
generalis.*

X. Motum hæc minuentia aperiunt obstructa a lentore phlogistico aut impetu majori; tenues humores ex putredine calida incrassant; cardiaca fiunt in putridis; sudorem movent in morbis calidis. Sed in visciditate, corruptione spontanea, morbis frigidis, vel si liquores effluant ex laxatis osculis, summam sæpe anxietatem inducunt.

Repellentia.

XI. Motu arteriarum & villorum non raro ad aliquam partem dirigitur humorum fluxus, ille si per refrigerantia, adstringentia, & motum minuentia topica compescitur, talia tunc dicuntur *Intercipientia*, quasi in via retineretur fluens liquor. Sed si ex loco aliquo per adstringentia & refrigerantia urgeatur liquor ad alia loca, medicamenta hæc *Repellentia* & *Repercutientia* vocant. Quoniam illa externe adhibentur, ex quibus partibus si malus humor ad interiora pellitur, alienam metastasin generant: sed capiti applicantur non raro cum bono eventu.

Defensiva.

XII. Quia existimabant veteres, ab omni parte confluere humores ad partem læsam, hunc fluxum conati sunt prohibere applicatione Repellentium vel Intercipientium supra & infra eam partem, dein ab aliis supra partem ipsam, ne malignus humor eo conflueret, ex qua ratione ipsis *Defensiva* dicta sunt.

*Questio-
nes.*

XIII. 1°. An defensiva & repellentia partibus inflammatis applicanda?

2°. An non in motu mediocri quandoque motus minuendus?

3°. Cur Repellentia dolori podagrico, herpeti & scabiei ut plurimum infelici eventu adhibentur?

4°. An Defensiva verum merentur nomen?

5°. An Repellentium operatio contra leges circulationis?

TRACTATUS OCTOGESIMUS SEPTIMUS.

DE FRIGEFACIENTIBUS.

I.

Quæ medicamenta ingesta vel applicata minuunt naturalem *Definitio.*
vel auctum corporis calorem, vel sensum frigoris produ-
cunt, *Frigefacientia* seu *Refrigerantia* dicuntur, Græcis
ψυκτικά & περιψυκτικά : hodie plerumque vocant ἀντιφλογιστικά
ex opposita virtute agente.

II. Horum distinctio utilissima in *frigida Actuality & Potentia. Divisio.*
lia, quoniam operatio horum multum differt, uti constat ex
iis, quæ diximus Tract. LI. 6. ad ea, quæ in hoc Titulo pro-
ponentur.

III. Quoniam toties in nobis minuitur calor, quoties com- *Vix differunt a Motum minus entibus.*
pescitur motus, omnia in præcedenti Tractatu recensita huc
reduci possunt. Sed quia in frigefacientibus his raro unica vir-
tus habetur, nonnulla delibabo, quæ cum Refrigeratione aliam
simul virtutem exercent, ut ita magis distincte sciri possit ho-
rum usus in morbis.

IV. Maxima virtus Antiphlogisticorum in Resolutione com- *Resolventia.*
pactorum, & Refrigeratione observatur: quare excellunt in
sanguinis lentore; calore sicco; siti ardentium; pulsu duro fre-
quenti; urina rubra pauca; contusione; combustionem; rheu-
matismo, palpitatione ardentium, calore febris; pleuritide, ne-
phritide, phrenitide, singultu acutorum; anxietate & debilitate
febrili; sopore ardentium; ventriculi & intestinorum inflam-
matione; angina vera; impetu sanguinis majori ad caput vel
alia viscera.

V. Quia *Putredo* arcetur caloris diminutione, multa ex fri- *Antiseptica.*
gefacientibus morbis putridis adhibentur: frequens ergo horum
usus in febribus malignis; debilitate putridorum; siti molesta;

calore mordaci; anxietate; sudore colliquativo foetente; sordide subnigra; nausea, vomitu, inappetentia & fastidio; ructu amaro nidoroso; inquietudine acutorum.

Antiscorbutica.

VI. Magni quoque usus est, Antiscorbutica in calcfacientia & frigefacientia distinguere, cum in locis calidis & frigidis omnino hic morbus contraria exigit.

Multa alia Topica.

VII. Hoc quoque in medicamentis topicis reliquis est observandum, quemadmodum in cephalicis, pectoralibus, stomachicis, nephriticis, uterinis, hepaticis & similibus. Ita etiam Roborantia frigida vires restaurant in acutis, calida autem in chronicis.

Evacuativa.

VIII. Neque hæc distinctio omittenda in purgantibus, diureticis, sudoriferis, & emmenagogis, quoniam per contraria non procedit evacuatio, vel, si fiat, damnum inferunt.

Nitrosa.

IX. Princeps medicamentum refrigerans & resolvens lentorem est *nitrum*, vel quæ multum nitri continent, uti succi fructuum refrigerantes, olera, & similia, quoniam admistione sua conciliat aquæ multo majorem frigoris gradum ad thermoscopium, & sanguinem concretum resolvit. Si autem majori ignis calore mutetur in alcali fixum, ad præcedentes usus ineptum evadit.

Cerollaria.

X. Ex dictis deducimus.

1°. Quomodo multa resolventia frigefaciant.

2°. Quantum differant actu & potentia frigida.

3°. Cur frigefaciens resolvens Inflammationi, sed adstringens Erysipelati, & acrimoniæ biliosæ conducat.

4°. Cur multa frigefacientia sint antiseptica.

5°. Quomodo refrigeret nitrum, dum tamen ex crystallorum figura videatur irritare.

TRACTATUS OCTOGESIMUS OCTAVUS.

DE SALIVANTIBUS ET APOPHLEGMATIZONTIS.

I.

Liquor tenuis fere aquosus, sed saponaceus, glandulis salivalibus, & forsan etiam extremitatibus arteriarum & nervorum, a sanguine secretus, in cavum oris depositus, vocatur *Saliva*.

II. Si sana sit, est pellucida, tenuis, insulsa, inodora, saponacea, cluens vestigia auri de lapide Lydio; conquisita valde spumans, & bullulas diutissime servans; copiosior & tenuior in esurientibus; servata aliquamdiu in quiete deponit materiem albicantem tenaciorem; constat ex multa aqua, paucio oleo, salis, & terræ; non effervesceat cum acidis aut alcalicis; Mercurium figit seu exstinguit; cum liquore Saturni in lacteum colorem abit & plumbum præcipitat; pastæ farinosæ & syrupo mista fermentationem promovet; oleosa pinguis & glutinosa alimenterum miscet ad faciliorem digestionem; salina solvit, & ad nervos gustatorios ducit, ut excitent saporem; deglutitionem adjuvat: in usu medico sordes abstergit, oculis utilis instillata, tubercula & verrucas emollit, lichenes & scabiem mundificat.

III. Copiosior ad os derivatur a nonnullis morbis, uti in quibusdam animi pathematibus; alia evacuatione suppressa; humorum colliquatione; morbis oris & linguæ irritantibus; impedito reditu sanguinis, præprimis per jugulares venas; laxitate & apertura osculorum salivalium.

IV. Medicamenta, quæ salivam proliciunt, *Sialagoga* dicta inveniuntur: 1°. quæ irritando internas oris partes salivam ducunt, uti sunt *Masticatoria*; 2°. quæ nauseam creant, uti *Anti-*

monialia ; 3°. quæ applicatione ad glandulas salivales secretionem salivæ promovent ; denique 4°. quæ humores singulari modo solvunt, & ad glandulas salivales ducunt, uti *Jalappa*, *Mecchoacanna*, sed omnium maxime *Mercurialia*, quare de his primo agendum.

*Argentum
vivum.*

V. Mercurius seu hydrargyrum metallum est liquidum ; post aurum omnium ponderosissimum ; divisibile in infinitum, semper tamen sphærulas format ; totum volatile ; æquabiliter expanditur ad calorem ; non adhæret partibus firmis, ut alii liquores ; aërem tenacissime retinet ; effervescebat cum acidis ; arcte se jungit auro ; amittit fluorem terendo cum saliva, sulphure, terebinthina ; cum stanno vel plumbo fusum facit amalgama, externe applicatus vel & ingestus salivationem excitat ; quo copiosius adhæret sal acidus, eo vehementior, & fit summum venenum ; non ascendit in tubulis capillaribus, ut alii liquores ; columna 28. vel 29. pollicum in æquilibrio est cum aëre externo premente ; omnibus insectis toxicum.

*Salivatio
per Mer-
curium.*

VI. Ut ptyalismus excitetur per Mercurium, Mercurius dulcis ad drachm. ℥. quotidie partitis vicibus, vel Mercurius præcipitatus albus ad gr. iij. vel v. aliquoties repetenda, est assumendus, præprimis sub forma boli vel pilulæ, ne adhæreat dentibus, donec ptyalismus incipiat, dein minuenda dosis, ut in modica salivatione continuetur : reliqui modi, ut fumigatio cum Cinnabari, inunctio cum Mercurio crudo unguentis misto, & exhibitio Mercurii præcipitati rubri, vel Turbith, vel aliorum fortiorum ex Mercurio præparatorum, minus tuto adhibentur. Æthiops minus certo salivationem excitat.

*Præpara-
tio.*

VII. Ut rite procedat salivatio, depurandæ primæ viæ purgante Mercuriali, dein aliquamdiu implendum corpus decoctis resolventibus.

Excitatio.

VIII. In corpore ita præparato partitis vicibus Mercurius est applicandus vel exhibendus, donec halitus oris foetere incipit, gingivæ intumescere, fauces ardere, dentes vacillare, sputare frequentius, os saliva mucida plenum, febricula, stupor seu gravitas per totum corpus : tunc intra biduum vel triduum saliva copiosior effluere incipit. Continuandum in salivatione, do-

donec morbi symptomata evanescent; hoc fit iisdem medicamentis minori dosi exhibitis: si quotidie a libris duabus, ad quatuor spuant, sufficit. Hoc tempore cavendum ab omni actuali frigore, & parce comedant, evitando omnia pingua. Mala, quæ ex Mercurii abusu oriuntur, post reliquum usum Mercurii tradenda erunt.

IX. Quia in variis Mercurii præparatis usus differt, præcipuas *Mercurii præparata.* præparationes delibabo.

X. *Argentum vivum crudum*, vel extinctum cum saliva, *Mercurius crudus.* terbinthina, sulphure, ut *Æthiops mineralis*, raro salivationem excitat, sed conducit in viscido, scirrho, glandularum morbis, scabie, infectis cutaneis, ventris duritie, vermibus, mesenterii obstructione, scabie, pustulis, maculis rubris, lentigine, impetigine, cachexia, ulceribus fordidis, mensibus obstructis, gonorrhœa.

XI. *Mercurius Dulcis* ad gr. v. vel viii. purgantibus mistus *Dulcis.* multa præstat, sed quotidie partitis vicibus ad drachm. sem. sumtus Sialogagum; externe mitissimum catharticum. Præscribitur igitur in multis morbis ex obstructione & visciditate humorum, & morbis cutaneis: ita in leucorrhœa, Venerea lue, scabie, ulceribus, gonorrhœa, pruritu, cancro, scirrho, strumis, ozœna, pustulis, maculis rubris, infectis cutaneis, lumbicis, morbis glandularum, gutta rosacea, mensium obstructione, cacochymia, leucophlegmatia, chlorosi, serpigine, herpete, paraphymosi.

XII. *Mercurius præcipitatus albus* præcedenti paulo acrior, & *Præcipitatus albus.* citius minori dosi salivationem excitat, interne a gr. iij. ad v. datur; externe unguentis admiscetur ad superiores morbos quoque externos.

XIII. *Mercurius præcipitatus ruber*, ob copiosius adhærens acridum, interne venenum est, vel nunquam ultra gr. ij dandus. *Præcipitatus ruber.* Externe quoque adhibetur in dictis morbis, si simul aliquid sit exedendum, vel si mitiora ob motus defectum parum valent.

XIV. *Mercurius sublimatus corrosivus* si detur ad gr. j necat hominem, quamvis agyrtæ eo conentur abigere febrem quartanam. *Sublimatus corrosivus.* Externe autem si aliquid subito sit exedendum, aut fordes

des tenacissime adhærentes abstergendæ, adhibetur, sed ut plurimum dilutus, ut est *Aqua Divina Fernellii*; obstinatissima ulcera & præcipue Venerea depurat.

Cautela.

XV. 1°. Quo plus acidi admistum est, eo vehementior.

2°. Nocet nervis & eorum morbos producit nimius usus, ut paralyfin, tremorem, vertiginem, amaurosin.

3°. Corporis marcorem inducit.

4°. Os & glandulas salivales præprimis aggreditur, ut fiat gingivarum erosio, tumor, faucium & capitis intumescencia, halitus foetens.

5°. Vix quidquam agit in ossa.

6°. Sanguinem facit tenuem & pallidum.

7°. Acrior, vel paulo majori dosi exhibitus, alvum ducit, vomitum excitat, & interficit.

8°. Purgantibus mistus raro salivationem excitat, sed promovet virtutem purgantem.

*Mercurii
abusus &
curatio.*

XVI. Mercurii præparata acriora, vel copiosius ingesta, si excitent *Vomitum*, is promovendus multa potione molli, dein compescendus tumultus *hypnoticis*.

Ad *alvum* ruens Mercurius tormina, anxietates, & tenesmum inducit, sæpe cum animi deliquio: compescendus impetus per interna *hypnotica* & ope clymatis injecta; atque directione ad cutem per *sudorifera mollia*.

Si nimis ruat ad caput, cavendum tunc ab omni frigore, determinandus impetus præprimis ad cutem *sudoriferis*, vel ad alvum *lenioribus purgantibus*; omisso ulteriori Mercurii usu.

Quando gingivæ & fauces nimis tument, præcedenti addenda *gargarismata* & *collutiones*; nonnulli suadent aureum nummum retinere ore.

*Apopleg-
matizantia
& eorum
genera.*

XVII. Quæ medicamenta promovent materiæ pituitosæ evacuationem, sive per os sine tussi, sive per nares, ἀποφλεγματίζοντα dicuntur: quæ mukum ex naribus proliciunt, sunt vel *nasalia* vel *sternutatoria*: quæ tenaces humores eliciunt, dum mastlicantur, *maslicatoria* dicuntur: si autem ducunt humorem salivofum tenuem, *salivantia* appellantur.

Nasalia.

XVIII. *Nasalia* seu ῥινία sunt omnia medicamenta, quæ nari-
bus

bus indantur, sed quia frequentissime ad eliciendum mucum adhibentur, ea huc referenda existimavi, reliqua vero ad varios narium morbos curanda in opportuniorem locum referenda: vel liquor naribus attrahitur ex vola manus; vel turunda indatur quandoque ex convoluta herba; vel fit ex radice naribus appropriata; vel pulvis grossus attrahitur vel inflatur; aut odor volatilis recipitur ex salibus volatilibus & spirituosus; vel fumus aut vapor assurgens attrahitur naribus.

XIX. Horum usus est stimulare pituitariam membranam *Usus' gene-* & nervos olfactorios sine subsequente sternutatione (quare *ralis.* mitiora sternutatoria huc pertinent), ut mucus copiosior educatur e naribus; moveatur dura mater languidior; succus e dura matre secretus in encephalo hærens cerebrum aggravans per productiones duræ matris educatur; sopitus motus spirituum suscitetur, stagnantes humores in cerebro commoveantur; aquosum discutatur.

XX. Inde in hydrocephalo, visciditate cerebri, apoplexiâ, *Specialis.* catarrho, catalepsi, sopore, visus obscuracione, surditate, paralyfi faciei, animi deliquio, cum minori periculo, quia minus movent quam ptarmica, adhibentur, quamvis usus eorum minus frequens.

XXI. Quamvis mitiora sint, non carent periculo in narium *Cautela &* hæmorrhagiis, apoplexia sanguinea, nimia tenacitate viscidi in *curatio.* cerebro hærente: si autem nimiam irritationem induxerint, ut sternutatio curandum (23.).

XXII. Aër maximo inspiratu, per motum muscularem voluntarium, receptus, dein convulsiva quadam constrictione musculorum thoracis & ventris compressus, vi pulsus magna in fauces, uvulam, tonsillas, velum palatinum, narium cava, reliquosque sinus capitis, quos investit membrana pituitaria, per nares & sæpe os cum sono aut sibilo emissus, vocatur *Sternutamentum & Sternutatio.* *Sternutatio definitur.*

XXIII. Generatur ab omni irritatione ad membranam inter- *Causæ.* nam narium. 1°. Mechanica, ut titillatio plumæ, vermiculi millepedis, evulsio vibrissarum. 2°. Odores acriores salium volatilium, spirituosorum, multarum plantarum, frigus intensum

aëris, radii solares. 3°. Materia acris, in naribus vel sinibus eo se evacuantibus nata. 4°. Metastasis humorum acrium huc versus facta. 5°. Medicamenta acria, sternutatoria dicta, naribus attracta vel indita.

Effectus.

XXIV. Sternutamenti effectus varii. 1°. Valida concussione aëris in membranam pituitariam & cava narium, emungitur, abstergitur, & expellitur pituita ex his locis. 2°. Eadem quoque concussione inferius ad basin cranii, per cranii foramina urgetur cerebrum, ut contenta in fractura cranii extrudantur per aperturam. 3°. Atque sanguinem versus cerebrum trudit, ut oculi & facies rubeant; quandoque vas ruptum, vel viscidum nimis propulsum, cerebrum opprimit; quandoque viscidum solubile ibidem hærens solvit, & excutit, & soporem discutit. 4°. Pulmones vehementer concussi nonnunquam rumpuntur. 5°. Valida agitatione totius corporis partum extrudit, lochia stagnantia provocat & menses tardiores, fragilitate vasorum laborantibus & hydropicis facile fiunt ruptiones, & exhauriuntur vires.

*Nimii-
curatio.*

XXV. Si nimis diu continuatur sternutatio, vel frequentius fit, aut malum aliquod portendit, compescenda est ablutione narium *liquore molli*; inunctione narium *linimento molli*, aut attrahendo vaporem, si partes sint denudatæ; in acrimonia interna narium, indenda & naribus attrahenda *antiseptica*.

*Masticato-
ria apo-
plegmatis-
zonta.*

XXVI. Tandem ad hunc titulum referuntur *Masticatoria*, quæ inter masticandum mucum & salivam copiosius proliciunt: quorum tunc usus non multum differt a nasalibus & sternutatoriis; sed ad segniorem salivationem excitandam, odontalgiam curandam potentiora sunt.

*Varii ge-
neris.*

XXVII. Præter hoc genus multa quoque alia *masticatoria* adhibentur, ad emendandum oris foetorem; firmandas gingivas; depurandos dentes; leniendam faucium asperitatem; sedandam tussim; facilitandam deglutitionem; promovendam stomachi coctionem; leniendam & fallendam sitim; humectandum os; roboranda in ore laxata.

*Collatio-
nes.*

XXVIII. Si vero *apoplegmatiszonta* in forma liquida recipiuntur in os, vocantur Collutiones vel Gargarismata: quæ quoque

que ex variis conficiuntur medicamentis , qualia oris morbus exigit.

XXIX. Ex præcedentibus facilis responsio ad ea , quæ sc- *Coroll. 1. a.* quuntur.

- 1°. An saliva sana exspuenda continuo?
- 2°. An saliva ita præexistit in sanguine , an conficitur glandulis salivalibus?
- 3°. An saliva ex ventriculi vapore in ore condensato? an per occultas vias ex cerebro? an per lymphatica delata? an per nervos?
- 4°. Cur saliva copiosior inter masticandum & ab irritatione oris?
- 5°. Cur in anginosi ptyalismus?
- 6°. An Æthiops non ingreditur lactea vasa , cum Mercurius crudus corpori applicatus salivationem excitat?
- 7°. An argentum vivum ingestum nihil mali facit , cum in primis viis ab acido solvitur , & a saliva amittit fluorem?
- 8°. An Mercurius ingerendus ad unciam integram , ut intestinorum nodum extricet?
- 9°. Mercurius an solvit humores gravitate sua?
- 10°. Aurum an attrahit Mercurium ex corpore?
- 11°. An Mercurius , vel salivatio a Mercurio excitata , curat luem Veneream?
- 12°. An non abstinencia alimentorum imperanda in luis Venereæ curatione per salivationem?
- 13°. Cur macilenti & semel passi salivationem , difficulter iterum in salivationem adiguntur per Mercurium?
- 14°. Cur Mercurius dulcis tenuissime in pollinem contritus potius salivationem , sed ruditer comminutus potius alvi fluxum excitat?
- 15°. An sternutatoria non valent elicere humores ex encephalo?
- 16°. Cur sternutatio nocet herniosis , hæmoptoicis & narium hæmorrhagiis obnoxiiis?
- 17°. Cur in principio febris contingens sternutatio hæmorrhagiam præfagit?

- 18°. Cur salutaris cum coctionis signis in acutis?
- 19°. Quomodo singultus sternutamento finitur?
- 20°. Cur catarrhosi frequenter sternutant?
- 21°. Cur gravidis non exhibenda sternutatoria?
- 22°. Quomodo angina suppuratoria laborantes sternutamento quandoque subito curantur?
- 23°. Cur torpidis, viscidis, apoplecticis, epilepticis, lethargo, capitis dolore gravativo laborantibus, sternutatoria plerumque salutaria?
- 24°. Quæ gutta serena sternutatoriis curatur?
- 25°. Cur sternutatoria, in morbis si nihil operantur, malum præfagium præbent?
- 26°. An semel sternutare viro, bis foeminæ, periculosum, ut Forestus? & unde bene precandi mos?
- 27°. An sternutatio ab aëre in capite contento, foras cum sibilo erumpente? an vero a vaporibus e cerebro delabentibus?
- 28°. An suffumigia naribus attracta nequeunt commovere cerebrum, & pituitam ducere ex cerebro per nares?
- 29°. Quomodo volatilia naribus admota vires erigunt?
- 30°. An pulveres sternutatorii ad ipsum cerebrum pertinent?
- 31°. Cur usu pulveris sternutatorii tandem amittitur olfactus?

TRACTATUS OCTOGESIMUS NONUS.

DE VOMITORIIS ET VOMITU.

I.

Definitio. Quæ medicamenta, vel actiones faciunt, ut naturalis ventriculi motus versus pylorum, invertatur versus orificium ventriculi superius, *nauseam* creant; si potentior fiat, ut etiam contenta ventriculi, per oesophagum & os ejiciantur, *Vomitoria* seu ἐμετικά aut ἐμετοπόια dicuntur; solus autem aër si exeat vocatur *Ructus*.

II. *Nauseæ* igitur causæ leviores sunt , quam *Vomit*us , sed *Nausea* , eadem esse possunt , & ex iisdem intelligi ; *Eruclatio* autem , quia aër levior in ventriculo compressus , si modo superius relaxatur orificium , exit , prioribus non eget causis , contenta ventriculi magis comprimentibus. *vomit*us & *eruclatio*.

III. Causa paulo magis agens quam in nausea , minus autem quam in vomitu , *vomendi conatum* excitat ; aut si nihil in ventriculo restat , quod vomitu ejici potest : observatur in podagricis , initio febrium & paroxysmorum intermittentium ; si ex cacochylia vel bile corrupta oritur , nisi arte vel sponte vomunt , dysenteriam exspectamus ; si autem ab erysipelate ventriculi excitatur , vomitoriis in summum discrimen conjiciuntur ægri. *Vomendi conatus*.

IV. Ex phænomenis præcedentibus vomitum exspectamus ; dum enim ventriculi fibræ inverso ordine se commovere incipiunt , quædam in corpore conspiciuntur aut sentiuntur , quæ antea non aderant : uti nausea , anxietas & refrigeratio circa præcordia , fastidium , stomachi morsus , rigor , inquietudo , sudor frigidus , pallor faciei , capitis dolor , vertigo , oculorum caligo , labii inferioris tremor , saliva copiosior , exspuitio crebra. *Vomit*us futurus.

V. Post hæc sentiunt , circa ventriculi regionem , motum inordinatum sursum tendentem , quem compescere ex voluntate non possunt , qui sensim auctus latius extenditur , totum veluti corpus in consensum trahens , præprimis musculos ventris , qui a pube sursum versus constringuntur valida constrictione ; qua actione ventriculi contenta maxime urgentur in os ventriculi superius , donec eo relaxato , contenta trudentur in œsophagum , qui quoque motu suarum fibrarum inverso propellit recepta ea ad fauces ; hoc tempore elevatur velum palatinum , ne intrent narium posteriora foramina ; & magna vi deorsum trahitur os linguæ , quali situ lamina cartilaginea epiglottidis dicta claudit firmiter rimulam glottidis , ipsa quoque glottidis constringitur suis musculis , quo prævenitur ingressus transeuntium in asperam arteriam , & panditur exitus per os apertum. In hoc sæpe conamine antè flectitur corpus , ut crura premant ventrem , vel auxilium præbent constrictioni manibus ventri applicatis. *Vomendi actus*.

Conclusio. VI. Ex actionibus his satis constat, ad vomitum requiri: 1°. motum inversum fibrarum ventriculi; 2°. relaxationem seu dilatationem orificii superioris; 3°. constrictionem seu compressionem viscerum ventris, in ventriculum præprimis desinentem. Sola apertura autem stomachi non sufficit, ut patet in ructu; neque solus ventriculi inversus motus, ut in nausea: sed duo hæc juncta quandoque vomitum facillimum excitant. Compressio viscerum, & motus inversus ventriculi, cum clauso superiori orificio summam anxietatem inducunt cum vomendi conatu; si tunc vi quasi dilatatur superius orificium, cum impetu dejiciuntur contenta.

Vomitum causa. VII. Infinitis fere causis concitatur vomitus, quæ tamen omnes ad has tres classes redigi possunt. 1°. Quæ per os ingeruntur proprie *Vomitoria* dicta. 2°. Quæ corpori insunt & dein vomitum excitant. 3°. Qui vomitus fit a spirituum motu perturbato.

Ingesta. VIII. Ingesta, vel quantitate, vel qualitate, fiunt vomitoria.

Majori copia. IX. Copia majore ventriculus nimis distentus, suis fibris protensis irritatur, ad constrictionem urgetur, tandem motu inverso contenta ejicit, & ab onere liberatur. Si autem ex ingluvie, oppletionem præcordiorum, cum anxietate, constat, ex nimia copia bonorum vomitum instare, expectando, donec portio quædam transierit in intestina, sponte evanescit: si vero nimis urgeat, vel mala sunt simul contenta ventriculi, irritando fauces sufficit concitare vomitum; exoneratus enim ventriculus, vomendi conatum & anxietatem compescet. Non raro autem in quibusdam motus ille concitatus non sistitur post evacuationem, quando tamen facile *acidis & acescentibus gratis*, vel & *anodynis*, sedatur.

Qualitate aliena. X. Ut reliquæ partes viventes, noxio quodam affectu, majorem motum concitant, quo conantur noxium depellere, quamvis sæpe irritato successu, ita quoque ventriculus affectus 1°. a pinguibus, oleosis, viscidis, nauseosis sordidis terrestribus; 2°. acribus omnibus fere, venenis, rancidis, putrefactis; 3°. denique *vomitoriis propriis*, & purgantibus, majori dosi assum-

furatis, inversum motum concitat, qui reliquas partes vomitum auxiliantes in consensum trahit, quo aliena contenta ocissime conatur evacuare. Horum catalogus passim apud auctores.

XI. Expediit alienorum expulsionem adjuvare, potione *di- Curatio.*
luente, oleosa, molli, abstergente, sæpe ingesta, post singulos vomitus, ut educatur alienum: nam materia tali in ventriculo resistente, vel quod adhæreat lateribus, vel viscido intricata sit, per longum tempus, non sine periculo protrahitur vomitus.

XII. Altera classis causarum (VII. 2.) vel hæret 1º. in parti- *Cause in-*
 bus firmis; vel 2º. in liquoribus. *terne.*

XIII. In firmis partibus tria notanda: nam 1º. hærrere potest *Triplices*
 causa in ventriculi lateribus, nauseam & vomitum concitans; *sunt in*
 vel 2º. in partibus vicinis; vel 3º. in partibus remotioribus suo *partibus*
 consensu vomitum excitans. *firms.*

XIV. Non parum hallucinantur multi in vomitoriorum exhibitione nauseosis & vomentibus, si hujus causa hæreat in ven- *In ventri-*
 triculi lateribus. Nam si fiat in *ventriculi lateribus*, *Inflammatio* *bus.*
 aut *Erysipelas*, quod cognoscimus ex pulsatione præcordiorum, dolore, anxietate, pulsu duro frequenti, calore & siccitate totius corporis, singultu, exacerbatione ad omnia assumpta, quasi urerent stomachum, vomitorium tunc datum necaret hominem, quia vomitorii stimulo causa educi nequit, sed magis exasperatur. *Abcessus* quoque & ventriculi *Ulcers* generant vomitum diu durantem, quando materia purulenta, putrida, graveolens, vomitu rejicitur, adeo ab Hipp. damnata. Neque *scirrhus* tollitur vomitoriis sed irritando citius commutatur in cancerum. Quandoque *liquor acris in succo nervorum ventriculi* hærens, ventriculi morbum, nauseam & vomitum excitat, frequens in catarthosis, & qui putantur laborare doloribus hystericis, exasperatur dolor a dato in his vomitorio. Nonnunquam *motus in-*
ordinatus spasmodicus in fibris ventriculi nauseam creat & vomitum, qui etiam vomitoriis vehementior fit. Sed si *laxatae fibræ ventriculi* nimis diu retineant ingesta, vel viscidum accumulent, semel vomitorio dato liberantur ab onere, nisi sponte vomant; nam repetita vomitoriorum actio magis relaxabit fibras & exhauriet vires.

Curatio.

XV. Vomitus ex *Erysipelate* & *Inflammatione* caute tractandus, ne exasperetur, sed venæ sectione, applicatione ad ventriculi regionem antiphlogisticorum, atque exhibitione eorum, quæ in his morbis dari solent, sed admodum parcâ copiâ simul, & omnino liquida, curandus. *Abscessus* & *Ulcus* abstergentia lenia & antiseptica consolidantia exigunt. *Scirrhus* vix ullis auscultat, resolventia gummosa & resinosa in hoc casu excellunt. *Acrimonia succi nervosi* curanda aromaticis lenioribus gratis, salibus volatilibus alcalinis, balsamicis, omnia parca dosi, sæpe cum anodynis admistis; atque tentanda derivatio ad cutem per Diaphoretica. *Motus inordinatus* compescitur anodynis stomachicis. *Fibrarum laxitas* roborantibus sensim superatur, cavendum ne nimis impleatur ventriculus.

In partibus vicinis.

XVI. In partibus vicinis (XIII. 2.) quandoque latet vomitus & nausæ causa, quam humoristæ frustra quærunt in ventriculi contentis liquoribus; ita hepar, lien, pancreas, vesica fellea, duodenum, aliæve partes ventriculo accumbentes morbofæ, quoties ventriculus alimentis turgens has partes premit, dolore, nausea & vomitu afficitur homo, quasi ipsa morbi sedes hæreret in ventriculo. Quia harum partium fere infiniti sunt morbi, neque diagnosin, neque curationem adjungere possum. Sufficiat indicare, omnes hos morbos ut plurimum a vomitoriis exacerbari, nunquam tolli, nisi materiem fundere queant in duodenum, & ita in ventriculi cavitatem, ut educatur.

In partibus remotioribus.

XVII. Quantus sit inter ventriculum & vel remotissimas partes *Consensus*, mirum est observare in morbis, ita quidem ut exercitatissimos non raro lateat Medicos, num in ventriculo ipso, an in alia remotiore parte quæri debeat nausæ & vomitus causa. Consentit 1º ventriculus per *membranas* continuas cum aliis partibus: uti *œsophago*, quemadmodum patet ex mechanica faucium titillatione, quæ vomitum concitat; cum *intestinis*, uti in dysenteria, meconio vel aliis excrementis, in colo hærentibus, colico dolore; cum *diaphragmate* circa orificium superius; cum *peritoneo*, uti in herniosis. Vel 2º consentit per conjunctionem *nervorum*, unde in colli, capitis, articularum dolore simul afficitur ventriculus: hystericæ, gravidæ, & tempore

pore menstruationis foeminae non raro ventriculo laborant; renum calculo laboranti nausea & vomitus frequens; cerebri affectiones & vulnera raro intactum relinquunt ventriculum; imo vomitorium nervo intercostali applicatum vomitum excitat.

XVIII. Neque *vomitória* in his, quatenus evacuant ventriculi contenta; neque *stomachica*, quatenus in solo ventriculo operantur, aliquid boni præstare possunt, quia malignus humor nullus adest evacuandus: sed morbi prædicti sunt curandi suis appropriatis; aut si fieri nequeat, vel non sat cito, *narcoticis* minuendus est consensus.

XIX. Causæ internæ in *liquoribus* (12. n°. 2.) ad hæc duo genera referri possunt: 1°. quæ sunt in ipso ventriculo; 2°. quæ aliunde generantur & ad ventriculum deferuntur.

XX. Præter ingesta (1.) ipse ventriculus nonnullos alienos liquores recipit, qui nauseam & vomitum excitant, quorum nonnulli vomitorium exigunt. Ita *Sanguis*, ex lateribus ventriculi effusus vel deglutitus, de quo infra in vomitu cruento. *Pituita*, seu viscidum, glutinosum, in ventriculo fluctuans. *Bilis* corrupta, iners, viscida. *Cacochylia*, vel ex propriis humoribus ventriculi, vel alimentis relictis nata. *Vermes* in ventriculo hærentes.

XXI. Ut cognoscamus, quidnam horum in ventriculo contineatur, quædam *Signa* simul sunt animadvertenda cum nausea & vomitu. Dum *Pituita* adest, per reliquum corpus visciditatis signa (T. XL. 8.) apparent; circa ventriculum gravitas, frigus, oppletio ex minima assumptione major quam in sanitate; farinosa vix ferunt, sed a calefacientibus aromaticis summum levamen. *Bilis* autem vel & pinguedo in ventriculo corrupta, facit simul fastidium, ardorem & ventriculi morsum, ructum amarum, & oris amaritudinem; ab acidis & acescentibus sentiunt levamen, pingua abhorrent, post longam inediam maxime afficiuntur, magis quoque anxii fiunt quam ex aliis causis nauseosis. *Cacochyliam* ex lautiori victu præcedenti deducimus, præprimis in corporibus debilioribus otiose viventibus, hi per inediam levamen percipiunt: his addi possunt, quæ in cruditate

tate dicta sunt (T. xxxix). *Vermes* num lateant in ventriculo prudentissimos sæpe decipit, ob communia signa, si autem ex improvise nascatur nausea & anxietas, commotionem vermium indicans, alio autem tempore si nihil percipiant, non leve præbet indicium, vermes latitare in ventriculo. Sæpe autem hi cum *cacochylia* & viscido una adfunt, unde difficilior eorum detectio.

Curatio. XXII. Cuncta hæc duplici modo curantur, vel emendatione per appropriata medicamenta, vel educatione per emeticum. Si ex viscido (T. xl. 15.), ex bile corrupta (T. lii. 48), ex *cacochylia* (T. xxxix. 8.), ex vermibus (T. xvii. 54).

Liquores mali aliunde geniti. XXIII. Liquores nauseam & vomitum excitantes aliunde in corpore geniti (19. n.º. 2.) ad ventriculum delati, pro natura sua, vel vomitoria indicant, vel respuant. In his ob multitudinem quædam subdivisio est facienda.

1.º. *Ex Ore.* XXIV. Ad ventriculum dimittuntur saliva & mucus corruptus, vel quivis alius humor in fauces destillans & deglutitus: ut in *coryza*, *gravedine*, *ozæna*; hi humores corrupti, latera ventriculi tangentes, nauseam & fastidium alimentorum sæpe excitant: collutione oris, & depuratione harum partium melius, quam vomitorio curatur talis nausea & vomitus.

2.º. *Ex Intestinis.* XXV. Motus intestinorum vermicularis quamvis versus intestina crassa dirigat contenta, non raro tamen in morbis, motu inverso, seu contrario cursu, ad ventriculum ea dirigit, uti in *Dysenteria*, *Cholera*, *Ileo*; imo *meconium*, vel excrementa prius in colo indurata, regurgitare faciunt in ventriculum intestinorum contenta: vel quia liquefacta ingrediuntur ileum intestinum; vel quia transitum intercludunt, uti in *Enterocæle* suffocata & *colico dolore*.

Curatio. XXVI. *Meconium* statim a partu sensim evacuandum, si retineatur blando alvum laxante, ne vomitum nigrum & sæpe lethalem faciat: *Enterocæle* si vomitum concitat, non nisi repositione intestini superatur; imo si nimis diu intestinum prolapsum fuerit, donec portio prolapsa ab annulo musculi oblique descendentis constricta non transmittat contenta intestinorum, sed in sacco dilatato supra partem constrictam colligat, incurabilis

bilis usque ad mortem generatur vomitus, qui vomitoriis non auscultat. *Colicus dolor* vehemens, seu *chordapsus*, constringens partem aliquam intestini, si vomitum faciat, validam constrictionem & motum inversum indicat: nunquam levamen a vomitoriis, sed purgantia tunc data in emeticum convertuntur: in hysteriis, & mobilitate solidorum laborantibus compescitur antispasmodicis anodynis; ab inflammatione, vel erysipelate intestinorum natus, pauca & mitia exigit, & quæ his morbis tam interne quam externe adhiberi solent: a cacochylia contentorum ex intestinis regurgitante, post sedatum vomitum, per purgans lene cacochylia educenda. *Dysenteriae* & *cholerae* materia, inverso motu versus ventriculum delata, vomitum excitans, cum multa anxietate, morbum auget; tentanda est per purgans roborans hujus eductio deorsum, & dein compescendus motus concitatus paregoricis.

XXVII. Veterum annotatione constat, & hodiernis experientis. *Ab Ex-* mentis confirmatur, saniem, humores acres tenues, medica-*ternis:* menta & venena a peripheria corporis ferri posse ad viscera interna & ventriculum, quamvis nonnulli neotericorum, ex ignorantia viarum, hanc metastasin negarint. Sed quemadmodum per arterias ad omnes corporis partes malignus potest ferri humor; ita per venas undequaque receptus vasis venosis absorbentibus alienus & morbosus liquor fertur ad cor; dein non raro deponitur in ventriculum, intestina, & reliqua viscera: an vero motu retrogrado per capsulas nervorum repelli possit, hucusque non est comprobatum.

XXVIII. Recursus talis multis modis fit. 1°. Si prohibeatur *Cause.* exitus, quemadmodum ab actuali frigore externo, vel adstringentibus, emplasticis applicatis. 2°. Si aliunde derivetur, per detractionem humorum in venæ sectione & dato purgante. 3°. Si vires vitæ minus valeant ducere & retinere ad externa corporis malignum liquorem.

XXIX. Materia *morbillofa*, *variolosa*, & *febris scarlatinae*, *In Acutis.* quæ naturaliter per cutem facit crisin, si per frigus admissum, vel abusum frigefacientium, alvi fluxum, aut corporis debilitatem in cute disparere videatur, sed tunc excitatur nausea,

vomitibus & anxietas, in summo versatur æger periculo: hanc tunc materiem tentare educere vomitoriis, cito jugulabit hominem; cum per sudorifera, diaphoretica, & calefacientia stimulantia, ad cutem est reducendus humor. Quod quoque verum est in omni efflorescentia acutorum.

In Chroni-
cis.

XXX. Neque caret periculo morbus chronicus cutaneus, si, post evanescentes in cute evacuationes, oriatur nausea & vomitus: quæ enim materia non multum mali afferebat ad cutem delata, nunc vero in summum discrimen vitæ conjicit hominem. Hoc in *scabie*, *pustulis*, *sudamine*, *herpete* quotidie experimur; nisi enim præcedenti methodo, atque stimulantibus, epispasticis, revocetur humor ad cutem, non raro hominem interimit. Ita etiam materia *podagrica arthritica*, cum evanescentia doloris in extremis, si vomitum & nauseam concitat, non raro minatur mortem, nisi ad debita loca revocetur dolorem inferens liquor.

42. Eva-
cuatio sup-
pressa.

XXXI. Neque molienda evacuatio vomitoriis, quando ventriculus recipit alienos humores ex *prohibita perspiratione*, *sudore*, aut *urinae retentione*, quia humor ille non patitur per hanc viam evacuari. Hoc etiam observandum in parciore *puris* vel *ichoris* effluxu per ulcus vel abscessum, & in *hemorrhoidibus* suppressis: præstat enim reducere ad debita loca peccantem humorem, ut evacuetur, quam ad ventriculum allicere per vomitoria.

50. Humo-
res per
corpus
dispersi.

XXXII. Vomitus nunquam nisi ex causa morbosa: quare in perfecta sanitate non requiritur, & non est evacuatio, quæ ad sanitatem conservandam desideratur. Si ergo morbosus humor toti massæ circulanti mistus est, præstat emunctorium naturale sollicitare, quam hanc evacuationem violentam & non naturalem. Eo solo in casu requiritur, si malignus humor ad naturalia emunctoria duci nequit, uti aliena in ventriculo contenta; nam in intestinis hærentia commodius per alvum egerunt, quo simul depuratur totus intestinorum tractus.

Venis re-
cepti.

XXXIII. Vomitoria, venis *injecta*, vel corpori *applicata*, ut & multa venena vomitum concitantia, prius toti massæ sanguinis mixta, arguunt, in quibusdam specificum esse virus, quod
ma-

magis ventriculum quam alias partes adoritur.

XXXIV. Si percurramus humores morbosos acutorum, ne- *Acutorum*
scio an inveniantur ulli, qui hac via educuntur satis commo- *morborum.*
de; si autem eò confluxerint, dilutione adjuvanda est educatio,
maxime si contineatur in bile: nam emeticorum agitatione au-
gebitur motus major in acutis.

XXXV. Acutorum materia in *pus*, *ichorem*, vel *materiam Mutati.*
putridam aut *sphacelatam*, conversa, si feratur ad ventriculum,
sive sponte, sive emeticorum ope, non solum per alienum lo-
cum evacuatur, quod nunquam juvat, sed & simul ingesto-
rum coctionem invertit, & nova ingesta citò in corruptelam
convertit. Inde purulentis, phthificis, hecticis, corruptisque vi-
sceribus laborantibus, & in morbis putridis, non conveniunt
emetica.

XXXVI. Bilis, quia brevissima est via ex ductu cholidochō *Biliofo-*
per pylorum in ventriculum, si corrupta sit, vomitorio non ra- *rum.*
ro cum levamine educitur; si enim transeat per intestina, mul-
ta tormina excitat. Ea etiam sanguini mista, cum facilius suo
organo separatur a reliqua massa, conducit hanc viam irritare:
cavendum autem, ne vomitus, vel vomitorium, nimis exagi-
tet, cum in his morbis quoque est motus major.

XXXVII. Si *febris continua* vel *intermittens* vomitum & nau- *Februm.*
seam excitat (T. LII. 42 & 47.) nisi oriatur ex cacochylia
primarum viarum, vel bile corrupta, a vomitorii evacuatione
nullum levamen.

XXXVIII. Materia *scorbutica*, *catarrhosa*, *corrupta*, a mor- *Chronico-*
bis relieta, ad ventriculum delata, diuturnam nauseam & vo- *rum.*
mitum sine levamine excitat; præstantius est, naturalem & mi-
nus debilitantem, & quo in loco non est præparandum, uti in
ventriculo, moliri evacuationem: præsens sæpe videtur afferre
solamen vomitorium, sed per inductam debilitatem augebitur
horum morborum causa.

XXXIX. Stagnantes aut minus moti humores aliquam cor- *6°. Spon-*
ruptelam suscipiunt, quæ ad ventriculum delata frequentissi- *tanea cor-*
me destruit appetitum, generat nauseam, fastidium, imo vom- *ruptio.*
tum: uti in *debilibus*, *evacuatione copiosiore* cujuscunque liquo-

ris; his si dentur vomitoria, magis debilitatur corpus. Sed ob æquilibrium destructum, *retentione bonorum*, quæ evacuari solebant, si producat cachexia, quemadmodum *hæmorrhagiis* narium & aliarum partium consuetis, *mensibus*, vel *hæmorrhoidibus*, suppressis, & *ablatione*, in principio per vomitorium, educens id quod abundat, sæpe fit solamen. Verum in corruptione spontanea, per *inediam* vel aliam *chyli interceptionem*, non curantur symptomata ex chyli defectu nata.

*Spirituum
motus per-
turbatus.*

XL. Denique ex *spirituum motu perturbato* (7. n°. 3.) nausea & vomitus excitatur. 1°. Si corpus insolitum motum subeat in navigatione, ventione, ductione in gyrum. 2°. Vel quando sermonem audit de re nauscosa, vel talia videt, imo sola reminiscencia in quibusdam nauseam & vomitum excitare valet. 3°. Vertiginosi fere omnes nauseosi fiunt, mobilitate solidorum laborantes, quandoque sine ulla prophasi nausea & vomitu corripiuntur; morbi convulsivi, delirium, syncope, & non raro exacerbatio febrilis, nauseam & vomitum creant.

Curatio.

XLI. Ex prima & secunda causa vomitus, nec vomitorium, nec aliquod medicamentum exigit, nisi forsan acidum gratum, cum cessante motu mechanico sponte cessat. Sed in causa ultima, multi Medici infausto exitu præbent vomitorium, cum motus insolitus erat compescendus: qui vomitus & nausea ex febrili motu oritur, descriptus est (T. LII. 47.).

*Quæ vo-
mitu eji-
ciuntur.*

XLII. Cuncta quæ vomitu rejici possunt, ad hæc quinque genera referri possunt. 1°. Deglutita omnia, ut cibus, potio, medicamentum, aliena assumpta. 2°. In fauces delati liquores, saliva, mucus, pus, ichor, sanguis, pituita, sordes oris, faucium, narium, sinuum capitis. 3°. In cavo ventriculi genita, succus stomachicus salivofus & mucosus, sanguis, pus, vermes, calculi, concreta, corrupti humores, per vasa ventriculi in ejus cavitatem depositi. 4°. Omnia bona & mala ex intestinis motu inverso in ventriculum delata. 5°. Ita etiam succus pancreaticus & mali succi in pancreate nati; ut & omnia, quæ ex hepate, liene, vena portarum, omnibusque organis chylopoieticis, humores fundentibus, in venam portarum desinentibus, feruntur per hepar & ductum cholidochum, tam ex hepatis sub-

substantia, quam vesica fellea, in duodenum.

XLIII. *Sanguinis vomitus* ab Auctoribus specia'i titulo ex-^{Vomitus} poni solet, quia in causis & curatione a reliquis distat. 1°. San-^{cruentus.} guis ex naribus, sinibus frontalibus, faucibusque destillans, & deglutitus, verum vomitum cruentum mentitur. 2°. Ex arteriis vel venis ventriculi vulneratis, erosus, per vomitoria, purgantia, vel acria assumpta; vel ruptis, in maximo corporis nixu, post retenta menstrua, vel alias hæmorrhagias, & in motu circulatorio aucto, non differt ab aliis hæmorrhagiis. 3°. Non raro per ductum cholidochum ex hepate ducitur in ventriculum sanguis, & vomitu rejicitur.

XLIV. Summa prudentia opus est, ut sciamus, & curemus *A degluti-* vomitum cruentum a deglutito sanguine, cum alias frustra ad-^{to sangui-} hibeantur medicamenta. Si antecesserit narium hæmorrhagia,^{ne.} contusio, aut ad sinus frontales, vel & alias partes circa fauces, dein vomitu rejiciatur sanguis, judicamus, deglutitum prius fuisse; præprimis si sine vomendi conatu exscreat sanguinem. Hujus nulla est specialis curatio, modo topicis locis opportunis applicatis sistatur hæmorrhagia, sponte cessabit vomitus cruentus.

XLV. Si ex causis præcedentibus constat, ventriculum præ-^{Ex ipso} primis esse læsum, atque emissus sanguis cum conatu vomendi,^{ventriculo.} post anxietatem & nauseam, sit grumosus, subniger, contentis ventriculi mistus, & ea redolens, judicamus ex ventriculo exspui. Si a deglutitis acribus vel vulnere fiat vomitus cruentus, tam ex arteriis gastricis, quam ramis venæ portæ manare sanguinem sentio. Sed si sponte fiat post menses suppressos a nixu corporis validiore, febre cum pulsu duro, præprimis si anteccedant dolores & palpitationes, tensio & ardor circa præcordia, ex arteriis gastricis profluere statuendum.

XLVI. *Quicumque sanguinem spumofum spuunt, dextrum præ-* ^{Ex Hepate:} *cordium dolentes, de hepate spuunt, & multi pereunt.* Hipp. a 563 & 566. Quoniam una cum bile ducitur per choledochum ductum sanguis, priusquam in ventriculum veniat.

XLVII. Præter generalia hæmorrhagiarum (T. xxxii.) ^{Curatio.} præcepta, vomitus cruentus exigit cibum mollem parva copia, potum subadstringentem, parum simul ingerendum, ne dilate-
tur

tur ventriculus, sed constrictione sua inanitus claudat vasculum apertum : valida enim adstringentia effuso sanguini mista coagularent, facerentque thrombum irritantem ventriculum. Vetat omne vomitorium acre.

*Vomit
niger.*

XLVIII. Cum Hipp. & alii Observatores detexerunt, *vomitum nigrum* quandoque indicasse mortem instantem, quandoque levamen attulisse, nihil certi quoad prognosin & curationem præbet, nisi distinguatur materia nigra vomitu rejecta. Si 1°. ab *assumptis alimentis vel medicamentis*, nigrum colorem præberetibus, vomitu ejectis, nec bonum, nec malum indicat, neque eget curatione. 2°. A *sanguine* in ventriculum *effuso*, & a contentis in ventriculo in nigrum colorem converso, hujus vomitus prognosis & curatio ex vomitu cruento (43 ad 47.) peti potest. 3°. In recens natis cum *meconio* diutius retento plerumque mortem præfagit. 4°. In *atrabiliariis*, vel in *morbo nigro*. Hipp. b. 93 & 95. incertam prognosin & curationem præbet : nam si mitior sit, adjuvanda est melancholiæ evacuatio, & sæpe ita evadunt : si autem acrior sit, & vasa erodens, sæpe usque ad mortem vomunt nigrum. 5°. Si *materia putrefacta* nigrum induat colorem, cum summo foetore, admodum malus est vomitus. 6°. Si *materia nigra sphacelata*, qui morbus *σφακελώδης* ab Hipp. b. 95. vocatur, evacuatur, nullam, credo, medelam recipit, quamvis evacuationem suadeat, quoniam nunquam vidi, ex sphacelo interno aliquem evasisse.

*Biliosus &
porraceus.*

XLIX. Liquor flavus & amarus, sive sit *bilis vesicaria*, sive *pinguedo corrupta* in ventriculo, vomitu rejecta, *biliosus vomitus* vocatur : si autem viridem colorem habeat, *porraceus* dicitur. Ex pinguedine corrupta si proveniat, levamen adfert. *Dysentericis vomitus biliosus in principio malus est*. Hipp. a. 576. *Pauci, celeres, biliosi, meraci vomitus, mali sunt in alvi subductione uberiore, & pertinaci lumborum dolore*. Hipp. a. 578. *Vomitiones exiguae biliosæ, malæ, tum alias, tum si insuper vigilaverint ægri : nasus in his destillans perniciosum est*. Hipp. a. 477. *Ex vulnere bilis vomitus accedens, malum : & maxime in capitis vulneribus*. Hipp. a. 573. Ex his & multis aliis, ab Hipp. pronunciatis, judicaret Medicus, vomitum biliosum semper nocere ; cum tamen in navigantibus, hy-

hystericis, & convulsionibus, atque die critico, sæpe cum levamine evomunt bilem, tam flavam, quam porraceam. Quare ipse vomitus, nec bonum, nec malum, portendit; sed morbi, qui talem vomitum concitant. Quod intelligitur ex eodem Hipp. a. 536. *Vomitum in capitis doloribus æruginosi, cum surditate vigilantibus, cito insaniam excitant.*

L. Materia vomitu rejecta *varia* esse debet, ut sunt ventriculi contenta: *meraca* raro bona; *pituitosa* sæpe levamen adfert, five sit ex glutine assumptorum, five ex pituita in ventriculo congesta: *lacertæ, vermes, calculi, thrombi concreti, ranæ*, aliaque aliena, vel in ventriculo nata, vel prius deglutita, per vomitum ejecta levamen adferunt. Sed *graveolentia, putrida, stercorea, spumosa, ut vinum secundarium, polyposa instar atramenti, fauces adurentia, dentibus stuporem inducentia, terram elevantia*, quoniam corruptelam & acrimoniam arguunt, plerumque malum præsagium præbent.

LI. Vomitus & vomitoriorum effectus ad tria genera referri possunt. 1°. Quatenus evacuant contenta ventriculi & partium adjacentium. 2°. Quatenus minuunt totam massam liquorum. 3°. Ex motu, seu concussione valida in vomendi actione, desumi potest, quænam bona vel mala ex vomitu sunt expectanda.

LII. Quæ vomitu & vomitoriis ejici possint, supra (42.) diximus; hæc autem vel curant morbum, vel eum augent, vel novum morbum generant, quare vomitus bonus & malus esse potest. 1°. Omnia aliena & venenata ingesta commodissime vomitu tolluntur. 2°. Aliena in ventriculo nata, quæ appetitum extinguunt & ventriculi coctionem, vomitum & nauscam generant, vomitu & emetico tolluntur. 3°. Ex intestinis in ventriculum delata sæpe cum levamine per os ejiciuntur. *Ab alvi profluvio longo correpto, vomitus sponte accedens, solvit alvi profluvium.* Hipp. S. vi. aph. 15. *Ventrem compactum vomitus solvit: & egerentem magis, quam oportet, sistit. Quum igitur alvum quis sistere velit, avide devoratum cibum evomere oportet, priusquam humescat & infra detrahatur.* Hipp. a. 232. Imo, ut observavit Sydenham, quibus in principio febrium est conatus vomendi, & natura vel arte non vomuerint, postea gravissimis diarrhœis

rhœis corripuntur. Talis vomitus, si evacuat morbi materiem, sanat; si autem fiat ob consensum vel irritationem, aut propagationem morbi, valde malum præfagium præbet: nam vomitus dysentericis superveniens, periculosus. Omnes quoque causæ in partibus firmis (13) hærentes vomitu & vomitoriis exacerbantur.

2. *Evacuazione totius.*

LIII. Maximam curationis spem nonnulli ponunt, præprimis Empirici, in vomitu & vomitoriis, dum morbi ex corruptis humoribus, per totum corpus dispersis, oriantur, non cogitantes, vomitum non esse naturalem evacuationem, sed semper violentam, & paucissimos esse humores alienos in ventriculum confluentes, ut evacuentur: imo eo versus alliciti humores malam metastasin faciunt. Quare ad præveniendum *calculum*, vel *podagram*; ad *prolongandam senectutem*; ad curandum *hydroperem*, *leucoplegmatiam*, *cachexiam*, *catarrhum*, vel similes morbos, vomitorium parum conducere arbitror. Imo in gracilibus, emaciatis, defectu humorum laborantibus, detrahendo liquorem, convulsiones non raro excitat & singultum, præprimis cum oesophagi mucus simul abradatur.

3. *Motu concitato nocet.*

LIV. Motus violentus vomitu vel vomitoriis excitatus nocet
 1°. Herniosis, procidentiis affectis, gravidis, mensium, lochiorum, vel sanguinis profluvio laborantibus; quia nimis extrudit. 2°. Gracilibus, hæmoptoicis, vomitu cruento vel aliis hæmorrhagiis obnoxiiis, phthysicis, pueris, aut quibus viscera sunt corrupta, non raro vomitus & vomitorium, rumpendo vasa, mortis causa fuit. 3°. His & debilibus, hydropicis, si roborantibus aggredimur curationem, sanis, & hecticis, detrahendo vires, noxia sunt. 4°. Mobilitate laborantes, hystericae, hypochondriaci, epileptici, facile singultientes, motu valido vomitorii, in istos morbos adiguntur. 5°. In *anginosi* & *angusto pectore* laborantibus, vomitu violento non raro inducitur suffocatio. In nimia *visciditate* si subito in actum ducatur, generatur quandoque obstructio pulmonis, hepatis, cerebri, unde apoplexia: hoc quoque *plethoricis* & *obesis* contigit. In *calculosis* non raro mictus cruentus; in scirrhis & scrophulosis varii morbi post datum vomitorium subito aborti sunt. Et valida
 pref-

pressionem in cistam felleam cutis flavedine tincta fuit a vomitu.

LV. Si vero vala sunt *obstructa*, ex languidiori motu, sine *Juvat.* multa tenacitate obstruentis, vomitorium, concitando motum majorem, obstructa reserat, ventrisque indurationem solvit. *Asthmaticis* quandoque sputum educit; & latentem *abscessum* rumpit. In morbis acutis, ante invasionem & die critico, vomitus levamen attulit, si fiat in facile vomentibus.

LVI. Si ex præcedentibus constat, vomitum levamen alla- *Vomitur* turum, & sponte non fiat, arte concitandum. Hoc ut fiat: 1°. *excitatur.* præparandum est corpus & humores; 2°. excitandus vomitus & promovendus; 3°. perpendendum, num repeti debeat, vel non.

LVII. Præparatio duabus rebus absolvitur. 1°. Ut materia *Præpara-* ventriculo contenta facile exeat, constrictione ventriculi & ven- *tio.* tris: hoc præstant diluentia copiosa, subpinguia; & , si tenacitas adsit, resolventia & abstergentia. 2°. Præveniuntur mala, quæ actione vomendi validiore erant expectanda, venæ sectione, sustentatione partium in herniosis.

LVIII. Tribus modis concitatur in ita præparato corpore vo- *Excitatio.* mitus. 1°. Irritatione faucium mechanica. 2°. Ingestionem copiosiore eorum, quæ alias innoxia sunt: hæc tutissima sunt, etiamsi maneant in corpore. 3°. Specifica *emetica*, quæ multa citantur ab auctoribus, sufficit radix hypecacuanha, tartarus emeticus, & croci metallorum infusio; hæc vomitu reddenda sunt. Ut facilitetur horum operatio, post singulos vomitus ingerendus est potus diluens abstergens, quo melius eluuntur ventriculi contenta, prævenitur vomitorii rosio, & minore molestia cum tali ventriculo pleno exercetur vomitus.

LIX. Veteres vere optime, tolerabiliter autumno, neque hyeme, *Quando* nec æstate dabant vomitorium; sed si indicatur, omni tempore *exhiben-* dandum, & , si non requiritur, omni tempore nocet. Hodie multi Medici ante paroxysmum febris vomitorium exhibent (T. LII. 42.). *dum.*

LX. Quomodo nimius vomitus ex morbosis causis curetur, *Vomitur ut* passim suis locis indicavi, quare solus vomitus curandus restat, *curetur.* qui nimis fit, aut diutius durat, post datum emeticum. 1°. Tendenda est emetici evacuatio, frequenti ingestione diluentis lubri-

cantis. 2°. Infringenda vomitorii virtus acidis. 3°. Remanens motus, post vomitorii educationem & extinctionem, narcoticis, anodynis, roborantibus, stomachicis est sedandus; quæ, si revomuntur, parva copia sæpe repetenda sunt, & propinanda: atque externe ad ventriculi regionem roborantia stomachica applicari possunt.

Corollaria. LXI. Ex præcedentibus deducuntur:

- 1°. An sola constrictione fibrarum ventriculi vomitus?
- 2°. Cur vomitus dysentericæ superveniens malus?
- 3°. Cur conatus vomendi quandoque curatur vomitorio, quandoque autem exacerbatur?
- 4°. Quomodo vomitoria sanguini mista vomitum excitant?
- 5°. Cur vomitoria, quæ post aliquot tempus vomitum excitant, extinguuntur acidis?
- 6°. An vomitoria ex vicinis partibus eliciunt humores?
- 7°. An vomitoria laxando, & quasi dissolvendo tonum fibrarum ventriculi, vomitum excitant?
- 8°. An vomitoria immediate irritare debent ventriculum, an vero sufficit, si extrema nervorum tangant?
- 9°. Cur non ingrediuntur vomitu rejecta in asperam arteriam?
- 10°. Quando vomitus vomitum sedat?
- 11°. Cur vomitorium, in principio morbi, cum nausea & vomitu, quandoque curat, quandoque necat?
- 12°. Cur sputatores, oris & narium foetore, aut halitu foetente laborantes, sæpe nausea & fastidio laborant?
- 13°. Cur coryza affectis sæpe destruitur appetitus?
- 14°. Cur Mercurius in salivantibus sæpe excitat vomitum?
- 15°. An nihil ex colo in tenuia intestina venire potest?
- 16°. Quid nodus intestinorum?
- 17°. An anxietas & nausea podagricorum vomitoriis curanda?
- 18°. An ex liene magis quam hepate affecto generatur vomitus sanguinis?
- 19°. Cur mulier sanguinem vomens, profusis menstruis, liberatur?
- 20°. An omnis vomitus cruentus iisdem curandus?

21°. An post dolorem, tensionem, pulsationem & ardorem hypochondriorum, vomitus cruentus indicat, ex hepate provenire sanguinem, ut multi statuunt?

22°. An sanis conducit vomitorium ad prolongandam vitam, vel præveniendos morbos?

TRACTATUS NONAGESIMUS.

DE ALVI DUCTIONE ET FLUXU.

I.

INter evacuationes naturales primum locum tenet alvi egestio, *Prima est* qua in sanitate, assumptorum alimentorum, & in ventriculum *evacuatio* atque intestina confluentium humorum recrementa, evacuantur ex corpore. Quotidie in sanis & temperate viventibus ad uncias quatuor vel sex adscendit; consistentia cohærente compacta; colore subflavo, qui pro natura assumptorum quandoque variat; odore singulari, nisi alienus addatur per assumpta.

II. Quia sensibilibior est quam aliæ evacuationes, & ab omni *Divisio ge-* tempore annotata ab auctoribus, variique eo confluunt humo- *neralis.* res, plura in hac observanda sunt. Potest tamen dividi: 1°. in copiosiore & alienatam, sive hoc fiat a causa morbosa, sive a medicamento purgante; 2°. parciolem vel omnino suppressam.

III. In alvi fluxu 1°. Tradendæ variæ denominationes.

Divisio

2°. Describenda, quæ excrementorum nomine per anum *specialis.* emittuntur.

3°. Examinandæ causæ, hunc copiosiore fluxum excitantes.

4°. Tradendi effectus, qui ab hoc fluxu in nostro corpore fiunt.

5°. Proponendi sunt morbi, in quibus hic fluxus, vel cum euphoria, vel discrimine observatur.

6°. Exhibendus denique erit modus curandi generalis.

Hæc autem omnia ut melius intelligantur, brevis præmittenda intestinorum anatomica descriptio.

*Intestino-
rum Ana-
tomia.*

IV. Canalis membranaceus, a pyloro ventriculi incipiens, in anum desinens, in tria tenuia, & totidem crassa ab Anatomicis distinctus, *Intestinum*, seu *Tractus intestinalis* dictus, ex membrana communi; cellulosa externa; musculosa, longitudinalibus & orbicularibus fibris gaudente; cellulosa interna; vasculosa, seu glandulosa, seu nervosa dicta; atque denique villosa amplissima plicata, constans; vasis arteriosis, venosis, lacteis, & nervis, atque glandulis variis ornatus; a ductu pancreatico & cholidochæ, atque multis osculis lactearum venarum, & arteriarum meseraicarum, emissariis glandularum & cryptarum, & forsan nervorum pertusus, in se recipit ex his orificiis, atque ex ventriculo, genera varia alimentorum & aliorum humorum.

Fibræ.

V. Fibræ hæc; tam longitudinales, quam orbiculares, suis ventribus & tendinibus constant, atque more aliorum musculorum ad motum vitalem destinatum, continuo moventur; hoc docet autopsia in dissecctis viventibus animalibus, æris in ventre murmur, & contentorum propulsio, qui motus peristalticus dicitur.

*Harum
motus.*

VI. Motu alterno; quia *constrictionis tempore* ventres harum fibrarum muscularium tument, tendines vero gracilescunt; *relaxationis tempore* vero contraria fiunt; oscula, tam absorbentia, quam evacuantia, alterne aperiuntur & clauduntur, non solum ea in parte, qua mesenterio annectuntur, sed & in toto ejus ambitu: atque sensim post multiplices conquassationes deorsum pelluntur ea, quæ hæc orificia intrare nequeunt.

*Tunica cel-
lulosa.*

VII. Ut harum fibrarum actio libera esset, hæc tunica musculosa extra & intra gaudet *tunicâ cellulosa*.

Plicæ.

VIII. Ne autem liquor intus illuderet huic motui, effluendo per glabrum canalem, intus multis *plicis* tunc quam maximè exasperatur intestinum, remoram ponentibus transfluenti liquori, ut eo magis urgeretur in non compressa a fibris oscula: & forsan eodem hoc motu absorbentium vasculorum extremitates inflexæ rectam viam adipiscuntur; cum sine hoc motu nihil ad-

admittant, quod equidem fieret, si recta esset via ex intestino-
rum cavo in hæc vasa.

IX. Si alvi excrementa quantitate excedunt naturale lustra- *Alvi flu-*
mentum, *alvus* vel *venter profusus*, *lubricus*, *liquefscens*, *turba-* *xus.*
tus, *erumpens*, *turbulentus*, *humectatus*, *citus*, *fusior*, *solutus*,
vel & *diarrhœa*, nonnullis *Intestinorum rheumatismus* vocatur.

X. Excrementorum liquidorum copiosior & frequentior per *Diarrhœa.*
alvum evacuatio, sine multis ventris torminibus, a causâ inter-
nâ nata, proprie *Diarrhœa* vocatur: quandoque vero omne al-
vi profluvium indicat.

XI. Talia excrementa copiosius emissâ, vel diutius continu- *Superpur-*
ata dejectio post adhibitum purgans, quam solet fieri post *gatio.*
usum hujusmodi purgantis, speciali nomine *Superpurgatio* vel
Hypercatbarsis a Medicis dicitur.

XII. Si evacuationi huic copiosiori, vel & puris, vel sangui- *Dysente-*
nis, aliorumve malignorum humorum, adsint multa *ventris* *ria.*
tormina, præprimis inter egerendum, vel dum dejectio instat,
Dysenteria, *Tormina*, & *intestinorum Difficultas* vocatur.

XIII. Nonnulli perperam omnem *sanguinis dejectionem* per al- *Sanguinis*
vum vocant *Dysenteriam*, quasi sanguine conspecto traheret *dejectio.*
nomen: sed sufficit, si copiosiori & frequentiori dejectioni ad-
sint ventris tormina; nam sine dolore exiens sanguis vel excre-
mentis mistus, vocatur *Diarrhœa cruenta*; cum dolore ventris,
Dysenteria cruenta; qui vero sanguis loturam carnis referens,
hepate simul affecto, frequentius & copiosius dejicitur, *fluxus*
Hepaticus appellatur; ex ani autem venis, cum, vel sine dolore,
ante excrementa, vel ea obvolvens, dejectus sanguis *Hæmor-*
rhoidum fluxus appellatur.

XIV. Excrementorum loco alimenta semidigesta per alvum *Lienteriz*
deposita, *Cœliacam affectionem* vocant; sed omnino inconfecta, & *Cœlia-*
brevis post assumptionem transeuntia, *Lienteriam* seu *Lævitatem in-* *ca passio.*
testinorum, quibusdam *Diarrhœam chylosam* dictam, faciunt (vid.
28. ad 31.)

XV. Cum copiosiore & frequentiore dejectione, si surlum *Cholera.*
quoque per os ferantur stomachi & quandoque intestinorum
contenta, *Cholera* nominatur. Hipp. a. 769.

XVI.

*Dysenteria
& Cholera
sicca.*

XVI. Si vero flatus copiosi, per anum duntaxat, cum reliquis dysenteriae signis, sine multa liquidorum evacuatione, emittuntur, *Dysenteriam siccam*; ast simul sursum per os emissi flatus liquorum loco in cholera, Medici *Choleram siccam* vocant. Hipp. b. 317.

Ileus.

XVII. Motu autem inverso intestinorum si eorum contenta ejiciuntur per os, nihil vero per anum dimittitur, sæpe cum multis torminibus, *Ileus*, *volvulus*, & *miserere mei* vocatur: quamvis vomitus sit species, & ad ventris dolores pertineat, ut plurimum tamen ad alvi fluxum referunt auctores.

Alvi fluxus varius.

XVIII. Præter dicta, cum mucus, pituita, ichor, pus, humores corrupti, biliosa, nigra, per os ingesta, vel ex omnibus viciniis in fauces confluentia, deglutita, ex œsophago, ventriculo, intestinis, pancreate, hepate, vesica fellea, arteriis vel venis mesentericis ruptis aut dilatatis in intestina delata, colore, odore, consistentia, varia stercora, in quibus vermes, ascarides, aliaque animalcula in intestinis vel stomacho nata quandoque inveniuntur, varia alvi fluxus genera traduntur.

*Excrementorum divisio.
Nigra.*

XIX. Excrementa (III. 2º.) 1º. colore, 2º. odore, 3º. consistentia, & 4º. quantitate differunt, 5º. aliena emittuntur.

XX. *Color* in excrementis morbosus varius est, maxime recedens est *Color ater* vel *niger*: 1º. ex meconio; 2º. medicamentis tingentibus; 3º. sanguine concreto; 4º. sanguine nigro ex venis hæmorrhoidalibus; 5º. sanguine corrupto; 6º. atrabile; 7º. materia sphacelata.

Ex meconio.

XXI. Foetus, quamdiu utero inclusus, non deponens alvum, ex liquoribus in ventriculum & intestina confluentibus, & ex iis, quæ simul per os intrant, nigra excrementa copiosa in intestino colo colligit, a partu evacuanda: hæc, *meconium* dictum, si retineantur, mole, & dein accedente corruptela, multa damna inferunt infanti; præprimis si colostro non utitur recens natus: quare leni alvi ductione retenta expellenda; si duriora sunt, non raro injectione diluente egent.

A medicamentis tingentibus.

XXII. Quædam medicamenta, ut chalybeata, vitriolata, cassia fistula, polypodium, lapis Lazuli, vinum nigrum & similia, quibus utuntur impostores, atro colore inficiunt alvi excrementa.

crementa : multi colore hoc nigro decepti , existimarunt melanagoga esse. Talia igitur excrementa nihil boni vel mali portant.

XXIII. Sanguis in primis viis concretus , ex faucibus, sinu- *A sanguine nigro.* bus narium destillans, deglutitus , a contentis ventriculi in nigredinem conversus , tandem per anum dimissus , nigras fæces mentitur , quæ præter generalia hæmorrhagiarum nihil mali vel boni præfagiunt. Sed si sanguis venæ portarum , per venas meseraicas exesas, destillans in intestina , evacuatur niger , in iis, qui longo aut acuto morbo sunt extenuati , hominem extinguit.

XXIV. Quibus autem ex hæmorrhoidibus , mensibusque *Ex hæmorrhoidibus.* suppressis talis supervenit nigra dejectio ; aut si ex venis hæmorrhoidalibus manat , levamen adferre consuevit.

XXV. Sanguis niger , splendens, corruptus, foetens, cum *A sanguine corrupto.* dextri hypochondrii dolore, tumore & colore icterico, indicans hepatis vasa exesa , sanguinem hunc per choledochum ductum in duodenum delatum, sursum vel deorsum ejectus, fere semper mortis indicium præbet.

XXVI. Materies atrabilaria, modica quantitate, sine multis *Ab atrabile.* torminibus, ejecta, in hypochondriacis & melancholicis, sanationem promittit : at vero nimis copiose, in morbi principio, cum torminibus diris emissâ, mortem sæpe præfagit.

XXVII. Denique in sphacelum conversus sanguis, frigidum *Ex sphacelo.* sudorem, delirium, convulsionem, debilitatem summam, anxietatem, torporem, & frigus extremorum produciens, brevi moriturum esse indicat, nullumque auxilium admittit.

XXVIII. Excrementa alba, uti ex triplici formantur materia, *Alba.* 1°. ex chylo ; 2°. pure ; 3°. pituita ; ita quoque varia præfagia præbent, & curationes differentes exigunt.

XXIX. Alimentorum pars oleosa & pinguis aquosis mista, *Ex chylo.* præprimis si interveniat humorum nostri corporis saponacitas, albedinem chylo præbet : is igitur , qui intrare debebat lactea vasa, brevi post assumpta alimenta, quemadmodum in *Lienteria* (14.), vel aliquot horis a pastu semiconfecta, ut in *cœliaca affectione*, per anum depositus, corpus privat naturali suo pabulo.

*A laxi-
tate.*

XXX. Talis dejectio generatur, si deficiat in intestinis causa urgens chylum in lactea vasa (6.) qualis est *laxitas, inertia,* & *motus* fibrarum intestinorum *debilior* (T. VI. 4. T. XXI. 3.), medicamentis roborantibus, stimulantibus, calefacientibus, & stomachicis, promovenda chyli absorptio, quo simul sistitur copiosior alvi talis dejectio.

A visciditate obstruente.

XXXI. Oscula lacteorum in cavum intestinorum hiantia si obturantur humore crasso crudo (T. XXXIX. 5.), pituita, seu viscido (T. XL. 9.), præterlabitur chylus, qui tandem per anum emittitur: frequens est morbus in pueris & infirmis. Frustra non solum, sed & multo cum angore, talem conamur adstringentibus compescere alvi fluxum, cum *resolvenda & educenda* sit pituita (T. XL. 16), ut lacteorum oscula fiant aperta; dein *roborantibus stomachicis* firmandus intestinorum tonus, ne nova in iis generetur & accumuletur pituita.

A bilis defectu.

XXXII. Excrementorum naturalis flavedo, a *bile* tingente proveniens, si deficit, alba prodeunt, quemadmodum in *ictericis* frequens fit, & mali semper præfagii est. Quod fit 1°. In tali hepatis obstructione, qua impeditur bilis separatio a sanguine per arteriam portarum allato; sed unà cum sanguine eo intrat radices venæ cavæ, ut totum corpus flavo colore foedet, sed albas relinquat fæces. 2°. Si tam aliena sit bilis indoles, ut non patiatur in hepate ab allato sanguine secerni, quando cum flavedine cutis multa signa simul accedunt cacochymia; symptomata autem pauciora hepatis. 3°. Si bilis exitus intercludatur in duodenum, a calculo in ductu cystico, vel communi hærente, vel inflammatione aut spasmodica constrictione illarum partium, quod ex signis his causis propriis cum excrementis albis dejectis est deducendum: bilis illa sanguini mista si corrumpatur, & feratur ad cerebrum, ubi mentem alienat, magnum periculum portendit. Excrementa alba ex prima causa exigunt *resolventia hepatica*; ex causa secunda, *amara & biliosa*; ex causa tertia, *specificum calculum bilis solventia*, si dantur; vel quæ inflammationi aut convulsioni medentur. Hæc omnia miscenda purgantibus, quæ sine magno motu bilem ad intestina ducunt.

XXXIII.

XXXIII. Sola chyli propulsio (30.) & receptio a vasis la-
 teis (31.) non sufficit, sed via ulterius aperta usque in ve-
 nam subclaviam requiritur, ne exeat chylus per alvum: quare
 glandularum mesenterii infarctio, cum ventris intumescencia
 dura, pedum tumore, & reliqui corporis extenuatione, in scro-
 phulosis, cacochymicis & pituitosis, hujusmodi lienteriam sæ-
 pe generat. Talis alba dejectio *frictionibus* ad ventrem, *resol-*
ventibus scirrhum curanda. Quæ autem alba excrementa exeunt,
 quia lacteorum oscula sunt coalita, ut præcipiunt auctores,
 post longam dysenteriam, nullam admitterent curationem.

*Glandula-
rum in-
farctione.*

XXXIV. Post Dysenteriam longam, dirosve & perstantes
 ventris dolores, si cum reliquis excrementis materia alba forma
 puris exeat, judicamus, intestinum vel abscessum, vel ulcus, con-
 traxisse. Si prius exeat pus, in recto intestino hæcere ulcus in-
 telligimus, sed excrementis si sit mistum pus, tenuia vel princi-
 pium crassorum affectum esse scimus. Ex loco præterea doloris in
 ventre docemur, quænam pars intestinorum ulcus contraxerit.
 Medici tunc est *abstergentibus* depurare ulcus; *antipueticis* mu-
 nire corpus ad puris infectionem; dein *consolidantibus* sanare ul-
 cus: magna in assumendis alimentis observanda est cautela, ne
 relinquantur fæces acres, asperæ, duræ; neque acrioribus pur-
 gantibus sollicitanda alvus.

*Ex pure
locali.*

XXXV. Quandoque febris ardens, in suppuratoriam conver-
 sa, cum levamine deposuit pus per alvum; si tunc purulenta
 biliosis mista fuere, malum præsagium præbet. Ex locis infra
 septum transversum abscessus per alvum cum levamine evacua-
 runt pus. Si vero ex pulmonibus suppuratis, pectorisque cavo
 hac via educitur pus, vix unquam servantur: pleuriticos,
 phthificos atque empyematicos per alvum cum levamine eva-
 cuasse pus, rara exstant exempla. Neque abscessus extremarum
 partium ad alvum ferentes pus bonum præsagium præbent.
 Quæ in hoc casu agenda sint, ex T. XLVIII. satis constat.

*Per me-
tastasin.*

XXXVI. Colorem non multum distat a pure pituita, seu vi-
 scidum cum excrementis evacuatum, nisi quod pallidum magis sit
 tenaciusque cohærens; sed ex aliis omnino causis nascitur, &
 aliam curationem exigit.

*Ex pitui-
ta.*

*Assumptio-
rum.*

XXXVII. Alimenta tenacia, glutinosa, farinosa diutius & copiosius assumpta ab homine, cui viscera sunt laxa & languida, atque bilis aliorumve humorum saponacitatis est defectus, excrementa glutinosa præbent: cognoscitur a causa hac generari 1°. si assumpta talia præcesserint, 2°. si pituitæ signa in primis viis simul adsunt (T. XL. 8. & 9.), ubi simul (T. XL. 15. & 16.) curatio traditur.

*Nostrium
humorum.*

XXXVIII. Liquores quoque boni minori motu agitati quia inviscantur (T. xxxi. 9. N°. 2. T. L. 8. T. XL. 5.), non est opus tam anxie quærere, unde tantus viscidus sæpe proventus in primis viis: neque conducit repetita alvi ductione, qua debilitatur corporis subigens virtus, eliminare ex primis viis viscidum; sed post unicam educationem, resolventibus, saponaceis, præprimis si simul adsit bilis inertia; stimulantibus, calefacientibus & roborantibus novam generationem prævenire. Talis pituita vel formatur in intestinis laxioribus, vel ubique per totum corpus, uti in leucophlegmaticis, & ad intestina fertur; quod ex signis traditis (T. XL. 10.) cognoscitur, & dicta methodo (T. XL. 17.) curatur.

*Morborem
ecutorum.*

XXXIX. Materia phlogistica, neque sufficiente corporis vi attenuata & resoluta; neque in materiem purulentam conversa, aliquam glutinis speciem format instar sorditatis ulcerum, quæ in ardentibus quandoque copiose redditur sine levamine per alvum. Cardiacis gratis, lene stimulantibus erigendæ vires, & leni alvi ductione abstergente educendum gluten.

*Muci inte-
stinorum.*

XL. Mucus intestinatorum naturalis, cryptis & glandulis secretus, ad facilitandum excrementorum transitum, vel munientia intestinatorum latera ad rosionem & asperitudinem, si abradata in dysenteria post tormina multa; vel quia latera intestinatorum ichorem fundentia hunc mucum depellunt: per alvum non raro, instar membranæ, vel portionis intestini, deponitur mucus: post dejectionem hanc exacerbatur dolor & generatur tenesmus. Clysmate molli supplendus mucus, parva copia simul, & sæpe repetita, injecto: atque transudans sanies parvis consolidantibus turundis, seu suppositoriis, corrigenda, atque loca nuda cicatrice tegenda.

XLII. *Color ruber*, a solo sanguine rubro tingente etiam si o. *Rubra*.
riatur in excrementis, varia tamen præbet in morbis præfagia,
& non semper eandem exigit curationem: potest enim manare
sanguis ex arteriis meseraicis, venis meseraicis in venam porta-
rum desinentibus, quæ valvulis caret; hisque solummodo di-
latatis vel ruptis aut laceratis; ex vasis hæmorrhoidalibus; aut
deglutitus exoneratur: quandoque per ductum cholidochum
vel pancreaticum infunditur in intestina; quare sanguinis ege-
stio non designat *Dysenteriam*, sed quando dolor simul adest

XLII. Quibus dolores præcordiorum, oris ventriculi, hepatis, *In acutis*
partium circa umbilicum, hi sanguine per alvum egesto, *inflammato-*
servantur: *toris*.
non autem egesto, moriuntur. Hipp. a. 549. Nisi alia accedat hæmor-
rhagia, vel sanguinis missione artificiali, aliisque antiphlogi-
sticis adhibitis, succurrat Medicus. Quod ex eodem Hipp. con-
stare potest: *Morbi acuti julicantur, sanguine de naribus fluente,*
in die judicatorio; & alvo mucosa & cruenta derepente egerente. Hipp.
a. 534.

XLIII. At vero in acuta, maligna, erysipelatoxa febre, alvi *In acutis*
profluvium rubrum nocet. *Soporosi in principiis evadentes, cum erysipela-*
capitis, lumborum, colli, præcordii dolore vigilantes, *toxis*.
num phreni-
tici sunt? *nasus in his destillans, perniciosus, tum alias, tum quar-*
to ab initio die. Malum etiam est alvi profluvium valde rubicun-
dum. Hipp. a. 537. *Dysentericæ, subrubræ, limosæ, largæ egestionis*
alvi, in flammeis valde rubicundis coloribus solutæ, insanix timo-
rem inducunt. Hipp. a. 576. Si enim inflammatione fiat, prodest
alvi fluxus ruber: nam idem auctor observavit in iis, qui co-
mate pressi, lassitudine fracti, obsurduerint, erumpente alvo
rubra circa crisin, juvare.

XLIV. Sanguis corruptus in intestina depositus, & dein e- *In sangui-*
vacuatus, damnum infert, quia non medetur corruptelæ, sed *ne cor-*
corrosionem aut dissolutionem vasorum indicat. *rupto.* *Post sanguinis*
eruptionem nigrorum per alvum transitus (23.), malus; prava sunt
etiam valde rubra. Num vero quarto die hic sanguinis fluxus con-
tingit? *soporosi ex his convulsione moriuntur.* Num nigris prægressis
& ventre tumefacto. Hipp. a. 482. *Quibus ex sanguinis eruptione lar-*
ga ac frequenti nigrorum multorum fit egestio, hi, suppressâ alvo,
do-

dolorosi sanguinem profundunt. Hipp. a. 483. conf. Hipp. a. 552. Sanguinem splendidum egerere malum est, tum alias, tum si quis dolor abfuerit. Hipp. a. 585.

*In vasis
ruptis.*

XLV. Quæ signa simul docent, in intestinis magnum vas esse ruptum, periculum portendunt; unde tam malum, alvum sanguine manare, & multa egerere grumosa. Aut si continuo fluat per hepatis exesa vasa, ex affecto hepate simul cognoscendum, valde malum est.

*In morbis
alienis.*

XLVI. In febre quartana (T. LII. 37.), scorbuto, cacoehymia, purulentis, aliisque, quibus damnatur omnis sanguinis evacuatio, alvi fluxus ruber nocet, quia non minuit morbum, & corrosionem vel colliquationem indicat.

*In sangui-
ne deglu-
tito.*

XLVII. Post hæmorrhagiam narium, si deglutitus sanguis deponatur, nihil boni vel mali per se præbet, sed prognosis & curatio ex præcedenti hæmorrhagia (T. XXXII. 20.) est deducenda.

*Ex hæmor-
rhoidibus.*

XLVIII. Qui sanguis ex hæmorrhoidalibus vasis manans deponitur, speciali loco ab auctoribus tradi solet, quoniam cum præcedentibus vix quidquam commune habet. Cognoscitur ex stillante ex ano sanguine plerumque nigro, dolore circa anum, prægrediente alvi excrementa, vel ea obvolvente, & sæpe, sine conatu alvi egerendi, exit.

*Flava &
biliosa,
Bona.*

XLIX. Si post nauseam, cibi fastidium, anxietatem præcordiorum, & urinam flavam emissam, alvus egerit multa biliosa, sanat: imo in levi delirio, inquietudine, vigiliis, colore faciei subflavo, surditate cum præcedentibus, valde bonum est; vel sponte, vel purgantis auxilio, per alvum evacuare multa biliosa, quo ex corpore reliquo & primis viis educitur bilis corrupta, admodum bonum. *Quibus in febris, dolore lateris oboriente, alvus multa aquosa ac biliosa egerit, hi allevantur. Hipp. a. 527. Quibus surditas, biliosis egestionibus contingentibus, cessat. Hipp. a. 84. & a. 587. Nihil plus adversus surditatem, quam biliosa alvus, potest. Cels. 70. Si vero retineatur sanguini mista, multa mala produceret.*

Mala.

L. Quæ autem biliosa dejectio indicat abundantiam bilis corruptæ in corpore, & non adfert levamen, mala dejectio est

cen-

cenfenda, non ex ratione evacuationis, fed ut fignum. *In biliofis meracis alvi egeftionibus, fpumofa florulenta, mala, tum alias, tum fi cui lumbi antea doluerint, & mente motus fuerit.* Hipp. a. 473. & 585. Biliofa hæc materia corrupta cerebrum fi petat, maxime periculofum eft.

LI. Quæ vero excrementa flava ab affumtis ita tinâta eva- *Ex affum-* cuantur, uti a pauxillo caffiæ, a rhabarbaro, aloë, mannâ, & *tis.* fimilibus cholagogis, nullum indicium præbent; fed fallunt imperitos.

LII. In excrementis quidam quoque *odor* (xix. N°. 2.) observa- *Odor na-* tur naturalis, a materia quadam volatili excrementis mifta, quæ *turalis.* ex noftris propriis liquoribus in inteftinis fecernitur, a quibusdam *fermentum ftercorum* dictum. Talis olens liquor, præpripis in cœco & colo inteftinis, speciali organo fecernitur, & excrementis mifcetur. Odore feu foetore differens in variis animalibus.

LIII. *Male olentia* 1°. fiunt excrementa ab affumtis, quæ *Fætor.* actione corporis non amittunt fpecificum odorem, ut allium, cepa; tales autem egeftiones nihil indicant: 2°. nimis diu retenta in inteftinis excrementa, quia ftagnando corrumpuntur, maxime foetentia fieri poffunt, quod ex alvo adftricta prægreffa cognofcimus; melius eft, ut evacuentur hæc, quam ut retineantur; quandoque nihil mali latentis præfagiunt: 3°. fed fi liquores in inteftina confluentes eum foetorem præbent, femper malum fignum, quoniam declarat, humores noftri corporis putrefactos effe (T. xxxvii.).

LIV. *Odor nullus* in excrementis femper malum fignum, ni- *Inodora.* fi in infantibus, quibus hoc naturale eft: nam indicat, vel nimis cito tranfire alimenta, uti in diarrhœa chylofa, vel corpus nimis debile effe, uti in perinfirmis, vel retineri materiem inteftinorum, cui ille foetor eft naturalis.

LV. Multis modis variant confiftentiâ excrementa (xix. N°. 3.); *Confiftenti-* naturale eft, ut fint compacta, configurata inftar magdaleo- *tia.* nis, mollia, ut olim observavit Hipp. a. 584.

LVI. Si plus liquidi excrementis admifcetur, unâque exit, *Liquidio-* *ra.* excrementa dicuntur *Tenuia, Liquida, & Aquofa.* Talia fiunt cum

cum æquali ingestionis quantitate & sine purgantibus assumtis. 1°. Si absorptio langueat vel deficiat; inde in perinfirmis, caro, lethargo, laborantibus, mala atque in ventris tumore, qui arguit lactea esse obstructa. 2°. Ex humorum colliquatione proveniens, pessimum est signum: *Alba stercoracea morbo regio difficilis est, itemque liquida, quæ seposita ruborem capit.* Hipp. a. 586. Suppuratis talia supervenientia valde mala; phthifici alvo liquida plerumque pereunt; in acutis morbi longitudinem præfagiunt. 3°. Sed si in principio hydropis alvus multa aquosa egerit cum ventris detumescencia, bonum: *In aqua inter cutem incipiente, alvi profluvium aquosum oboriens, citra cruditatem, morbum solvit.* Hipp. a. 567. In ventris quoque dolore ab humore acri in intestina delato, alvus multa liquida egerens, dolorem tollit.

Duriora.

LVII. Multa ex ingestis in chylum converti nequeunt, multaque ex humoribus confluentibus in ventriculum & intestina, absoluto munere in præparandis alimentis, non iterum intrans lactea vasa, sed semper aliquid compactum & insolubile in intestinis relinquunt: hæc si privantur tenui humore in cellulis intestini coli, in massulas duras quandoque compinguntur, referentes figuram harum cellularum, qualia ab Hippocrate dicuntur *stercora caprina*; præprimis si mucus naturalis intestinorum tenacior reddatur. Talia in hydropicis denotant aquam aliunde colligi; in acutis maximam humorum densitatem & exsiccationem; tympaniticis frequentia & mala; in vesicæ inflammatione mala, nisi succedat urina multa, purulenta, cum alba & lævi subsidentia (conf. Hipp. a. 464. & 568.); nasus erumpens malum; Hipp. a. 474 & 584. fit alia non fiant ex inflammatione. Si autem alvus antea fuit liquida in acutis, ut bona crisis fiat circa finem morbi, debet densari alvus (conf. Hipp. a. 438. & 584.).

Effectus.

LVIII. Talia dura excrementa tumorem & dolorem ventris pariunt, transitum sequentium intercludunt, unde quandoque *iliaca passio*; clysmate diluente & emolliente educenda.

Quantitas.

LIX. In hominibus temperate viventibus commodum est, quotidie inter uncias quatuor & sex onerare alvi excrementa com-

compacta : hanc quantitatem si excedant, sub *alvi fluxu* complectemur, si autem minor sit egestio, vel omnino nulla, in *alvo adstricta* exponetur.

LX. Præter recensita multa quoque alia (xix. N° 5°.) per *al-Aliena.* vum redduntur, quorum quædam indicavimus (18). Hic, quid indicent, tradendum est.

LXI. *Meraca* egeri nequeunt in sanitate, quum alvi excre-^{*Meracæ.*}menta ex variis coagmentata sunt, sive sint biliosa, pituitosa, sanguinea, vel chylosa, semper mala. *In morbo diuturno cibi fastidium & meracæ alvi egestionibus, malum.* aph. 6. Sect. 7. *Viscosa meraca, aut alba alvi egestio, mala est.* Hipp. a. 584. *Egestionibus desinentes in spumosas meracas, omnes quidem exacerbant, convulsas autem etiam valde.* *Ex talibus abscessus juxta aurem emergunt. At quæ valde liquidæ fiunt, & rursus compactæ, meracæ, stercoracæ egestionibus, longitudinem morbi significant.* Hipp. a. 586. *In biliosis meracis alvi egestionibus, spumosa florulenta, mala, tum alias, tum si cui lumbi antea doluerint, & mente motus fuerit. Rari circa latus in his dolores, desipientiam significant.* Hipp. a. 473. Oriuntur enim hæc 1°. vel ex alimentis non subactis; vel 2°. ex pituitæ cumulo; vel 3°. ex bile corrupta profluente; vel 4°. a vasis sanguiferis dilatatis, vel ruptis, sanguinem stillantibus (41 ad 46.).

LXII. Alvi egestionibus pingues malæ sunt (conf. Hipp. a. 588.);^{*Pinguia.*} denotant enim pinguia ingesta alimenta, defectu saponacitatis liquorum, & debili actione intestinorum, non subigi: vel, si per arterias meseraicas in intestina deponitur pinguedo, summæ colliquationis indicium est.

LXIII. Ut *spumosa* fiant egestionibus, requiritur 1°. mo-^{*Spumosa.*}tus intestinorum perturbatus & vehemens, quo aër intestinorum miscetur intimè reliquis liquoribus: 2°. materiæ præsentia, quæ hac agitatione in spumam potest converti; qualis est bilis; pinguedo corrupta; chylus saponaceus, oleosus; viscidum tenax. Qui humores ex dictis (41.) & dicendis intelligi possunt. *In acutis, spumosa, circumbiliosa alvi egestio, mala est.* Hipp. a. 584. Et addit, *in acutis biliosis, valde albæ.* Hipp. a. 475. *Quibus sopor fit spumosis prodeuntibus, his febris exacerbatur acuta.*
Z
ta.

ta. Hipp. a 478. Observantur tales quoque spumosæ egestiones in febribus colliquativis & biliosis; atque viscosæ spumosæ, si pituita intestinorum acrimoniam fovet; frequentes sunt dysenteria laborantibus. conf. Hipp. 585.

Aër.

LXIV. *Aër* seu *flatus* multis modis in intestinis generatur, ut assumptione, putredine, fermentatione, motu intestinorum inordinato, quod non est hujus loci inquirere. *Aër* quocumque modo natus, per anum exiens, quid indicet, delibabimus. Si flatus erumpunt in Diarrhœa correptis, si prius non adfuerint, solutionem portendunt; Dysenterici loco excrementorum quandoque multos flatus emittunt sine levamine, quando vocatur Dysenteria sicca. Colicis flatuum emissio, denotans cessasse intestinorum constrictionem, solamen adfert. Pedendo erumpentes flatus in Iliaca passione, cum foetore magno, sæpe mortem præfagiunt.

Varia.

LXV. Naturale est, alvi excrementa, ex variis constantia, intime inter se misceri, ut una massa homogenea videatur: si autem istud non fiat, semper malum. *Alvi egestiones variae diuturniores sunt nigris, & aliis lethalibus egestionibus, nihilo vero minus perniciosæ. Sunt autem tales ramentosæ, biliosæ, cruentæ, prasinæ, nigræ: & aliquando simul omnes prodeunt, aliquando singulae particulatim.* Hipp. a. 442. conf. Hipp. a. 588.

Membranosæ & ramentosæ.

LXVI. Per alvum quandoque emittuntur ramentosa, & membranosa, vel instar filamentorum, quæ duplicem agnoscunt originem: 1º. ex humoribus concretis; 2º. ex tunica interna rugosa ab intestinis separata. Post aphthas separatas non raro conspiciuntur, & quando homines tenaci pituita laborant, quæ ad faciem intestinorum internam concreta, & dein emissa, veram membranam quandoque æmulatur. Si vero post longam dysenteriam, & multa ventris tormina, tandem membranosa ejiciuntur cum doloris exacerbatione & sequenti tenesmo, non leve præbet indicium, tunicam intestinorum rugosam secessisse. Hoc necessarium est sciat Medicus, quoniam ex viscido concreto si fiat, evacuatio est promovenda clysmatibus abstergentibus, quandoque leni alvi ductione: sed si membrana exeat, partes nudatæ consolidantibus & emollientibus sunt tegendæ.

LXVII.

LXVII. *Lethale est alvum sanguine manare, multa grumosa e-* Grumosa.
gestione. Hipp. a. 586. Si enim tam magnum vas sit apertum in
intestinis, ut sanguis effluens in grumum concreseat, vix me-
delam admittit; sed si fiat a sanguine deglutito, ex dictis (41.
ad 48.) intelligitur.

LXVIII. Duplici modo in intestinis nascuntur carunculæ: *Caruncula.*
1°. ex mucō intestinorum vel pure concreto in lacunis, dein cum
excrementis emissō, quemadmodum sæpe fit in aspera arteria;
2°. a glandulis intestinorum induratis & dein emissis, quod ad-
modum rarum. *Corpus squallidum, alvum male affectam significat:*
in his valde rubicundæ, instar purulentæ carunculæ, egestiones ma-
ximæ prodeunt. Hipp. a. 587. Si a dysenteria occupato, veluti car-
nes subierint, lethale est. aph. 26. Sect. 4.

LXIX. Materia concreta in cryptis intestiorum, multa terra *Calculi.*
imprægnata, verum calculum mentitur, qualis frequens con-
cretio observatur ad dentes: raro autem in hominibus hujus-
modi calculi crescunt in ventriculo & intestinis, quemadmo-
dum quibusdam animalibus. Quandoque vero calculus vesicæ
felleæ per ductum choledochum truditur in intestina, & per
alvum emittitur.

LXX. Infecta varia per alvum redduntur, ut anguillæ, la- *Insecta.*
certi, scarabæi, vermes, lumbrici. Quandoque similia iis, quæ
extra nos quoque inveniuntur, quando ipsa animalcula vel eo-
rum semina prius deglutita fuere: vel quandoque omnino aliena,
forsan quod alieno pabulo in nobis excludantur & nutriantur.
Vermes hi vel destructo nido, vel prius necati, imo quando-
que viventes, excluduntur, integri vel frustulatim. *Commodum*
est lumbricos exire ad judicationem. Hipp. a. 438 & 584. Fre-
quentissime infestant pueros pituitosos: nimis autem longum
foret huc omnia conferre, quæ de vermibus in nobis dicenda
sunt.

LXXI. *Alvi fluxus*, ut varia accipit nomina (9 ad 18.), *Alvi fluxus.*
ita ex variis nascitur causis, multaque bona & mala producit
(III. N°. 4°.).

LXXII. Morbi, qui ex alvi profluvio oriuntur, ad hæc gene- *Quid fa-*
ra referri possunt: 1°. qui immediate fiunt in intestinis; 2°. in *ciat.*

tota massa humorum generali; 3°. in partibus firmis; 4°. in spiritibus & mente nostra.

In Intestinis.

LXXIII. Alvi fluxus perseverans corpus ita disponit, ut tandem cogatur continuo deponere alvum, aut in veram lenteriam commutetur. Vel continuo excrementorum transitu una educitur mucus intestinorum, quo latera intestinorum nuda ab omni attactu dolent; unde ventris tormina, & in intestino recto tenesmus, imo irritatione hac inflammantur & exulcerantur intestina, quandoque sphacelescunt: aut nimis laxatum intestinum rectum, continuo egerendi conatu, prolabitur.

In tota massa.

LXXIV. Morbi in tota massa (LXXII. N°. 2°.) ad hæc tria referri possunt: 1°. ad defectum; 2°. abundantiam lymphæ; 3°. ad corruptionem spontaneam.

Defectus humorum.

LXXV. Alvi fluxus id commune habet cum omnibus aliis evacuationibus, quod humoris quantitatem minuat, verum etiam detrahat naturale corpori nutrimentum, sistatque alias naturales excretiones, quarum humiditas ad alvum derivatur. Inde macie, seu atrophia (T. LII. 48 ad 57.) consumitur corpus, & facies fit hippocratica, non tamen præbens tam malum signum quam si talis fiat in phthificis sine alvi fluxu. Vasa minus distenta minuunt corporis naturalem calorem, horrent rigentque propterea, atque sistitur vel minuitur salivæ secretio, unde oris siccitas, difficiliorque deglutitio, urina parcior & magis colorata, supprimiturque sputum; in gravidis defectu pabuli fit abortus, & in puerperis sistuntur lochia & minuitur lac.

Hydrops.

LXXVI. Sæpe, quod mirum videtur, post longas alvi dejectiones generatur hydrops (T. xxxv. 13.), leucophlegmatia, articulorum & partium extremarum tumor œdematosus; quia humores liquescentes minus pressi in laxatis solidis subsistunt: quos tumores aquosos frustra multi conantur purgantibus curare.

Corruptio spontanea.

LXXVII. In corpore, quod continuo privatur suo pabulo, non est mirandum, quod ingesta alimenta, & qui boni inerant liquores, sensim in alienam degenerent indolem: uti in visciditatem, putrilaginem, primis viis sub forma aphtharum adhærentem; vel in corruptelam, quæ generat cacochymiam, halitum foetentem, fastidium, nauseam, inappetentiam, ventriculi cru-

cruditatem, tandemque febrem hecticam, phthisin, pustulas, scabiem, atque pulmonis exulcerationem. Aut si abeat humor in *acrimoniam*, in variis corporis locis post alvi fluxum generantur dolores, cardialgia, capitis, lateris, pectoris, renum, ventrisque dolor, quandoque cum calore, quandoque cum frigore.

LXXVIII. Partes solidæ (LXXII. N° 3.) alvi fluxu vel enervantur, vel inordinate moventur, vel, ob consensum, multa aliena producant. *In solidis.*

LXXIX. Triplici modo enervantur seu laxantur partes firmæ a copiosiori alvi fluxu: 1°. in potentia cohærendi; 2°. in elasticitate seu motu automatico; 3°. in motu animali & vitali. Quippe quæ antea erant tensa & dura atque maxime agentia, fiunt flaccida, mollia, frigida, contenta minus propellentia. *Laxitas.*

LXXX. Post alvi fluxum frequentissime fiunt suffocationes, ventris & intestinorum convulsiones, murmura, alvi inflatio, fastidium, nausea, singultus, tremor, cordis palpitaciones, ex motu turbato in partibus firmis, quia vasa inanita inordinate constringuntur. *Motus turbatus.*

LXXXI. Dum intestina moliuntur majorem evacuationem suo motu inordinato, partes præprimis his cohærentes, vel quæ ex eodem trunco vel plexu nervos habent, in consensum trahuntur: inde difficilis deglutitio, linguæ inflammatio, angina, dyspnœa, singultus, vomitus & similia; quæ omnia mala signa præbent, quia his accedentibus augetur morbus, & non sistitur cum levamine alvi profluvium. *Consensus.*

LXXXII. Neque *spiritus nervorum* & *mens nostra* immunes manent (LXXII. N° 4°). Detrahitur enim aliquid de materia spirituum simul, ut inde debilitentur vires, pori laxati transmittant sudorem colliquativum: si major fiat spirituum inopia, fit animi deliquium, doloris absentia, adipisia, surditas, sopor: quæ omnia mala propterea sunt, si superveniant. Tandem anima ipsa turbatur, fit tristitia, moeror, ira, delirium, prout humores in variam abierunt indolem. Exhaustis denique vel corruptis omnibus, perit æger. *In spiritibus & mente.*

LXXXIII. Perspectis quid generaliter faciat alvi fluxus, faci-

*xus & pur-
gans qui-
bus condu-
cat & no-
ceat.*

cilius erit definire, quoniam in statu alvi fluxus sit permittendus aut cohibendus, & quando purgans sit exhibendum (III. N°. 5.) Alvi fluxus autem accidit & purgans propinatur in varia ætate, tempore, & morbo, quare distinctione opus, ut ordine quodam proponi possint. In his observamus 1°. statum sanum, 2°. morbosum.

*In ætate
varia.*

LXXXIV. Ad statum sanum 1°. referri potest *ætas*. *Infantibus* frequens est diarrhœa & cholera, tempore dentitionis, qua si corripiantur, raro tentantur convulsionibus: moderandus est ille alvi fluxus; non ferunt facile purgantia, nisi mitissima in recens natis, si meconium fuit retentum: ceteroquin omnis alvi fluxus infantibus damnatur.

Pueri autem, infarctione ventris laborantes, non raro lien-teria diuturna corripiuntur, quæ resolventia & alvum laxantia exigit, ut obstruens pituita educatur, & aperiantur oscula lacteorum.

Juvenes & viri facilius ferunt alvi fluxum & purgans. Qui ætatem juvenilem excesserunt, alvi profluvio diuturno obnoxii sunt. aph. 30. Sect. 3.

Senibus vero, ob vires debilitatas, minus conducit alvi fluxus & purgans.

*In tempore
anni.*

LXXXV. Huc quoque pertinent 2°. anni tempora varia. *Ver*, quia corpus facit largius perspirare, & tamen calor aëris minime est urens, raro alvi fluxum generat. *Æstas* autem, calore putrefaciens humores, post ver pluviosum & australe (aph. 11. Sect. 3.) inhibens perspirationem, cholerae & dysenteriae ferax; si vero ver fuit siccum & australe, dysenteriae siccae magis fiunt (aph. 12. Sect. 3.). *Autumnus* frugum ferax humidus & calidus, promovens corruptelam, & inhibens perspirationem, alvi fluxum producere solet.

*In gravi-
dis &
puerperis.*

LXXXVI. *Mulieres gravidæ*, in alvi fluxum incidentes, quia de foetus pabulo nimis detrahitur, & conatus fit egerendi per inferiora, in abortus periculo versantur (aph. 34. Sect. 5.). In *puerperis*, partu antecedenti, & lochiorum fluxu nimis debilitatis, alvi fluxus periculosus: & quamvis lochia subsistant, neque alvi fluxum, neque purgans ferunt; quoniam restitans
san-

sanguis in vasis uteri hac via non evacuatur.

LXXXVII. In omni morbo (III. N°. 5.) fieri potest alvi fluxus, & dari potest purgans, quare hi omnes essent describendi, ut sciamus, quid mali & boni præstent, quod vetat hujus Compendii brevitās. Ne tamen pars hæc utilissima relinquatur intacta, præcipuos morbos ordine quodam delibabimus: in quo proponemus 1°. morbos liquorum; 2°. partium firmarum & organorum; 3°. eos, qui ad mentem nostram referuntur; 4°. causas externas morbum inferentes.

LXXXVIII. Ad humores in nobis 1°. refero aërem, seu flatum, quemadmodum (64.) dictum est. Si aër in intestinis contentus inordinato motu intestinorum auditur, sæpe idem motus contentos reliquos humores ejicit. *Quibus febricitantibus ruētus adsunt, & flatus, strepitus, ac elevationes ventris, his fit alvi exturbatio.* H. a. 533. Quibus vero frequentes ventris flatus, ut in hystericis, hypochondriacis, aut tympanitide laborantibus, purgantia his augment malum, multaque tormina inferunt, cum augment motum illum inordinatum, non vero tollunt flatuum causas.

LXXXIX. *Cacochylia, cacochymia, & cachexia*, etiam si frequentissime eundem morbum indicent, quoad alvi fluxum, & dandum purgans, distinguenda sunt. Nam si ex ingluvie, vel alimentis pravis ingestis, alienus humor sit collectus in primis viis, conducit, alvi fluxu vel medicamento dato, corpus ab inutilibus his seu *Cacochylia* liberare.

XC. Si vero *Cacochylia* hæc, vel & alii crudi humores (T. xxxix. 4.), *Cacochymiam* prodixerint circa has partes, quod cognoscimus ex signis traditis (T. xxxix. 5 & 6.), sæpe præmittendum præparans, & post educationem corpus roborandum, ne novam *cacochymiam* cumulet: sæpe etiam sine educatione præcedente melius succedit curatio, modo restaurentur vires, contenta primarum viarum præparantes.

XCI. Tandem corrupta *cacochymia* in sanguinem delata, totum corpus reddit *Cachecticum*: hinc dolores gravitatemque in variis partibus, uti in capite, pectore, lumbis, præcordiis excitat, qui non raro alios mentiuntur illarum partium dolores; sed

ex

ex præcedentibus causis cruditatem generantibus, atque adjunctis signis cachexiæ, a reliquis distinguuntur. Purgantia perfectam curationem non præbent: 1º. quia ex massa sanguinis purgans istud corruptum non satis commode educit; 2º. &, quamvis educatur, non tamen tollitur morbi causa, quæ erat deficiens actio: quare post educationem ventriculi coctio est promovenda stomachicis, atque in reliquo corpore perfectior elaboratio est præstanda, roborantibus exercitiis, calefacientibus cardiacis; & denique præparatus humor evacuandus per diaphoresin.

3. A lymphæ.

XCII. Humores copiosius collecti *aquosi*, uti in hydrope, leucophlegmatia, & œdemate, quomodo & quibus purgantibus curantur, dictum est (T. xxxv. 53.) *In his, qui a hydrope detinentur, si aquositas per ventrem ad vesicam aut ventrem fluat, solutio fit.* Hipp. a. 446. *Hydropicis circa venas aqua in alvum prolapsa* (Hipp. a. 567. & aph. 14. Sect. 6.) *solutio.* Sed in hydrope post morbos acutos, ex laterum mollitudine, incipiente, alvi fluxus non minuit morbum (vid. Hipp. a. 566). Quare necesse est, ut Medicus distinguat in hydrope adjunctas causas, antequam definit, an alvi fluxus juvet, vel purgans conducatur: si enim incidit in alvi fluxum, qui detumescere facit corpus, & vires auget, bonum est; sed ex obstructis mesenterii glandulis, colliquatione humorum, atonia vasorum, mortem instare denotat. Purgantia, quæ talem lympham præprimis educunt, *Phlegmagoga* dicuntur.

4. A pituita.

XCIII. *Si a pituita alba occupato, alvi profluvium vehemens accedit, solutio fit.* Hipp. a. 446. Si scilicet viscidum viribus corporis auctis solvitur & expellitur: si vero non minuatur viscidum, dum fluit alvus, vel si cum alvi egestionem simul minuuntur vires, talis fluxus nocet. Neque *purgantia phlegmagoga* dicta multum præstant, nisi præcedat pituitæ resolutio, cum stimulo purgantis pituita tenax, in inertibus & laxis vasis stagnans, excuti nequeat: quod vero phlegmagogis sæpe multum pituitæ educatur, id arguit, eam præexistisse in primis viis, sed non probat, illam ex tota sanguinis massa depromptam esse. conf. T. XL.

XCIV.

XCIV. In bilis, tam flavæ, quam atræ, evacuatione & 5°. *A bile.*
 ductione, summo judicio opus, ne decipiamur, aut perversè
 judicemus: nam *Cholagoga* ex flavedine excrementorum, & *Me-*
lanagoga ex nigredine eorum dicta sunt, quamvis neque bilem
 flavam, neque atram ducant (22 & 51.). Neque semper condu-
 cit in morbis biliosis alvus ut fluat, vel ducatur. *Mala est ex*
morbo regio fatuitas. Hos voce privari, sentientes tamen esse con-
tingit: fortassis autem & alvus male his afficitur. Hipp. a. 539.
 addit: *Velut contigit Hermippo, & mortuus est.* Hipp. a. 474. *Dy-*
senteria, si ab atra bile inceperit, letalis est, aph. 24. Sect. 4. Quan-
 doque autem conducit biliosis & atrabilariis bilem talem ege-
 rere (conf. T. LII. 47 & T. XVII. 44.). Decernendum ita-
 que, si congesta sit bilis corrupta in primis viis, vel & vesica
 fellea & ductu choledoch, nisi educatur sponte, vel medica-
 mento, in diram dysenteriam, & alia mala incidet æger: sed in
 hepaticis per purgantia irritantur crabrones: neque juvat spon-
 tanea biliosa dejectio semper; sæpe enim exesis vasis, & colli-
 quato hepate, talia prodeunt. Atque atra bilis turgens & cor-
 rupta, per alvum deposita, sæpe incurabilem alvi fluxum pro-
 duxit.

XCV. Si naturalis potentia cohærendi inter particulas nostro- 6°. *A col-*
 rum humorum minuatur vel extinguatur, illi humores, qui *liquatione*
 antea erant crassi & cohærentes, fiunt ita tenues & tam parum *chronica.*
 cohærentes, ut per minima oscula effluant. Talis status a Me-
 dicis vocatur *Colliquatio*, quæ, cognitionis & curationis ergo, in
chronicam, & *acutam*, potest distingui. Si minori corporis mo-
 tu ingesta minus compacta & elaborata non acquirunt in no-
 bis eam naturalem cohæsionem, cruda manent, & dein tenuia
 atque liquefacta (T. XXXIX. 7. N°. 2.): & ab eadem causa boni
 humores sensim quoque liquefcunt. Ex utrisque his tandem *a-*
crimonia frigida (T. XLV. 60.), & *acida* (T. XXXVIII. 50.): quæ,
 si usque in succum nervosum fertur, morbos *catarrhales* pro-
 ducit, & in his regionibus *scorbutum*.

XCVI. In *colliquatione acida* primarum viarum perseverans *Acida.*
 alvi fluxus copiam crudorum arguit, & debilitatem viscerum:
 roborantibus, condientibus, aromaticis & calefacientibus com-

perfcendus. Alvi ductio femel duntaxat celebranda (T. xxxviii. 52.).

Catarrhali.

XCVII. Colliquatum iftud acre, præprimis poft perfpirationem prohibitam, in corpore retentum, fuccoque nervoso (T. xlv. 59) receptum, fi feratur ad alvum, cum torminibus, & fine levamine, copiofiores quandoque egeftiones concitat; cum naturalis huic materiæ eft via per cutem exhalare, vel cum urina emitti. Purgantia levamen aliquando videntur adferre, fed deinceps majori malo implicantur ægri, a præcedenti alvi ductione debilitati.

Scorbutica.

XCVIII. Scorbutus frigidus fi alvi fluxum concitat, femper magis debilitat, & purgantia fcorbuticis non medentur, quoniam debilitant, non vero corrigunt, aut expellunt acre fcorbuticum; quod fpecificis fuis erat emendandum, & auctis corporis viribus fubigendum & expellendum.

7°. *Colliquantio purida.*

XCIX. In fine morborum acutorum, fi humores convertuntur in putrilaginem (T. xxxvii. 7.), quæ cognofcitur fignis traditis (T. xxxvii. 10 & 11.), alvus fæpe copiofe deponit excrementa foetentia (53.), fplendentia, meraca, poft quam evacuationem plerumque moriuntur. In tali humorum ftatu fi detur purgans, non erit in Medici poteftate eam fiftere hypercatharfin.

Fluxus hepaticus.

C. Non multum differt a præcedenti *fluxus hepaticus* dictus, qui poft corruptum hepar oritur, quando hepatis parenchyma colliquefactum cum bile corrupta ducitur per ductum choledochum in duodenum: qui malignum hunc humorem, inftar loturæ carnis corruptæ, conantur purgantibus evacuare, mortem invocant.

8°. *In pure.*

CI. In fuppuratis modicam habere alvi egeftionem, falutare; liquida vero alvus vel pus egerens, nifi ex abfcelfu vel ulcere primarum viarum, ægrum interimit. *Suppuratis pulmonem per alvum pus fcedere, lethale eft.* Hipp. a. 564. conf. Hipp. b. 12 & 15. Talis enim alvi fluxus detrahit vires, indicat puris colliquationem, & facit evacuationem, quæ puri non conducit; hoc enim commodius vel ex ipfo ulcere, & abfcelfu, vel per urinam aut fputum, emittitur. Ex his fatis conftat, minime tutum

tum esse parotidibus vel empyemate laborantibus propinare purgans; neque istis, qui pus exspuunt, statim enim supprimitur sputum.

CII. *A tabe occupato alvi profluvium accedens, lethale est.* aph 9°. *In ta-*
 14. Sect. 5. *Quibuscumque tabe laborantibus capilli de capite fluxe-*
rint, hi alvi profluvio accedente moriuntur. aph. 12. Sect. 5. Quo-
 niam talis alvi fluxus denotat colliquationem, & summam de-
 bilitatem in villis motricibus. Colliquefacta ea materia si pur-
 gantibus derivetur ad intestina, non erit amplius in Medici po-
 testate, talem sistere alvi fluxum.

CIII. Altera pars horum morborum, in quibus alvi fluxus *In mor-*
 est observandus, ad evacuationes, tam naturales, quam mor- *bis eva-*
 bosas & artificiales, reduci potest. Quia vero per alvum solum *cuatiuntur.*
 modo evacuantur naturaliter ea, quæ ab alimentis indigestis
 relinquuntur, & crassa recrementa humorum eo confluentium;
 si igitur alvi fluxus fiat, vel purgantibus sollicitetur, id, vel ex
 tota desumitur massa, vel de aliis evacuationibus detrahitur.
 Ut sciamus, num permittendus & excitandus sit alvi fluxus, vel
 cohibendus, hæ regulæ sunt observandæ: 1°. num alia evacua-
 tio sit minor aut suppressa; 2°. num copiosior sit & ita maneat,
 aut minuatur.

CIV. De sanguinis fluxu ætum est (T. xxxii.), si ex naribus *Sanguis*
 sit copiosior, sed suppressa per venæ sectionem, nisi purgetur *nis.*
 æger, recidivare solet. *In sanguinis eruptionibus viscosa egestio ni-*
gris variegata, maligna est, maxime autem valde albidis. Hipp. a.
 586. & Hipp. a. 482. *Affectiones, quæ quinta die sanguinem lar-*
ge fundunt, sexta insuper riguerunt, septima perfrigeratæ fuerint,
& repente recalescæ, in his alvi male afficiuntur. Hipp. a. 552.
Si a quarta die sanguinis fluxus fiat, diuturnitatem significat, &
alvus erumpit, & crurum tumores. Hipp. a. 576. *Quibus in fe-*
bribus sanguinis multitudo erumpit undecunque, his in refectionibus al-
vi humectantur. aph. 27. Sect. 4. & Hipp. a. 534 & 553. Ex his
 & multis aliis observationibus colligere possumus, alvi ductio-
 nem, minuendo impetum, sistere hæmorrhagiam; alvi vero
 fluxum in hæmorrhagiis ex acrimonia vel colliquatione nocere;
 alvum laxari in acutis, si præcedenti hæmorrhagia corpus fuit
 refrigeratum.

In hæmoptoicis non conducit alvum ducere.

In hæmorrhoidibus alvum laxantia adhibenda, cavendum vero ab aloëticis.

In mensibus, rite fluentibus, cursus non est turbandus purgantibus: in iis autem suppressis sæpe valet purgans (T. xxxiv. 25.).

Ita quoque in lochiis; sed in iis suppressis minus valent purgantia. Diarrhœæ infestæ sunt puerperis, febre maligna correptis; quamvis nonnulli statuunt, hac via evacuari sanguinem.

Urinæ.

CV. Urina si non procedat, maxime cum multa cruditate in primis viis, facilius ducitur purgantibus quam diureticis. An vero diabetes curanda sit purgantibus, non caret dubio. *Mictio noctu multa contingens, modicam alvi egestionem significat.* aph. 83. Sect. 4.

Sudoris.

CVI. Alvi fluxus cum sudore semper malus. Alvi fluxus & purgans sudorem & insensibilem perspirationem minuunt. Cavendum a purgantibus in recte perspirantibus, aut si crisis fiat per sudorem: malam enim faciunt metastasin.

Salivationis & sputi.

CVII. Ptyalismus purgantibus & alvi fluxu sistitur: sed malignus eo delatus humor, & medicamenti salivantis virtus non raro multa tormina excitat. *Sputum* etiam supprimitur iisdem, sed semper cum ægri damno (conf. 102.).

In morbis solidorum.

CVIII. Altera pars divisionis (Lxxxvii. N°. 2.) complectitur morbos firmarum partium: qui sunt 1°. generales, 2°. speciales seu organici.

Generalibus.

CIX. Quia morbi hi in prima hujus parte traduntur, nostrum ordinem utcunque in alvi fluxu & ductione persequemur. Occurrunt primo morbi, quæ referuntur ad nexum partium firmarum.

In nexu vario.

CX. In *Vulneribus* raro alvus est ducenda, quia subsequente hæmorrhagia plerumque nimis eductum est: in *Contusione* vero & *Combustione* ad minuendum impetum conducit alvum ducere antiphlogisticis. *Rigida* solida laxantur alvi ductione & fluxu. In *Debilitata* cohæsione, *Laxitate* & *Inertia*, neque alvi fluxus aut ductio juvat. Sed in *Elasticitate* & *Contractione* profunt. *Sicca* solida humectantur his, & *Humida* fiunt uliginosa.

CXL

CXI. *Acceleratus motus & major temperatur alvi egestionem; In motu nam morbi capitis a sanguinis impetu versus cerebrum nati, su- maiore.* perveniente alvi fluxu solvuntur, & purgans refrigerans multa bona præstat (conf. T. xxiii. 5 & T. xlv. 15.), & temperatur iisdem calor (T. xlix. 19.)

CXII. Præter excrementa varia recensita (19 ad 70.), quæ *Acuterum.* bonum & malum portendunt in *acutis*, sunt sequentia.

1°. Lienteria in acutis, mala.

2°. Alvi copiosior dejectio post anxietatem & rigorem, bonum, si levamen adfert.

3°. Febres ardentes in senibus judicantur alvi fluxu.

4°. *Dysenteriae siquidem cum febre invaserint, aut variis alvi egestionibus, aut cum hepatis inflammatione, aut præcordii, aut ventris: aut quæ dolorosæ fuerint, aut cibos intercipiunt, sitimque inducunt: hæ omnes male sunt.* Hipp. a. 509.

5°. *Alvi egestio pura superveniens, solvit febrem acutam cum sudore.* Hipp. a. 589.

6°. *Quibus ardor fit, & ad egressas egestionem alvi, insuper exsudent, his febris exacerbatur. Ex alvis liquidis perfrigeratio cum sudore, mala.* Hipp. a. 589.

7°. Qui præcipiunt, dandum non esse in acutis purgans ante septimum diem, vel intelligunt purgans forte, vel contrarian- tur experientiæ. At diarrhœa, in principio ardentium orta, com- pescenda est.

8°. In acutis, putridis & malignis alvi fluxus valde malus censendus.

9°. In morbis autem acutis pectoris, uti pleuritide, peri- pneumonia, alvi fluxus & purgans nocet; nunquam enim bo- na a pectore ad alvum metastasis (T. xvii. 32. N°. 4.): nisi pe- ctus doleat ob consensum (T. xvii. 38.).

CXIII. Motus minor, quum ex variis nascatur causis (T. xxi. *In motu minore,* 2 & T. l. 3.), quandoque alvi fluxu curatur & purgantibus, quandoque major fit debilitas. Qui ex humorum fit abundan- tia, tollitur & alvi fluxu, & purgantibus, modo simul non ex- hauriuntur vires. Sed motus minor ex defectu humorum, aut spirituum, vel ex laxitate & inertia solidorum ab alvi fluxu

augentur : purgans vero quandoque stimulo suo & resolvente virtute levamen in his adfert, præprimis si sit inviscatus humor.

*In motu
inordina-
to.
Convul-
sione.*

CXIV. In motu inordinato duos complectar morbos: 1°. qui ad *convulsionem* referri possunt; 2°. qui ad *febres*.

CXV. Si *Convulsio* fiat ex consensu (T. xxx. 10.), alvi modica evacuatio levamen adfert, imo prævenit convulsionem. *Quibus in dentitione alvus amplius subducit, minus convelluntur, quam quibus parum.* Hipp. a. 590. Sydenham autem observavit quandam speciem cholerae infantibus dentientibus funestam, quæ quoque purgantibus exasperatur. Talis alvi fluxus in dentientibus facile sedatur hypnotico. Viscerum obstructione laborantes a purgante dato quandoque convelluntur. Convulsio a cerebri oppressione alvi fluxu & purgante solvitur. Hystericorum & hypochondriacorum, & eorum, qui mobilitate laborant, convulsiones exasperantur purgantibus, & ab exhibito purgante in convulsiones facile incidunt: sed alvus laxa servanda resinosis & gummi aromatico cum sale polychresto. Singultus ab acrimonia in intestinis compefcitur purgante anodyno.

In febre.

CXVI. Quoniam varia sunt febrium genera, ut continua, remittens, intermittens, & symptomatica, & ex prævalenti symptomate vocata, determinari nequit, num alvi fluxus & ductio conducat vel noceat (conf. T. LII. 40.).

*In morbis
organicis.*

CXVII. Speciales morbi organorum (CVIII. N°. 2.) distingui possunt in has quatuor classes: 1°. capitis, 2°. pectoris, 3°. ventris, 4°. cutis & extremorum.

Capitis.

CXVIII. Omnes *morbi capitis* maxime consentiunt alvo (T. xvii. 30.), & purgantia in iis multum valent: quare in cerebri quavis compressione (T. xxiv. 3.), apoplexia, comate, caro, lethargo, cephalalgia, concussione cranii, humore acri hærente in cranio (T. xxx. 6.), impetu majore ad caput (T. xxxii. 7 & T. XLVI. 13.), ratione divulsionis (T. XLVI. 18.), salutare, si alvi fluxus fiat, aut exhibeatur purgans. *Oculorum* Inflammatio & lippitudo optime compefcitur alvi ductione. *Oris* autem morbis minus præstant; *aphthis* enim laborantibus, neque alvi fluxus, neque ductio, conducit, nisi in fine, ut crusta separata

ta educatur, & tunc modica debet esse alvi egestio. *Faciei* morbi alvi ductione minuuntur; in *Erysipelate* vero *faciei* bululoso & herpete infantum non sum ausus purgans propinare, quamvis nonnulli præcipiant.

CXIX. Dyspnœa, asthmate, pleuritide, tussi, aut pectoris *Pectoris.* dolore laborantibus non conveniunt purgantia aut alvi fluxus (T. xvii. 32. N°. 4.). Si autem isti morbi fiant ex cacochylia, vel hepatitide, multum juvant, quod ex adjunctis signis est judicandum. In *anginosi*, & bronchocœle (T. xxxv. 26.), cum fructu exhibentur purgantia.

CXX. Ventris morbi, quia referri possunt ad tria organa *Ventris.* affecta, & in iis iterum morbi varii, & quia prope adjacent ea viscera huic evacuationi, accuratiore & longiore indagine sunt morbi eorum proponendi: ex his autem præcipuos delibabimus.

CXXI. *Alvi fluxus* varius, quandoque purgans requirit, *Diarrhœa.* quandoque respuit. *Diarrhœa* (10) generalis intelligitur ex dictis (83 ad 119.): vetat omnia acriora purgantia; & si purgante opus, eligenda, quæ post operationem adstringunt. Laudantur Rosæ pallidæ, Tamarindus, Myrobalani, Agaricus; sed palmam præripiunt Rhabarbarum parum tostum in substantia, Mechoacanna, & Hypecacoanha.

CXXII. *Lienteria* & *Cœliaca passio* (14.) an permittenda, an *Lienteria.* vero purgante eget, ex dictis (28 ad 40.) intelligi potest.

CXXIII. *Cholera* etiam (15) ex alvi fluxu bilioso (49 ad 51.) *Cholera:* peti potest.

CXXIV. *Dysenteria* autem (12 & 16.) ob adjunctum do- *Dysente-* lorem ventris, & multa alia mala, sæpe specialem curationem *ria.* exigit, atque non semper idem genus causarum dysenteriam excitat; quare, quæ methodus ab uno summopere laudatur, damnatur ab altero: ut igitur has tricas removeamus, quædam genera proponenda.

CXXV. *Sanant Podagricos optime dysentericæ si successerint: Ab acri-* *podagrigo.* sed & aliæ eliquationes valde profunt, quæ ad infernos locos repunt. Hipp. a. 498. Si vero simul debilitetur æger scito malam fuisse factam metastasin, præprimis si simul fiunt anxii. Tentarunt quo-

quoque multi purgantibus materiem podagricam per alvum exturbare; sæpe inducias præbent, sed tandem paroxysmus corpus debilitatum aggrediens, non raro rapit hominem. Quæ dysenteria auxilium adfert, non eget curatione; sed si ex mala fiat metastasi, ad cutem & extrema revellendus est impetus.

*A lymphæ
acri.*

CXXVI. *Lienosis Dysenteria superveniens, bonum.* aph. 48. Sect. 6. *Qui Lienosi a Dysenteria corripuntur, his longa superveniente Dysenteria, hydrops supervenit, aut intestinorum lævitas, & pereunt.* aph. 43. Sect. 6. Si enim hac via evacuetur lymphæ acris, extincta scaturigine, bonum; sed si maneat continua colluvies, post exhaustas fere omnes vires, vel intumescit æger hydrope, vel hæctica consumitur. Talis alvi fluxus frustra tentatur rhabarbaro & opio, sed Roborantibus & Antisepticis sensim compescendus alvi fluxus.

*Ab atra-
bile.*

CXXVII. *Dysenteria si ab atra bile inceperit, lethale.* aph. 24. Sect. 4. Cum exesa vasa, & atram bilem corruptam, Medicus sanare nequit, neque magna dosi opii vel diascordii temperare; si vero detur purgans, eo citius perit æger.

A flatibus.

CXXVIII. *Dysenteria sicca (16 & 64.) a purgantibus intenditur, sed potu multo feri lactis & ejus injectione, ut auferatur irritans, dein compescito motu hypnoticis, & derivatione per Diaphoretica, diu continuata, sanatur.*

*A materia
febrili.*

CXXIX. *Febris continua & intermittens, symptomatice ad alvum deponens materiem (116) cum dolore, non caret periculo. Dysenteria, siquidem cum febre invaserint, malæ sunt.* Hipp. a. 509 Nam de emunctoriis naturalibus pro crisi febrium derivat alvi fluxus materiem; ficcatur etenim cutis, & urina parce procedit: neque bona crisis, quæ fertur ad interiora, aut quæ fit cum multa molestia, uti in Dysenteria, censetur. Multi ex febre dysenterica moriuntur, cum maxima est in curatione difficultas: nam si cohibeatur adstringentibus, summa anxietas; si expellatur rhabarbaro, vel hypecacoanha, vel alio purgante, febrilis materia eo versus delata, plura tormina inducit; neque materia febrem excitans eliminatur, sed quæ corrupta fuit a præcedente febre: quamvis mitescere videatur dato hypnotico, post purgantis operationes, infideles sunt induciæ, nam cum febris

bris exacerbatione recrudescent tormina & dejectiones : quare post semel exoneratam alvum, ne contineatur colluvies in intestinis, omni ope nitendum, ut curetur ipsa febris, & ut materia per febrem nata derivetur ad cutem.

CXXX. Quæ autem dysenteria ex malo succo, vel in in- *Ex caco-*
testinis hærente, vel eo delato ex adjacentibus vasis, concita- *chyliæ.*
tur, repetitam alvi ductionem exigit, quod purgans magis resolvens, quam postea adstringens esse debet.

CXXXI. Tandem intestinorum sæpe generatur ulcus, cu- *Ex ulcere.*
jus irritamento sollicitatur alvus ad frequentem dejectionem; in quo casu Practici experti sunt, fumum terebinthinæ multum præstare; sed tormina augeri ex purgantium usu. Præstantissimum erit injecto clysmate parvâ copiâ, & indito suppositorio parvo, si ulcus sit in intestino recto, consolidare ulcus.

CXXXII. *Colica & Iliaca passio*, etiam si ex dolore locum ventris, *In ventris dolore.*
ubi vel hæret intestinum Colon vel Ilium, occupante traxit nomen, usus tamen obtinuit ex aliis adjunctis symptomatibus hos duos distinguere morbos.

CXXXIII. Hodie enim omnes dolores, loca ventris occu- *Colico,*
pantes, ubi hærent crassa intestina, ad colicam passionem referuntur; quare cardialgia, uteri, renum, vesicæ, hepatis & lienis dolores, non raro ad colicum dolorem referuntur; qui quoad curationem sunt distinguendi. Intestina autem tenuia & crassa & mesenterium a multis causis dolere possunt (vid. T. xvii.). Harum præcipuas delibabimus, ut constet, num alvi fluxus & purgans conducat vel non.

CXXXIV. Dolent intestina ab omni acri vel duro in cavi- *Ab acrimonia in intestinis,*
tate eorum hærente, qui dolor non compescitur, quamdiu talia ibi permanent: quare hujusmodi dolores alvi ductione, clysmatibus diluentibus, vel, si sit acidum rodens, carminantibus & aromaticis compescuntur; & alvi fluxu cacochyliam evacuantem liberantur.

CXXXV. Ventris autem dolores ex *Consensu*, quemadmo- *Ex consensu.*
dum in dolore nephritico, commotione menstruantium & parturientium, in passione hysterica & mobilitate solidorum, ex-

sperantur purgantibus, neque levantur spontaneo alvi fluxu; hinc forsan invenere Practici, mitescere colicam passionem, tinctura Succini, Zedoaria, balsamo Peruviano, & anodynis (conf. T. xxvi.).

Ex affe-
ctione ner-
vorum me-
senterii.

CXXXVI. *Mesenterii Nervi*; qui ibidem multos faciunt plexus, si vel Inflammatione, vel Erysipelate, vel Rheumatismo afficiuntur, atrocissimos dolores inferunt, non raro convulsiones & paralyfin producentes, qualis tunc vocatur *Colica Pilonum*. Si insuper quædam fibræ ventris vehementer tenduntur, *Chordæ* vocatur, quasi chorda per ventrem esset tensa: frustra moliantur abigere talem dolorem purgantibus; ea enim exhibita *volvulum* concitant: sed fomentis laxantibus ad ventrem, clysmatibus emollientibus sine stimulo, imo instituta venæ sectione quandoque curatur.

Intestino-
rum In-
flammati-
o & erysi-
pelas.

CXXXVII. Qui *Colicus dolor fixus* est in ventre cum calore, siccitate, pulsu duro & siti intensa, ab *Inflammatione* vel *Erysipelate intestinorum* oriri timor est, a nonnullis tamen vocatur *Colica convulsiva*. Cuncta in colico laudata medicamenta & alvum ducentia respuit, sed communi methodo, in inflammatione tradita (T. xi.vii.), curatur.

Iliaca.

CXXXVIII. *Passio iliaca*, *volvulus* & *miserere mei*, nominata, ab iisdem oritur causis, sed majoribus & gravioribus, nam dolor statuitur vehementior, cui supervenit vomitus vehemens, ipsa intestinorum contenta ejiciens; imo, ut nonnulli referunt, clysmata & suppositoria indita ano. Accusant plerumque intestinorum *Nodum*, vel *Ingressum* unius partis intestini in aliam: quapropter non dubitant propinare globulum plumbeum, vel aliquot uncias argenti vivi, quod extricaret intestinum.

Notha.

CXXXIX. At Inflammatio aut intestinorum compressio, ut in prolapsa hernia, vel infarctio ab excrementis duris, totum tractum intestinale in motum inversum concitat, *Iliaca Notha* dicta, quæ præcedentia omnia respuit.

Vera.

CXL. Si febris materia maligna ad intestina delata, cum dolore ventris concitat contentorum omnium dejectionem per os, dirissimus est morbus, ex quo pauci evadunt; & quo magis dispergitur per alias partes, eo pejor. *Ex volvulo vomitus, aut singul-*

gultus, aut convulsio, aut delirium, malum. aph. 10. Sect 7. *Volvulus vomitus & surditas, malum.* Hipp. a. 568. *Ex volvulis graveolentibus in febre acuta, præcordiis sublimibus diutius permanentibus, abscessus circa aures oborti occidunt.* Hipp. a. 485. (conf. Hipp. a. 254 &c.). Optime compefcitur fale alcalino cum succo citri in falem neutrum converfo, cibo pauco, potu antiphlogiftico, & fomentationibus ventris: purgantia vero convertuntur in vomitoria, & crabrones irritant.

CXLI. Neque minor est *morborum ventriculi* proventus, qui *In morbis purgantia* indicat & vetat, quam ex intestinis: *cardialgia enim ventriculi.* sola & præcordiorum anxietas (T. LII. 58 ad 60.), ex multis causis nata, hoc fatiſ declarat. Affici quoque poteſt viſciditate, cruditate, appetitu vario, & denique a morbis in lateribus ventriculi & partibus adjacentibus, in quibus omnibus cum judicio purgans eſt præſcribendum.

CXLII. Quoniam ex *Liene, Omento, & præprimis Hepate,* *Hepatis & lienis.* facilis eſt via malignorum humorum verſus intestina, eorum organorum morbi non raro alvi fluxu & purgantibus curantur.

CXLIII. Alterum vero in ventre regnum, *urinæ confectio- Urinæ or- ni & evacuationi dicatum,* minus exigit purgantia, quia inde *gana.* via minus eſt patens: interim tamen alvus laxa, & blanda alvi ductio, opitulantur nephriticis.

CXLIV. Neque plus præſtant, tam in viris, quam feminis, *Genera- ſi organa generationis morbo obſeſſa ſunt; plus ſæpe damni,* *tionis or- quam emolumenti utero laborantibus adferunt purgantia.* *gana.*

CXLV. *Cutis morbi,* uti puſtulæ, ſcabies, pruritus, vario- *Extrema- læ, morbilli,* non raro tentantur purgantibus; niſi autem ſca- *rum & turigo horum ſit in primis viis, ſemper noxia ſunt,* *cutis.* quia perverſam faciunt metaſtaſin, cujus materiam poſtea multo molimine ad cutem reducimus. Quod quoque verum eſt in morbis articulorum & extremarum partium.

CXLVI. Morbos, qui ad *Mentem* referuntur (LXXXVII. N°. 3.), *Mentis morbi.* hoc loco referam ad duo genera. 1°. Continebit morbos mentem alienatam indicantes. 2°. Qui referuntur ad ſenſum.

CXLVII. Quæcumque *Inſania* concitatur, vel ab inflamma- *Delirium,* tione meningum, motuque aucto ad caput, vel & metaſtaſi hu-

morum mala ad cerebrum, huic alvi fluxus superveniens bonum; inter cerebrum enim & alvum maximus est consensus (T. xvii 30.). *Ab insania dysenteria, bonum.* aph. 5. Sect. 7. Modo tali evacuatione revocetur impetus a capite; quod cognoscimus ex dictis (T. xlvi. 13.), aut detrahatur morbosus humor: nam in *Phreniticis alba alvi egestio, malum.* Hipp. a. 472. In debilitatorum autem insipientia (T. xxiii 23. & T. lii. 62. N°. 2.), neque conducit alvi fluxus, neque purgans.

*Sopor &
surditas.*

CXLVIII. Quemadmodum dictum in delirio, ita etiam in *sopore, stupore, surditate*, & similibus sentiendum ex superveniente alvi fluxu. *Nihil plus adversus surditatem quam biliosa alvus potest.* Cels. 70. & Hipp. a. 587. *Quibus in febris aures obsurduerunt, his sanguis e naribus effusus, aut alvus exturbata, morbum solvit.* aph. 60. Sect. 4. & Hipp. a. 540 & 446. *Ex surditate ac torpore, de naribus aliquid destillare, difficultatis aliquid habet: vomitus his conveniet & alvi turbatio.* Hipp. a. 484. 446. 553. Sed non omnem alvi evacuationem bonam, esse ex sequentibus constare poterit. *Soporosis torpefactis liquida egestio pessima.* Hipp. a. 586. *Post modicam sanguinis eruptionem & nigrorum egestionem, in acutis surditas, malum.* Sanguinis egestio in his perniciofa, verum surditatem solvit. Hipp. a. 482 & 552. *Quibus sopor fit spumosis prodeuntibus, his febris exacerbatur acuta.* Hipp. a. 478. *Malum alvi profluvium valde rubicundum.* Hipp. a. 537. *Suppuratis surditas oborta cruentam egestionem significat: his ad finem nigra prodeunt.* Hipp. aph. 563.

*Ab allatis
causis ex-
ternis.*

CXLIX. Tandem (Lxxxix. N°. 4.) a rebus externis applicatis vel ingestis si concitetur alvi fluxus, non semper idem præfagium præbet. Ex multis pauca eligam: 1°. contagium, 2°. medicamenta.

Contagium.

CL. In *morbis contagiosis*, qui *volatilem* habent materiem per aërem dispersam, uti in peste, multisque morbis epidemicis & endemicis, quoniam ad putredinem (T. xxxvii.) accedunt, raro cum levamine alvus fluit: atque in his purgantia nocere notavit Sennertus Tom. 1. 702. Materia enim volatilis recepta melius per diaphoresin expellitur. Sed virus per attactum coinquinans, ut est materia luis Veneræ, melius per alvi ductionem evacuatur.

CLI.

CLI. Medicamenta alvum ducentia, vel sunt *attenuantia* seu *Medica-resolventia* generalia, vel *alvum ducentia*, ad quæ quoque re-*menta.* ferri possunt *vomitória*, quia non raro alvum quoque laxant.

CLII. Quatenus medicamenta *alvum ducentia* prosint & no-*Superpur-* ceant, in superius dictis disputatum est; sed monere restat, ea-*gatio.* dem hæc quandoque producere *Hypercatharsin*, quæ non raro Medici prudentioris auxilio eget. Nam purgantium dosis mediocris quandoque hypercatharsin inducit in phthificis, visceribus corruptis, diarrhœa, cholera, atra bile turgente, aut putridis humoribus laborantibus; imo mobilitate laborantes ex minima dosi in superpurgationem quandoque incidunt cum multis torminibus. Sed vel fortiora purgantia aut majori dosi propinata, periculosissimam producunt hypercatharsin. *Convulsio ex elleboro, lethale. aph. 1. Sect. 5. Hypercatharsi convulsio aut singultus superveniens, malum. aph. 4. Sect. 5. Si senioribus nimium purgatis singultus superveniat, non bonum. aph. 4. Sect. 7. A purgantis potione convulsio, lethale. aph. 25. Sect. 7.*

CLIII. Si autem ex inscitia vel imprudentia, vel errore, per *Curatio.* datum purgans excitata fuit *Hypercatharsis*, istud 1º. multa potione diluente est eluendum; 2º. infringenda vis purgantium acidis ingestis; 3º. denique concitatus tumultus opio, aromaticis, & roborantibus est sedandus. Si vero indicatur purgans in iis, in quibus ex mediocri dosi fieri solet hypercatharsis, purgantibus anodynum aliquod est admiscendum.

CLIV. In *alvi fluxu generali* restat descriptio curationis (*III. Curatio* Nº. 6.), quæ variis auxiliis obtinetur, prout causæ alvi fluxus va-*generalis.* riant, uti ex superius dictis constat. Ut autem specialior & accuratior habeatur auxiliorum cognitio, præcipua horum percurremus.

CLV. Omnis alvi fluxus, ex cacochyliâ vel humore acri in *Per pur-* intestinis hærente, *purgans* exigit, ut expellatur: cavendum ne *gans.* nimis forte sit, & ut postea roboret (121.); vel si visciditate intricatum hæret acre, cassia, tamarindus, syrupus cichorei cum rheo, sal polychrestus, & similia resolventia plus valent: imo aloë & alia fortiora purgantia resolventia compescunt *Lienteriam* (31.). Noxia vero sunt phthificis, cholerae, alvi fluxui

ex dentitione, & febris continuæ, aut putredini.

*Per re-
solventia.*

CLVI. Si alvi fluxus copiosior fiat obstructis osculis lacteorum, resolventibus viscidum, seu aperientibus oscula, compescetur alvi fluxus.

*Per stimu-
lantia &
roboran-
tia.*

CLVII. Quoniam ad absorbendum ex intestinis non solum requiritur præsentia liquorum, & oscula patentia, verum etiam motus & potentia in villis intestinorum, ut propellatur ingressus liquor ex absorbentibus in eorum vasculorum trunculos, medicamenta stimulantia, calefacientia, moventia, aromatica, cum quadam adstrictione seu roboratione fibrarum, in laxis & flaccidis atque debilibus, optime compescunt fluentem alvum: inde cinamomum, moschata nux, cassia lignea, galanga minor, cortex winteranus, zedoaria, zingiber, & alia aromatica stomachica laudantur; quæ tam interne quam externe adhibentur ad stomachi & intestinorum regionem. Hinc forsan cascarillæ cortex laudem obtinuit in dysenteria. Eadem autem intendere alvi fluxum, ex febre putrida, materia erysipelatosa, natum, neminem latet.

*Per dilu-
entia.*

CLVIII. Si acre hæret in intestinis crassioribus, continuo sollicitans alvum ad egestionem, optime sistitur injecto clysmate singulis horis, ex *Diluentibus* & *Emollientibus* ad uncias quinque vel sex. Si autem causa altius hæreat in tenuibus, potione tenui, ex hydrogalacte, fero lactis, vel ptisana copiosiore eluendum est acre: si tunc nequidem cessat, ab exhibito narcotico roborante brevi compescetur.

*Per ad-
stringentia
& absor-
bentia.*

CLIX. Multi summam efficaciam adscribunt adstringentibus & absorbentibus in compescenda alvi egestionem, quasi his clauderetur intestinorum tractus; raro autem effectum sortiuntur. Etiam si alvum constipant, nihil boni præstant; retinetur enim morbi materia, quæ longiore mora acrior facta, vehementiorem alvi fluxum, post multa tormina & anxietates tolerata, excitat.

*Per emol-
lientia.*

CLX. Emollientia autem, lubricantia, mucilaginosæ, blanda, & demulcentia, non retinent materiem, verum obvolvendo acre irritans, & lubricando, & regendo nuda intestinorum latera, minuunt intestinorum irritamenta.

CLXI.

CLXI. Nonnulli summum auxilium quærunt in anodynis, hypnoticis, narcoticis, quasi convenirent omni alvi profluvio. *Per motum minuentia.* Si vero eorum inspicitur operatio, aperte constat, Laudanum liquidum vel cydoniatum, vel opiatum, minuendo motum & sensum villorum intestinorum, compescere alvum: hinc multi decepti, non dubitarunt in alvi fluxu, ex laxitate & obstructis osculis, dare narcotica, quando alvi egestio his non obtemperat: verum si post eductum acre propinetur opium, extemplo alvum sistit. Theriaca vero, Diafscordium, Mithridatium, & similia opiata, non solum ex adjuncto opio, sed etiam ex admistis calefacientibus, alvum compescunt: quare horum usus patet (157.).

CLXII. Qui alvi fluxus oritur ex colluvie morbosorum humorum versus intestina, vix compesci potest sine derivatione, *Per derivantia.* præprimis versus cutem; unde sudorifera, diaphoretica, vesicantia, corporis exercitatio, equitatio, tot bona effecta præbuere in alvo perpetuo liquida. Si autem adsint signa inflammationis, aut motus majoris, conducit, sanguinis missione temperare motum.

CLXIII. Altera pars divisionis generalis (II. N°. 2.) completur parciorem & omnino suppressam alvi egestionem, ad quam *Alvus adstricta.* quoque referri debet *Tenesmus.*

CLXIV. A variis causis vel omnino sistuntur, vel rarius deponuntur excrementa. 1°. Si deficiat materia, uti in longo jejunio: aliquid tamen deponitur ex recrementis confluentium humorum. Talis suppressio non eget educatione. *Cause.*

CLXV. In morbis calidis inflammatoriis, febribus acutis, variolis, diu quandoque non deponitur alvus, & quæ tunc egeruntur, dura & compacta sunt (57.). Alvus tunc est laxanda diluentibus, solventibus, & emollientibus; nisi fiat ob morbi crisin ad cutem, quemadmodum in variolis, quando melius est laborare alvo adstricta, quam derivare materiem a cute ad intestina. *1°. Defectu materie.* *2°. Majori absorptione.*

CLXVI. In laxis & debilibus corporibus, hydropicis, leucophlegmaticis, frigidis, quum tales homines copiosiora debent evacuare excrementa, alvus tamen diu sæpe supprimitur, *3°. Deficiente materia.* quia

quia motus vermicularis intestinorum languidior minus valet propellere contenta: per validiora stimulantia tunc exoneranda alvus semel aut bis, ut contenta & accumulata educantur; ne autem sæpius agitati villi intestinorum langueant deinceps, aliquoties non est repetendum forte purgans, nisi ex reliquo corpore per hanc viam volumus evacuare humores, uti in hydro-picis & apoplexia pituitosa: nam sensim his ita assuescet alvus, ut postea nunquam sine auxilio purgantis fungatur officio. Quare roborantibus firmanda sunt intestina, ut post educationem factam postea valeant propellere proprio motu contenta.

4°. *Visci-
di copia.*

CLXVII. In tali motus inertia sæpe turgent intestina multitudine visci di tenacioris, quod etiam ob tenaciorem adhæsi-
nem ad intestinorum latera difficulter propellitur (T. XL. 16.): frequens est laxis, debilibus, otiosis, pueris. Si purgantibus phlegmagogis educta sit pituita, proventus novæ pituitæ est præveniendus solventibus, gummosis, resinosis, & postea roborantibus.

5°. *Muci
defectu.*

CLXVIII. Quandoque tanta est humorum tenuitas in corpore, ut ex deficiente mucositate in intestinis, ordinario motu peristaltico non propelli possint excrementa: quæ tunc ob duritiem, & laterum nuditatem, ad spasmodicam constrictionem instigant intestina; quemadmodum in hysteris, hypochondriacis, mobilitate laborantibus, & convulsionibus obnoxiiis. In his difficulter possumus in ordinem redigere alvi egestionem, quia a purgantibus maxime turbantur; a mucilaginositate nullum sentiunt levamen, & ex minima causa incidunt in colicum dolorem. Inveni in his, si cum multis ventris torminibus incidunt in alvum suppressam, me plus præstitisse anodynis, nervinis, & resinosis, quam quibuscunque purgantibus.

6°. *Com-
pressione.*

CLXIX. Non raro a tumoribus externis ita comprimuntur intestina, ut alvus raro deponatur: quemadmodum in *gravidis*, a *compressione fetus*. In *herniosis*, si portio intestini quædam prolapsa sit; quod quoque in vulneribus ventris contingere potest, si promineat pars intestini: in his vero, si intestinum sit læsum, exeunt excrementa in cavum ventris, vel per aperturam factam, parum admodum per anum exit. In calculo, inflammatione, &

tu-

tumore vesicæ. *Vesicæ duræ & dolentes penitus quidem horrendæ ac perniciosæ sunt, perniciosissimæ vero, quæ cum febre continua fiunt. Etenim dolores ab ipsis vesicis ad occidendum sufficiunt, & alvi non egerunt hoc tempore, nisi durum quiddam & hoc coacte. Solvit autem urina purulenta micta &c.* Hipp. a. 464. Hoc quoque verum est de perinæi tumore. Curatio in ablatione prementis confita est.

CLXX. Latera intestinorum quoniam constant fibris, vasis ^{6°. Con-} & nervis (4. ad 18.) 1°. a contractione spasmodica; 2°. in- ^{tractione} ^{intestino-} ^{rum.} flammatione; 3°. scirrho, aliisque morbis ita possunt constringi, ut intercipiatur contentorum transitus. Imo si a causa externa, uti in herniosis, diu compressum fuerit intestinum, eo in loco deinceps sufficienter dilatari nequit, sed supra locum angustatum quandoque saccum format, in quibus collecta excrementa, vel copia, vel acrimonia rodente, frequentem colicum dolorem inferunt cum alvo constipata, quæ vix ullis medicamentis auscultat; & a purgantibus datis non raro in Iliacam passionem convertitur.

CLXXI. Denique alvus constipatur ab excrementis duriori- ^{7°. Ob-} bus & compactis (57.), in colo dilatato hærentibus, quæ faci- ^{structione.} le clysmate diluente, resolvente, & lubricante, eluuntur: vel per purgantia laxativa dicta expelluntur.

CLXXII. Naturale est in hominibus, & admodum salubre, ^{Effectus.} omni die modicam quantitatem excrementorum mollium deponere: si non deponantur justo tempore & quantitate, sensim majori copia colliguntur in intestino colo, quod dilatant, inde dolores & compressio adjacentium; denique susceptâ corruptelâ, non solum prædicta augentur, verum etiam putrilago nata, vasis absorbentibus ex intestino colo recepta, totam massam inquinat, & morbos præprimis capitis vel auget, vel novos facit.

CLXXIII. An *Tenesmus* (163.) ad alvum adstrictam, do- ^{Tenesmus} lentem, vel egerentem, referri debeat, ambigo; sed quoniam de his omnibus aliquid habet, eum ultimo loco pertractare constitui. *Tenesmus autem est voluntas egerendi inevitabilis* (Hipp. b. 3), in qua præter aliquid muci aut sanguinolenti nihil memorabile excernitur. conf. Hipp. b. 177.

CLXXIV. Ille conatus sine materiæ egestionem oritur a sti- ^{Causa.} mu-

mulo in ipso intestino recto, vel adjacentibus partibus, huic intestino communicato.

*Irritatio
intestini
recti.*

CLXXV. *Verus Tenesmus* censetur, si materia acris *Dysenteriae* hoc irritamentum facit, quando anus eluendus liquore molli. Si vero *mucus fuit abrasus*, ut intestinorum latera nuda ab omni attactu crispentur; alvus est eluendus clysmate molli mucilaginoso, oleo, parva copia, & aliquid de unguento molli obvolvente indi debet. Qui tenesmus ex *ulcere intestini recti*, si-ve post dysenteriam, si-ve hæmorrhoides, & ab ipsa fistula an- oritur, consolidantia exigit. *Ascarides* autem irritantes expel- lendæ, & earum proventus anthelminticis præveniendus.

Vesica.

CLXXVI. *Stranguria* & *Calculo vesicæ* laborantes, frequen- tissime tenesmo afficiuntur: imo *Tumor prostaticus* longum te- nesmum induxit.

Uteri.

CLXXVII. *Fœtus mortuus* in utero tenesmum inducere so- let; & tenesmus gravidis periculosus, quia minatur abortum.

*In fine
morbo-
rum.*

CLXXVIII. In *fine morborum acutorum & chronicorum*, quan- doque circa mortem, ægri incidunt in alvum exonerandi cre- bram cupiditatem, post quam plerumque brevi moriuntur.

Corollaria.

CLXXIX. Ex antecedentibus intelliguntur.

1°. Purgantia an sola morbosa educunt?

2°. An danda ante coctionem in morbis, si materia non tur- geat?

3°. Cur sudorifera & diuretica non æque vocantur purgan- tia, quam quæ alvum ducunt?

4°. An soli humores extravasati tenues purgante educi pos- sunt, minime vero crassi?

5°. An Inflammationes internæ nunquam exigunt purgantia?

6°. An frequenter corpus purgandum, ut purum maneat?

7°. Quo tempore diei dandum purgans?

8°. An statim finita purgantis operatione corpus nutriendum, vel jusculum præbendum?

9°. An dormiendum vel vigilandum post assumptum purgans?

10°. Cur duo diversi homines, eadem copia & genere ali- mentorum utentes, non egerunt eandem copiam excremento- rum per alvum?

11°. Cur

- 11°. Cur flavedo excrementis sanorum, ictericorum autem frequens albedo, & mala?
- 12°. An purgantia solummodo agunt stimulando intestina?
- 13°. Cur homines acrimonia acida laborantes plerumque ferunt majorem dosin purgantis?
- 14°. An pus ex empyemate feratur per diaphragma, & intestinum colon corrosum, ut reddatur per alvum?
- 15°. Cur oleosa in dysentericis sæpe sistunt alvi fluxum?
- 16°. An cremor tartari non ingreditur vasa lactea.
- 17°. An dentur purgantia electiva, & qua virtute id præstant?
- 18°. An attrahendo, irritando, vel incognita vi, operantur purgantia?
- 19°. Qua virtute liquor ex cavo intestinorum ingreditur oscula lacteorum? & cur non in cadaveribus?
- 20°. An fructus horæi acido-dulces, in putredinem alcalinam degenerantes, choleram excitant?
- 21°. Alvi dejectio nigra, cur quandoque bona, quandoque mala observatur?
- 22°. Quæ medicamenta excrementa nigra educunt, an sunt vera melanagoga?
- 23°. Cur a purgantibus nigra prodeuntia raro periculum portant?
- 24°. Cur hypochondria mollia minus periculosa, quam dura, in dejectione nigra?
- 25°. Cur in ventris turbatione mente motis circa judicationem nigra prodeunt?
- 26°. Cur in dejectionibus nigris, si multus spiritus feratur per nares, convulsiones nunciat? & si sopor insuper adsit, parotides, & mortem?
- 27°. Cur dejectio nigra in morbi principio valde timenda?
- 28°. Cur in sanguinis eruptionibus, viscosa egestio nigris variegata, maligna?
- 29°. Cur valde alba excrementa in febribus non bene judicant?
- 30°. Cur ictericis, febribus biliosis, erysipelatosi, & phrenitidi, alba dejectio valde mala?

- 31°. An ex fermenti stomachici inertia lienteria?
- 32°. An post dysenteriam lienteria oritur, quod oscula lacteorum coalita non admittunt chylum?
- 33°. An mucus copiosus post tormina ventris in dysenteria, & quid indicat?
- 34°. Cur mucus copiose dejectus in biliosis, icterum, hydropem, & febrem colliquativam indicat?
- 35°. Cur lævia, pituitosa, viscosa, meraca, mala?
- 36°. Cur mucosa, cruenta, derepente dejecta, judicant ardentem?
- 37°. An mucosa ex intestinorum pinguedine transfudante, vel mucilagine naturali, vel pituita, vel pure?
- 38°. An alvi evacuatio magis depurat, quam reliquæ excretiones?
- 39°. Cur coma cum alvi profluvio rubro, lethale? & comate pressi, lassitudine fracti, si obsurduerint, erumpente alvo rubra circa crisen, juvantur?
- 40°. Cur stercora splendentia, nigra, foetentia admodum in acutis, lethalia?
- 41°. Cur acuto morbo laborantibus, post alvum diu constipatam, sæpe ante mortem alvus egerit valde foetentia excrementa?
- 42°. Quid denotat alvus liquida in empyematicis, phthificis, & suppuratis?
- 43°. An spumosa alvi egestionem, in alvi profluvio, a pituita e capite defluente? ut Hipp. aph. 30. Sect. 7.
- 44°. Cur omnia meraca alvi excrementa mala?
- 45°. An carunculæ carnosæ per alvum ejectæ, ab exesibus partibus extra intestina, ut Cardanus?
- 46°. Cur facies Hippocratica minus periculosa post alvi fluxum, quam si illa non præcessit?
- 47°. Facies citrina, cum alvi fluxu & tumore duro dolente in hypochondrio dextro, cur malum?
- 48°. Cur exsolutiones alvi repentinæ, præter rationes, in diuturnitate temporis consumtis, unà cum vocis tremula interceptione, perniciose habent? Hipp. a. 588 & 544.

49°. An

- 49°. An alvi fluxus in lochiis suppressis non suppressendus, quoniam lochiorum materiam evacuant?
- 50°. An in omni morbo chronico, ut multi præcipiunt, dandum purgans?
- 51°. Opiata quomodo laxant & constipant alvum?
- 52°. An succi pancreatici austeritas alvum constipatam facit?
- 53°. Cur ex bilis inertia sæpe segnior alvus?
- 54°. An unius partis intestinorum ingressus in alteram, vel intestinorum nodus, alvum constipare valet?
- 55°. Cur nephritici sæpe alvo adstricta laborant?
- 56°. An obstructio mesenterii potest alvum constipare?
- 57°. Cur foetus in utero materno non deponit alvum?

TRACTATUS NONAGESIMUS P R I M U S.

DE URINAM DUCENTIBUS.

I.

QUæcunque medicamenta & auxilia faciunt, ut Lotium, *Definitio* tam in homine sano, quam ægroto, fluat majore copia, quam si talia medicamenta non fuissent exhibita, *disπητικὰ* & *οὐρητικὰ* appellantur.

II. Horum quia materia est multiplex, & electio debet fieri *Divisio generalis.* secundum morbos, qui vias urinæ aggrediuntur, proponemus

1°. Diureticorum varias species; 2°. Morbos dictarum partium.

III. Urina copiosior fit 1°. suppeditando liquorem tenuem *Divisio specialis.* aquosum, tam ingestione, quam inhibitione evacuationis per sudorem vel perspirationem; 2°. laxando vias urinæ & leniendo contractas; 3°. resolvendo massam pro natura concretionis; 4°. movendo totam massam; 5°. stimulando, præprimis urinæ vias, & humores disponendo magis ad hanc, quam aliam evacuationem, *Specificæ* propterea dictæ.

Aquosa acidula ingesta.

IV. Mera aqua majori copia ingesta urinæ quantitatem auget, sed tunc simul urina minus tincta erit. Aquosa hæc, si acidula sunt, in multis morbis mirabilia præstant. Ut in putredine, palpitatione, dolore, tremore, debilitate, inflammatione, bile putrefacta, lentore, particularum magnitudine aucta, siccitate, calore, siti, nausea & vomitu, morbis acutis, erysipellate, motu accelerato, febre, ventriculi inflammatione, impetu majore ad caput, sopore, phrenitide, salivæ defectu & glutinositate, rheumatismo, calore corporis, horrore febrili, robore contractilitatis, aphthis, capitis dolore acutorum.

Regimen.

V. Dum talis bibitur liquor, scopo educationis per urinam, movendum est corpus, ut ingestus liquor ducatur ad renes: sed quia tunc quoque æque facile determinatur ad cutem, eligendus est ambiens aër frigidior, qui distillationem constipat.

Laxantia & lenientia.

VI. Ut quoque copiosius fluat urina, conducit (III. 2º.) viæ sint laxæ, facile permittentes: quam ob rem præscribuntur & applicantur emollientia & laxantia, forma potionis, fots ad lumbos, & pubem, & clysmatis, aut inunctionis. Talia cum successu adhibentur in renum, ureterum, vesicæ & urethræ calculo; lumborum dolore, & calore; rigiditate & elasticitate aucta; acrimonia; tussi; arthritide; cantharidum & vehementiorum diureticorum abusu; peripneumonia; pleuritide; asthma sicco; sputo difficili; empyemate; urinæ acrimonia; denuatione viarum urinæ; phthili; raucedine; ischuria; dysuria; stranguria.

Resolventia.

VII. Medicamenta resolventia (III. 3º.), seu attenuantia, disponantur liquores ad faciliorem humorum transitum per tubulos renales, non raro cient urinam. Hæc tamen omnia (T. LXXIX.) non indifferenter urinam quia movent, præcipua eorum delibabimus.

Salina.

VIII. Salina diuretica triplicia sunt: 1º. Neutra (T. XXXVIII. 7); 2º. Alcalina (T. XXXVIII. 15 & 23.). 3º. Acida (T. XXXVIII. 45.). Horum vires ex dictis patent.

Saponacea.

IX. Saponacea quoque diuretica (T. XXXVIII. 24 ad 26.) & (T. LXXIX. 17 & 18.) prout ex oleo fixo aut volatili, ex sale neutro, acido, alcalino fixo aut volatili componuntur, ad morbos

bos varios diuresin exigentes adhibentur.

X. Ut autem fecernatur a tota massa sanguinis urina, & ducatur extra corpus, quidam requiritur motus, qui co-ducit sanguinem certo impetu, & pellit per urinæ vias, quare multa ex generali titulo moventium (T. LXXXIII) diuretica fiunt; præprimis si simul prohibetur exhalatio per cutem.

XI. Dum Medici absolute præcipiunt diuretica, solummodo intelligunt medicamenta, quæ specifica virtute magis urinam quam aliam evacuationem moliuntur: quæque majori copia vel diutius exhibita tandem urinæ profluvium, imo mictum cruentum, excitant; quemadmodum cantharides, & omnia fere insecta. Multa ex his menses quoque trudent, imo abortum pariant in gravidis: alia vero egregia simul sunt pectoralia.

XII. Ut constet, quænam horum omnium exhibenda sint in urinæ morbis, præcipuos horum delibabimus: 1°. urinæ suppressionem; 2°. urinæ stitilicidium & difficultatem; 3°. urinæ profluvium & incontinentiam; 4°. mictum cruentum. De reliquis urinæ vitiis actum est (T. XXXVI.).

XIII. Urina supprimitur, seu generatur *ισχυρία*, tribus generibus causarum, quæ speciales exigunt curationes: 1°. ex defectu humiditatis in massa sanguinis; 2°. ex motu languidiore, quam requiritur ad urinæ secretionem & propulsionem; 3°. ex via urinæ compressa vel obstructa: atque hoc in renibus, ureteribus, vesica & urethra.

XIV. Causæ, quantitatem urinæ (T. XXXVI. 25.) minuentes, si majores fiant, tandem integre supprimunt evacuationem. 1°. Sanguis consueque condensatus in *Lentorem* (T. XLI.), ut deficit humiditas pro urinæ secretionem, uti in phrenitide, febre ardente, pleuritide, peripneumonia, & similibus, pessimum est signum: a diureticis validissimis etiam non procedit, imo potius supprimitur. Diluentia autem & resolventia refrigerantia tunc urinam provocant.

XV. 2°. Humores quoque *inviscati* (T. XL.), ut in leucophlegmaticis, pallidis & frigidis corporibus, non dimittunt quandoque urinam; inde fiunt stupidi, comatosi, vertiginosi, & tacite delirantes atque tremantes. Præter generalem curationem.

nem (T. XL. 17.), specifica diuretica, acriora resolventia, & calefacientia, sunt adhibenda.

*Ab Exitu
aliunde.*

XVI. 3°. Tandem deficit humor tenuis in copiosiore *evacuatione* per cutem; sed præprimis in *Hydropicis*, colligentibus lympham in vesiculis: frequentissimum hoc in *pectoris hydropi* (T. xxxv. 28.), & valde malum est. Ischuria ab aliqua evacuatione copiosiore minus periculosa, quia derivatione ad renes facta facilius curatur: sed in hydropicis, nisi resolventibus & specificis diureticis acrioribus referetur, brevi mortem instare declarat.

Motu languidior.

XVII. Motus languidior (XIII. 2°): 1°. in toto corpore, quemadmodum quandoque fit soporosis, apoplecticis, paresi laborantibus, laxitate & inertia solidorum, ante debilitate virium summa affectis, periculosissimam ischuriam producit, stimulantibus, & roborantibus referendam; 2°. talis autem motus languidior in tubulis renalibus vel vesica, topica talia exigit. Si ex diuturniore urinæ retentione in vesica, deinceps reddi nequit, cathetere vacua tamdiu servanda est vesica, donec ejus villi tonum recuperaverint.

*Viarum
angustia.*

XVIII. Denique intercipitur urinæ exitus (XIII. 3.) tribus modis: 1°. obstructione in cavitate illarum viarum; 2°. vitio in lateribus meatuum; 3°. compressione externa, transitum intercipiente.

Obstructio.

XIX. Urinæ meatus & receptaculum, a variis rebus intus hærentibus, oppleri possant, ut urinæ transitus denegetur. Frequentissima omnium causa est *Calculus*, hærens in istis omnibus locis, inde *Nephritis vera* vocatur: quando autem a grumo, viscido, pure concreto, caruncula enata, urina nimis crassa, & multis alienis intercipitur transitus, *Nephritis notha* appellatur.

*A Calculo.
Ejus generatio.*

XX. *Calculi* in urinæ viis frequens est generatio. Sana enim urina, si aliquoties stagnat in quodam vase, ad latera deponit crustam lapideam; omne quoque corpus solidum in vesica hærens incrustatur: hoc quoque fieri videtur ad omnem urinæ viarum superficiem mucosam orbatam. Quorum urina continet arenulas (T. xxxvi. 33.) multas, vel ad latera matulæ (T. xxxvi. 55.), brevi

brevi accrescit crusta, vel comedunt multa austera, & ducunt vitam sedentariam, aut laborant podagra, illi calculo citius corripiuntur.

XXI. Calculus operatione chemica solutus præbet oleum fœtidum, spiritum urinosum, sal volatile, remanentibus cineribus terreis, instar calcis vivæ. *Analysis Chemica.*

XXII. Calculus talis hærens in renibus, si asperitate non irritat, diu latere potest sine ullo signo, vel cum quadam perceptione gravitatis. Asperior vero non raro lacerat vasa & producit *miētum cruentum* (T. xxxvi. 12.), in quo sanguis ob gravitatem post stagnationem fundum petit, quando simul adsunt grumi, multum muci, vel pelliculæ, quibus distinguitur ab urina rubra. *Hærens in renibus facit miētum cruentum.*

XXIII. Eadem irritatione infert calculus *lumborum dolorem*, qui plerumque protenditur secundum ureterum ductum, usque ad pubem; potest corpus flecti sine punctiōis perceptione, quod non fit, si ex rheumatismo lumbi dolent: si autem lumbi dolent ex materia catarrhosa, urina miculis scatere solet, atque observatur per alias corporis partes dolor vagus. *Dolorem lumborum.*

XXIV. Ob nervos renum, ex communi plexu venientes, multa symptomata fiunt per reliquum corpus; uti vomitus, nausea, cardialgia, inappetentia, anxietas præcordiorum, quasi cingulo cingerentur costæ inferiores, unde nonnunquam difficulter respirant; intestina non raro dolent, ut nonnulli putent *Colica* laborare, quod exercitatissimos etiam fallit, sed *Crurum stupor* in nephritide frequentior. In viris quandoque testis lateris affecti retractio; in fœminis hysterica passio; in gravidis dolores partûs mentiri solent: in senibus tremores (T. xxii. 15. N°. 11.) comprobant, dolores hos fieri a calculo. *Multa alia ex consensu.*

XXV. Calculus exitum urinæ intercipiens ex pelvi renum in ureteres, eam ita nonnunquam dilatavit, ut extra renem maxime promineat: aut hærens ad introitum *ureterum* in vesicam, tantam dilatationem fecit, ut ureter incrassatus & dilatatus multarum unciarum liquoris redderetur capax; dum calculus per hos ureteres descendit, dolor pungens sentitur tendere versus pubem ex lumbis. Qui dolor, si oriatur post signa calculi renalis (22 ad

24.), certum iudicium præbet calculi descensus.

In Vesica.

XXVI. Signa, quæ calculi præsentiam in vesica denotant, non semper eadem : communia autem a Celso graphice depinguntur. *Calculosi his indiciis cognoscuntur. Difficulter urina redditur, interdum etiam sine voluntate destillat; eadem arenosa est; nonnunquam aut sanguis, aut cruentum, aut purulentum aliquid cum ea excernitur. Eamque quidam promptius recti, quidam resupinati, maxime hi, qui grandes calculos habent; quidam etiam inclinati reddunt, eamque extendendo dolorem levant. Gravitatis quoque cujusdam in ea parte sensus est; atque ea cursu omnique motu augetur. Quidam etiam cum torquentur, pedes inter se subinde, mutatis vicibus, implicant; fœminæ vero oras naturalium suorum, manibus admotis, scabere crebro coguntur. Nonnunquam si digitum admovêrint, ubi vesicæ cervicem is urget, calculum sentiunt. Optime autem cathetere & digito in anum immisso dignoscitur, nisi accreverit lateri vesicæ vel pellicula tectus; tunc, vel si porosus est, diu geritur sine Ischuria: sed grandior pondus exhibet in vesicæ regione; irritando intestinum adjectum tenesmum, vel vaginæ adhærens dolores quasi parturientium, excitat. Tandem crebra irritatione vesica quandoque convertitur in callum, & admodum incrassescit.*

Urethra.

XXVII. Si autem trudatur calculus minor in urethram, urinæ evacuationem intercipit; si sponte non exeat, vel eximi nequeat, injectione olei in urethram, clauso meatu urinario pone calculum, tentanda est evacuatio.

*Ab alia
obstructione.*

XXVIII. Quamvis obstruantur frequentissime urinæ viæ a calculo, non desunt exempla, pure, viscido concreto, grumo sanguinis, vel tuberculo excrescente transitum interclusum fuisse.

*Viarum
contra-
ctione.*

XXIX. Latera meatuum (xviii. 2º.) tumefacta internam cavitatem vel angustiores faciunt, quando urina minuta procedit; vel integre claudunt, quando fit difficillima Ischuria. Ita inflammatio vel scirrhus, aut quivis alius tumor in renibus, ureteribus, vel vesica, nata, sine ullo calculo, mortem intulerunt, nisi mictu purulento liberentur (conf. Hipp. a. 464.). Viæ autem spasmodice constrictæ, in hysteriis, hypochondriacis, mo-

mobilitate laborantibus; vel ex consensu in capitis, colli & ventris dolore, liberari solent multa urina crassa emissâ. Denudata latera, quæ ab accedente urina constringuntur, & ita supprimunt urinam, lenia obvolventia exigunt.

XXX. In partibus adjacentibus non raro fiunt tumores, qui *Compressi-* urethram aut aliam partem comprimendo urinam intercipiunt: *sione.* ita fœces duræ accumulatae in crassis intestinis, fœtus in utero, perinæi, vel & uteri tumores, urinæ suppressionem fecere, nullis diureticis referendam.

XXXI. Denique viis ruptis, urinam in cavum ventris fun- *Ruptione.* dentibus, immedicabilis urinæ suppressio generatur.

XXXII. Morbi provenientes ex suppressione: 1°. dependent *Effectus.* a causis urinam supprimentibus; 2°. a copia & indole urinæ retentæ in viis urinæ; 3°. ab urinæ admistione cum reliquo sanguine; 4°. ab urina effusa in cavitatem ventris. Hæc autem omnia persequi nimis longum foret: facile autem ex his deducimus stuporem, paralyfin, soporem, vertiginem, convulsionem, putredinem, cerebri corruptionem, acrimoniam, tremorem, vesicæ & ureterum distentionem & paralyfin, multosque morbos cerebri & nervorum generari posse.

XXXIII. Ex causis variis urinam supprimentibus facile unusquisque animadvertit, nullam generalem præscribi posse medendi methodum aut medicamentum in omni urinæ suppressione, quamvis nonnulli gloriantur se tale possidere auxilium. Præcipua horum auxiliorum paucis attingemus.

XXXIV. In plethoricis, aut quando urina subsistit ab inflammatione renum & reliquarum partium, vel ex suppressâ sanguinis evacuatione, *Venæ sectio.* *venæ sectio* referavit urinam, quæ omnibus resistebat diureticis.

XXXV. Medicamenta *alvum laxantia*, præprimis sub forma *Purgans.* clysmatis injecta, opitulantur nephriticis, liberando intestina a comprimentibus fœcibus, & fovendo adjacentes vias urinæ: fortiora autem purgantia, si calculus in itinere hæret, dolores augent.

XXXVI. *Emollientia & laxantia*, ex oleo amygd. dulc. al- *Emollientia, laxantia, diluentia.* thæa, symphyto majore, spermate ceti, butyro insulso, lacte dul-

dulci, ejusque sero, atque omnes portiones molles diluentes excellunt in calculosis, præprimis si postea corpus debeat moveri, ut mictus cruentus expectetur. Hæc omni forma exhiberi vel applicari possunt.

*Diuretica
& lithon-
triptica.*

XXXVII. *Diuretica* fortiora, & *lithontriptica*, de quibus multi gloriantur, quæ quidem nudo calculo applicata cum minime solvunt, plus damni quam boni adferunt, quoniam pellendo calculum intolerabiles inferunt dolores: sed in motu languidior (17.), & obstructione a materia viscida (28.), multi usus. Inter reliqua millepedes, sabina, aselli, ovorum cortices, hirci sanguis & urina, palmaria habentur: in morbis autem nervorum si urina supprimitur, præstantiora sunt terebinthinata, succinata, myrrhata, balsamica.

*Motus cor-
poris.*

XXXVIII. Non raro equitatio & ambulatio ischuriam obstinatissimam curavit, si materia viscidior, & motus in viis languidior, non potuere propellere urinam.

Anodyna.

XXXIX. Urina vero, ex consensu vel spasmodica constrictione suppressa, anodynis referatur.

*Urinæ dif-
ficultas.*

XL. Si reddatur urina guttatim, vel minore copia, aut cum molestia (xii. 2°.), huic evacuationi varia imposita sunt nomina. Ita *urinæ stilicidium*, *σπυγσπλά*; *urinæ difficultas*, aut si cum ardore emittitur, *δυσσπλά*. Urina parcius procedit ab iisdem, sed levioribus causis, a quibus urina supprimitur (13 ad 39.), & eandem curationem exigit. Si *φίμωσις* vel præputii coalitus exitum remoratur, sectione aut dilatatione via paranda: gonorrhœa affecti, si stranguria vel urinæ ardore laborant, consolidantia exigunt: ex mucii abrasione, olea mollia & mucilaginosafanant: si autem acrimonia hæreat in eo succo, balsamica, resinosa, huic ardori medentur.

*Urinæ pro-
fluvium.*

XLI. Copiosior omnis urinæ evacuatio (xii. 3°.) non vocatur *urinæ profluvium* (T. xxxvi. 26.) seu *Diabetes*. Nam quæ fit copiosiore ingestione aquosi, vel diminutis aliis excretionibus, huc non pertinet, sed quæ oritur: 1°. ex nimia resolutione & colliquatione humorum; 2°. ex tubulorum renalium laxitate nimis cito transmittentium; 3°. ab oscillatione quoque eorundem tubulorum, aut quadam motus determinatione ad renes.

Qui

Qui autem protinus urinam in vesica receptam emittunt sine dolore, vel non satis diu retinere possunt, *urinæ incontinentiâ* laborant.

XLII. Quoniam cuncta hæc explicata inveniuntur in Libro *Effectus*. nostro *de Insensibili Perspiratione*, Cap. xvi. pauca addere sufficiet. Massa reliqua corporis continuo, privata humore tenui, incrassatur, vires debilitantur, extabescit corpus, & siccat, intenditur fitis, accenditur febris hectica. In pueris dentientibus, & laxatis tubulis renalibus, quandoque exit urina subdulcis (T. xxxvi. 22.).

XLIII. Quamvis ab Auctoribus eadem semper præscribatur *Curatio*. medendi methodus, varia tamen esse debet. Nam si ex humorum Tenuitate vel Colliquatione fiat (T. xlv.), Incrassantia (T. lxxvii.) exigit. Ex tubulorum Laxitate (T. vi.), Roborantia (T. lviii.) postulat. Ab Oscillatione majore (T. xxv & T. xlvi.), ex propriis titulis peti potest. *Cantharidum* aliorumque diureticorum abusus, urinæ profluvium inducens, emendatur dilutione potionis emollientis, mucilaginosæ & oleosæ, ut obvolvatur acre diureticorum.

XLIV. Ultimo huc refertur *miſtus cruentus* (xii 4°.) qui ab *miſtus cruentus*. omnibus causis, sed validioribus, urinæ profluvium excitantibus, potest generari; quando tanta est tubulorum renalium dilatatio, ut transmittant sanguinem. Causæ autem generales in sanguinis fluxu (T. xxxii.) traditæ sunt: unde quoque curatio peti potest. Frequentissima in renibus est causa, calculus detrens vasa: nonnunquam renum interna superficies admodum inæqualis inventa est in cadavere, post miſtum cruentum, sine calculo; quandoque autem calculis obsessa. Fluere potest sanguis ex renibus, ureteribus, vesica, urethra, corporibusque spongiosis.

XLV. Præter generalem curationem (§. 43. & T. xxxii.), si *Curatio*. fiat ex Diureticorum abusu, potionis multa eluendum est acre, dein molli & subadstringente consolidante medicamento constringenda vasa.

Calculus autem terens vasa, si excitat miſtum cruentum, obvolvenda, mucilaginosæ, & oleaginosæ, exigit; quare sperma

ceti, cum oleo amygdalarum dulcium, compescuit nephritidem & miētum cruentum. Manna cum sero lactis, & pauxillo succi limonum, attulit Sydenhamo levamen, si sumeretur ante corporis exercitium, in calculosis miētui cruento obnoxiiis. Decoctum quoque ex radice symphyt. maj. egregias præstitit vires.

Cautela.

XLVI. Ne decipiamur, cavendum, ne *urina rubra habeatur pro miētū cruento* (T. xxxvi. 12.); nam si rubedo urinæ dependeat a sanguine admisto, cum urina aliquantulum quieverit, in fundo congrumesceat sanguis, superius remanebit urina pura.

Ut cognoscamus ex quam parte profluat sanguis, observandus est locus dolens; perfecta vel minus perfecta niscela sanguinis cum urina; num prius veniat vel subsequatur sanguis.

Quandoque sanguis prius concretus, speciem vermīs mentitur, dum exit.

Miētus cruentus, non raro criticus, in mensium & hæmorrhoidum suppressione, morbis acutis, plethora, & majori sanguinis impetu. *Sanguinem mingere, raro quidem & sine febre ac dolore, nihil mali significat, sed lassitudinum solutio fit. Si vero sæpius mingat, & aliquid ex his accesserit, malum est. Verum prædicere oportet, sive cum dolore mingatur, sive cum febre, fore ut insuper pus mingat, atque ita dolores ac afflictiones quiescant.* Hipp. a. 494.

Corollaria.

XLVII. Ex præcedentibus deduci possunt.

1°. An sanguis in miētū cruento duci possit ab hepate ad renes, ut Sennertus?

2°. An stranguria ab acido succo pancreatico?

3°. An potus immutatus per urinam redditur in diabete?

4°. Quomodo clysmata mollia urinam ducere possunt?

5°. Qua virtute manifesta diuretica specifica operantur?

6°. An calculi concretum tertium falsum ex sale volatili urinæ, cum acido stomachali oberrante, coagulatur?

7°. An vesicæ calculus semper originem ducit ex renibus?

8°. An calculus podagræ & renum ex eadem materia?

9°. Cur calculus minor prima vice difficilius emittitur, quam major in assuetis?

- 10°. Cur mucī, sanguinis, foetentisque urinae cum multo sedimento, tam frequens excretio in calculosis?
- 11°. Urina arenulis referta an semper calculi signum?
- 12°. Quæ differentia inter crystallos & calculos urinae?
- 13°. Cur dolori lumborum cum urina suppressa, superveniens frigus extremorum, aut sudor frigidus, valde malum?
- 14°. Cur in nephriticis cum urina tenui, si reddatur urina crassa cum multo sabulo, valde bonum?
- 15°. Quibus in urina arenosa subsident, an his vesica calculo laborat? Hipp. aph. 79. Sect. 4.
- 16°. An calculus urethrae retropellendus, vel facta incisione eximendus, ut homo liberetur a doloribus?
- 17°. Quomodo anodyna & venæ sectio fieri possunt diuretica?
- 18°. Cur emetica, equitatio, saltus & nixus in calculosis sæpe inferunt mictum cruentum?

TRACTATUS NONAGESIMUS SECUNDUS.

DE PERSPIRABILE DUCENTIBUS.

I.

Præstantissimam & omnium minime debilitantem evacuationem, tam ex extremitatibus arteriarum, quam nervorum; factam, in Libro nostro *De Perspiratione Insensibili* descriptam, agentia medicamenta, διαφορητικὰ hodie ab omnibus Medicis appellantur.

II. In his describendis, modi varii sunt observandi, quibus copiosior fiat diffusio: quare percurremus auxilia, quæ operatione diversâ hanc evacuationem augent. Hæc referri possunt:

1°. quæ eliciunt ex corporis peripheria; 2°. quæ aperiunt poros; 3°. quæ diluunt; 4°. quæ resolvunt humores; 5°. quæ præparant liquores; 6°. quæ moderantur impetum; 7°. quæ movent.

III.

1°. *Elicien-
do.*

III. Materia perspirabilis in corporis ambitu hærens sponte non evolat, sed vel absorbetur (T. LXVIII.), vel discutitur (T. LXIX.). Prior modus in omnibus, posterior solummodo in viventibus corporibus procedit, quia requirit causam moventem. Sæpe hæc duo simul adhibentur, ut fiat discussio promptior & major.

*Absorben-
tibus.*

IV. *Absorbentia* (T. LXVIII.), & siccantia (T. LXIII.), adhibentur ad perspirationem promovendam, in solidorum humiditate, tumoribus œdematosis, laxitate, inertia, motu languido, hydrope particulari, ut eliciatur in cute hærens liquor.

*Discussien-
tibus.*

V. Si motus solidorum languidior in ambitu corporis non expellit, vel frigus nimis condensat ibidem liquores, *Discussantia* & *Calor* applicatus, volatilifans stagnantes liquores, cum levamine auferunt humores in recensitis (4.) morbis. Sed quia simul augent motum, & liquores versus cutem alliciunt, in multis morbis adhibentur. Ut in debilitate, tremore, paralyfi, horrore, acrimonia acida, cruditate, podagra retropulsa, alvi fluxu, rachitide, minuta perspiratione præprimis in debilibus, arthritide vaga, mobilitate solidorum, acrimonia succi nervorum. Vix ullum est medicamentum sanitati magis conveniens, quam hoc in morbis chronicis.

2°. *Ape-
riendo.*

VI. Ut quoque facilius fiat exhalatio, quandoque aperiendi sunt pori (II. 2°). Quomodo autem *Aperientia* operantur, diximus (T. LXXXII). Hoc ut fiat in poris cutaneis: 1°. abstergentibus (T. LXXXI.) auferenda sordida cuti adhærentia; 2°. laxando (T. LIX.) poros, si constricti sunt, ut sæpe in morbis acutis; 3°. movendo humores (T. LXXXIII.) cum determinatione ad cutem, ut sæpe in chronicis, motu languido, inertia.

3°. *Diluen-
do.*

VII. Quæ humidi copiam suppeditant, ut *Diluentia* (T. LXXVIII) & *humectantia* (T. LXII.); augent quidem perspirationem, non vero detrahunt corpori pondus. Præstantissima sunt in motu aucto, densitate sanguinis, siccitate, febre ardente, variolis, spina ventosa, pruritu, & fere omnibus morbis acutis, aliisque, in quibus larga facienda est diaphoresis, sine diminutione totius massæ.

4°. *Resol-
vendo.*

VIII. Ut liquor invisibiliter exeat, sæpe præcedere debet *Re-*
sol-

solutio (T. LXXIX.); quæ quoniam differunt in lentore, cruditate, viscido, & alia crassitudine, ea ex proprio titulo sunt petenda. Hæc igitur in quibusdam augment perspirationem, in aliis vero nihil præstant, imo damnosa sunt.

IX. Alimenta ingesta, & humores absoluto munere, non 5°. *Præstatim apti sunt ad exhalandum: inde stomachica & intestinalia, quæ auxiliantur ventriculi coctioni, largiorem faciunt perspirationem. Et roborantia (T. LVIII.), subigendo cruda per totum corpus, perspirationem largiorem faciunt.*

X. In morbis acutis inflammatoriis, & motu humorum aucto, atque humoribus compactis ex vigiliis prægressis, anodyna, frigefacientia, & acida, egregia sunt diaphoretica. 6°. *Modo-rando impetum.*

XI. In morbis autem chronicis, inertia, laxitate, acrimonia acida, motu languido, morbis frigidis, valetudinariis, retro-pulsa materia, moventia (T. LXXXIII.), stimulantia (T. LXXXIV.), & calefacientia (T. LXXXV.), specifica complectuntur diaphoretica. 7°. *Mo-vendo.*

XII. Ex præcedentibus deducuntur.

Corollario,

1°. Quantum differunt absorbentia & discutientia ad promovendam diaphoresin?

2°. An omnia diaphoretica minuunt corporis pondus?

3°. Cur multa ex solventibus vocantur diaphoretica?

4°. Cur omnia aromatica diaphoretica censentur?

5°. Cur stomachus perspirationis promptuarium?

6°. Quomodo hypnotica minuendo motum tamen augment perspirationem?

7°. An in omni casu anodynum est diaphoreticum?

8°. Quantum differunt calida & calefacientia in proliciendo perspirabili?

9°. Quomodo multa refrigerantia fiunt diaphoretica?

TRACTATUS NONAGESIMUS
TERTIUS.

DE SUDORIFERIS.

I.

Sudorife-
ra.

Quoniam a nobis actum est Cap. xv. in *Insensibili Perspiratione* de sudore, paucis complecti possumus, quæ de *Sudoriferis* sunt dicenda.

Differunt
a diapho-
reticis.

II. Non multum *Sudorifera* distant a *Diaphoreticis* (T. xcii.), nisi quod paulo sint potentiora, & propterea magis debilitent, & nonnulla mala excitent, quæ ex blando diaphoreticorum usu non erant expectanda.

Selectus.

III. *Sudoriferorum* materies & modus excitandi quia differt, selectus faciendus in morbis, quidnam sit eligendum.

Calor.

IV. Nam solus *Calor* externe communicatus, quovis modo, quia fluidiores, volatiliores reddit humores, sudorem prolicere potest (T. lxxxv. 4 & 5. & T. lxxix. 20.). Huc pertinent balnea, fomenta, semicupia, accensio alcoholis, æstuaria & similia. Quæ adhibenda, si vis vitæ instigata non valet expellere humores nimis viscidos; ut in hydrope, leucophlegmatia, paralyti, anasarca, tumoribus frigidis, frigore febrili; cavendum vero, si pars gelu fuit constricta, convertitur enim in sphacelum.

Calefa-
cientia.

V. *Calefacientia* non multum distare videntur ab actuali calore, sed quia suscitant calorem aucto motu vitali, non conveniunt iisdem morbis (vid. T. lxxxv.). Sæpe enim inferunt capitis dolorem, delirium, & alia capitis mala; atque in acutis inflammatoriis raro provocant sudorem. Sed quando malignus humor pellendus est ad corporis peripheriam, uti in multis morbis cutaneis, metastasi ad interiora, doloribus multis (T. xvii. 64.), acrimonia cruda acida, febribus (T. lii. 39.), an-

antequam invadit paroxysmus, prohibita perspiratione, & multis morbis chronicis.

VI. Omnibus fere sudoriferis aliquid *Anodynæ* admiscetur, *Anodyna*, uti constat ex Veterum compositionibus, quia inducto somno melius dimittuntur constricti cutis pori, & humores minus compinguntur.

VII. Qui vellet omnia *Resolventia* sudorifera recensere, inter *Resolventia* inveniret catalogum, uti ex proprio titulo (T. LXXIX.) constare potest. Si in morbis, quibus adhibentur *Resolventia*, sudor est excitandus, solummodo resolutus humor determinandus est ad cutem.

VIII. In morbis acutis inflammatoriis, calidis & putridis, *Acida* sudorifera excellunt, præprimis si multo liquore diluta adhibentur.

IX. In morbis quoque siccis, calidis, cum maximo impetu, *Vena* pulsu duro frequenti, frustra multi fuere conati sudoriferis *ca-* *sectio* *lida* prolicere sudorem; at instituta *venæ sectione* copiosus erumpebat sudor.

X. Num inveniantur *specificæ sudorifera*, multi dubitant, quoniam invenere ex datis iis sudorem non fuisse subsecutum. At vero experimenta ea nihil probant, quoniam idem in purgantibus & diureticis experimur: sæpe quoque exhibentur nimis parca dosi; vel dantur, quæ habentur *specificæ sudorifera*, non vero talia sunt. Ex analogia sudorifera sunt admittenda, quoniam possidemus ad quasvis evacuationes *specificæ medicamina*: quare vero non haberentur sudorifera *specificæ*, nulla est ratio. Sed restat experimentis iteratis examinare, quænam vera sunt, inter recensita medicamenta, sudorifera.

XI. Ex antecedentibus patent.

Corollariæ

1°. An urinæ odor alius quam sudoris; quia ea aliquamdiu retinetur in vesica?

2°. An parcior quam urina, quia guttatim colligi nequit?

3°. Num sudor deliquativus in moribundis ex præcipitatione sanguinis & impedito reditu per venas?

4°. An illi, quibus cutis circumtenditur, arida ac dura est, sine sudore moriuntur; quibus vero laxa ac rara, cum sudore

moriuntur? Hipp. a. 98.

5°. An specifica inveniantur sudorifera, ut lapis Bezoar?

6°. An anodyna propulsione materiæ ad cutem fiunt sudorifera?

7°. Quomodo purgantia possunt converti in sudorifera?

F I N I S.

I N D E X.

Primus numerus TRACTATUM, Secundus PARAGRAPHUM, Tertius SECTIONEM in Paragrapho, significabit.

A.

A Bdomen vid. *Venter*.
 Abiectio animi vid. *Animi tristitia*.
 Ablactatio vid. *Lac*.
 Ablatio *Cerebri*, *Cerebelli* vid. suis locis.
 Abluens vid. *Diluens*.
 Ablutio vid. *Clyisma in formulis*.
 Abortiva in *Uterinis*.
 Abortus, in *Partu*.
 Abortum faciens in *Uterinis*.
 — cohibens in *Uterinis*.
 Abrasio intestinorum in *Intestina* & *Excoriatio*.
ABSCUSSUS.
 Definitio 48. I. Varietas 48. II. Generatio triplex 48. III. Curatio maturando 48. IV. determinando 48. V. puris coctionem promovendo 48. VI. Signa maturitatis 48. VII. quando citius aperiendus 48. VIII. per lanceolam 48. IX. per causticum 48. X. quid agendum in abscessu aperto 48. XI. Sinus depurare 48. XII. *Corruptio* stagnantis 48. XIII. *Exitus* per evacuationem 48. XIV. in scirrhum 48. XV. per *Metastasin* 48. XVI. in *Parotidibus* 48. XVII. quæ bonæ 48. XVIII. præveniuntur 48. XIX. quæ malæ 48. XX. ad inferiora 48. XXI. Curatio 48. XXII. Pus in inferiore ventre

48. XXIII. in pectore *Empyema* 48. XXIV. vid. infra prævenitur Hæmorrhagia 32. VII. cur frequens liberat senes in morbis acutis 32. XXV. II. quomodo solvitur hæmorrhagia 32. XXV. 4. prædicatur ex urina tenui, si crassa evacuanda erat 36. XI. maxime in morbis inflammatoriis 36. XVII. prævenitur urina multa crassa 36. XXVI. prædicatur ex urina tenui & colorata 36. XXIX. pus reddit per urinam 36. XXXV. prævenitur multo sedimento in urina 36. XLIX. prædicatur urina cruda 36. LIV. in eo urina cruda pessima 36. LIV. qualis urina præfigit abscessum 36. LVI. 24. pus stagnans putrescit 37. VII. pus relictum in abscessu quid faciat 37. XVII. 21. quamdiu pus in eo relinquendum 37. XVII. 27. cur rumpitur citius applicatis humectantibus 5. IV. 6. ex aucta circulatione 46. XI. emollientia quomodo promovent ruptionem 61. VI. 3. cur splenis comprimendus 65. XVII. 3.
Empyema definitur 48. II. ejus Causæ 48. XXIV. Prædictio 48. XXV. Detectio generalis 48. XXVI. in utroque cavo pectoris 48. XXVII. pectus pure plenum vel pus tenax 48. XXVIII. in uno latere pectoris pus 48. XXIX. Ee. 3.

xxix. bona signa 48. xxxiv. mala signa 48. xxxv. recidiva 43. xxxvi. Effectus & exitus 48. xxxvii. Curatio 48 xxxviii. per sputum 48. xxxix. per urinam 43. xl. & 36. xxxv. per abscessum alium 48. xli. per thoracem 48. xlii. Paracenthesi 48. xliii. quid post hanc operationem agendum 48. xliiv. paracenthesi vetatur 48. xlv. post puris educationem quid agendum 43. xlvii. corollaria de Empyemate 48. xlviii. evacuato pure fit pulsus debilis 20. xv. Laxantia diuretica exigit 94. vi. adhibenda Lenientia 80. iii. Balsamica 27. ii.

Vomica ex fragilitate & debilitate 5. iii. ex inflammatione quomodo generatur, exponitur 47. xvii. cur post anxietatem, vigilias & sopores 52. lix. 5. ex colico dolore fixo cum febre 17. xxi. ex copia contenta facit dolorem 17. xlii. prædicatur ex palpitatione 20. xiv. ex pulsu undoso 20. xxii. cur prædicatur ex tremore in acutis 22. xv. 7. curatio si faciat debilitatem 23. xxiv. sine levamine ex cruditate 29. xii. cur prædicatur ex frequenti horrore 29. xvi. 6.

Abscessus particularis vide *Pericardii*, *Partium infernarum*, *Hepatis*, *Crurum*, *Mediastini*, *pone Aures* vid *Paretis*, *in Inguinibus* vid. *Bubo*.

ABSCISSIO saepe requiritur in nervo laeso 11. v.

Absconsum vid. *Arcanum in medicamento*.

Absolutorium in *Medicamento*.

ABSORBENTIA & ABSORPTIO. Definitio 68. i. absorbentia liquefcentia 68. ii. non liquefcentia 68. iii. horum usus externus 68. iv. & internus 68. v. in quibus morbis 68. vi. operandi modus 68. vii. corollaria 68. viii. augent perspirationem 92. iii. cohibent putredinem 37. xvi. scirrhum indurant ne abeat in cancerum 37. xvi. inflammationem in scirrhum convertunt 47. xviii.

Absorbentia acida & eorum usus 38. lvii. an recte curent tormina in recens natis 30. xviii. 31. non ingrediuntur vasa lactea 38. lvii. absorptionem impediens causæ 35. iii. & 35. xx. sunt Siccantia 63. iv. incrassant 77. xi. Discutientia quid faciant 69. viii. *Testacea* an curant omnem convulsionem 77. xxii. 7. cur curant eam 68. viii. 8. quando in alvo laxiori adhibenda 90. clix. absorptio alvum constipat 90. clxv.

Absorbentia vasa vid. *Vasa*.

ABSTERGENTIA. Definiuntur 81. i. *Mundificantia* quæ dicuntur 81. ii. abstergentium varia genera 81. iii. Abluentia 81. iv. Corrodentia 81. v. Stimulantia 81. vi. Calefacientia 81. vii. Roborantia 81. viii. Discutientia 81. ix. Adstringentia 81. x. Consolidantia 81. xii. Anti-

se-

septica 81. xii. Antipuctica 81. xiii. Pectoralia 81. xiv. Diuretica 81. xv. Uterina 81. xvi. Purgantia 81. xvii. Hepatica 81. xviii. Aperientia 81. xix. *Sapones* 81. xx. ex *alcali fixo* 81. xxi. ex *alcali volatili* 81. xxii. *Saponacea* varia 81. xxiii. acescentia saponacea 81. xxiv. emollientia 81. xxv. corollaria 81. xxvi. sal medicatus Tachenii abstergit 38. vii. sal alcali fixum abstergit 38. xv. adhibentur in oris visciditate 40. xiii. in sinu abscessus 48. xii. in empyemate aperto 48. xlii. in sputo & pure tenaci 48. xlvii. *Sapones* 38. xxvi. quomodo ficiant 63. ix. 2. sæpe præcedere debent Consolidantia 65. v. Maturantia quando adhibenda 76. vi. motum minuentia 86. vi.

Absterfiva planta saponem naturalem præbent 38. xxiv. lactescentes præbent sal instar nitri 38. iv.

Alcalescentia quænam ea sunt 38. lvi. quare vocantur 38. xvii. quæ sponte in alcali vertuntur 38. xxviii. tales sunt omnes humores nostri 38. lvi.

Alcalia definiuntur 38. x. cur fiunt acerrima cum calce viva 38. xxxi. 6. pura cum acidis puris effervescent, sed impura cum impuris acidis fermentant 38. xlvii. productio etiam ex acetifecce 38. xvii. quæ cum, & quæ sine effervescentia acidum subigunt & horum cautela 38. lxi. cum absorbentibus melius curant acidum 68. vi. cur mi-

scenda terreis in glutinoso acido 77. xxii. 20.

Alcalia fixa definiuntur, & eorum Origo, & ratio denominationis 38. xi. Productio ex nitro 38. xi. ex sale tartareo Tachenii 38. xii. hujus dotes 38. xiii. usus externus 38. xiv. & internus 38. xv. calcinata cum calce viva acerrima fiunt 38. xiv. perperam dicuntur urinosa 38. xi. non effervescent cum sanguine sano 31. ix. 5. solvunt fibras i. xii. nulla ex putrefactis 37. iv. vix in sanguine deteguntur 31. x. 7. Escharotica sunt 38. x. saporem præbent urinofum 38. x. cum oleo expresso vel destillato faciunt saponem 38. xxv. raro generant acrimoniam alcalinam 38. xxvii. non generantur in nobis 38. xxvii. quomodo generantur ex nitro 38. xxxi. 3. an non ad nervos perveniant 38. xxxi. 4. cur tanti usus in podagra 38. xxxi. 5. cur minori copia comparantur ex vetusta, quam recenti herba 38. xxxi. num nativa vel artificialia 38. xxxi. 8. num fieri nequeunt ex sale acido 38. xxxi. 9. volatilia fieri possunt, ut in sapone ex alcali fixo cum oleo volatili 38. xxxi. 10. an sunt nativa plantarum 38. xxxi. 11. cur majori copia comparantur ex tecta quam aperta combusta planta 38. xxxi. 12. quæ differentia in minori & vehementiori combustione 38. xxxi. 13. num talia inveniantur in nobis 31. xxxi.

14. ab acidis in falem neutrum convertuntur 38. xli. hoc fit cum effervescencia 38. lxi. valent in ventriculi visciditate 40. xv. & humorum visciditate 40. xvii. in polypo 42. ix. in vermibus 17. liv. cur minus valent in calli generatione quam acida 60. viii. 7.

Alcalia volatilia ex sanguine destillato 31. ix. 8. & putrefacto 31. ix. 12. ex putrefactis omnibus 37. iv. promovent putredinem 37. vii. Effectus horum non multum differunt a putredine 37. x. quam nephritidem sanant 36. lvi. 20. sunt putredine 37. v. curant acrimoniam muriaticam 38. ix. Escharotica sunt 38. x. *Urinosa* dicta ex odore & sapore 38. xvi. ex omnibus animalibus & earum partibus destillatione producuntur 38. xvii. ex quibus præprimis animalibus 38. xvii. generantur majori vi ignis 38. xviii. comparantur ex putrefactis animalibus 38. xviii. & vegetabilibus 38. xix. ex fuligine 38. xx. destillatione ex quibusdam plantis 38. xxi. ex solo nitro mineralium 38. xxii. horum salium virtutes 38. xxiii. virtutis differentia dependet ab alio adherente 38. xxiii. cum oleo destillato vel pressio fit sapo 38. xxv. cum alcohole fit *Ossa Helmontii* 38. xxv. acrimonie alcaline causa 38. xxvii. generantur in nobis 38. xxvii. duplici modo 38. xxviii. quinque classes causarum alcali produ-

centes in nobis 38. xxix. quomodo fiunt ex nitro 38. xxxi. 2. num talia in nobis inveniuntur 38. xxxi. 14. num combustione producta probent in nobis prætextitile 38. xxxi. 15. ab acidis in sal neutrum Ammoniacale convertuntur 38. xlv. acida convertunt in sal neutrum 38. lxi. cur medentur dolori diuturno 45. lxix. 31. motu aucto generantur 46. xi.

Sapo & Saponacea resolventia diuretica sunt 92. ix. laxant 59. viii. cur admiscantur diluentibus 78. x. 5. resolvunt 79. xvii.

Acida in aucto motu cum crassitudine 46. xxi. in debilitate ex lentore 23. xxi. sedant motum 25. iv. ex vegetabilibus naturalia sunt 38. xxxi. artificialia 38. xxxiv. e succo expresso 38. xxxv. e succo concreto 38. xxxvi. solvunt lentorem 41. x. si ex acescentibus 41. xii.

Alcalina naturalia 38. xxiv. artificialia 38. xxv. vires horum 38. xxvi. ex oleo vel resina cum alcali fixo 38. xiii. extinguunt acidum austerum 38. lxi. in humore crudo juvant 39. x. curant crudum resolvendo 39. x. horum abusus hydropis causa 35. xvi. in visciditate ventriculi 40. xv. & humorum 40. xvii. quam curant intestinorum lævitatem 40. xix. 18. cur vermes expellunt 40. xix. 19. minuunt attractionem 45. xxi. curant

rant humorum gravitatem
45. xxxvii.

Sapo niger 38. xxv.

—— *Sapientum* 38. xxv.

—— *Starkeianus* 38. xxv.

Abstersivæ plantæ in *Abstergentia*.

Abstinencia a potu vid. *Potus*.

Abundantia sanguinis vid. *Sanguis*.

—— humorum vid. *Humores*.

Acacas vid. *Morbus benignus*.

Acamatos vid. *Sanitas*.

Acari vid. *Animalcula cutanea*.

Accelerata circulatio vid. *Motus major*.

Acceleratus motus vid. *Motus major*.

Accessio vid. *Morbi principium & morbi paroxysmus*.

Accessus mutuus vid. *Attractio*.

—— fibrarum vid. *Fibra*.

Accidens vid. *Morbi symptoma*.

Accurtatio fibræ vid. *Fibra*.

Accusatio vid. *Indicatio in Curatio*.

Acedia in *Curatione incuria*.

Acerbum vid. *Austerum in Adstringens*.

Acerides vid. *Emplastrum in Formulis*.

Acescentia vid. *Acida*.

Acesis vid. *Curatio*.

Acestos vid. *Morbus sanabilis*.

Acetum in *Acida*.

Achlys vid. *Oculus*.

Achores vid. *Favus*.

Achroi vid. *Cachexia*.

ACIDA definiuntur 38. xxxii. naturalia ex vegetabilibus 38.

xxxiii. ex acescentibus fructibus horæis 38. xxxiv. ex fucis plantarum 38. xxxv. ex fucis concretis 38. xxxvi. ex farinosis dilutis 38. xxxvii. suc-

ci stillantes acidi 38. xxxviii.

ex vino 38. xxxix. ex tartaro

38. xl. ex lignis destillatis 38.

xli. exaltatio & suppressio 38.

xlII. ex animalibus 38. xliII.

ex mineralibus 38. xlIV. Effe-

ctus acidorum 38. xlV. ex mi-

neralibus 38. xlVI. experimen-

ta cum acidis 38. xlVII. con-

veniunt inflammationibus 47.

xx. refrigerant in calore 49. xv.

an falsum, nonnulla curare con-

vulsiones 30. xvIII. 29. quam

colicam curant 30. xvIII. 30.

fiunt sudorifera 93. viII. mi-

nus valent in calli generatione,

quam alcalia 60. viII. 7. mine-

ralia coagulant 77. xix. ex fa-

rinosis 77. xvII. quando mi-

scenda diluentibus 78. vi. can-

tharidum antidota 83. xliII.

15.

Acidula ad fallendam sitim hydro-

picorum 23. xII. urinam du-

cunt 91. iv.

Acescentia definiuntur 38. xlvIII.

eorum catalogus 38. xxxiv. ad

xxxix. sunt acidæ acrimonix

causa 38. xlix. quomodo in a-

cutis producant saporem sal-

sum 38. lxix. II. in motu ma-

jore febris 52. xlIV. in nausea

& vomitu febrili ex putredine

52. xlvII. in typho ex inflam-

matione viscerum 52. xlvII.

quando diluentibus miscenda

78. vi.

Spirituosa cohibent putredinem

37. III. ex alumine, nitro, sa-

le marino cum alcali fit salis

regeneratio 38. xIII. destruunt

nigredinem atramenti 38. xlvII.

solvunt lentorem 41. XII.
 Acida saponacea in *Abstergens*.
 — terrenis absorpta vid. *Austerum in Adstringens*.
 — acrimonia vid. *Acrimonia acida*.
 Acidum resistens vel curans vid. *Acrimoniae acidæ curatio*.
 Acinesia vid. *Paralysis*.
 Acmaistica febris vid. *Febris*.
 Acme vid. *Morbi status*.
 Acor vid. *Acida*.
 Acos vid. *Curatio*.
 Acosmia vid. *Cachexia*.
 Acoustica vid. *Auris medicamenta*.
 Acrasia vid. *Cachexia*.
 Acria vid. *Stimulantia*.
 Acribes vid. *Morbus legitimus*.
 ACRIMONIA definitur 45. XLVI.
 Origo 45. XLVII. admistio nostris humoribus 45. XLVIII. manifesta & latens & in nobis nata 45. XLIX. manifesta enumeratur 45. L. duplex in ea actio 45. L. ex non acribus fit 45. LI. Causæ 45. LII. Divisio 45. LIII. Effectus 45. LIV. effectus distinctio 45. LV. effectus generalis 45. LVI. ex aucto motu vitali 45. LVII. in succo arteriarum 45. LVIII. in succo nervorum 45. LIX. Curatio generalis 45. LXI. auferendo 45. LXII. diluendo 45. LXIII. obvolvendo 45. LXIV. corrigendo 45. LXV. obtundendo 45. LXVI. derivando 45. LXVII. motum compescendo 45. LXVIII. corollaria 45. LXIX. quæ arguunt acrimoniam 32. IV. hæmorrhagiæ causa 32. III. & IV. hydropis causa perrodendo vasa 35. XIX. generatio stagnatione ex humo-

re blandissimo 31. X. II. ex crudo mutato humore 39. VII. ex laxitate solidorum 6. III. omnis non auget motum & calorem 17. IX. doloris causa 17. XL. causa multiplex 17. XLIII. curatio 17. XLIII. & LIV. qualem pulsum facit 20. XXXIV. ex majori calore 49. XIII. palpitationis causa 28. IX. humores acres enumerantur in convulsione 30. XIV. mucilaginosi exigit 77. XIII. qualia diluentia exigit 78. V.

Acrimonia acida ex qua materia oriatur 38. XLVIII. ex ingestis 38. XLIX. defectu virium corporis 38. L. Effectus in ventriculo 38. LI. in intestinis 38. LII. in sanguine 38. LXIII. in nervis 38. LXIV. Curatio in primis viis Vomitorio & Purgante 38. LIV. Antacidis 38. LV. Diæta 38. LVI. acidum Absorbentibus 38. LVII. Diluentibus 38. LVIII. Obvolventibus 38. LIX. Obtundentibus 38. LX. Immutantibus 38. LXI. Subigentibus 38. LXII. Curatio in sanguine 38. LXV. Sudoriferis & Diaphoreticis 38. LXVI. Diureticis 38. LXVII. Topicis 38. LXVIII. corollaria 38. LXIX. ex laxitate solidorum 6. III. eligenda glutinosa animalium ad curandam 45. LXIV. doloris algidi causa 17. IX. an doloris punctorii causa in pleuritide 17. XI. an doloris osteocopi causa 17. XV. qualem pulsum facit 20. XXXIV. ex minori motu 21. III. ex mensium suppressione 34. XXII. reddit

dit urinam albam & crassam 36.
VIII. roborantibus curatur 5.
III. & IV. in sanguine quomodo
curatur absorbentibus 68. v.
cur obtunditur 74. VI. 3. nocent
mucilaginosi 77. XIV. exigunt
compingentia, 77. v.
Acrimonia alcalina describitur 38.
XXVII. Origo 38. XXVIII. ex no-
stris humoribus 38. XXIX. Cura-
tio 38. XXX. corollaria 38. XXXI.
an doloris rodentis causa 17.
XIII. urina coloratior ex pu-
tredine 36. X. vix ex alcali fixo,
ut plurimum ex alcali volatili
38. XXVII. curatur farinosis,
oleribus, mucilaginosi, gluti-
nosi 45. LXIV.
Acrimonia frigida describitur 45.
LX. cur curatur diaphoreticis
45. LXIX. 29. ex defectu virium
roborantia exigit 49. XVIII.
Acrimonia tenuis hæmorrhagiæ
causa 32. X.
Acrimonia volatilis abripitur sic-
cantibus 63. VII.
Acrimonia particularis vid. se-
quentia: *Muriatica, Aromatica,*
Alcalina, Biliosa, Salina, Fau-
cium, Cutis, Intestinatorum, Ven-
triculi, Oculorum, Aurium, Pul-
monis, Renum, Cutis, Bilis.
Acrisia vid. *Morbi crisis.*
Acrochordon vid. *Tumor callosus.*
Acromphalum vid. *Umbilicus.*
Acropathos vid. *Morbus magnus.*
Acrothymion vid. *Tumor callosus.*
ACTIO corporis destruit acidum
38. LXII.
Debilis & languida acidæ acri-
monia causa 38. XLIX. a di-
luentibus 38. LVIII. effluxu

humorum 2. v. in crudi-
tate 39. VI. hydrope 35.
XXXVII. ex humiditate 14.
II. 3.
Actuale & activum vid. *Medica-*
mentum præservatorium.
Actualis ignis vid. *Ignis.*
Acusticum vid. *Auris.*
Acuties morbi vid. *Morbi acuties.*
Acutissimus morbus vid. *Morbus.*
Acutus morbus vid. *Morbus acu-*
tus.
—— dolor vid. *Dolor.*
ADDUCTIO & COMPA-
CTUS. Definitio 12. I. Causæ
12. II. Effectus 12. III. corolla-
ria 12. IV. Curatio 12. v. ex
motu muscutorum 18. LXVIII.
solida in callum convertit 1. XV.
sanguinem rubrum facit 31. XXI.
cur auget robur 3. v. 2. auget
rigiditatem 4. III. curat laxi-
tatem 6. VI. I. & elongationem
6. VI. 4. facit elasticitatem 7.
VI. facit robur 9. II. curat e-
longationem 11. v. modica ad
consolidationem requiritur 65.
IV.
Adelphixia & adelphixis vid.
Morbi consensus.
Aden vid. *Glandula.*
Adephagia vid. *Fames.*
Adeps vid. *Pinguedo.*
Adglutinans in Consolidans.
Adhæsivum in Consolidans.
Adiaphoria vid. *Sensus.*
Adiapneustia vid. *Perspiratio.*
Adiposus panniculus vid. *Pannicu-*
lus.
Adipsia vid. *Sitis nulla.*
Adolescentia vid. *Juvenis in Ætas.*
Adscensus molis vid. *Suffocatio.*
Ff 2 Ad-

Adstrictivum vid. *Adstringentia*.

Adstrictorium vid. *Adstringentia*.

Adstricta alvus vid. *Alvus adstricta*.

ADSTRINGENTIA definiuntur 57. I. non semper simul augent motum vitalem 57. II. actio in solidorum fabrica quaerenda 57. III. mutant spatiola 57. IV. quæ fiunt minora 57. V. accuratio triplex ex aucto motu 57. VI. commissa sibi 57. VII. specifica adstrictione 57. VIII. quid addant partibus 57. IX. eorum selectus opus 57. X. Effectus 57. XI. corollaria 57. XII. ad compescendam hæmorrhagiam 32. V. qualia ea sunt 32. XXI. quomodo compescunt hæmorrhagiam 32. XXV. 2. in œdemate 35. XXIII. in angina hydropica 35. XXVI. in putredine 37. XIII. cur sistunt evacuationes, & vires roborant aut suffocant 1. XXIX 6. cur roborant 4. V. 4. in ventriculi visciditate 40. XV. calida cur sanant viscidum 40. XIX 20. in laxitate 6. VI. 4. in inertia 8. IV. faciunt robur 9. II. an recte combustis & contusis adhibentur 9. V. 6. an his lentor repellendus 41. XIX 8. cur inflammationem in scirrhum & indurationem convertunt. 41. XX. 14. debitam crassitudinem non præbent in tenuitate 44. V. curant tenuitatem 44. VI. cum refrigerantibus in aucto motu & tenuitate 46. XXII. an in principio parti inflammatae applicanda 47. XXIII. II. & quæ refrigerant cur inflammationi non adhibenda 47. XXIII.

10. coagulant sanguinem 42. VI. cum anodynis in puris effusione.

48. XLIV. adstrictoria vis an in cortice Peruviano damnanda 52.

XXXIV. 4. fiunt coctione ex roborantibus 58. V. 2. discutientia quid faciant. 69. VII. quæ motum minuunt 68. VII. ab-

stergentia 81. X. quomodo abstergunt 81. XXVI. 8. quando in alvo laxa adhibenda 90. CLIX.

Austera ex acido ventriculi & quibusdam absorbentibus 38.

LVII. solvuntur alcali fixo.

38. XV. describuntur 57. XII.

Acido-austera præbent sal instar tartari 38. IV. viscerum causa

40. IV. curantur saponaceis

38. XXVI.

Adustio vid. *Ustio*.

Æger, ægrotus, ægrimonia, ægritudo vid. *Morbus*.

Ægilops in *Oculus*.

ÆQUILIBRIUM destructum producit calorem hecticum 49. IX. languidioris motus causa 21. II. destruitur effluxu humorum 2. V. quibus destruitur 49. IX.

AER an misceatur sanguini in pulmonibus, & sit rubedinis sanguinis causa 31. XXII. 4. quomodo in autumnno inquinat 37. XVII. 23. epidemicorum causa est 37. XVII. 24. an frigidus vel calidus eligendus in ardentibus 38. XXXI. 20. qualis in visciditate eligendus 40. XII. cur *siccus* adferat levamen viscidis 40. XIX I. *levior cænosus*, & *humidus* cur videatur gravior 7. VIII. 9. *gravior & levior*

com-

compressus cur animalia extinguit 12. IV. 13. *siccior* siccitatis causa 13. II. *frigidus* super-veniens *calido* cur producit pleuritidem & peripneumoniam 42. XI. 5. *premiens* an cohæſionis causa 1. IX. minus *premiens* est hæmorrhagiæ causa 2. IX. *frigidus* si sequatur a *calido* quid tunc facit 43. XV. 18. *frigidus* determinat ad renes 91. V. calorem quando excitat 49. V. quando calorem temperat 49. XIV. *calidus* & *siccus* hecticæ causa 52. LIII. *arcendus* aër in abscessu 48. XI. in empyemate 48. XLIV. *inquinans* cur non omnes afficit 45. LXIX. 6. qualis eligendus in hectica 52. LVII. an *particulæ* ejus *elasticæ* motus musculorum causa 18. LXII. 8. an motus ab aëris *explosione* 18. LXII. 10. ejus *attactus* an rubedinis causa in sanguine 31. XXII. 3. ejus *collectio* facit emphysema 35. XXII. ejus *mutationem* sentiunt atrabilarii 17. XLV. tenui lymphâ laborantes 17. XLVI. mobilitate affecti 26. III. *humidus* faciendus in aucto calore 49. XVII. perspirationem inhibens curatur 29. V. cur noceat vulneribus & ulceribus 65. XVII. 7. consolidationem remoratur 65. XI. *siccus* cur conducit sanitati 68. VIII. 3. an nutrit 71. IX. 12. *premiens* vis non facit absorptionem 68. VII. ejus *attactus* cur producit forditiam 81. XXVI. 2.

Aura frigidiuscula perspirationem impedit 29. V.

Ventus perspirationem impedit & curatur 29. V. cur horrorem inducit 29. XVI. 10.

Aër epidemicus vid. *Morbus epidemicus*.

Aër pestilentialis vid. *Pestis*.

Æruginosa bilis vid. *Bilis*.

Ærugo vid. *Cuprum*.

Æs vid. *Cuprum*.

Æstas vid. *Anni tempora*.

Æstivus morbus vid. *Morbus æstivus*.

Æstus vid. *Calor*.

ÆTAS cur sensum roborat tandem debilitat 4. V. 3.

Fœtus num nutriatur sanguine menstruo 33. XIII. 16. mortuus cur cognoscitur ex pedinis frigore 51. VIII. 18. & facit dolorem gravativum 17. VII. urinam quandoque supprimit 91. XXX. mutatio post nativitatem 19. XVI. *circulatio* 19. XV. *foramen ovale* 19. XV. *canalis arteriosus* 19. XV.

Infans duriter tractatus in partu incidit facile in hydrocephalon 35. XX. cur sæpe laborat acido 38. LXIX. 7. huic pulsus in dorso malum signum 20. X. an eorum tormina & convulsiones purgantibus vel absorbentibus curanda 30. XVIII. 31. cur colostro non utens sæpe convellitur 30. XVIII. 32. eorum morbi curantur absorbentibus 68. VI.

Puer si reddat urinam aquosam quid præſagit 36. XXX. cruditatem generat 39. IV. cur cruditatibus scatet 39. XI. 6. cur laxitati obnoxius 6. V. 3. cur varicellæ minus periculosa 7. VIII. 2.

- cur sanguinem tenuem, floridum & levem habet 45. xxxviii.
9. cur tardior humorum motus 50. xi. 4. dormiens sine periculo habet pulsum intermittentem 20. xxviii. qualem pulsum habet 20. xxxvi. 39. laxitate & paralyfi sæpe laborant 24. viii. mobilitati obnoxius 26. ii. palpitatio in dorso periculosum 28. vii. cur facilius quam adultus tentatur convulsione 30. xviii. 41. cur facies magis quam membra convelluntur 30. xviii. 42.
- Juvenis & adolescens* cur morbis inflammatoriis obnoxii 31. xi. 10. sanguinem fundunt cum levamine 32. vi. & xvi. cur in acutis sæpe liberantur hæmorrhagiâ 32. viii. majore contractilitate donatus 1. xviii. cur variolæ periculosæ 7. viii. 2. frigus prodest 51. iv. hæticæ obnoxius 52. liii. qualem pulsum habeant 20. xxxvi. 39 quos morbos patiantur 53. lxii. 3.
- Senex* cur liberatur hæmorrhagiâ si aures dolent in acutis 32. xxv. 10. cruditatem generat 39. iv. cur rigent solida 4. vi. 1. *senectus* quid 4. vi. 8. cur cruditatibus scatet 39. xi. 6. cur tardior humorum motus 50. xi. 4. frigiditatis causa 5. iv. qualem pulsum habet 20. xxxvi. 39. spirituum defectus & tremoris causa 22. ii. an roborantur applicatis animalibus & decubitu cum juvene 23. xxvi. 3. laxitatis causa in paralyfi 24. xxi. 6. tremor ex calculo renum 91. xxiv. quos patitur morbos 53. xxi. 6.
- Ætatis flos* vid. *Juvenis in Ætas*.
- Æther* vid. *Ær*.
- Æthiops mineralis* vid. *Mercurius in Saliva*.
- Affectio*, affectus vid. *Morbus*.
- animi vid. *Animus*.
- cerebri vid. *Cerebrum*.
- hypochondriaca in *Mobilitas*.
- colica vid. *Ventris dolor*.
- hysterica vid. *Uterus*.
- cœliaca in *Alvi fluxus*.
- nephritica in *Renes*.
- Affion* vid. *Opium*.
- Afflictio* vid. *Morbus*.
- Agalactia* vid. *Lac*.
- Ageraria* vid. *Senex in Ætas*.
- Agglutinantia* vid. *Consolidantia*.
- Aggregatio fibrarum* vid. *Fibra*.
- humorum vid. *Humores*.
- Agon* vid. *Morbus*.
- Agonia* vid. *Animi tristitia*.
- Agrippa* vid. *Partus*.
- Agrypnia* vid. *Vigilia*.
- Agrypnocoma* vid. *Sopor*.
- Agyrta* vid. *Medicus*.
- ALÆ* seu axillæ glandula *scirrhus* quid producat in brachio 12. iv. 18.
- Alba pituita* vid. *Viscidum*.
- Albaras* vid. *Cutis vitiligo*.
- Album ovi* vid. *Ovum*.
- Alcalescentia* in *Abstergentia*.
- Alcalia* in *Abstergentia*.
- Alkali sal* vid. *Sal*.
- Alcalina acrimonia* vid. *Acrimonia*.
- Alcalinus sapo* in *Abstergentia*.
- Alcar* vid. *Medicamentum*.
- ALCIS ungula* excellit in mobilitate 26. v.
- Alcohol* vid. *Vinum in Calefaciens*.
- vid. *Pulvis in Formulis*.
- Aleipha*

Aleipha & aleiphar vid. *Linimentum in Formulis.*

Aleurites vid. *Farinosum in Incrassantia.*

Alexicacon vid. *Veneni medicina.*

Alexipharmacum vid. *Veneni medicina.*

Alexipyreton vid. *Febrifugum.*

Alexiterium vid. *Veneni medicina.*

Algema vid. *Dolor.*

Algens dolor vid. *Dolor.*

Algor vid. *Frigus.*

ALIENA heterogeneous & homogeneous humor 77. II.

Alimenta vid. *Nutrientia.*

Alimonia vid. *Nutritio.*

Alitura vid. *Nutritio.*

Alkali vid. *Alcali in Abstergens.*

Alloioticon vid. *Corrigentia.*

Alluens humor vid. *Humor.*

ALOE sapo est naturalis 38. xxiv. prodest ulceribus sordidis 78. x. 7.

Aloëtica in *Alvum ducentia.*

Alopecia vid. *Pilorum morbus.*

Alphiton vid. *Farinosum in Incrassantia.*

Alphus vid. *Vitiligo.*

Alterantia vid. *Corrigentia.*

—— vid. *Preparantia.*

ALTHÆA in dolore calculi 17. LIV.

Althexis vid. *Curatio.*

Alveoli dentium in *Ore.*

ALUMEN in intermittentibus adhibetur 52. xxii. regeneratur per alcali 38. xiii. coagulat 77. xix.

ALUMEN PLUMOSUM ad derivandum in convulsione 30. xv. stimulans cum pruritu. 84. v.

Alviduca medicamenta vid. *Alvi ductio, purgans.*

ALVIEGESTIO & DUCTIO

prima est evacuatio 90. I. Divisio generalis in copiosorem & parciolem 90. II. Divisio specialis 90. III. anatomia intestinorum 90. IV. eorum fibrae 90. V. & motus 90. VI. tunicae 90. VII. plicae 90. VIII. *Alvi fluxus* 90. IX. *Alvi profluvium* seu *Diarrhæa* quid sit 90. X. *Superpurgatio* quando dicitur 90. XI. *alvi difficultas* seu *Dysenteria* quid sit 90. XII. *cruenta dejectio* quid sit 90. XIII. *Lævitas* seu *lenteria* & *cœliaca* 90. XIV. *Clelæra* definitur 90. XV. *Dysenteria* & *cholera sicca* quando dicantur 90. XVI. *Ileus* qualis sit 90. XVII. *alvi fluxus varius* 90. XVIII. *Excrementorum* divisio 90. XIX. *Nigra* 90. XX. ex *meconio* 90. XXI. *medicamentis* 90. XXII. *sanguine nigro* 90. XXIII. *hæmorrhoidibus* 90. XXIV. *sanguine corrupto* 90. XXV. *atrabile* 90. XXVI. *sphacelo* 90. XXVII. *Alba* 90. XXVIII. ex *chyllo* 90. XXIX. per *laxitatem* intestinorum 90. XXX. *visciditatem* 90. XXXI. ex *bilis defectu* 90. XXXII. ex *glandularum infarctione* 90. XXXIII. ex *pure locali* 90. XXXIV. per *metastasin* 90. XXXV. ex *pituïta* 90. XXXVI. *assumptorum* 90. XXXVII. *naturali* 90. XXXVIII. *morbosa* 90. XXXIX. *intestinorum* 90. XL. *Rubra* 90. XLI. in *acutis inflammatoriis* 90. XLII. *erysipelatosi* 90. XLIII. in *sanguine corrupto* 90. XLIV. in *vasis ruptis* 90. XLV. in *morbis alienis* 90. XLVI. a *sanguine*

ne deglutito 90. XLVII. a sanguine hæmorrhoidali 90. XLVIII. *Flava & biliosa* bona 90. XLIX. mala 90. L. ab assumtis 90. LI. *Odor & fætor* naturalis 90. LII. olens 90. LIII. nullus 90. LIV. *Consistentia* naturalis 90. LV. aliqua 90. LVI. durior compacta 90. LVII. Effectus 90. LVIII. *Quantitas* 90. LIX. *Aliena* 90. LX. meraca 90. LXI. pinguis 90. LXII. spumosa 90. LXIII. aër seu flatus 90. LXIV. varia 90. LXV. membranosa 90. LXVI. grumosa 90. LXVII. carunculæ 90. LXVIII. calculi 90. LXIX. infecta 90. LXX. *Alvi fluxus* 90. LXXI. quid faciat 90. LXXII. in intestinis 90. LXXIII. in tota massa 90. LXXIV. defectum 90. LXXV. hydropem 90. LXXVI. corruptionem 90. LXXVII. in solidis 90. LXXVIII. laxitatem 90. LXXIX. motum turbatum 90. LXXX. consensum 90. LXXXI. in spiritibus & anima 90. LXXXII. *Alvi fluxus & Ductio* quibus noceat & profit 90. LXXXIII. in ætate 90. LXXXIV. in anni temporibus 90. LXXXV. in gravidis & puerperis 90. LXXXVI. in morbis humorum 90. LXXXVII. in aëre 90. LXXXVIII. in crudo succo 90. LXXXIX. cacochymico 90. xc. cachectico 90. xci. in lymphæ 90. xcii. in pituita 90. xciii. in bile 90. xciv. in colliquatione chronica 90. xev. acida 90. xevi. catarrhali 90. xcvii. scorbutica 90. xcvi. in colliquatione putrida 90. xcix. fluxu hepatico 90. c. in

pure 90. ci. in tabe 90. cii. in morbis evacuationum 90. ciii. sanguinis 90. civ. urinæ 90. cv. sudoris 90. cvi. salivæ & sputi 90. cvii. in morbis solidorum 90. cviii. generalibus 90. cix. nexu vario 90. cx. motu majore 90. cxl. acutorum 90. cxii. motu minore 90. cxiii. inordinato 90. cxiv. convulsionis 90. cxv. febrili 90. cxvi. in morbis solidorum organico-rum 90. cxvii. capitis 90. cxviii. pectoris 90. cxix. ventris 90. cxx. in *Diarrhæa* 90. cxxi. *Lienteria* 90. cxxii. *Cholera* 90. cxxiii. *Dysenteria* 90. cxxiv. ab acri podagrico 90. cxxv. a lymphæ acris 90. cxxvi. ab atra bile 90. cxxvii. a flatibus 90. cxxviii. a materia febrili 90. cxxix. a cacochyliæ 90. cxxx. ab ulcere 90. cxxxi. in *ventris dolore* 90. cxxxii. *Colico* 90. cxxxiii. ab acrimonia 90. cxxxiv. ex consensu 90. cxxxv. ab affectione nervorum in mesenterio 90. cxxxvi. ab inflammatione & erysipellate intestinorum 90. cxxxvii. *Iliaco* 90. cxxxviii. notho 90. cxxxix. vero 90. cxl. in *ventriculi* morbis 90. cxli. in *hepatis & lienis* morbis 90. cxlii. in *urinæ organis* 90. cxliiii. in *generationis organis* 90. cxliv. in *extremarum & cutis* morbis 90. cxlv. in *animi* morbis 90. cxlvi. delirio 90. cxlvii. sopore & surditate 90. cxlviii. *ab allatis causis externis* 90. cxlix. contagio 90. cl. medica-

camentis 90. CLI. *Superpurgatio* 90. CLII. & quomodo curatur 90. CLIII. *Curatio generalis* 90. CLIV. per purgantia 90. CLV. resolventia 90. CLVI. stimulantia & roborantia 90. CLVII. diluentia 90. CLVIII. adstringentia 90. CLIX. emollientia 90. CLX. motum minuentia 90. CLXI. derivantia 90. CLXII. *Alvus adstricta* 90. CLXIII. defectu materiæ 90. CLXIV. majore absorptione 90. CLXV. deficiente motu 90. CLXVI. viscidit copia 90. CLXVII. muci defectu 90. CLXVIII. compressione 90. CLXX. obstructione 90. CLXXI. effectus 90. CLXXII. *Tenesmus* quid 90. CLXXIII. causæ 90. CLXXIV. irritatio intestinorum 90. CLXXV. vesicæ 90. CLXXVI. uteri 90. CLXXVII. in fine morborum 90. CLXXVIII. corollaria de omnibus præcedentibus 90. CLXXIX.

Excrementa Alvi putrida, splendentia, soluta, fusca ex putredine 37. x. torminosa & æruginosa ab acido in intestinis 38. LII. alba flatulenta, acidum spirantia ab acido in intestinis 38. LII. copiosiora ex visciditate & cruditate 39. v. viscida corrupta, acidum spirantia ex mensium suppressione 34. xxii. consistentia in hydropem bona 35. xxix. pituitosa ex viscido 40. ix. portio intestini ejecta unde proveniat 40. xix. 6. indurata compressionis causa 12. ii. dura urinam supprimunt 91. xxx. dura coacta ex siccitate 13. iii. dura ex crassitudine 43. iv. gra-

veolentia parotides malas portendunt 48. xx. purulenta in empyemate mala 48. xxxv. pingua, livida, foetentia cur mala in acutis cum frigore 51. viii. 23. biliosa aquosa levant in biliosa acrimonia 17. XLIV. nigra ab atra bile 17. XLV. cur nigra mala post hæmorrhagiam 32. xi. 4 & 32. xxv. 8. rubicunda mala post hæmorrhagiam 32. xvii. æruginosa mala 32. xi. & xxv. dura solvuntur emollientibus 61. iii. humectantibus 62. vii. foetentia & livida cur sæpe ante mortem 70. xxiii. 7. dura lenientia exigunt 80. iii. *Meconium* respuit absorbentia 58. vi.

Laxa & respondens alvus bonum in hydropem 35. xxxix. & empyemate 48. xxxiv. ex mictione nocturna judicatur 36. lvi. 31. bona in morbis capitis 17. xxx. 2. & 17. LXII. in pectoris morbis mala 17. LXII. a larga hæmorrhagia in principio febrium 32. xi. & xviii.

Profluvium alvi seu Diarrhæa (confer superius dicta.) Sine levamine in hydropem ex mesenterii obstructione 35. vii. ad hydropem disponit 35. xi. & xiii. quod auget hydropem & nunquam sanat 35. LXIII. 4. quod curat hydropem 35. LXIII. 5. quod malum 35. LXIII. 23. urinam flavam facit 36. xiv. & coloratiorem 39. ix. ex assumtis putrefactis 37. iii. ex salis marini abusu 38. viii. producit faucium siccitatem 43. viii. ex tenuitate humorum 44. iv. cur

calorem hecticum excitat 45. xv. 3. cur saepe a fructibus horæis 45. 27. ab acri succo nerveo 45. LIX. prævenit parotides 48. XIX. quod malas parotides indicat 48. XX. in empyemate malum 48. XXVI. tunc exigit narcotica pectoralia 48. XLVII. calorem hecticum excitat 49. IX. in hecticis 52. LI. hecticæ febris causa est 52. LIV. in anxiis post horrorem cur bonum 52. LIX. 7. cur ex anxietate & lumborum dolore prædicitur 52. LIX. 8. per metastasin ab oculis bonum 17. XXX. solvit in pueris convulsionem 30. IV. solvit debilitatem ex cacochylia 23. IV. quæ signa præsagiunt id in morbis 53. XLV. ex putredine sanatur adstringentibus 57. XI. 8. *Cruentum* (confer Excrementa rubra.) quod vocatur 32. I. quam pleuritidem sanat 17. XXXVIII. solvit debilitatem ex eopia & impetu ad caput 23. V. debilitatis causa, signa & curatio 23. X. curavit cerebri compressionem 24. IV. singultus causa, & curatur 27. IV. convulsio inde cur non semper lethale 30. XVIII. 9. ex intestinorum laxitate 6. IV. an in omni paralyfi veniens solutionem portendit 24. XXI. II. sine levamine ex commota cruditate 29. XII. minuit nutritionem 71. V. curatur siccantibus externis 63. IX. 9. & roborantibus expulso acri 58. IV. quibus curatur solventibus 79. XXVI. 14.

Levitas intestinorum seu Lienteria

(confer superius dicta.) in lienosis ex diuturniore dysenteria 35. XIII. hydropis causa 35. XIII. ex visciditate primarum viarum 40. IX. quæ curatur saponaceis & purgantibus 40. XIX. 18. ex intestinorum laxitate 6. IV.

Difficultas intestinorum seu Dysenteria (conf. superius dicta) ad hydropem disponit 35. XI. & XIII. ex febre tritæophya 35. XI. in lienosis diuturnior ad hydropem disponit 35. XIII. quid portio intestini emissâ 40. XIX. 6. ex acri succo nerveo 45. LIX. pedes frigidi & pulsus debilis quid significat 51. VIII. 5. ex corrupta bile in febre ab omisso vomitorio 52. XLVII. hecticæ causa 52. LIV. debilitatis causa, signa & curatio 23. X. cur in fine tenesmus producit 26. VI. 3. cur his singultus, cum difficili deglutitione & linguæ inflammatione, lethale 27. XI. 4. convulsionis causa 30. VIII. *Cruenta* quæ dicitur 32. I. *Dysenteria sicca* quæ 30. XVI. 15. *Dysenterica febris* 52. LXII. curatur emollientibus 61. IV. cur lenitur mucilaginosus 77. XXII. 8. curatur mucilaginosus 77. XIII. lenientibus 80. III. balsamicis 72. VII. I. cruenta quomodo curatur diluentibus 78. V.

Cholera (conf. superius dicta.) pulsum celerem facit 20. XVI.

Volvulus (conf. superius dicta.) si singultum faciat, cur lethale 27. XI. 5.

Adstricta alvus (conf. superius dicta.)

Sta.) ex mensium obstructione 34.
 XIX. cur mala in hydrope 35.
 LXIII. 23. coloratiorem urinam
 facit 36. XII. auget putredinem
 37. VII. solvitur sale medicato
 Tachenii 38. VII. cur mala in
 acutis 38. XXXI. 18. ex siccitate
 13. III. ex crassitudine 43. IV.
 acrimoniæ causa 45. LII. in
 morbis capitis mala 17. XXX 2.
 sæpe in mobilitate 26. III. laxa-
 tur per gummi 27. V. cur gum-
 mi dandum 72. VII. 6.

Tenesmus (conf. superius dicta.)
 ex febre semitertiana 35. XI. ex
 succo nervo acri 45. LIX. cur
 sæpe curatur oleo & lacte 26.
 VI. 1. cur in fine dysenteriae 26.
 VI. 3. ex convulsione 33. VI. 15.
 a calculo vesicæ 91. XXVI. exi-
 git mucilaginosâ 77. XIII. ob-
 volventia 66. VI. cur curatur
 balsamicis.

Purgans seu Alvum ducens (conf.
 superius dicta.) cur in acutis
 93. LXII. 9. quid faciat ad reci-
 divam præveniendam 53. LXII.
 20. cur datur sæpe in morbi
 principio 53. LXII. 28. in uri-
 næ suppressione 91. XXXV. præ-
 cavet hæmorrhagiam 35. V. usus
 eorum in mensium suppressione
 34. XXIV. in febre frequens u-
 sus ad hydropem disponit 35.
 XI. in hydrope ex febre nata
 auget malum 35. XI. nocet in
 hydrope ex sanguinis evacuatio-
 ne 35. XII. hydropem generat
 35. XIII. destruit æquilibrium
 35. XIII. laxat solida 35. XIII.
 non exhibendum si hydropis
 curatio tentatur diureticis 35.

LV. aut roborantibus 35. LXI.
 an omni hydropi dandum 35.
 LXIII. 14. cur sæpe auget in tu-
 mescentiam ventris, quæ minui-
 tur anodyno 35. LXIII 30. cur
 magis conducit in ascite, quam
 in pectoris & uteri hydrope 35.
 LXII. 43. cur auget hydropem
 ex evacuatione XIII. 44. acidis
 ejus virulentia coercetur 38.
 XLV. evitandum in pulmonis
 visciditate 40. XVIII. cur etiam
 alvum ducit venis injectum 45.
 XXVII. 9. in colico sæpe auget
 malum, qui auscultat anodyno
 45. LXVIII. cur sæpe opium
 addendum 45. LXIX. 25. cur in-
 fidelis acris educio 45. LXIX.
 27. hydragogum cur nocet in-
 flammatoriis 47. XXIII. 13. an
 non liceat in parotidibus dare
 48. XIX. in palpitazione ex sup-
 pressa evacuatione 28. XIII.
 cur in hystericis, hypochondria-
 cis & visceribus obstructis con-
 vulsionis causa 30. XVIII. 14. ad
 derivandum in convulsione 30.
 XV. in qua specie dysuriæ exhi-
 bendum 30. XVIII. 23. an curat
 tormina & convulsiones in re-
 cens natis 30. XVIII. 31. in cho-
 rea Sancti Viti 30. XVI. 10. in
 tussi clangosa 30. XVI. 12. ex
 intermittente sæpe facit conti-
 nuam 52. XV. dandum in inter-
 mittente ex cacochylia 52.
 XXVIII quod & quando dandum
 in febre 52. XL. corollaria de
 his 52. XLI. in anxietate ex ca-
 cochylia 52. LX. in hydrope ex
 febre nocet 52. LXII. 1. in in-
 termittente sæpe est causa ma-
 niæ

nix 52. LXII. 2. in doloribus capitis 17. xxx 2. quam pleuritidem sanat 17. xxxviii. dandum in biliosa acrimonia 17. XLIV. & in convulsione ex cerebri compressione 30. v. antiphlogisticum in rheumatismo 17. XLVIII. in dolore ex lue venerea 17. XLIX. in excrementis duris 17. LVII. in dolore colico 17. LVIII. an in doloribus dandum vel omittendum, traditur 17. LXII. Melanagogum in tremore ex atra bile 22. x. in tremore ex viscido 22. xiv. in debilitate ex cacochylia 23. iv. ex impetu ad caput & copia 23. v. in hydrope si debilitatem fecerit quid agendum 23. xii. in debilitate ex diabete 23. xix. an & quando roborat 23. xxvi. 4. an curet omnem maniam 23. xxvi. ii. curat morbos ex cerebri compressione 24. iv. in intestinorum visciditate 24. xiv. si menses ex viscido subsistunt 34. vii. quale in hydrope ex hepatis inflammatione & erysipellate 35. vi. in hydrope ex laxitate & visciditate 35. ix. & xvii. ex suppressa evacuatione 35. xv. ex aquæ abusu 35. xvi. in œdemate 35. xiii. in hydrocephalo 35. xxiv. in angina hydroptica 35. xxvi. in hydrope 35. xl. quando & cum qua cautela traditur 35. LIII. semel aut bis in acido intestinorum 38. LIV. quod simul roborat in cruditate primarum viarum 39. viii. minus juvat si crudum sit in sanguine 39. ix. quale in visci-

ditate intestinorum 40. xvi. quam curat lienteriam 40. xix. 18. in lentore, & quid faciat 41. xiv. in aucta circulatione 46. xvi. revellit 46. xviii. in inflammationis resolutione 47. xiv. & curatione 47. x. in aucto calore 49. xix. in febris motu majore 52. XLIX. *Purgans anodynum* in intestinorum acrimonia 45. LXII. si sit singultus causa 27. v. in convulsione ex cacochymia & atra bile 30. xv. quem ventris dolorem curat 30. xviii. 15. *Purgat* sal medicatus Tachenii 38. vii. sal fixus alcalinus 38. xv. succi concreti plantarum 38. xxxvi. gummi in catarrhis 17. XLVI. obvolventia laxant 66. vi. lenia cur dicuntur emollientia 61. vi. 2. gummi laxant 27. v. præparatio corporis 75. v. abstergentia 81. xvii. in urinæ suppressione 91. xxxv. in podagra cur sæpe generat anxietatem 83. XLIII. 21. cur laxat 59. xii. 12. cur melius operatur in corpore præparato 75. xiii. 2. quomodo humectant evacuo 62. ix. i. cur minuit ptyalismum & sudores 83. XLIII. 22. num dandum in morbis, quibus est crisis versus cutim 83. XLIII. 23.

Amara in Resolventia.

Amarus sapor vid. Sapor.

Amaurosis in Oculis.

Amblosis in Partu Abortus.

Ambiotica vid. Uterina.

Amblyntica vid. Stupefacientia & Obtundentia.

Amblyopia, in Oculis.

Am-

- Ambrosia & Ambrosium** vid. *Medicamentum immortale*.
Ambulatio vid. *Exercitium*.
 — vid. *Sphacelus*.
Ambustio vid. *Ustio*.
Amentia vid. *Delirium*.
Amethodicum in *Curatione Incutria*.
Ammismos vid. *Siccantia*.
AMMONIACUM *Sal* ex acido & alcali volatili 38. xxiii. ex spiritu salis marini & ammoniaci 38. xxxi. i. extollitur in intermittente 52. xxii.
Spiritus cum sale marino abut in sal neutrum 38. xxxi. i. ab acidis mutatur in sal fixum 38. xlvii.
Amolyntum vid. *Medicamentum non inquinans*.
Ampotis vid. *Morbi Mutatio*.
Amuletum vid. *Epithema in Formula*.
Amygicon vid. *Corrodentia*.
Amygdalæ in *Fauces Tonsillæ*.
AMYGDALI *oleum* curat dolorem calculi 17. liv. mitigat nephritidem 66. ix. 2.
Amygdalatum vid. *Emulsio in Formula*.
Anabasis vid. *Morbi Augmentum*.
Anabroticum vid. *Corrodentia*.
Anacestos vid. *Morbus Sanabilis*.
Anacollemma vid. *Epithema in Formula*.
 — vid. *Consolidans*.
Anaconchyliaston vid. *Collutio in Formula*.
Anadiplosis vid. *Morbi Paroxysmus*.
Anadrome vid. *Morbi Mutatio*.
Anagargariston vid. *Collutio in Formula*.
Anagraphe vid. *Formula*.
Anaesthesia vid. *Sensus Privatio*.
Analepticon vid. *Nutrientia*.
Analgesia vid. *Indolentia in Dolor*.
Analogismus vid. *Medicamenti Inventio*.
Analyticon vid. *Resolventia*.
Anamnastica vid. *Morbi Signa*.
Anapleroma & Anapleromatica vid. *Consolidantia*.
Anasarca vid. *Hydrops*.
Anastomoses vid. *Arteriarum Anastomoses*.
Anastomotica & Anastomoterion vid. *Aperientia*.
Anathymiasis vid. *Suffitus in Formula*.
Anatripsis vid. *Friccio in Movens*.
Anchylops vid. *Oculi*.
Anchylosis vid. *Articulorum immobilitas*.
Ancyloblepharon vid. *Oculi*.
Ancyloglossum vid. *Lingua*.
Ancylosis vid. *Articulorum Immobilitas*.
Aneurisma vid. *Tumor Sanguineus*.
Angina vid. *Faucium Angina*.
Angiologia vid. *Vasa*.
Anglicus sudor vid. *Sudor*.
Angulus oculi vid. *Oculi Angulus*.
Angustia & angustatio vid. *Vasorum, Canalium &c.*
Anhaltina vid. *Respiratio*.
Anhelatio & Anhelitus vid. *Respiratio*.
Anima vid. *Animus*.
ANIMALIA quæ aliis nutriuntur animalibus copiosorem sallem volatilem præbent 38. xvii. non præbent acidum nisi ex lacte

lacte & chylo 38. XLIII. eorum partes omnes putrescere possunt & quid inde fit 37. III. suppeditant obvolventia 66. v.

Animalia dissecta vid. *Fetus in Formula.*

Animalis vid. *Motus, Spiritus, Facultas &c.*

ANIMUS. *Ratiocinium* sensum emendat 16. XXIX. & 16. XV. *Sapientia* an ex cerebri magnitudine desumenda 15. XIV. 25. *Studium* nimium cruditatis causa 39. IV. cur crudum generat 39. XI. 5. hæcticæ febris 52. LIII. *Imaginatio* matris in foetum multa mala producit 30. VII.

Morbi referuntur ad mentem & sensum 90. CXLVI.

Affectio & Cura visciditatem & inertiam generat, & menses retardat 34. x. reddit sæpe urinam tenuem 34. XX. & copiosam 36. XXVI. an nihil agat in motum vitalem 46. XXIII. 4. vehementior hæcticæ causa 52. LIII. doloris causa 17. XLI. quæ minuit circulationem 21. II. quomodo turbat motum 21. v. 8. tremoris causa 22. VI. mobilitatis causa 26. II. cur excitat flatum & murmura 26. VI. 3. palpitationis causa 28. v. an non valeat cordis motum turbare 28. XV. 4. horroris causa 29. II. laxant 59. VI.

Gaudium & Latitia hæmorrhagiæ causa 32. IX. augeat circulationem 46. v. ex quodam sensu 16. XXII. qualem pulsum facit 20. XXXVI. 42. tremoris causa 22. VI.

Ira hæmorrhagiæ causa 32. IX. quomodo augeat circulationem 46. IV. qualem pulsum facit 20. XXXVI. 42. in hæctica 52. LI.

Timor & Terror humores corrumpit 37. VII. mensium suppressionis causa 34. XIII. & doloris 17. XLI. & tremoris 22. VI. qualem pulsum facit 20. XXXVI. 42.

Tristitia & Moeror menses retardat, viscidum generat, & solida inertia facit 34. IX. humores corrumpit 37. VII. cruditatis causa 39. IV. cur? 39. XI. 5. hæcticæ causa 52. LIII. solatium ex musica 16. XVII. ex quodam sensu 16. XXII. qualem pulsum facit 20. XXXVI. 42. cur frigent, & leucophlegmatici & cachectici fiunt 21. LVIII. ex dysenteria & diarrhœa 23. X.

Turbulentia hæmorrhagiam prædicat 32. VII.

Deliquium quando anxietatem & palpitationem producit 31. XI. 5. cur facit pulsum intermittentem 31. VI. cur sæpe compescit hæmorrhagiam 32. XXV. 5. in pericardii hydrope 35. XXVIII. cur ex subita evacuatione I. XXIII. 20. mensis instantis signum 33. VIII. ex mensium suppressione 34. XVI. refocillatur sale volatili 38. XXIII. ex vino compescitur acidis 38. XLV. ab acido succo nerveo 38. LXIV. & 45. LIX. ex cruditate humorum 39. VI. ex polypo in carotidibus 42. IX. cur tandem exstinguit 42. XI. 6. in abscessu pericardii 48. XXXIII. ex impedito motu per cerebrum 50. IX. fri-

frigoris causa 51. iv. ex febre intermittente 52. xiv. in scorbuticis cum pulsu majore malum 20. v. faciens pulsum rarum, malum 20. xix. & minorem 20. xxxiii. cur sponte redit vita 21. v. 10. cur restituitur vita stimulantibus & volatilibus 21. v. 11. ex mobilitate 25. 111. quandoque ex motu vel odore inconstituto 25. 111. pulsus rarus, malum 25. xix. quando recidivat 53. lxii. 21. curatur roborantibus 58. iv. quomodo curatur volatilibus 84. xxiii. 5. urina tenuis & alba retentionem materiae indicat 36. vi. ex cruditate commota 29. xii.

Incubus ex viscido 40. x. species convulsionis 30. xvi. 7. curatur roborantibus 58. iv. exigit gummi 72. v. & compingentia 77. v.

Animi defectus vid. *Animi deliquium*.

ANISUM. *Oleum* cum oleo vitrioli abit in resinam 38. xlvii.

Annulus vid. *Tabella in Formula*.

ANNI TEMPORA.

Aestas quid faciat 53. lii. cur tunc minus tument hydropici 35. lxiii. 41. cur minus regnet viscidum 40. xix. 2.

Autumnus quid faciat 53. lii.

Hyems quid faciat 53. lii. cur frequentius generat hydrophem 35. lxiii. 41. cur frequentius frangantur ossa 5. iv. 8. cur magis regnat viscidum 40. xix. 2. cur tunc difficilius curatur paralytis 24. xxi. 6.

Ver quid faciat 53. lii.

ANODYNA quando exhibenda in mensibus suppressis 34. xxvi. cur sedant ventris tumorem ab exhibito purgante 35. 1. xlii. 38. ex oleosis aromaticis & spirituosus 38. lix. cur saepe humida 5. v. 5. curant robur majus 9. iv. crispationem 45. lxviii. compescunt motum 46. xx. cum adstringentibus in puris effusione 48. xlv. in tussi 48. xlvii. in alvi fluxu 48. xlvii. quae tamen inducunt in aucto calore 49. xvi. in motu majore febris 52. xlv. in nausea & vomitu febrili 52. xlvii. cum acidis in febre cum putredine 52. xlvii. non curant sed leniunt dolorem ex lue venerea 17. xlix. in calculi dolore 17. liv. describuntur in dolore 17. lxvi. in debilitate ex catarrho 23. xx. sedant motum 25. iv. sopiunt morbum, non curant ex mobilitate 26. iv. ex aromaticis & spirituosus curant mobilitatem 26. v. in singultu 27. v. & ix. in convulsione ex consensu 30. xiv. ad sedandam haemorrhagiam 32. xxiv. quamnam curant palpitationem 28. xv. 5. quamnam sunt diuretica & purgantia 30. xviii. 16. in chorea Sancti Viti 30. xvi. 10. in tussi clangosa 30. xvi. 12. curant hystericas convulsiones, ut in partu 30. xvi. 14. in singultu post vomitum 27. 11. quomodo per adstringentia 57. xlii. 12. in urinae suppressione 91. xxxix. diaphoretica fiunt 92.

- x. fiunt sudorifera 93. vi. quæ motum minuunt 86. v.
Stuporem inducentia tremoris causa 22. v. & paralyfis 24. vii. in convulsione ex consensu 30. xii. curant robur majus 9. iv. compescunt motum 46. xx. & 25. iv. in dolore describuntur 17. lxvi.
Anodyno-purgans vid. *Alvum purgans*.
Anomalus morbus vid. *Morbus*.
Anorexia vid. *Fames*.
Antacidum vid. *Acidum curantia*.
Antagonista musculus vid. *Musculus*.
Antalgica vid. *Anodyna*.
Antapoplectica vid. *Apoplexia in Paralyfis*.
Antarthritica vid. *Arthritis in Articulis*.
Antasthmatica vid. *Asthma in Respiratione*.
Antecedens vid. *Morbi Prædictio*.
 ——— causa in *Morbus*.
 ——— signum in *Morbus*.
Antemballomenon vid. *Medicamentum succedaneum*.
Antemeticum vid. *Vomitum*.
Antendeicnumenon vid. *Contraindicans in Curatio*.
Antephialticum vid. *Incubus in Animæ Deliquium*.
Antepilepticum vid. *Epilepsia in Convulsio*.
Anthelminticum vid. *Vermes*.
Anthrax vid. *Carbunculus in Tuberculum*.
Anthypnotica vid. *Somni Medicamenta*.
Anthypochondriaca vid. *Hypo-*
chondriorum Medicamenta.
Anthysterica vid. *Uterina*.
Antiarthritica vid. *Arthritis in Articulis*.
Antias vid. *Tonsille in Fauces*.
Antiballomena vid. *Medicamenta succedanea*.
Anticachectica vid. *Cachexia*.
Anticaustotica vid. *Frigefaciens*.
Anticipatio in *Morbi Paroxysmus*.
Anticolicon vid. *Ventris Dolor*.
Antidinicum vid. *Vertigo*.
Antidotos vid. *Corrigens*.
Antidysentericum vid. *Alvi Difficultas*.
Antifebrilia vid. *Febrifugum*.
Antihectica in *Marcor*.
Anthelmintica vid. *Vermes*.
Antiloimica vid. *Pestis*.
Antimonialia vid. *Vomitoria*.
Antinephritica vid. *Renum Dolor*.
Antiparalytica vid. *Paralyfis*.
Antipharmacum vid. *Venenum*.
Antiphthificum vid. *Marcor*.
Antiphlogisticum vid. *Frigefaciencia*.
Antipleuriticum vid. *Pleuritis*.
Antipodagrica vid. *Articulorum Podagra*.
Antipuetica vid. *Pus cohibentia*.
Antipyretum vid. *Febrifugum*.
Antiquartum & Antiquartanarium vid. *Febrifugum*.
Antiqui morbi vid. *Morbus*.
Antiscolica vid. *Vermes*.
Antiscorbutica vid. *Scorbutus*.
Antiscos vid. *Tabella in Formula*.
Antiseptica vid. *Putredo*.
Antispasmodica vid. *Convulsio*.
Antispastica vid. *Revellentia Moventia*.
Antivenerea vid. *Venerea lues*.
 An-

Antlia vid. *Vacuum*.

ANUS: *Ejus contractio ex convul-*
sione 30. xvi. 15.

ANXIETAS cur post leipothy-
miam 31. xi. 5. ex mensium sup-
pressionione 34. xvii. in hydro-
cardia 35. xxix. & xxviii. in
putredine humorum 37. x. per-
manens quid indicet 4. vi. 7. ex
viscido in ventriculo 40. viii.
vel mesenterio 40. ix. in san-
guine 40. x. ex lentore 41. ix.
ex cordis polypo si instigetur
circulatio 42. ix. ex polypo
arteriæ pulmonalis 42. x. cur
ex esu fructuum horæorum &
farinosorum 45. xv. 15. ab af-
fectis fibris vitalibus per suc-
cum nerveum acrem 45. lix.
quomodo in podagricis 45. lix.
cur ante podagræ paroxysmum
& in ea retropulsa 45. lxix. 23.
ex aucta circulatione 46. xi.
in hepatitide 47. iiii. Luctuosa
in inflammatione 47. v. ex pure
in sanguine prædicit parotides
48. xvii. mala in empyemate
48. xxxv. ex obstructione pul-
monis 50. ix. hepatis & venæ
portarum 50. ix. cum frigore
in acutis cur mala 51. viii. 23.
in typho 52. xlvii. describitur
Anxietas 52. lviii. corollaria
de ea 52. lix. & Curatio 52.
lx. ab adstringentibus assumtis
57. xi. 5. cur ex mensium sup-
pressionione per incrassantia 77.
xxii. 18. ab incrassantibus 77.
ix.

Anxietas particularis vid. se-
quentia: *Præcordiorum, Cordis*.

Aorta vid. *Arteria Aorta*.

Apepsia vid. *Morbi Cruditas*.

— vid. *Ventriculi deficiens coctio*.

APERIENTIA definiuntur 82.

i. varia sunt 82. ii. obstructio-
nis causæ generales 82. iiii.
compressione, elongatione, &
contorsione 82. iv. impletione
vasculorum lateralium 82. v. vi-
tio villorum in lateribus 82. vi.
aucta contractilitate 82. vii.
spasmo villorum 82. viii. a sti-
mulo 82. ix. a nuditate late-
rum 82. x. coalitu viarum 82.
xi. vitio liquorum 82. xii. u-
trorumque, ut in errore loci
82. xiii. minori impetu 82.
xiv. obstipatione 82. xv. co-
rollaria 82. xvi. in uteri & ova-
rii hydrope adhibenda 35. xliii.
in visciditate 40. xvii. Diapho-
retica quid faciant 91. vi. Sal
medicatus Tachenii est deob-
struens 83. vii. evacuant 67.
xiv. quæ abstergunt 81. xix.

Aphepsēma vid. *Apozema in For-*
mula.

Aphonia vid. *Vox*.

Aphorme vid. *Morbi Prædictio*.

Aphrodisiacus morbus vid. *Vene-*
rea Lues.

Aphthæ vid. *Oris Aphthæ*.

Aplotes vid. *Morbus Simplex*.

Apobamma vid. *Epithema in For-*
mula.

Apochylisma vid. *Linctus in For-*
mula.

Apockynonta vid. *Diluentia*.

Apocrusticum vid. *Repellentia in*
Motum Minuentia.

Apodacrytica vid. *Lachrymæ in*
Oculus.

Apolipsia in *Paralysis*.

Hh

Apo-

Apophlegmatizonta vid. *Salivantia*.

— vid. *Nasalia* in *Formula*.

Apoplexia vid. *Paralyfis*.

Aporrheton vid. *Arcanum* in *Medicamenta*.

Apositia vid. *Fames*.

Apostasis vid. *Abscessus*.

Apostema vid. *Abscessus*.

Apotillotica vid. *Stimulantia*.

Apozema in *Formula*.

Appetitus vid. *Fames*.

— Bovinus, Caninus &c. vid. *Fames*.

Appropriata vid. *Medicamenta Specifica*.

Apſychia vid. *Animi Deliquium*.

Apyrexia vid. *Morbi Paroxysmus*.
— vid. *Febris*.

Aquæ usus vid. *Diluentia*.

Aqua in nobis vid. *Lympha*.

Aqua inter cutem vid. *Leucophlegmatia* in *Hydrops*.

Aqua pericardii vid. *Cor*.

Aquæ penuria vid. *Humorum Defectus*.

Aqualiculus vid. *Venter*.

Aquatilis vid. *Aquosa* in *Diluentia*.

Aquosa vid. *Aqua* in *Diluentia*.

Aquosa Angina, vid. *Angina* in *Fauces*.

Araotica vid. *Rarefacientia* in *Resolvens*.

Arcanum vid. *Medicamentum Arcanum*.

Arche vid. *Morbi Principium*.

Arcuatus morbus vid. *Icterus* in *Bilis*.

Ardens Febris vid. *Calor*.

— Dolor vid. *Dolor*.

Ardor vid. *Calor*.

Ardor Urinæ vid. *Urina*.

— Ventriculi vid. *Ventriculus*.

Area vid. *Pili*.

Arena vid. *Calculus* in *Urina*.

Arenatio vid. *Siccantia*.

Argentum vivum vid. *Mercurialia* in *Salivantia*.

Arida vid. *Sicca*.

Aridura vid. *Marcor*.

— Brachii vid. *Brachium*.

Armoniacum vid. *Ammoniacum*.

Aromata vid. *Calefacientia Aromatica*.

Arquatus morbus vid. *Icterus* in *Bilis*.

Ars culinaria vid. *Culinaria*.

— Transfusoria vid. *Transfusoria ars*.

ARSENICI vapor paralyfin facit
24. VIII.

ARTERIA definitur 19. xxxviii.
Aorta 19. xxxix. *Membrana Extima* 19. xl. *Cellulosa* 19. xli. *Glandulosa* 19. xlii. *Fibrosa* 19. xliii. *Intima* 19. xliv. *pulsus* quid 19. xlv. *origo* 19. xlvi. *exitus* 19. xlvii. in *lymphatica arteriosa* 19. xlviii. in *secretoria* 19. xlix. *anastomoses* 19. l. *experimenta* 19. li. *collaria* 19. lii. *deponit sanguinem in venas* 19. lxxii. *stimulata inflammationis causa* 47. vii. *distenditur a sanguine crasso* 47. ix. *a quibus causis angustatur* 47. x. *difficilius transmittit sanguinem quam vena* 49. vi. *impletur in humoris crassitudine* 50. v. *magis impletur in motu aucto quam vena* 49. vi. *minor distentio in tenuitate* 51.

iv. 8. stimulata an febris causa 52. vii. locum præbent pro causa proxima febris 52. ix. impleta per aquam tepidam motum resuscitat 18. xiii. ratio hujus 18. li. an fert liquorem ad motum muscularem 18. xv. qualis est in musculo 18. xxvii. & xliii. an præbeat fibras longitudinales musculis 18. xxx. & xv. quid agit in musculo contracto 18. xlvii. adjuvat circulationem 19. xxxvi. valide contracta facit pulsum durum 20. vii. inæqualiter contracta facit pulsum serratum 20. xxi. sanguinem densiorem continet, quam vena post mortem 31. xi. 7. aperta majorem fundit copiam sanguinis, quam in tali parte contineri potest 31. xxiii. i. citius perit animal cum minori sanguinis dispendio ex minori, quam majori arteria aperta 31. xxiii. 2. rami communicant 31. xxiii. 3. aperta, supra & infra ligaturam, qualem exhibeat in effluente sanguine differentiam 31. xxiii. 4. per se motum habet 31. xxiii. 4 & 7. angustior quam vena ejusdem partis 31. xxiii. 8. an sola elasticitate pellit sanguinem 31. xxvii. 3. pellit sanguinem per venas 32. xxv. 19. velociorem motum habet, quam vena 31. xxiii. 8. velocitas in omnibus arteriis non est æqualis 31. xxiii. 8. transversim secta clauditur 2. v. motus ejus major lentoris, inflammationis, & febris ardentis causa 41. vi. turgēt san-

guine, si lentor adsit 41. ix. distenta vascula in lateribus comprimuntur 41. ix. vis major augeat circulationem 46. vi. distenditur motu majore & comprimit vicina 46. xi. tunc vasa in tunicis comprimuntur 46. xi. cur in aucta circulatione magis impleta 46. xxiii. 6. Laxata facit pulsum mollem 20. xxxi. cur fere vacua in cadaveribus 21. v. 9.

Obstructa, Compressa, aut Ligata an Inflammationis causa 47. xxiii. 7. an motum augere possit 50. xi. 9. frigoris causa 51. iv. cur producat stuporem & immobilitatem 16. lxiv. 7. facit dolorem pulsatorium 17. xiv. facit paralyfin 19. xi. ratio hujus 19. l. pulsum majorem facit 20. v. & xxxii. durum 20. vi. palpitationis causa 20. viii. paralyfis causa 24. ii. ariduræ, palloris, & frigoris 24. xix. cur hæc fiant 24. xxi. 8. per reliquos ramos auget velocitatem 21. xxiii. 3. multa symptomata 31. xxiii. 4. si non solitaria, qualia tunc infert symptomata 31. xxiii. 5. solitaria sistit sanguinis fluxum per sociam venam 31. xxiii. 7. auget motum per reliquos ramos 46. x. infert paralyfin & ariduram, minime vero inflammationem 47. x. an caloris causa in febre 52. lxiv. 9.

Plexus Arteriarum describitur 19. xlvii.

Extremities Arteriarum sanguinem rubrum faciunt 31. XXI. capaciores quam truncus 31. XXIII. & Aorta ipsa 31. XXVII. dilatata hæmorrhagiam faciunt 32. XIX. an ubique fecernant spiritus 15. XIV. 15.

Succus seu Mucilago, si acrimoniam contineat, facit Inflammationem & febrem ardentem 47. XI. & 45. LVIII. abrasus, est motus majoris causa in febre 26. VI. 8. an præbeat sedimentum urinæ in febre 26. VI. 9. an non simili modo vitari possit, ut reliqui humores secreti 26. VI. 13. continet febris causam 52. IX.

Distributio : *Coronaria* 19. LIII. *Aortæ* incurvatio 19. LIV. *Subclavia dextra* 19. LV. *Carotis dextra* 19. LVI. *Carotis sinistra* 19. LVII. *Subclavia sinistra* 19. LVIII. *Carotides* 19. LIX. externæ 19. LX. in canali osseo 19. LXI. superato canali 19. LXII. *Vertebrales* 19. LXIV. arteriæ in cerebro 19. LXV. sanguinis ibidem natura 19. LXVI.

Aorta, ejus incurvatio 19. LIV. capacitas inquiritur & semipollici comparatur 31. XXIV. 2. an major vel minor omnibus capillaribus simul 31. XXVII. 5. origo e corde 19. LIII. & XIV. descriptio 19. XXXIX. *Valvula Semilunares* 19. XII. quas arterias emittit 19. LIV. &c.

Callus palpitationis causa 28. III.

*Inflammati*o anxietatis & palpitationis causa 28. IV.

Carotides arteriæ a polypo obfese

quid faciant 42. IX. progressus in caput 19. LIX. transitus per canalem osseum 19. LXI. reptatus in cerebro 19. LXII.

Lymphatica distenditur & impletur sanguine in motu majore 46. XI. & a stimulo 47. VII. descriptio 49. XLVIII.

Anastomoses num adsint, multis argumentis adstruitur 19. L. in cerebro faciunt æqualem circulationem & spirituum secretionem 15. VIII. faciunt ut supra & infra ligaturam effluat sanguis ex apertura 31. XXIII. 5.

Arteria aspera vid. *Pulmo*.

Arteriæ particulares vid. sequentia:

Cerebri, *Pulmonis*, *Coronaria*.

Arteriaca vid. *Vocis Medicina*.

Arteriosus canalis vid. *Fœtus*.

Arteriosus sanguis vid. *Sanguis*.

Arteriotomia vid. *Sanguinis Missio*.

Arthritis vid. *Articulorum Dolor*.

Arthron vid. *Articulus*.

ARTICULUS qualem fundit liquorem cum vel sine levamine, si læsus sit 40. XIX. 12. an in luxatis & fractis ossibus movendus 12. IV. 2. cur rigescat a morte 44. IV. num frigus his proffit 51. VI.

Contractura cur lente extendenda 1. XXIII. 16.

Dolor ex mensium obstructione 34. XXI. ex scorbuto cum frigiditate & miculis in urina 36. XXXII. prædicatur ex urina cum sedimento albo in chronicis 36. XXXVII. faciens metastasin 17. XXXIV.

Arthritis ab acido succo nervo 38. LXIV. *Vaga* quid sit

fit 45. lxx x. 22. palpitationis causa 28. ix. his urina alba crassa levamen attulit 36. vii. & xxviii. his urina viscida multa, bonum 36 xxvi.

Iscbias fit sæpe ex lumborum dolore 17. xxxiii. purgantia juvant 17. lxi.

Podagra quando inertiam & hydropem generat 35. x. acrimonia ejus an in succo nervoso 36. vii. urina his alba crassa sanitatem attulit 36. vii. urina matulis adhærens 36. lv. cum arenulis 36. xxxii. furfuribus 36. xxxix. sedimento rubro 36. xlvii. cur sæpe calculo laborant 36. lvi. 33. cur sal alcali his profit 38 xxxi. 5. ab acido succo nerveo 38. lxiv. cur sæpe juvat multi viscida evacuatio 40. x. x. 10. debilitatæ partes quomodo roborantur 11. vi. 3. cur fiunt anxii ex retropulsa materia 45. lix. ejus acrimonia an in spiritibus vel succo nervoso 45. lxi. 20. cur anxii ante paroxysmum & in recurso 45. lxi. 24. doloris punctorii causa 17. xi. si fiat pulsatorius dolor brevi desinere solet sævities 17. xiv. dolor post annum redire solet 17. xxiv. purgans nocet 17. lxi. narcoticum nocet nisi urgeat nimis dolor 17. lxi. palpitatio in parte brevi desitutum dolorem indicat 20. xiv. metastasis ejus est causa tremoris 22. xi. paralysis 24. iii. convulsionis 30.

x v. acida cur nocent 38. lx x. 18. a visceribus ad articulos derivanda materia 45. lxi. par x, sinus ex aliis minoribus conflat 53. xxi. 3. frequentissime corripantur calculo 91. xx. cur evacuantia hydropem generant 67. xxi. 11. ejus antidotum an inveniri nequit 73. iv. 5. cur lenitur inustione cum moxa 84. xxi. 1. an repellentibus d. f. cutienda 86. xxi. 3.

Immobilitas & Rigiditas ex rigiditate fibrarum 4. iv. si membrum diu immobile retineatur 12. iv. 1. emollientia exigit 61. iv. & lenientia 80. iii.

Tumor prædicatur ex urina cum sedimento albo 36 xxxvii.

Artomeli vid. *Cataplasma* in *Formula*.

Arythmos vid. *Pulsus*.

Ascensus morbi vid. *Morbi Augmentum*.

— *Auræ frigida* vid. *Aura frigida*.

— *Molis* vid. *Suffocatio*.

Ascites vid. *Ventris Hydrops*.

Asema vid. *Morbi Crisis*.

Asitia vid. *Fames*.

Asodes febris vid. *Febris*.

Aspera arteria in *Pulmo*.

— *Lingua* vid. *Lingua*.

Asperitudo Cutis vid. *Cutis Asperitudo*.

— *Faucium* vid. *Vox*.

Asphyxia vid. *Pulsus*.

Aspredo vid. *Cutis Aspredo*.

Asta vid. *Formula Fetus*.

Asodes vid. *Febris*.

Asthma vid. *Respiratio*.

Atactos vid. *Morbus illegitimus*.

Ataxia vid. *Mobilitas*.

Ater color vid. *Color niger*.

Athanasia vid. *Medicamentum Immortale*.

Atherapeutos vid. *Morbus Insanabilis*.

Atheroma vid. *Tumor folliculosus*.

Athymia vid. *Animi Deliquium*.

ATOMUS seu *partes elementares*: perpetuo manent & nunquam rediguntur in nihilum 1. 111. alium acquirunt nexum 1. 111. magnitudo definiri nequit 1. 1v. non omnes eadem 1. 1x. earum arctior applicatio in fibra distenta 1. 1x. earum laterum lævitas requiritur si flectenda sit 1. xi. laterum major contactus non est cohaesionis causa 1. xi. quæ particulæ atomi vocandæ 1. xxiii. 28. earum *figura* describi nequit, forsan *Cubica* est 1. 1v. an *Hamosa*, *Globosa*, *Uncinata* vel *Serrata* 1. xxiii. 29. an certa magnitudo cognita 23. xxx. earum lævitas requiritur in corporibus elasticis 7. v. an augeantur in rarefactione 45. xv. 9. qualis sit earum *figura* 1. xxiii. 30. mutata in planam facit concretionem 45. vii. figuræ mutatio duplex in particulis humorum 45. xlv. figura spatiorum longior sit & angustior in distractione 1. x.

Atonia vid. *Inertia*.

Atra bilis vid. *Bilis atra*.

ATRAMENTUM exuit nigredinem addito spir. i. acido 38. xlvii.

Atretus vid. *Pudenda*.

Atrophia vid. *Marcor*.

ATTRACTUS seu *contactus* solus non est causa cohaerentiæ 1. x. v. immediatus an sufficiat cohaesioni 1. xxiii. 24. ex numero punctorum tangentium validior cohaesio, reactio & durties in fibra distenta 1. xxiii. 34. propior facit robur 3. 11. non vero numerus major tangentium 3. 11. superficies major robur auget 3. 11. minor contactus facit laxitatem 6. 11. major auget cohaerentiam 4. vii.

Attenuans vid. *Resolvens*.

Attonitus morbus vid. *Apoplexia in Paralysis*.

ATTRACTIO & ATTRAHENTIA definiuntur 83. xxxii. duplex genus 83. xxxiii. subdivisio in tres classes 83. xxxiv. mechanica 83. xxxv. stimulantia 83. xxxvi. laxantia 83. xxxvii. specifica 83. xxxviii. observanda 83. xxxix. versus cutem per humores siccantia 63. vii. an causa reactionis in fibris 1. 1x. quomodo non est causa cohaesionis 1. x. quomodo dililire facit fibram tensam 1. x. a quibusdam augetur, ab aliis minuitur 1. xii. maxime agit in contactu, minuitur in distantia plus quam quadrata diametrorum 1. xv. num augeatur frigore 1. xxiii. 8. num minuaturn ignis calore 1. xxiii. 9. an admittenda in atomis 1. xxiii. 32. an minus cognita quam gravitas 1. xxiii. 32. aucta auget robur cohaerentiæ 4. 11. 6. minuta

nata facit debilitatem & fragilitatem 5. II. & laxitatem 6. II. major densat humores 43. III. partes humorum majores facit 45. VI. augeri & minui posse probatur 45. IX. aucta quomodo ab adstringentibus 57. VIII. minuta solvit humores, uti menstrua 45. XXI. an augetur coagulantibus 77. XII. II.

Attrahentia pus, quæ sunt dicenda 48. XLVIII.

Attractivum vid. *Attractio*.

Attrahentia vid. *Attractio*.

Attritio cutis vid. *Excoriatio*.

ATTRITUS major non inter liquores sed inter firmas partes caloris causa 49. XII. cur calum producit 12. IV. 3. in majore circulatione major est 46. XI. sola est in nobis causa caloris 51. III.

— vid. *Cutis Excoriatio*.

Atypos vid. *Morbus Illegitimus*.

Auditorius meatus vid. *Auris*.

Auditus vid. *Auris*.

AUFERENTIA acrimoniam proponuntur 45. LXII.

Augmentum morbi vid. *Morbi Augmentum*

AUGURIUM quomodo exerceatur 16. XI.

AURÆ FRIGIDÆ *ascensus* mo-
net futuram convulsionem 30.
XI.

Aura frigidiuscula vid. *Aër*.

— *Vitalis* vid. *Motus vitalis*.

Auricula vid. *Auris*.

— *Cordis* vid. *Cor*.

Aurigo vid. *Icterus* in *Bilis*.

AURIS duplicem nervum habet
16. XX.

Acrimonia quomodo curanda
45. LXII.

Auditus exercitatus perfectior
fit 16. IX. excedit in lepore
16. X.

Dolor, senes an liberantur per
abscessum, juvenes per hæ-
morrhagiam 32. XXV. II. ab
acri succo nervoso 45. LIX.
ex validiori sono 16. XXI.

Evacuatio curat morbos ex ce-
rebri compressionem 24. IV. cu-
rat convulsionem 30. VI. et
omnem 30. XVIII. 3.

Frigiditas in hædica 52. XL. X.

Sonitus hæmorrhagiam prædi-
cit 32. VII. parotides prædi-
cit 48. XVII. ab impetu ma-
jori ad caput 46. XIII.

Surditas quando hæmorrhagiam
prædicat 32. VII. post hæmer-
rhagiam, mala 32. XVII. quo-
modo fit & tollitur hæmor-
rhagia 32. XXV. 7. cum urina
confidente rubra delirium
portendit 36. LII. 3. cum fri-
gore in acutis cur mala 51.
VIII. 33. ex atra bile ad ca-
put 22. IX. quid juvant pur-
gantia & alvi fluxus 90.
CXLVIII.

Tinnitus hæmorrhagiam prædi-
cit 32. VII. mensis instantis
signum 33. VIII. in hydroce-
phalo interno 35. XXV. cum
urina, habente suspensionem
claram, phrenitidem porten-
dit 36. LII. 4. cum quali u-
rina delirium præfagit 36.
LVI. 25. ab acido succo ner-
veo 45. LIX. ab impetu ad
caput 46. XIII. ex mobilitate
24. III.

Bo-

Sonus validior auditum dolori-
ficum producit 16. xx1. &
17. 11.

AURUM an attrahit Mercurium
88. xxviii. 10. an optimum sol-
vens, quia gravissimum 79. xxvi.
7.

Austera vid. *Adstringentia Austera*.
Automaticus Motus vid. *Contracti-
litas*.

Autumnus vid. *Anni tempus*.
Autumnales Morbi vid. *Morbi
Autumnales*.

Auxesis vid. *Morbi Augmentum*.

Auxilium vid. *Medicamentum*.

Axilla vid. *Ala*.

Axungia vid. *Pinguedo*.

B.

Bacilli vid. *Tabella in Formula*.

Baculus & Bacillus vid. *Tabella
in Formula*.

Balanos vid. *Suppositorium in For-
mula*.

Balneum vid. *Fotus in Formula*.

Balsamica vid. *Condiens Balsami-
cum*.

Balsamus vid. *Linimentum in For-
mula*.

—— Copayvæ vid. *Copayva*.

—— Peruvianus vid. *Peruvia-
nus Balsamus*.

Bamma vid. *Epithema in Formu-
la*.

Baras vid. *Vitiligo*.

Barbata Fœmina vid. *Pilus*.

Baryecolia vid. *Auditus in Auris*.

Basilicon vid. *Medicamentum præ-
stans*

Batrachus vid. *Oris Ranula*.

Bebæioticon vid. *Roborantia*.

Bechicum vid. *Pectoralia*.

Benignus Morbus vid. *Morbus Be-
nignus*.

Berberi in *Paralysis*.

Bezoardicum vid. *Venenæ Medica-
menta*.

Bibula vid. *Absorbentia*.

BILIS saponacitas extinguitur suc-
co crudo 39. v. exustio a mo-
tu audito 46. xi. dolorem exci-
tans non compescendum venæ
seccionē 17. LXI. facit pulsum
frequentem 20. xviii. est sapo
naturalis 38. xxiv. curat crudi-
tatem 39. x. putrescere potest
37. III. vitiata indoles cur hy-
dropis causa 35. LXIII. 36. bi-
liosus pulsum celerem habent.
20. xvi.

Acrimonia excitat calorem mor-
dacem 49. viii. & 17. XLIV.
hujus signa & curatio 17.
XLIV. facit pulsum frequen-
tem 20. xviii. rogatur 20.
xxxiv. convulsionis causa 30.
xiv. ex sale volatili & oleo
tenui per putredinem 37. xiii.
discutientibus adstringentibus
curatur 69. vii.

Æruginosa ab acido in intesti-
nis 38. LII.

Atra urinam nigram reddit cum
levamine 36. xix. ex acido
in intestinis 38. LII. ex mu-
tato crudo 39. vii. an ex vi-
scido generari nequit 40.
xix. 4. cur ex causis crassi-
tudinem producentibus ge-
neratur 43. viii. 11. cujus
est temperamenti 31. xi. 1.
hæmorrhagiæ causa 32. iv.
cum levamine per hæmor-
rhoi-

rhoides evacuatur 32. IV. sanguinem menstruum nigrum emittit 33. VI. cur acida his nocent 38. LXIX. 18. in cerebro 22. IX. signa & curatio 17. XLV. dolorem inferens, qui non curatur venæ sectione 17. LXI. in cerebrum delata tremoris causa 22. IX. convulsionis causa 30. XIV. curatur 30. XV. curatur per gummi 72. V.

Calculus recidivantem icterum facit 53. XVIII.

Corrupta exigit adstringentia 57. XI. 2. & acidula aquosa 92. IV. Afodis causa 52. XLVII. tunc multa mala producit, nisi educatur 52. XLVII.

Defectus suppletur saponibus 38. XXV. cruditatis causa 39. IV. an cruditatem generat 39. XI. 4. cur non facienda educio in hydropo 35. LXIII. 33.

Febris biliosa ex putredine 37. XIII. curatur acidis 38. XLV. facit pulsum frequentem 20. XVIII. & cur hoc 20. XXXVI. 23.

Flava cujus temperamenti 31. XI. 1. ex solutis sanguinis globulis 31. XIV.

Inertia hydropis & visciditatis causa 35. XVIII. an cruditatem generat 39. XI. 4. visciditatis causa 40. V. a viscido quoque fit 40. IX. curatur sale alcalino fixo 38. XV.

Putrefacta si hydropem producit qualia medicamenta adhibenda 35. VI. temperatur acidis 38. XXXIII.

Icterus quando solvitur hæmorrhagia 32. VIII. quali flavedi-

ne tingit urinam 36. XV. urina tingit linteum 36. XVIII. liberantur urina multa, crassa, turbida 36. XXVIII. urina cum sedimento farinoso 36. XXXVIII. cum subsidentia velut ervum 36. XLVI. cum sedimento rubro vel nigro 36. XLVII. urina crocea an in Ictero solo 36. LVI. 15. ex bile tenui curatur acidis adstringentibus 38. XLV. ex hepatis & ductus cholidochi obstructione 50. IX. signa in singultu 27. VIII. in ardentibus cum singultu pessimum 27. XI. 2. abiens & rediens in colica convulsiva cur minus periculosus 30. XVIII. 44. a calculo vesicæ fellæ sæpe recidivat 53. XVIII. qui recidivare solet 53. LXII. 14 ex bile viscida curatur roborantibus 58. IV.

Bilis vomitus vid. *Vomitus*.

Biliosa Excrementa. vid. *Alvi excrementa*.

— *Medicamenta in Resolventia.*

Blanda medicamenta vid. *Lenia in Lenientia*.

Bochetum vid. *Apozema in Formula*.

Bolus in Formula.

Bombus aurium vid. *Auris Sonitus*.

Boni moris vid. *Morbus benignus*.

Borborygmus vid. *Flatus*.

Bothor vid. *Pustula*.

Bovina fames vid. *Fames*.

BRACHIUM. eo derivandum in ophthalmia 45. LXVII.

Aridura ex scirrho sub alis 12. IV. 18.

Dolor in lateris dolore solutio-
nem facit 17. xxxii.
Fonticulus in Ophthalmia 17.
xxx. 6.
Metastasin recipiens ab oculis,
bonum 17. xxx.
Paralysis in pectoris hydrope
35. xxix. cur ex scirrho
glandularum sub alis 12. iv.
18.
Torpor in pectoris hydrope 35.
xxix..
Tumor lividus cur ex scirrho
glandularum axillarium 12.
iv. 18. & 35. lxiii. 8.
Bradypepsia vid. *Ventriculi Coctio*.
Brevis morbus vid. *Morbus brevis*.
Brevitas morbi vid. *Morbi brevis*.
Brodium vid. *Apozema in Formula*.
Broma vid. *Nutrientia*.
Bronchia vid. *Pulmo*.
Bronchocele vid. *Collum*.
Bronchus vid. *Pulmo*.
BUBONES quid sint 48. ii. ex
putredine 37. xi.
Bubonocèle vid. *Hernia*.
Bucellatio vid. *Evacuationem ſi-*
stens.
BUFO nodulo ligatus & de collo
ſuſpenſus an curet hæmorrhā-
giam 32. xxv. 18.
Bulimos vid. *Fames*.
Bullulæ Cutis vid. *Vesiculæ*.
—— *Urinæ* vid. *Urina*.

C.

CACHEXIA ex hæmorrhagia
32. xviii. ex menſium ſup-
preſſione 34. 22. ex laxitate ſo-
lidorum 6. iii. cur his ſæpe
magna evacuatio malignorum

ſine levamine 45. xxvii. 2. an
a cortice Peruviano 52. xxxiv.
1. doloris obtuſi cauſa 17. vi.
pulſum tardum reddit 20. xvii.
cur ex mœſtitia 21. v. 3. ex al-
vi fluxu ſigna & curatio 23. x.
ex puris effuſione 23. xi. quan-
doque ſponte in lactantibus cu-
ratur 23. xiii. curatur ſale al-
calino fixo 38. xv. ſanguinem
corruptum per menſes evacuat
33. vi. inertię & hydropis cau-
ſa 35. x. his multa urina ge-
latinofa bonum 36. xxvi. cur
his frequens borborygmus, ſuf-
focatio & inflatio 18. lx. cur
horror 29. xvi. 13. curatur ro-
borantibus 58 iv.

Cacochylia exigit purgans in in-
termittente 52. xxxvii. an-
xietatem inducens curatur
vomitorio & purgante 52.
lx. ſigna & curatio 17. lxii.
& 23. iv. dolorem ventris fa-
ciens exigit purgans anody-
num 17. lxii. in ventriculo
hærens vomitorium poſtulat
17. lxiii. tuſſim clangorſam
producens curatur 30. xvi.
12.

Cacochymia corruptione ſua fa-
cit urinam flavam 36. xv. ex
laxitate 6. iii. compreſſio-
nis cauſa 27. ii. motu majore
ſolvitur & ſubigitur 45.
xix. calorem ſub noctem ex-
citāt 49. x. quomodo curatur
calefacientibus & roboranti-
bus 49. xx. 15. quid notat ca-
loris & frigoris viciffitudo
50. xi. 7. frigoris cauſa in vi-
ſcido 51. iv. educenda in fe-
bri-

bribus priusquam exhibetur
cortex Peruvianus 52. xxxi.
doloris obtusi causa 17. vi.
& algidi 17. ix. dolor ejus non
curatur venæ sectione 17.
Lxi. extenditur sæpe ad ju-
gulum 17. xxxviii. doloris
causa 17. xlii. & curatio
17. lvii. alvus laxa, bonum
17. lxii. tremoris causa &
curatio 22. vii. quales hor-
rores producit 29. iii. ex a-
limentorum abundantia 29.
viii. convulsionis causa 30.
xiv. & curatur 30. xv. cur
sæpe curatur unico vomito-
rio 30. xviii. 13. curatur ro-
borantibus 58. iii. compin-
gentia exigit 77. v.

Chlorosis curatur sale alcalino
fixo 36. xv. his sanguis palli-
dus 31. xvii. sanguis men-
struus corruptus 33. vi. cur
chalybs in his facit sanguinis
rubedinem 45. xxxviii. 8.
curatur cortice Peruviano
52. xxviii. chalybs facit in iis
pulsus frequentem & majore-
rem 20. xviii. palpitationis
causa 29. v. vetat humectan-
tia 62. viii. curatur robo-
rantibus 58. ix.

Cachectici in *Cachexia*.

Cacocholia vid. *Bilis*.

Cacochylia in *Cachexia*.

Cacochymia & Cacochymici in
Cachexia.

Cacoëthes & Cacoëthia vid. *Mor-
bus malignus & Ulcus*.

Cacorythmos vid. *Pulsus*.

Caducus morbus vid. *Elepsia in
Convulsio*.

Calamitas vid. *Morbus*.

Calculus vid. sequentia: *Bilis, Uri-
nae, Cordis, Renum, Ureterum
Vesicae, Urethrae*.

Calculus frangens in *Urinae Me-
dicamenta*.

CALEFACIENTIA definiuntur

85. i. actualia & potentialia 85.

ii. Refrigerii ablatio 85. iii.

calida quid faciant 85. iv. ho-

rum usus 85. v. & noxa 85. vi.

Calor urens 85. vii. Calefacien-

tia stimulantia 85. viii. horum

usus 85. ix. & detrimenta 85. x.

Roborantia 85. xi. horum usus

85. xii. & detrimenta 85. xiii.

Aromata 85. xiv. differentia 85.

xv. usus 85. xvi. in morbis 85.

xvii. detrimentum cum curatio-

ne 85. xviii. *Vinosa & spiritu-*

osa 85. xix. *alcoholis* confectio

85. xx. virtus 85. xxi. *vin*i vir-

tus 85. xxii. usus 85. xxiii. ab-

usus 85. xxiv. *odorifera* 85. xxv.

horum usus 85. xxvi. corolla-

ria ex his 85. xxvii. num dan-

da in acutis 38. xxxi. 24. quan-

do adhibenda in visciditate 40.

xvii. cui luxationi 9. v. 9. com-

pingunt humores & faciunt sic-

citatem 13. ii. 4. an iis lentoris

solutio tentanda 41. xix. 5. an

iis globulorum magnitudo sol-

venda 45. xv. 5. augent motum

& faciunt inflammationem 47.

vii. quomodo curant calorem

scorbuticorum & cachectico-

rum 49. xx. 15. an frigoris tem-

pore danda in intermittentibus

51. viii. 9. cur data inflamma-

tionem pariunt 51. viii. 16. ex

intermittente sæpe faciunt con-

ti-

tinuam 52. xv. in debilitate febrili 52. XLIV. in anxietate ex metastasi 52. LX. in debilitate ex hydrope 23. XII. e. diabete, laxitate, inertia & viscido 23. XVII. ex spirituum defectu 23. XIX. ex catarrho 23. XX. Anodyna fiunt in mobilitate 26. v. perspirationem augent 92. XI. in horrore ex cruditate & minuta perspiratione 29. v. quomodo fiunt sudorifera 93. v. non danda in horrore in febris principio & acutorum 29. IX. sed in perseverante horrore 29. X. non semper laxant 59. VII. cur sæpe roborant 59. XII. II. actu cur laxant 59. XII. II. *Calor* laxat 59. VII. an congelatis statim applicanda 9. LVII. juvat dilutionem 45. LXIII. in inflammatione vitanda 47. XXII. cum quiete sanguinem coagulat 31. IX. 10. solis & foci hæmorrhagiæ causa 31. IX. major sanguinem coagulat 31. IX. II. & 43. v. vehemens sanguinem constringit I. XII. liquefacit metalla I. XII. pulveres metallorum unit I. XII. ossa in cineres convertit I. XII. usque ad coagulationis gradum putrefacit humores 37. VII. cur densat lentorem 37. XVII. 5. an febribus putridis adhibendus 37. XVII. 9. cur simul humidus minuit corporis calorem 7. VIII. 6. urens facit robur contractilitatis 9. II. an in nobis expandit humores 45. XI. cur destruit partem congelatam 45. xv. 14. subito veniens, cur corpus imple-

tum videtur 45. XLIV. 2. acrimoniæ causa 45. LII. quid facit ad acrimoniæ generationem 45. LXIX. 15. motus aucti & inflammationis causa 47. VIII. an alio organo sensus præcipitur 16. XVIII. an motus musculi causa 18. LXII. 5. quomodo fit sudoriferum 93. IV. non est motus cordis causa 19. XXIX. horroris causa 29. II. an frigoris tempore adhibenda in intermittente 51. VIII. 9. non adhibenda in refrigeratis, si hæmorrhagia expectatur 51. VIII. 24. major est paralyfis causa 24. VII. applicanda in horrore 29. X. quando maturant 76. VII. 3. cur miscentur digestivis 75. XIII. 5. quæ abstergunt 81. VII. obtundunt acre 74. v. compingentia describuntur 77. IV. cur juvant discussionem 69. X. 4. resolvunt 79. X. juvant dilutionem 78. III.

Aromata (conf. superius dicta) hæmorrhagiam excitant 32. IX. curant hydropem 35. XVI & XVII. acrimoniam muraticam 38. IX. cruditatem 39. VIII. visciditatem 40. XII. ventriculi 40. xv. sanguinis 40. XVII. debilitatem febrilem 52. XLIV. motum languidiorem 21. IV. debilitatem ex spirituum defectu 23. XIX. ex catarrho 23. XX. maniam post febrem 23. XXIII. evitanda in debilitate & fragilitate cohesionis 5. VI. 4. anodyna sunt in mobilitate 26. v. ad suffitum in paralyfi ex

vifcido 24. xvi. an cum acidis
destillata augent aciditatem 38.
xlii & lxix. 20. compingunt
humores, & faciunt ficcitatem
13. ii. 4. cur sæpe compescunt
ventris tumorem & discutunt
flatus 45. xv. 17. quomodo au-
gent vires 84. xxiii. 6. in qua
parte olei habent acre 84. xvi.
obtundunt acre 74. v.

Spirituosa & vini Spiritus. Hæ-
morrhagiam generant 32. ix.
quomodo in podagricis hydro-
pem generant 35. x. an levita-
te sua petant cerebrum, & fa-
ciant ebrietatem & apoplexiam
15. xiv. 9. an incrassant vel sol-
vunt sanguinem 42. xi. 9. cur
compescunt sæpe ventris dolo-
rem & discutunt flatus 45. xv.
7. quando curant hydropem 35.
xvi. quando ejus causa 35. xvii.
extinguuntur acidis 38. xlv.
num exhalant dum vinum abit
in acetum 38. lxix. 19. si ex
vino exhalaverint non fit ace-
tum 38. xxxix. cui luxationi
adhibenda 9. v. 9. an comparan-
da spiritibus cerebri 15. xiv. i.
cur cicatrices iis abluendæ. 5.
vi. 3. faciunt ficcitatem 13. ii.
4. tremoris causa 22. v. qua
virtute ebrietatem inducunt
45. xlv. 6. quam curant palpi-
tationem 28. xv. 5. in debilitate
23. xix. in mobilitate anodyna
sunt 26. v. fermentata & aro-
matica quantum differant 85.
xxvii. 8.

Vinum & Vinosa ex farinosis dilu-
tis 38. xxxvii. quomodo abit
in acetum 38. xxxix. facit ebri-

etatem, delirium, syncopen,
apoplexiam 38. xlv. in debili-
tate febrili 52. xlv. in motu
languido 21. iv. qualem pul-
sum excitat 20. xxxvi. 37. in
hydropis debilitate 23. xii. ab-
usus paralyfin facit 24. iii &
viii.

Ebrietas compescitur acidis 38.
xlv. an ex spirituum levitate
15. xiv. 23. ex qua virtute
spirituosorum fit 45. xlv. 6.
hecticæ causa 52. liii.

Vini Alcohol sanguinem coagulat
31. ix. 6. & 32. xiii. & 42. vi.
firmat fibrarum coherentiam i.
xii. cohibet putredinem 37.
xvi & iii. cum alcali volatili
fit offa 38. xxv. auget calorem
49. xv. quando 49. xx. 8. in vi-
scido si accendatur 24. xv. qua
virtute adstringit 57. xiii. 5. an
sistit hæmorrhagiam interne ex-
hibitum 57. xiii. 6. coagulat
77. xix. albumen ovi coagu-
lat 78. i.

Regio calida. cur ex eodem ponde-
re magis aggravantur corpora
7. viii. 8. menses præmature
fluere facit & prius desinere 33.
iii.

Thermoscopium optime determinat
quantitatem caloris 49. ii.

Calida vid. *Calefacientia.*

Calidus Aër vid. *Aër.*

— Potus vid. *Potus.*

— Morbus vid. *Morbus.*

Caligo vid. *Oculus*

Callosus tumor vid. *Tumor Callo-*
sus.

Callicreas vid. *Pancreas.*

CALLUS ex compactu i. xv. cur-

carne tenacior 1. xxiii. 4. quid denotat 4. vi. 8. cur ab attritu & pressione frequenti 12. iv. 3. ab attritu & aucta circulatione 46. xi. nervus in callum conversus non sentit 17. lii.

Callus vid. sequentia: *Ossium, Arteriæ Aërtæ, Arteriæ Pulmonalis, Cordis, Vesicæ.*

Callum generantia in *Consolidantia.*

Calomelas vid. *Mercurius in Sali-vantia.*

CALOR CORPORIS definitur 49. i. cognitio 49. ii. Causæ ablato refrigerio 49. iii. aucta circulatione 49. iv. arctatis vasis 49. v. motu solidorum 49. vi. inflammatione & febre ardente 49. vii. putredine 49. viii. ablato æquilibrio 49. ix. scorbuto & cacoehymia 49. x. pure 49. xi. Causa proxima 49. xii. Effectus 49. xiii. Curatio refrigeratione 49. xiv. refrigerantibus 49. xv. motum sistentibus 49. xvi. laxantibus 49. xvii. stimuli subactione 49. xviii. evacuatione 49. xix. corollaria 49. xx. revocatur siccantibus 63. vii. minuitur humectantibus 62. vi. ab effervescentia, putredine & fermentatione nobis non est naturalis 51. iiii. in his quos morbos producit frigus 51. vi. in internis si externa frigeant cur malum in lipyria 51. viii. 3. moderatus in hydrope bonum 35. xxxix. mordax magis quam ardens ex putredine 37. xi. facit alcali volatile 33. xvii. acrimoniæ alca-

linæ causa 38. xxix. an in febribus ab acido 38. lxix. 15. ex elasticitate 7. vii. cur ex compressione 12. iv. 14. generat lentorem 41. iiii. an lentoris causa vel effectus 41. xix. 9. an ex obstructione 41. xix. 10. major coagulat sanguinem 42. v. cur his inversa valetudo a subito frigore 42. xi. 4. ex aucta gravitate humorum 45. xxxvi. ex acri succo nervoso 45. lix. quomodo ab acrimonia 45. lxix. 2. an ab omni acrimonia 44. lxix. 16. ab attritu & aucta circulatione 46. xi. inæqualis ex aucta circulatione, malus 46. xi. in parte quadam singulari unde 46. xii. ex inflammatione 47. v. dum abit inflammatio in abscessum 47. xvii. cum frigore extremorum cur pessimum in acutis 47. xxiii. 4. noctu magis ingravescit in empyemate 48. xxv & xxvi. ex pure corrupto 48. xxvi. æqualis per totum, bonum 48. xxxiv. cum faciei rubedine crisin per sudorem portendit 49. vii. a solo attritu solidorum 51. iiii. cur expectatur in febre post ingens frigus 51. viii. 10. in omni febre legitima 52. ii. quid arguit in febre 52. vii. qualis in hectica 52. xlviii. in febre an ab effervescentia vel fermentatione 52. lxiv. 5. an a febre vel motu vitali 52. lxiv. 6. an in febre ab obstructione capillarium 52. lxiv. 9. an a trajectu sanguinis 21. v. 4. cur a stimulo 25. v. 9. acidula exigit 91.

vv. major diluentia exigit 78.

VI.

Innatus calor quid 49. xx. 10. an
hujus reciprocus motus horro-
ris causa 29. xvi. 18.

Febris & Morbus Ardens cum
singultu & hepatitide, cur pessi-
mum 27. xi. 2. horror in prin-
cipio quid indicet 29. ix. urina
tenuis & alba retentionem ma-
teriæ indicat 36. vi. urina cla-
ra, aquosa, pellucida crudita-
tem, metastasin & delirium
prædicat 36. vi. urina colora-
tior ex calore 36. xi. urina pau-
ca non timenda 36. xxv. acri-
monia alkalina causa 38. xxix.
num aer calidus vel frigidus e-
ligendus 38. xxxi. 20 curatur
acidis 38. xlv. diuturnior pa-
rotides parit 48. xvii. quomo-
do tam subito producit absces-
sum 48. xlviii. 14. in variis
partibus describitur calor 49.
vii. si urina attenuetur & al-
bidior fiat, cur malum 36. li. 10.
solvitur hæmorrhagia 32. vii.
quæ quando bona & mala 32.
xi. 2. salutem prædicens 32.
xxv. 17. quomodo ex vario co-
lore præsagium 32. xxv. 13. ex
motu arteriarum majore 41. vi.
ex succo arteriæ acriori 45. lviii.
& 47. xi. ex aucta circulatione
47. xi. ex inflammatione 47. v.
qualia exigit sudorifera 52.
xxxix. nomen ex calore vel æ-
stu mutuatur 52. lxi. ejus dolor
venæ sectionem exigit 17. lxi.
tendens in sphacelum facit pul-
sum debilem 20. xv. cum tre-
more præsagit delirium 22. xii.

debilitatis est causa & cura-
tur 23. xxi. an non ex solo
aucto motu 25. v. 11. Dilu-
entia exigit 78. vi.

Hæcticus calor a puris effusione
& curatio 23. xi. cur post
diarrhœam, diabetem & su-
dorem colliquativum 45. xv.
3. ex humoris defectu, & cu-
ratur 23. viii. ex diarrhœa
& dysenteria 23. x.

Frigoris & Caloris vicissitudo
mensium instantium signum
33. viii. ex mensium obstru-
ctione 34. xiii. ex pure in san-
guine 48. xxvi. periculum
aut longitudinem prælagit 49.
vii. & 51. viii. 13. quid
denotat in mensium suppres-
sione & cacoehymia 50. xi. 7.

Erysipelatosa incallescencia in Ca-
coehymia & Scorbuto 29. iv.

Calor vid. sequentia: *Præcordio-
rum, Lumborum, Pectoris, Pe-
dum, Ventriculi, Faucium.*

Calvities vid. *Pilus.*

CALX paralyfis causa 24 viii.
cum sale alcalino fixo fit acerr-
ima 38. xiv. & cur 38. xxxi. 6.

CAMPHORA quam pleuritidem
curat 40. xix. 21.

Canaliculi Nervosi vid. *Nervus.*

— Arteriosi vid. *Arteria.*

CANALIS liquore plenus expe-
rimenta præbet ad motum mu-
sculorum 18. xxxix.

Angustus probat tardum fluxum
15. ix. ab elongatione 11. iii.

Osseus facit æquali copia san-
guinem ferri ad caput 15.
viii. carotides transmittit 19.
lxi.

Ca-

Canalis Arteriosus vid. *Fœtus*.

—— Exsuccus vid. *Siccitas*.

CANCER cohibetur & prævenitur ab absorbentibus 37. xvi. per emollientia ex scirrho vetusto generatur 37. xvii. 4. ejus ichor stagnans putrescit 37. vii. unde tanta rosio 37. xvii. 17. compressionis causa 12. ii. ex scirrho per putredinem 47. xviii. quomodo ex pure 48. xv. convulsionis causa 30. xiv. cur sæpe adstringentia exigit 57. xiii. ii. exigit coagulantia 77. xx. lenientia 80. iii. ejus dolor cur minuitur ablutione 78. x. 6. cura palliativa per absorbentia 68. iv.

CANCERORUM OCULI vel **LAPIDES** spiritu vitrioli præcipitantur in spiritu nitri soluti 38. xlvii. acidum absorbent 38. lvii. nihil valent ad polypi solutionem 42. x. ponendi inter palpebras si aliquid oculo illapsum sit 45. lxii. qua virtute id faciant 68. viii. 7.

Canina convulsio vid. *Convulsio*.

Canina fames vid. *Fames*.

Canities vid. *Pilus*.

Cantharides in *Urinam ducentia*.

Canthus vid. *Oculus*.

Capilli vid. *Cutis pilus*.

Capillares tubuli vid. *Tubuli*.

Capillaria vasa vid. *Vasa*.

Capitiluvium vid. *Lavamentum in Formula*.

CAPITIS Concussio hæmorrhagiam prædicit 32. vii.

Contusio tumorem excitat, qui differt ab hydrocephalo 35. xxiv.

Distentio ex mensium suppressi-

one 34. xv. ex reditu sanguinis impedito 42. ix.

Dolor ab acri succo nervoso 45. lix. ex impetu ad caput 45. xiii. parotides prædicens 48. xvii. cum frigore cur malum 51. viii. 24. cortice Peruviano curatur 52. xxviii. an ab acido 17. xi. curatur purgantibus 17. xxxviii. 2. ex stomachi consensu 17. xxx. 3. curatur fonticulis in brachiis 17. xxx. 6. ex stomachi & uteri vitio 17. xxxviii. ex majori sanguinis impetu 17. xlii. ex atra bile 17. xlv. purgans exigit 17. lxii. vetat sudoriferum calidum 17. lxiv. ex mobilitate 29. iiii. palpitationis causa 28. xii. ex commota cruditate 29. xii. veterinosus cur prædicit convulsionem 30. xviii. 1. & 30. iiii. hæmorrhagiam prædicit 32. vii. mensis instantis signum 33. viii. ex mensium suppressione 34. xv. tunc sæpe liberantur vomitu cruento 34. xviii. in hydrocephalo interno 35. xxv. cum urina crassa delirium prælagit in acutis 36. xxviii. cur ex urina turbata & jugali prædicitur 36. lvi. 23. cum urina tenui vel crassa cur delirium prædicit 36. lvi. 25. in cruditate 39. vi. aquosa acidula exigit 92. iv. *Clavus hystericus* quoniam ex convulsione 30. xvi. 13. quomodo curatur cucuphis 68. viii. 4. qui augeatur & minuitur stimulantibus 84. xxiii. 7. quomodo curatur discutientibus 69. x. i.

Frigus ex viscido 40. vii. cum cal-

li-

lido pectore, malum in acutis
49. VII.

Gravitas hæmorrhagiam prædicit
32. VII. mensis instantis signum
33. VIII. ex mensium suppressio-
ne 34. XV. cum urina crassa,
turbida in acutis, lethargum
prædicit 36. XXVIII. in crudi-
tate 39. VI. in viscido 40. VI. ex
impedito sanguinis reditu 42.
IX. cur hæmorrhagiam prædi-
cit 29. VI. 9.

Hydrops externus 35. XXIV. inter-
nus 35. XXV. juvat inussio 35.
LVII. exigit discutientia moven-
tia 69. V. & siccantia 63. VII.

Impetus major quænam producit
46. XIII. multa phænomena
32. VII. vetat sudorifera 52.
XXXIX. hæmorrhagiam prædicit
52. XXXVI. signa præbet ad con-
vulsionem 30. III. facit pulsa-
tionem 20. IX. si debilitatem fa-
cit, curatur 23. V.

Medicamenta in palpitatione ex
mobilitate 28. V. quare quædam
augent convulsionem 30. XVIII.
28.

Morbus cum urina tenui, alba,
aquosa, augmentum morbi in-
dicat 36. VI. prædicitur in acu-
tis ex urina crassa, turbida 36.
XXVIII. cum urina tenui colo-
rata, malum 36. XXIX. cur ex
urina turbata jugali prædicitur
36. LVI. 23. ex metastasi, ma-
lum 17. XXIX. metastasis ad va-
ria loca describitur 17. XXX. al-
vus liquida, bonum 17. XXX. 2.
metastasis ex pectore, malum
17. XXXII. ex quibus signis præ-
dicitur 20. XXXVI. 9. cur diffi-

cilem paralyfin producit 24.
XXI. 4. cur sæpe nocent vesti-
cantia 83. XLIII. 12.

Pulsatio hæmorrhagiam prædicit
32. VII. causæ enumerantur &
prædictiones 20. IX.

Plaga cur quandoque temporum
pulsationes excitat 20. XXXVI. 4.

Sanguinis reditus impeditus quid
producat 42. IX. facit pulsa-
tionem capitis 20. IX.

Tectum an nudum servandum 85.
XXVII. 3.

Tempora collapsa in hædiciis 52.
XLIX. *Gravitas* hæmorrhagiam
prædicit 32. VII. ex impetu ad
caput 46. XIII. *pulsantia* hæ-
morrhagiam præfagiunt 32. VII.
cur non semper ex capitis pla-
ga 20. XXXVI. 4.

Capreolaria vasa vid. *Vasa*.

Capsula nervorum vid. *Nervus*.

—— Glissonii vid. *Hepar*.

—— Cordis vid. *Pericardium*.

Carbo vid. *Carbunculus*.

CARBO insulfus remanet post
destillationem putrefacti 37. IV.

CARBUNCULUS curatur emol-
lientibus 61. IV. humectantia
exigit 62. VII. & corrodentia
abstergentia 81. V. & maturan-
tia acriora 76. IV. mucilaginosæ
exigit 77. XIII. & lenientia 80.
III. & maturantia mollia 76. III.

Carcinodes vid. *Cancer*.

Carcinoma vid. *Cancer*.

Cardiaca vid. *Roborantia*.

Cardiaca passio vid. *Ventriculi Do-
lor*.

Cardialgia vid. *Ventriculi Dolor*.

Cardiognus vid. *Ventriculi Dolor*.

Caries ossis vid. *Ossa*.

K k

Car-

Carminantia & Carminativa vid.
Flatus Medicamenta.

CARO mollis in hydrope ex laxitate 35. IX. cur mollior quam callus I. XXIII. 4. frigida in hydrope ex laxitate 35. IX. debilitatem indicat 53. XXVII.

Jus carnis quamquam nephritidem sanat 36. LVI. 20. curat acrimoniam muriaticam 38. IX. spissum cur sæpe minus nutrit 71. IX. 3.

Caro luxuriosa vid. *Tumor carnosus.*

Carnem generantia in *Consolidantia.*

Carotides arteriæ vid. *Arteria.*

CARTILAGO maxime elastica est I. XIX.

Cartilago Xiphoides in *Pectus.*

CASTOREUM cur excellit in convulsione 38. LXIX. 29. & in mobilitate 26. V.

Casus vid. *Morbus.*

— Uvulæ in *Fauces.*

Catacraistica vid. *Lenientia.*

Catacrusticum vid. *Repellens in Motum minuens.*

Catagma vid. *Offis Fractura.*

Catagmatica vid. *Consolidantia, Callum generantia.*

— vid. *Indurantia.*

Catalepsis in *Animi Deliquium.*

Catalotica vid. *Consolidantia Cicatrizantia.*

Catamenia vid. *Menses.*

Catapasma vid. *Pulvis externus in Formula.*

Cataphora vid. *Sopor.*

Cataplasmata in *Formula Cataplasma.*

Catapotium vid. *Pilula in Formula.*

Cataplycticon vid. *Frige faciens.*

Cataptosis vid. *Epilepsia in Convulsio.*

Cataracta vid. *Oculus.*

CATARRHUS facit urinam coloratam per putredinem 36. X. ex laxitate solidorum 6. III. ex acri succo nervoso 45. LIX. per quæ vasa fertur, tam mirabili via 45. LXIX. 19. doloris algidi causa 17. IX. & lancinantis 17. III. ejus causæ, signa & curatio 17. XLVI. quando ejus dolor exigit venæ sectionem 17. LX. curatur roborantibus 58. III. exigit aquæ vaporem 62. IX. 12. & gummi 72. V. cur sternutamentum excitat 88. XXVIII. 20. exigit compingentia 77. V. purgantia nocent 17. LXII sudorifera juvant 17. LXIV. debilitatis causa, signa, curatio 23. XX. doloris frigidi causa 25. V. 10. mobilitatis causa 26. II. ex mobilitate 26. III. an a succo nervorum acri 26. VI. 10. an mirabilis metastasis ex cursu nervorum 26. VI. II. cur incipit a capite & descendit per spinam dorsi 26. VI. 12. convulsionis causa 20. VI. urina copiosa his nocet 36. XXVI.

Suffocativus si facit pulsum rarum, malum 20. XIX. aut minorem 20. XXXIII. cur frequens senibus 53. LXIII. 3.

CATECHU terra sedat motum 25. IV.

Catheractica vid. *Corrodentia.*

Catharismos & Catharterion vid. *Mundificans in Abstergens.*

Catharticum vid. *Alvum ducens.*

CA-

CATHETER optime detegit calculum 91. xxvi.

Catholicum vid. *Medicamentum universale*.

Catoche & Catochus vid. *Animi Deliquium*.

Catoxia vid. *Morbus Acutus*.

Catulotica vid. *Cicatrizans in Consolidans*.

Cava vena vid. *Vena*.

Cavities vid. in *Partibus propriis*.

Causa morbi vid. *Morbi causa*.

Causodes vid. *Febris ardens in Calor*.

Caustica vid. *Corrodentia*.

Causus vid. *Febris ardens in Calor*.

Cauterium vid. *Corrodens*.

Cele vid. *Hernia*.

Cellulæ pinguedinosæ vid. *Pinguedo*.

Cenosis vid. *Evacuatio*.

Centron vid. *Stimulantia*.

Cephalæa vid. *Capitis Dolor*.

Cephalalgia vid. *Capitis Dolor*.

Cephalica vid. *Capitis Medicamenta*.

Cephaloponia vid. *Capitis dolor*.

CERA obvolvitur 66. v.

Ceratum vid. *Emplastrum in Formula*.

Cercosis vid. *Uterus*.

Ceralia vid. *Farinosa in Incrassans*.

Cerebellum vid. *Cerebrum*.

CEREBRUM. caret musculis, pinguedine, & quid inde deducitur 15. xiv. ii. & 15. xviii. cur ejus figura hæmisphærica 15. xiv. 17. an ejus magnitudo sapientiam arguit 15. xiv. 25. an aptissimum ad conservandas particulas nitro-sulphureas 15.

xiv. 29. non fert frigus 51. vi.

sanguinis natura in co 19. lxxv.

Morbi consentiunt stomacho 17.

xxx. 3. ex dolore articuli,

malum 17. xxxiv. cur hic

incipiunt catarrhi 26. vi. 12.

Ablatio probat spirituum flu-

xum perpetuum 15. vi. per-

rit motus animalis 18. vi.

Affectio ex mensium suppres-

sione 34. xvi. ex febre, malum

52. xviii.

Atræ bilis receptæ signa citan-

tur 22. ix.

Compressio facit pulsum ma-

jorem cum malo præfagio 20.

v. & pulsum debilem 20. xv.

& mollem 20. xxxi. & ma-

gnum 20. xxxii. ut in apo-

plexia & plethargo 20. xxxii.

ex metastasi tremoris causa

22. xi. ex copia & impetu,

cujus signa, & curatio tradi-

tur 23. v. ex causis paraly-

sin inducentibus 24. iii. &

ejus curatio 24. iv. facit pa-

ralysin in musculis faciei 24.

xi. ab acri simul irritatum

producit convulsionem 30.

vi. probat spirituum fluxum

perpetuum 15. vi. impedit

spirituum fluxum, & quos

morbos producit 51. iv. a

febre quomodo cognoscitur

52. xx. cum irritatione con-

vulsionis causa, cum signis

30. iii. & curatione 30. v.

Concussio paralytis causa &c. 24.

iii.

Corruptio cur ab urinæ suppres-

sione 37. xvii. 25. & 91.

xxxii.

Kk 2 De-

- Destructio* probat spirituum fluxum perpetuum.
- Suffocatio* ex ligata vena jugulari 19. LXXVI.
- Inflammatio* facit pulsum durum 20. VII. singultus pessimi causa 27. X.
- Obstructio* probat spirituum fluxum perpetuum 15. VI. producit soporem, apoplexiam, paralyfin, syncopen 50. IX. an causa phrenitidis 50. XI. I.
- Vulnus* vomitum bilis excitat 17. XXX. 4. singultus pessimi causa 27. IX.
- Arteria* amittunt tunicam ut faciant æquabilem circulationem 15. VIII. ex carotidibus 19. LXII. descriptio 19. LXV. anastomoses vid. *Anastomoses*.
- Circulus Willisianus* ex arteria carotide & vertebrali 19. LXIII. quos ramulos emittit 19. LXV.
- Corpora striata* minus firma in paralyfi 24. VIII.
- Meninges inflammatae* premunt cerebrum & pulsum debilem faciunt 47. III. an phrenitidis causa 50. XI. I. vulnus est causa bilis vomitus 17. XXX. 4. arteria ex carotidibus internis 19. LXII. & externis 19. LX. arteria in pia matre 19. LXV.
- Processus falciformis* quem usum habet 15. XIV. 20.
- Sinus* cartilagineus convulsione causa 30. VII.
- Ventriculi* cui usui 15. XIV. 19. serum continentes palpitacionem inducunt 28. XII. humorem acrem continentes convulsione inferunt 30. VI.
- Cerebellum* cur cranio munitum & pinguedine destitutum 15. XIV. II. cur cavitatibus destitutum & tutius reconditum 15. XIV. 25.
- Ablatio* & *Destructio* probat spirituum fluxum perpetuum 15. VI. facit cessare motum vitalem 18. VII.
- Compressio* probat spirituum fluxum perpetuum 15. VI. pulsum debilitat 47. III.
- Obstructio* quænam producat: si pulsum rarum faciat, malum 20. XIX. paralyfis fit in organis vitalibus 24. XI.
- Cerebri Hydrops* vid. *Capitis Hydrops*.
- CEREVISIA* quomodo paratur ex farinosis 38. XXXVII.
- Cerevisia medicata* vid. in *Form. Infusio*.
- Ceria* vid. *Favus*.
- Cervicalis Arteria* vid. *Arteria*.
- Cervix* vid. *Collum*.
- CERVUS*. ejus cornu in mobilitate & palpitacione 28. V. *Sal volatile* in dolore ex mobilitate 17. LVI.
- CETIS sperma* in mictu cruento 91. XLV.
- Chalasticum* vid. *Laxans*.
- Chalybs* vid. *Ferrum*.
- CHAMÆMELUM* laudatur in intermittentibus 52. XXII.
- Chemicum medicamentum* vid. *Medicamentum officinale*.
- China Chinæ* vid. *Peruvianus cortex*.
- Chiragra* vid. *Articulorum Dolor*.
- Chirones* vid. *Pustulae*.
- Chirurgicum medicamentum* vid. *Ac-*

*Medicamentum Chirurgicum.*Chlorosis in *Cachexia*.Cholagogum in *Bile*.Cholepoieticon in *Bile*.Cholera in *Alvi fluxus*.

CHORDA humida cur minus elastica 7. VIII. 5. tensa cur redit 7. v.

Chordapsus vid. *Ventris Dolor*.Chorea Sancti Viti vid. *Convulsio*.Choroides plexus vid. *Plexus*.Chromaticum vid. *Medicamentum Fucus*.Chronios & Chronicus vid. *Morbis Chronicus*.

CHYLUS commutatur in sanguinem 30. XIX. ejus evacuatio per urinam in diabete 36. XXI. an color albus ab acido 36. LX x. 5. an materiem præbet cuticulæ phlogisticæ 41. XIX. 3. an semper ab iisdem coagulatur, quibus sanguis 42. XI. 2. motu majore compingitur 45. XIX. portio ejus cruda motu majore solvitur 45. XIX. an color albus arguit materiem puris suppeditare 48. XLVIII. 12. concretus an format cuticulam phlogisticam 47. XXIII. I. digestio tardior ex viscido in primis viis 40. IX. citior subactio in motu majore 46. XI. defectus est causa putredinis 37. VII. evacuatio per alvum facit putredinem 37. VII. idem per mammas, urinam, ulcus &c. 37. VII. motus impeditus quid faciat 50. IX.

CHYLI DUCTUS ruptus impedit transitum chyli, & generat putredinem 37. VII. compres-

sus quid faciat 50. IX. deponit lympham & chylum in venam 19. LXXII.

CHYLIFICATIONIS ORGANNA paralytica, lethale 24. XI.

Cibaria vid. *Nutrients*.Cibus vid. *Nutrients*.

CICATRIX fragilitatis causa demendo sustentaculum 5. II. ejus pulchritudini studendum 32. XXIII. cur hæmorrhagiæ causa 2. VII. 4. cur spiritu vini abluenda 5. VI. 3.

Cicatricem delens vid. *Corrodens*.Cicatrizans in *Consolidans*.Cindynos vid. *Morbus magnus*.Cingulum vid. *Ligatura*.Circulatio vid. *Motus humorum*.—— in foetu vid. *Lætus*.Circulus Willisii in *Cerebrum*.—— lividus sub oculis vid. *Oculus*.Cirones vid. *Pustula*.Cirfos vid. *Tumor sanguineus*.Cissa vid. *Fames*.

Citrei cortex in palpitatione ex mobilitate 28. v.

Citta vid. *Fames*.Claviculæ in *Pectus*.Clavus vid. *Tumor Callosus*.—— hystericus vid. *Capitis Dolor*.Clonica convulsio vid. *Convulsio*.Clyisma, Clyster & Clysterium in *Formula*.Clyssus vid. in *Formula Guttula*.Clysticon in *Diluens*.Coagmentans vid. *Compingens in Incrassans*.

COAGULATIO definitur 42. I. duo modi 42. II. frigore 42. III. stagnatione 42. IV. calo-

remagno 42. v. admittance sty-
 pticorum 42. vi. ablatione te-
 nuioris 42. vii. loca 42. viii.
 effectus 42. ix. curatio 42. x.
 corollaria 42. xi. facit poly-
 pum in corde animalis, quod
 moritur cum sanguine 31. xi.
 4. an etiam a fructibus acidis
 31. xi. 13. visciditatis, palpi-
 tationis & hydropis causa 35.
 xviii. feri & albuminis ovi a
 majori calore, sed iterum li-
 quescunt in tepore 37. iii. quo-
 modo a frigore 1. xxiii. 8. ab
 oleo vitrioli & fortioribus aci-
 dis 38. xlv. *Sanguinis* an ab o-
 mni acido 38. lxix. 10. an ea,
 quæ ex quiete & motu sit, iis-
 dem solvenda 45. xv. 19. a fri-
 gore 47. viii. ex minuto mo-
 tu 1. 8. *Sanguis* coagulatur
 stagnans 31. ix. 1. admittance
 alcoholis 32. ix. 6. & 32. xxiii.
 ab acidis mineralibus 31. ix. 1.
 stagnando etiam in vacuo 39.
 ix. 9. ingenti calore & frigore
 1. xii. causæ enumerantur 45.
 vi. quid docet 45. x. an non
 pertineat ad praxin 45. xv. 7.
 a frigore 51. vi. cur frequens
 in frigore febrili 52. lxiv. 4.
 ex minori motu 21. iii. quiete
 tandem colliquescit 31. x. 10.
 Coagulatio Chyli vid. *Chylus*.
 — Lactis vid. *Lac*.
 Coagulans in *Incrassans*.
 Coagulum in *Incrassans*.
 COALITUS describitur cum ad-
 iuncta curatione 82. xi.
 COCHLEA in hedicæ curatione
 52. lvii.
 COCTIO facilis in hydropicis,

bonum 35. xxxix. promovetur
 elasticitate 1. vii. vitiata facit
 inertiam, viscidum, & menses
 tardiores 34. x. ex laxitate 6.
 iii. rigiditate 4. iv.
 Coctio Morbi vid. *Morbi Coctio*.
 — Stomachi vid. *Ventriculus*.
 — Alimentorum vid. *Nutrien-*
tia.
 Cœcitas in *Oculus*.
 Cœliaca affectio vid. *Alvi La-*
vitas.
 Coercens vid. *Evacuationem si-*
stens.
 Cogens vid. *Compingens in Incras-*
sans.
 Cohærentia & Cohærio vid. *Næ-*
xus.
 Cohærentiæ Conatus vid. *Attra-*
ctio.
 — Debilitas vid. *Debilitas*.
 — Robur vid. *Robur*.
 Cohibens vid. *Evacuationem si-*
stens.
 Coindicans vid. *Caratio coindicans*.
 Coitus vid. *Generatio*.
 Colicus dolor vid. *Ventris Dolor*.
 Colis vid. *Penis in Pudenda*.
 Collectio humorum vid. *Humor*.
 Calleticon vid. *Consolidans*.
 Colligens vis vid. *Attractio*.
 COLLIQUATIO cognoscitur ex
 urina spumante 36. xxx. & pel-
 licula urinæ innatante 36. xxxi.
 Colliquatio pinguedinis vid. *Pin-*
guedo.
 Colliquativus sudor vid. *Sudor*.
 COLLI Dolor hæmorrhagiam
 prædicit 32. vii. ex mensium
 suppressione 34. xv. ex impetu
 ad caput 43. xiii. parotides
 prædicit 48. xvii. ex atra bile
 ad

- ad caput delata 22. IX. cur prædicat hæmorrhagiam & mensium fluxum 22. XVI. 9. convulsionis causa 30. X. *ruber* & *tumor* & *pulsatio* ex ligata vena jugulari 19. LXXV. *tensio* hæmorrhagiam prædicat 31. VII. ex impetu ad caput 46. XIII.
- Bronchocele* est glandulæ thyroideæ tumor 35. XXVII. siccantia exigit 63. VII.
- Collutio vid. in *Formula Collutio*.
- Colluvies serosa vid. *Catarrhus*.
- Collyrium in *Formula*.
- COLOR mutatur ab alcali 38. 10. vividior in exercitatis 45. XV. 4.
- Flavus* in hepatitide 27. VIII. & 47. III.
- Lividus* in parte sphacelata 47. XIX. in atra bile 17. XLV. cur sæpe in parte convulsa 30. XVIII. 34.
- Niger* in sphacelo 47. XIX.
- Ngrores* a frigore 51. VI.
- Pallidus* pituitæ signum 34. VI. ex mensium suppressione 34. XXII. in hydrope ex laxitate 35. IX. ex acida acrimonia 33. LXIII. in cruditate 39. VI. in viscido 40. X. an hisdanda aqua tepida pro potu 44. VII. 7. cur in otiosis 45. XV. 4. ex minuto motu 50. VIII. ex gonorrhœa & leucorrhœa 23. IX. ex ligata arteria 24. XIX. ex laxitate 6. III. ex tenuitate & defectu sanguinis 44. IV. curatur roborantibus 58. IV.
- Ruber* ex salis marini abusu 33. VIII. ex aucta circulatione 45. XII. perit in inflammatione, quæ transit in sphacelum 47. XIX. venæ sectionem indicat 52. XXXVI. cur ab epispasticis &c. 25. V. 2. an vetat adstringentia 57. XIII. I. rubicundis frigus prodest 57. VI. quibus hominibus cito fit ab inunctione pinguedinis 66. IX. 7. incrassantia frigida exigit 77. VIII.
- Color sanguinis vid. *Sanguis*.
- Colostrum vid. *Lac*.
- Columnæ cordis vid. *Cor*.
- Coma vid. *Sopor* & *Pilus*.
- Combustio vid. *Ustio*.
- Comedens vid. *Corrodens*.
- Comitialis morbus vid. *Epilepsia* in *Convulsio*.
- Commansum vid. *Dentis Medicamenta*.
- Comminutio ossis vid. *Ossis Fractura*.
- Commotio hypochondriorum vid. *Hypochondria*.
- Communis morbus vid. *Morbus Epidemicus*.
- COMPACTUS duritiem facit 60. II. 4. *Minor* solida laxat 59. VI. partes leviores facit in humore 45. XL. *Major* humorem crassiores facit 43. III. minuit globulorum magnitudinem 45. XVIII. raro tenuitatem producit 45. XX. graviores facit humores 45. XXXIV & XLIII.
- Compactus solidorum vid. *Adductio*.
- Compescens motum vid. *Motum minuens*.
- Compingens in *Incrassans*.
- Com-

Complexus vid. *Morbus compositus*.

Complicatus vid. *Morbus compositus*.

Compositum medicamentum vid. *Medicamentum compositum*.

Compositus morbus vid. *Morbus*.

Compressa *Arteria, Vena, Nervus* &c. vid. suis locis.

Compressio *Cerebri, Cordis* &c. vid. suis locis.

———— vid. *Pressio in Obstructio*.

Compressiva & Comprimentia vid. *Evacuationem sistentia*.

Conatus cohærendi vid. *Attractio*.

Concavi oculi vid. *Oculus*.

Concentrantia vid. *Absorbentia*.

Concoctio morbi vid. *Morbi coctio*.

Concoquens vid. *Pus movens*.

———— vid. *Præparans*.

CONCRETA cur solvuntur tempore I. XXIII. 7.

Concretio Humorum vid. *Coagulatio*.

———— Vasorum vid. *Vasa*.

Concussio vid. *Cortusio*.

Condensans vid. *Incrassans*.

Condensatio vid. *Crassitudo*.

CONDIENS definitur 72. I. *Balsamus* 72. II. varia genera 72. III. *Gummi Resinæ* 72. IV. usus 72. V. *Resinosa* 72. VI. collaria 72. VII. quantum differt a corrigentibus 73. II.

Balsamica cur compescunt dolorem nervorum 37. XVII. II. eorum virtus 36. LX. in acido succo nervoso optima diuretica & nervina 38. LXVII. in empyemate 48. XL. in tussi 48. XLVII. in convulsione ex fauciato nervo 30. XIV.

in urinæ difficultate 91. X. quomodo curant convulsionem applicata 30. XVIII. 40.

Gummosa cohibent putredinem 37. XVI. cum aceto solvunt mucilaginem & pituitam 38. XLV. eorum virtus 38. LX. in ventriculi visciditate 40. XV. in humorum visciditate 40. XVII. in polyposa concretione 42. X. cur medetur doloribus diuturnioribus 45. LXIX. 31. in catarrhis 17. XLVI. in mobilitate 26. V.

Resinæ & Resinosa cohibent putredinem 37. XVI. cur compescunt colorem nervorum 37. XVII. II. solvuntur alcali filo 38. XIII. fiunt ex oleo anisi & vitrioli 38. XLVII. eorum virtutes 38. LX. in polypo 42. X. in urinæ difficultate 91. XL.

Condimentum vid. *Condiens*.

Conditum vid. in *Formula Electuarium*.

Conditura vid. *Condiens*.

Condyloma vid. *Tumor carnosus*.

Confectio vid. in *Formula Electuarium & Tabella*.

Confirmativum vid. *Roborans*.

Confortans & Confortativum vid. *Roborans*.

Confortans memoriam vid. *Memoria*.

Congelatio vid. *Gelu in Frigefaciens*.

Conglaciatio vid. *Gelu in Frigefaciens*.

Conglutinans in *Consolidans*.

CONGREGATIO fibrarum auget cohærentiam I. XVI. particula-

cularum facit partes maiores in humoribus 45. IV. & graviores & leviores 45. V.

Connatus morbus vid. *Morbus hereditarius*.

Conniventes oculi vid. *Oculus*.

Consensus vid. *Doloris & Morbi Consensus*.

Consentiens vid. *Curatio*.

Conserva vid. *Formula Electuarium*.

CONSOLIDANTIA quæ sint 65. I. *Glutinantia* quænam 65. II. Consolidationis natura 65. III. adductio 65. IV. depuratio 65. V. spontanea curatio 65. VI. curatio in tenuitate humorum 65. VII. in acrimonia 65. VIII. putredine 65. IX. laxitate 65. X. Cautelæ 65. XI. Diætæ 65. XII. *Vulneraria* 65. XIII. *carnem generantia* 65. XIV. *Cicatrizantia* 65. XV. corollaria 65. XVI. in sinu purulento 48. XII. in gonorrhœa 91. XL. cicatrizans ex quibus constat 60. VIII. 3. abstergentia 81. XI.

Consolidativum & Consolidatura in *Consolidans*.

Constans morbus vid. *Morbus legitimus*.

Constipans vid. *Evacuationem sistens*.

Constrictio vid. *Contractio*.

Constringens vid. *Adstringens*.

Consummatum vid. *Formula Apozema*.

Contactus vid. *Attactus*.

Contagiosus morbus vid. *Morbus contagiosus*.

Contemperans vid. *Leniens*.

Continens Medicamentum vid.

Evacuationem sistens.

Continens Morbus vid. *Morbus remittens*.

—— Febris vid. *Febris remittens*.

Continua Febris vid. *Febris continua*.

Continuus Morbus vid. *Morbus continuus*.

—— Dolor vid. *Dolor*.

CONTRACTILITAS definitur I. XVIII. non statim ad summam longitudinem vel brevitatem deducit I. VIII. non omnibus æque valida I. VIII. quibus sustentatur I. VIII. an ex numero punctorum tangentium deducenda I. XXIII. 34. plagam facit ampliorem 2. V. æquabilis destruitur effluxu humorum 2. V. si pereat, facit flaccidam & inertem fibram 7. II. adductione acquiritur 12. III. & exsiccatione 13. III. augetur frigidis applicatis 41. XVI. an causa circulationis 19. LII. 3. major est caloris causa 49. V. a frigidis 51. VI. amittitur nimia elongatione 11. III.

Contractilitas Minor vid. *Fibra flaccida*.

—— Major vid. *Robur Contractilitatis*.

Contractio vid. *Contractilitas*.

—— *Ventris, Ani, Viarum, Urinæ &c.* vid. suis locis.

Contractura vid. *Contractilitas*.

—— Articulorum & Membri vid. *Articulus*.

Contrahens vid. *Adstringens*.

Contraindicans vid. *Curatio*.

CONTUSIO causa hydropis &

ruptionis vasorum 35. XIX. solutæ unitatis causa 2. III. quæ augent & minuunt ejus symptomata 9. V. 5. an recte applicantur defensiva 9. V. 6. exigit emollientia 61. IV. humectantia 62. VII. vetat siccantia 63. IX. I. exigit maturantia mollia 76. III. quandoque acriora 76. IV. & lenientia 80. III. & mucilaginosa 77. XIII.

Contusio Capitis, Cranii, Ossium, Hepatis, Pectoris, Narium, Cerebri, Hypochondriorum &c. vid. suis locis.

CONVENIENTIA requiritur, ut attrahatur liquor a tubulis & osculis I. XIV. cohærentiæ causa I. XIV.

CONVULSIO definitur 30. I. causarum divisio 30. II. a compressione cerebri 30. III. critica solutio 30. IV. curatio 30. V. ab humore acri 30. VI. a solidis 30. VII. ab evacuatione largiore 30. VIII. ejus curatio 30. IX. a consensu 30. X. ejus signa 30. XI. curatio 30. XII. a mobilitate 30. XIII. ab humore acri 30. XIV. ejus curatio 30. XV. nomina varia ex convulsione 30. XVI. causa proxima 30. XVII. corollaria 30. XVIII. ab acrimonia curatur emollientibus 61. IV. quæ curatur roborantibus 58. IV. quæ humectantibus 62. IX. 10. cur juvant & nocent vesicatoria 83. XLIII. 9. quæ curatur discutientibus 69. X. 2. cur curatur pulveribus testaceis 68. VIII. 8. an vero in omni convulsione 77.

XXII. 7. quando prædicit hæmorrhagiam 32. VII. post hæmorrhagiam, mala 32. XVII. ex hæmorrhagia 32. XVIII. ex mensium obstructione 34. XVI. prædicitur ex urina cum pellicula in acutis 36. XXXI. & urina membranacea 36. XL. ab acido rodente in intestinis 38. LII. & in succo nervoso 38. LXIV. cur Castoreum excellit 38. LXIX. 29. a frigore 51. VI. doloris tensivi causa 17. X. ex dentitione 17. XXXV. doloris causa 17. XLI. tunc unicam venæ sectionem exigit 17. LX. cur ex dentitione & torminibus ventris 18. LX. prædicitur ex capitis pulsu 20. IX. ex tremore in acutis 22. XII. cur fit ex tremore 22. XV. 4. ex catarrho 23. X. ex mobilitate 26. III. ex majore dosi volatiliū & acrium 26. IV. ex commota cruditate 29. XII. quando prædicitur ex horrore 29. XVI. 8. post horrorem in acutis cur interficit 29. XVI. 14. ex humore corrupto in hydrope 35. XXXVI. cur tunc interficit 35. LXIII. 27. cum urina tenui pellucida augmentum indicat 36. VI. urina tenuis aquea paroxysmum prædicit 36. XX. & cruda 36. LIV. an ab inordinato motu capsulæ nervi 15. XXIII. 16. ex acrisucco nerveo 45. LIX. cum frigore cur mala in acutis 51. VIII. 23. cum pulsu debili in acutis cur mala 20. XXXVI. 10. ab urinæ suppressione 9. XXXII. quid urina diaphana in ea indicat 9. VI. his nocet uri-

urina aquosa 36. II.
Chorea St. Viti describitur & curatur 30. XVI. 10. roborantia exigit 58. IV.
Clonica Convulsio definitur 84. XI.
Crispato ex acrimonia exigit anodyna 45. LXVIII.
Empyothotonos 30. XVI.
Episthotonos 30. XVI.
Epilepsia est species convulsionis 30. XVI. 1. an hæreditaria incurabilis 30. XVIII. 37. epilepsia puerorum 30. XVI. 2. reliqua ex convulsione generali.
Hysterica passio ex renum calculo 91. XXIV. auscultat anodyno 45. LXVIII. ex hæmorrhagia 32. XVIII. mensium instantium signum 33. VIII. ex mensium suppressione 34. XXII. urina quando fit coloratior 36. X. tenuis & aquea paroxysmum prælagit 36. XX. ex laxitate solidorum 6. III. ex nimio robore contractilitatis 9. III. curatur cortice Peruviano 52. XXVIII. doloris algidi causa 17. IX. & lancinantis 17. XIII. tunc non exigit venæ sectionem 17. LXI. ex humoris defectu, & ejus curatio 23. VIII. debilitatis causa, & quomodo tunc curatur 23. XX. laxitatis causa 24. VIII. ex mobilitate 26. III. est species convulsionis 30. XVI. 2. quid sit describitur 30. XVI. 9. *Hystericis* nocet urina copiosa 36. XXVI. excitantur sale volatili 38. XXIII. cur nocent acida 38. LXIX. 18. cur nervi laxi & aridi & hydatides ad ganglia 15. XXIII. 6. frigent 51. IV. cur sæpe perfrigerantur

51. VIII. 6. ex mobilitate dolent 17. XLI. si ventris dolore laborant, purgantia miscenda anodynis 17. LXII. cur frequens borborygmus & suffocationes 18. LX. pulsus debilem habent 20. XV. tremunt 22. IV. cur a vomitorio & purgante sæpe in convulsionem incidunt 30. XVIII. 14.
Spasmus Cynicus, *Tortura Oris*, & *Risus Sardonicus* 30. XVI. 4.
Spasmus flatulentus 30. XVI. 4.
Tetanus, Celso rigor 30. XVI. 3.
Tonicus motus sistit transfluxum 82. VIII. quid sit 84. II.
CONVULSIONEM CURANTIA in singultu 27. IV. palpitatione 28. V. cur quædam augment convulsionem 30. XVIII. 28. an fides adhibenda antispasmodicis 30. XVIII. 21.
COPAYVÆ Balsamus in dolore ex inæquali tractione 17. LIV.
Copiosior Potus, *Urina*, *Alvi egestio*, *Alimentum* vid. suis locis.
CORDIS fabrica, magnitudo, & situs 19. I. *pericardium* 19. II. nexus cum adjacentibus 19. III. *arteriæ coronariæ* 19. IV & LXIII. *venæ coronariæ* 19. V. motus sanguinis in his 19. VI. *nervi* cordis 19. VII. *fibræ* cor cingentes 19. VIII. *habenæ* 19. IX. *auriculæ* 19. X & LXXII. *valvulæ triangulares*, *semilunares* 19. XI. *ovales* & *semilunares* 19. XII. obex in sacco venæ cavæ 19. XIII. aortæ origo 19. XIV. structura in foetu 19. XV. mutatio post nativitatem 19. XVI.
L1 2 Vis

Vis agens secundum Borelli calculum 19. xxxii. Keilii calculum 19. xxxiii. ad fontem salientem comparatio 19. xxxiv. tota vis difficile invenitur 19. xxxv. juvatur motu arteriarum 19. xxxvi. corollaria 19. xxxvii. quantam quantitatem singulis ictibus ejicit 36. xxiv. 1. an sola causa pellens sanguis 31. xxvii. 2. vis major auget circulationem 46. vi. non est sola causa circulationis 46. viii. non valet in ramum distinctum plus sanguinis pellere quam in reliquos 46. viii. corollaria hujus 46. xxiii. 8. actio ex pulsu cognoscitur 20. iii. patitur aliquam latitudinem 19. iv. vigor major ex majori pulsu cognoscitur 20. v. minor vero ex pulsu debili 20. xv.

Anxietas ab acido succo nerveo 36. lxiv. in abscessu pericardii 48. xxxiii.

Aneurisma palpitationis causa 29. iii.

Calculus palpitationis causa 28. iii.

Compressio ab acido succo nerveo 38. lxiv.

Polypus circulationem impedit 42. ix. facit pulsum inæqualem 20. xx. palpitationis causa 28. iii.

Pericardio adnatum facit pulsum inæqualem 20. xx. intermittentem 20. xxviii. palpitationis causa 28. iii.

Tremor ex acri succo nervoso 45. lix. in abscessu pericardii 48. xxxiii.

Cordiale vid. *Roborans*.

CORALLIA rubra gestata exalbescunt in mensium obstructione 34. xxii. in acida acrimonia 38. lxiii. in aceto soluta præcipitantur spiritu sulphuris 38. xlvii.

Corium vid. *Cutis*.

Cornu Cervi vid. *Cervus*.

Coronaria vasa vid. *Cor*.

CORPUS an totum constat nervis 15. xiv. 13.

Politum cur magis cohæret 4. v. 5.

Strigosum cur parcius menstruat 4. vi. 10. & serius menses habet 32. ii.

Submersum cur tandem supernatat 45. xv. 12.

Oppletum mensis instantis signum 33. viii. cur ab aëre calido, qui frigori supervenit 45. xv. 18. & 45. xlv. 2.

Tumens cur ex putredine 45. xlv. 4.

Corporis Actio, Color, Frigus, Gravitates, Mollities vid. suis locis.

CORRIGENTIA definiuntur 73. i. in quo differunt a condientibus 73. ii. varia genera 73. iii. corollaria 73. iv. specifica difficile inveniuntur 45. lxv. quæ sunt in acido 38. lxi. in febre infidelia 52. xlv. quænam ea sunt 52. xxi.

Corroborans vid. *Roborans*.

CORRODENTIA definiuntur 64. i. *Ruptorium* 64. ii. actio in motu vitali quærenda 64. iii. *Exedens* 64. iv. effectus 64. v. *Corrodens* proprie 64. vi. effectus 64. vii. *Escharoticum* 64. viii. effectus 64. ix. *Escha-*

ſcharæ curatio 64. x. *Urens* 64. xi. effectus 64. xii. *Putrefaciens* 64. xiii. cautelæ generales in his 64. xiv. corollaria 64. xv. in hydrocephalo 35. xxiv. in angina puitofa 35. xxvi. in hydrocele 35. xlvi. ſal alcali 38. x & xii. cum calce viva 38. xiv. ſal volatile 38. xxiii. quomodo curat convulſionem 38. xviii. 4. ſepticum non expedit revelare 37. viii. in hydropicis ſæpe ulceris & grangrænæ cauſa 35. lvii. in veneno applicato 45. lxii. in abſceſſu 48. x. dolorem ardentem excitat 17. viii. abſtergens & ejus uſus 81. x. cur miſcent digeſtivo 75. xiii. 5. ſæpe præcedere debet conſolidantia 65. v. *Canterium* vertici impoſitum curavit convulſionem 30. vi.

Corroſio vid. *Rofio*.

Corroſivum vid. *Corrodens*.

CORRUPTIO *Humorum* flavam facit urinam 36. xv. & ſcœtenterem 36. xxi. ſi humor effuſus ſit 2. v. corrigitur acidis 38. xlv. cohibetur reſinoſis, gummoſis, baſamicis 38. lx. ex laxitate ſolidorum 6. iii. ex inertia 7. iii. ex minori motu 50. viii. ex defectu chyli 50. ix. cur varia in ſtagnatione 50. xi. 10.

Corruptio *Bilis*, *Cerebri*, *Puris*, *Pituitæ* &c. vid. ſuis locis.

Cortex *Cerebri*, *Citri*, *Peruvianus* &c. vid. ſuis locis.

Coryza vid. *Catarrhus*.

Cosmeticum vid. *Medicamentum*

Fucus, & *Mundificans in Abſtergens*, & *Cutis Medicamenta*.

Coſta vid. *Pectus*.

COXÆ Dolor menſis iſtantis ſignum 33. viii.

CRANII durities cur 15. xiv. 11. *Terebratio* ſanavit convulſionem 30. vi.

Fractura &c. compreſſionis cauſa 12. ii. facit pulſum majorem in apoplexia 20. v. in paralyſi &c. 24. iii.

CRASSITUDO *Humorum* qualis requiritur 43. i. definitio 43. ii. cauſæ 43. iii. effectus 43. iv. curatio 43. v. per diluentia 43. vi. reſolventia 43. vii. corollaria 43. viii. menſium ſuppreſſionis cauſa 34. vii. cur jungitur robori 1. xxiii. 12. an nunquam ſine ablatione tenuioris 42. xi. 1. ſana a ſola vi vitæ 44. v. an hujus morbi facilius curantur quam tenuitatis 44. vii. 5. unde in hydrope 45. xv. 2. cur poſt diarrhœam & urinæ profluvium 45. xv. iii. quomodo quandoque tollitur evacuatione tenuioris 45. xxvii. 3. quomodo ſit a medicamentis 45. xxxv. cum motu majore exigit refrigerantia reſolventia 46. xxi. ex motu majore & evacuatione tenuioris 47. ix. producit inflammationem 47. ix. non omnis facit augmentum caloris 49. vii. minuit motum 50. v. in robore 9. iii. ex motu majore 46. xi. a frigore 51. vi. doloris cauſa 17. xlii. facit pulſum tardum 20. xvii. motu majore pellitur in vaſa

minima 25. III. palpitationis
 causa 28. VII. crassus humor
 quinam dicitur 77. I. crassitudo
 frigida curatur roborantibus 58.
 III.
 Cratæoticum, & Cratynticon vid.
Roborans.
 Crimnodes vid. *Urina farinosa.*
 Crimnon vid. *Farina in Incrassans.*
 Crinis vid. *Pilus.*
 Crisis vid. *Morbi Crisis.*
 — per Abscessum vid. *Morbi*
Metastasis.
 — per Sudorem vid. *Sudor.*
 — per Urinam vid. *Urina.*
 Crispatio vid. *Convulsio & Mobili-*
tas.
 Critici dies, Critica signa vid.
Morbi Crisis.
 CRUDUS HUMOR. | Differentiæ
 39. I. causæ 39. II. in inge-
 stis 39. III. in homine 39. IV.
 effectus in primis viis 39. V. in
 sanguine 39. VI. mutatio humo-
 ris crudi 39. VII. curatio in pri-
 mis viis 39. VIII. in reliquo
 corpore 39. IX. mensium sup-
 pressionis causa 34. VIII. red-
 dit urinam crassam 36. XXVIII.
 frigoris causa 51. IV. effectus
 in morbis 29. XII. ex rigiditate
 vasorum 4. IV. viscido in ven-
 triculo 40. VIII. laxitate so-
 lidorum 6. III. doloris frigidi
 causa 17. IX. non curatur venæ
 sectione 17. LXI. alvus laxa,
 bonum 17. LXII. ex minuto
 motu 21. III. curatur roboran-
 tibus 58. III. compingentibus
 77. V. vetat diluentia 78. VIII.
 Cruditas Mesenterii, Ventriculi,
 Merbi vid. suis locis.

Crudiusculus vid. *Morbi cruditas.*
 Cruor vid. *Sanguis.*
 Cruenta Diarrhœa & Dysenteria
 vid. *Alvi fluxus.*
 Cruentus Mictus vid. *Urina.*
 — Vomitus vid. *Vomitus.*
 CRURUM abscessus in hydrope
 ex corruptione 35. XXXVI. cur
 malus 35. LXIII. 26. bonus,
 in empyemate 48. XXXVII. qui-
 bus promovetur 48. XLI. ma-
 gnus, bonus in peripneumonia
 & pleuritide 17. XXXII. prædi-
 citur ex capitis pulsatione 20. IX.
 Dolor in delirio, bonum 17. XXX. 5.
 Frigus cur sæpe ex phrenitide 12.
 IV. 16.
 Languor & lassitudo mensis instan-
 tis signum 33. VIII. in crudita-
 te 39. VI.
 Macula in hydrope ex corruptio-
 ne 35. XXXVI. cur malæ 35.
 LXIII. 26.
 Stupor ex calculo renum 91. XXIV.
 cur frequens ex phrenitide 12.
 IV. 16.
 Tumor ex mensium suppressione
 34. XXI. levat pectoris hydro-
 pem 35. XXX & XXXI. cum tuf-
 si in hydrope, malum 35. LXIII.
 28. in empyemate 48. XXVI.
 Crustam inducens vid. *Corrodens.*
 Crymodes febris vid. *Frigus.*
 Crystalli vid. *Pustula.*
 CRYSTALLISATIO quid pro-
 bat 45. VIII & X.
 Cubicus pollex vid. *Mensura.*
 Cucupha vid. *Formula Epithema.*
 Cucurbitulæ vid. *Movens.*
 CULINARIA Ars an incognita
 esse debeat Medico 71. IX. 3.
 CUPRUM. *Ærugo* quomodo ab-
 ster-

stergit 81. xxvi. 9.

Cura Animi vid. *Animi pathema*.

— Palliativa vid. *Curatio*.

— Præservatoria vid. *Curatio*.

CURATIO definitur 54. I. *Palliativa* 54. III. *Præservatoria* 54. IV. *Curatoria* 54. V. *Methodus medendi* 54. VI. *Indicans* 54. VII. *Indicatio* 54. VIII. *Indicatum* 54. IX. *Coindicans* 54. X. *Contraindicans* 54. XI. regulæ generales 54. XII.

Cuticula vid. *Cutis*.

— Phlogistica vid. *Inflammatio*.

CUTIS. *Corium* seu *Pergamentum* cur post humectationem durefcit 59. XII. 6. ex eo fit turunda dilatabilis 43. XI.

Cuticula ablata motus majoris causa 25. II. cur tunc ea pars tegenda sindone 26. VI. 2.

Acrimonia lotiones, diaphoretica & sudorifera exigit 45. LXII. conf. Acrimonia.

Durities ex lentore 41. IX. conf. Durities.

Hæmorrhagia 32. I & X. conf. Sanguinis fluxus.

Laxitas 40. X. conf. Laxitas.

Mollities unde 40. X.

Splendor ex lentore 41. IX.

Mador, Calor, Siccitas, Vapor &c. vid. suis locis.

Morbi an purgantibus curandi 90. CXLV.

Cutem generans vid. *Cicatrizans in Consolidans*.

Cyclismos vid. *Tabella in Formula*.

Cylindros vid. *Tabella in Formula*.

Cynanche vid. *Angina in Fauces*.

Cynicus spasmus vid. *Convulsio*.

Cynorexis vid. *Tames*.

D.

Darsis vid. *Excoriatio*.

Darta vid. *Impetigo*.

DEBILITAS VIRIUM. Definitio & denominationes 23. I. medicamentorum nomina 23. II. difficilis pertractatio 23. III. ex copia in primis viis 23. IV. impetu ad caput 23. V. sanguinis retentione 23. VI. malignorum humorum suppressione 23. VII. evacuatione sanguinis 23. VIII. gonorrhœa & leucorrhœa 23. IX. alvi fluxu 23. X. puris effusione 23. XI. hydrope 23. XII. lactatione 23. XIII. diabete 23. XIV. evacuatione omni 23. XV. alimenti defectu 23. XVI. inertia & visciditate 23. XVII. scorbuto 23. XVIII. defectu spirituum 23. XIX. debilitato tono solidorum & humore tenui acri 23. XX. febre continua 23. XXI. febre intermittente 23. XXII. post febres 23. XXIII. ex supuratione 23. XXIV. sphacelo 23. XXV. corollaria 23. XXVI. a quibus causis generatur 32. IV. applicatione aquæ I. XII. mensium suppressione 34. XXII. putredine 37. XV. salis marini abusu 38. VIII. est acrimoniæ acidæ causa 38. L. curatur compingentibus 77. V. quænam curatur stimulantibus 84. XXIII. 4. ex aquæ abusu curatur roborantibus 58. IV.

Debilibus cur sanguis tenuis 39. IX.

IX. 4. tardius prodeunt menses 33. II. urina alba crassa 37. VII. inodora 36. XXI. acida 36. XXI. farinosa 36. XXXVIII. multa significat 36. LVI. 32. humores corrumpuntur 37. VII. debilior fit contractura I. XVIII. jungitur tenuitas I. XXIII. 12. cruditas 39. VI. a laxitate 6. III. cur post longum dolorem II. IV. ex podagra quomodo roborantur II. VI. 3. ex crassitudine 43. IV. sanguis tenuis 43. VIII. 2. & levior 45. XLIV. 3. tardior motus humorum 50. XI. 4. ex frigidity in acutis, malum 51. VIII. 2. ex podagra & hydrope 52. XXVIII. frequens suffocatio, borborygmi, & inflationes 18. LX. pulsus frequens & tremens 20. XXVII. palpitatione curatur 28. XI. an conducatur potio ex farinosis vel pane fermentato facta 71. IX. 6.

Langor seu Lassitudo mensium instantium signum 33. VIII. ex pinguedine colliquefacta, ex spumosa urina cognoscenda 36. xxx. cur post longos dolores 6. v. 1. ex lentore 41. IX. ex congestione in primis viis 23. IV. ex cruditate mota 29. XII.

Pigritia, Decumbendi Amor &c. pituitæ signum 34. VI. ex mensium suppressione 34. XXII. in hydrope quid denotet 35. xx. ex viscido 40. x. ex laxitate solidorum 6. III. ex lentore 41. IX. an tunc alexipharmacis curanda 41. XIX. 6. ex tenuitate & defectu gelatinæ 44. IV. an hi aquam tepidam debent pota-

re 44. VII. 7. leviores facit humores 45. XL. frigida acrimonia causa 45. LX. ex aucta circulatione 46. XI. frigoris causa LI. 4. ex intermittente facit continuam 52. xv. in febre quænam exigit 52. XLIV. in hædica 52. XLVIII. pulsus celerem facit 20. XVI. & minorem 20. XXXIII. ex spirituum defectu 21. II. cur tremunt 22. xv. 1. ex commota cruditate 29. XII. cur incidunt sæpe in convulsionem usum purgantis vel vomitorii 30. XVIII. 14. morbi longitudinem promittit 53. XXIV. cognoscitur ex variis symptomatibus 53. XXVII.

Defatigatio cita in cruditate 39. VI. ex aucta circulatione 46. XI. remanet febre finita 52. VIII.

Debilis Ventriculi, Intestinorum, Oculorum, Cohærentiæ &c. vid. suis locis.

Debilis Actio, Morbus, Pulsus vid. suis locis.

Declinatio morbi vid. *Morbi declinatio*.

Decoctum vid. *Formula Apozema*.

Decoratorium vid. *Fucus in Formula*.

Decrementum morbi vid. *Morbi declinatio*.

Decrepita ætas vid. *Senex in Ætas*.

DECUBITUS compressionis causa 12. II. cur tandem gangrænam producit, & quomodo evitatur 12. IV. 15. difficilis in empyemate 48. XXVI. in dorsum so-

solum possibilis indicat pus in utroque cavo pectoris 48. xxvii. in unum latus indicat in uno latere hærere pus 48. xxix. pronus faciliior sæpe in abscessu mediastini 48. xxxi. in dorsum sphaceli signum vel summæ debilitatis in acutis 23. xxv. stragula de pectore remove, malum in empyemate 48. xxxv.

Decubitus cum juvene vegeto vid.

Fotus in Formula.

— supra lapides vid. *Frigesciens.*

Decumbendi amor vid. *Debilitas.*

Defatigatio vid. *Debilitas.*

Defectus *Potus*, *Bilis*, *Salivæ*, *Sanguinis*, *Virium*, *Animi*, *Alimentorum*, *Chyli* &c. vid. suis locis.

Defensivum in *Motum minuens.*

Defluvium Capillorum vid. *Pilus.*

Defluxus vid. *Catarrhus.*

Defrutum vid. *Formula Apoze-
ma.*

Degeneratio morbi vid. *Morbi
mutatio.*

DEGLUTITIO difficilis tumore tonsillarum 35. xxvi. rigiditate œsophagi 4. iv. in dysenteria cum linguæ inflammatione cur lethale 27. xi. 4. corporis asperi singultus causa 27. iiii. a paralyfi lethale 24. xi. faciliior fit obvolventibus 66. vi.

Dejectio vid. *Alvi egestio.*

Dejectus Appetitus in *Fames.*

Deleterium vid. *Medicamentum
noxium.*

Deligatio vid. *Ligatura.*

Deliquium Animi vid. *Animi De-
liquium.*

DELIRIUM quando purganti-
bus curandum 90. clvii. quo-
modo hæmorrhagiam prædicat
32. iv. & quomodo arcetur 32.
vii. ex mensium obstructione
34. xvi. in hydrope ex humore corrupto 35. xxxvi. prædi-
citur ex urina alba, tenui, aquo-
sa in ardente 36. vi. ex tenui
cum levamento 36. xi. in acu-
tis 36. xx. ex urina crassa tur-
bida cum sopore, siti & vigilia
36. xxviii. ex tenui colorata
cum enæoremate nigro 36. xxix.
prævenitur sedimento multo in
urina 36. xlix. in ardente u-
rina tenuis & alba post rubram
prædicat 36. li. io. & urinæ
confidentes cum surditate 36.
lii. 3. ex quali urina prædici-
tur 36. lvi. 25. a vino com-
pescitur acidis 34. xlv. cur præ-
venitur venæ sectione 12. iv. 9.
ex impetu ad caput 46. xiii.
cum frigore cur malum 51. viii.
23. quando dicitur delirare 16.
ii. facit dolorem non percipi
17. xviii. doloris delatio ad
crura & pedes, bonum 17. xxx.
5. ex sudoriferis in capitis dolo-
re 17. lxiv. prædicatur ex ca-
pitis pulsatione 20. ix. & præ-
cordiorum pulsatione 20. xi. &
circa umbilicum 20. xii. in eo
pulsus æqualis robustus, bonum
20. xxxvi. i. cur ex pulsu hy-
pochondriorum cum lingua ari-
da 20. xxxv. 7. cum pulsu de-
bili cur malum 20. xxxv. io.
cum tremore, malum 22. ix. ex
tremore prædicatur 22. xii. cur
noceant & prosint vesicatoria
Mm 83.

83. XLIII. cur applicant epispastica pedibus 84. XXIII. 2.
- Mania* quando ex intermittentibus 52. XXXVII. in intermittente causa & curatio 52. LXII. 2. describitur & curatur 23. XXIII. an semper venæ sectione & purgantibus curanda 23. XXVI. II. quæ curatur roborantibus 58. IV.
- Phrenitis* quando prædicat hæmorrhagiam 32. VII. cum urina tenui, cruda, alba, aquosa, augmentum prædicat 36. VI. & cum nigro enæoremate mors 36. XX. prædicatur ex urina tenui colorata 36. XXIX. cum suspensione clara, tinnitu & sonitu aurium 36. LII. 4. ex urina diaphana cum nigro innatante 36. LII. 9. cur ex ea sopor 12. IV. 10. cur his sæpe crurum stupor & frigus 12. IV. 16. cur facile ex lentore 41. XIX. 12. ex impetu ad caput 46. XIII. an ex obstructione vel alia causa 50. XI. I. cur tandem transit in lethargum 50. XI. 2. humectantia exigit 62. VII. ad pedes metastasin faciens, bonum 17. XXX. ex peripneumonia lethalis 17. XXX. premens cerebrum est convulsionis causa 30. III. pulsus etiam debilis causa 20. XV. pulsus frequentem facit 20. XVIII. pulsus magnus, malum 20. XXXII. cum tremore, malum 22. IX. cum tremore mortem prædicat 22. XII. palpitationis causa 28. XII. horror in principio quid indicat 29. IX. quædam species calorem mordacem excitat 4. VIII. acidula aquosa exigit 91. IV.
- Dementia* vid. *Delirium*.
- Demonstratio* vid. *Curatio Indicatio*.
- Demulcens* vid. *Obvolvens*.
- Densitas & Densatio* vid. *Crassitudo*.
- Dentes in Ore*.
- Dentifricium* vid. *Formula Pulvis externus*.
- Dentio & Dentitio in Ore*.
- Denudatio cutis* vid. *Excoriatio*.
- Deobstruens* vid. *Aperiens*.
- Deoppilans & Deoppilativum* vid. *Aperiens*.
- Depascens* vid. *Corrodens*.
- Depurans* vid. *Abstergens*.
- Derivans* vid. *Movens*.
- Derma* vid. *Cutis*.
- Dermaticon* vid. *Cicatrizans in Consolidans*.
- Derosio* vid. *Rosio*.
- Desperatio* vid. *Animi Tristitia*.
- Desiccans & Desiccativum* vid. *Siccans*.
- Desipientia* vid. *Delirium*.
- Desquamatio* vid. *Excoriatio*.
- Destillatio* vid. *Catarrhus*.
- Sanguinis vid. *Sanguis*.
- Destitutio Cerebri, Cerebelli &c.* vid. suis locis.
- Destructus Appetitus* vid. *Fames*.
- Desudatio* vid. *Sudor & Transsudatio*.
- Detergens* vid. *Abstergens*.
- Deterfivum* } *ibidem*.
- Deterforium* }
- Detinens* vid. *Evacuationem sistens*.
- Detritus solidorum* vid. *Solida*.
- Deuteropathia* vid. *Morbi Consensus*.

I N D E X.

- Diabetes vid. *Urinæ Profluvium*.
 Diabrosis vid. *Corrosio*.
 Diabroticum *ibidem*.
 Diacantharides vid. *Vesicans in Movens*.
 Diaclyfma vid. *Collutio in Formula*.
 Diacydonium vid. *Apozema in Formula*.
 Diæreticon vid. *Corrodens*.
 DIÆTA in acida acrimonia 38. LVI.
Exsiccans curat hydropem 35. XII & XVI. in hydropicis curatione 35. XL. ad roborandum 36. LXI.
Lenta cur sanguinem fundit cum levamine 32. VI. menses maturius fluere facit 33. II. & periodi prolongantur 33. III. & auget copiam 33. IX. 7.
Parca cur facit mensium periodos brevius durare 33. III. & minuunt quantitatem 33. IX. 6.
Refrigerans, si subito instituitur, hydropem generat 35. XVII.
 Diæta lactea vid. *Lac*.
 Diagnofis vid. *Morbi Signum*.
 Dialeipfis vid. *Morbi Paroxyfimus*.
 Diamygdalatum vid. *Tabella in Formula*.
 Diapedefis vid. *Transudatio*.
 Diaphoresis vid. *Perspiratio*.
 Diaphoreticum vid. *Perspirabile ducens*.
 DIAPHRAGMA pericardio annexum in homine 19. II. ejus descensus impeditur in cruditate primarum viarum 39. v. læsum fingultus causa 27. IX.
Inflammatum facit empyema 48. XXIV.
 Diaphthora vid. *Corruptio*.
 Diapnoë vid. *Perspiratio*.
 Diapyetica vid. *Pus morientia*.
 Diaria Febris vid. *Febris*.
 Diarrhœa vid. *Alvi fluxus*.
 Diastole cordis vid. *Cor*.
 Diathesis Phlogistica vid. *Lentor*.
 — Eryfipelatofa vid. *Eryfpelas*.
 Dies criticus & judicatorius vid. *Morbus*.
 Difficultas Alvi vid. *Alvi difficultas*.
 — Intestinatorum vid. *Alvi difficultas*.
 — Urinæ vid. *Urina*.
 Digerens vid. *Pus movens*.
 Digestio Chyli vid. *Chylus*.
 — Alimentorum vid. *Nutrientia*.
 Digestivum vid. *Præparans & Pus movens*.
 Digiti vid. *Manus*.
 DILUENTIA definiuntur 78. I. *Abluentia* 78. II. dilutionem juvantia 78. III. aqua sola diluens 78. IV. in acrimonia 78. v. in lentore 78. VI. in viscido 78. VII. in fordibus 78. VIII. ufus generalis 78. IX. corollaria 78. x. in hæmorrhagia ex acrimonia 32. III. cur nocent pituitosis 4. XIX. 23. solvunt lentorem 41. x. quæ solvunt lentorem 41. XII. in crassitudine 43. v. & qualia eligenda 43. VI. in aucta magnitudine ex propiore locatione 45. xv. minuunt globulorum magnitudinem 45. XXIII. curant gravitatem humorum 45. XXXVII. in acrimonia 45. LXII. describuntur 45. LXIII. in aucta circulatione 46. xv. & quando evitanda 46. XVII.
 M m 2 ju-

juvant solutionem Inflammationis 47. XIV. in empyemate si pus crassius 48. XLIV. in siti empyematis 48. XLVII. in aucto calore 48. XVII. an frigoris febrilis tempore danda 51. VIII. 9. in typho 52. XLVII. in ingestis & applicatis acribus 17. LIV. cur minuunt dolorem 9. v. 4. acida quid faciunt 38. LVIII. urinæ suppressionem curant 92. XIV. & 91. XXXVI. diaphoretica quid agant 92. VII. quæ resolvunt 79. XIV. quæ abstergunt 81. IV. faciunt mollitudinem 61. II. 4. quando alvum laxam constipant 90. CLVIII. in urinæ suppressione 91. XXXVI.

Aqua solidis applicata laxat & debilitat 1. XII. funem & vegetabilia indurescere facit 1. XII. putredine non mutatur 37. v. ejus potus sanat acrimoniam muriaticam 38. IX. egelida cur magis refrigerat quam frigida 7. VIII. 7. cur post potionem multam corpus movendum 14. v. an spiritibus nervorum comparanda 15. XIV. 1. sola est diluens in crassitudine, an vero semper danda 43. VI. tepida maxime attenuat 44. II. an danda frigidis, debilibus & pallidis 44. VII. 7. nunquam in acrimoniam convertitur 45. LI. frigida calorem excitat 49. v. temperans calorem an expedit 49. XIV. tepida tenuitatis & frigiditatis causa 51. IV. 8. frigida potanda in hecticis 52. LVII. fallenda sitis in hydrope 23. XII.

Aquosa exhalant in motu majore

46. XI. cur citius rumpere faciunt abscessum 5. IV. 7. solvunt lentorem 4. XII. leviora sunt nostris humoribus 45. XXXIII & XL. curant gravitatem humorum 45. XXXVII. cur refrigerant 45. XXXVIII. 10. cur primo leniunt, dein augment dolorem 45. LXIX. 26. reficientia sunt in debilitate ex lentore 23. XXI. urinam ducunt 91. IV. laxant 59. III. tepida magis quam frigida 59. XII. 14. cur primo laxant, dein rigida faciunt solida 59. XII. 2. tepida cur magis humectant, quam frigida 62. IX. 4. abusus roborantia exigit 58. IV. sola sunt diluentia 78. IV. an nutriunt 71. IX. 12. pura cur cito evacuantur in acutis, cum farinosis cocta diutius retinentur 78. x. 4. cur mineralia sæpe magis diluunt, quam aqua pura 78. IV. hydropis causa 35. XVI. quando in podagricis hydropem generat 35. x. cur quandoque minuunt perspirationem 14. v. tepida tremoris causa 22. v. urinæ copiam augment 91. IV.

Natatio paralyfis causa 24. VII.

Dinica vid. Vertigo.

Dinos vid. Vertigo.

Discussorium vid. Discutiens.

DISCUTIENTIA definiuntur 69. I. requisita 69. II. exitus discussi humoris 69. III. per resolventia 69. IV. 1. moventia 69. v. roborantia 69. VI. adstringentia 69. VII. absorbentia 69. VIII. Effectus 69. IX. corollaria 69. x. in hydrope ex laxi-

laxitate & visciditate 35. IX & XVIII. in visciditate 35. IX & XVIII. in visciditate & defectu absorptionis 35. XX. in hydrocephalo externo 35. XXIV. in hydrocele 35. XLV & XLVII. in hydrope testium 35. XLVIII. quid faciunt 35. LVIII. cur perfrictiones & stimulantia 25. V. 3. augent perspirationem 92. III. & quid boni præstent 92. V. quomodo per laxantia 59. XII. 22. cur consent resolutivis & stimulantibus 79. XXVI. 3. quæ abstergunt 81. IX. quæ siccant 63. V.

Discutiens Lac vid. *Lac*.

—— Flatus vid. *Flatus*.

Dislocatio vid. *Offis luxatio*.

Dislipans vid. *Discutiens*.

Dissolvens vid. *Resolvens*.

Distensio *Hypochondriorum*, *Capitis*, *Præcordiorum*, *Vasorum*, *Fibrarum capitis* &c. vid. suis locis.

Distractio fibræ vid. *Fibra*.

Divellens vid. *Corrodens*.

Diuresis vid. *Urinæ profluvium*.

Diureticum vid. *Urinam ducens*.

Diurnus morbus vid. *Morbus diurnus*.

Diurnus morbus vid. *Morbus Chronicus*.

Divulsio vid. *Soluta unitas*.

DOLOR definitur 17. I. in omnibus nervis sensuum 17. II. non in vitalibus 17. III. a modo sentiendi dolor varius 17. IV. Dolor *Manifestus* & *Obscurus* 17. V. *Obtusius* & *Acutus*, *pungitivus* 17. VI. *Gravativus* & *Levens* 17. VII. *Ardens* 17. VIII. *Algens* 17. IX. *Tensivus* 17. X.

Terebrans & *Punctorius* 17. XI. *Redens* & *Mordax* 17. XII. *Lancinans* & *Lacerans* 17. XIII. *Pulsatorius* 17. XIV. *Ostocopus* seu *frangitivus* 17. XV. Doloris magnitudo 17. XVI. usus in curatione 17. XVII. dolorem non sentire 17. XVIII. doloris perseveratio 17. XIX. Dolor *Continuus* 17. XX. *Intermittens* 17. XXI. *Vagus* 17. XXII. dolor ex mutatione loci 17. XXV. doloris *Metastasis* 17. XXVI. quæ in ea observanda 17. XXVII. materia 17. XXVIII. locus 17. XXIX. a capite 17. XXX. a faucibus 17. XXI. a pectore 17. XXXII. a lumbis 17. XXXIII. ab articulis 17. XXXIV. Doloris cessatio 17. XXXVI. reditus 17. XXXVII. Doloris perceptio in alio loco, quam ubi causa hæret 17. XXXVIII. Doloris causa 17. XXXIX. manifesta 17. XL. in solidis 17. XLI. ex majore copia 17. XLII. ab acris variis 17. XLIII. Curatio 17. XL. in bile acris 17. XLIV. atra bile 17. XLV. tenui lymphæ 17. XLVI. scorbuto 17. XLVII. rheumatismo 17. XLVIII. lue Venerea 17. XLIX. generalis 17. L. Causa proxima 17. LI. corollaria 17. LII. Curatio in manifestis 17. LIV. solidis exsiccatis 17. LV. mobilitate 17. LVI. abundantia humorum 17. LVII. generalis 17. LVIII. per venæ sectionem 17. LIX. per purgans 17. LXII. vomitorium 17. LXIII. sudoriferum 17. LXIV. diureticum 17. LXV. narcoticum 17. LXVI. temperatur mucilagi-

molis 77. XIII. quomodo cura-
 tur diluentibus 78. v. dolor hy-
 stericus cur non curatur laxan-
 tibus 59. XII. 23. quando leni-
 tur corrodentibus 64. xv. 4. ex
 humore crudo acri curatur ro-
 borantibus 58. iv. a tensione
 fibræ nerveæ 2. v. cur minui-
 tur tepidis 1. XXIII. 7. rodens
 ex salis marini abusu 38. VIII.
 a stimulantibus & moventibus,
 si acre adsit 38. LXII. ab acido
 succo nerveo 38. LXIV. quo-
 modo ex debilitate & fragilita-
 te 5. III. distendit & laxat fi-
 bras 6. II. cur tandem inducit
 languorem partibus 6. v. 1.
 cur lenitur humidis, mollibus,
 tepidis, oleosis 9. v. 4. ab e-
 longatione 11. III. cur infle-
 xione partis tensæ, non vero in
 laxatæ 11. iv. cur post longum
 dolorem debilitas remanens 11.
 iv. ex inflammatione cur mi-
 nuatur venæ sectione 11. vi. 1.
 ex siccitate 13. III. ex acrimo-
 nia 45. LVI. insolita loca per-
 reptans ab acri succo nerveo
 45. LIX. cum frigore ex acri-
 monia frigida 45. LX. ab aquo-
 sis & oleosis cur primo mitescit,
 postea exacerbat 45. LXIX.
 26. diuturni cur mitescunt gum-
 matibus & sale volatili 45. LXIX.
 31. ex aucta circulatione 46.
 xi. & hoc in parte singulari
 46. XII. dum abit inflammatio
 in abscessum 47. xvii. cessat
 vero si abit in gangrænam 47.
 XIX. convertitur in gravitatem,
 si abscessus est maturus 48. VII.
 quando huic frigus prodest 51.

VI. a valida affectione in omni
 nervo sentiente 16. XXI. dolor
 flatulentus pulsum debilem fa-
 cit 20. xv. qui pulsum augment
 & minuunt 20. XXXVI. 17. cur
 quidam calorem, alii frigus in-
 ducunt 21. xv. 14. versatilis ex
 diarrhœa & dysenteria 23. x.
 vagus ex scorbuto 23. xviii.
 & ex catarrho 23. xx. laxitatis
 causa 24. viii. si cessat cur ma-
 lum, si anxii fiunt 52. LIX. 3.
 quæ mala inde fiunt 17. XXXVI.
 Dolorem non sentire vid. *Stupor*.
 — faciens vid. *Stimulans*.
 — mitigans vid. *Anodyna*.
 Dolores particulares vid. *Partes*
ipsas.
 Dormire vid. *Somnus*.
 DORSI Dolor ex mensium ob-
 struptione 34. xv. in lateris do-
 lore solutio 17. XXXII. ex he-
 patitis vitio 17. XXXVIII.
 Pulsatio in infante febris ardentis
 signum 20. x.
 Dorsi Spina vid. *Spinalis Medulla*.
 Dothien vid. *Furunculus*.
 Drastrictum vid. *Medicamentum*
forte.
 Dropacismus & Dropax vid. *Sti-*
mulantia.
 Ductus Adiposi vid. *Panniculus a-*
diposus.
 — Chyliferus vid. *Chyli ductus*.
 — Pancreaticus vid. *Pancreas*.
 — Roriferus vid. *Chyli ductus*.
 — Salivares vid. *Saliva*.
 — Thoracicus vid. *Chyli ductus*.
 DULCIA cur nervis inimica 37.
 xvii. 12.
 Dura mater vid. *Cerebri meninges*.
 DURITIES an ex numero con-
 tactus

radus partium deducenda. I. XXIII. 34. ex aucta circulatione 45. XII.

Durities cutis vid. *Cutis*.

Duriter vivere vid. *Dieta*.

Dyscrasia vid. *Cacochymia*.

Dysenteria vid. *Alvi difficultas*.

Dysenterica febris vid. *Alvi difficultas*.

Dyssepulotica vid. *Ulcus*.

Dyslytos vid. *Morbus insanabilis*.

Dyspathia vid. *Morbus*.

Dyspepsia vid. *Morbi cruditas*.

—— & vid. *Ventriculi coctio*.

Dyspepta alimenta vid. *Nutrientia*.

Dyspnœa vid. *Respiratio difficilis*.

Dystherapeuta vid. *Morbus insanabilis*.

Dysuria vid. *Urinæ difficultas*.

E.

Ebrietas vid. *Vinosa in Calefaciens*.

Ecbolion vid. *Abortus in Uterina*.

Ecchymoma & Ecchymosis vid. *Macula*.

Eccoprotica vid. *Alvum ducens*.

Eclegma & Eclectum vid. *Formula Linctus*.

Eclipsis vid. *Animi deliquium*.

Eclysis vid. *Animi deliquium*.

Enipticon vid. *Diluens*.

Ecphracticum vid. *Aperiens*.

Ecpiesmus vid. *Oculus*.

Ecpneumatosis vid. *Respiratio*.

Ecpyetica vid. *Incrassantia*.

Ecpyeticon vid. *Pus movens*.

Ecstasis vid. *Animi raptus*.

Ecthymata vid. *Pustula*.

Eccoprotica vid. *Alvum ducens*.

Ecillotica vid. *Corrodentia*.

Ectriphsis vid. *Excoriatio*.

Eczemata vid. *Pustula*.

Educens vid. *Evacuans*.

Eductio vid. *Evacuatio*.

Edulium vid. *Nutrients*.

EFFERVESCENTIA nulla in sanguine 31. x. 5. neque cum acido vel alcali 31. ix. 5. sed in sanguine putrefacto 31. x. 12. inter alcali & acidum 38. x. & xv. si pura sunt 38. XLVII. inter acidum ventriculi, & absorbentia acidum 38. LVII. an in nobis expandit humores 45. XII. non est in nobis caloris causa 49. XII. neque nobis naturalis 51. III. an caloris febrilis causa 52. LXII. 4. neque motus cordis causa 19. XXVIII. inter sanguinem & spiritus an motus musculorum causa 18. LXII. 4 & 7. an palpitacionis causa 28. xv. 1.

Efficax medicamentum vid. *Medicamentum forte*.

Effloratio & Efflorescentia vid. *Macula*.

Effluxus humorum vid. *Evacuatio*.

Effusio humorum vid. *Evacuatio*.

Egestio alvi vid. *Alvi fluxus*.

Eisbole vid. *Morbi principium*.

ELASTICITAS definitur 7. I. ex contactus mutatione 7. II. in quibus consistit 7. III. requisita 7. v. causæ 7. VI. effectus 7. VII. corollaria 7. VIII. Curatio 7. IX. an sola pellit humores & sanguinem per arterias 31. XXVII. 3. describitur 1. XIX. non est circulationis causa

causa 46. xxiii. 7. caloris causa
49. vi. ex motu musculorum 16.
Lxviii. curatur laxantibus 92. vi.

Elasticitas minor vid. *Inertia*.

Electuarium vid. *Formula Ele-
ctuarium*.

Elementares partes vid. *Atomus*.

Elephantia vid. *Impetigo*.

Elevatio ponderis vid. *Exercitium*.

Elixir vid. *Formulae Guttulae*.

Elodes febris vid. *Sudor*.

ELONGATIO & EXTENSIO

definitur ii. i. causae ii. ii.

effectus ii. iii. corollaria ii.

iv. Curatio ii. v. corollaria

ii. vi. ab hydropo 35. xxxvii.

lente facienda in membro con-

tracto i. xxiii. 16. debilem &

fragilem facit fibram 5. ii. qui-

bus curatur 6. vi. 4. vas angu-

stat & est causa inflammationis

47. x. doloris sensivi causa 17.

x. angustans nervum est dolo-

ris causa 17. li.

Eluens vid. *Diluens*.

Embamma vid. *Epithema in For-
mula*.

Embrocatio & Embroche vid.
Potus in Formula.

Emendans vid. *Corrigens*.

Emeticum vid. *Vomitorium*.

Emetopœos vid. *Vomitorium*.

Emetos vid. *Vomitus*.

Emmenagogum vid. *Menses du-
cens in Uterina*.

EMOLLIENTIA definiuntur

61. i. ex variis constant 61. ii.

usus generalis 61. iii. specia-

lis 61. iv. abusus 61. v. corol-

laria 61. vi. in mensium ob-

structione 34. xiii. dolore rheu-

matico 17. xlviii. inflamma-

tione 47. xxi. cur scirrhum

conyertunt in cancerum 37.

xvii. 4. quomodo fiunt diure-

tica 91. vi. in urinæ suppres-

sione 91. xxxvi. quomodo cu-

rant alvi fluxum 90. clx. in u-

rinæ suppressione 91. xxxvi.

Oleosa & Pingua vegetabilia ci-

tius putrescunt 37. ii. appli-

cata cur augent putredinem 37.

xvii. 10. cur nervis inimica 37.

xvii. 12. mala morbis erysipe-

latosis 37. xvii. 13. cur qui-

busdam excitant pustulas &

pruritus 37. xvii. 26. cur si-

mul laxant & firman i. xxiii.

13. obvolvunt & leniunt rosio-

nem ab acido 38. lix. cur ci-

tius rumpere faciunt abscessum

5. iv. 7. cur minuunt dolorem

9. v. 4. cui laxationi adhibenda

9. v. 9. leviora sunt nostris hu-

moribus 45. xxxiii & xl. in

renum acrimonia 45. lxii. bre-

vi rancescunt 54. lxiv. cui a-

crimoniae obsunt 45. lxiv. cur

primo leniunt, postea augent do-

lorem 45. lxix. 26. cur curant

arthritidis dolorem 45. lxix.

30. in dolore ex siccitate 17.

lv. solidis applicata roborant

& intrant difficiliter spatiola i.

xii. sulphurea emolliunt i. xii.

volatile foetidum destillatur ex

putrefactis 37. iv. & fixum pon-

derosum 37. iv. quomodo mu-

tantur putredine 37. v. corru-

pta producant effectus putredi-

nis 37. x. solvuntur alcali fixo

38. xiii & xv. cum alcali fixo

& volatili fit sapo 38. xxv. cum

acidis albescunt 38. xlvii. an

spi-

- Spiritus nostri comparandi oleo attenuato 15. xvi. 1. frequenter in acrimoniam convertuntur 45. LI. attenuatio, corruptio, & rancor ex motu majore 5. xi. a calore exaltantur 49. xiii. cur curant stranguariam & tenesnum 26. vi. 1. & singultum ex abraſo mucosophagi 27. iii. quale oleum elicitur e sanguine deſtillato 31. ix. 8. cur adhibentur luxatis 59. xii. 5. & rhagadibus 59. xii. 8. laxant 59. iv. obvolvunt 66. iv. cur ſæpe anodyna 66. ix. 6. quomodo humectant 62. ix. 6. cur nocent eryſipelati 66. ix. 8. an danda in acutis 66. ix. 10. cur faciunt ruſtum nidoroſum 66. ix. 9. nocent humori crudo 39. xiv.
- Empaſma vid. *Pulvis externus in Formula.*
- Emphraxia vid. *Obſtructio.*
- Emphraſtica vid. *Evacuationem ſiſtens.*
- Emphyſema vid. *Tumor aëreus.*
- Oculorum vid. *Oculus.*
- Empirica Medicina vid. *Medicamentum ſpecificum.*
- Emplaſticum vid. *Evacuationem ſiſtens.*
- Emplaſtrum in *Formula.*
- Emplattomena vid. *Evacuationem ſiſtens.*
- Empneumatofis vid. *Reſpiratio.*
- Emproſthotonos vid. *Convulſio.*
- Empyema vid. *Absceſſus.*
- Empyoticon vid. *Pus movens.*
- Emulſio, Emulſum, & Emulſum vid. *Formula Emulſio.*
- Emundans vid. *Abſtergens.*
- Enæmon vid. *Evacuationem ſiſtens.*
- Enæorema vid. *Urina.*
- Encathisma vid. *Formula Fetus.*
- Enchriſtum vid. *Formula Linimentum.*
- Enchymoma vid. *Macula.*
- Enclyſma vid. *Formula Clyſma.*
- Endeidicon & Endeixis vid. in *Curatione Indicatio.*
- Endemius morbus vid. *Morbus Endemius.*
- Enema vid. *Formula Clyſma.*
- Energia vid. *Actio.*
- Energeticon vid. *Medicamentum actuale.*
- Enervatio vid. *Debilitas.*
- Enixum ſal. vid. *Sal neutrum.*
- Enſiformis cartilago vid. in *Pectore.*
- Enteron vid. *Inteſtinum.*
- Enteroccele vid. *Hernia.*
- Enteroëpiplocele vid. *Hernia.*
- Enteromphalos vid. *Hernia.*
- Entyloticum vid. *Indurans.*
- Epacmaſtica vid. *Febris.*
- Epacme vid. *Morbi augmentum.*
- Epanadiploſis vid. *Morbi Paroxyſmus.*
- Epanalepſis vid. *Morbi Paroxyſmus.*
- Epar vid. *Hepar.*
- Eparmata vid. *Parotides.*
- Ephecticon vid. *Evacuationem ſiſtens.*
- Ephelis vid. *Macula.*
- Ephemera vid. *Febris.*
- Ephialtes vid. *Incubus in Animi deliquio.*
- Ephidroſis vid. *Sudor.*
- Epiala vid. *Febris.*
- Epiama vid. *Anodynum & Leniens.*
- Epicarpium vid. *Formula Epithema.*

Epiceraſtica vid. *Leniens*.
 Epierifis vid. *Morbi Crifis*.
 Epierufis vid. *Stimulans*.
 Epidemius morbus vid. *Morbus Epidemius*.
 Epidermicon vid. *Consolidans Cicatrizans*.
 Epidofis vid. *Morbi Augmentum*.
 Epigaſtrium vid. *Venter*.
 Epilepfia vid. *Convulfio*.
 Epinuētis vid. *Puſtula*.
 Epion vid. *Leniens*.
 Epiparoxiſmus vid. *Morbi Paroxiſmus*.
 Epiphænomena vid. *Morbi ſignum*.
 Epiplaſma vid. *Formula Linimentum*.
 Epiploce vid. *Morbus compoſitus*.
 Epiplocele vid. *Hernia*.
 Epiplomphalos vid. *Hernia*.
 Epiploon vid. *Omentum*.
 Epifemaſia vid. *Morbi Principium*.
 Epifpaſticum vid. *Attrahens in Movens*.
 Epifſhotonos vid. *Convulfio*.
 Epithema vid. *Formula Epithema*.
 Epixeraſticum vid. *Siccans*.
 Epomphaliū vid. *Formula Epithema*.
 Epulis vid. *Oris Morbi*.
 Epuloticum vid. *Consolidans Cicatrizans*.
 Equitatio vid. *Exercitium*.
 Erethiſma vid. *Stimulans*.
 Erodens vid. *Corrodens*.
 Eroſio vid. *Rofio*.
 Erraticus morbus vid. *Morbus Illegitimus*.
 Errhinum vid. *Formula Naſale, & Salivantia*.
 ERROR LOCI obſtructionis cauſa 82. XIII.

Eruſtatio vid. *Flatus*.

Eruptio ſanguinis vid. *Sanguis*.

ERYSIPELAS exigit increaſſantia frigida 77. VIII. diſcutientia adſtringentia 69. VII. cur ſiccantia utilia 63. IX. 3. cur adhibent ſicca 68. VIII. 3. exigit abſorbentia 68. IV. cur non fert pingua 66. IX. 8. vetat gelatinofa 77. XVIII. exigit increaſſantia 77. XXII. 15. qualem urinam præbet 36. XVI. eſt urina coloratior 36. XI. cur non fert pingua 37. XVII. 13. ex acri ſucco nervoſo 45. LIX. quamdiu exigit frigida 46. XIX. cur frigida adhibenda 46. XXIII. 14. perperam ad inflammationem refertur 47. II. frequentius metaſtaſin facit quam inflammatio 47. XVI. cur huic ſæpe accedit inflammatio 47. XXIII. 6. calorem mordacem excitat 49. VIII. frigus curat 49. XIV. a frigore compeſcitur 51. VI. doloris ardentis cauſa 17. VIII. unicam exigit venæ ſectionem in dolore 17. LX. ſi dolorem ventris facit, vetat purgans 17. LXII. ex horrore cognoscitur 29. IX. an non colicæ cauſa 30. XVIII. 30. cur curatur adſtringentibus 59. XI. quamdiu adhibenda adſtringentia 57. XIII. 2. acidula aquoſa exigit 92. IV.

Eryſipelatoſa Diatheſis quando excitat hæmorrhagiam 32. IV. qualis naturæ ſit 36. XVI. convulſionis cauſa 30. XIV.

Eryſipelatoſa Febris & morbus ex bile acri ſeu putredine 37. XIII. curatur acidis 38. XLV. unicam

venæ sectionem exigit 52. xxxvii.
pulsus celerem excitat 20. xvi.
& cur 20. xxxvi. 23. curatio
in debilitate 23. xxi.

Ignis sacer perperam ad inflam-
mationem refertur 47. ii.

Erysipelas faciei, Intestinorum,
Ventriculi, Viscerum, Hepatis
&c. vid. *suis locis*.

Erysipelatosa incalescentia vid.
Calor corporis.

Esca vid. *Nutriens*.

Eschara vid. *Sphacelus*.

Escharoticum vid. *Corrodens*.

Esculenta vid. *Nutriens*.

Essentia vid. *Formula Guttula*.

Esthiomenon vid. *Corrodens*.

EVACUATIO subita cur facit
collabi vasa, pedetentim facta
vero rotunda manent 1. xxiii.
15. subita cur inducit lipothy-
miam, sed tardior non 1. xxiii.
20. fit soluta unitate 2. v. an fi-
ne ruptione fieri potest 2. vii.
5. viscerum unde tam copiose 40.
xix. 4. subita magis minuit
motum 41. xiii. an sisti nequit
una reliquis intactis 42. xi. 3.
promovetur lubricantibus 66.
vi. præparatur 75. xi. tenuio-
ris an cohibenda incrassantibus
77. xxii. 17. emollit 61. xi. 2.
laxat 59. vi. tenuioris facit gra-
viores humores 45. xxxiv. mi-
nuit motum 46. xv. alba an sem-
per pus 48. xlviii. quæ se-
quitur a modico frigore bona in
febris 51. viii. 1. cur quan-
doque auget, quandoque mi-
nuit calorem 21. v. 1. ex acri-
monia 45. lvi. critica triplex
est 53. xliii. an omnis da-
mnanda in principio morbi 53.

lxiii. 23. ex majori motu cu-
ratur per adstringentia 57. xi. *Copiosior* menses retardat 33. ix. 6.
cavendum tum ab emmenagogis
34. vi. curatur roborantibus 58.
iv. minuit nutritionem 71. v.
per quæ loca fit 34. vi. hydro-
pem generat 35. xiv. tunc ve-
tat purgantia 35. lxiii. 44. u-
rinam flavam facit 36. xiv. &
rubram 36. xi. urinae quantita-
tem minuit 36. xxv. destruit æ-
quilibrium 2. v. acrimoniam a-
cidam generat 38. lxvi. subita
aufert sustentaculum 5. ii. ex
debilitate & fragilitate 5. ii.
subita cur sæpe mortis causa 5.
iv. 2. cur cruditatem generat
39. xi. 1. ex laxitate 6. iii. cur
laxat & refrigerat 6. v. 2. ficci-
tatis causa 13. ii. 2. ex tenui-
tate 44. iv. ex aucta vi vitæ in
tenuitate 44. v. tenuioris hu-
moris generat concretionem 45.
viii. ob tenuitatem particula-
rum 45. xxv. pravorum humo-
rum in cachecticis & hecicis
cur sæpe sine levamine 45.
xxvii. 2. frigidam acrimoniam
generat 45. lx. calorem hecic-
um excitat 49. ix. frigoris
causa 52. liv. facit pulsus de-
bilem 20. xv. generat tremo-
rem & spirituum defectum 22.
ii. & debilitatem, & ejus cu-
ratio 23. xx & xxv. cur quan-
doque paralyxis causa 24. xxi.
5. mobilitatis causa 26. ii. &
singultus cum curatione 27. iv.
palpitationis & curatio 28. xi.
post horrorem critica 29. xiii.
cur prava ante, & bona post
horrorem 29. xvi. 4. horrorem

inducit, & ejus curatio 29. vi. enumerantur in convulsionis causa 30. viii. ejus curatio 30. ix. per cutem minuiturinae evacuationem 91. xvi. augetur sale alcalino fixo 38. xv. *Suppressa & minor* hydropis causa 35. xv. tales facile ferunt hæmorrhagiam 32. vi. urinam coloratorem facit 36. xii. putredinem auget 37. vii. convertit humores in alcali 38. xxix. acrimoniæ causa 45. lii. ex collecta copia doloris causa 17. xlii. cerebrum premens convulsionis causa 30. iiii. palpitationis causa 28. xiii. horro-
ris causa, & curatur 29. viii. *Tardior* ex viscido 40. x. ex laxitate 6. iiii. ex tardiori motu 21. iiii. *Prohibita* nocet per adstringentia nisieducta materia 57. xi. 4.

Evacuatio Sanguinis, Chyli, Aurium, Narium &c. vid. *suis locis*.

EVACUANTIA. Necessitas evacuationis 67. i. sæpe utile exit 67. ii. & morbosus humor 67. iiii. emunctoria triplicia 67. iv. *Panchymagoga* 67. v. varia nomina 67. vi. evacuationis requisita 67. vii. evacuantia talia præstare debent 67. viii. addita copia 67. ix. mutata indole 67. x. resolutione generali vel speciali 67. xi. in quibus humoribus 67. xii. fluor conciliandus 67. xiii. apertura requiritur vasorum 67. xiv. moventia 67. xv. evacuans in majori copia 67. xvi. mediocri co-

pia 67. xvii. in parciore copia 67. xviii. in materia morbi 67. xix. speciales regulæ 67. xx. tenue evacuans 67. xxi. an certiores pollicentur curationem quam antidota 73. iv. curant 59. xii. 12. resolvunt 79. xi. frigefaciunt 87. viii. quæ motum minuunt 86. iv. incrassant 77. xi. quænam siccant 63. ix. 4. expellentia sunt siccantia 63. v. in aucto calore 49. xix. enumerantur evacuantia 52. xxxv. in minuto motu ex plethora 21. iv. cur augment & minuunt motum & calorem 21. v. i. in dolore ex abundantia 17. lvii. quando augment & minuunt vires 23. xxvi. 5. minuunt motum 25. iv. augment morbum ex mobilitate 26. iv. curant elasticitatem 7. ix. *evitanda* in hædiciis 52. lvii. in intermittentibus 52. lxi. 2. in scorbuto ex febre 52. lxii. 4.

EVACUATIONEM SISTENS. Necessitas 70. i. in morbis duplex 70. iiii. varia eligenda 70. iiii. observatio necessaria 70. iv. divisio in solida & fluida 70. v. in vasis dilatatis 70. vi. vasis laxatis 70. vii. motu aucto 70. viii. vitio humorum ex motu 70. ix. tenuitate 70. x. abundantia 70. xi. causarum congregatio 70. xii. in apertura 70. xiii. laxitate 70. xiv. motu aucto 70. xv. tenuitate 70. xvi. abundantia 70. xvii. in sano 70. xviii. denominatio varia 70. xix. *Compressiva* 70. xx. *Obstruens* 70. xxi. *Sanguinens*

nem fluentem sistens 70. XXII.
corollaria 47. XXIII. *Emplasticum* impedit perspirationem 50.
XI. 3. generat inflammationem
47. XXIII. a ligata arteria 31.
XXIII. 4. cur ab adstringentibus
1. XXIII. 6. speciali augmento
particularum 45. XIV. frigore
51. VI.

EVACUANS VAS ex arteriis
19. XLIX.

Evaporatio vid. *Perspiratio*.

Eudiapneustas vid. *Perspiratio*.

Evellens vid. *Stimulans*.

Eulytos vid. *Morbus sanabilis*.

Eupepsia vid. *Ventriculi coctio*.

Eupepta vid. *Nutrients*.

EUPHORBIIUM qualem cœci-
tatem curat 40. XIX. 17.

Euphoria vid. *Morbi tolerantia*.

Eupnoea vid. *Respiratio*.

Euporiston vid. *Medicamentum
extemporaneum*, & in *Formula*.

Eurithmos vid. *Pulsus*.

Eufemia vid. *Morbi signum*.

Eufitia vid. *Fames*.

Eustatheia vid. *Morbus legitimus*.

Eutyloticum vid. *Consolidans Ci-
catrizans*.

Exacerbatio vid. *Morbi Paroxy-
smus*.

Exanthemata vid. *Maculae*.

Excalefaciens vid. *Calefaciens*.

Excandescencia vid. *Animi Ira*.

Excitatio e somno vid. *Somnus*.

EXCORIATIO exigit emollien-
tia 61. IV. mucilaginosam 77. XII.
oleosam 66. IX. 3. pars cur sindo-
ne tegenda 26. VI. 2.

Excrementa alvi vid. *Alvi Excre-
menta*.

Exerescencia carnea vid. *Tumor*

Exerescencia ossis vid. *Ossa*.

Exercitio vid. *Evacuatio*.

Excretorium vas vid. *Evacuans
vid Vas evacuans*.

Exedens & Exesivum vid. *Corro-
dens*.

Exercitatio vid. *Exercitium*.

EXERCITIUM faciendum in
mensibus suppressis ex viscidita-
te 34. VII. in hydrope ex laxi-
tate & visciditate 35. IX. ex san-
guinis profluvio 35. XII. ex a-
quæ abusu 35. XVI. ad roboran-
dum 35. LXI. cum potione aquæ
dulcis in acrimonia muriatica
38. IX. curat fragilitatem & de-
bilitatem 5. V. 1. in crudo hu-
more 39. X. a lenissimo incipien-
dum 39. X. in visciditate 40.
XII. laxitate 6. VI. 2. facit ela-
sticitatem 7. VI. in crassitudine
si aqua bibatur 43. VI. quam
nephritidem sanat 35. LVI. 20.
cur auget cohererentiam 1. XXIII.
3. cur auget robur 4. V. 1. au-
get gravitatem humorum 45.
XXXIV. curat levitatem 45. XLIII.
juvat dilutionem 45. LXIII. ca-
loris causa 49. IV. obtundit a-
cre sed caute 45. LXVI. roborat
solida & præparat humores 45.
LXVI. quomodo auget circula-
tionem 46. IV & VII. cur au-
get circulationem 46. XXIII. 4.
in debilitate ex laxitate & in-
ertia 23. XVII. in beriberi 24.
XVII. obtundit acre 74. V.
compingit 77. IV. post aquæ
potum cur promovet diuresin
67. XXII. 8. faciendum post a-
quæ potum 78. X. 2. *Vehemen-
tius* quomodo mutat humores
18. LXVIII. cur facit pulsum

- magnum, plenum, frequentem 20. XXXVI. 36. acrimonie alcaline causa 38. XXIX. cum potus penuria lentoris causa est 41. VII. cur facit sanguinem crassum 45. XV. 1. doloris ostocopi causa 17. XV. cur augeat respirationem 15. XIV. 29.
- Exercitati & Operarii morbis inflammatoriis obnoxii* 31. XI. 10. his tardius prodeunt menses 33. II. urinam colorationem habent 36. V. cur fiunt primo robusti, dein rigidi 4. VI. 3. cur his frequens lentor 41. XIX. II. & frequens pleuritis 42. XI. 8. & sanguis crassus 43. VIII. 2. & color magis ruber 45. XV. 4.
- Ambulatio* quando in calculosis instituenda 91. XXXVIII.
- Equitatio* quomodo in phthisicis instituenda 5. VI. 2. quando in calculosis 91. XXXVIII.
- Navigatio* cur rigida facit corpora 4. VI. 4. diu, cur tandem laxat 6. V. 4.
- Nixus supra vires spirituum* defectus & tremoris causa 22. II.
- Ponderis gestatio & elevatio* ruptionis & hydropis causa 34. XIX.
- Vestio* facienda in hydrope ad roborandum 35. LXI. in crudo humore 39. 10. curat laxitatem 6. VI. 2. cur promovet urinam in non consuetis 67. XXII. 9.
- Exercitium intermissum* vid. *Quies*.
- Eximentia* vid. *Auferentia*.
- Exinaniens* vid. *Evacuans*.
- Exitus morbi* vid. *Morbi Finis & Mutatio*.
- Exomphalos* vid. *Hernia*.
- Exodus* vid. *Morbi Finis & Mutatio*.
- Exostosis* vid. *Ossis excrefcentia*.
- EXPANSIO** seu *Raresfactio* an in partibus elementaribus 45. XV. 9. an relinquit spatia inania 45. XV. 10. an ea spatia implentur materia leviori 45. XV. 11.
- Expansio humorum* vid. *Humor*.
- Expectorantia* vid. *Pectoralia*.
- Expellens tenue* vid. *Evacuans*.
- Experimentale medicamentum* vid. *Medicamentum specificum*.
- Expulsio* vid. *Evacuans*.
- Expurgans nares in Salivam ducens*.
- Exquisitus morbus* vid. *Morbus legitimus*.
- Exscretio* vid. *Sputum*.
- Exsiccans* vid. *Siccans*.
- *Dieta* vid. *Dieta*.
- Exsiccatus nervus* vid. *Nervus*.
- Exsolutio virium* vid. *Debilitas*.
- Exspiratio* vid. *Respiratio*.
- Exsuccii canales* vid. *Canales*.
- Exsudatio* vid. *Sudor*.
- Extā* vid. *Viscera*.
- Extemporaneum* vid. *Formula & Medicamentum extemporaneum*.
- Extensio* vid. *Elongatio*.
- Extenuatio* vid. *Marcor*.
- Extergens* vid. *Abstergens*.
- Externæ partes* vid. *Partes*.
- Externum medicamentum* vid. *Medicamentum externum*.
- Externus morbus* vid. *Morbus externus*.
- Extravasatus humor* vid. *Humor*.
- Extremæ partes* vid. *Partes extremae*.
- Extremities Vasorum, Arteriarum, Venarum &c.* vid. *suis locis*.
- Exulceratio* vid. *Ulcus*.
- Exum-

Exumbilicatio vid. *Hernia*.

Exustio vid. *Ustio*.

E.

FACIES sanguine turgens hæ-
morrhagiam prædicit 32. VII.
tristis quando in pleuritide in-
dicat metastasin ad caput 17.
XXXII. color ejus rediens post
menses suppressos graviditatis
signum 34. III. mutatus color
in pectoris hydrope 35. XXIX.
tristis in sphacelo 47. XIX. flam-
mea cum sudore in acutis, mala.
47. VIII. color cadaverosus in
hectica 52. XLIX. paralysis le-
thalis 24. XI. convulsio cur
frequentius in pueris 30. XVIII.
43. *Vultuosa* convulsiones præ-
figit 30. III. *Hippocratica* de-
scribitur in febre hectica 52.
XLIX. in debilitate sphaceli si-
gnum 21. XXV. *Rubor* ab impetu
ad caput 46. XIII. cum calore
corporis insueto crisin per su-
dorem portendit 49. VII. *Ery-
sipelas* fonticulo brachii cura-
tur 17. XXX. 6.

Phlogosis ex mensium suppressione
34. XXII. ex acri succo nerveo.
45. LIX. in empyemate 48. XXV.
ex scorbuto in debilitate 23.
XVIII.

Tumor in pectoris hydrope 35.
XXIX. cruditate 39. VI. visci-
ditate 40. VII. acri succo ner-
veo 45. LIX. impetu majore ad
caput 46. XIII. ex ligata vena
jugulari 19. LXXV.

Facultas vid. *Actio*.

Falx in *Cerebrum*.

Falciformis processus in *Cerebrum*.

FAMES qualis sensus in nobis 16.

xv. an perceptio ejus per di-
stinctum organon 16. XIX.

Vigens in hydrope, bonum 35.

XXXIX. in morbis, bonum 20.

XXXVI.

Rediens post menses suppressos
graviditatis signum 34. III.

Restitutus, bonum in parotidibus

43. XVIII. in empyemate 48.

XXXIV.

Aliena ex mensium suppressione

34. XVIII. debilitatis causa cu-

rat 23. XVI. curatio per sal.

alcali 38. XV. per roborantia 58.

IV.

Dejecta ex gonorrhœa & leucor-

rhœa 23. IX. ex puris effusione

curatur 23. XI. mensis instan-

tis signum 33. VIII. ex putre-

dine curatur acidis 38. XLV. ex

viscido in ventriculo 40. IV. ex

crassitudine humorum 43. IV.

ex pure in sanguine 48. XXVI.

curatio per corticem Peruvia-

num 52. XXVIII. in cacoehylia

17. LXII. ex mensium obstru-

ctione 34. XVIII. ex viscido cu-

rat 23. XVI. curatur roborantibus 58.

IV. & gummi 72. V.

Fastidium ciborum ex mensium

suppressione 34. XVII. in gravi-

dis tertio mense desinere solet

34. XVIII. in hydrope ex cor-

rupto humore 35. XXXVI. ex

al-

assumptis putridis 37. III. putredine 37. x. ex pure in sanguine parotides prædicat 48. XVII. ex pure in sanguine producit 48. XXVI. ex febre describitur, & curatur 52. XLVII. in hectica 52. 51. biliosæ acrimoniæ signum 17. XLIV. ex cacochylia ventriculi 17. LXIII. Farina, Farinosa, & Farinacea vid.

Incrassans.

Fascia vid. *Ligatura.*

FASCICULUS auget cohærentiam I. XVI. robustior quam contorsio I. XXIII. 27.

Fasciatio vid. *Incantatio.*

Fastidium vid. *Fames.*

FAUCES faciens ad pectus metastasin 17. XXXI. exasperantur in pectoris hydrope 35. XXIX. sanguinem fundentes 32. XI. *Acrimonia* requirit gargarismata 45. LXII. *Ardor* ex putredine 37. x. *Dolor* sursum latus, malum 17. XXXI. convulsionis causa 30. x. *Sicca* aut *Arida* ex crassitudine 43. IV. cur post diarrhœam & diabetem 43. VIII. 4. *Tumor* ex ligata vena jugulari 19. LXXV. curatur adstringentibus 57. XI. 8. *Viscida* quomodo curantur 40. VI & XIII. *Asperitas* lenitur obvolventibus 66. VII.

Tonsillæ tumentes difficilis respirationis & deglutitionis causa 35. XXVI. & 40. VII. ex viscido 40. VII.

Uvula Tumor 35. XXVI.

Angina reditum sanguinis per jugularem impedit, solvitur hæmorrhagia 32. VIII. urina sæ-

pe sana 36. LVI. 4. quæ curatur phlegmagogis 40. XIX. 16. degenerans in empyema 48. XXIV. qua via deponit pus in pectus 48. XLVIII. 9. in peripneumoniam conversa detegitur 17. XXXI. quænam curatur stimulantibus 84. XXIII. 9. quænam sternutamento 88. XXVIII. 22. curatur emollientibus 61. IV. impedit alimentorum assumptionem 71. III. *Hydropica* a quibus partibus tumetibus, & curatio 35. XXVI. roborantia exigit 58. IV. & siccantia 63. VII. & discutientia moventia 69. v. conveniunt gummi 72. v. ex viscido in faucibus 40. VII.

FAVUS exigit inerasantia frigida 77. VIII. & corrodentia 64. VII.

FEBRIFUGA describuntur 52. XXII. Riverii 52. XXII. deficient in febre continua 52. x. an tamen impossibile inveniri posse 52. LXIV. 10. in hydrope ex intermittente 35. XI. in anxietate ex intermittente 52. LX. in debilitate ex intermittente 23. XXII.

FEBRIS frequens morbus 52. I. definitur 52. II. varietas 52. III. Causa proxima 52. IV. ægritudo 52. v. frigus 52. VI. calor 52. VII. sudor 52. VIII. locus 52. IX. *Continua* 52. x. materiæ mutatio 52. XI. *Intermittens* 52. XII. Divisio 52. XIII. *Essentialis* & *Symptomatica* 52. XIV. commutatio 52. xv. effectus 52. XVI. ex sua natura 52. XVII. partibus variis 52. XVIII. morbo-

bo in corpore 52. XIX. symptomatibus adjunctis 52. XX. Curatio 52. XXI. per antidota 52. XXII. cortex Peruvianus 52. XXIII. nativitas 52. XXIV. electio 52. XXV. usus 52. XXVI. abusus 52. XXX. præparatio corporis 52. XXXI. exhibendi tempus 52. XXXII. post exhibitionem 52. XXXIII. corollaria 52. XXXIV. per expulsionem 52. XXXV. sanguinis evacuatione 52. XXXVI. corollaria 52. XXXVII. sudoriferis 52. XXXIX. purgantibus 52. XL. corollaria 52. XLI. vomitu 52. XLII. corollaria 52. XLIII. moderamine virium 52. XLIV. per correctionem 52. XLV. per mitigationem symptomatum 52. XLVI. in nausea & vomitu 52. XLVII. in marcore 52. XLVIII. tres gradus 52. XLIX. sanguis qualis 52. L. symptomata 52. LI. causæ 52. LIII. defectu tenuis 52. LIV. vitio morbi 52. LV. proximæ causa 52. LVI. curatio 52. LVII. anxietas 52. LVIII. corollaria 52. LIX. curatio 52. LX. varia symptomata 52. LXI. remanentia post febrem 52. LXII. curatio 52. LXIII. corollaria 52. LXIV. in pectoris hydrope 35. XXIX. ex corrupto humore 35. XXXVI. in hydrope cur malum 35. LXIII. 25. detrita febris materia facit urinam crassam 36. XXVIII. qualis urina bona 36. XLIII. æstus an ab acido 38. LXIII. 15. quid indicat pulsus durus 9. v. 2. cur sæpe generat scirrhum, in visceribus 41. XIX. 16. quomodo

in ejus initio sanguis coagulatur 42. III. dum abit inflammatio in abscessum 47. XVII. metastasis in abscessum 48. III. quando vetat corticem 47. XXIII. 3. si remittat, bonum in empyemate 48. XXXIV. ab eruptione non sedari, malum in empyemate 48. XXXV. critiche sublata est si calor corporis sit temperatus 49. VII. frigoris causa 51. IV. frigus periodicum an indicat continuam vel intermittentem 51. VIII. 22. solvitur hæmorrhagia die critico 32. XI. minor in parotidibus, bonum 48. XVIII. aucta in parotidibus, malum 48. XX. longitudo prædicitur in autumnalibus & quartanis 52. XVII. doloris algidi causa 17. IX. doloris causa 17. XLI. in principio invasionis facit pulsum debilem 20. XV. si in statu facit pulsum frequentem & debilem, malum 20. XVIII. unde frigus 21. v. 5. mania relicta describitur & curatur 23. XXIII. latitatis causa 24. VIII. an veniens in omni paralyfi solutionem portendit 24. XXI. II. an ex abrasione mucæ arteriarum 26. VI. 8. humectantia exigit 62. VII. chronica curatur roborantibus 58. IV.

Continua desinens in Intermittentem abscessum indicat 47. XVII. ex inflammatione 47. v. cur frigus indicat in intermittentem abiisse 51. VIII. 21. describitur 52. x. degeneratio in intermittentem 52. x. qua cortice Peruviano curatur 52. xv &

xxxvii. non auscultat antidoto 52. x & xxii. quomodo recidivat 62. lxiv. ii. venæ sectionem exigit in dolore 17. lx. tremoris causa 22. viii. diuturnior vetat venæ sectionem 23. xxvi. i. si periodicum horrorem facit abiit in intermittentem 29. xv. materiem convulsioni præbet 30. xiv. superveniens an solvit omnem convulsionem 30. xviii. 26. diuturna ex palpitatione in manibus conjicitur 28. vii.

Intermittens an frigoris tempore calida, calefacientia, vel diluentia exigit 51. viii. 9. cur in principio frigus majus majorem calorem promittit 51. viii. 10. cur prædicatur ex frigore in continua febre 51. viii. 21. hydropis causa 35. xi. reddit urinam cum pellicula 36. xxxi. urina lateritia criterium signum 36. xliii. quando a cortice Peruviano abstinendum 36. lvi. ii. cur sæpe viscerum scirrhum generat 41. xix. cur minuendo frigus minuitur calor 51. viii. 8. describitur, & periodi ratio 52. xii. degeneratio in continuam 52. xv. cortice curatur 52. xxvii. vetat venæ sectionem 52. xxxvii. in hæcticis 52. lv & lli. relinquens hydropem quomodo curanda 52. lxii. doloris algidi causa 17. ix. & doloris intermittentis 17. xxii & xli. dolor unicam venæ sectionem exigit 17. vi. tremoris causa 22. viii. diabetis causa & curatur 23. xiv. & debilita-

tis 23. xxii. si singultum producit cortice curatur 27. vii. palpitationis causa & curatur 28. x. materiem convulsioni præbet 30. xiv. quomodo curatur adstringentibus 57. xiii. 9. *Quartana* hydropis causa 35. xi. an a cortice Peruviano 35. lxiii. 12. sedimentum multum cruditatis signum 36. xlix. cognoscitur suspensione nigra urinæ 36. lli. 7. cur cruditatem generat 42. xi. 7. longitudinem portendit 52. xvii. vetat venæ sectionem 52. xxxvii. tremoris causa 22. viii. *Tertiana* hydropis causa 35. xi. ex inflammatione 47. v. brevitatem promittit 52. xvii. purgans exigit 52. xl. *Semitertiana* hydropis causa 35. xi. ex inflammatione 47. v. hæcticam relinquens 52. lv. cur curatur solventibus 79. xxvi. 13. *Apyrexia* nulla in febre ex inflammatione 47. v.

Asodes describitur & curatur 52. xlvii.

Epiala quænam dicitur 52. lxi.

Lypiria quæ 45. lxi. ex inflammatione 47. v. habet calorem mordacem 49. viii. si interna calent, externa frigent, cur malum 51. viii. 3. purgans exigit 52. xl.

Typhos ex inflammatione 47. v. habet calorem mordacem 49. viii. ex erysipelate viscerum, signa & curatio 52. xlvii. diluentia exigit 78. vi.

Scarlatina relinquens hæcticam 52. lv. præbet materiem convulsioni 30. xiv.

Febris reliquæ species vid. *suis locis*.

Feces alvinæ vid. *Alvi excrementa*.

Fel vid. *Bilis*.

FEMINA citius summum incrementum attingit 33. IX. 2. laxior, mollior, & succulentior 33. IX. 2. minus perspirat 33. IX. 2. pelvim osseam majorem habet 33. IX. 3. quæ parcius menstruantur 34. X. cur in his nocent emmenagoga 34. X. cur frequentius afficitur hydrope 35. LXIII. 40. cruditatem generat 39. IV. cur cruditatibus scatet 39. XI. 6. cur laxitati obnoxia 6. V. 3. cur huic variolæ minus periculosa 7. VIII. 2. cur sanguis tenuis, floridus, levis 45. XXXVIII. 9. cur tardior humorum motus 50. XI. 4. quandoque pulsum habet sine periculo 20. XXVIII. mobilitati obnoxia 26. II. an infœcunda quamdiu menses non apparuere 33. XIII. II.

Femur, Femen vid. *Pes*.

FERMENTATIO nulla in sanguine sano 31. X. 5. non exstinguit omnem vim specificam, ut putredo 38. XIX. producit acidum 38. XXXIV & XXXVII. inter acidum & alcali absconditum 38. XLVII. quid in ea prædominatur, num acidum an alcali 38. LXIX. 6. an in nobis expandit humores 45. XII. leviores facit humores 45. XL. non est in nobis caloris causa 49. XII. rogatur 49. XX. 12. non est nobis naturalis 51. III. an caloris febrilis causa 52. LXIV. 4.

FERMENTUM an motus cordis causa 19. XXIX. an mensium fluxus causa 33. XIII. 12.

Fermentata alimenta vid. *Nutrients*.

Fermentati spiritus vid. *Spiritus in Calefaciens*.

FERRUM quomodo fit emmenagogum 34. XXXI. 5. in hydrope ex hæmorrhagia 35. XII. in inertia 7. IV. curat tenuitatem 44. VI. quando non miscendum austeris 44. VI. qua virtute graviolem & coloratiorem facit sanguinem 45. XXXVIII. in chlorosi facit pulsum frequentiolem & majorem 20. XVIII. nimis magnas mutationes inducit in mobilitate 46. IV. in mobilitatis curatione 26. VI.

FIBRA quomodo generatur I. V. flecti potest sine ruptura I. VIII. congregata in fasciculum auget cohærentiam I. XVI. & 4. II. 4. an non admittit elongationem 59. XII. 3. ultima fibra an non patitur laxitatem 59. XII. I.

Accessus & Accurtatio fibrarum quibus causis fieri potest I. X. ablato sustentaculo I. XVIII.

Distractio quomodo redit I. X. ejus phænomena I. IX. tandem dissilit I. X. facit laxitatem 6. II. & flaccidam fibram 10. III.

Fibræ Nervæ vid. *Nervus*.

— Musculares vid. *Musculus*.

— Motrices vid. *Musculus*.

— Cordis vid. *Cor*.

— Motus vid. *Motus*.

Fibrillæ vid. *Fibræ*.

FIGUS & Marisca corrodentia

exigit 64. x.

Figentia vid. *Incrassantia*.

FIGURA Hamata non est causa coherentiæ I. IX. neque *Uncinata* I. IX. spatiorum longior fit in distracta fibra I. x. mutatio quotuplex in particulis humorum 45. XLV.

FIGULINA terra adhibetur ad detegendum empyema 48. XXXI.

Finis morbi vid. *Morbi finis*.

FIRMÆ PARTES definiuntur I. I. quid perfecte firmum I. II. quid molle I. III. partes elementares I. IV. fibræ simplicis origo I. v. coherentiæ I. VI. coherentiæ varii modi I. VII. nexus partium qualis I. VIII. differentia fibræ phenomena I. IX. tres causæ coherentiæ I. x. mutatione spatiorum I. x. particularum lævitate I. XI. humore alluente I. XII. augmentia & minuentia coherentiæ I. XIII. liquor applicatus I. XIV. propior particularum applicatio I. XV. congregatio multarum I. XVI. fibrarum motus I. XVII. contractura I. XVIII. elasticitas I. XIX. origo fibrarum I. XX. fibrarum simplicium fabrica I. XXI. compositarum fabrica I. XXII. corollaria I. XXIII. sibi commissæ accurtantur, & quot modis hoc fit 57. VII. accurtatio quomodo ab adstringentibus 57. VIII.

Firmans vid. *Roborans*.

Firmitans vid. *Robur*.

FISSURA lenientia exigit 80. III. & emollientia 61. IV. & humectantia 62. VII. & obvolventia 65. VII. cur a frequentio-

ri lotionem 59. XII. 7. cur curatur pinguibus 59. XII. 7.

Fissura ossis vid. *Ossis fissura*.

Fistula vid. *Ulcus*.

Fixans vid. *Figens in Incrassans*.

Fixatorium vid. *idem*.

Fixum sal vid. *Sal*.

FLACCIDA FIBRA. Definitio

10. I. quid differt a laxitate 10.

II. & 6. v. 9. causæ 10. III. effectus 10. IV.

Curatio 10. v. corollaria 10. VI.

ex spirituosorum abusu 35. XVII. ex aquæ abusu 35. XVI.

a diætâ subito refrigerante 35. XVI. circulationis languidioris causa 21. II.

Flagelli vid. *Stimulans*.

FLATUS ex mensium obstructione 34. XVIII.

ex acido in ventriculo 38. LI. in intestinis 38.

LII. ex viscido ventriculi & intestinorum 40. IX.

cur ex usu fructuum horarum 45. XV. 15.

ex acri succo nervoso 45. LIX.

ex acrimonia exigit anodynum 45. LXVIII.

unde flatus oberans 45. LXIX. 21.

doloris tensivi causa 17. x. in atrabiliaris 17. XLV.

cur frequens hystericeis, cachecticis & debilibus 18.

LX. erumpit ex parte, cujus vena ligata fuit 19. LXXV.

cur ex quibusdam animi pathematibus 26. 6. 4.

curatio ex stomachi vitio 27. II. in singultu 27. XI.

13. cur palpitationis causa 28.

VI. I. an horroris causa 29.

XVI. 17. an tympanitidis causa 30. XVIII.

24. an carminantibus discutiendus 38. XVIII. 25.

ex convulsione 30. XVI. 15. cur sæpe discutiuntur aromaticis & spi-

spi-

Spirituosis 45. xv. 17. ex mobilitate 26. III. curatur roborantibus 58. iv. a farinosis fermentantibus 77. xvii.

Ructus ex putrefactis assumptis 37. iii. **Nidorosus** ex putredine humorum 37. x. **Acidus** cur esu farinosorum 77. xxii. 21. nidorosus cur a pinguibus 66. ix. 9. ex acido in ventriculo 38. li. multus sine levamine ex viscido in ventriculo 40. viii. ex viscido intestinorum 40. ix. quibus frequens sine levamine 26. vi. 7.

Tympanites cur sæpe ascitem generat 35. lxiii. 10. reddit urinam croceam 36. xv. an semper urina rubra clara 36. lvi. 8. unde tanta intumescencia 45. xv 13. ex pure in ventre 48. xxiii. doloris tensivi causa 17. x. post palpitationem & dolorem circa umbilicum 20. xii. ex mobilitate 26. iii. cur definit in hydropem 38. xviii. 19. cur a flatibus 30. xviii. 25. an carminantibus abigendus 30. xviii. 26. ex convulsione 30. xvi. 15. qualis curatur humectantibus 62. ix. 10.

FLATUS DISCUTIENTIA sal alcali fixum 38. xv. in singultu ex evacuatione &c. 27. iv. an adhibenda in tympanitide 30. xxiii. 25.

Flatulentus spasmus vid. *Convulsio*.

Flava Lingua, Cutis, Bilis &c. vid. *suis locis*.

Flavus color vid. *Color*.

Flos ætatis vid. *Juvenis in Ætas*.

Fluida vid. *Humor*.

Fluor albus vid. *Pudenda*.

—— **Uterinus** vid. *ibidem*.

—— **Muliebris** vid. *Menses*.

Fluxio vid. *Catarrhus*.

—— **Oculorum** vid. *Oculus*.

Fluxus Chylosus vid. *Alvi fluxus chylosus*.

—— **Alvinus** vid. *Alvi fluxus*.

—— **Hepaticus** vid. *Alvi fluxus*.

—— **Sanguinis, Hæmorrhoidum &c.** vid. *suis locis*.

FOENICULI oleum in dolore ex mobilitate 17. lvi.

Fœtor vid. *Odor*.

—— **Oris, Narium &c.** vid. *suis locis*.

Fœtus vid. *Ætas*.

Fœtum pellens vid. *Uterina*.

Folliculosus tumor vid. *Tumor*.

Fomentatio & Fomentum vid. *Formula Fetus*.

Fonticulus in *Movens*.

—— **Brachii** vid. *Brachium*.

Foramen ovale in fœtu vid. *Ætas*.

Formica vid. *Herpes*.

Formicans pulsus vid. *Pulsus*.

Formix vid. *Herpes*.

FORMULA definitur 56. i. divisio generalis 56. ii. Interna 56. iii. mollia 56. iv. duriora 56. v. Externa liquida 56. vi. mollia 56. vii. duriora 56. viii. *Potio* 56. ix. *Mixtura* 56. xiii. *Hauftus* 56. xv. *Guttula* 56. xvi. *Infusio* 56. xviii. *Apozema* 56. xx. *Emulsio* 56. xxvi. *Spiritus* 56. xxx. *Linctus* 56. xxxvii. *Electuarium* 56. xliii. *Bolus* 56. xlvi. *Pulvis* 56. xlviii. *Tabella* 56. l. *Pilula* 56. liv. *Lavamentum* 56. lviii. *Collyrium*

56. LXI. *Collutio* 56. LXII. *Nasale* 56. LXIII. *Clyfma* 56. LXIV. *Suffitus* 56. LXVII. *Potus* humidus 56. LXX. vaporosus 56. LXXIV. ficcus 56. LXXV. *Epithema* 56. LXXVII. liquidum 56. LXXVIII. molle 56. LXXIX. ficcum 56. LXXX. *Cataplasma* 56. LXXXII. *Linimentum* 56. LXXXIV. *Pulvis* externus 56. LXXXV. *Emplastrum* 56. LXXXVIII. *Turunda* 56. LXXXIX. *Suppositorium* 56. XC. *Pessarum* 56. XCI. præcepta generalia 56. XCII.
- Cataplasma* in visciditate 40. XVII. in crurum abscessu 48. XLI. rorem subtus colligens, bonum in inflammatione 62. IX. 7. cur magis maturat quam emplastrum 76. VII. I.
- Collutio* in oris visciditate 40. XIII. in oris & faucium morbis 45. LXII. in parotidibus 48. XIX.
- Clyfma* cur tollit dolorem colicum II. VI. 2. quomodo urinam ducit 91. XLVII. 4. in aucta circulatione 46. XVI. quando in febribus 52. XL. in motu majori febris 52. XLIV. roborans in debilitate ex alvi fluxu 23. X. an injiciendum in debilibus ex febre 23. XXVI. 2. *Nutriens* in quo casu 71. VII. laxans cur sæpe curat colicam 59. XII. 20.
- Emplastrum* in visciditate 40. XVII. tenax in elongatione II. V. dum applicatur causticum 48. X. cur minus maturat quam cataplasma 76. VII. I.
- Epithema* in paralyfi ex viscido 24. XVI. in viscido 40. XVII.
- Potus* in hydropo ex visciditate 35. XVIII. in cedemate 35. XXIII. cui luxationi adhibenda 9. V. 9. ad lumbos in rheumatismo 17. XLVIII. in pure suppressio 23. VII. rigiditate 4. V. visciditate 40. XVII. crurum abscessu 48. XLI. combustione 17. LIV. humectat 14. II. 3. in delirio 17. XXX. 5. concubitus an roborat 23. XXVI. 3. cur discutit 78. X. I.
- Linimentum* in visciditate 40. XVII.
- Pulveres* ficci cur adhibentur ulceribus 60. VIII. 2.
- Suffitus* raro salutarem excitat hæmorrhagiam 32. IX. in narium visciditate 40. XIV. in cedematis curatione 35. XXIII. in paralyfi ex viscido 24. XVI. in pulmonis visciditate 40. XVIII. in catarrho, tussi & peripneumonia 62. IX. 12.
- Turunda* dura indenda in quadam specie herniæ 35. XLIX. dilatibilis ex quibus paratur 48. XI. non debent vexare partem, nisi sit coalescentiæ metus 48. XI. dura vel acris ad nervos vel tendines, convulsionem inducit 30. X.
- Forte medicamentum vid. *Medicamenta forte*.
- Fortificans vid. *Roborans*.
- Fossilia vid. *Mineralia*.
- Potus vid. *Formula Potus*.
- FOVEÆ impressæ quando manent & abeunt in hydropo 35. IX. manent in viscido 35. XVIII. in cedemate 35. XXII. in parte cujus vena ligata est 19. LXXV.
- Fractura Ossis vid. *Ossis fractura*.
- Cranii vid. *Cranium*.
- Fracturæ medicamenta in *Consolidans*

dans & in Indurans.

FRAGILITAS definitur 5. I. cau-
sæ 5. II. effectus 5. III. co-
rollaria 5. IV. curatio 5. V. co-
rollaria 5. VI. applicatione a-
quæ I. XII. cur in fibris uligi-
nosæ I. XXIII. 5. est causa so-
lutæ unitatis 2. II. adversam
valetudinem periculosam indi-
cat I. IV. cur ex nimia sic-
citate I. XII & XIII. 5. in
quibus consistit 4. II. ex hu-
miditate 14. III. quid differt a
laxitate 6. V. 9. curatur robo-
rantibus 58. III.

Fragmentum ossis vid. *Ossa*.

Frangitivus dolor vid. *Dolor*.

Fraternitas & Fratratio vid. *Morbi
consensus*.

Fricatio, Friccio, & Fricus vid.
Movens.

FRIGEFACIENTIA definiun-
tur 87. I. dividuntur 87. II.
vix differunt a motum minuen-
tibus 87. III. quæ simul resol-
vunt 87. IV. antiseptica 87. V.
antiscorbutica 87. VI. topica 87.
VII. evacuantia 87. VIII. *Ni-
trofa* 87. IX. corollaria 87. X.
compescunt hæmorrhagiam 32.
V & XXIV. laxant solida, faci-
unt inertiam & visciditatem,
retardant menses 34. X. in hy-
drope ex hepatis inflammatione
& erysipellate 35. VI. hydropem
generant 35. X. non subito ad-
hibenda post spirituosorum abu-
sum 35. XVII. quænam adhi-
benda in lentore 41. XVI. cu-
rant gravitatem humorum 45.
XXXVI. in aucta circulatione 46.
XV. & solventia in motu cum
crassitudine 46. XXI. & adstrin-

gentia in aucto motu cum tenu-
itate 26. XXII. juvant solutio-
nem inflammationis 47. XII. in
inflammationis curatione 47. XX.
& adstringentia cur non adhi-
benda in inflammatione 47.
XXIII. 16. solvunt humores,
temperant motum, laxant solida
49. XX. an in calore hæctico
49. XX. 16. in qua specie hydro-
pis 35. XI. quando in hydrope
35. LXIII. 39. tenuitatis & frigi-
ditatis causa 51. IV. 9. num a-
gunt minuendo motum, an sol-
vendo sanguinem 51. VIII. 26.
in hæctica 52. LIII. minuunt
motum 21. II. 6. calide appli-
cata cur refrigerant 21. V. 12.
tardioris circulationis causa 21.
II. an nulla cardiaca sunt 23.
XXVI. 6. an nulla curant para-
lysin 24. XXI. 14. sedant ma-
jorem motum 25. IV. quam cu-
rant palpitationem 28. XV. 6.
quomodo sunt diaphoretica 92.
X. in putredine 37. XIII & XIV.
in motu majore febris 52. XLIV.
in qua specie convulsionis 30.
V. *Refrigerant* salia alcalia vola-
tilia 38. XXIII. acida 38. XLV.
& quomodo 38. LXIX. 26. cur
venæ sectio 6. V. 2. cur aquosa
45. XXXVIII. 10. fructus horæi
49. XV. succi acidi vegetabiles
49. XV. evacuantia 49. XIX. cur
omnia solventia sine stimulo
51. VIII. 27. opium 21. II. hu-
mida & tepida 21. V. 2. *Anti-
phlogistica vocata* refrigerant
49. XV. quæ curant hæmorrha-
giam 32. XXV. I. solventia in
inflammatione 47. XXII. refri-
gerans in calore 49. XV. in mo-
tu

tu majore febris 52. XLIV. in
typho 52. XLVII. in convulsio-
ne ex cerebri compressione 30.
v. in tremore ex febre 22. VIII.
in debilitate ex impetu ad ca-
put 23. v. in paralyfi ex colica
pictonum 24. XXI. I. in singul-
tu ex erysipelate viscerum 27.
VI. in palpitatione ex phlogi-
stica causa 28. VII. in horrore
acutorum circa principium 29.
IX. in vomitu ex primarum
viarum inflammatione 30. XVI.
II. laxant 59. VI. quandoque
obvolvunt 66. VI.

Frigida applicata cur quandoque
calidissima videntur 64. XV. 2.
partibus remotioribus applicata
cur sistunt hæmorrhagiam 77.
XXXII. 19. cur incrassant, re-
frigerantia vero sæpe resolvunt
77. XXII. 6. incrassant 77. X.
duritiem faciunt 60. XI. 8. quæ
simul compingunt, describuntur
77. VII. sedant hæmorrhagiam
32. XXI & XXIV. coagulant
sanguinem I. XII. & 35. X. evi-
tanda in lentore 41. XVI. an
lentor his repellendus 41. XIX.
8. cur inflammationem com-
mutant in scirrhum & indura-
tionem 41. XIX. 14. in aucta
circulatione 46. XV. augent ro-
bur contractilitatis 9. II. quo-
modo generant acrimoniam 45.
LXIX. 14. in aucto motu ad re-
vellendum 46. XVIII. in hu-
more tenui acri calido, & ery-
sipelate quamdiu adhibenda 46.
XIX. nocent inflammationi 46.
XIV. cur adhibenda in erysipe-
late, evitanda in inflammatio-

ne 46. XXIII. 14. constringunt
solida & coagulant sanguinem
47. VIII. inflammationem con-
vertunt in scirrhum 47. XVIII.
cur non adhibenda inflamma-
tioni 47. XXI. 1. 16. omnes mo-
di recitantur in calore aucto,
& an expediat 49. XIV. solida
constringunt, coagulant, ob-
structiones pariunt 49. XIV. cu-
rant erysipelas & morbos pu-
tridos 49. XIV. effectus gene-
rales 51. V & VI. an percipiun-
tur alio sensus organo 16. XVIII.
faciunt doloris metastasin 17.
XLVII. in corpore calefactio
rheumatismi causa 17. XLVIII.
paralyfis causa 24. VII. beribe-
ri causa 24. X. horroris causa
29. II. obstructionis, & sup-
pressæ menstruationis causa 34.
XIII. prohibent putredinem
37. VII. cur densant lentorem
37. XVII. 5. quomodo coagu-
lant I. XXIII. 8. quid indicant
14. V. I. quid producant in ca-
lefacto 42. XI. 4. an in nobis ex-
pandunt humores 45. XI. su-
bito in calefacto inflammatio-
nis causa 47. VIII. constring-
endo solida augent calorem
49. V.

Gelu acrimonie causa 45. LII. an
calidis congelata pars solvenda
9. V. 7. quomodo somnolentiam
& apopleviam producit 5. XIV.
24. congelata pars cur calore
sequente destruitur 45. XV. 14.
pars perit 51. VI. regelationis
tempore dolor ardens 17. VIII.
gelata pars exigit maturantia
mollia 76. III. emollientibus

tractanda 61. IV. quandoque acrioribus 76. IV.

Frigida Tempestas viscidum generat 40. V.

Frigida Regio serius fluere facit menses 33. II. cur cum eodem pondere minor gravitas sentitur 7. VIII. 8.

Nitrum 21. II. & 49. XV. & LI. IV. 9. solum ex fossilibus in alcali converti potest 38. XI. regeneratio cum sale alcalino 38. XIII. convertitur in alcali volatile 38. XXII. quomodo fit volatile 38. XXXI. 2. quomodo fit alcali fixum 38. XXXI. 3. refrigerans in calore 49. XV. tenuitatis & frigiditatis causa 51. IV. 9. tardioris circulationis causa 21. II. resolvit 79. XIII. quomodo refrigerat 21. V. 13. *Spiritus* solvit tophaceas concretiones 38. XLVI. prodest nephriticis 38. XVI. *Sal polychrestus* in dolore rheumatico 17. XLVIII. in mobilitate 26. V. *Sal prunellæ* fallit sitim in hydrope 23. XII.

Nitrosa in mensibus suppressis ob lentorem 34. X. ex acido-austero nascuntur 38. IV. solvunt lentorem 41. XII. curant gravitatem humorum 45. XXXVII. in aucto motu cum crassitudine 46. XXI. inflammationis antidota 47. XX. in motu majore febrili 52. XLIV. in typho 52. XLVII. in qua specie convulsionis 30. V. sedant motum 25. IV. quam colicam curant 30. XVIII. 30. miscenda diluentibus ad multos morbos 78. VI. quam concretionem resolvunt

79. XXVI. 9. refrigerant 87. IX. & quomodo 87. X. 5.

FRIGUS CORPORIS definitur 51. I. causa duplex 51. II. minuto attritu 51. III. refrigerantibus 51. IV. actu frigidis 51. V. effectus 51. VI. curatio 51. VII. corollaria 51. VIII. ab arteria ligata 31. XXII. 10. pituitæ signum 34. VI. ex mensium obstructione 34. XXII. in hydrope unde 35. XX. tandem in putredine 37. XV. post hæmorrhagiam, mala 32. XVII. ex viscido 40. ex inertia & minori attritu 5. III. ab elongatione II. III. cum dolore ex acrimonia frigida 45. LX. quomodo ab acrimonia LXIX. cur post puris evacuationem 48. XLVIII. 3. perseverans producit vehementem calorem in febre 49. VII. ex obstructione 5. VI. & VII. ex minori motu 50. VIII. in omni febre 52. II. quando hominem interficit sine subsequenti calore in febre 52. III. quid denotat in febre 52. VI. in febre vel crisin vel mutationem denunciat 52. XV. cur non in omni principio febris 52. LXIV. I. ex visciditate & languido motu 35. X. ex humiditate & uligine 14. III. cur diu durans periculosum in febre 52. LXIV. cur frigoris tempore moriuntur febre intermittente laborantes 52. LXIV. 3. cur magnum in febre sæpe polyposas concretiones & scirrhus generat 52. LXIV. 4. quomodo fit manente motu & sensu 16. LXIV. ex minuto mo-

tu 21. III. unde in febre 21.
v. in parte paralytica cur diffi-
lem curationem promittit 21.
v. 6. frigidi an debent aquam
tepidam potare 44. VII. 7. an
ex permissione salis ammoniaci
in nobis cum sale alcalino 21.
v. 15. signa & curatio 23. VIII.
ex ligato nervo 24. IX & XXI.
7. ex obstructa arteria 24. XIX.
ex laxitate 6. III. ex tenuitate
& defectu sanguinis 48. xx.
Crymodes febris a frigore dicta
52. LXI. febrile diluentia exi-
git 78. VI. vetat lenientia 80.
IV. nocent mucilaginosa 77.
XIV. *frigoris sensus* compin-
gentia exigit 77. v.
Frigidus morbus vid. *Morbus fri-*
gidus.
Frigida Acrimonia vid. *Acrimonia*.
—— Potatio vid. *Potus*.
Frigoris & Caloris vicissitudo vid.
Calor.
Frigus Lumborum, Hepatis, Par-
tium extremarum, Aurium, Ca-
pitis, Pedum &c. vid. *suis locis*.
Frons vid. *Facies*.
Frontale vid. *Medicamentum Epi-*
thema.
Frontales sinus vid. *Sinus*.
Fructus horæi vid. *Resolventia*.
FULIGO præbet sal alcali vola-
tile 38. xxx.
Fumo indurata alimenta vid. *Nu-*
triens.
Functio vid. *Actio*.
Funestus morbus vid. *Morbus fu-*
nestus.
Fungus vid. *Tumor carnosus*.
FUNIS indurefcit asperſione aquæ
I. XII. contortus cur debilior

quam fasciculatus I. XXIII. 27.
humectatus magnum pondus
attollit 18. LXV.
Furfuratio vid. *Furfures*.
FURFURES absterguntur sale
alcalino 38. xv. *porrigo* corro-
dentia exigit 64. VII.
Furor vid. *Animi Rabies*.
FURUNCULUS mucilaginosa
exigit 77. XIII. & humectantia
62. VII. & emollientia 61. IV.
Fustigatio vid. *Stimulans*.
Futurus morbus vid. *Morbi prædi-*
ctio.

G.

Gala, Galactophori ductus, Ga-
lactophorum medicamentum
vid. *Lac*.
Galea vid. *Capitis dolor*.
Galenicum medicamentum vid.
Medicamentum officinale.
Gallicus morbus vid. *Veneræ lues*.
Ganglion nervi vid. *Nervus*.
Gangræna vid. *Sphacelus*.
Gargarisma vid. *Formula Collutio*.
Gaster vid. *Venter*.
Gastricus succus vid. *Ventriculi*
succus.
Gaudium vid. *Animi lætitia*.
Gelata pars vid. *Frigus*.
GELATINA nostrorum humo-
rum materiem lentiori præbet 41.
IV. an quoque materiem præbet
cuticulæ phlogisticæ 41. XIX. 3.
a frigore coagulatur 42. III.
commutata in tenuitatem facit
debilitatem 44. IV. motu ma-
jore compingitur 45. XIX.
Gelatina vid. *Formula Apozema*.
Gelatinosum vid. *Incrassans*.
Gelu vid. *Frigus*.

GENERATIO. *Venere* abutentibus maturius proritantur menses 33. II. defectus spirituum & tremoris causa 22. II. *Salacibus* mensium periodi citius redire solent 33. IV. *Venus* nimia febris hecicæ causa 52. LIII. & paralyfis 24. VIII *Veneris oestrum* & libido proritatum acribus compescitur acidis 38. XLV. *steriles* cur frequentius tentantur hydrope 35. LXIII. 40.

Genio indulgens vid. *Dieta*.

GENTIANA extollitur in febribus intermittentibus 52. XXII. ex ea paratur turunda dilatabilis 48. XI.

Gentilitius morbus vid. *Morbus endemius*.

Gesticulatio vid. *Decubitus*.

Gingivæ vid. *Oris partes*.

Glabra lingua vid. *Lingua*.

Glabrum os vid. *Offis Morbi*.

GLANDULA sæpe maxime intumescit in hydrope 35. III. an secernit ex adeuntibus nervis 15. XIV. 36. sæpe contrahit scirrhum ex inflammatione 47. XVIII. *Obstructio* ex viscido 40 X.

Tumor *Oedematosus* quomodo oritur & curatur 24. XXI. 3. solvitur gummatibus 72. V.

Glandulæ Laryngis, Salivales, Mesenterii, Thyroidea &c. vid. *suis locis*.

Glans vid. *Formula suppositorium*.

Glaſtea bilis vid. *Bilis*.

Globuli sanguinis vid. *Sanguis*.

Globuli vid. *Formula Pilula*.

Gluten, Glutinosum in *Incrassans*.

Glutinans, Glutinatorium, Glutinamentum vid. *Consolidans*.

Glutinosa alimenta vid. *Nutrients*.

Glutinosum spontaneum vid. *Viscidum*.

Glutinosi humores vid. *Viscidum*.

GLUTINOSITAS amissa facit rigiditatem 4. III. debilitatem & rigiditatem 5. II. & laxitatem . IV. solvitur alcali fixo 38. XV.

Gnethos vid. *Morbus legitimus*.

Gonagra vid. *Articulorum dolor*.

Gonorrhœa vid. *in Pudenda*.

Gratum medicamentum vid. *Medicamentum gratum*.

Gravativus dolor vid. *Dolor*.

Gravedo vid. *Catarrhus*.

Gravia vid. *Resolvens*.

GRAVIDA MULIER cur ex mensibus suppressis non afficitur morbo 33. XIII. 10. huic regulariter subsistunt menses, quandoque fluunt 33. VII. quando venæ sectionem exigit 33. XIII. 4. num omnibus subsistunt menses 33. XIII. 5. cur & quibus vena secanda 33. XIII. 14. menstruens an semper abortus signum 33. XIII. 17. regulariter subsistunt menses 34. II. symptomata tertio mense desinere solent 34. XVIII. urina sana cum mensibus suppressis graviditatis signum 34. XIX. cur frequens pedum tumor 35. LXIII. 6. & varices 12. IV. 17. cur frigus pectinis foetus mortui signum 51. VIII. 18. convulsione tentata cur periculum abortus 30. XVII. 5. quid patiantur ex renum calculo 91. XXIV. cur his non adhibenda

sternutatoria 88. xxviii. 21.
GRAVITAS non respondet altitudini in attracto liquore tubuli capillaris 1. xiv. num respondeat coherentiæ 1. xxiii. 23. an magis cognita quam attractio 1. xxiii. 33.

GRAVITAS CORPORIS post elongationem 11. iii. a minuto motu 50. viii. mensis instantis signum 33. viii. ex mensium suppressione 34. xxi. ex viscido 40. x. cur ab aëre calido, qui frigori supervenit 45. xv. 18. loco doloris in inflammatione signum gangrænæ 47. xix. vel abscessus 48. vii. ex cacochylia 17. lxii. a ligata vena 19. lxxv. ex debilitate 23. xvii.

Gravitas Capitis, Narium, Pectoris, Oculorum, Uteri &c. vid. *suis locis*.

Grumus vid. *Coagulatio*.

Gummi vid. in *Condiens*.

Gustus vid. *Sapor*.

Gutta Rosacea vid. *Pustula*.

—— Serena vid. *Oculorum morbi*.

GUTTETA pulvis excellit in mobilitate 26. v. an certum an tispasmodicum 30. xviii. 33.

GUTTULA olei natans in aqua acubus distracta sponte redit 1. x.

Guttula vid. *Formula Guttula*.

GYPSEA MATERIA ex mutato crudo humore 39. vii.

H.

HABITATIO in locis humidis paralyfin generat 24. viii.

in locis septentrionalibus generat laxitatem 6. v. 4. ut & in locis subterraneis 6. v. 4.

HÆMATITES *Lapis* applicatus an compescit hæmorrhagiam 32. xxv. 18.

Hæmoptoë & Hæmoptosis vid. *Sanguinis sputum*.

Hæmorrhagia vid. *Sanguinis fluxus*.

—— Gingivarum, Cutis, Oris, Narium &c. vid. *suis locis*.

HÆMORRHOIDES *fluentes* quæ dicuntur 32. i. cur solvunt convulsiones 30. iv. curant tremorem ex atra bile 22. x. convulsionis causa 30. viii. exigunt incrassantia frigida 77. viii.

Suppressæ hydropis causa 35. xv. faciunt urinam rubicundam 36. xii. quando nigram 36. xix. urina crassa turbida rubra multa critica 36. xxviii. cum sedimento rubro 36. xlvii.

Dolentes sæpe ex lumborum dolore 17. xxxiii. faciunt urinam coloratiorem 36. x. leniuntur obvolventibus 66. vi. lenientia exigunt 80. iii. & humectantia 62. vii. & emollientia 61. iv. maturantia mollia 76. iii. mucilaginosi 77. xiii.

Hæmostaticum vid. *Evacuationem sistens*.

Hæreditarius morbus vid. *Morbus hæreditarius*.

Halitus oris vid. *Oris halitus*.

Hamata figura vid. *Figura*.

Haustus vid. *Formula Haustus*.

Hebetativum vid. *Stupefaciens*.

Hebetudo sensuum vid. *Sensus*.

He-

Hebetudo oculorum vid. *Oculus*.

Hedica vid. *Marcor*.

Hedicus calor vid. *Calor*.

Helcas vid. *Ulcus*.

Helctica vid. *Attrahens in Movens*.

HELLEBORUS cur pessimam convulsionem inducit 33. xviii. 10.

Helminthagogum vid. *Vermifugum*.

Helluones vid. *Alimenta copiosiora in Nutriens*.

Hemicrania vid. *Capitis dolor*.

Hemiplegia vid. *Paralysis*.

Hemitritæus vid. *Febris*.

HEPATIS *abscessus* ex vulnere cerebri 17. xxx. 4. *Consensus* cum capite 17. xxx. 4. ex metastasi, malum 17. xxx. *Contusio* hydropis causa 35. vi. *Dolor obscurus* 17. v.

Erysipelas si sit hydropis causa, qualia adhibenda medicamenta 35. vi.

Inflammatio seu Hepatitis, quando solvitur hæmorrhagia 32. viii. qualia tunc in hydrope medicamenta adhibenda 35. vi. urina multa crassa solvit 36. xxvi. cur frequens ex lentore 41. xix. 12. non facit pulsum durum sed mollem 47. iii. abiens in empyema 43. xxiv. in quadam specie calor mordax 49. viii. cur tam frequens frigus 51. viii. 25. facit præcordiorum palpitationem 20. xi. & pulsum debilem 20. xv. & mollem 20. xxxi. si dolorem pectoris faciat, adest pulsus mollis 20. xxxvi. 29. singultus causa, ejus signa, & curatio ad-

jicitur 27. viii. fere strangulat 27. xi. 3.

Frigiditas quando dicitur in hydrope 35. x. an hydropis causa 35. lxiii. ii.

Merbi curantur purgantibus 90. cxlii.

Obstructio hydropis causa 35. vi. ex viscido 40. x. quænam producit 50. ix. frigoris causa 51. iv. 7. facit dolorem gravativum, & hypochondria tenduntur xvii. vii. doloris tensivi causa 17. x. dolor sæpe ad jugulum extenditur 17. xxxviii. alias ad sternum & dorsum 17. xxxviii. facit pulsum debilem 20. xv.

Scirrhus hydropis causa 35. vi.

Hepatitis vid. *Hepatis inflammatio*.

Hepaticus vid. *Hepatis*.

Hepaticus fluxus vid. *Alvi fluxus*.

Hepatica macula vid. *Macula*.

Hepsema vid. *Formula Apozema*.

Herculeus morbus vid. *Convulsio*.

Hæreditarius morbus vid. *Morbus hæreditarius*.

HERNIA subito facta cur ruptionem, sensim facta elongationem arguit 1. xxiii. 21. ad curationem juvat cognitio contracturæ 1. xviii. cur relabitur, diu autem retenta persanatur 1. xxiii. 22. distendit & laxat fibras 6. ii. ex laxitate solidorum 6. iii. quomodo curatur ligaturis 9. v. 8. cur sponte excidit ablato vinculo 10. vi. 1. cur etiam sola ligatura curatur 10. vi. 2. cur facile redit 11. iv. curatur adductione 11. v.

facile fit ex humiditate 14. III.
 doloris causa 17. XL. herniosis
 singultus superveniens cum fe-
 bre ardente cur necat 27. XI. 8.
 diu prolapsa emollienda ante
 restitutionem 61. IV. firmatur
 ficcantibus 63. VII. curatur ro-
 borantibus 58. IV. qualia exigit
 incrassantia 77. VIII. cur no-
 ceat sternutatio 88. XXVIII. 16.
Procidencia ex laxitate solidorum
 6. III. quomodo curatur liga-
 turis 9. v. 8. & 10 VI. 2. ad cura-
 tionem juvat cognitio contra-
 cturæ 1. XVIII. cur facile redit
 11. IV. curatur adductione 11.
 v. ex humiditate 14. III. ve-
 tusta prius emollienda 61. IV.
 curatur ficcantibus 63. VII. in-
 crassantia exigit 77. VIII. cu-
 ratur roborantibus 58. IV.
HERPES perperam refertur ad
 inflammationem 47. XI. ejus
 materia retropulsa convulsi-
 onem excitat 33. XIV. an repel-
 lentia adhibenda 86. XIII. 3.
 incrassantia frigida exigit 77. VIII.
Serpigo absorbentia exigit 68. IV.
Heterogeneum vid. *Aliena*.
Hiatus oris vid. *Oris hiatus*.
Hidroa vid. *Pustula*.
Hidronofus vid. *Sudor*.
Hidropyretas vid. *Sudor*.
Hidros vid. *Sudor*.
Hidrotica & Hidrotopion vid. *Su-
 doriferum*.
Hiems vid. *Anni tempus*.
Hilaritas vid. *Animi letitia*.
Hippocratica facies vid. *Facies*.
Hippocraticus potus vid. *Formu-
 la Infusio*.
HIRCINUS SANGUIS nihil va-

let in polypo solvendo 42. X.
Hirsuti vid. *Pili*.
HIRUDO adhibetur ad derivati-
 onem 30. XV.
Hispanicus morbus vid. *Venerea
 lues*.
**Homogeneus & Heterogeneus hu-
 mor** 77. II.
Homologia vid. *Morbi consensus*.
Homotonos vid. *Morbus continuus*.
Horæi fructus vid. in *Resolvens*.
Hordeatum vid. *Formula Potio*.
Horrida febris vid. *Horror*.
Horripulatio vid. *Horror*.
HORROR definitur 29. I. causæ
 29. II. prognosis 29. III. ex scor-
 buto 29. IV. curatio 29. V. ex per-
 spiratione minuta 29. V. ex eva-
 cuatione 29. VI. post evacuatio-
 nem in acutis 29. VII. ex co-
 pia 29. VIII. in acutorum prin-
 cipio 29. IX. perdurans 29. X.
 in cruditate 29. XI. effectus 29.
 XII. criticus 29. XIII. lethalis
 29. XIV. periodicus 29. XV. co-
 rollaria 29. XVI. cur cum uri-
 na tenui rubra malum 36. XI.
 prædicatur ex urina tenui colo-
 rata 36. XXIX. & ex urina spu-
 tiformi 36. XLII. dum abit in-
 flammatio in abscessum 47. XVII.
 a pure in sanguine prædicat pa-
 rotides 48. XVII. ex frigore 51.
 VI. in omni febre 52. II. quo-
 tidie si fiat febris continua, mu-
 tationem in intermittentem in-
 dicat 52. XV. cur rigor super-
 veniens cum evacuatione bo-
 num 52. LIX. 7. post hæmorrha-
 giam, malum 32. XVII. cur
 compefcit sæpe hæmorrhagiam
 32. XXV. 5. ex mensium sup-
 pres-

pressionē 34. xxii. post hæ-
morrhagiam quid prædicit
32. xi. 4. ex urina tenui cum
nubecula in medio 36. lii. 2.
nubecula nigra in urina horro-
ris inconstantiam denotat 36.
lii. 8. ex assumptis putridis 37.
iii. ex putredine 37. x. in a-
sode febre 52. xlvii. ex hu-
moris defectu curatio 23. viii.
in debilibus ex catarrho 23. x. pu-
ris signum & curatio 23. xxxiv.
sphaceli signum 23. xxv. *fe-
brilis* acidula aquola exigit 92.
iv. quænam 52. lxi. describi-
tur 29. x. curatur roborantibus
58. iv. febrilis cur vetat cale-
facientia & exigit calida 85.
xxvii. 2.

Horror lumborum vid. *Lumbi*.

HUGENII experimentum de
summa Mercurii altitudine in
Barometro i. xxiii. 31.

HUMECTANTIA definiuntur
62. i. humidi admistu 62. ii.
prohibita evacuatione 62. iii.
minori compactu 62. iv. reso-
lutione humorum 62. v. effe-
ctus 62. vi. usus 62. vii. abu-
sus 62. viii. corollaria 62. ix.
in mensibus suppressis ex con-
tractione solidorum 34. x. ex
obstructione 34. xiii. usus in
mensibus suppressis 34. xxvii.
& tepida cur laxant rigida, &
sana enervant i. xxiii. 10. cur
citius faciunt rumpere absces-
sum 5. iv. 7. quæ simul diluunt
73. ix. quæ motum minuunt
86. vii. mucilaginosa 77. xiii.
laxantia 59. iii. curant fragi-
litatem 5. v. 4. elasticitatem 7.

ix. rigiditatem 4. v. robur ma-
jus 9. iv. cur leniunt dolorem
9. v. 3. humiditatis causa 14.
ii. i. in siccitate adhibenda 13.
iv. in humorum gravitate 45.
xxxvii. in aucta circulatione
46. xv. & quando evitanda 45.
xvii. in inflammatione 47. xxi.
in aucto calore 49. xvii. in he-
ctica 52. liii. in qua specie con-
vulsionis 30. v. in dolore ex
siccitate 17. lv. tepida cur re-
frigerant 21. v. 2. sedant mo-
tum 25. iv. in convulsionē 30.
v. in lentore 41. xv. cur sæpe
anodyna 6. v. 5. diaphoretica
quid agant 92. vii. abusus in-
ertiam facit & hydropem 35. x.
humida applicata statim exsi-
cantur in siccitate 13. iii. cur
non semper adhibenda in aucto
motu 46. xxiii. 13. an in nul-
la paralyfi adhibenda 24. xxi. 14.
quam colicam curant 30. xviii.
30. calida cur minuunt calorem
7. vi. 6.

Humerus vid. *Brachium*.

HUMIDA *tempestas* cur frequen-
tius generat hydropem 35. lxiii.
41. viscerum causa 40. v.

—— *Chorda* cur minus elastica
7. viii. 5.

—— *Lingua* vid. *Lingua*.

—— *Aër* vid. *Aër*.

HUMIDITAS & *Uligo* definitur
13. i. causæ 13. ii. effectus 13.
curatio 13. iv. corollaria 13. v.
fibræ uliginosæ cur laxiores &
debiliores i. xxiii. 5. debili-
tat 5. ii. curatur compingenti-
tibus 77. v. & roborantibus 58.
iii.

HU-

HUMORES seu LIQUORES duplices sunt 31. II. definitio 31. III. quo differunt a solidis 31. IV. mollia corpora quæ dicuntur 31. V. sanguis describitur 31. VI. ejus quantitas 31. 7. qualitatis experimenta 31. IX. conclusiones 31. X. corollaria 31. XI. color sanguinis ruber 31. XII. materies 31. XIX. locus 31. XX. causa 31. XXI. corollaria 31. XXII. circulatio 31. XXIII. velocitas 31. XXIV. corollaria 31. XXVII. altius adscendunt in tubulis minimis, angustis quam amplioribus 1. X. in spatiolis an reactionis causa 1. X. omnes putrescunt in nobis 37. VII. in quo differunt a solidis 2. I. solvuntur alcali fixo 38. XIII. qui & quot modis convertuntur in alcali 38. XXXIX. flavi ex crassitudine 43. IV. boni an acres fieri nequeunt 45. LXIX. 12. inter partes solidas minunt calorem ex attritu 49. XII. quid patiuntur in motu musculorum 18. LXVIII. quomodo obstruunt 82. XII. qui-
sq; incrassantur & inviscantur 77. III. humoris frigidi effluxus quid denotet 70. XXIII. 2. tenues absorbentia exigunt 68. IV.

Alluens liquor inter atomos fibrarum ex varia indole mirabilia producit in cohærentia 1. XII. ex convenientia cum tubulis ad variam altitudinem attollitur 1. XIV. major ejus tenacitas auget cohærentiam 4. II. 7. lubricitas ejus requiritur in corpore

elastico 7. V.

Collectio seu aggregatio humorum ex inertia 8. III. ab elongatione solidorum 11. II. compressionis causa 12. II. ex minore motu 50. VIII. facit dolorem obtusum 17. VI. gravativum 17. VII. tensivum 17. X. & est causa generalis dolorum 17. XLII. *Defectus* cruditatis causa 39. IV. & acrimoniæ 38. L. & ficitatis 13. II. 2. ex tenuitate 45. XXIV. quibus curatur 21. IV. inde nata debilitas curatur 23. VIII. urinam minuit 92. XIV. roborantia exigit 58. III. duritiem facit 60. II. 3.

Intumescencia seu rarefactio particularum magnitudinem auget 45. IV. modus describitur 45. XII. facit levitatem 45. XL.

Humoris Corruptio, Tenuitas, Collectio, Particulæ, Saponacitas, Evacuatio, Compactus, Motus, Abundantia, Acrimonia, Stagnatio vid. *suis locis.*

Humor tenuis acer vid. *Catarrhus.*
Hybernalis morbus vid. *Morbus hyemalis.*

Hydatides vid. *Vesiculæ aquosæ.*

Hyderos vid. *Hydrops.*

Hydragoguna vid. *Evacuans lympham, & Album ducens.*

Hydrargyrus vid. *Mercurius in Salivans.*

Hydrocardia vid. *Pericardii hydrops.*

Hydrocele vid. *Scroti hydrops.*

Hydrocephalum vid. *Capitis hydrops.*

Hydrocollyrium vid. *Formula Collyrium.*

Hy

Hydromel vid. *Formula Potio.*

Hydromphalos vid. *Umbilici Hydrops.*

Hydronofos vid. *Sudor.*

HYDROPHOBIAE antidotum an impossibile inveniri posse 73. iv. 5.

Hydrophthalmia vid. *Oculi Hydrops.*

Hydropica Angina vid. *Faucium Angina.*

—— Medicamenta vid. *Hydrops.*

HYDROPS definitur 35. I. humoris natura 35. II. in quibus vasis colligitur 35. III. *Cause* 35. iv. a feri circuitu impedito 35. v. hepate obstructo 35. vi. mesenterii obstructione 35. vii. particulari obstructione 35. viii. a laxitate 35. ix. ab inertia 35. x. a febre intermittente 35. xi. a sanguinis evacuatione 35. xii. alvi fluxu 35. xiii. omni alia evacuatione 35. xiv. ab evacuatione suppressa 35. xv. ab aquæ abusu 35. xvi. a spirituosorum abusu 35. xvii. a visciditate 35. xviii. a vasis ruptis 35. xix. ex absorptionis defectu 35. xx. *Effectus* hydropis 35. xxi. *Oedema* 35. xxii. curatio 35. xxiii. *Hydrocephalum* externum 35. xxiv. internum 35. xxv. *Angina aquosa* 35. xxvi. *Bronchocele* 35. xxvii. *Pectoris & Pulmonis Hydrops* 35. xxviii. signa 35. xxix. exitus 35. xxx. curatio 35. xxxi. *Ventris hydrops* 35. xxxii. *Ascites* 35. xxxiii. effectus mole prementis 35. xxxiv. defectu tenuis 35.

xxxv. corruptela 35. xxxvi. laxatis solidis 35. xxxvii. evacuatione 35. xxxviii. signa bona 35. xxxix. curatio 35. xl. *Omenti* 35. xli. *Peritonæi* 35. xlii. *Uteri & Ovarii* 35. xliii. alii ventris tumores 35. xliv. *Hydrocele* in integumentis 35. xlv. in cellulis 35. xlvi. in scroto 35. xlvii. in tunica vaginali 35. xlviii. in peritonæi lamella 35. xlix. hydromphalos 35. l. *Curatio generalis* 35. li. visciditatis solutione 35. lii. educatione per purgantia 35. liii. vomitoria 35. liv. diuretica 35. lv. sialagoga 35. lvi. vesicatoria 35. lvii. discutientia 35. lviii. sudorifera 35. lix. paracenthesin 35. lx. roborantia & stomachica 35. lxi. fistis fallenda 35. lxii. corollaria 35. lxiii. urina alba crassa cruditatem & diuturnitatem indicat 36. vii. pauca timenda 36. xxv. copiosa prodest 36. xxvi. pauca turbida cum febre pessima 36. xxviii. rubra aut flava cur mala 36. lvi. 12. tenuis alba, aquea, diuturnitatem prædicat 36. vi. tenuis colorata cum febre pessima 36. xxix. an semper alba crassa 36. lvi. 8. semper parcam urinam exhibet 91. xvi. aqua seu lymphæ stagnando putrescit 37. vii. ea acris facta excitare potest hæmorrhagiam 32. iv. generatur ex hæmorrhagia 32. xviii. cur fere semper in his menses subsistunt 34. xxi. i. ad curationem juvat cognitio contracti-

litis 1. xviii. generatur ex fragilitate & debilitate 5. iii. aqua subito evacuata cur sæpe mortis causa 5. iv. 2. eorum venter cur cingendus 5. iv. 4. cur sæpe recidivat educta aqua 10. vi. 5. crassitudinis causa est 43. iii. fitis in eo quid indicat & an potu placanda 43. viii. 6. quomodo dici possunt crassitudine laborare hydropici 43. viii. 7. unde ipsis humores crassi 45. xv. 2. sub hydrope sæpe intermittens febris latet 52. xiv & xx. an hydrops a cortice Peruviano 52. xxxiv. 1. ex purgante in febre generatur 52. xl. cur nocet purgans si ex febre nascitur 52. xli. ex febre relictus curatur 52. lxii. 1. ex majori liquoris copia doloris causa 17. xl. ii. evacuatio humoris facit pulsum debilem 20. xv. quomodo lymphæ subito evacuata debilitat, & curatur 23. xii. fitis fallenda 23. xii. cur ex tympanitide 30. xviii. 19. vetustus frequens recidivat 53. xviii. an curandus adstringentibus 57. xiii. 8. cur siccantia utilia 63. ix. 5. cur generatur ab evacuantibus 67. xxii. exigit compingentia 77. v. & roborantia 58. iv. nocent humectantia 62. viii.

Leucophlegmatia ex laxitate solidorum 35. ix. visciditate humorum, ejus causa, signa, curatio 35. xviii. tales mulieres sanguinem menstruum corruptum evacuant 33. vi. his urina copiosior prodest 36. xxvi.

ex viscido in sanguine 40. x. ex laetate solidorum 6. iii. ex minuto motu 50. viii. frigoris causa 51. iv. cortice Peruviano curatur 52. xxviii. facit pulsum debilem 20. xv. tardum 20. xvii. rarum, quod malum est 20. xix. mollem 20. xxxi. cur pulsus debilis non periculosus 20. xxxvi. 19. cur ex mœstitia 21. v. 3. si debilitatem induxit curatur 23. xvii. urinam minuit 91. xv.

Oedema ex hæmorrhagia 32. xviii. ex mensium suppressione 34. xxi. quid sit, signa, & loca 35. xxi. curatio specialis 35. xxiii. ex hydrope omenti 35. xli. quantum differt ab hydrope 35. lxiii. 7. curatio per vaporem aceti 38. xlv. ex viscido 40. x. abiens & rediens quid arguit 10. vi. 6. cur hi tumores molles 11. iv. cur stimulantia & roborantia adhibenda 11. vi. 4. ex humiditate 14. iii. cur stimulantibus discutitur 25. v. 7. conveniunt gummi 72. v. & roborantia 58. iv. *Hydrops Capitis, Pectoris, Ventris, Omenti &c.* vid. *suis locis*.

Hydrops ad matulam vid. *Urinæ profluvium*.

Hydropyretos vid. *Sudor*.

Hydrofaccharum vid. *Formula Potio*.

Hydrofatum vid. *Formula Potio*.

Hyemalis morbus vid. *Morbus hyemalis*.

Hyems vid. *Anni tempus*.

Hygieinos vid. *Morbus salutaris*.
Hy-

Hygrantica & Hygros vid. *Humectans*.

Hypercatharsis vid. *Alvus*.

Hyperfarcosis } vid. *Tumor Carno-*
Hyperfarcoma } *fus*.

Hypnos vid. *Somnus*.

Hypnoticon, Hypnophoron, &
Hypnopoion vid. *Somniferum*
in *Anodynum*.

Hypocaustum vid. *Fotus in For-*
mula.

Hypochondria vid. *Præcordia*.

Hypochondriaca Affectio & Mor-
bus vid. in *Mobilitas*.

Hypochondriaci vid. *Mobilitas*.

Hypogastrium vid. *Venter*.

Hypoglossis in *Ore*.

Hypopyon vid. *Oculi Abscessus*.

Hypostasis vid. *Urinæ sedimentum*.

Hypostrophe & Hypotrope vid.
Morbi recidiva.

Hystereticos vid. *Morbi Paroxy-*
smus.

Hysterica Medicamenta vid. *Ute-*
rina.

—— Convulsio vid. *Convulsio*.

Hystericus Clavus vid. *Capitis do-*
lor.

I.

Iactatio vid. *Inquietudo*.

ICHOR canceri hæmorrhagiæ
causa 32. IV. in cancro stagnans
putrescit 37. VII. unde tanta
copia in carie 37. XVII. 1. an in
ulcere generetur, vel ex toto
corpore veniat 37. XVII. 12. un-
de tam subito in acutis 37. XVII.
8. cur instrumentum tingens
malus 37. XVII. 21. ex carie vel
fistulis quid arguit 38. LXIX. 16.

ex ulcere ab acri succo nerveo
45. LIX. unde tanta copia ex
ulcere LXIX. 23. ex pure reten-
to 48. XIII. gangrænæ causa
48. XIII. ex parotidibus ma-
lum 48. XX. ex minuto motu 50.
VIII. convulsionis causa 30. VI.
incrassantia frigida exigit 77.
VIII. & absorbentia 68. IV.

ICHTYOCOLLA an danda in
sanguinis fluxu 70. XXIII. 12.

Icterus vid. *Icterus in Bilis*.

—— Albus vid. *Chlorosis in Ca-*
chexia.

IDIOSYNCRASIA mobilitatis
causa 26. II.

Jecur vid. *Hepar*.

—— Uterinum vid. *Fætus placenta*.

Jejunium vid. *Alimentorum dese-*
ctus in Nutritio.

IGNIS quomodo solvit I. XXIII.
9. quid facit ad acrimoniæ pro-
ductionem 45. LXIX. 15.

Ignis Potentialis vid. *Corrodens*.

—— Sacer vid. *Erysipelas*.

—— Urens vid. *Calor*.

—— Persicus vid. *Carbunculus*.

Ignorantia vid. *Memoria*.

Iliacus dolor in *Venter*.

Ilius vid. *Alvi fluxus*.

Illegitimus morbus vid. *Morbus*
illegitimus.

Illiniens in *Obvolvens*.

Imaginatio vid. *Animi pathema*.

Imbecillitas vid. *Debilitas*.

Imbibens vid. *Absorbens*.

Immedicabilis morbus vid. *Mor-*
bus insanabilis.

Imminuens motum vid. *Motum*
minuens.

Immobilitas articuli vid. *Articuli*
immobilitas.

Immortale medicamentum vid. *Medicamentum immortale.*
 Immutans vid. *Corrigens.*
 Immutatio morbi vid. *Morbi mutatio.*
 Impediens evacuationem vid. *Evacuationem sistens.*
 Imperfecta Crisis vid. *Morbi Crisis.*
 IMPETIGO exigit lenientia 80.
 III. & corrodentia abstergentia 81. v. *Elephantia* corrodentia exigit 64. v.
 Impetrix vid. *Impetigo.*
 Impetus vid. *Motus.*
 ——— ad caput vid. *Caput.*
 Impletio *Intestinorum, Vasorum, Ventriculi, Ventris &c.* vid. *suis locis.*
 Implicatus & Implicitus morbus vid. *Morbus compositus.*
 Impluvium vid. *Formula Fetus.*
 Impotentia Motus vid. *Motus.*
 ——— Tremula vid. *Tremor.*
 ——— Virium vid. *Debilitas.*
 Impulsus vid. *Motus.*
 Inappetentia vid. *Fames.*
 Incallescencia Erysipelatosa vid. *Calor.*
 INCANTATIO accusatur sæpe in convulsionibus 30. xvi. 1.
 Incarnans & Incarnativum vid. *Carnem generans in Consolidans.*
 Incendium corporis vid. *Calor.*
 Incessus tardior vid. *Debilitas.*
 Incidens vid. *Resolvens.*
 Incitamentum & Incitatorium vid. *Morbi paroxysmus, & Stimulans.*
 Inconstantia morbi vid. *Morbi mutatio.*
 Incontinentia urinæ vid. *Urinæ incontinentia.*
 Incrementum morbi vid. *Merbi incrementum.*

INCRASSANTIA varia continent genera 77. i. in homogeneo & heterogeneo liquore 77. ii. in humoribus nostris 77. iii. *Compingentia* 77. iv. usus 77. v. cautelæ 77. vi. *Incrassantia frigida* 77. vii. usus 77. viii. cautelæ 77. ix. *frigida* 77. x. *Evacuans tenue* 77. xi. *Terrea* 77. xii. *Mucilaginosa* 77. xiii. abusus 77. xiv. effectus 77. xv. *Farinosa* 77. xvi. abusus 77. xvii. *Gelatinosa* 77. xviii. *Coagulantia* 77. xix. usus externus 77. xx. observatio generalis 77. xxi. corollaria 77. xxii. in hæmorrhagia ex tenuitate 32. xv. debitam non restitunt crassitudinem 44. v. an nulla dentur specialia 45. xv. 8. in urinæ profluvio 91. xliii. & motum minuentia 86. viii.
Coagulantia non ingrediuntur vasa lactea 32. xxiv. augent molem non vero sanis similem 45. xxv. convertunt inflammationem in scirrhum 47. xviii. quæ adstringunt 24. vi.
Farinosa aquâ diluta, si fermentent, præbent vinum vel acetum 38. xxvii. viscerum causa 40. iv. an his tenuitas incrassanda 44. vii. 9. cur generant flatum & anxietatem 45. xv. 15. leviora sunt nostris humoribus 45. xxxiii. curant acrimoniam muriaticam 38. ix. & alcalinam 45. lxiv. qualem potum præbent infirmis 71. ix. 6. sunt obvolventia 66. iv.
Figentia quid differant ab incrassantibus 77. xxii. 23.

Gelatinosa curant acrimoniam mu-
riaticam 38. ix. an his tenue
incrassandum 44. vii. 9.

Glutinosa ex farinosis 38. xxxvii.
ex vegetabilibus non conveni-
unt acido 38. Lix. curant fra-
gilitatem & debilitatem 5. v. 2.
usus in acrimonia alcalina 45.
Lxiv. obvolvunt 6. v. laxant
59. v. ex quibus constant 59.
v. exigunt alcalia 77. xxi. 20.

Mucilaginosa quænam sunt & quo-
modo curant acidum 38. Lix.
in renum acrimonia 45. Lxii. in
acrimonia alcalina 45. Lxiv. ex
animalibus conveniunt ad ob-
volvendum acidum 38. Lix.

Terrea putredine non mutantur
37. v. raro in acrimoniam con-
vertuntur 45. Li. an vero nun-
quam in acrimoniam mutabilia
45. Lxix. ii. an curant tormi-
na & convulsiones infantum
statim a partu 30. xviii. 31. in
pulverem redacta non ingredi-
untur vasa lactea 68. v.

Incrementum morbi vid. *Morbi
augmentum.*

Incubus vid. *Incubus in Animus.*

Incurabilis morbus vid. *Morbus
incurabilis.*

Incuria in *Curatio.*

Incurvatio pectoris vid. *Pectoris
incurvatio.*

Indicans, Indicatio, & Indicatum
in *Curatio.*

Indolentia vid. *Stupor.*

Induciæ vid. *Morbi Paroxysmus.*

INDURANTIA definiuntur 60.
i. duritiei causa 60. ii. quæ
indurant 60. iii. usus horum
60. iv. *Callum generantia* dicta

60. v. eadem in ossibus 60. vi.
cautelæ in his 60. vii. co-
rollaria 60. viii.

INDURATIO quando ex fugil-
latione 31. xi. 4. ex lentore
41. x. cur ex inflammatione si
frigida & adstringentia appli-
centur 41. xix. 14.

Induratus nervus vid. *Nervus.*

Inedia vid. *Alimentorum defectus
in Nutriens.*

INERTIA definitur 8. i. causæ 8.
ii. effectus 8. iii. curatio 8. iv.
pituitam generat & ita retardat
menses 34. vi. menses supprimit
34. ix. visciditatem generat 34. xi.
ex mensium obstructione 34.
xxii. si supprimit menses cu-
ratio 34. xxviii. si hydropis
causa, quænam adsint signa,
& curatio qualis 35. x. ex hy-
drope si diu durat 35. xxxvii.
urina alba crassa 36. vii. ru-
bicundior est putredinis signum,
36. x. farinosa 36. xxxviii. est
acrimonie acidæ causa 38. L. ex
cruditate 39. vi. ex viscido
40. x. cur in chorda humida 7.
viii. 5. ex humiditate 14. iii.
a diluentibus 45. Lxiii. minuit
motum 50. ii. ex minuto motu
50. viii. est frigoris causa 51.
iv. hæticæ causa 52. Liv. cir-
culationis languidioris 21. ii.
curatio in motu languido 21.
iv. 2. debilitatis & aliorum
morborum causa, & qualis tunc
curatio 23. xvii. humedantium
abusu 62. vi. curatur compin-
gentibus 77. v. roborantibus 58.
iii. & 69. vi. discutientibus &
moventibus 69. v.

Inertia Bilis, Intestinorum, Ventriculi &c. vid. *suis locis*.

Infans, Infantia in *Ætas*.

Infarctio vid. *Obstructio*.

Infectio vid. *Venenum*.

Inferiores partes vid. *Partes*.

Infernæ partes vid. *Partes*.

Infimus venter vid. *Venter*.

Infirmitas vid. *Debilitas*.

Inflammabiles spiritus vid. *Vini spiritus in Calefaciens*.

INFLAMMATIO definitur 47.

I. quibus morbis similis 47.

31. pulsus durus 47. III. sanguis qualis 47. IV. symptomata

47. V. Causæ 47. VI. stimulantia 47. VII. motus major 47.

VIII. sanguis crassus 47. IX. angustatio arteriarum 47. X. internæ 47. XI. proxima 47. XII.

Exitus 47. XIII. resolutione pura 47. XIV. insensibili & sensibili 47. XV. per metastasin 47.

XVI. suppurationem 47. XVII. scirrhum & cancerum 47. XVIII.

gangrænam & sphacelum 47. XIX. Curatio minuendo impetum 47. XX. laxando 47. XXI.

resolvendo 47. XXII. corollaria 47. XXIII. exigit aquosa 92.

IV. humectantia 62. VII. mucilaginosæ 77. XIII. emollientia 61.

IV. diluentia 78. VI. vetat gelatinosa 77. XVIII. an repellentia & defensiva applicanda

86. XIII. I. quibus pars fovenda 79. XXVI. 22. cur vetat in-

crassantia 77. XXII 15. humectata pars inflammata non est

aëri exponenda 59. XII. 16. tumor inflammatorius resolvitur

laxantibus 59. XII. 21. cur

frequens in exercitatis 31. XI. 10. cur juvant acida 31. XI. 2.

cur frequens in robustis 7. VIII.

I. quid indicat pulsus durus 9.

V. 2. ex motu arteriarum majore 41. V. cur frigidis & ad-

stringentibus in scirrhum & in-

durationem convertitur 41. XIX.

14. an ex obstructione & motu

aucto 26. XXIII. II. metastasis

ejus 48. III. palpitationis causa 20. XIV. in sphacelum abiens

facit pulsum debilem 20. XV.

facit pulsum frequentem 20.

XVIII. si pulsus undosus facit vel abscessum, vel sudores

portendit 20. XXII. pulsus inter-

mittens gangrænam indicat

20. XXVIII. quæ facit pulsum

debilem 20. XXXVI. 14. cur fre-

quens & durus pulsus 20. XXXVI.

22. curatio si facit debilitatem

23. XXI. requirit antiphlogistica si facit paralyfin 23. XVIII.

cur augetur ejus tumor stimulantibus 25. V. 4. an non ex solo

motu aucto 25. V. II. cur

maxime circa ganglia in nervo

sauciato 25. V. 12. ex horrore

cognoscitur 29. IX.

Inflammatorius morbus facit magis

coloratam urinam 36. XI. urina

qualis mortem & abscessum

prædicat 36. XVII. multa crassa

urina solutionem portendit 36.

XXVI. curatur acidis 38. XLV.

cur tanta cutis siccitas 9. V. cur

hi tumores duri II. IV. dolor

ejus cur minuitur venæ sectione II. VI. I. cur tumoribus his

laxantia & emollientia adhibenda II. VI. 4. cur frequens ope-

ra-

rariis & robustis 42. xi. 8. quæ ætate & quo tempore frequens 45. xv. 5. ab acrimonia succi arteriarum 45. LVIII. ex aucta circulatione 46. xi. respuit frigida 46. xix. & cur 46. XXIII. 14. cur a calefacientibus datis frigoris febrilis tempore 51. VIII. 16. doloris ardentis causa 17. VIII. doloris punctorii causa 11. xi. cessatio doloris sphaceli signum 17. XXVI. ex copia humoris doloris causa 17. XLII. ejus dolor curatur venæ sectione 17. XLIX. vetat purgans si ventris dolorem facit 17. LXII. dolor ejus post venæ sectionem narcotica exigit. 17. LXVI. pulsum vehementem facit 20. VI.

Inflammatio Uteri, Hepatis, Intestinorum Mesenterii, Renum &c. vid. suis locis.

INFLAMMATORIA DISPOSITIO seu *Lentor* definitur 41.

I. sanguis quomodo constitutus 41. II. quando apparere solet 41. III. materia hujus 41. IV. est effectus majoris motus 41. V. in toto corpore vel quadam parte 41. VI. Causæ 41. VII. Effectus 41. VIII. Exitus 41. X. Curatio 41. XI. resolutione 41. XII. venæ sectione 41. XIII. alvi ductione 41. XIV. laxantibus & humectantibus 41. XV. refrigerantibus 41. XVI. revellentibus 41. XVII. sudoriferis & diureticis 41. XVIII. corollaria 41. XIX. compingitur aucto motu 46. xi. signa traduntur 47. IV. an causa vel ef-

fectus inflammationis 47. XXI. I. 8. an majori circulatione pelli possit in venas 47. XXI. I. 9. an solvitur stimulantibus 47. XXI. I. 10. quomodo excitat calorem 49. VII. a calore adurente 49. XIII. cur calorem producit 49. XX. 6. quando frigoris causa 51. IV. 6. signa præbens ad convulsionem 30. III. ex motu majore 25. III. periculose palpi- tationis causa 28. VII. cur a validiore circulatione 31. IX. 3. in robustis & exercitatis 31. IX. 4. in aucta circulatione 31. X. 3. urina nigra indicat transitum in sphacelum 36. XIX. urinam parciolem reddit 36. XXV. cur solvitur tepore 37. XVII. 5. in quibus differt a viscido 40. V & XIX. 15. ficcitatis causa 13. II. 4. solvitur iis, quæ minuunt motum 47. XX. ejus dolor si tendit in suppurationem non exigit venæ sectionem 17. LXI. qualem pulsum facit 20. XXXIV. debilitatis causa quomodo tunc curatur 23. XXI. paralysis causa, quomodo tunc curatur 24. XVII. vetat adstringentia 57. XI. 7. exigit acidula aquosa 92. IV. supprimit urinam 92. XIV. quando abit in pus 76. II. cur non solvitur fricti- onibus 79. XXVI. 17. compingitur moventibus 83. XL. III. curatur diluentibus 78. VI. & humectantibus 62. VI.

Cuticula phlogistica describitur 47. IV. an ex chylo concreto 47. XIII. I. quid denotat si non conspicitur in acutorum sanguine

ne 47. xxiii. 2. suadet iterari
venæ sectionem 52. xxxvi. si
non apparet in sanguine emissio
acutorum unica venæ sectio
sufficit 17. Lx.
Inflatio vid. *Tumor*.
—— *Oculorum, Ventris, Ven-*
triculi vid. *suis locis*.
Infusio & Infusum vid. *Infusio,*
Clyisma, & Lavamentum in For-
mula.
Ingesta, & Ingestio vid. *Alimenta*
in Nutritio.
Ingratum medicamentum vid. *Me-*
dicamentum ingratum.
INGUINIS Dolor ex mensium
suppressione. 34. xx.
Ingurgitatio vid. *Alimenta copiosa*
in Nutritio.
Inhibens vid. *Evacuationem sistens*.
Injectio vid. *Clyisma & Lavamen-*
tum in Formula.
Initium morbi vid. *Morbi initium*.
Innatus Calor vid. *Calor corporis*.
Inopia humorum vid. *Humor*.
INQUIETUDO & *Faectatio*
(conf. *Decubitus*) hæmorrhagiam
prædicat 32. vii. mensis instantis
signum 33. viii. ex putredine
37. x. lentore 41. ix. inflam-
matione 45. v. transitu inflam-
mationis in abscessum 47. xvii.
pure in sanguine 48. xxvi. an-
xietate 52. lviii. cerebri com-
pressionem 30. iiii. cur mala cum
frigore in acutis 51. viii. cur
mala in acutis 52. lxi. i. in A-
fode & Typho febre 52. xlvii.
Inquinans morbus vid. *Morbus*
contagiosus.
Insanabilis morbus vid. *Morbus*
insanabilis.

Insania vid. *Delirium*.
INSECTA fere omnia diuretica
sunt & mictum cruentum sæpe
generant 92. xi.
Insensibilitas vid. *Sensus*.
Insectio & Insectus vid. *Formula*
Potus.
Insipientia vid. *Delirium*.
Insipida vid. *Sapor*.
Insitio variolarum vid. *Variola*.
Insitus motus vid. *Contractilitas*.
INSOMNIA rerum rubrarum
hæmorrhagiam prædicunt 32.
vii. quando præsagiunt capitis
mala 20. xxxvi. 9.
Insomnis vid. *Vigilia*.
Inspiratio vid. *Respiratio*.
Inspissans vid. *Incrassans*.
Inspissatio vid. *Crassitudo*.
Insudare vid. *Sudor*.
Insulsa vid. *Sapor*.
Insultus Morbi vid. *Morbi Princi-*
pium, & Morbi Paroxysmus.
—— Epilepticus vid. *Convulsio*.
INTEGUMENTA. An multis
stragulis corpus coöperiendum
in acutis 38. xxxi. 21. an in
lecto coërcendi acuto laboran-
tes 38. xxxi. 22. an *vesti-*
menta renovanda vel non in
morbis 38. xxxi. 23. quomodo
calefaciunt 49. xx 2. quomo-
do augent calorem 35. xxvii.
4. sunt multorum morborum
causæ 62. ix. 13. quænam au-
gent & minuunt perspirationem
62. ix. 14.
Intercalares dies vid. *Morbi Crisis*.
Intercidentes dies vid. *Morbi Cri-*
sis.
Intercurrens morbus vid. *Morbus*
sporadicus.

- Intercipiens vid. *Repellens in Motum minuens.*
INTERFEMINEUM frigidum cur denotat foetum mortuum in gravida 51. viii. 18.
Tumor urinam intercipit 91. xxx.
 Intermittio morbi vid. *Morbi paroxysmus.*
 Intermittens *Febris, Pulsus, Dolor, Morbus* vid. *suis locis.*
 Internum medicamentum vid. *Medicamentum.*
 Internus morbus vid. *Morbus.*
 Intertrigo vid. *Excoriatio.*
INTESTINA acidum continentia, qualia symptomata excitant 38. lii. an portio per alvum emittitur 40. xix. 6. non ferunt frigus 51. vi.
Acrimonia requirit diluens & purgans anodynum 45. lxii. singultum excitans quomodo curatur 27. v.
Dolor convulsionis causa 30. x.
Erysipelas si singultum facit qualia signa & qualis curatio 27. vi.
Impletio debilitatis causa, adduntur signa & curatio 23. iv.
Inertia est cruditatis causa 39. iv.
Inflammatio colicum facit 90. cxxxvii. & dolorem & palpitationem circa umbilicum 20. xii.
Laxitas qualia producit 6. iv.
Mucus deficiens retardat alvum 90. clxviii.
Visciditas qualia producit 39. v. qualia symptomata fiunt 40. ix. ejus curatio 40. xvi. ex inertia 7. iii. purgans exigit 24. xiv.
Ulcus quomodo curandum 90. cxxxi.
 Intestinorum laxitas vid. *Alvilitas.*
 Intestinorum murmur vid. *Flatus.*
 Intolerantia motus vid. *Motus.*
 Intropressio cranii vid. *Cranium.*
 Intumescencia vid. *Tumor.*
 ——— Humor vid. *Humor.*
 Invasio morbi vid. *Morbi Paroxysmus & Invasio.*
 Invertens vid. *Corrigens.*
 Inveteratus morbus vid. *Morbus Chronicus.*
 Inviscatio vid. *Visciditas.*
 Involucra Nervorum vid. *Nervus.*
 ——— Cordis vid. *Pericardium.*
 Inustio vid. *Urentia in Corrodens.*
 Julabium, & Julapium vid. *Formula Potio.*
 Jonthus vid. *Pustula.*
 Ira vid. *Animi Ira.*
 Irrigatio vid. *Formula Fetus.*
 Irritabilitas vid. *Mobilitas.*
 Irritatio, Irritans, & Irritamentum vid. *Stimulans.*
 Isatodes vid. *Bilis.*
 Ischæma vid. *Evacuationem sistens.*
 Ischias vid. *Articulorum dolor.*
 Ischuretica vid. *Urinæ medicamenta.*
 Ischuria vid. *Urinæ suppressio.*
 Jucundum medicamentum vid. *Medicamentum gratum.*
 Judicatio, Judicium, & Judicatorii dies vid. *Morbi Crisis.*
 Jugulares venæ vid. *Vena.*
 Jugulum in *Pectus.*
 Julap, Julapium, Julep, Juleph, Julepus vid. *Formula Potio.*
 Jus, Jusculum vid. *Formula Apozema.*
 ——— vid. *Caro.*
 Juvans vid. *Medicamentum.*
 Juvenis, & Juventus vid. *Ætas.*

K.

Kina Kina vid. *Peruvianus cortex*.

L.

Labe vid. *Morbi Principium*.

Labes vid. *Macula*.

Labia Oris vid. *Oris labia*.

—— Pudendorum vid. *Pudenda*.

—— Vulneris vid. *Vulnus*.

Labrum vid. *Labia*.

Labor vid. *Exercitium & Molestia*.

—— Minor vid. *Quies*.

Laboriosa Respiratio vid. *Respiratio*.

LAC coctum cum alcali fixo aliquo modo coagulatur 38. XIII. præbet acidum 38. XLIII. cur curat tenesmum & stranguriam 26. VI. I. quodnam præbet optimum nutrimentum 71. IX. 4 & 5. *Evacuatio* copiosior urinam flavam facit 36. XIV. *Serum* in dolore lumborum rheumatico juvat 7. XLVIII. cur sedat dysenteriam 78. X. II. *Concretum* vomitu rejicitur, si ventriculus acido abundat 38. LI. *Colostrum* cur præcavet in recens natis ne fiant convulsiones 30. XVIII. 32. *Ebutyratum* cur sedat dysenteriam 78. X. II. *Cremor* obvolvut 66. V.

Lactans mulier inappetentia sæpe in calorem hecticum incidit 49. IX. quando debilitatur, & quos morbos expurgat 23. XIII. convellitur majori lactis evacuatione 30. VIII. huic naturaliter subsistunt menses, quandoque

autem fluunt 33. VII. cur non afficitur morbo ex mensibus suppressis 33. XIII. 10 subsistunt menses 34. IV. nimia lactis evacuatio febris putridæ causa 37. XVII. 15. minuit nutritionem 71. V. *Ablactatio* curat debilitatem in nutrice 23. XIII.

Lactea Diata in hecticis 52. LV. I.

Lactea vasa & oscula non admittunt sanguinis globulos 3. XVI. neque particulas majores 45. III. neque mucilaginosa 77. XV. *obstructa* an hydropis causa 35. LXIII. 9. ex viscido primarum viarum 40. IX. tunc purgans exigit 24. XIV. quid producat 50. IX. est maciei causa 40. IX. *Ruptio* impedit nutritionem 71. III.

Lactefcentes plantæ vid. *Abstergens*.

Lacerans dolor vid. *Dolor*.

LACERATIO est species solutionis unitatis 2. III. ab acrimonia 45. LVI.

Lachryma vid. *Lacryma*.

Laconicum vid. *Formula Fetus*.

Lacryma vid. *Oculus*.

—— Sponsæ vid. *Formula Infusio*.

Lactatio vid. *Lac*.

Lactea vasa vid. *Lac*.

Lactucimina vid. *Oris Aphthæ*.

Lactumia vid. *Achores*.

Lædens medicamentum vid. *Medicamentum noxium*.

Lætitia vid. *Animi lætitia*.

Lævitas Intestinorum vid. *Lienteria in Alvi fluxus*.

—— Laterum in particulis vid. *Atomus*.

Lam-

Lambirivum vid. *Formula Linctus*.
Lamella peritonæi vid. *Peritonæum*.

LAMINÆ ELASTICÆ proprietas 7. v.

Lancinans dolor vid. *Dolor*.

Languida actio vid. *Actio*.

Languidior motus vid. *Motus*.

Languor vid. *Debilitas virium*.

LAPIS gravior nostris humoribus 45. xxx.

————— Hæmatites vid. *Hæmatites Lapis*.

Lapidem comminuens vid. *Calculi medicamentum*.

LARYNGIS glandula thyroidea tumet in Bronchocele 35. xxvii.

Lassitudo vid. *Debilitas virium*.

LATERIS Dolor non solvitur alvi fluxu in hydrope ex mesenterii obstructione 35. vii. in pectoris hydrope 35. xxix. in uteri hydrope 35. xliii. solvitur, si dolor transeat ad humerum, manum, dorsum 17. xxxii. cessans quid indicet 17. xxxvi.

Latex ferolus vid. *Lympha*.

Lavatio vid. *Formula Lavamentum*.

Lavamentum vid. *Formula Lavamentum & Clyisma*.

Lavipedium vid. *Formula Fetus*.

Laute vivens vid. *Dieta*.

Laxa alvus vid. *Alvus laxa*.

LAXANTIA definiuntur 59. i. qualia sunt 59. ii. Humidantia 59. iii. Oleosa 59. iv. Glutinosa 59. v. Minuentia compactum 59. vi. Calor major, usque ad coagulationis gradum 59. vii. Minuentia cohesionem 59. viii. usus in omnibus differt

59. ix. generalis in morbis 59. x. abusus 59. xi. corollaria 59. xii. in urinæ suppressione 91. xxxvi. quæ diuretica 91. vi. quæ motum minuunt 86. vii. quæ resolvunt 79. xii. quæ diluunt 78. ix. quæ attrahunt 83. xxxvii. quæ emolliunt 61. ii. 6. in mensibus suppressis ex contractione solidorum 34. x & xxvii. cur tumoribus inflammatoriis utilia ii. vi. 4 solvunt lentorem 41. xii. in lentore solvunt crassitudinem & minuunt motum 41. xv. in humorum gravitate 45. xxxvii. in aucta circulatione 46. xv. & quando evitanda 46. xvii. cur non semper adhibenda in motu aucto 46. xxiii. 13. in resolutione inflammationis 47. xiv & xxi. in abscessu ut rumpatur 48. iv. in aucto calore 49. xvii. an in calore hæctico 49. xx. 16. in rigiditate 4. v. in elasticitate 7. ix. menses retardant, solida inertia faciunt, & minuunt motum 34. x. sedant motum 25. iv. sopiunt non curant morbum ex mobilitate 26. iv. quomodo ducunt urinam in ejus suppressione 91. xxxvi.

Laxativa vid. *Laxantia*.

LAXITAS definitur 6. i. Causæ 6. ii. Effectus generales 6. iii. speciales 6. iv. corollaria 6. v. Curatio 6. vi. hæmorrhagiæ causa 32. x. ab hæmorrhagia generatur 32. xviii. ab applicatione aquæ i. xii. a tepore i. xii. est hydropis causa, quæ tunc adsunt signa 35. ix. ex

purgantium perverso usu 35.
 XIII. ex aquæ & fructuum ab-
 usu 35. XVI. ex hydropo si diu
 durat 25. XXXVII. exigit discus-
 sionem moventia 69. V. robo-
 rantia 69. VI. & 58. III. conso-
 lidantia adstringentia 65. X. ve-
 rat lenientia 80. IV. annon ob-
 tinet in fibris ultimis 59. XII.
 I. auget evacuationem 70. VII.
 quæ tunc curatur 70. XIV. cu-
 ratur compingentibus 77. V. &
 ejus cautela 77. VI. his nocent
 mucilaginosæ 77. XIV. fit hume-
 ctantium usu 62. VI. reddit ur-
 inam albam crassam 36. VII. si
 fit coloratior fit ex supervenien-
 te putredine 36. X. diabetis cau-
 sa 36. XXI. cur in fibris uligi-
 ginosis I. XXIII. 5. cur a tepi-
 dis & humidis I. XXIII. 10. cum
 majore firmitate cur ab oleosis
 I. XXIII. 13. acidæ acrimoniæ
 causa 38. I. a diluentibus 38.
 LVIII. cruditatis causa 39. IV.
 ex cruditate 39. VI. ex viscido
 40. X. in quo differt a flaccida
 fibra 10. II. ex humiditate 14.
 III. ex tenuitate humorum &
 defectu gelatinæ 44. IV. minuit
 motum 50. II. paralytis causa
 24. II & VIII. curatur 24. XVII.
 ejus causæ faciunt inertiam, &
 flaccidam fibram 8. II. quo-
 modo roboratur ligaturis 9.
 V. 8. ab extensione nimia II.
 III. a diluentibus 45. LXIII.
 curatur motu aucto 46. XIV. in
 empyemate 48. XXVI. a calore
 moderato 49. XIII. ex minuto
 motu 50. VIII. frigoris causa
 51. IV. curatur cortice 52.

XXVIII. doloris gravativi causa
 17. VIII. pulsum debilem facit
 20. XV. motus languidioris cau-
 sa 21. II. curatio 21. IV. debi-
 litatis & aliorum morborum
 causa, ut curatur 23. XVII. in
 quibus corporibus post mortem
 44. VII. 10.

Laxitas *Intestinorum, Oculorum, Re-
 num, Vesicæ, Ventriculi &c.* vid.
 suis locis.

Lectulus vid. *Formula Epithema.*

Legitimus morbus vid. *Morbus le-
 gitimus.*

Leguminosa vid. *Incrassantia fa-
 rinosa.*

Leichenæ vid. *Impetigo*

Leienteria vid. *Alvi laxitas.*

Leicopsychia vid. *Animi deliquium.*

Leipothymia vid. *Animi deliquium.*

Lema oculorum vid. *Oculorum ser-
 des.*

Lene medicamentum vid. *Medica-
 mentum lene.*

LENIENTIA variam significati-
 onem habent 88. I. *Lenia* quæ
 dicuntur 88. II. usus 88. III.
 abusus 88. IV. corollaria 88. V.
 cur minuunt dolorem 9. V. 4.
 curant hæmorrhagiam ex acri-
 natam 32. III. cui luxationi ad-
 hibenda 9. V. 9. cur tumoribus
 inflammatoriis II. VI. 4. ad cu-
 rationem acrimoniæ renum 45.
 LXII. in solidis siccatis & do-
 lentibus 17. LV. curant singul-
 tum ex abrafo muco 27. III.
 quomodo fiunt diuretica 91. VI.

Lenimentum, Lene vid. *Leniens &
 Anodynum.*

Lenis morbus vid. *Morbus beni-
 gnus.*

Lens,

Lens, & Lenticuli vid. *Macula*.
 — Cryſtallina vid. *Oculus*.
 Lenta febris vid. *Febris*.
 Lentigo vid. *Macula*.
 Lentor vid. *Inflammatoria diſpoſitio*.
 Lepſis vid. *Morbi principium*.
 Leptynon vid. *Reſolvens*.
 Lethalis morbus vid. *Morbus lethalis*.
 Lethargia, & Lethargus vid. *Sopor*.
 — Pulmonis vid. *Pulmo*.
 Leuconia vid. *Oculus*.
 Leucophlegmatia vid. *Hydrops*.
 Leucorrhœa vid. *Fluor albus in Pudenda*.
 LEVIORA *noſtris humoribus* quænam ea ſunt 45. xxxiii & xl. quomodo poſſint facere humores gravioreſ 45. xxxviii. 7. faciunt humores leviores 45. xl.
 Levitas particularum vid. *Particulae*.
 Libido Veneris vid. *Generatio*.
 Lichenes vid. *Impetigo*.
 LIENIS Dolor obſcurus eſt 17. v. ex majori ſanguinis impetu 17. xlii. ſæpe ad jugulum protenditur 17. xxxviii. *Obſtructio* hydropiſ cauſa 35. v. cur cum pediſ tumore 35. lxi. i. ex viſcido 40. x. *Scirrhus* hydropiſ cauſa, & quomodo curandus 35. v. *Lienofiſ* ſi dyſenteria diuturnior ſuperveniat ad hydropem diſponit 35. xiii. *Inflammatio* facit præcordiorum pulſationem 20. xi. morbi curantur purgantibus 90. cxlii.
 Lienteria vid. *Alvi levitas*.
 LIGAMENTUM robuſtius quam ejus fibræ ſeparatæ 1. xvi.

primum ſeu ſimplex quale? 1. xxi. cur robuſtius ipſo vaſe ex quo factum eſt 1. xxi. i.
 Ligamentum Ciliare vid. *Oculus*.
 — Uteri vid. *Uterus*.
 Ligatio vid. *Obſtructio*.
 — *Arteria, Vena, Nervi* vid. *ſuis locis*.
 LIGATURA modice ſtringens compellit hæmorrhagiam 31. xxiv. in curatione œdematiſ 35. xxiii. hydrocephali 35. xxiv. hydroceleſ 35. xlv. herniæ aquoſæ 35. xlix. laxitatiſ 6. vi. 6. quomodo roborat laxata, medetur herniis & procidentiis 9. v. 8. cur curat herniam, procidentiam, & varices 10. vi. 2. compreſſionis cauſa 12. ii. in aucto motu ad derivandum adhibetur 46. xviii. quando adhibenda in aucta circulatione 46. xiii. 12. ſuſtentat partem in abſceſſu magno 48. xi. cauſa caloriſ 49. v. & doloriſ 17. xl. cur in puerpera venter cingendus 30. xviii. 7. an cingenda præcordia, ne uterus gulam petat 30. xviii. 36. *Deligatio* qualiſ facienda in luxatione 10. vi. 30. *Cingulum* 23. xii.
 LIMACES in curatione hæcticæ 52. lvii.
 LIMONIA ad ſitim in hydropicis fallendam 23. xii.
 Linctus vid. *Formula Linctus*.
 LINGUA ſemper inſpicienda in morbiſ inflammatoriis 47. v. duplicem ſenſum exercet, & duas diſtinctas papillas habet 16. xx. *Alba pellicula* tecta in cruditate 39. vi.

Aspera ex lentore 41. IX. ex inflammatione 47. v.

Dolor ex nimis sapidis 16. XXI.

Exusta ex inflammatione 47. v.

Flava ex lentore 41. IX. & inflammatione 47. v.

Glabra ex inflammatione 47. v.

Humida, bonum in hydropse 35. XLIX.

Inflamnata in dysenteria cum singultu cur lethale 27. XI. 4.

Nigra ex lentore 41. IX. & inflammatione 47. v. sphaceli signum in debilitate, & qualis tunc curatio 23. XXV.

Sicca seu *Arida* ex putredine humorum 37. x. ex lentore 41. IX. ex inflammatione 47. v. cum pulsatione præcordiorum qualia prædicat 20. XI. cum pulsu hypochondriorum delirium portendit 20. XXXV. 7.

Tumor ex ligata vena jugulari 19. LXXV.

Linimentum vid. *Formula Linimentum*.

LINTEUM seu *Sindon* ad partem, epidermide privatam, tegendam 26. VI. 2.

LINI Oleum cur in colico dolore 66. IX. I. quomodo curat eolicum 61. VI. 6.

Lipothymia vid. *Animi deliquium*.

Lippitudo vid. *Oculus*.

Lipyria vid. *Febris*.

Liquida alvus vid. *Alvus*.

Liquor vid. *Humor*.

— *Pericardii* vid. *Cor*.

— *Nervorum* vid. *Nervorum succus*.

Lithiasis vid. *Calculus*.

Lithontripica vid. *Calculi medi-*

camenta in Urina.

Litus vid. *Formula Linimentum*.

Lividus color vid. *Color*.

Lixiviosa vid. *Alcali in Abstergens*.

Lixivium vid. *Formula Linimentum*.

Localia medicamenta vid. *Medicamenta localia*.

Loch, *Lochoch*, *Lohoh* vid. *Formula Linfus*.

Lochia in *Puerperium*.

Locus septentrionalis & subterraneus vid. *Habitatio*.

Loci mutatio vid. *Morbi mutatio*.

Longævitas vid. *Sanitas*.

Longitudo morbi vid. *Morbi longitudo*.

Longus morbus vid. *Morbus Chronicus*.

Looh vid. *Formula Linfus*.

Loræ cordis vid. *Cordis habena*.

Lotio vid. *Formula Lavamentum*.

Lotium vid. *Urina*.

Lozanga, & *Lozangia* vid. *Formula Tabella*.

Lubricans vid. *Obvolvans*.

Lucis averfatio vid. *Oculus*.

Lues Venerea vid. *Venerea lues*.

Lumbago vid. *Lumborum dolor*.

LUMBORUM *Dolor* quomodo producit hæmorrhagiam 32. IV. quando solvitur hæmorrhagia 32. VIII. mensis instantis signum 33. VIII. ex mensium obstructione 34. XIII & XV & XVIII. non solvitur alvi fluxu in hydropse, qui fit ex melen-terii obstructione 35. VII. cum urina alba crassa calculi signum 36. VII. & in iis miculæ cum frigoris sensu in scorbuto 36. XXXII. vel in ea miculæ 36. XXXIII. ex acri succo nerveo

45. LIX. cum anxietate cur prædicitalvi fluxum 52. LIX. 8. metastasis ad alia loca 7. XXIII. ex rheumatismo curatur 17. XLVIII. diuretica exigit 17. LV. ex cacoehylia 23. IV. e. catarrho curatur 23. XX. ex mobilitate 26. III. convulsionis causa 3. X. cur sæpe hydropificus 35. LXIII. 3. si frequens fiat, malus 53. LXIII. 15. curatur laxantibus 91. VI. a calculo renum cum distinctione ad alias causas 91. XXIII.

Calor ex mensium obstructione 34. XIII.

Fotus cur promovet urinæ secretionem 67. XVII. 6.

Frigus cum pellicula in urina in scorbuto 36. XXXI. si urina are-nulas habet 36. XXXII. ex leu-corrhœa & gonorrhœa 23. IX. ex mobilitate 26. III.

Gravitas ex mensium obstructione 34. XIII & VIII. ex cruditate & mesenterii obstructione 39. V. ex viscido in intestinis & mesenterio 40. IX. a calculo renum 91. XXII.

Horror cur urinæ interceptionem præfagit 29. XVI. 5.

Lumbago quid sit 30. XVI. 4.

Morbi cur sæpe hydropifici 35. LXIII. 3.

Pulsatio ex mensium suppressione 34. XIII. mensis instantis signum 20. XIII. renum inflammationis signum 20. XIII.

LUNA num quid faciat ad mensium periodum 33. XIII. 2.

Lunatici vid. *Epilepsia in Convulsio*.

Lupus vid. *Ulcus*.

Luridæ gingivæ vid. *Gingivæ*.

Luridus color vid. *Color*.

Luxatio vid. *Offis luxatio*.

Lygmus vid. *Singultus*.

LYMPHA in vasis pellucidis 31. XI. 3. fit ex globulis & sero solutis 31. XV. commutatur in sanguinem 35. XVIII. ejus *Circulatio* impedita hydropis causa 35. V. impedita per hepar 35. VI. per mesenterium 35. VIII. *qualis* in hydrope 35. IX. per inertiam accumulatur & per motum languidum 35. IX. stillans ex vasis ruptis est hydropis causa 35. XIX. variat pro natura causæ 35. XXI. putrescere potest 37. III. in majori calore *Serum* coagulatur 37. III. instrumenta tingens cur mala 37. XVII. 21. non potest continere febris causam 52. IX. evacuatio nimia in hydrope debilitat, & quomodo curatur 23. XII. cujus est temperiei 31. XI. I. fit ex globulis rubris solutis 31. XIV.

Lympha tenuis acris vid. *Catar-rhus*.

Lymphaticæ Arteriæ vid. *Arteria*.

———— *Venæ* vid. *Vena*.

Lymphatica vasa vid. *Vena*.

Lyngodes febris vid. *Singultus*.

Lyfiteles vid. *Medicamentum abso-lutorium*.

Lyticon vid. *Resolvens*.

M.

Macies, & Macilenti vid. *Marcor*.

Macrotes vid. *Morbi longitudo*.

MACULA purpurea ex putre-di-

dine 37. XI. livida ex scorbuto 23. XVIII. & 17. XLVII. deletur sale alcalino 38. xv. quomodo fit, & quid indicat 2. VII. 1. ex scorbuto 17. XLVII. quomodo ex fragilitate 5. III. *Sugillatio* quando abit in corruptionem vel indurationem 31. XI. 14. exigit corrodentia 64. VII. *Petechia* ex putredine 37. XI. cum hæmorrhagia, lethalis 37. XI. *Macula* Hepaticæ vid. *Macula*.
 ——— *Matricales* vid. *Macula*.
Madarosis vid. *Pilus*.
Madefaciens, *Madefaciabilia*, & *Madidum* vid. *Humectans*.
Madidis vid. *Pilus*.
Magdaleones vid. *Formula Tabella*.
Magistrale medicamentum vid. *Formula extemporanea*, & *Medicamentum extemporaneum*.
Magina vid. *Formula Linimentum*.
Magnetica vis vid. *Attractio*.
Magnitudo particularum vid. *Particula*.
Magnus morbus vid. *Morbus magnus*.
Major motus vid. *Motus major*.
Malacia vid. *Fames aliena*.
Malacon vid. *Medicamentum lenē* & in *Leniens*.
Malaconicon vid. *Emolliens*.
Malagma vid. *Formula Cataplasma*.
Malignitas morbi vid. *Morbi acuties*.
Malignus morbus vid. *Morbus Malignus*.
Malthaconicon vid. *Emolliens*.
Malum mortuum vid. *Vitiligo*.
Malus habitus vid. *Cachexia*.
MAMMÆ cum utero consensus 17. XXXII. & 33. XIII. 8. forori-

antur instantibus catameniiis 33. VIII. tument post mensem suppressionem, si gravida sit mulier 34. III. lac habens in mensibus suppressis an certum graviditatis signum 34. XXXI. 7. flaccescunt in uteri hydrope 35. XLIII. *Vasa* junguntur uterinis 33. IX. 3. *Mania* vid. *Delirium*.
Manifestus dolor vid. *Dolor*.
MANNA in mictu cruento 91. XLV.
MANUS *Dolor* in lateris dolore solutio 17. XXXII. *Frigida* malum in empyemate 48. XXXV. *Palpitatio* diuturnæ febris signum 28. VII. *Torpor* quando prædicit hæmorrhagiam 32. IV. *Tremor* in typho 52. XLVII. ab atra bile ad caput delata 22. IX. *Digiti* exasperantur & incallescunt in empyemate 48. XXVI.
Marasmodies febris vid. *Marcor*.
Marasmus vid. *Marcor*.
Marchionis pulvis vid. *Pulvis*.
Marcipanis vid. *Formula Tabella*.
MARCOR ex mensium suppressione 34. XXII. in hydrope omenti 35. XLI. ex colliquata cum urina spumosa 36. XXX. ex lacteis obstructis a viscido 40. IX. ex crassitudine 43. IV. tenuitate 44. IV. aucta circulatione 46. XI. pure in sanguine 48. XXVI. empyemate 48. XXXVII. tunc malus 48. XXXV. his serius fluunt menses 33. II.
Aridura ab arteria ligata 31. XXIII. 4. & 24. XIX. & 47. X. cum paralyfi quid indicet 24. XXI. 2. *Atrophia* ex pinguedine colliquata quæ ex spumosa urina prædicitur

tur 36. xxx. ex marini salis ab-
usu 38. viii. curatur cortice
Peruviano 52. xxviii.

Hæctica febris describitur 52
xlvi. tres gradus 52. xlix.
qualis sanguis 52. l. symptoma-
ta 52. li. cum intermittente
febre 52. lii. Causæ 52. liii.
defectu tenuioris 52. liv. vitio
morbi relicto 52. lv. proxima
52. lvi. Curatio 52. lvii. ex
mensium suppressione 32. xxii.
facit urinam coloratiorem 36. x.
& tenuem spumantem 36. xxix.
ex colliquata pinguedine 36.
xxx. prædicitur ex urina spu-
mosa 36. xxx. reddit urinam
cum pellicula 31. xxxi. cur u-
rina sæpe flava 36. lvi. 13. ex
laxitate 6. iii. cur his sæpe
magna evacuatio malignorum
humorum sine levamine 45.
xxvii. 2. ex pure retento corru-
pto 48. xiv. ex pure acri in
empyemate 48. xxvi. cur su-
dant copiose 70. xxiii. 5. cu-
ratur compingentibus 77. v. an
curanda evacuantibus 67. xxii.
13. balsamicis vel refrigeranti-
bus 72. vii. 3.

Tabes seu Phthisis ex hæmorrha-
gia 32. xviii. reddit urinam
coloratiorem 36. x. pus per u-
rinam 36. xxxv. cur urina sæ-
pe flava 35. lvi. 13. an ab a-
cido 38. lxix. ex fragilitate &
debilitate 5. iii. quæ naturalis
dispositio 5. iv. 6. quomodo e-
quitare debent 5. vi. 2. ex la-
xitate 6. iii. ex empyemate 48.
xxxvii. frigiditatis causa 51. iv.
his pulsus debilis & frequens

peffimum 20. xviii. ex gonor-
rhœa & leucorrhœa 23. ix. ex
alvi fluxu, & curatio 23. x. ex
puris effusione, & curatio 23.
xi. *Nervosa* quæ dicitur 23.
xxvi. 9. cur inde sæpe phthisis
vera 23. xxvi. 10. cur horrent
29. xvi. 13. exigit diuretica
92. vi. curatur roborantibus
58. iv. compingentibus 77. v.
conveniunt gummi 72. v.

MARINUM SAL regeneratur
sale alcalino fixo 38. xiii. cor-
pora cur rigida facit 5. vi. 4.
abusus quales morbos producit
38. viii.

Muriaticæ Acrimonie signa & cu-
ratio 38. ix.

Spiritus Salis marini cum spiritu
salis Ammoniaci abit in sal Am-
moniacum 38. xxxi. i. lauda-
tur in nephritide, tophaceis
concretionibus, anorexia, gan-
græna, putredine 38. xlvi.

Marisca vid. *Ficus*.

Marmelada vid. *Formula Apoze-
ma*.

Mars vid. *Ferrum*.

Martialia vid. *Ferrum*.

Massa panis vid. *Formula Tabella*.

Masticatio in Ore.

Masticatoria vid. *Salivantia*.

Mastigosus, & Mastix vid. *Stimu-
lans*.

Mater vid. *Uterus*.

—— *Dura, Tenuis, Pia &c.*
vid. *Cerebrum*.

Materia Morbi, Febris, Pestis &c.
vid. *suis locis*.

Matricalis macula vid. *Macula*.

Matricalia Medicamenta vid. *U-
teri Medicamenta*.

- Matrix vid. *Uterus*.
 Maza vid. *Formula Tabella*.
 Maturantia vid. *Pus morventia*.
 Maturatio vid. *Morbi coctio*.
 Maturitas abscessus vid. *Abscessus*.
 Maxillares sinus vid. *Sinus*.
 Meatus urinarius vid. *Urethra in Urina*.
 Mechanica Acrimonia vid. *Acrimonia*.
 Meconium vid. *Alvi excrementa*.
 Medela vid. *Curatio*.
 Medendi methodus vid. *Curatio*.
 MEDIASTINI *Inflammatio* transiens in Empyema 48. xxiv. *Abscessus* signa 48. xxxi. non juvatur paracentesi 48. xlv.
 Medicabilis morbus vid. *Morbus sanabilis*.
 MEDICAMENTUM quid 55. i. *Præservatorium* 55. ii. in peste est acidum 38. xlv *Actuale & Potentiale* 55. iii. *Forte* 55. iv. *Lene* 55. v. *Universale* 55. vi. *Polychreston* 55. vii. *Præstans* 55. viii. *Immortale* 55. ix. *Arcanum* 55. x. *Specificum* 55. xi. *Locale* 55. xii. ubi applicandum in paralyfi 24. xii. *Ornamentum* 55. xiii. *Simplex & Compositum* 55. xiv. *Officinale* 55. xv. *Extemporaneum* 55. xvi. *Succedaneum* 55. xvii. *Externum & Internum* 55. xviii. *Inventio* 55. xix. eorum virulentia coërcetur acidis 38. xlv.
 Medicamen vid. *Medicamentum*.
 Medicatio vid. *Curatio*.
 Medicina vid. *Curatio & Medicamentum*.
 Medius venter vid. *Pectus*.
 Medulla vid. *Ossium medulla*.
 Medulla Cerebri vid. *Cerebrum*.
 — Spinalis vid. *Spinalis medulla*.
 MEL an obvolvitur vel abstergit 81. xxvi. 12. & 66. v. cur admiscetur diluentibus 78. x. 5.
 Mel vid. *Formula Linctus*.
 Melanagoga vid. *Bilem atram ducentia*.
 Melancholia vid. *Bilis atra*.
 Melancholici, & Melancholicus humor vid. *Bilis atra*.
 Melas vid. *Urtigo*.
 Meli vid. *Formula Linctus*.
 Meliceria vid. *Favus*.
 Meliceris vid. *Tumor folliculosus*.
 Melicratum vid. *Formula Potio*.
 MELISSA in palpitatione ex mobilitate 28. v.
 Melitera vid. *Tumor folliculosus*.
 Mellifavium vid. *Favus*.
 Melopes vid. *Macula*.
 MEMBRANA maxime elongatur in hydropicis 35. iii. simplex qualis 1. xxi. vasculosa qualis 1. xxi. visibilis seu magis composita 1. xxii.
 Inflammata pulsus durum facit 20. vii. & frequentem 20. xviii.
 Membrana Cerebri, Arteriarum, Venarum &c. vid. *suis locis*.
 Membrum Virile vid. *Pudenda*.
 — Contractum vid. *Articulus*.
 MEMORIÆ Oblivio cum frigore in acutis cur mala 51. viii. 23. ex commota cruditate 29. xii. Ignorantia ex eadem commota cruditate 29. xii.
 Meninges vid. *Cerebri membrana*.
 Mens vid. *Animus*.
 — mota, & Mentis error vid. *Delirium*.

Men-

MENSES definiuntur 33. I. periodi initium 33. II. duratio 33. III. reditus 33. IV. quantitas 33. V. qualitas 33. VI. subsistunt 33. VII. phænomena 33. VIII. requisita 33. IX. ex abundantia sanguinis 33. X. non differt ab alio sanguine 33. XI. causa proxima 33. XII. corollaria 33. XIII. quomodo sistuntur & ducuntur roborantibus 58. V. 8. quales in hydropse uteri 35. XLIII. cur sponte sistuntur 46. IX. cur parciore viragines & robustis feminis 4. VI. 10. pallidi ex viscido 40. X. dolores excitant 17. XLII. solvunt convulsiones 30. IV. pulsatio in lumbis eos instare denotat 20. XIII. prædicuntur ex capitis graviditate, colli dolore, & horrore 29. XVI. 9.

Obstruæti & Retardati. Causæ 34. I. naturales 34. II. in gravidis 34. III. morbosæ 34. IV. sanguinis defectu 34. V. humorum evacuatione 34. VI. crassitudine 34. VII. cruditate 34. VIII. inertia 34. IX. contractione solidorum 34. X. angustia vasorum 34. XI. mobilitate 34. XII. obstructione 34. XIII. *Effectus* 34. XIV. in capite 34. XV. cerebro 34. XVI. collo & pectore 34. XVII. ventre 34. XVIII. alvo & urina 34. XIX. pube 34. XX. extremis 34. XXI. toto corpore 34. XXII. consumptio aliunde 36. XXIII. *Curatio* per venæ sectionem 34. XXIV. purgantia 34. XXV. ano-

dyna 34. XXVI. laxantia 34. XXVII. emmenagoga 34. XXVIII. generalia 34. XXIX. topica 34. XXX. corollaria 34. XXXI. tremoris causa 12. XI. si induxerint debilitatem, curatur 23. V. excitant hæmorrhagiam cum levamine 36. VI. quo tempore exigunt venæ sectionem 33. XIII. 15. an sine distinctione venæ superiores & inferiores aperiendæ 33. XIII. 14. in quibus naturaliter subsistunt 33. II. hydropis causa 35. XV & XLIII. *Urinam* rubicundam faciunt 36. XII. quandoque nigram cum levamine 36. XIX. quandoque foetentem 36. XXI. crassam, copiosam, rubram, criticam 36. XXXVIII. cum sedimento rubro XLVII. ab uteri rigiditate 4. IV. quid notat caloris frigorisque vicissitudo 50. XI. 7. a frigore 51. VI. doloris causa per maiorem copiam 17. XLII. mobilitatis causa 26. II. & palpitationis 8. V. cur horrorem excitant 29. XVI. 10. quomodo promoventur adstringentibus 57. XIII. 7. pelluntur diureticis 92. XI. in cruditate 39. VI. in viscido 40. X. qualia laxantia exigunt 59. X. 6. quinam curantur laxantibus 59. XII. 17. quando humectantia exigunt 62. VII.

Profluentes hydropis causa 35. XLIII. acris proritati compescuntur acidis 38. XLV. hectica 52. LIV. mobilitatis 26. II. & convulsionis causa 30. VIII. an iisdem curandi, quibus cura-

ratur hæmoptoë 57. XLII. 3. co-
hibiti incrassantibus, cur indu-
cunt anxietatem 77. XXII. 18.
Menses ducentia & sistentia in U-
terina.

Menstrua alba vid. *Fluor albus in
Pudenda.*

—— Purgatio vid. *Menses.*

Menstruum vid. *Resolvens men-
struum.*

—— Mulierum vid. *Menses.*

Menstruus sanguis vid. *Sanguis.*

Mentagra vid. *Impetigo.*

Mentula in *Pudenda.*

Mercurius in *Salivantia.*

Mercurialia *eodem.*

Mesenterium vid. *Mesenterium.*

MESENTERII Cruditates quæ pro-
ducit 39. v.

Febris curatur sale alcalino fixo
38. v. an cortice Peruviano cu-
randa 39. XI. 9.

Inflammatio facit dolorem & pul-
sationem circa umbilicum 20.
XII.

Obstructio a cruditate 39. v. a vi-
scido 40. IX. an cortice Peru-
viano 52. XXXIV. I. in *Glandu-
lis* quid producit 50. IX. impe-
diens chyli transitum est putre-
dinis causa 37. VII. si hydro-
pem producat qualia tunc fiunt
phænomena 37. VII. hydrops
tunc ex laterum mollitudine in-
cipit 35. LVII. 2.

Visciditas quænam producit 40. IX.

Mesenterium vid. *Mesenterium.*

Mesocolon vid. *Mesenterium.*

Metabole, & Metallage vid. *Morbi
mutatio.*

METALLUM cur magis fit ela-
sticum tundendo 7. VIII. 3. e-

jus effluvia cur laxant 6. v. 6.
gravius nostris humoribus 45.
xxx. an gravitate vel rigiditate
fit venenum 45. XXXVIII. 5.

Metamorphosis, Metaptosis, &
Metastasis vid. *Morbi mutatio.*

Metastasis doloris vid. *Dolor.*

Methodus medendi vid. *Curatio.*

Metrenchyta vid. *Formula Lava-
mentum.*

Metus vid. *Animi timor.*

Micturitio vid. *Urina.*

Mictus cruentus & involuntarius
vid. *Urina.*

Miliiformis sudor vid. *Sudor.*

MINERALIA præbent destilla-
tione acida ponderosa 38. XLIV.
graviora nostris humoribus 45.
xxx. an gravitate resolvunt 79.
XXVI. 5. vix suppeditant ob-
volventia 66. IV.

Mingendi difficultas vid. *Urina.*

Minor Actio, Motus, Evacuatio
&c. vid. *suis locis.*

Minuens evacuationem vid. *Eva-
cuationem minuens.*

Miserere mei vid. *Iliaca passio in
Venter.*

Mistura vid. *Formula Mistura.*

Mitia vid. *Lenia, & Medicamen-
tum lena.*

Mitigans, & Mitigatorium vid. *Le-
niens & Anodynum.*

Mitrales valvulæ vid. *Cordis val-
vula.*

Mixtura vid. *Formula Mistura.*

MOBILITAS definitur 26. I. Cau-
sæ 26. II. Effectus 26. III. Monita
26. IV. Curatio 26. v. corollaria
26. VI. si menses supprimit quid
agendum 34. XII. doloris causa
17. XLI. quid tunc agendum 17.

LVI. anodyna exigit 17 LXVI.
tremor in hysteriis & hypo-
chondriacis 22. IV. singultus
causa, & quomodo tunc curatur
28. V. convulsionis causa 30.
XIII.

Hypochondriaca passio est convul-
sionis species 30. XVI. 2. dolo-
ris causa 17. XV. cur dolor sæ-
pe tendit ad jugulum 17. XXXVIII.
urina quandoque coloratior 36.
X. nigra sine multo periculo 36.
XIX. his nocet urina copiosior
36. XXVI. sal medicatus Tachenii
prodest 38. VII. ex laxitate 6.
III. cur his nervi laxi aridi,
hydatides ad ganglia 15. XXIII.
6. cortex Peruvianus prodest
52. XXVIII. doloris algidi cau-
sa 17. IX. ex mobilitate 17. XLI.
si ventris dolorem infert con-
ducunt purgantia anodynis mi-
sta 17. LXII. tremunt 22. IV.
debilitatis causa, & quomodo
curatur 23. XX. cur facile inci-
dunt in convulsiones ex vom-
itorio vel purgante 30. XVIII.
14. curatur compingentibus &
roborantibus 58. IV. conveni-
unt gummi 72. V.

Moderamen virium vid. *Vis*.

Moderatus motus vid. *Motus*.

Mœror, & Mœstitia vid. *Animi tri-
stitia*.

Moleculæ rubræ vid. *Sanguis*.

Molestè ferre morbum vid. *Mor-
bum molestè ferre*.

MOLESTIA ex lentore 41. IX.
ex aucta circulatione 46. XI.
dum abit inflammatio in absces-
sum 47. XVII. ex commota cru-
ditate 29. XII. cum frigore cur

maia in acutis 51. VIII. 23.

Molis ascensus vid. *Suffocatio*.

Molle Corpus vid. *Corpus*.

—— Medicamentum vid. *Me-
dicamentum lenè*.

Mollia vid. *Lenientia*.

Mollientia vid. *Lenientia & Emol-
lientia*.

MOLLITIES quæ dicitur I. III.
varios gradus habet I. IV. ex
humiditate 14. III. quid indicat
14. V. I.

Mollities *Cutis, & Corporis* vid.
 suis locis.

Molopes vid. *Macula*.

MONTES *alti* demunt sustenta-
culum, & hæmorrhagiam exci-
tant 32. IX. cur hæmoptœ ab
hac causa minus periculosa 5. IV.
MORBILLI num ab acido 38.
LXIX. 9. hæticam relinquentes
52. LV. ejus materia excitat
hæmorrhagiam 32. IV. & con-
vulsionem 30. XIV.

MORBUS. Definitio 53. I. Divi-
sio generalis 53. II. unius mor-
bi 53. III. *Tempora morbi* 53.
IV. *Morbus futurus* 53. V. in sano
53. VI. in ægroto 53. VII. mor-
bi *Principium* 53. X. *Augmen-
tum* 53. XI. *Status* 53. XII. *De-
crementum* 53. XIII. *Finis* 53.
XIV. post morbum 53. XV.
Tempora non observantur in
omnibus 53. XVI. *Recidiva* 53.
XVII. in quibus 53. XVIII. præ-
dictio 53. XIX. signa 53. XX. *Pa-
roxysmus* 53. XXI. *Intermissio*
53. XXII. *Longitudo* 53. XXIV.
ex magnitudine 53. XXV. per-
tinacia 53. XXVI. virium defe-
ctu 53. XXVII. effectus 53.

xxviii. *Brevitas* 53. xxix. *Mutatio* 53. xxx. loci 53. xxxi. formæ 53. xxxii. *Exitus* 53. xxxiii. *Cruditus* 53. xxxv. *Coctio* 53. xxxviii. *Crisis* 53. xli. evacuatio critica 53. xlii. tempus criticum 53. xlii. signa crisis 53. xlv. altera differentia morbi 53. xlvi. *Acutus* 53. xlvii. *Chronicus* 53. xlviii. *Magnus & Parvus* 53. xlix. *Benignus & Malignus* 53. l. *Communes, Epidemicus & Sporadicus* 53. li. *Temporalis* 53. lii. *Contagiosus* 53. liii. *Connatus & Hereditarius* 53. liv. *Legitimus* 53. lv. *Illegitimus* 53. lvi. *Externus & Internus* 53. lvii. *Universalis* 53. lviii. *Primarius* 53. lix. *Secundarius* 53. lx. *Simplex & Compositus* 53. lxi. corollaria 53. lxii. quando generat lentorem 41. lii. intermittens periodicus, præbet suspensionem febris 52. xiv. quinam per febrem curantur 52. xix. perseverans spirituum defectus & tremoris causa 22. ii.

Acutus prædicitur ex urina tenui, dum crassa erat emittenda 36. xi. ex urina cum sedimento farinoso 36. xxxviii.

Acutus. Urina tenuis & alba retentionem materiæ indicat 36. vi. alba & crassa in instante abscessu liberat 36. vii. coloratio a majori calore 36. xi. modice tincta salutaris in principio 36. xi. colorata cum sedimento rubro non periculosa censenda 36. xi. num acida interdicienda 38. xxxi. 17. unde tam subito

ichor 37. xvii. 8. an pinguis danda 66. ix. 10. cur prædest somnus & quies 59. xii. 10. an corpus multis stragulis coöperandum 38. xxxi. 21. num in lecto coërcendi, vel aëri magis perfusio exponendi 38. xxxi. 22. an stragula & vestimenta mutanda vel non 38. xxxi. 23. an stimulantia & calefacientia exhibenda 38. xxxi. 24. num ab acido 38. lxix. 8. unde sapor salis ab acidis exhibitus 38. lxix. ii. cur validiora symptomata producit in robustis 7. viii. 3. cur tanta cutis siccitas 9. v. quid indicat urina diaphana 9. v. i. qualia postulat sudorifera 52. xxx. x. raro recidivat 53. xviii. præparatio corporis in his 75. xi. *Ægritudo* in omnibus febribus 52. ii. quid arguit 52. v. in hecticis 52. xxix.

Augmentum morbi ex urina tenui pellucida aquea in acutis prædicitur 36. vi. exhibet urinam tenuem pellucidam 36. xxix.

Autumnales morbi 53. lii. cur peiores 37. xvii. 23. longitudinem portendunt 52. xvii. frequens recidivant 53. viii.

Chronicus morbi 53. xlviii. inertie & hydropis causa 53. x. urina coloratio ex putredine 36. x. aquosa denotat crassam materiem retineri 36. xx. cum sedimento albo tumorem & dolorem circa articulos indicat 36. xxxvii. cum sedimento farinoso 36. xxxviii. cruditatem arguit 36. xlix. cruda quæ cocta dicitur in acutis 36. liii. alba & crassa

sa 36. LIV. unde tanta putredo 37. XVII. 6. convenit alcali fixum 38. XV. curantur motu accelerato 46. XIV. quid denotat pulsus undosus 20. XXII & XXXVI. 27. pulsus frequentior & major cur bonus 20. XXXVI. 25. debilitatis causa quomodo curatur 23. XX. compingentibus curantur, & quomodo corpus præparatur ad curationem in his 75. X.

Contagiosi 53. LIII. an his conducunt purgantia & alvi fluxus 90. CL.

Crisis. Qualis urina prædicit post eam recidivam 36. XVII. urina tenuis clara pellucida postea prodiens recidivam denuntiat 36. VI. cita fit si urina sit cum sedimento albo 36. XXXVII. vel cum cita hypostasi 36. XLIX. a crisi urina cruda mala 36. LIV. perfecta & imperfecta puris 43. XIV. prædicitur ex tremore die critico 22. XII. ex quam urina æstimatur 36. LVI. 29. hæmorrhagia salutaris *die Judicatorio* 32. XVI. quando bona & mala hæmorrhagia 32. XXV. 14. per *Abscessum* ex urina tenui & colorata cognoscitur 36. XXIX. materiæ inflammatoriæ 41. X. ex quibus signis cognoscitur, & quid agendum 47. XVI. in abscessu duplex 43. III. purulenta 48. XVI. transitus in empyema 48. XXIV. empyematis 43. XXXVII. febris 52. XI. si anxietatem fecit curatio 52. 60. si debilitatem fecit curatio 23. VII. ad cerebrum paralyfis causa 24.

III. mirabilis an ex cursu nervorum 26. VI. II. palpitationis causa 28. IX. crisis præparatio 75. II.

Cruditatis 53. XXXV. in urina 36. LIV. an semper cognoscitur ex multo sedimento 36. LVI. 21. in ventre 17. LXII. cognoscitur ex horrore 29. IV. curatio hujus 29. V. horrorem excitans, malum 29. XI. perperam accusatur in erysipellate 36. XVI. qualem urinam præbet 36. XVII. in chronicis cognoscitur ex multo sedimento 36. XLIX. horror est effectus cruditatis 36. XI.

Epidemicus quando excitat hæmorrhagiam 32. IV. forsan ab aëre contagioso 37. VII. quomodo aër talem morbum producat 37. XVII. 24. sæpe ex febre continua incipit & desinit in intermittentes 52. XV. cur quidam cortice Peruviano curantur alii vero non 52. LXIV. 15. cur non aggreditur omnes homines 53. LXI. 4.

Graviter morbum ferre malum in empyemate 48. XXXV. in asode febre 52. XLVII.

Longus prædicitur ex capitis pulsu 20. IX. & ex horrore erratico 29. XVI. 2. visciditatem generat & inertiam 34. IX. cur generat cruditatem 6. II. sæpe recidivat 53. XVIII. prædicitur ex urina tenui, pellucida, aquea 36. VI. crassa alba 36. VII. intense rubra 36. XI. tenui, quando crassa erat reddenda 36. XI. varia 36. LI. cruda in principio 36. LIV. subviridi 36. XIX. tenui

nui colorata 36. xxix. cum sedimento farinoso 36. xxxviii. sedimento rubro 36. xlvii. ex quam urina prædicitur 36. lvi. 22. ex caloris & frigoris vicissitudine 49. vii. & 51. viii. 13. quomodo prædicitur 53. lxii. ii.

Malignus quando hæmorrhagiam excitat 32. iv. hæmorrhagiæ causa 32. x. si fiat, mala est 32. xxv. 17. ex putredine quibus tunc curatur 37. xv. acida conveniunt 38. xlv. materiem præbet convulsionibus 30. xiv. vetat venæ sectionem 52. xxxvii. frequens recidivat 53. xviii.

Metastasis 53. xxxi. quid sit 17. xxvi. tria in hac observanda 17. xxvii. materia 17. xxviii. locus 17. xxix. a capite 17. xxx. a faucibus 17. xxxi. a pectore 17. xxxii. a lumbis 17. xxxiii. ab articulis 17. xxxiv. ad caput facit pulsationes 20. ix. ex materia podagræ tremorem inducit 22. xi. prædicitur ex tremore die critico 22. xii.

Paroxysmus 53. xxi. quid differt in febre a recidiva 52. xlvii.

Prædictio ex quo fonte petenda 43. lxii. 7. an divinum aliquid 53. lxii. 5.

Recidiva prædicitur ex urina 36. xvii & lvi. 27. tenui, pellucida, aquea 36. vi. rubra 36. xi. colorata 36. xxix. crassa turbida 36. xxviii. aspera divulla 36. xlv. post crisin cruda 36. liv. cum sedimento rubro 36. xlvii. quantum differt a paroxysmo 53. xxi. 3. in em-

pyemate describitur 48. xxxvi. in febre 52. xi. quomodo fit in febre continua 52. lxxv. ii. cur frequens in hydropse 10. vi. 5. & mala 35. lxiii. 29. & timenda 35. lxiii. 30.

Reconvalescens cur ex mensium emanatione facit paucioribus stipari symptomatibus 34. xxxi. 2. cur una alterave vice menses non apparere solent 33. iv. quandoque deficiunt 33. ix. 6.

Symptomata augentur dum ab inflammatione in abscessum 47. xvii. cessant, si transit inflammatio in sphacelum 47. xix. in maturo abscessu 48. vii.

Valetudo adversa periculosa ex debiliore nequ 2. iv. generat frigidam acrimoniam 45. lx. mobilitatem 26. ii. debilitatem, & quomodo curatur 23. xx. hæmorrhagiam 32. x. longa prædicitur ex urina cum sedimento farinoso 36. xxxviii. vel sedimento rubro 36. xlvii. urina quandoque est acida 36. xxi. facit dolorem per tenuem lympham 17. xlvi. languidiorem circulationem per defectum spirituum 21. ii. tremorem 22. xv. i. menses retardat & suppressit 33. ix. 5. sanguis fit levis, floridus, tenuis 45. xxxviii. 9. cur fit tumor pendentium 23. xxvi. 7. facit laxitatem 24. vii. ex mobilitate fit dolor 17. xli.

Morbus Ardens vid. *Caler*.

—— *Comitialis* vid. *Convulsio*.

—— *Gallicus*, *Hispanicus*, *Indicus* vid. *Veneræ lues*.

Mor-

Morbus Erysipelatosus vid. *Erysipelas*.

— Inflammatorius vid. *Inflammatio*.

— Pestilentialis vid. *Pestis*.

— Regius vid. *Icterus in Bilis*.

— Capitis, Pectoris, Ventris & aliarum partium vid. *suis locis*.

Morphæa vid. *Vitiligo*.

MORS quando dicitur 19. xxiii. prædicatur ex urina tenui in acuta 36. xi.

Morselli & Morsuli vid. *Formula Tabella*.

Morsus vid. *Dolor*.

MOSCHUS varia phænomena præbet sensibus 16. xii.

Motrices fibræ vid. *Musculus*.

MOTUS in fonte saliente 19. xxxiv.

Animalis ope spirituum fit 15. x. describitur 18. lvi. quomodo a mente fit 18. lxi. an fit motu spirituum a cerebro ad organum 16. lxiv. 2. est actio superaddita 18. lvii. juvat dilutionem 78. iii.

Vitalis fit ope spirituum 15. x. an non patitur ab animi pathemate 46. xxiii. 4. describitur 18. xviii & lv. est circulationis causa 21. i. an ab actione gangliorum 15. xxiii. 12. paralyticus est lethalis 24. xi. ducit corrodens in actum 64. iii.

Concitat a stimulo scitu necessarius 18. xxi. quid faciat 84. xii & xiii.

Spontaneus seu Automaticus vid. *Contractilitas*.

Mistus est in respiratione 18. v.

duplicem agnoscit originem 18. xix.

Humorum seu Circulatio non a solo corde, neque ab elasticitate 46. viii. an a calore 49. xx. ii. ex motu vitali 21. i. an a sola cordis propulsione 19. lii. 2. & 31. xxvii. 2. in *Fætu* vid. *Fætus*, per *Cor* vid. *Cor*. *Moderatus* sanguinem in fluore conservat 31. x. i. generat colorem rubrum sanguinis 31. x. 4. fieri probatur 31. xxiii. velocior in trunco quam ramis arteriæ 31. xii. velocitatis quantitas investigatur 31. xxiv & xxv. in omnibus ramis comparative eadem velocitas 31. xxvi. an determinari potest quoties in hora absolvitur circuitus 31. xxvii. i. qualis requiritur, qui a putredine arcet humores 37. xvii. 20. num minuitur frigore 1. xxiii. 8. solvit lentorem 41. x & v.

Solidorum duplex est, insitus & superadditus 1. xvii. cur perit exsiccato vel indurato nervo 15. xiv. 31. quamdiu durat, & quomodo resuscitatur 18. xiii.

Acceleratus Humorum Motus describitur 46. i. definitur 46. ii. Causæ 46. iii. majori quantitate 46. iv. frequentiori rhythmo 46. v. majori vi 46. vi. derivatione ad cor 46. vii. auxilio vasorum 46. viii. causis excitantibus 46. ix. denegata alia via 46. x. Effectus generales 46. xi. in parte singulari 46. xii. impetus ad caput 46. xiii. curatio 46. xiv.

distinctio 46. xv. educatione 46.
 xvi. laxantibus 46. xvii. re-
 vulsione 46. xviii. refrigeran-
 tibus 46. xix. anodynis 46. xx.
 solventibus refrigerantibus
 46. xxi. adstringentibus refri-
 gerantibus 46. xxii. corollaria
 46. xxiii. acrimoniae alcalinae
 causa 38. xxix. in quibus san-
 guinis eruptionem facit 5. iv.
 9. generat lentorem 41. v &
 iii. an lentoris causa vel effe-
 ctus 41. xix. 9. auget magnitu-
 dinem particularum in nobis
 45. vi. facit concretionem 45.
 xi. graviores humores 45. xxxiv.
 curat levitatem 45. xiii. acri-
 moniae causa 45. lii. ad ca-
 put tendens qualia phaenome-
 na praebet 32. vii. disponit ad
 lentorem 31. ix. 3. seu phlo-
 gisticam diathesin 31. x. 3. haemorrhagiae causa 32. ix. ad ca-
 put tendens si haemorrhagiam
 facit, ea non statim supprimen-
 da 32. xiv. ad partem aliquam
 sedandus ligatura modice strin-
 gente 32. xiv. ruptionis valo-
 rum & haemorrhagiae causa 35.
 xix. facit urinam rubram 36.
 xi. corrumpit humores 37.
 vii. curat debilitatem & fra-
 gilitatem 5. v. i. ex elasticitate
 solidorum 7. vii. extendit solida
 ii. ii. compressionis causa 12.
 ii. difficile determinari potest,
 an solvit vel compingit 45. xix.
 quos compingit & solvit propo-
 nitur 45. xix. causae enumeran-
 tur quibus producit inflamma-
 tionem 47. viii. facit crassitu-
 dinem & inflammationem 47.

ix. an pellere valet lentorem
 per arterias in venas 47. xxiii.
 9. caloris causa 49. iv & vii.
 neque per se, neque attritu ad
 solida calorem facit 49. xii. in
 febre exigit venae sectionem,
 purgans &c. 52. xliv. doloris
 causa 17. xlii. curatur 17. lvii.
 exigit ad curationem venae se-
 ctionem 17. lix. facit pulsum
 vehementem 20. vi. motus so-
 lidorum majoris causa 25. ii.
 an ab acrimonia & abrasione
 succi arteriarum 26. vi. 8. est
 obtundens causa 74. v. auget
 evacuationem 70. ix. & cura-
 tur 70. xv.

*Acceleratus seu major solidorum
 motus* definitur 25. i. causae 25. ii.
 effectus 25. iii. curatio 25. iv.
 corollaria 25. v. facit elasticita-
 tem 7. vi. producit haemorrha-
 giam 32. ix. compingit humores
 & facit siccitatem 13. ii. 4. ex
 siccitate 13. iii. generat len-
 torem 41. iii. graviores facit
 humores 45. xxxiv. obtundit
 acre non sine periculo 45. lxvi.
 caloris causa 49. vi. acidula
 aquosa exigit 92. iv. patet ex
 febris calore 52. vii. tempera-
 tur humectantibus 62. vi. e-
 mollientibus 61. iii. diluenti-
 bus 78. vi. laxantibus 59. x. 3.
 auget evacuationem & quo-
 modo curatur 70. xv.

*Minor seu Tardior Humorū mo-
 tus* definitur 50. i. Causae 50.
 ii. a solidorum minori actione
 50. iii. tenacitate humorum 50.
 iv. crassitudine 50. v. obstructi-
 one 50. vi. Effectus 50. viii.
 pro

pro natura partis 50. IX. Cura-
tio 50. X. corollaria 50. XI. vi-
sciditatem generat 31. IX. 2. per
ventris viscera quando hæmor-
rhagia solvitur 32. VIII. per
pulmones solvitur hæmorrhag-
ia 32. VIII. sanguinem invi-
scat 31. X. 2. cur in vasis mini-
mis xxvii. 4. ad putredinem
disponit 37. VII. ex viscido 40.
X. facit laxitatem 6. II. curat
elasticitatem 7. IX. ex inertia 8.
III. ex venæ sectione 41. XIII.
a purgantibus antiphlogisticis
41. XIV. facit tenuitatem 44. II.
& concretionem partium 45.
VI. & cur, demonstratur 45. X.
facit leviores particulas 45. XL.
ex levitate humorum 45. XLII.
acrimoniæ causa 45. LII. ex qui-
bus causis, & est frigoris causa
51. IV. a frigidis 51. VI. facit
pulsum mollem 20. XXXI. cu-
ratur roborantibus 58. III. ob-
structionis causa 82. XIV. an
non possit augere evacuationem
70. XXIII. 1. curatur compin-
gentibus 77. V. minuit urinæ
quantitatem 91. XVII. & alvi
egestionis 90. CLXVI.

*Minor seu Languidior solidorum
motus* describitur 21. I. causæ 21.
II. effectus 21. III. curatio 21.
IV. corollaria 21. V. generat
visciditatem & menses retardat
34. VII. si sit hydropis causa,
qualia tunc signa, & curatio 35.
X. absorptionis impedimen-
tum 35. XX. debilitat solida 5.
II. visciditatem generat 40. V.
& humiditatem 14. II. 3. an a
laxatis involucris 15. XXIII. 13.

a purgantibus venæ sectione,
laxantibus humectantibus 41.
XIII ad XV. facit tenuitatem
44. II. frigoris causa 51. IV. ex
frigore febris cognoscitur 52.
VI. minuit urinæ copiam 91.
XVII. acrimoniæ acidæ causa
38. L. sopitur sensibus & eos
etiam sopit 16. XVII.

Impeditus Humorū motus per
ventris viscera & pulmones
quando solvitur hæmorrhagia
32. VIII. per venam a ligata
arteria istius partis 31. XXIII.
7. per vas tensum 2. V. cur in
lateribus vulneris 2. VII. 9. a
rigiditate cordis & aortæ 4. IV.
robore nimio 9. III. adductio-
ne diuturniore 12. III. a cordis
polypo 42. IX. a motu humo-
rum majori in locis, quæ cede-
re nequeunt 46. XI. non est
causa caloris 49. VII. facit pul-
sationes 20. XI & XIV. qualem
pulsum facit 20. XXXV. ex liga-
to nervo 24. VIII.

Turbatus motus acrimoniæ causa
45. LII. in febribus qualia pro-
ducit 52. XLVII. quomodo ab
animi pathemate 21. V. 8.

Impotentia motus ex humiditate
solidorum 14. III.

Intolerantia motus in cruditate 39.
VI.

MOTUM SISTENTIA in qui-
bus partibus agunt 86. I. usus
in motu majore & mediocri 86.
II. minuitur variis modis 86.
III. per evacuantia 86. IV. a-
nodyna & hypnotica 86. V. ab-
stergentia 86. VI. laxantia &
humectantia 86. VII. adstrin-
gen-

gentia & increffantia 86. viii. multa alia 86. ix. effectus generalis 86. x. in alvi fluxu 90. CLXI. *Repellentia* 86. xi. *Defensiva* 8. 21. corollaria 86. xiii. *Defensiva* quando adhibenda in acrimonia 45. LXVIII. in motu accelerato 46. xv. in resolutione inflammationis 47. xiv. ad curationem inflammationis 47. xx. in corporis calore 49. xvi. in oscillatione 25. iv. an recte ambullis & contufis applicantur 9. v. 6. convertunt inflammationem in fcirrhum 47. xviii.

Repellentia 86. xi. an his lentor ex parte repellenda 41. xix. 8. applicata dolores transferunt 17. XLVII. per increffantia 77. ix.

MOVENTIA. Motus quid 83. i. movens quid 83. ii. motus localis & inteftinus 83. iii. moventia generalia & fpecialia 83. iv. *Roborant* & motum augment 83. v. ufus horum generalis 83. vi. fpecialis 83. vii. cautelæ 83. viii. *Resolventia* 83. ix. *Friccio* 83. x. effectus generales 83. xi. fpeciales 83. xii. cautelæ 83. xiii. *Rubefacientia* in quo differunt a frictionibus 83. xv. effectus 83. xvi. *Veficantia* 83. xvii. a quibus differunt 83. xviii. operatio duplex 83. xix. effectus fpeciales *Cantharidum* 83. xx. in quibus morbis adhibenda 83. xxi. in quibus vitanda 83. xxii. curatio in eorum abufu 83. xxiii. *Cucurbitula* 83. xxiv. omnes liquores alli-

ciunt 83. xxv. cum & fine fearificatione 83. xxvi. quid fiat in parte 83. xxvii. ufus 83. xxviii. cui parti applicandæ 83. xxix. *Fenticuli* & *Setacea* 83. xxx. ubi inftituuntur, & eorum ufus 83. xxxi. *Attrahentia* definiuntur 83. xxxii. duplex genus 83. xxxiii. fubdivifio in tres claffes 83. xxxiv. *attrahentia* mechanica 83. xxxv. ftimulantia 83. xxxvi. laxantia 83. xxxvii. fpecifica 83. xxxviii. obfervanda in his 83. xxxix. *Revellentia* definiuntur 83. xl. *Derivantia* 83. xli. horum caufæ 83. xlii. corollaria 83. xliii. mechanica refolvunt 79. vi. difcutientia 69. v. evacuant 67. xv. diuretica 91. x. perfpirationem promovent 92. xi.

Cucurbitula 83. xxiv ad xxix. in hæmorrhagia ad impetum fedandum 32. xxiv. in angina hydropica 35. xxvi. in aucto motu revellunt 46. xviii. in paralyfi ex vifcido 24. xvi. fingultus curatione 27. iv. in derivatione convulfionis 30. xv.

Derivantia 83. xli ad xliii. ad quæ loca fieri debet 45. LXVII. in alvi fluxu 90. CLXII. in inflammatione 47. xx. in qua fpecie convulfionis 30. v. in metaftafi maligni humoris debilitatem facientis 23. vii. in convulfione 30. xv. in angina hydropica 35. xxvi. in lentore fi ruat ad partem principem 47. xvii. majoris circulationis caufa 46. ix. in aucta circulatione

46. xv & xviii. ad crura & pedes in delirio 17. xxx. 5. in convulsione ex cerebri compressione 30. v. cur faciunt tumorem 25. v. ad derivandum in convulsione 30. xv. quomodo fit stimulantibus 25. v. 6.
- Fonticuli* 83. xxx & xxxi. in angina hydropica 35. xxvi. in ophthalmia, erysipelate, faciei & capitis dolore 17. xxx. 6. in metastasi maligni humoris 23. vii. in hydrocele 35. xlv & xlvii.
- Fritio* 83. x ad xiii. in mensibus suppressis ex viscido 34. vii. in hydrope ex laxitate & viscido 35. xviii & 34. ix. ex aquæ abusu 35. xvi. œdemate 35. xxiii. hydrope ad roborandum 35. lxi. crudo humore 39. x. viscido 40. xvii. laxitate 6. vi. 2. frigore ex laxitate & inertia 51. vii. debilitate ex inertia & viscido 23. xvii. paralyti ex viscido 24. xvi. beriberi 24. xvii. horrore diuturno 29. x. an in lentore 41. xix. 7. graviores facit humores 45. xxxiv. quomodo auget circulationem 46. iv & vii. majoris circulationis causa 46. ix. cur hoc 46. xxiii. i. facit inflammationes 47. vii. cur nocet inflammationi 47. xxiii. 13. caloris causa 49. iv. quomodo curat leipothymiam 21. v. ii. quæ restitunt vitam in syncope 21. v. ii. vimotus majoris causa 25. ii. discutit 25. v. 3. corollaria multa 25. v. cur promonent diaphoresin 67. xxi. 7. cur non solvunt lentorem 79. xxvi. 17. cur obstruunt & discutunt 82. xvi. 14. compingunt 77. iv.
- Rubefacientia* 83. xiv ad xvi. majoris motus causa 45. ix. cur faciunt tumorem 25. v.
- Vesicantia* 83. xvii ad xxiii. in angina hydropica 35. xxvi. in oris 40. xiii. in narium 40. xiv. humorum 40. xvii. & pulmonum visciditate 40. xviii. ad crura & pedes in delirantibus 17. xxx. 5. in debilitate ex metastasi mali humoris 23. vii. in paralyti ex viscido 24. xvi. in hydropicis sæpe ulcus & gangranam producunt 35. lvii.
- Motus solidorum* infusus vid. *Contractilitas*.
- Impotentia vid. *Debilitas*.
 - Musculorum vid. *Exercitium*.
 - Automaticus vid. *Contractilitas*.
 - Corporis vid. *Exercitium*.
 - Chyli, Sanguinis &c. vid. *suis locis*.
 - Peristalticus vid. *Motus vitalis*.
- Mucago* vid. *Mucilago*.
- Mucilaginosa* vid. in *Incrassans*.
- MUCILAGO** *Vasorum* acrior facta majoris motus causa 46. ix. aut ablata 25. ii. mobilitatis causa 26. ii. cur tunc pars sindone tegenda 26. vi. 2.
- Mucosa* vid. *Incrassans mucilaginosa*.
- Mucro cordis* vid. *Cor*.
- Mucus Narium, Arteriarum, Oesophagi &c.* vid. *suis locis*.
- Mulier* vid. *Femina*.
- Multiformis morbus* vid. *Morbus*

Mlegimus.
Mundificans, **Mundificativum**
 vid. *Abstergens.*
Muniens vid. *Condiens.*
Munimentum vid. *Medicamentum*
præservatorium.
Muria vid. *Marinum Sal.*
Muriatica acrimonia vid. *Mari-*
num Sal.
Murmur vid. *Flatus.*
MUSCARUM morsus cur tu-
 bercula dura facit 60. viii. 4.
Muscardini vid. *Formula Tabella.*
MUSCULUS Definitur *Myologia*
 18. i. quid musculus 18. ii.
Fibræ motrices quæ 18. iv. mo-
 tus horum quotuplex 18. v.
 experimenta 18. vi. causa mo-
 tus unde 18. xiv. an per arte-
 riam 18. xv. quale organum
 requiritur 18. xvi. nervi tale
 præbent organum 18. xvii.
 motus spontaneus 18. xviii.
 mistus 18. xix. a stimulo 18.
 xxi. qualis est motus causa in
 musculo 18. xxii. musculi stru-
 ctura 18. xxiii. membrana ex-
 tima 18. xxiv. fibrarum fabri-
 ca 18. xxv. nervus qualis in
 musculo 18. xxvi. arteria in
 musculo 18. xxvii. quæ sita 18.
 xxviii. fibræ ultimæ fabrica
 18. xxix. ex quibus vasis hæ-
 fiunt 18. xxx. phænomena con-
 tracti musculi 18. xxxi. con-
 clusiones 18. xxxviii. fibra-
 rum origo, cursus 18. xlv. ner-
 vosarum impletio quid faciat
 18. xlvii. phænomenorum ex-
 plicatio 18. xlviii. motus vi-
 talis 18. lv. voluntarius 18. lvi.
 est actio superaddita 18. lvii.

tendine abscisso quid fiat 18.
 lviii. vellicata pars cur oscillat
 18. lix. anima quid faciat ad
 motum 18. lxi. corollaria 18.
 lxii. musculorum vires 18.
 lxiii. actio in humores 18.
 lxviii. exitus sanguinis & spi-
 rituum 18. lxix. sanguinem ru-
 brum præparat 31. xx. ejus mo-
 tus perit ligata arteria solitaria
 31. xxxiii. 3. an moveatur a
 particulis nitro-aëreis cum sali-
 no-sulphureis 15. xiv. 29.
Tendo læsus qualem fundit humo-
 rem 40. xix. ii. *Punctura* con-
 vulsionem producit 17. xxxv.
 & 30. x.
Musculi Quies vid. *Quies.*
 — **Motus** vid. *Exercitium.*
MUSCUS de cranio humano an
 compescit hæmorrhagiam 32.
 xxv. 18.
MUSICA solamen tristitiæ 16.
 xvii.
Mutatio Morbi vid. *Morbi mutatio.*
 — **Aëris** vid. *Aër.*
MUTILATIO partis excitat hæ-
 morrhagiam cum levamine 32.
 vi.
Myologia vid. *Musculus.*
Myopia
Myopiosis } vid. *Oculus.*
Myops }
Myrmecia vid. *Tumor callosus.*
Myron vid. *Formula Linimentum.*
Mysterium vid. *Medicamentum*
Arcanum.
Myurus vid. *Pulsus.*

N.

Narcosis vid. *Stupor.*
Narcoticum vid. *Stupefaciens.*

in Anodynum.

NARES acutæ in hæctica 52. XLIX.
Gravitas hæmorrhagiam prædicit
 32. VII.

Fluxus curavit cerebri compressi-
 onem 24. IV. & convulsionem
 30. VI.

Hæmorrhagia quæ dicitur 32. I.
 a majori impetu ad caput 32.
 VII. ex quibus locis ad nares
 fertur sanguis 32. XX. cur fre-
 quentior quam ex aliis locis 5.
 IV. 5. & 2. VII. 4. solvit con-
 vulsionem 30. IV.

Mucus quomodo ita crassus fit 43.
 VIII. 5.

Polypus exigit frigida increpantia
 77. VIII. corrodentia 64. V.
 coagulantia 77. XX.

Pruritus hæmorrhagiam prædicit
 32. VII. ex impetu ad caput
 46. XIII.

Rubedo præfagit hæmorrhagiam
 32. VII. ex impetu ad caput 46.
 XIII.

Sculptura raro salubrem excitat
 hæmorrhagiam 32. IX.

Siccitas ex lentore 41. IX.

Vasa minus fulta & nudissima 32.
 VII.

Visciditas quibus curatur 40. XIV.
Ozæna exigit increpantia frigida
 77. VIII.

Nares purgans in *Salivantia*.

Nasale in *Salivans* & *Formula Na-
 sale*.

Nascale vid. *Formula Pessarium*.

Natatio vid. *Aqua frigida in Di-
 luens*.

Natta vid. *Atheroma in Tumor*.

Naturalia vid. *Pudenda*.

Navigatio vid. *Exercitium*.

NAUSEA mensis instantis signum
 33. VIII. a putrefactis assumtis
 37. III. curatur roborantibus
 37. III. ex putredine 37. X. ex
 usu saponis 38. XXVI. curatur
 acidis, si ex putredine fiat 38.
 XLV. ex viscido primarum via-
 rum 39. V. & ventriculi 40.
 VIII. a pure in sanguine 43.
 XXVI. febrilis descriptio & cu-
 ratio 52. XLVII. in *Asode* & *Ty-
 pho* 52. XLVII. ex calculo re-
 num 91. XXIV. acidula exigit
 9. IV.

Neglectus vid. *Incuria in Curatio*.

Nephritis vid. *Renum dolor*.

Nephriticum vid. *Renum Medica-
 mentum*.

NERVUS. Definitio 15. I. Di-
 visio 15. II. *Fibrarum* origo 15.
 III. ingens numerus 15. IV.
Tunica 15. V. *Spirituum* fluxus
 perpetuus 15. VI. copia magna
 15. VII. æqualis confectio 15.
 VIII. tardus fluxus 15. IX. te-
 nuitas 15. X. usus 15. XI. *Li-
 quor* seu *Succus* inter fibrillas 15.
 XII. Liqueorum omnium exitus
 15. XIII. corollaria 15. XIV.
Ganglia 15. XV. nervi ingredi-
 entes 25. XVI. egredientes 15.
 XVII. intima membrana 15.
 XVIII. extima membrana 15.
 XIX. vasa 15. XX. qui nervi do-
 nantur gangliis 15. XXI. nervi
 ibi crassiores 15. XXII. corolla-
 ria 15. XXIII. solum est orga-
 num deferens sensum 16. XXIV.
 distinctos esse probatur sensi-
 bus 16. XXVIII. sensum pro-
 pagat nervus 16. XXX. cur sæ-
 pe tres quatuorve in eadem par-
 te

te 16. LXIV. 8. unicus cur possit varias functiones exercere 16. LIV. 9. nervus animalis motus si afficitur debilitatem inducit 17. III. vitalis autem motus anxietatem infert 17. III. & 45. LIX. nervi sunt motus organa 17. 18. XVII. & 45. LIX continent fibras cerebri & cerebelli 18. XX. quales in musculo 18. XXVI. an præbeant fibras transversales musculis 18. XXX & XLV. quomodo operantur in musculo contracto 18. XLVII. ab ingratiss applicatis horrorem excitant 29. II. an vim suam exercent sola vibratione 15. XIV. 27. an in ætate constanti non amplius incrementum 15. XIV. 32. cur addeunt glandulas 15. XIV. 36. fibræ an non distinctæ in gangliis 15. XXIII. 5. cur laxiores & aridi in hystericis 15. XXIII. 6. num totum corpus componitur ex nervis 15. XIV. 13. cur molles in origine & fine duri in itinere 15. XIV. 14. cur non ferunt acida 38. LXIX. 18. neque frigus 52. VI. læsis applicanda balsamica 72. II. stimulo agitati quid producant 84. VIII.

Fibræ seu Canaliculi nervosi non possunt esse sensus organa 16. XLII &c. non transferunt sensum 17. LII. an sua constrictione movent muscolum 18. LXII. 1. tensæ dolent 2. v. vel desinunt in pulsem vel membranam 15. v. non satis distinctæ deteguntur microscopiis 15. x. an omnium origo circa glandulam pinealem 15. XIV. 22. an ve-

hunt succum nutritivum 15. XIV. 26.

Succus seu Liquor nervorum ubi & quomodo secernitur 15. XII. qualis exitus 15. XIII. an per insensibilem perspirationem exit 15. XIV. 7. si sit acris, mirabilia phænomena inducit 45. LIX. ab acido inquinatus quales morbos producit 38. LXIV. an fovet acrimoniam podagræ 45. LXIX. 20. hujus acrimonia forsan inflammationis & febris causa 47. XI. an potest materia febrilis in eo latitare 52. IX. an sensum exercent 16. LVII. paralytis causa 24. VI. an catarrhi causa 76. VI. 10. curatur per gummi 62. v. non lenitur obvolventibus 66. IX. 12.

Tunica, Involucra seu Capsula 15. II. stimulatæ an febris causa 52. VII. sensus organum esse nequeunt 16. XLI. paralyin generare possunt 24. VI.

Merbi cur præprimis circa ganglia 15. XXIII. 12.

Dolor cur mitescit resinosis & balsamicis 37. XVII. II. an ab inæquali tractione in punctura 29. VII. 7.

Exsiccatus aut *Induratus* cur amittit sensum & motum 15. XIV. 31 & 17. LII.

Obstructus, Compressus aut *Ligatus* probat spirituum fluxum perpetuum 15. VI. non facit tunc fibrarum suarum intumescen-
tiam 15. x. si tumorem facit, an spirituum fluxum arguit 15. XIV. 5. frigoris causa 51. IV. doloris causa 17. LII. cessare facit sensum

sum & motum 18. VIII. facit paralyfin 18. x. & 24. IX. curatio 24. v. cur producit frigus, insensibilitatem & paralyfin 24. XXI. 7.

Vulneratus, destructus &c. cur probat spirituum absentiam quia liquor non exstillat 15. XIV. 4. qualem fundit liquorem 40. XIX. II. nonnunquam abscissionem integram aut combustionem exigit 11. v. liquor exstillans an spiritus 14. XIV. 6. cur excitat in parte calorem 40. XX. 7. cur inflammationem excitat circa ganglia 25. v. 12. convulsionis causa 30. x. curatur oleo terebinthinæ & balsamico 30. XIV. cur cessat nutritio 15. XIV. 26. perit sensus 16. XXIV. facit dolorem non percipi 17. XVIII. quandoque fieri debet in convulsione 30. XII. quomodo curat convulsionem 30. XVIII. 40.

NERVINA sunt gummi aromatica resinosa &c. 38. LX. balsamica 38. LXI. & 72. II.

Neutrum Sal vid. *Sal*.

NEXUS seu *Cohærentia* inter partes qualis est I. VI. varii modi I. VII. a tribus causis I. IX. differt ex natura humoris abluentis I. XI. augeri, minui & destrui potest I. XIV. propior vel remotior locatio partium variam facit cohærentiam I. XV. cur augetur tusione I. XXIII. 2. & exercitatione I. XXIII. 3. num gravitati proportionata I. XXIII. 23. num a solo actu I. XXIII. 24. num a quiete partium I. XXIII. 25. an a compressione

externa I. XXIII. 26. cur inter globulos sanguinis major 44. VII 2. partes solidæ vero nexu cohærent 2. I. nexus varius distinguit fluidum a solido 2. I.

Obliquus solus non sufficit ad cohætionem I. IX. minuitur in fibra distenta I. IX.

Parallelus solus esse nequit I. VIII. minuitur in distenta fibra I. IX.

Perpendicularis solus non sufficit I. VIII. destruitur in distenta fibra I. IX.

NIDOR ex gelatinosis 77. XVIII.

Niger Color vid. *Color*.

—— Sanguis vid. *Sanguis*.

Nigra Bilis vid. *Bilis atra*.

—— Lingua vid. *Lingua*.

Nigrores vid. *Color*.

NITRO-AEREUM an spirituum materia 15. XIV. 29.

NITRO-SULPHUREUM an motus musculorum causa 18. LXII. 3. an motus cordis causa 19. XXVIII.

Nitrum & nitrosa in *Frigerans*.

Nixus supra vires vid. *Exercitium*.

Nocturnus morbus vid. *Morbus nocturnus*.

Nodus, Nodulus in *Formula*.

—— Ossis vid. *Ossis nodus*.

Nosema vid. *Morbus*.

Noseros, Nosematicos vid. *Morbus parvus*.

Nosos vid. *Morbus*.

Nothus morbus vid. *Morbus illegitimus*.

Noxium medicamentum vid. *Medicamentum noxium*.

Nubecula in *Urina*.

Nubes in *Urina*.

NUDITAS laterum impedit humorum transitum 82. x. referatur ad causas stimulantibus 34. x.
NUTRITIO cur cessat. nervo destructo 15. xiv. 26.

Nutritivus succus an vehatur per fibras nervosas 15. xiv. 26.

NUTRIENS. Necessitas 71. I. non omni momento 71. II. ejus defectus ex deficiente ingestione 71. III. corruptione 71. IV. copiosiori evacuatione 71. V. Curatio generalis 71. VI. supeditando per alienas vias 71. VII. alimenta levis materiae 71. VIII. corollaria 71. IX. ex obvolventibus 66. VI. immutatus cibus an verum nutrimentum praebeat 71. IX. 10.

Alimenta copiosiora, Cibus plenus & Helluo cruditatis causa 39. III. nocent in cruditate 39. x. cur inedia his restituit coctionem 12. IV. 7. humectant 14. II. 3. acrimoniae causa 45. LII. tremoris causa 22. v. horroris causa 29. VIII. *Ingurgitatio* singultus causa 27. II.

Defectus facit urinam flavam 36. xiv. generat putredinem 37. VII. an in morbis putridis faciendus 38. xxxi. 19. cur restituit helluonibus coctionem 12. IV. 7. acrimoniae causa 45. LII. an medetur acrimoniae 45. LXIX. 13. hecticæ causa 52. LIII. qualem pulsum facit 20. xxxvi. 38. defectus spirituum & tremoris causa 22. II. debilitatis causa 23. xvi. palpitationis causa 28. xi. horroris causa & curatur 29. VI.

Facilis digestionis cur parva copia ingerendum in fragilitate & debilitate 5. vi. 5. in humore crudo 39. VIII. in hecticis 52. LIV.

Fermentata in visciditate danda 40. XII. cur meliorem potum faciunt 71. IX. 6.

Fumo indurata nocent crudis 39. x.

Parciora cur ingerenda in debilitate & fragilitate 5. vi. 5. in humore crudo 39. VIII.

Sale condita nocent crudis 39. x.

Tenaciora & Glutinosa cruditatis causa 39. III. & x. crudis nocent 39. x. & 40. IV.

Coctio impedita ex viscido & cruditate ventriculi 39. v.

Coctio celerior in frigore 51. VI.

Digestio pervertitur hæmorrhagia largiori 32. xviii.

Nutritum vid. *Formula Linimentum*.

Nutrix vid. *Lac*.

O.

Obesus vid. *Pinguedo*.

Obex in vena cava vid. *Cor*.

Obliquus nexus vid. *Nexus*.

Oblivio vid. *Memoria in Anima*.

Obnubilatio visus vid. *Oculus*.

Obscuratio visus vid. *Oculus*.

Obstipans vid. *Evacuationem sistens*.

Obstipatio vid. *Obstructio*.

OBSTRUCTIO hydropis causa 35. VI & VIII. ruptionis vasorum causa 35. XIX. si menses sistit qualia tunc symptomata & curatio 34. XIII. ex cruditate 39. VI. si movetur 39. x. ex viscido 40. x. si movetur 40. XVII. ex entore 41. IX. ex crassitudine

dine 43. IV. an omnium morborum causa 44. VII. 6. ab humore crasso quomodo tollitur evacuatione tenuioris 45. XXVII. 3. an solvit gravitate salium 45. LXXVIII. 4. ab acrimonia 45. LVI. an auget vel minuit velocitatem totius massæ 46. XXIII. 10. an inflammationis causa 46. XXIII. II. a viscido in arteriis non facit inflammationem 47. X. a frigore in corpore calefacto 49. XIV. effectus & causa 50. VI. an sanguis per arteriam ad obstructam partem venire potest 50. XI. 15. an sanguis agit validius in ramum obstructum, quam in reliqua latera 50. XI. 16. a frigore in corpore calefacto 51. VI. solvitur ab alcali fixo 38. XVI. ex majori copia doloris causa 17. XLII. ex tardiori motu 21. III. an omnis obstructio stimulantibus & frictionibus curanda 25. V. 8. a pressione intestini alvum sistit 90. CLXIX. in viis urinariis 91. XIX. describitur 82. IV ad XV. rarior est quam vulgo statuitur 79. II. curatur per gummi 72. V. ab increassantibus 77. IX. quando solvitur emollientibus 61. VI. 4. quomodo reseratur roborantibus 58. V. 4. infarctio duritiem facit 60. II. 7. obstant obvolventia 66. VIII. conf. *Aperientia*.
Obstructio Arteriæ, Cerebri, Glandularum, Hepatis &c. vid. *suis locis*.
Obstruens vid. *Evacuationem sistens*.

Obstupefaciens in *Anodynum*.

Obstupefactus vid. *Sopor*.

Obsurdescere vid. *Aurium surditus*.

Obthurans vid. *Evacuationem sistens*.

OBTUNDENS. Definitio 74. I. quando acrescit venenum 74. II. multiplicia acria 74. III. cautelæ in usu 74. IV. quibus constat medicamenti 74. V. corollaria 74. VI. operatio & catalogus in acido 38. LX. quomodo agit in acrimoniam 45. LXVI.

Obturans vid. *Evacuationem sistens*.

Obturbatio vid. *Obstructio*.

OBVOLVENTIA quænam 66. I. *Demulcentia* 66. II. *Lubricantia* 66. III. horum materies medica 66. IV. ex animalibus 66. V. usus Internus 66. VI. Externus 66. VII. damna 66. VIII. corollaria 66. IX. quænam sunt 45. LXIV. obvolvens acidum 38. LIX. cur leniunt 80. V. 3.

Occasio vid. *Morbi prædictio*.

Occiput vid. *Caput*.

Occludens vid. *Evacuationem sistens*.

Occultum medicamentum vid. *Medicamentum Arcanum*.

Occultus morbus vid. *Morbus*.

Ocularis pulvis vid. *Formula Pulvis*.

OCULI *Acrimonia* quomodo curanda 45. LXII.

Ægilops increassantia frigida exigit 77. VIII.

Circulus lividus mensium fluxus præsagium 33. VIII.

Concavi in splacelo 47. XIX. in

- empyemate 48. xxv. in hectica febre 52. XLIX.
- Conniventes* hæmorrhagiam prædicunt 32. VII. hæmorrhagia aut vomitu liberantur in acutis 32. xxv. II. in Afode febre 52. XLVII. sphaceli signum in debilitate 23. xxv.
- Dolor* ex acri succo nervoso 45. LIX. ex validiore luce 16 XXI. & 17. II.
- Gutta serena* cur curatur sternutatoriis 88. XXVII. 24.
- Hebetudo* hæmorrhagiam prædicat 32. VII. ex viscido 40. x.
- Hydrophthalmia* quid sit, & quomodo curatur 35. XXIV.
- Inflatio* hæmorrhagiæ signum 32. VII.
- Lacrymæ* copiosæ in hydrocephalo interno 35. xxv. in vena jugulariligata 19. LXXV. involuntariæ ex laxitate 6. IV. hæmorrhagiæ signum 32. VII. curantur adstringentibus 57. XI. 8.
- Laxitas* qualia producit 6. III.
- Lucis averfatio* ex impetu ad caput 46. XIII.
- Metastasis* ad brachia & alvum bona 17. xxx.
- Minuti* cur in paralyfi malum signum 24. XXI. 13.
- Morbi* cur exigunt roborantia 58. v. 5.
- Ophthalmia* ad brachia derivanda 45. LXVII. per fonticulum in brachio 17. xxx. 6. per emollientia 61. IV.
- Palpebræ* tumor in hydrope 35. XXII. in hydrocephalo interno 35. xxv. ex viscido 40. VII. in empyemate 48. XXVI. *Langue-*
- scens* in hectica 52. XLIX.
- Pellucidi* vel *Scintillantes* an spiritus lucidos esse arguunt 15. XIV. 28.
- Pforophthalmia* lenientia exigit 80. III. & mucilaginosa 77. XIII.
- Pulvisculus* illapius quomodo extrahitur cancri lapillo 68. VIII. 7.
- Rubedo* hæmorrhagiam præfagit 32. VII. ex impetu ad caput 46. XIII. a ligata vena jugulari 19. LXXV. incrassantia frigida exigit 77. VIII.
- Scintillæ* præfagiunt hæmorrhagiam 32. VII. convulsiones 30. III. ex impetu ad caput 46. XIII. ex acri succo nervoso 45. LIX.
- Sordes Lema* ex ficcitate 13. III. in hectica 52. XLIX.
- Splendor* ex aucta circulatione 46. XII. hæmorrhagiam prædicat 32. VII.
- Squallor* ex ficcitate 13. III.
- Tenebræ* hæmorrhagiam præfagiunt 32. VII. ex mensium suppressione 34. XVI. ex viscido 40. x. ex laxitate 6. III. convulsionem præfagiunt 30. III.
- Trachoma* lenientia exigit. 80. III.
- Truces* convulsionem præfagiunt 30. III.
- Tumor* ex mensium suppressione 34. XVI. ex cruditate 39. VI. impetu ad caput 46. XIII. ligata vena jugulari 19. LXXV.
- Visus* excellit in noctivagis 16. x. fallitur quomodo 16. XIV & XV. validior excitat dolorem 16. XXI. & 17. II. *Anguillarum* ex impetu ad caput 47. XIII. *Ab-*

- litus* cum frigore in acutis cur
malus 51. viii. 23. *Obscuratio*
ex visciditate 40. vii.
- Odontalgia vid. *Dentium dolor*.
- Odontotryma vid. *Formula Pul-
vis*.
- ODOR exaltatur sale volatili 38.
xxiii. validior doloris causa
17. ii. frequentior non mo-
vet odoratum 16. xv.
- Odoratus* excellit in canibus 16. x.
ab eodem odore tandem non af-
ficitur 16. xv cur tandem amit-
titur sternutatoriis 83. xxviii.
31.
- Fætor* unde 37. x & xvii. 18. ca-
daverosus quando in morbo a-
cuto 13. xvii. 19.
- Odor & Fætor oris vid. *Oris fæ-
tor*.
- Odoramentum vid. *Formula Suffi-
tus*.
- Odorifera in *Calefaciens*.
- Oedema in *Hydrops*.
- Extremarum vid. *Partes
extremæ*.
- OESOPHAGI *Inflammatio* an-
singultus causa 27. xi. 12.
- Mucus* abrasus singultus causa 27.
iii.
- Rigiditas* impedit deglutitionem 4.
iv.
- Ruptio* impedit cibi descensum in
ventriculum 71. iii.
- Tumor & Constrictio* impedit ali-
mentorum deglutitionem 71. iii.
- Oestrum Veneris in *Generatio*.
- OFFA *Helmontii* quomodo para-
tur 38. xxv.
- Officinalia medicamenta vid. *Me-
dicamenta*.
- Olea Acria, Destillata, Expres-
ta, Combusta, Nativa vid. in *Stimu-
lans*.
- Oleosa in *Emolliens*.
- Olei Guttula, Amygdalarum, Anisi,
Terebinthinæ, Vitrioli &c. vid.
ea loca.
- Olfactus vid. *Odor*.
- Olus vid. in *Resolvens*.
- OMENTI *Hydrops* qualia signa
præbet 35. xl. *Morbi* curantur
purgantibus 90. cxlii.
- Operarii vid. *Exercitati*.
- Ophthalmia vid. *Oculi inflammatio*.
- Ophthalmicon vid. *Oculi Medica-
mentum*.
- Opiatum vid. *Formula Electua-
rium*.
- Opipare vivens vid. *Dieta*.
- Opisthotonus vid. *Convulsio*.
- OPIUM cur interdum purganti-
bus adjicitur 45. lxix. 25. com-
pescit motum 46. xx. & dolo-
rem ex mobilitate 17. lvi. tar-
dioris circulationis causa 21. ii.
arceatur acidis 38. xlv. ita quo-
que sopor 38. xlv. cur hume-
stat 62. ix. 8. quando resolvit
79. xxvi. 28.
- Oppressio hypochondriorum vid.
Hypochondria.
- Opticum vid. *Oculus*.
- Orbiculus vid. *Formula Tabella*.
- Orexis vid. *lames*.
- Organa Chylificationis, Genera-
tionis & Respirationis vid. *suis
locis*.
- Orgasmus spirituum vid. *Mobili-
tas*.
- ORIS *Aphthæ* humectantia exi-
gunt 62. vii. albæ benignæ an
ab acido 38. lxix. 12. cortice
Peruviano curantur 32. xxviii.

acidulas aquosas exigunt 92. IV.
Salivose quid sint & quid indicent 45. XXVII. 6. ex febre intermittente quomodo curandæ 52. LXII. 1. roborantibus curantur 58. IV.

Halitus foetens ex putredine 37. x. ex scorbuto 17. XLVII. & 23. XVIII. incrassantia frigida exigunt 77. VIII.

Hiatus ex ligata vena jugulari 19. LXXV.

Siccitas & tenaci mucilagine obfessa lingua 13. II. ex lentore 41. IX.

Sordities ex putredine humorum 36. x. pellicula alba tectum in cruditate 39. VI.

Visciditas quomodo curatur 40. VI & XIII.

Dentes non ferunt frigus 51. VI. nigri vacillantes ex putredine 37. x. sanguinem interdum fundunt 32. I. eorum *Stridor* & *Trismus* ex mensium obstructione 34. XVI. species est convulsionis 30. XVI. 4. *Stuper* ab acido ex ventriculo cruciante 38. LI. ex acri succo nerveo 45. LIX. *Vacillatio* in scorbuto 17. XLVII. & 23. XVIII. *Visciditas* 40 VII. unde in acutis & quid indicet 41. XIX. 13. in *cacoehyia* 17. LXII.

Dentitio diabetis causa 36. XXI. & convulsionis 30. x. & 17. XXXVII. cur 18. LX. debilitatis & diabetis causa 23. XIV.

Gingivæ corruptæ ex putredine 37. x. ex acri succo nerveo 45. LIX. incrassantia frigida exigunt 77. VIII. *Luridæ* in tenui

acri humore 43. XLVI. ex scorbuto 17. XLVII. & 23. XVIII. *Sanguinem* fundunt 32. I & x. cur frequens scorbuticis 2. VII. 2.

Labia tument ex ligata vena jugulari 19. LXXV.

Musticatio deficiens cruditatis causa 39. IV.

Morbi incrassantia exigunt 77. VIII. cur roborantia 58. v. 5.

Oris Tortura vid. *facies*.

— Amaritudo vid. *Sapor*.

Ornans medicamentum vid. *Fucus in Medicamentum*.

Orthopnoea vid. *Respiratio difficilis*.

Oscedo vid. *Oris Aphthæ*.

Oscillatio vid. *Mobilitas*.

OSCITATIO ex acido succo nerveo 38. LXIV.

Oscula Lacteorum vid. *Lactea*.

— Vasorum vid. *Vasa*.

OSSA in cineres cadunt vehementi calore I. XII non ferunt frigus 51. VI. an sola admittunt nutrimentum 71. IX. 2.

OSSIUM *Medulla* putrescit stagnando 37. VII. transudat in motu 18. LXIX. est obvolvans 66. v.

Figura aliena compressionis causa 12. II.

Caries unde suppeditat tantam ichoris copiam 37. XVII. I. medullam corrumpit 37. VII. ichor ejus quid arguit 38. LXIX. 16. ex minuto motu 50. VIII.

Comminutio 2. III.

Callus quid 60. VI.

Dolor in meditullio obscurus 17. v. osteocopus in quibus morbis 17. xv.

Ex-

Excreſcentia compreſſionis cauſa 12. II. & paralyſis 24. v. & convulſionis 30. VII.

Fiſſura 2. III.

Fractura cur lente reponenda ſi diu fuit I. XXIII. 17. ſpecies ſolutæ unitatis 2. III. cur frequens in Venerea lue & ſcorbuto 2. VII. 3. cur frequentius hyeme 5. IV 8. compreſſionis cauſa 12. II. an membrum movendum 12. IV. 1. cur ſtatim immobilitas, dein vero aliquis reddit motus 12. IV. 5. paralyſis cauſa 24. v. qualem curationem exigit 60. VII.

Fragmenta compreſſionis cauſa 12. II. an attrahuntur medicamentis 83. XLIII. 18.

Luxatio ſi diu fuit cur lente reponenda I. XXIII. 17. an ſemper a valida vi 6. v. 8. quæ curatur ſiccis, calidis & ſpirituofis 9. v. 9. quæ mollibus, tepidis, oleofis 9. v. 9. qualia medicamenta & qualis deligatio adhibenda 10. VI. 3. cur poſtea facilius a leviori cauſa fiat 11. IV. compreſſionis cauſa 12. II. an membrum movendum 12. IV. 2. cur ſtatim immobilitas, quæ ſenſim evaneſcit 12. IV. 5. doloris cauſa 17. XL. compreſſionis & paralyſis cauſa 24. v. quænam exigit ſiccantia 63. IX. 8. cur adhibent oleoſa & pingua 59. XII. 5.

Spina ventroſa dolorem oſteocopus facit 17. xv. exigit lenientia 80. III.

Oſſa consolidans in *Indurans*.

Oſſificatio cordis vid. *Cor*.

Oſſeus canalis vid. *Canalis*.

Oſtea cordis vid. *Cor*.

Oſteogenicum, & Oſteocollum in *Consolidans*.

Oſtenſivum vid. *Indicans in Cura-*
tio.

Oſſicon vid. *Oſſa*.

Oſteocopus dolor vid. *Dolor*.

Otalgia vid. *Auris dolor*.

Otenchyta vid. *Formula Lavamen-*
tum.

Oticon vid. *Auris medicamentum*.

Otiosi vid. *Quiescentes*.

Otium vid. *Quies*.

Ovale foramen cordis in *Fœtus*.

Ovales valvulæ vid. *Cor*.

Ovarium vid. *Uterus*.

OVUM putreſcere poteſt 37. III. ſorbile ſanat acrimoniam muria-
ticam 38. IX.

Albumen quomodo mutatur a pu-
tredine 37. III. in majori ca-
lore coagulatur 37. III. & ab
alcohole 78. I.

Vitellus eſt ſapo naturalis 38.
xxxiv. an obvolvitur 66. v. ejus
oleum obvolvitur 66. v.

Oxea & Oxytata vid. *Morbus acu-*
tus.

Oxyrrhodinum vid. *Formula Epi-*
thema.

Ozæna vid. *Narium ulcus*.

P.

Pabulum vid. *Nutrients*.

Pachyntheticum vid. *Incrassans*.

PÆONIA excellit in mobilitate
26. v.

Palatum vid. *Oris palatum*.

Palindromia vid. *Morbi recidiva*.

Palliatio & Palliativa curatio vid.
Cu-

*Curatio.*Pallor vid. *Color.*—— Cutis vid. *Cutis.*—— Sanguinis vid. *Sanguis.*Palpebræ vid. *Oculus.*Palpitatio vid. *Pulsatio.*—— Cordis, Manuum, Umbilici,
Hypochondriorum vid. *suis locis.*Panacea vid. *Medicamentum uni-*
*versale.*Panchymagoga vid. *Evacuans.*Pancoenus vid. *Morbus Epide-*
*micus.*PANCREATIS *Ductus* an solus
in intestina deponit aquam hy-
dropicorum 35. LXIII. 18.*Succus* viscidus ex amissa saponi-
citate 40. v. ejus saponacitas ex-
stinguitur ab acido in intestinis
38. LII. & cruditate 39. v. &
viscido 40. ix. acidus an stran-
guriæ causa 91. LXVII. 2. an
foveat febris causam 52. LXIV. 7.Pandaleon vid. *Formula Tabella.*Pandemius vid. *Morbus Epidemius.*Panis vid. *Nutrimendum.*PANNICULUS ADIPOSUS
receptaculum est liquoris in
hydrope 35. III.PANUS seu *Phygethlon* exigit le-
nientia 80. III. mucilaginosam 77.
XIII. humectantia 62. VII. e-
mollientia 61. IV. maturantia
mollia 76. III. & acriora 76.
IV.PAPAYER compescit dolorem
ex mobilitate 17. LVI.Papilla mammarum vid. *Mamma.*Papulæ vid. *Pustula.*PARACENTHESIS quando ac-
celerat mortem in hydrope 35.
xix. non juvat in hydrope exvisciditate & defectu absorptio-
is 35. xx. curavit hydropem
pectoris 35. xxxi. in hydrope
instituitur 35. xl. nihil juvat in
hydrope peritonæi & omenti
35. xli & xlii. in umbilico
prominente 35. l & lx. quando
instituenda vel omittenda in hy-
drope 35. lx. cur raro curat hy-
dropem 39. LXIII. 16. in pecto-
re instituendi modus & cautela
48. XLIII. post operationem
observanda 48. XLIV. vetatur in
pectore 48. XLV.Paracme vid. *Morbi Declinatio.*Paracolleticon in *Consolidans.*Parallelus nexus vid. *Nexus.*PARALYSIS. Definitio & Diffe-
rentia 24. I. Causæ 24. II. Ce-
rebri compressione 24. III. Cu-
ratio 24. IV. Nervi compressio-
ne 24. v. Tunicæ & humoris 24.
vi. Humorum mutata indole
24. vii. Laxitate solidorum 24.
viii. Paralysis genera 24. ix.
minus perfecta 24. x. funcio-
nis vitalis 24. xi. musculorum
faciei 24. xi. Curatio si ex vi-
sciditate 24. xii. in ventriculo
24. xiii. intestinis 24. xiv.
sanguine 24. xv. Vesicatoriis
24. xvi. si ex Laxitate 24. xvii.
in morbo acuto 24. xviii. ex
arteria obstructa 24. xix. ex
scorbuto 24. xx. corollaria 24.
xxi. ab urinæ suppressione 91.
xxxii. facit urinam coloratio-
rem si putredo accedit 36. x.
quandoque clam emittitur 36.
xxiii. ex viscido 40. x. cur ex
ganglii contusione 15. xxiii.
10. ex ligata arteria 47. x. & 18.
xi.

xi. paralytica pars calens cur
bonum 49. xx. 5. ex impedito
motu per cerebrum 50. ix. fri-
goris causa 51. iv. ex spiri-
tuum impedito fluxu 51. iv.
cur frigus partis difficiliorem
curationem promittit 51. viii.
19. & 24 v. quando fit ma-
nente sensu & motu 16. lxiv.
4. cur ex ligata arteria 16. lxiv.
7. ex scorbuto 17. xlvii. ex
ligato nervo 18. x. in parte fa-
cit pulsum debilem 20. xv. cur
tunc difficiliorem curationem
præfagit 20. xxxvi. 16. si produ-
cit tremorem, bonum 22. xiii.
cur ex tremore 22. xv. 4. ex
scorbuto 23. xviii. quæ ex
convulsione 30. xviii. 20. ex
colica Pictonum 30. xviii. 45.
& 62. ix. 10. curatur robo-
rantibus 58. iv.

Apoplexia hæmorrhagiam prædi-
cens 32. vii. ex mensium sup-
pressionem 34. xvi. ex vino si
fiat, compescitur acidis 38. xlv.
ex vitædo 40. x. cur ex pletho-
ra 12. iv. ii. ex spiritibus fer-
mentatis an sua levitate 15.
xiv. 23. quomodo ex frigore
glaciali 15. xiv. 24. ex polypo
in parotides truso 42. ix. ex
impetu ad caput 46. xiii. ex
impedito motu per cerebrum
50. ix. malum cum pulsu ma-
gno 20. v & xxxii. prædici-
tur ex pituita in cerebrum de-
lata cum tremore 22. xiii. re-
linquens tremorem, malum 22.
xiii. cur ex tremore 22. xv. 4.
a quibusdam ad paralyfin re-
fertur 24. i. cur pedibus ap-

plicant epispastica 84. xxiii. i.
roborantibus curatur 58. iv.
definens in paralyfin cur diffi-
cile curatur 24. xxi. 4. exci-
tatur apoplecticus sale volatili
38. xxiii. frequens recidivat
53. xviii. frequens reditus plc-
rumque lethalis 53. lxii. 16.
parcam urinam facit 91. xvii.
Beriberi roborantia exigit 58. iv.
describitur 24. x. curatur 24. xvii.
Paresis quid sit 24. i. ex insuffici-
enti influxu spirituum 24. x.
exigit roborantia 58. iv. &
compingentia 77. v.

Scelotyrbe describitur 24. x. cura-
tur antiscorbuticis 24. x.

Paralyfis Vesicæ & aliarum par-
tium vid. *suis locis*.

Paraphrenitis vid. *Delirium*.

Paraplegia vid. *Paralyfis*.

Paregoricum vid. *Anodynum*.

Parentalis morbus vid. *Morbus hæ-
reditarius*.

Paresis vid. *Paralyfis*.

PARIETARIA in curatione do-
loris ex calculo 17. liv.

PAROTIDES prædicuntur ex
tenui urina in acutis 36. xx. in
iis instantibus urina alba
crassa liberat 36. vii. urina va-
ria mala 36. li. 2. ex quali u-
rina prædicuntur 36. lvi. 28.
definiuntur 48. ii. prædictio in
acutis 48. xvii. bonæ 48. xviii.
præveniuntur 48. xix. malæ
48. xx. Curatio 48. xxii. tar-
dus solvunt morbos quam ex-
cretiones 48. xviii. cur præ-
dicuntur ex pedibus frigidis in
acutis 51. viii. 4. cur post an-
xietatem vigilias & soporem 52.

LIX. 5. parvæ cur anxiosis lethales 52. LIX. 6. ex pectoris morbis describuntur 17. XXXII. parvæ convulsiones prædicunt 33. III. magnæ bonæ & solvunt convulsionem 30. IV. prædicuntur ex capitis pulsatione 20. IX. parvæ cum tremore delirium prædicunt 22. XII. magnæ bonæ, parvæ malæ in debilitate ex impetu 23. V. parvæ ex cruditate commota 29. XII. parvæ cur prædicunt convulsionem 30. XVIII. maturantia mollia exigunt 76. III.

Paroxysmus in Morbus.

PARTES EXTREMÆ conf.

Manus & Pedes. Melius est intumescere quam colliquari in hydrope 35. XXXIX. *Dolor* ex lue Venerea 17. XLIX. cur tument in debilibus 23. XXVI. 7. *Abscessus* describitur ex pedibus calidis in acutis diutius durantibus 51. VIII. 4. *Metastasis* ex superioribus mala 17. XIX. ad internas partes mala, ad externas bona 17. XXIX. vel tument vel marcescunt in defectu sanguinis 23. VIII. *Tumor* in cruditate 39. VI. *Oedema* ex viscido 40. X. abiens & rediens quid arguit 10. VI. 6. *Frigus* ex lentore 41. IX. cum incendio interno cur pessimum in acutis 47. XXIII. 4. malum in acutis 51. VIII. II. in forti ventris dolore cur malum 51. VIII. 20. cur malum in acutis 21. V. 7. cur malum in nephritide 91. XLVII. 13.

PARTICULÆ HUMORIS Divisio 45. I.

Magnitudo aucta 45. II. causæ 45. III. divisio 45. IV. congregatio 45. V. causæ 45. VI. contracta majore 45. VII. propiore locatione 45. VIII. attractione aucta 45. IX. minuto motu 45. X. aucta circulatione 45. XI. rarefactione 45. XII. Effectus 45. XIII. Curatio 45. XIV. corollaria 45. XVI. quot modis obstruunt 82. XII. curatur diluentibus 78. VI.

Parvitas 45. XVII. causæ 45. XVIII. vis allata non semper separat 45. XIX. compactu non fit 45. XX. vi attractrice debilitata 45. XXII. dilutione 45. XXIII. diminutio in omnibus 45. XXIV. Effectus 45. XXV. Curatio 45. XXVI. corollaria 45. XXVII. *Gravitas* 45. XXVIII. Causæ 45. XXIX. gravioribus ingestis 45. XXX. Effectus 45. XXXI. gravioribus factis 45. XXXII. propria actione 45. XXXIII. corporis actione 45. XXXIV. medicamentis 45. XXXV. Effectus 45. XXXVI. Curatio 45. XXXVII. corollaria 45. XXXVIII. curatur diluentibus 78. VI. *Levitas* differentia 45. XXXIX. Causæ 45. XL. Effectus 45. XLI. Curatio 45. XLII. corollaria 45. XLIV. quibus hominibus 45. XV. 16. curatur roborantibus 58. III. & compingentibus 77. V. *Figura* mutata in planam facit concretionem 45. VII. (conf. Acrimonia.)

Partes Elementares vid. *Atomus*.

Particularis morbus vid. *Morbus*.

PARTUS Difficilior est causa hy-

hydrocephali 35. xxiv. & hydro-
pisis uteri 35. xliii. doloris
causa 17. xl. convulsionis cau-
sa in foetu 30. vii. a Partu men-
ses una alterave vice non appa-
rere solent 33. iv. hoc ex sangui-
nis defectu 34. iv. urina sæpe
aquosa 36. xx. an non quædam
convulsiones in partu curandæ
30. xviii. 6. qui dolor a par-
tu cingulo compescitur 30.
xviii. 7. cur a partu convul-
sio periculosa 30. xvii. 8.

Abortus an semper expectandus
si in gravidis menses prodeunt
33. xiii. 17. hydrops uteri
causa 35. xliii. cur timendus
in gravidis ex convulsione 30.
xviii. 5. a medicamentis diu-
reticis 92. xi.

Partus medicamenta in *Uterina*.

Parvitas particularum vid. *Parti-
culæ*.

Parvus morbus vid. *Morbus*.

Passio vid. *Morbus*.

—— *Hysterica* vid. *Mobilitas*.

—— *Hypochondriaca* vid. *Hypo-
chondriaca*.

—— *Colica* vid. *Ventris dolor*.

Pasta & Pastillus vid. *Formula Ta-
bella*.

Pasthema vid. *Animi affectus*, &
Morbus.

Pathologia vid. *Morbus*.

Pathos vid. *Morbus*.

Pecquetianus ductus vid. *Chyli
ductus*.

PECTORIS *Contusio* facit em-
pyema 48. xxiv.

Dolor an semper venæ sectione
levandus 39. xi. 7. in abscessu
mediastini 48. xxxi. in hæctica

52. li. sensim increfcens indi-
cat venæ sectionem, mitis vero
vetat 17. xvii. ad alias partes
delatus 17. xxxii. alvus laxa,
malum 17. lxii. diuretica exi-
git 17. lxv. cum libera respi-
ratione & pulsu debili cur non
curatur venæ sectione 20. xxxvi.
12. ex hepatitide cur facit pul-
sum debilem 20. xxxvi. 29. ex
vitio hepatis 17. xxx.

Gravitas in hydrope pectoris 35.
xxix. in empyemate 48. xxv.
abscessu pulmonis 48. xxx. me-
diastini 48. xxxi.

Hydrops in quibus partibus fit 35.
xxviii. signa 35. xxix. exitus
35. xxx. curatio 35. xxxi. di-
ureticis 35. lv. cur exigit diu-
retica 35. lxiii. 43. cur sæpe
paralysis causa, & quibus cura-
tur 24. xxi. 3. parcam urinam
facit 91. xvi.

Incurvatio in empyemate 48. xxvi.

Morbi cur sæpe levantur vesican-
tibus 83. xliii. 12. & exigunt
balsamica 72. ii.

Pulsatio inter signa hæmoptoës
20. x.

Rubor ex ligata vena jugulari 19.
lxxv.

Vulnus degenerat sæpe in empye-
ma 48. xxiv.

Clavicula dolor in cacoehymia,
obstructione lienis & hepatis
17. xxxviii.

Costarum calor in empyemate, ma-
lum 48. xxxv. in febribus cum
capitis & pedum frigiditate, ma-
lum 49. vii.

Sternum premens diaphragma sin-
gultus causa 29. ix.

Xyphoides cartilago premens stomachum singultus causa 27. IX.

PECTORALIA quænam in pulmonis visciditate 40. XVIII. in empyemate 48. XXXIX. & diuretica 48. XL. in tussi 48. XLVII. conveniunt quoque renibus 17. XXXII. in debilitate post hæmoptoën 23. VIII. in puris effusione 23. XI. multa sunt diuretica 92. XI. quæ simul abstergent 81. XIV.

Expectorantia in pulmonis acrimonia 45. LXII. in parotidibus 48. XIX. in empyemate calidè adhibenda 48. XXXIX.

Pediluvium vid. *Formula Fetus*.

PELLUCIDITAS in hydrope ex laxitate 35. IX.

Pellucidus Humor vid. *Lympha*.

—— *Oculus* vid. *Oculus*.

PELVIS OSSIUM major in feminis quam viris 33. IX. 3.

Pelvis renum vid. *Renes*.

Pendentes partes vid. *Partes extremæ*.

Penis vid. *Pudenda*.

Penuria potus vid. *Potus*.

Pepanticum vid. *Pus movens*.

Pepansis vid. *Morbi coctio*.

Pepasmus vid. *Morbi coctio*.

Pepona vid. *Morbi coctio*.

Pepsis vid. *Morbi coctio*.

Peptica vid. *Præparantia*.

Peracutus & Peracutissimus morbus vid. *Morbus acutus*.

Perceptio vid. *Sensus*.

Percussio mentis vid. *Animi delirium*.

Peredens vid. *Corrodens*.

Perfrigeratio vid. *Frigus*.

Periamma vid. *Formula Epithema*.
PERICARDIUM describitur 19. II.

Abscessus cognoscitur 48. XXXIII. non juvatur paracenthesi 48. XLV.

Hydrops describitur 35. XXVIII.

Inflammatio transit in empyema 48. XXIV. palpitationis & anxietatis causa 24. IV.

Tumor palpitationis causa 28. III.

Vermes describuntur 28. VI.

Pericardium diaphragmati annexum vid. *Diaphragma*.

Pericarpium vid. *Formula Epithema*.

Periodus morbi vid. *Morbi Paroxysmus*.

PERIPNEUMONIA circulationem per pulmones impedit, solvitur hæmorrhagia 32. VIII. & urina multa crassa 35. XXVI. urina primo cocta dein attenuata mala 36. LI. 6. cur facile ex lentore 41. XIX. 12. ex viscido dicitur *Lethargica* 40. XI. cur a frigido aëre superveniente calido 42. XI. 5. non facit pulsum durum 47. III. degenerans in empyema 48. XXIV. ex angina describitur 17. XXXI. in phrenitidem transiens, lethale 17. XXXII. abscessus magnus crurum, bonum 17. XXXII. pulsus debilioris causa 20. XV. & mollis 20. XXXI. cum delirio cur suppurationem prædicit 20. XXXVI. 30. horror in principio quid indicat 29. IX. curatur laxantibus diureticis 92. VI. humectantibus 62. VII. emollienti-

ribus 61. 1v. vapore aquæ 62. ix. 13.

Peristalticus motus vid. *Motus vitalis*.

PERITONÆI *hydrops* qualia præbet signa 35. XLII. quomodo generatur & curatur 35. XLIX.

Pernio in *Frigus*.

Perpendicularis nexus vid. *Nexus*.

Peracutus morbus vid. *Morbus acutus*.

Perpeffio vid. *Morbus*.

PERSPIRATIO plus evacuat quam urina 36. XXIV. acida in acrimonia acida 33. LXIII. an ex succo nervoso & spiritibus 15. XIV. 7. aufert lentorem solutum 41. x. interdum evacuat inflammationis materiem 47. xv. augetur cortice Peruviano 52. XXVII.

Copiosior urinam flavam facit 36. XIV. ficcitatis causa 13. II. 3. & crassitudinis 43. III. & debilitatis 23. xv. per frictiones 67. XXII. 7. & per sicca 68. VIII. 2. & 63. VII.

Minor putredinem auget 37. VII. acrimoniam generat 45. LII. quomodo a constipantibus & emplasticis 50. XI. 3. curatur sudoriferis 17. LXIV. & diaphoreticis calidis in horrore 29. v. ex aura frigidiuscula & vento 29. v. ex viscido 40. x. in feminis 33. IX. 2. cognoscitur ex urinæ multitudine 36. LVI. 31. in cruditate 39. VI. cur in viscido 40. XIX. 3. cur quandoque ex aquæ potu 14. v. in tardiore motu 21. III. curatur dis-

cutientibus roborantibus 69. VI. PERSPIRABILE DUCENS definitur 92. I. dividitur 92. II. eliciendo 92. III. absorbentibus 92. IV. discutientibus 92. v. aperiendo 92. VI. diluendo 92. VII. resolvendo 92. VIII. præparando 92. IX. moderando motum 92. x. movendo 92. XI. corollaria 92. XII. in acido succo nerveo 38. LXVI. in cutis acrimonia 45. LXII. cur excellit in acrimonia frigida 45. LXIX. 29. in horrore ex cruditate 29. v. non multum differunt a sudoriferis 93. II. cur minime debilitant 67. XXIII. 15.

Perturbatio critica vid. *Morbi crisis*.

Pervigilium vid. *Vigilia*.

PERUVIANUS *Balsamus* cur sanat paralyfin ex colica Pictorum 30. XVIII. 45.

PERUVIANUS *Cortex*. Nomen 52. XXIII. natus locus 52. XXIV. electio 52. XXV. usus 52. XXVI. abusus 52. XXX. præparatio corporis 52. XXXI. exhibendi tempus 52. XXXII. quid postea agendum 52. XXXIII. corollaria 52. XXXIV. an curat febrem mesentericam 39. XI. 9. an hydropis causa post febrem 35. LXIII. 13. cur omittendus si urina rubra clara in intermittentibus 36. LVI. II. cur omittendus in febribus si urina sit tenuis & rubra 47. XXIII. 3. quam speciem febris continuæ curat 52. xv. in hydrope ex intermittente 52. LXII. I. in mania 52. LXII. 2. in aphthis 52. LXII. 3. in dolore

- flore ex intermittente 17. LVI. in
 calore hectico ex defectu hu-
 morum 23. VIII. in mania
 post febres 23. XXIII. in mobi-
 litate 26. V. in singultu ex in-
 termittente 27. VII. in tali pal-
 pitatione 28. X. & tali convul-
 sione 30. XV.
PES (conf. Partes extremæ.
Calor in acutis diu durantibus cur
 præfagit abscessum ad inferiora
 51. VIII. 4.
Dolor in delirantibus, bonum 17.
 XXX. 5.
Frigus malum in empyemate 48.
 XXXV. cum ventris & costarum
 ardore in acutis, malum 49.
 VII. in acutis cur parotides præ-
 fagit 51. VIII. 4. quid indicat
 in dysenteria 51. VIII. 5. in
 quibus excitat colicum dolorem
 26. VI. 6.
Metastasis ex capite recipiens in
 phrenitide, bonum 17. XXX.
Tumor ex mensium obstructione
 34. XV. & 35. XXXI. ex vena
 compressa 35. V. in hydrope ex
 mesenterii obstructione 35. VI.
 ex inertia 35. X. in hydrope pe-
 ctoris 35. XXIX. in hydrope ven-
 tris 35. XXXIII. in gravidis 35.
 XXXIII. & 35. LXIII. 6. cur in
 hydrope ex lienis obstructione
 35. LXIII. I. qui abit & redit
 35. LXIII. 12. cur in gravidis
 12. I. 17. in empyemate 28.
 XXVI. cur disparet pede eleva-
 to 50. XI. 11. quid denotat, si
 mane non disparet 50. XI. 12.
 ex debilitate 23. XVII.
Ulcus suppressum ulceris pulmo-
 nis causa 17. XXXII.
Pessarium vid. *Formula Pessarium*.
Pestilentia vid. *Pestis*.
PESTILENTIALIS *Aër* forsan
 septica qualitate inficit 37. XII.
 an probe nitrum æreum 35.
 XIV. 29. facit tenuitatem 44. I.
Febris & morbus exigit acida 37.
 XLV. vetat sanguinis missionem
 52. XXXVII. nocent saponēs 38.
 XXVI. his sæpe urina sana 36.
 V. hæmorrhagia mala 34. XXV. 17.
Materia causa hæmorrhagiæ 32.
 IV. frigoris 51. IV. 3. & tenui-
 tatis 51. IV. 8.
Malignitas num educatur vesican-
 tibus 83. XLIII. 13.
PESTIS cur reddit urinam sæpe
 sanam 36. LVI. 45. cur tanta hu-
 morum tenuitas 45. XXVII. 4.
Petechiæ vid. *Maculæ*.
Petechialis febris vid. *Febris*.
Pharmacum vid. *Medicamentum*.
Phlebotomia vid. *Sanguinis missio*.
Phlegma vid. *Pituita in Viscidum*.
Phlegmagoga vid. *Pituitam ducen-
 tia*.
Phlegmone vid. *Inflammatiō*.
Phlogistica dispositio, & cuticula
 vid. *Inflammatoria dispositio*.
Phlogosis faciei vid. *Facies*.
Phlyctæna vid. *Vesiculæ*.
Phœnigmos vid. *Rubefaciens in
 Movens*.
Phrenitis vid. *Animi delirium*.
Phrice vid. *Horror*.
Phricodes vid. *Horror*.
Phthisica vid. *Marcor*.
Phthisis vid. *Marcor*.
Phthœ vid. *Marcor*.
Phycos vid. *Medicamentum Fucus*.
Phygeton in *Tuberculum*.
Phymosis vid. *Penis*.

Pia mater vid. *Cerebri membrana.*

Pica vid. *Fames.*

Picatio vid. *Stimulans.*

Pigritia vid. *Debilitas.*

Pilion vid. *Formula Epithema.*

Pilula vid. *Formula Pilula.*

Pilorum evulsio in *Stimulans.*

PILUS an ex nervis 15. XIV. 33.

Diffusum roborantia exigit 58. IV.

Barbata & hirsuta femina ex mensium obstructione 34. XXI. & 32. XXII.

PINEALIS GLANDULA an circa principia nervorum 15. XIV. 22. arterias habet ex carotidibus 19. LXII.

Pineatum & Pineolatum vid. *Formula Tabella*

BINGUEDINIS *Colliquatio* cognoscitur ex bullulis in urina 36. xxx. producit atrophiam, languorem &c. 36. xxx.

Corruptio a quibusdam pro acido habetur 38. LIX.

Abundantia facit laxitatem 6. II. & pulsum debilem 20. xv. & minorem 20. xxxi. cur sine periculo 20. xxxvi. 19. ex mensium suppressione in vetulis, bonum 34. xxxiii.

Usus, ad attritum evitandum inter fibras 49. XII. sæpe abscondit acidum 38. XLVII. obvolvitur & temperat acidum 38. LIX. cur nulla in cerebro 15. VIII.

Pinguia in *Emollientia.*

Pituita vid. *Viscidum.*

Pituitosa angina vid. *Angina.*

PIX quando est maturans 76. VII. 2.

Plaga vid. *Ulnus.*

PLANTA cur recens plus salis sibi dat quam vetusta 38. XXXII. 7.

Plantæ absterisivæ in *Abstergentia.*

Plantarum spiritus vid. *Spiritus.*

Plethora vid. *Sanguinis abundantia.*

Pleura pulmoni adnata vid. *Pulmo.*

PLEURÆ Dolor ex acri succo nerveo 45. LIX. *Abcessus* describitur 48. XXXII.

PLEURITIS frequens in robustis & exercitatis 31. XI. 10. solvitur hæmorrhagia 32. VII. & quando motum impedit per pulmones 32. VIII. cum urina tenui aquosa quid præfigit 36. VI. cum urina crassa solutionem portendit 40. XIX. 21. cur ab aëre frigido, qui supervenit calido 42. XI. 5. quando facit pulsum debilem 47. III degenens in Empyema 48. XXIV. a frigore in corpore calefacto 51. VI. dolor punctorius an ab acido 17. XI. metastasin ad caput faciens describitur 17. XXXII. abcessus magnus crurum bonus 17. XXXII. quæ alvi fluxu & ductione curatur 17. XXXVIII. pulsum durum habet 20. VII. valida pulsum debilem facit 20. XV. & pulsum frequentem 20. XVII. pulsus debilis unde & cur malus 20. XXXVI. 13. ex duro altus & mollis cur malus 20. XXXVI. 28. singultus septimo die veniens cur necat 27. XI. 7. horror in principio quid indicat 29. IX. cur frequens juvenibus 53. LXII. 3. curatur laxantibus diureticis 92. VI. quæ-

- quædam species calorem mordacem excitat 49. VIII. *Lymphatica* dicta urinam colorationem facit ex putredine 36. x. ex tenui lymphâ mitigatur obvolventibus 66. vi. sicca exigit humectantia 62. ix. 9. qualia laxantia exigit 59. x. 2. curatur humectantibus 62. vii. quænam curatur vesicantibus ad crura 83. XLIII. II. quæ emollientibus 61. iv.
- PLEXUS CHOROIDES** quid faciat 15. IIv. 18.
- Plexus Arteriarum** vid. *Arteria*.
 — **Nervorum** vid. *Nervus*.
Plica polonica vid. *Pili morbi*.
Plicæ intestinorum vid. *Intestina*.
Podagra vid. *Articulorum dolor*.
Podex vid. *Anus*.
Polenta vid. *Farinosa in Incrassans*.
Pollen & Pollis vid. *Pulvis externus in Formula*.
- POLLEX CUBICUS** continet circiter drach. quinque sanguinis 31. xxv.
- Polychreston** vid. *Medicamentum*.
 — **Sal** vid. *Nitrum in Frigefaciens*.
Polychronios vid. *Morbus chronicus*.
Polypus Cordis, Narium, Pulmonis vid. *suis locis*.
 — **Sanguinis** vid. *Coagulatio*.
Pondo vid. *Mensura*.
Pondus incumbens vid. *Pressio*.
Ponderis elevatio vid. *Exercitium*.
Popularis morbus vid. *Morbus epidemicus*.
Perotica vid. *Incilians*.
Porrigo in Cutis Morbi.
- PORTÆ VENA** turgēt sanguine in hepatide 47. III. deponit sanguinem in venam cavam 19. LXXII. sanguinem retinens est anxietatis causa 51. iv. 7.
- Obstructa** producit anxietatem & multa alia 50. ix.
- Posis** vid. *Formula Haustus*.
Postpositio in *Morbi paroxysmus*.
Potentiale in *Medicamentum*.
Potio vid. *Formula Haustus & Potio*.
- POTUS abstinentia & paucitas** curat hydropem 35. xii & xl & lxi. an imperanda in putridis 37. xvii. 14.
- Calidus** in pulmonis visciditate 40. xviii.
- Copiosior** facit urinam aquosam 36. xx. laxitatem & inertiam facit 36. x. humectat 14. ii. 3. tenuitatem facit 44. ii.
- Frigida** causa paralyfis 24. vii. Beriberi 24. x. & hydropis periculis 35. xxix.
- Penuria & defectus** facit urinam flavam 36. xiv. minuit urinæ quantitatem 36. xxiv. facit putredinem 37. vii. alcali producit 38. xxix. lentoris causa 41. vii. & gravitatis 45. xxxiv. & crassitudinis 43. iii.
- PRÆCIPITATIO** per spiritum sulphuris in corallis aceto solutis 38. XLVII. per spiritum vitrioli in oculis cancerorum spiritu nitri solutis 38. xvii. an non ad praxin referenda hujus cognitio 45. xv. 7.
- Præcognitio** vid. *Morbi prædictio*.
- PRÆCORDIA** Sinistrum durum in hydrope ex lienis obstructione 35. v. Dextrum tumidum in hydrope ex hepatis vitio 35. vi. do.

dolor & tumor ad prædicendas parotides in acutis 48. xvii. tensio & gravitas in obstructo hepate 17. vii. sublime in bili-osa acrimonia 17. xlv. gravi-tas in bile atra 17. xlv. non fe-runt frigus 51. vi. an cingen-da, ne uterus gulam petat 30. xviii. 36. *Constrictio* a calculo renum 91. xxiv. *Inflatio* cur ab esu farinosorum 77. xxii. 21. quando solvitur hæmorrhagia 32. viii. in Typho 52. xlvii. *Commotio* in mobilitate 26. iii. *Oppressio* in gonorrhœa & leu-corrhœa 23. ix.

Anxietas quid denotet in acutis 50. ix. 5. ex hepatis obstru-ctione 51. iv. 7. ab acido in ventriculo 38. li. cur sæpe tol-litur purgante 52. xli. ex con-gestatione quomodo curatur 23. iv. ex mobilitate 26. iii.

Dolor & tumor parotides præsa-giunt in acutis 48. xvii. malus portendit parotides 48. xx. sine inflammatione sæpe a febre cu-rantur 52. xix. ex catarrho quomodo curatur 32. xx. con-vulsione causa 30. x.

Gravitas in febribus cur sæpe pur-gantibus curatur 52. xli. ex cacoehyia 17. lxii. & 23. iv.

Passio hypochondriaca ex nimia con-tractione 9. iii. ex mobilitate 26. iii.

Pulsatio, causa & prognosis 20. xi. cur sæpe excitat singultum 20. xxxvi. 5. cum lingua arida mentis emotoria 20. xxxvi. 7. cur inde singultus pessimus 27. xi. 1. in hepatitide 27. viii.

Tumor in hepatitide 27. viii. qua-lis solvitur hæmorrhagia 32. viii. ex mensium suppressione 34. xviii. in hydrope omenti 35. xli. ex viscido ventriculi 40. viii.

Prædebilitati vid. *Debilitas*.

Prædictio vid. *Morbi prædictio*.

Prædisponens vid. *Morbi prædictio*.

Præcognitio morbi vid. *Morbi prædictio*.

Prægnans vid. *Gravida*.

Præhensio morbi vid. *Morbi prin-cipium*.

Præincipiens vid. *Morbi prædictio*.

Prænotio morbi vid. *Morbi prædi-ctio*.

PRÆPARANTIA Definitio 75.

i. varietas 75. ii. in alimento-rum confectione 75. iii. in Chirurgica operatione 75. iv. in alvi ductione 75. v. in vo-mitu concitando 75. vi. ad diu-resin 75. vii. ad sudorem 75. viii. ad salivationem 75. ix. in morbis chronicis 75. x. in morbis acutis 75. xi. in ulceri-bus 75. xii. corollaria 75. xiii. ad insensibilem perspira-tionem 92. ix.

Præparatio vid. *Cocctio*.

Præputium in *Pudenda*.

Prælagium morbi vid. *Morbi præ-dictio*.

Præservatoria curatio vid. *Curatio præservatoria*.

Præservatorium medicamentum vid. *Medicamentum præservato-rum*.

Præsidium vid. *eodem*.

Præstans medicamentum vid. *Me-dicamentum præstans*.

PRESSIO frequens cur auget firmitatem 1. XXIII. 3. compescit hæmorrhagiam 32. XXI. an co-hærentiæ causa 1. XXIII. 26. cur producit callum 12. IV. 3. cur pars pressa calet 12. IV. 14. vasa angustantur & fit inflammatio 47. x. caloris causa 49. v. quomodo calefacit 49. xx. 4. ad nervum facit dolorem 17. LI. paralyfis causa 24. v. compactus causa 12. II.

Pressio Aëris, Arteriæ, Venæ, Cordis, Cerebri &c. vid. *suis locis*.

Priapiscos vid. *Formula Pessarium*.

Priapismos in Pudenda.

Primæ viæ vid. *Chylus*.

Primarius morbus vid. *Morbus primarius*.

Principium morbi vid. *Morbi principium*.

Procatartica vid. *Morbi prædictio*.

Processus Cerebri, Peritonæi &c. vid. *suis locis*.

Procidencia vid. *Hernia*.

Proëgumene vid. *Morbi prædictio*.

Profluvium Alvi, Urinæ &c. vid. *suis locis*.

Profusio sanguinis vid. *Sanguis*.

Prognosis & Prognostica vid. *Morbi prædictio*.

Prolepticos vid. *Morbi Paroxysmus*.

Prompta medicamenta vid. *Formula & Medicamentum extemporaneum*.

Prophasis vid. *Morbi prædictio*.

Prophylacticon vid. *Medicamentum præservatorium*.

Prophylaxis vid. *Curatio præservatoria*.

Proscolleticon vid. *Consolidans*.

Prostrata fames vid. *Fames*.

Protheiformis vid. *Morbus illegitimus*.

Protopatheia vid. *Morbus primarius*.

Pruna vid. *Carbunculus*.

Prunellæ sal vid. *Nitrum in Frigefaciens*.

PRURITUS ab alumine plumoso 84. v. minuitur absorbentibus 68. IV. incrastantia frigida exigit 77. VIII. & mucilaginosâ 77. XIII. cur fit applicatione pinguium 37. XVII. 26. ex salis marini abusu 38. VIII.

Psammissmos vid. *Siccans*.

Psilothron in *Stimulans*.

Psorophthalmia in *Oculus*.

Psyction vid. *Frigefaciens*.

Ptarmicon vid. *Formula Nasale & Pulvis externus & in Salivantia*.

Pterygium in *Oculus*.

Ptilana vid. *Formula Potio*.

Ptyalismus vid. *Salivatio*.

PUDENDA frigefacta sedant hæmorrhagiam 22. XXIV. non ferunt frigus 51. VI.

Fluor albus ex mensium suppressione 34. XX. foetentem facit urinam 36. XXI. ex viscido 40. x. hæticæ causa 52. LIV. signa & curatio 23. IX. exigit gummi 27. v. & compingentia 77. v.

Gonorrhœa facit foetorem urinæ 36. XXI. hæticæ causa 52. LIV. signa & curatio 23. IX. si stranguariam faciat quid faciendum 91. XL. exigit compingentia 77. v.

Gravitas mensis instantis signum 30. VIII. ex mensium suppressione 34. XX. in calculo vesicæ 91. VI.

Mor-

Morbi cur exigunt roborantia 58.

v. 5. & incrassantia 77. viii.

Penis mire contortus in hydrocele 35. xlv. contractus in qua specie hydroceles 35. xlvi. *Pertractatio* frequens in calculo 91. xxvi. *Satyriasis* species convulsionis 30. xvi. 8.

Præputium nimis tumet in hydrocele 35. xlvi. *Paraphymosis* quando 35. xlv. exigit corrodentia 64. v. *Phymosis* in hydrocele 35. xlv. impedit urinæ exitum 91. xl.

Scroti Hydrocele & Tumor in pectoris hydrope 35. xxix. in ventris hydrope 35. xxxiii. in integumentis 35. xlv. in cellulis 35. xlvi. in scroti cavo 35. xlvii. in tunica vaginali & vasis spermaticis 35. xlviii. in lamella peritonæi 35. xlix. juvat ustio & punctura 35. lvii. discussus producit morbos pectoris 17. xxxii. exigit moventia discutientia 69. v. corrodentia 64. vii.

Testiculi hydrops 35. xlviii & xlix. *Retractio* in calculo renum 91. xxiv. *Dolor* solvit tussim & contra 17. xxxii.

Puer & Pueritia in *Ætas*.

Puerorum Epilepsia in *Convulsio*.

PUERPERÆ venter cur cingendus 5. iv. 4. *Lochia* quæ dicuntur 32. i. eorum *Suppressio* hydropis causa 35. xliii & xv. facit urinam foetentem 36. xxi. si sit crassa, turbida, multa urina, sæpe critica 36. xxviii. tremoris causa 22. xi. debilitatis causa 23. v. cur excitat horrorem 29. xvi. ii. ex convulsione 30. xvi. 14. *Profluvium* hydropis

causa 35. xliii. facit pulsum debilem 20. xv. cur quandoque paralyfis causa 24. xxi. 5. convulsionis causa 30. viii. |

Puerperii medicamenta in *Uterina*.

Pulmentum vid. *Formula Cataplasma*.

PULMO sanguinem rubrum facit 31. xx & xxii. folle agitato & pertusus experimentum 31. xxii. qua via recipit acre 45. lxix. 5. materiem morbi recipiens per metastasin, malum 17. xxix.

Arteria sanguinem venosum continet 31. xx. 3. sanguinem recipit ex dextro cordis ventriculo 19. xix. deponit sanguinem in venam pulmonalem 19. lxxii. *Callosa* facta palpitationis causa 28. iii. *Inflammata* anxietatis & palpitationis causa 28. iv. *Polypo* obsessa quid producat 42. ix.

Vena sanguinem arteriosum continet 31. xxii. 3. sanguinem ducit ex pulmonibus in cordis ventriculum sinistrum 19. xxiv.

Pars ejus an unquam sputo rejecta 42. xi. 4.

Morbi cur cruditatem generant 39. xi. 3. hydropis & visciditatis causa 35. xviii. ex puris effusione & curatur 23. xi. ex febre, malum 52. xviii. ex ulcere pedum suppressio 17. xxxii. ex articulorum dolore per metastasin 17. xxxiv. faciunt pulsum inæqualem 20. xx. & mollem 20. xxxi. quomodo dignoscuntur ex pulsu 20. xxxvi. ii.

Abscessus, signa 48. xxx. non ju-

vatur paracenthesi 48. XLV.
 maturantia acriora exigit 76. IV.
Acrimonia curanda expectoranti-
 bus fumo hausto 45. LXII.
Dolor obscurus est 17. V.
Hydrops in quibus partibus 35.
 XXVIII. signa 35. XXIX. exitus
 35. XXX. curatio 35. XXXI.
Lethargus degenerans in empye-
 ma 48. XXIV. cur facit pulsum
 parvum & tardum 20. XXXVI. 20.
Obstructio a viscido commoto cir-
 culationem impedit 40. XVII.
 pulsum debilem facit 47. III.
 anxietatem & anhelitum 50. IX.
 & dolorem gravativum 17. VII.
Pleura adnatus ex abscessu pleu-
 ræ 48. XXXII.
Polypus screeatu emissus fallit 42.
 VIII.
Varix degenerans in empyema 48.
 XXIV.
Visciditas quomodo curanda 40.
 XVIII. ex inertia 7. III.
Vomica & *Tuberculum* degenerans
 & empyema 48. XXIV. pulsus
 debilioris causa 20. XV.
Ulcus exigit balsamica 72. II. &
 gummi 72. V.
Pulmonia vid. *Peripneumonia*.
Pulmonica vid. *Pectorale*.
Puls vid. *Formula Cataplasma*.
PULSATIO seu *Palpitatio*. Defi-
 nitio 28. I. & 19. XLV. *Causæ*
 28. II. organicæ 28. III. in-
 flammatio & erysipelas 28. IV.
 mobilitas 28. V. & 26. III. ver-
 mes 28. VI. lentor 28. VII. vi-
 scidum 28. VIII. acrimonia 28.
 IX. febris intermittens 28. X.
 defectus humorum 28. XI. con-
 sensus 28. XII. abundantia hu-

morum 28. XIII. gangræna 28.
 XIV. corollaria 28. XV. ab aci-
 do succo nerveo 36. LXIV. ex
 rigiditate cordis & aörtæ 4. IV.
 a cordis polypo 42. IX. a po-
 lypo in arteriis 42. IX. ab ab-
 scessu pericardii 48. XXXIII.
 convulsionis species 30. XVI. 6.
 conveniunt gummi 72. V. ab
 arteria ligata 31. XXIII. 4.
 quando juvat hæmorrhagia 32.
 VI. ex mensium suppressione
 34. XIII & XXII. ab aucta cir-
 culatione 46. XI. in quadam
 parte singulari 45. XII. ex in-
 flammatione 47. V. describitur
 in variis partibus 20. VIII ad
 XIV. cur post lipothymiam 31.
 XI. 5. per totum corpus men-
 struationis prælagium 33. VIII.
 visciditatem & leucophlegma-
 tiam generat 35. XVIII. ex hy-
 drope pericardii 35. XXVIII. per-
 manens quid indicet 4. VI. 7.
 ex aucta circulatione 46. XI.
 ex plethora 20. XXXII.
Pulsatio Capitis, Colli, Temporum,
Præcordiorum &c. vid. *suis locis*.
Pulsatio vid. *Stimulans*.
Pulsatorius dolor vid. *Dolor*.
PULSUS Definitio 20. I & 19.
 XLV. Divisio 20. II. *Cordis actio*
 20. III. vigoris differentia 20.
 IV. major 20. V. vehemens 20.
 VI. durus 20. VII. *Pulsatio* 20.
 VIII. in capite 20. IX. pectore
 & dorso 20. X. hypochondriis
 20. XI. circa umbilicum 20.
 XII. in lumbis 20. XIII. in re-
 liquis partibus 20. XIV. *Debilis*
 20. XV. *Celeris* 20. XVI. *Tardus*
 20. XVII. *Frequens* 20. XVIII.

Rarus 20. XIX. Inæqualis 20. xx. Serratus 20. XXI. Undosus 20. XXII. Vermicularis 20. XXIII. Formicans 20. XXIV. Myurus in singulis pulsationibus 20. XXV. Dicrotus 20. XXVI. Caprizans 20. XXVI. Tremens & Vacillans 20. XXVII. Intermittens 20. XXVIII. Myurus in multis pulsibus 20. XXIX. *Arteriæ actio* 20. XXX. Mollis 20. XXXI. *Sanguinis* major quantitas 20. XXXII, minor quantitas 20. XXXIII. qualitas 20. XXXIV. transfluxus 20. XXXV. corollaria 20. XXXVI. Durus & frequens calorem corporis auget 49. II. Plenior, frequentior, major in aucta circulatione 49. IV. exilis & debilis quid indicet in dysenteria 51. VIII. 5. varius pro tempore febris 52. XX. debilis in febre si cerebrum comprimatur 52. XX. durus & frequens vetat sudoriferum 52. XXXIX. minor, velocior, crebrior in hæctica 52. XLIX. Debilior in secundo gradu febris hæcticæ 52. XLIX. languidior ex minuto motu 21. III. ictitans, lethale 21. XII. exilis in debilitate sphaceli signum 23. XXV. in parte paralytica quid præfagit 24. XXI. 10. debilis intermittens ex cordis vitio 28. III. languidus, rarus, debilis pituitæ signum 34. VI. intermittens sæpe post lipothymiam 31. XI. 6. fortis quando facit hæmorrhagiam cum levamine 32. VI. frequens debilis, parvus ex abusu salis marini 38. VIII. durus quid indicat in in-

flammatione & febre 9. V. 2. vel durus, vel debilis in siccitate 13. III. durus & frequens generat lentorem 41. III. Durus a lentore 41. IX. inordinatus intermittens ex cordis poly-po 42. IX. durus frequens cur crassitudinem arguit 45. XVI. I. debilitatur cum augmento doloris in acrimonia frigida 45. LX. durus frequens plenus ex aucta circulatione 46. XI. frequens cur ex motu musculorum 46. XXIII. 2. frequens an semper signum majoris velocitatis sanguinis 46. XXIII. 5. durus non semper est caracteristicum signum inflammationis 47. III. durus est & frequens dum abit inflammatio in abscessum 47. XVII. debilis in sphacelo 47. XIX. mollis an certum signum nullam adesse inflammationem 47. XXIII. 14. parvus & frequens a pure in sanguine 48. XXVI. debilis, vacillans, inæqualis in abscessu pericardii 48. XXXIII. *PULVIS Marchionis* an certum antispasmodicum 30. XVIII. 33. *Perlarum* an curet convulsionem 30. XVIII. 33. *Sympatheticus* num curet hæmorrhagiam 32. XXV. 18. *Pulvis Cardinalis* de Lugo vid. *Peruvianus cortex*. — *Externus & Internus* vid. *Formula Pulvis*. — *Patrum* vid. *Peruvianus cortex*. *Pulticula* vid. *Formula Cataplasma*. *Punctorius dolor* vid. *Dolor*. **PUNCTURA** quando facienda
Yy 3 in

in hydrocele 35. XLVII. in hydrocephalo 35. XXIV. solutæ unitatis species 2. III.
Nervorum quomodo faciat dolorem 2. VII. 7. cur non statim producat inflammationem 47. XXIII. 15. convulsionis causa 17. XXXV.
Punctura tendinis in Musculus.
Pungens vid. *Stimulans.*
Pungitivus dolor vid. *Dolor.*
Purgans vid. *Alvum ducens.*
 — vid. *Abstergens mundificans.*
Purificans vid. *Abstergens mundificans.*
Purulenta urina vid. *Urina.*
Purus morbus vid. *Merbus legitimus.*
PUS alicubi collectum calorem hecticum excitat 49. XI. aut si sit in sanguine 52. LV. dolorem inferens non exigit venæ sectionem 17. LXII. abundantis signa & curatio 23. XXIV. corruptum convulsionis causa 30. VI. facit crassam urinam 36. XXVIII. in urina indicat morbos renum & vesicæ 36. XXXV. in abscessu stagnans putrescit 37. VII. instrumentum tingens cur malum 37. XVI. 21. in abscessu relictum quid producat 37. XVII. 22. quamdiu in abscessu relinquendum 37. XVII. 27. ex lentore nascitur 41. X. quomodo generatur in inflammatione, & generationis signa 47. XVII. leniter exprimendum ex abscessu 48. XI. relictum convertitur in ichorem 48. XIII. quos morbos producat 48. XIV. critice evacuat 48. XIV. signa

boni puris 48. XVIII. signa mali puris 48. XX. acre factum quid faciat 48. XXVI. in *Sanguine* 48. XXVI & XXXVII. quid bonum in empyemate 48. XXXIV. pallidum viride &c. malum in empyemate 48. XXXV. non omne simul evacuandum in empyemate 48. XLIV. si crassius est, diluentia exigit 48. XLIV. tenacius in empyemate abstergentia exigit 48. XLVII. num omne simul educendum ex magno abscessu 48. XLVIII. 5. unde tam acre si retinetur 48. XLVIII. 7. quænam puris materia 48. XLVIII. 11. an ejus color albus arguit generationem ex chylo 48. XLVIII. 12. corruptio 48. XIII.
Effusio puris inertix & hydropis causa 35. X. subito cur sape mortis causa 5. IV. 2. cur refrigeratur pars 48. XLVIII. 3. excitat calorem hecticum 49. IX. debilitatis causa ubi signa & curatio 23. XI. convulsionis causa 30. VIII. anodyna adstringentia exigit 48. XLIV.
Suppressio si debilitatem faciat quomodo curatur 23. VII.
Pus in *Abscessu*, *Sinu*, *Pectore*, *Ventre*, *Pulmone* &c. vid. *suis locis.*
PUS COHIBENS in empyemate aperto 48. XLIV. in hectica 52. LV. in puris effusione 23. XI. in puris abundantia & debilitate virium 23. XXIV.
PUS MOVENS Definitio 76. I. differentia 76. II. maturantia mollia 76. III. acriora 76. IV. tem-

temperata 76. v. abstergentia 76. vi. corollaria 76. vii. in metastasi ex inflammatione 47. xvi. si transeat inflammatio in abscessum 48. iv & vi. in parotidibus &c. 48. xxii. in crurum abscessu ex empyemate 48. xli. quod simul abstergit 81. xiii. maturant gummi 72. v.

Puffillanini vid. *Animi Timor*.

PUSTULÆ rubellæ, ichorosæ, fusæ, plumbeæ, nigræ, gangrenosæ ex putredine 37. xi. cur ab applicatione pinguedinis 37. xvii. 26. ab acida acrimonia 38. lxiii. a pure in sanguine 48. xxvi. extinguuntur sale alcalino 38. xv. *Cirones* corrodentia, abstergentia exigunt 81. v. *Epinuctides* maturantia mollia 76. iiii. & mucilaginosæ 77. xiii. & emollientia postulant 61. iv. *Bothor* incrassantia frigida exigit 77. viii.

PUTREDO, Definitio 37. i. in vegetabilibus 37. ii. in animalibus 37. iiii. analysi chemica 37. iv. sal & oleum non putrescunt 37. v. Causa 37. vi. spontanea 37. vii. septica 37. viii. promovens 37. ix. Effectus in primis viis 37. x. in reliquo corpore 37. xi. Curatio 37. xii. adstringentia 37. xiii. resolventia frigida 37. xiv. cardiaca 37. xv. reliqua auxilia 37. xvi. corollaria 37. xvii. progressus impeditur siccantibus 63. vii. incrassantia frigida exigit 77. viii. & consolidantia antiseptica balsamica 65. ix. arceatur absorbentibus 68. iv. no-

va quædam producit in sanguine 31. x. 9. sanguinem liquefacit 31. x. 10. si servetur in tepore 31. ix. 12. hæmorrhagiæ causa 32. x. urinam magis rubicundam facit 36. x. & foetentem 36. xxi. facit tenuitatem 44. ii. expandit humores 45. xli. minuit attractionem 45. xxii. facit humores leviores 45. xl. nocent saponem 38. xxvi. cur facit corpus intumescere 45. xlii. 4. commutat scirrhum in cancerum 47. xviii. mordacem calorem producit 49. viii. raro est in nobis caloris causa 49. xii. ille calor in nobis non est naturalis 51. iiii. singultus causa 27. ii. exigit acidula aquosa 91. iv. ab urina suppressione 91. xxxii.

PUTRIDA FEBRIS & MORBUS. an his calor major adhibendus 37. xvii. 10. itæpe hæmorrhagiam excitat 32. iv. urinam crassam, rubram, crudam reddit 36. liv. quomodo ex diabete & lætatione generatur 37. xvii. 15. an rigidissima inedia imperanda 38. xxxi. 19. acidis curanda 38. xlv. habet calorem mordacem 49. viii. frigus curat 49. xiv. hecticam relinquens 52. lv. quomodo curatur in debilitate 23. xxi. ventant gelatinosa 77. xviii.

PUTREDINIS Medicamenta quando adhibenda in hæmorrhagiis 32. xxv. 3. cum cardiacis 37. xv. quænam sunt 37. xvi. sal medicatus Tachenii 38. vii. in tenuitate 44. vi. gum-

gummi 72. v. frigefacientia 87.
v. abstergentia 81. xii.
Putrefaciens in *Corrodens*.
Putrilago vid. *Ichor*.
Pycnoticon vid. *Compingens in In-*
crassans.
Pyon vid. *Pus*.
Pyretologia vid. *Febris*.
Pyria & Pyriama vid. *Formula Fo-*
tus.
Pyroticon vid. *Corrodens*.

Q.

Quartana febris vid. *Febris in-*
termittens
QUIES CORPORIS corrumpit
humores 37. vii. cruditatis cau-
sa 39. iv. curat elasticitatem 7.
ix. cur opplet & enervat 14.
v. facit humorum tenuitatem
44. ii. curat humorum gravi-
tatem 45. xxxvii. minuunt au-
ctam circulationem 46. xv. im-
peranda in calore aucto 49. xvi.
minuit motum 50. iii. vitanda
in hecticis 52. lvii. imperanda
in palpitatione ex cordis poly-
po 28. iii. generat acrimoniam
acidam 38. l. humectat 14. ii.
3. cur bona in acutis 59. xii.
10. laxat 59. vi. resolvit 79.
xiii. in atomis an cohærentiæ
causa i. xxiii. 25.
Quies animi vid. *Animus*.
QUIESCENTES cur faciunt hu-
midiora corpora 61. ix. 3. &
solida laxiora 59. xii. 9. facile
ferunt hæmorrhagiam 32. vi.
his foeminis maturius fluunt
menses 33. ii. & copiosius 33.
iii. generant pituitam, quæ

menses retardat 34. vi. urinam
dilutioram habent 36. v. cur
tandem rigent membra 4. vi. 6.
cur generant cruditatem 39. xi.
5. cur his sanguis tenuis 43.
viii. 2. cur pallent 45. xv. 4.
cur morbis pituitosis obnoxii
31. xi. 9.
Quid pro quo vid. *Medicamentum*
succedaneum.
Quotidiana febris vid. *Febris in-*
termittens.

R.

Rabies vid. *Animus*.
Ramex vid. *Hernia*.
RANA applicata ad hæmorrhæ-
giam 32. xxv. ejus caro lauda-
tur in hecticis 52. lvii.
Rana oris vid. *Oris ranula*.
Ranina vena vid. *Vena*.
Ranula vid. *Oris ranula*.
Raptus in *Animus*.
Rarefaciens in *Resolvens*.
Rarefactio vid. *Expansio*.
—— Humorum vid. *Humor*.
Raritas vid. *Expansio*.
Ratiocinium vid. *Animus*.
Rancedo vid. *Vox*.
Reactio vid. *Contractilitas*.
Recens natus vid. *Puer*.
Recepta vid. *Formula*.
Recidiva morbi vid. *Morbi recidi-*
va.
Resipiscentia in *Animus*.
Reconvalescentia vid. *Morbi re-*
convalescentia.
Recurfus morbi vid. *Morbi reci-*
diva.
Reditus morbi vid. *Morbi recidi-*
va.

Re-

I N D E X.

- Reduplicatio vid. *Morbi Paroxysmus*.
- Refocillans vid. *Roborans*.
- Refroenans vid. *Evacuationem sistens*.
- Refrigerans vid. *Frigefaciens*.
- *Dixta* vid. *Dieta*.
- Refrigeratio vid. *Frigus*.
- Regale vid. *Medicamentum præstans*.
- Regelatio vid. *Gelu in Frigus*.
- REGENERATIO spiritus acidi in proprium salem 38. XIII.
- REGIMEN mutatum cur varias evacuationes facere potest 67. XXII. 2.
- Regio Calida vid. *Calor*.
- *Frigida* vid. *Frigefaciens*.
- Relapsus morbi vid. *Morbi recidiva*.
- Relaxantia vid. *Laxantia*.
- Relaxatio vid. *Laxitas*.
- Remedium vid. *Medicamentum*.
- Remissio *Morbi & Febris* vid. *suis locis*.
- Remittens *Febris & Morbus* vid. *suis locis*.
- RENES an viam habeant ex ventriculo 35. LXIII. 17. vitia varia quæ minuunt urinæ quantitatem 36. XXV. qua via pus recipiunt ex pectore 48. XLVIII. 8. intus inæquales 91. XLIV. eorum morbi cognoscuntur ex pure in urina 36. XXXV. quomodo cognoscuntur 36. XXXIV.
- Acrimonia* quomodo curanda 45. LXII.
- Inflammati*o cognoscitur ex urina suppressa cum lumborum palpitatione 20. XIII. qualia laxantia exigit 59. X. 1.
- Laxitas* quænam producat 6. IV.
- Nephritis* cognoscitur ex urina alba crassa 36. VII. urina coloratior ex putredine 36. X. cognoscitur bullis in urina 36. XXX. urina cum miculis 36. XXXI. cum arenulis 36. XXXIII. matulis adhærente 36. LV. quæ curatur usu carnis, & antiscorbuticorum 36. LVI. 20. curatur spiritu nitri dulci 38. XLVI. horror in principio quid indicat 29. IX. a calculo sæpe recidivat 53. XVIII. vera dicitur a calculo 91. XIX. cur sæpe curatur sanguinis missione 59. XII. 15. mitigatur oleo amygdalarum 66. IX. 2. quomodo lenitur mucilaginosus 77. XXII. 8. cur imperant copiosum potum 78. X. 9. quæ curatur stimulantibus aromaticis 84. XXIII. 8. a calculo exigit emollientia 61. IV. mitigatur obvolventibus 66. VI. mucilaginosus 77. XIII. quibusnam laxantibus 59. X. 1. quid faciunt purgantia 90. CXLIII.
- Pelvis* calculo obiecta quid faciat 91. XXV.
- Ulcus* facit foetentem urinam 36. XXI.
- Repellens vid. *Motum minuens*.
- Repetitio vid. *Morbi Paroxysmus*.
- Repercutiens in *Motum minuens*.
- Replens in *Consolidans*.
- REPOSITIO lente facienda in membro diu luxato vel fracto 1. XXIII. 17.
- Reprimens in *Motum minuens*.
- Repugnans vid. *Contraindicans* in *Curatio*.
- Resina vid. *Resinosa* in *Condiens*.

Resinosa in *Condiens*.

RESOLVENS. Definitio res-
 olventis attenuantis & incidentis
 79. I. difficilis pertractatio 79.
 II. Divisio 79. III. auxiliare-
 solventia 79. IV. mechanica 79.
 V. externa motum augentia 79.
 VI. interna 79. VII. graviora
 79. VIII. acria 79. IX. calida
 79. X. evacuantia 79. XI. la-
 xantia 79. XII. quies 79. XIII.
 diluentia 79. XIV. specifica 79.
 XV. salina 79. XVI. saponacea
 79. XVII. *Amara & Biliosa* 79.
 XVIII. *Rarefaciens* 79. XIX. *Vo-*
latilizans 79. XX. *Menstrua* 79.
 XXI. in humoribus variis 79.
 XXII. operatio horum 79. XXIII.
 sæpe nonnulla miscenda 79. XXIV.
 virtutes generales 79. XXV. co-
 rollaria 79. XXVI. si menses sub-
 sistunt ex pituita 34. VII. dia-
 phoretica quid agant 92. XIII.
 in hydrope ex scirrho lienis 35.
 V. vel ex mesenterii obstructi-
 one 35. VIII. vel ex viscido 35.
 IX & XVIII. vel ex defectu ab-
 sorptionis 35. XX. in œdemate
 35. XXIII. in angina hydropica
 35. XXVI. in hydrope perito-
 nœi 35. XLII. in visciditate 35.
 LII. & 40. XVII. putredine
 cum visciditate 37. XIV. intesti-
 norum visciditate 40. XVI. an
 in omni tenacitate 41. XIX.
 quodnam in polyposa concre-
 tione 42. X. in crassitudine 43.
 V. qualia eligenda 43. VII. in
 bilis visciditate 35. VI. juvat
 dilutionem 45. LXIII. cum re-
 frigerantibus in aucto motu cum
 crassitudine 46. XXI. & in in-

flammatione 47. XX. in motu
 languido 21. IV. antiphlogisti-
 cum in inflammatione 47. XXII.
 in dolore ex crassitudine 17.
 LVII. in tremore ex viscido 22.
 XIV. in tali debilitate 23. XVII.
 & paralyfi 24. XII. an nulla
 specialia 45. XV. 8. an eadem
 debent esse in concretione ex
 motu vel quiete 45. XV. 19. an
 necesse aliqua manifesta quali-
 tate sit præditum 45. XV. 20.
 minuit attractionem 45. XXII.
 an non solum calculum solvere
 valeat 45. XXVII. I. sine stimu-
 lo cur refrigerat 51. VIII. 27.
 quomodo solvit inflammationem
 25. V. 14. in palpitatione ex vi-
 scido 28. VIII. aceti vapor in
 sanguine 31. XI. II. sal medi-
 catus Tachenii 38. VII. alcali
 fixum 38. XV. alcali volatile 38.
 XXIII. saponos 38. XXVI. succi
 concreti vegetabilium 38. XXXVI.
 acetum cum gummi 38. XLV.
 lixiviosa, gummosa, resinosa
 42. X. fructus horæi 44. II.
 mercurius 44. II. attritus &
 aucta circulatio 46. XI. acida
 saponacea 46. XXI. calor tem-
 peratus 49. III. sudoriferum
 est 93. VII. facit tenuitatem 44.
 II. auget morbum ex mobili-
 tate 26. IV. quomodo dicantur
 emollientia 61. VI. I. emollit
 61. II. 5. discutit 69. IV. eva-
 cuat 67. XI. juvat dilutionem
 78. III. quid differat a diluen-
 te 78. I. quomodo dicitur le-
 niens 8. V. 2. evacuantibus mi-
 stum auget efficaciam 67. XXXII.
 3. frigefaciens 87. IV. diureti-
 cum

cum 91. VII. salinum 91. VIII.
saponaceum 9. IX. quando cu-
rat alvi fluxum 90. CLVI.

Amara in hydropis curatione 35.
LXI. in visciditate ventriculi 40.
xv. humorum 40. XVII. cur
pellunt vermes 40. XIX. 19. fri-
gida solvunt lentorem 41. XII.
in debilitate ex hydrope 23. XII.
in vermibus pericardii 28. VI.
in febre 52. XLV. quomodo sol-
vunt 79. XVIII. cur curant
chronicos 79. XXVI. 10.

Biliofa in ventriculi visciditate 49.
xv. cur profunt chronicis 79.
XXVI. 10. resolvunt 79. XVIII.

Fructus horæi cur laxant & refri-
gerant 59. XII. 13. cur magis
humectant quam aqua pura 62.
IX. 5. quando cum diluentibus
78. VI. fermentatione acescunt
38. XXXIV. cur generant flatu &
anxietatem 45. xv. 15. cur sæ-
pe diarrhoeam 45. XXVII. 7. in
inflammatione 47. xx. refrige-
rant in calore 49. xv. tenuitatis
& fragilitatis causa 51. IV. 8.
curant acrimoniam muriaticam
38. IX. faciunt hydropem 35.
xvi. an causa epidemicorum
31. XVII. 24. faciunt tenuita-
tem 44. II.

Graviora nostris humoribus quæ-
nam ea sint 45. xxx. an tuto his
comparatur major gravitas hu-
morum 45. XXXVIII. 6. an eo
scopo ingerenda 45. XLIV. I.
an solvunt majori impetu 79.
XXVI. 19. sunt resolventia 79. VIII.

Menstrua 79. XXI.

Olera in acrimonia alcalina 45.

LXIV. sunt obvolventia 66. IV.
Rarefaciens definitur 79. XIX:

Salina & saponacea quomodo fi-
unt diuretica 92 VII ad IX. sic-
ca absorbent 86. II.

Volatilia in debilitate febris 52.
XLIV. in minori motu 21. IV.
cur restituunt vitam in lipothy-
mia 21. V. II. in paralyti ex vi-
scido 24. XVI. majori dosi ex-
hibita in mobilitate convulsio-
nem excitant 26. IV. cur quan-
doque convulsionem augeant
30. XVIII. 28. evitanda in de-
bilitate inflammationis 23. XXI.
quomodo curant syncopen 84.
XXIII. 5. quomodo augent vi-
res 84. XXIII. 6. naribus hau-
sta vires erigunt 88. XXV. III. 29.
Volatilizantia 79. xx.

Resolutio vid. *Paralyfis*.

RESPIRATIO est motus mistus
18. v & XIX. quid faciat ad san-
guinis rubedinem 33. XXII. 3. *Li-
bera* in morbis, bonum 20. XXXVI.
2. & in empyemate 48. XXXIV.
& in hydrope 35. XXXIX. *Fre-
quens*, magna, cur indicat au-
ctam circulationem 46. XXIII.
3. magna, anhelosa, in aucta
circulatione 49. IV. frequens,
cita, ex lentore 41. IX. curta-
lis auget circulationem 46. IV
& VII. ex aucta circulatione
46. XI. *Celeris*, profunda, ca-
lorem corporis arguit 49. II.
Major, plenior, ex majori mo-
tu 15. XIV. 29. & auget circu-
lationem 46. VII.

Anhelosa ad minimum motum
mensis instantis signum 33. VIII.
Zz 2 ex

ex mensium suppressione 34. xvii & xxii. in hydrope ex laxitate & visciditate 35. ix. in cruditate 39. vi. in viscido 40. xi. ex celeriore circulatione 46. xi. & laboriosa ex inflammatione 46. v. & suffocativa ex polypo cordis 28. iiii. & densa ex crassitudine 43. iv. talis quid indicat in acutis 43. viii. 10.

Difficilis, densa, magna, mala in empyemate 48. xxxv. ex mensium suppressione 34. xvii. quando his cum levamine fit hæmorrhagia 32. vi. in tumore faucium, tonsillarum, & uvulæ 35. xxvi. in pectoris hydrope 35. xxix. in ventris hydrope si æger decumbit 35. xxxiv. cum urina lixiviosa hydropem generat 35. lxiii. 21. & 36. lvi. 26. cur in ascitide 35. lxiii. 37. ex cruditate & obstructione in mesenterio 39. v. ex viscido in faucibus 40. vii. ex visciditate sanguinis 40. xi. ex lentore 41. ix. empyema præfagit 48. xxv. in empyemate 48. xxvi. in pulmonis abscessu 48. xxx. & obstructione 50. ix. cur mala in acutis 50. xi. 13. maxime cum frigore 51. viii. 23. a renum calculo 91. xxiv. curatur laxantibus 61. iv. per gummi 72. v.

Asthma ex viscido 40. xi. ex mensium obstructione 34. xvii. ex acrimonia succi nervei 45. lxi. a pectore ad crura facienda derivatio 45. lxvii. levatur dysuria 17. xxxii. visciditatem &

hydropem generat 35. xviii. præprimis hydropem pectoris 35. xxix. cur accumulatur crudum 39. xi. 3. curatur diureticis laxantibus 91. vi. lenientia exigit 80. iiii. & gummi 72. v. a convulsione in fibris pulmonum 30. xvi. ii.

Respirationis medicamenta vid. *Pectoralia*.

Respondens alvus vid. *Alvus*.

Restringens vid. *Evacuationem sistens*.

Retardans vid. *Evacuationem sistens*.

Retinens vid. *Evacuationem sistens*.

Revellens in *Movens*.

Reversio morbi vid. *Morbi recidiva*.

Revulsio in *Movens*.

RHABARBARUM an non dandum hydropicis quia flava excrementa ducit 35. lxiii. 34.

RHACHITIS ex hæmorrhagia 32. xviii. cur frequens infanti ex hydropico nato 35. lxiii. 31. quando expectatur in infantibus 53. lxi. 2. ex laxitate 6. iiii. ex humiditate 14. iiii. an a cortice Peruviano 52. xxxiv. 1. ex hecticis si nascitur infans 52. li. cur arteriæ graciliores 19. lxi. 8. facit pulsum debilem 20. xv. debilitatis causa, & quomodo curatur 23. xvii. in senibus quando dicitur 23. xix & xxvi. 8. cur juvant siccantia 65. ix. 6. an exigit incrassantia frigida 77. xxii. 13. curatur roborantibus 58. iv. nocent humectantia 62. viii.

VIII. exigit discutientia roborantia 69. VI. curatur compingentibus 77. V.

Rhagades vid. *Fissura*.

RHEUMATISMUS describitur

17. XLVIII. respuit narcotica

17. LXVI. dolor est lancinans

17. XIII. materiem suppeditat

convulsioni 30. XIV. acidula a-

quosa exigit 92. IV. exigit e-

mollientia 61. IV. humectantia

62. VII. lenientia 80. III.

Rheumatismus intestinorum vid.

Alvi fluxus.

Rhophema vid. *Formula Haustus*.

Rhyptica vid. *Abstergens*.

Rhythmos vid. *Pulsus*.

RIGIDITAS. Definitio 4. I. Di-

stinctio 4. II. Causæ 4. III. Ef-

fectus IV. 4. curatio 4. V. co-

rollaria 4. VI. exsiccatione ni-

mia 1. XII. siccitate 13. III.

majori circulatione 46. XI. au-

cto calore 49. XIII. minuit mo-

tum 50. III. frigoris causa 51.

IV. & languidioris circulationis

21. II. ex salis marini abusu 38.

VIII. adductione solidorum 12.

III. curatur laxantibus 92. VI.

emollientibus 61. III. mucila-

ginosis 77. XIII. lenientibus 80.

III. laxantibus 59. X. 4.

Rigiditas *Oesophagi*, *Cordis*, *Articulorum*, *Uteri* &c. vid. *suis locis*.

Rigor in *Horror*.

— Celso vid. *Convulsio*.

Rima vid. *Fissura*.

Rifus Sardonius vid. *Convulsio*.

Rob vid. *Formula Linctus*.

ROBORANTIA. Definitio 58. I.

actio duplex 58. II. usus in

morbis generalibus 58. III. &

specialibus 58. IV. corollaria

58. V. quomodo fiunt emmena-

goga 34. XXXI. 5. promovent

stomachi coctionem 10. VI. 4.

curant tenuitatem 44. VI. in

motu minori ex laxitate & in-

ertia 21. IV. augent calorem

49. V. cur adstringentia robo-

rant & suffocant 1. XXIII. 6.

motum augent 83. V. usus ge-

neralis 83. VI. usus specialis 83.

VII. obtundunt acre 74. V. cur-

dicuntur analeptica 71. IX. 7.

quæ abstergunt 81. VIII. quæ

frigefaciunt 87. VII. quæ cale-

faciunt 85. XI. quæ discutunt

quando adhibenda 69. VI. re-

spuunt omnia evacuantia 67.

XXII. 12. quomodo curant ca-

cheticorum & scorbuticorum

calorem 49. XX. 15. in debilita-

te ex alvi fluxu 23. X. ex hy-

drope 23. XII. ex lactatione 23.

XIII. ex diabete 23. XIV. ex

viscido, & inertia, & laxitate 23.

XVII. ex spirituum defectu 23.

XIX. ex catarrho 23. XX. in

mania post febrem 23. XXIII.

in paralyfi ex laxitate beriberi

24. XVII. in mobilitate 26. V.

in palpitatione 28. V & XI. in

chorea St. Viti 30. XVI. 10.

num palpitationem curant 28.

XV. 5. in horrore post evacua-

tionem in acutis 29. VII. & in

tali convulsione 30. IX. in hy-

drope 35. XI. quid faciunt 35.

LXI. post eductam aquam 35.

IX & XV. quæ ex febre inter-

mittente 35. XI. ex sanguinis

profluvio 35. XII. ex aquæ ab-

usu 35. XVI. ex spirituosorum

abusu 35. xvii. ex visciditate post solutionem 35. xviii. in œdemate 35. xl. ad destruendum acidum 38. lxii. in debilitate & fragilitate 5. v. 6. in crudo humore 39. x. in visciditate ventriculi 40. xv. in laxitate post elongationem 6. vi. 4. aut amissam contractilitatem 6. vi. 5. in inertia 8. iv. in tenuitate 44. vi. in levitate humorum 45. xliii. in frigore ex laxitate & inertia 51. vii. in febre ex hydropse 52. lxii. 1. in mania ex intermittente febre 52. lxii. 2. in aphthis 52. lxii. 3. in minori motu ex laxitate & inertia 21. iv. in tremore ex spirituum defectu 22. iii. vel spiritibus mutatis 22. v. vel viscido 22. xiv. in debilitate ex defectu humorum 33. viii. ex gonorrhœa & leucorrhœa 23. ix. urinæ profluvio 91. xliii. quando in humorum visciditate 40. xvii. faciunt elasticitatem 7. vi. cur in tumoribus œdematosi 11. vi. 4. ligaturæ quomodo roborant 9. v. 8. cortex Peruvianus roborat 52. xxviii. cur a lenissimis incipiendum 5. vi. 1.

Cardiaca in qua specie hydropis 35. xii. cum antiseptis in putredine 37. xv. in laxitate 6. vi. 5. in debilitate febrili 52. xliv. in hecticis 52. liii & liv. in mania ex intermittente 52. lxii. 2. & 23. xxiii. quænam sint 23. ii. in debilitate sphaceli 23. xxv. an nulla refrigerantia 23. xxvi. 6. in horrore post evacuationem acutorum 29. viii.

Robur vid. *Formula Linctus*.

ROBUR & Robusti majore contractilitate gaudent 1. xviii. cur pleuritidi & inflammationi obnoxii 31. xl. 10. & 42 xi. 8. cur densitati jungitur 1. xxiii. 12. facile in inflammationem incidunt 7. viii. 1. cur in his acuti morbi vehementiora symptomata faciunt 7. viii. 3. an ex cerebelli magnitudine desumi potest 15. xiv. 25. cur his frequens lentor 41. xix. 11. cur sanguis crassus 43. viii. 2. & densus 45. xxxviii. 9. caloris causa 49. vi. si his frigiditas in acutis cur longitudinem præfagit 51. viii. 2. frequentius rheumatismo corripuntur 17. xlvii.

Cohærentiæ Definitio 3. i. causæ 3. ii. effectus 3. iii. curatio 3. iv. corollaria 3. v. applicatione olei, olei terebinthinæ, alcoholis, & exsiccatione modica 1. xii. cur in modica siccitate 1. xxiii. 5. quænam per levem exsiccationem 1. xxiii. 11. a circulatione majore 46. xi. a motu musculorum 18. lxviii. in quibus consistit 4. ii.

Contractilitatis Definitio 9. i. causæ 9. ii. effectus 9. iii. curatio 9. iv. corollaria 9. v. motus & caloris aucti causa 49. vi. a frigidis 51. vi.

Rodens vid. *Corrodens*.

Rohob vid. *Formula Linctus*.

Rosa vid. *Erysipelas*.

ROSIO hæmorrhagiæ causa 32. iii. cinerea, plumbea, nigra ex

ex putredine 37. XI. solutæ unitatis causa 2. III. inflammationis causa 47. VII. unde tanta in cancro 37. XVII. 17. *Vasorum* 32. IV.

ROSMARINUS in dolore ex mobilitate 17. LVI.

Rotula vid. *Formula Tabellæ*.

Rubedo vid. *Color*.

—— *Oculorum, Narium, Pectoris &c.* vid. *suis locis*.

Rubefaciens in *Movens*.

Ructatio & Ructus vid. *Flatus*.

Rugæ intestinorum vid. *Intestina*.

Rugitus vid. *Flatus*.

Rumpens vid. *Corrodens*.

RUPTIO solutæ unitatis species 2. III. ex ablato sustentaculo 2. IV. an fieri nequit sine externo impetu 2. VII. 5.

Ruptio vasorum vid. *Vasa*.

Ruptorium vid. *Corrodens*.

S.

Sabulum vid. *Urina Calculus*.

Saburratio vid. *Siccans*.

Saccharatum vid. *Formula Potio*.

SACCHARUM num viscidum generat, an expellit 40. XIX. 22. an obvolvitur 66. V. vel abstergit 81. XXVI. 12. fermentatione producit acidum 38. XXXVI.

Sacculus medicinalis vid. *Formula Epithema*.

Sacer ignis vid. *Erysipelas*.

SAGITTA in chordis tensis elasticis quas proprietates habet 7. V.

SAL & ACRIMONIA SALINA.

Definitio 38. I. quotuplex 38.

II. Sal neuter 38. III. Sal na-

tivus ex liquore expresso 38. IV.

ex liquore fermentato 38. V.

Medicatus 38. VI. hujus vires

38. VII. cohibet putredinem

37. III & XVI. quænam nomi-

ne salis appellantur 38. III.

gravius nostris humoribus 45.

XXX. an solvit sua gravitate 45.

XXXVIII. I. an referat sua gra-

vitute obstructions 45. XXXVIII.

4. an assumendum ut fiat hu-

mor noster gravior 45. XLV. I.

sæpe commutatur in acrimo-

niam 45. LI. sal solutum an com-

parandum spiritibus nostris 15.

XIV. I. volatile fit motu majore

nostris corporis 46. XI. & ca-

lore 49. XII. & putredine 37.

IV. resolvens diureticum 92.

VIII.

Marinum. si quis abutitur eo, quos morbos parit 38. VIII. curatio 38. IX.

Alcali fixum 38. XI. præparandi modus 38. XII. usus externus 38. XIV. internus 38. XV. perit putredine 38. XIX.

Alcali volatile 38. XVI. ex animalibus destillatione 38. XVII. putredine 38. XVIII. ex vegetabilibus per putredinem 38. XIX. combustionem 38. XX. destillationem 38. XXI. ex mineralibus 38. XXII. virtutes 38. XXIII. an comparandum spiritibus nervorum 15. XIV. I. in dolore ex mobilitate 17. LVI.

Sal *Ammoniacum, Marinum, Acidum, Alcali, Polychrestum, Prunellæ &c.* vid. *suis locis*.

Salina in *Resolventia*.

Salina *Acrimonia, Acida, & Alcalina* vid.

vid. *suis locis*.

SALIVA putrescere potest 37.

III. varios sapes præbet 37.

XI. est sapo naturalis 38. xxxiv.

si ejus saponacitas deficit viscidum generat 40. v. spumescens quando 43. IV.

Copiosior & Salivatio siccitatis causa 13. II. 3. & crassitudinis 43.

III. male supprimitur a frigore 51. VI. causa hæcticæ 52. LIV.

ex intermittente curatur 52.

LXII 3. ex ligata vena jugulari 19.

LXXV. causa debilitatis 23. xv.

curatio per adstringentia 57.

II. 8.

Parcior & deficiens in hydropicis

35. xxxv. cruditatis causa 39.

IV. acidula aquosa exigit 91. IV.

Salivales Ductus an transmittant

aquam hydropicorum 35. LXVII.

10.

SALIVANTIA. Saliva quid sit

88. I. hujus natura & usus 88.

II. copiosior ex morbis 88.

III. ex medicamentis 88. IV.

Mercurialia 88. v. ptyalismum

excitant 88. VI. præparatio corporis

88. VII. & 75. IX. excitatio

88. VIII. Mercurii præparatio

88. IX. crudus 88. X. dulcis

88. XI. præcipitatus albus

88. XII. ruber 88. XIII. sublimatus

corrosivus 88. XIV. cautelæ

88. XV. abusus & curatio

88. XVI. *Apophlegmatizantia* 88.

XVII. *Nasalia* 88. XVIII. horum

usus generalis 88. XIX. specialis

88. XX. cautelæ & curatio

88. XXI. *Sternutamentum*

definitur 88. XXII. causæ

88. XXIII. effectus 88. XXIV. cura-

tio 88. xxv. *Masticatorium* de-

scribitur 88. xxvi. varii generis

88. xxvii. *Coliutiones* 88. xxviii.

corollaria generalia 88. xxix.

quandoque curant hydropem

35. LVI. in hydrope ex visciditate

35. xviii. in angina pituitosa

35. xxvi. in oris visciditate

40. xiii. quam speciem anginae

curant 40. XIX. 16.

Masticatoria in visciditate oris &

faucium 40. xiii. & narium 40.

xiv.

Mercurius non attollitur tubulis

capillaribus I. XIV. cur elevatus

retinetur interdum ad 75 pollices

I. xxiii. 31. ejus acidum

an exstinguit acidum luis Veneræ

38. LXIX. 17. ejus effluvia

cur laxant 6. v. 6. facit tenuitatem

44. II. quomodo salivam movet

45. xxvii. 8. an

resolvit sua gravitate 45. xxxviii.

I. an sua gravitate sialagogum

45. xxxviii. 3. in dolore a ver-

minibus 17. LIV. vel a lue Veneræ

17. XLIX. paralyfis causa 24.

III & VIII. curatur 24. IV.

optimum resolvens 79. xxvi. 8.

Nasale in narium visciditate 40.

xiv. quam obscurationem visus

curat 40. XIX. 17. sal volatile

alcalinum 38. xxiii.

Sternutatorium in paralyfi ex viscido

24. XVI. in narium visciditate

40. XIV. in quam visus

obnubilatione 40. XIX. 17.

Salivatio in *Salivantia*.

Salivosa aphthæ vid. *Oris aphthæ*.

SALSAPARILLA an analepticon

71. IX. 8.

Salsus sapor vid. *Sapor*.

Sal-

Saltatio vid. *Exercitium*.

Salutare medicamentum vid. *Medicamentum salutare*.

Salutaris morbus vid. *Morbus salutaris*.

Sanabilis morbus vid. *Morbus*.

Sanatio vid. *Curatio*.

SANGUIS per experimenta multa examinatur 31. IX. conclusiones ex his 31. X. corollaria 31. XI. materia 31. XIX. locus 31. XX. causa 31. XXI. corollaria 31. XXII. tenuitas hæmorrhagiæ causa 31. X. in mensium fluxu 33. VI. foetens quando in mensibus 33. VI. venenatus quando in mensibus 33. VI. tenuitas miçius cruenti causa 36. XXXIV. crassior cur vasa distendit 12. IV. 12. quomodo in inflammatoria diathesi 41. II. tenuis cur in debilibus & otiosis 43. VIII. 2. crassius cur in robustis & operariis 43. VIII. 2. mutatus facit spirituum defectum 21. II. paralyfis causa in quibus morbis, & curatur 24. XX. corruptus convulsionis causa 30. VI. effusus quando indurefcit 31. XI. 14. cur in antlia emittit bullas 31. XXII. 6. debilitatus an hydropis causa 35. LXIII. 42. putrescere potest si non indurefcit 37. III & VII. VII. solutus in putredine 37. X. a frigore coagulatur 42. III. stagnando concrefcit 42. IV. majori calore coagulatur 42. V. coagulatus per admiffionem 42. VI. in quibus gravior 45. XXXVIII. 2. cur fit gravior usu chalybis 45. XXXVIII. 8. cur densus, gra-

vis & spissus in robustis 45. XXXVIII. 9. cur tenuis, levis, floridus in valetudinariis & foeminis 45. XXXVIII. 9. accumulatur in arteriis, si celerius movetur 46. XI. febris causam continere nequit 52. IX. rutilans tenuis in hæcticis 52. L. an fovet febris causam 52. LXIV. 8. quid patitur in motu musculari 18. LXVIII. quousque venit sanguis ruber 19. XLVII. ejus natura in cerebro 19. LXVI.

Arteriosus in vena pulmonali 31. XXII. 1.

Maternus an rubedinem faciat 31. XXII. 1. an evacuatus mortis causa 31. XXII. 2.

Menstruus num abeat in foetus nutrimentum 33. XIII. 16. ex quibus vasis fluit 34. XIII. 10. non differt ab alio sanguine 33. XI.

Venosus in arteria pulmonali 31. XXII. 3.

Color Ruber & Globuli unde & cui usui, num pereat & regeneretur 31. XII. a circulatione 31. X. 4. in iis viget attractio 31. X. 6. in superficie sanguinis emissi 31. X. 1. globuli sunt majores partibus reliquis 31. X. 12. cujus temperamenti 31. X. 1. quousque perveniunt globuli 31. X. 2. cui bono sanguis ruber 31. X. 8. in robustis 31. IX. 4. ejus divisio & usus 31. XII. microscopio conspectus 31. XIII. solvitur in sex globulos minores 31. XIV. ulterius solutus fit lymphæ 31. XV. globuli fiunt majores osculis lacteorum 31.

xvi. color amissus recuperatur 31. xvii. generatur in nobis 31. xviii. ex quam materia 31. xix. in quo loco 31. xx. per quam causam 31. xxi. an ex sanguine materno 31. xxii. 1. an ab aëris attactu 31. xxii. 2. an ab aëris admittance 31. xxii. 4 & 5. cur emissus sanguis in superficie rubet 31. xxii. 3. globulorum magnitudo facit, ne veniat sanguis extra arterias & venas 32. xx. compacti globuli atrum colorem producant 41. iv. cur tanta globulorum requiritur magnitudo 44. vii. 1. cur inter globulos maxima viget attractio 44. vii. 2. cur tantus numerus globulorum 44. vii. 3. motu majore compinguntur 45. xix. cur major ex usu chalybis 45. xxxviii. 8. motu majore compinguntur & pelluntur in vasa minora 46. xi. an calorem excitant impactu in latera vasorum 49. xx. 9. mutantur minuto motu 21. iii. *Chylusus*, *albus* & *pallidus* in quibus hominibus 31. xvii. cur in leucophlegmaticis & chlorosi laborantibus 33. vi. ab acrimonia acida 38. lxiii. *Niger* in aorta suffocati animalis 31. xxii. 3. in parte inferiore si extra corpus stagnat cur 31. xxii. 3. ex utero in melancholicis 33. vi. in menstruantibus an ab acido 38. lxix. 13. ex globulis rubris compactis 41. iv. varius ex mensium suppressione 34. xxiii.

Abundantia seu Plethora. Signa 32.

vi. mensium fluxus causa 33. x. hæmorrhagia inde nata non est statim supprimenda 32. xiii. mensium periodos longiores facit 33. iii. & citius redire 33. iv. an valeat suppressere menses xxxi. 6. quæ suppressit urinam, venæ sectionem postulat 12. iv. 8. cur producit apoplexiam 12. iv. 11. causa pullationis 20. xiv. facit pulsum undosum 20. xxii. & interdum intermittentem sine periculo 20. xxviii. plenum & magnum 20. xxxii. quibus curatur 21. iv. causa laxitatis 6. 11. compressionis 12. 11. doloris 17. xlii & lvii. curatio hujus 17. lvii. horroris, & quomodo curatur 29. viii. an obstructionis causa 82. xvi. 3. *Defectus* quando 34. v. subsistere facit menses 34. v. facit pulsum mollem 20. xxxi. & minorem 20. xxxi. signa & curatio 23. viii. paralytis causa 24. viii. *Fluxus seu Hæmorrhagia.* Definitio 32. i. Causæ, Vulnus 32. 11. Rosio applicatione 32. iii. humore acri 32. iv. ejus curatio 32. v. Abundantia 32. vi. Impetus ad caput major 32. vii. interceptus reditus 32. viii. irritatio 32. ix. tenuitas & laxitas 32. x. Tempus 32. xi. Prognosis 32. xii. ex abundantia 32. xiii. ex impetu majore 32. xiv. ex tenuitate 32. xv. bona 32. xvi. mala 32. xvii. Effectus 32. xviii. Causa proxima 32. xix. ex naribus 32. xx. Curatio compressione 32. xxi.

xxi. constrictione 32. xxii. coagulatione 32. xxiii. sedando impetum 32. xxiv. corollaria 32. xxv. assuetis fit cum levamine 32. vi. tenuitatem producit 44. ii. ex mensium suppressione 34. xiii. per aliena loca 34. xxiii. ex ulcere, cute integra, gingivis 33. i. in principio febris, bona 32. xi. io. magna in principio acutorum alvum humectat 32. xi. ii. cur frequens ex naribus & cicatrice 2. vii. 4. cur sponte sistitur in vulnere 2. vii. 6. in assuetis suppressa est hydropis causa 35. xv. facit sanguinem chylosum 31. xvii. cur sistit menses 33. xiii. 22. & 34. v. hydropem generat 35. xii. cur subsistit sponte, remanente sufficiente copia sanguinis in corpore 1. xxiii. 16. spiritus vitrioli laudatur ad sedandum 38. xlvi. cur arcet delirium futurum 12. iv. 9. prævenit parotides 48. xix. in anxiiis post horrorem cur bona 52. lix. 7. cur prædicatur ex anxietate & pervigiliis 52. lix. 9. prædicatur ex capitis pulsatione 20. ix & xiv. facit pulsum debilem 20. xv. prædicatur ex pulsu in ulceribus 20. xxxvi. 7. solvit tremorem in acutis 22. xii. & debilitatem ex copia & impetu majore 23. v. singultus causa, & quomodo curatur 27. iv. prædicatur ex horrore, capitis gravitate, & colli dolore 29. xvi. 9. convulsionis causa 30. viii. quæ non semper lethalis 30. xviii. 9. compescitur acidis 38. xlv.

urinam postea aquosam facit 36. xx. cur frequentissime ex naribus 5. iv. 5. per tenuitatem sine læsione vasorum 44. iv. ex acrimonia 45. lvi. aucta circulatione 46. xi. impetu ad caput 46. xiii. facit calorem hecticum 49. ix. cur pars refrigerata non est calefacienda, si instat 51. viii. 24. demonstrat quando vena secanda sit in febre 52. xxxvi. curat palpitacionem ex inflammatione 28. xii. post fluxum nigra, æruginosa & valde rubra alvi egestio, mala 32. xi. 4. aut perfrigerationes 32. xi. 7. suppressa debilitatis causa, & quomodo curatur 23. vi. cur ex rigore 29. xvi. 10. *Stilla* hæmorrhagiam prædicentes 32. vii. quarto vel quinto die malæ 32. xi. 8. undecimo die lethales 32. ix. quo tempore malæ 32. xxv. 14. ab impetu ad caput 46. xiii. in parotidibus malæ 48. xx. cum frigore in acutis cur malæ 51. viii. 23. qualia producunt 31. ix. 8. cur sistitur actu frigidis 77. xxii. 19. & incrassantibus frigidis 77. viii. & coagulantibus 77. xx. an cohibendus per ichtyocollam 70. xxiii. 12.

Motus seu Circulatio 31. xxii. qualis velocitas 31. xxiv. corollaria 31. xxvii. quoties in hora circumducitur 31. xxiv. 1. *Ingressus* sanguinis in auriculam 19. xvii. in ventriculum dextrum 19. xviii. in arteriam pulmonalem 19. xix. conclusiones 19. xx. *Reditus* in auri-

culam cordis 19. XXI. observatio 19. XXII. experimenta 19. XXIV. Conclusiones 19. XXV. quid vita & mors 19. XXIII. *Causa pellens* an sola arteriarum elasticitas 31. XXIV. 3. est contractio 19. XXVI. refutatur expansio humorum 19. XXVII. & effervescentia 19. XXVIII. & fermentatio 19. XXIX. & calor 19. XXX. Diastole cordis 19. XXXI.

Quantitas supputatur 31. VII. in pollice cubico 31. XXV.

Missio seu *Vena sectio* instituenda in convulsione ex cerebri compressione 30. V. iteranda in rheumatismo 17. XLVIII. in dolore ex motu majore & copia majore 17. LVII. traditur necessitas instituendi vel omittendi in dolore 17. LIX & c. in motu minori ex plethora 21. IV. in tremore ex animi pathemate 22. VII. in debilitate ex intercepto sanguinis fluxu 23. VI. si hæmoptoe instat 23. VIII. an curat omnem maniam 23. XXVI. II. in morbis ex oppressione cerebri 24. IV. in paralyfi ex inflammatione 24. XVIII. in palpitatione ex suppressa evacuatione 28. XIII. in quam specie dysuriæ 30. XVIII. 23. in chorea Sancti Viti 30. XVI. 10. cur in acutis 53. LXII. 9. qua ratione in principio morbi 53. LXII. 27. in urinæ suppressione 91. XXXIV. cur laxat 59. XII. 12. cur humectat 62. IX. 2. quomodo resolvit 79. XXVI. 21. cur non curat pectoris do-

lorem cum respiratione & pulsu debili 20. XXXVI. 12. an nunquam instituenda in paralyfi 24. XXI. 14. quam palpitationem curat 28. XV. 6. in quam specie convulsione 30. XVIII. 17. sudorem provocat 93. IX. omitenda in continua longiore 23. XXVI. I. in vietis si menses deficere incipiunt 33. VII. in gravidis, quæ copiose purgari solent 33. XIII. 4. quibus & cur gravidis 33. XIII. 13. an sine distinctione venæ superiores vel inferiores aperiendæ 33. XIII. 14. in mensium suppressione ex contractione 34. X. vel obstructione 34. XIII. quando in hæmorrhagia 32. XXIV. in extensione per sanguinis impetum II. V. cur minuit inflammationis dolorem II. VI. I. in urinæ suppressione ex plethora 12. IV. 8. in lentore ex lata plaga ducendus 41. XIII. in humorum gravitate 45. XXXVII. in aucta circulatione 46. XV. in resolutione inflammationis 47. XIV. ad inflammationis curationem 47. XX. in corporis calore aucto 49. XIX. an vero in omni aucto calore 49. XX. 14. in intermittente cum plethora 52. XXVII. tempus definitur in febre 52. XXXVI. quando omittenda in febre 52. XXXVII. corollaria 52. XXXVIII. in motu majori febrili 52. XLIV. in typho ex inflammatione viscerum 52. XLVII. in anxietate ex congestionem sanguinis 52. LX. in dolore pectoris crescente 17. XVII. cur sup-

pri-

primit menses 33. XIII. 22.
quomodo 34. v. raro quid bo-
ni in mētib; suppressis pro-
mittit 34. VII. nocet in hæmor-
rhagia ex acri & tenui humore
32. v. an omnem hæmorrha-
giam compescit 32. XXV. 12.
quando instituenda in mētib;
suppressis & ubi 34. XXIV. in
hydropicis & asthmaticis hy-
dropem generat 35. XII. an
nunquam in hydrope 35. LXIII.
19. an in omni pectoris dolore
39. XI. 7. cur laxat & refrige-
rat 6. v. 2. cur omittenda in
lentore, si morbus diu duravit
41. XIX. 15. revellit motum
46. XVIII. quando in aucto mo-
tu 46. XXIII. 12. an non liceat
in parotidibus 48. XIX. vel in
acutis, si parotides instant 48.
XLVIII. 10. ex intermittente
sæpe facit continuam febrem 52.
XV. evitauda in hecticis 52. LVII.
commutat intermittentem in
maniam 52. LXII. 2. omittenda
in pectoris dolore decrescente
17. XVII. cur pleuritidi nocet
17. XXXVIII. nihil juvat in a-
crimonia biliosa 17. XLIV. an
venæ sectione in morbis internis,
& cucurbitulis in morbis ex-
ternis 83. XLIII. 16.

Sanguinis Sputum vid. *Sputum san-*
guinis.

—— Mictus in *Urina.*

—— Vomitus in *Vomitus.*

—— Serum vid. *Lympha.*

—— Stagnatio vid. *Stagnatio.*

Sanguinem fluentem sistens vid.
Evacuationem sistens.

Sanguineum temperamentum vid.

Temperamentum.

Sanies vid. *Ichor.*

SANITAS non eget curatione 4.

IV. *Longævitate* in spiritu sul-
phuris per campanam quærunt

38. XLVI. conducit aër siccus

68. VIII. 3.

Sapa vid. *Formula Apozema.*

Sapidum vid. *Sapor.*

Sapientia in *Animus.*

Sapientum sapo vid. *Sapo in Ab-*
stergens.

Sapo in *Abstergens.*

Saponacea in *Abstergens.*

SAPONACITAS humorum de-
ficiens cruditis causa 39. IV.
& visciditatis 40. v.

Saponea vid. *Tussis medicamen-*
ta.

SAPOR quando non amplius per-
cipit 16. XVI.

Amarus vomitorium indicat 17.
LXIII.

Mutatus in cruditate primarum
viarum 17. LXII.

Salsus cur bonus in putridis 37.
XVII. 16. ex salis marini abu-
su 38. VIII. unde in fine acu-
torum ab exhibitis acidis 38.
LXIX. II.

Urinofus ab infecta saliva in putre-
dine 37. XI. in sale alcalino
38. X & XIII. an a sale ammo-
niacali in nostra saliva 38. XIII.

Insulsa curant acrimoniam muri-
aticam, & quæ illa sunt 38. IX.

Sapida validiora dolorem excitant
17. II. & 16. XXI.

Sarcoma vid. *Tumor carnosus.*

Sarcotica in *Consolidans.*

Sardonius risus in *Convulsio.*

Sare vid. *Pustula.*

Sarpedo vid. *Impetigo*.

Saturans vid. *Absorbens*.

Satyrasis in *Pudenda*.

Sauciatus nervus vid. *Nervus*.

Saxifraga vid. *Calculi medicamen-
ta*.

SCABIES facit coloratiorem uri-
nam 36. x. retropulsa reddit u-
rinam nigram sine multo peri-
culo 36. xix. ex acida acrimo-
nia 33. LXIII. retropulsa ad cu-
tem reducenda 45. LXVII. præ-
bet materiem convulsioni 30.
xiv. an repellentia adhibenda
36. XIII. 3. exigit corrodentia
64. VII.

SCABIOSA ad lumbi dolorem
ex rheumatismo 17. XLVIII.

Scabrities oculorum vid. *Oculus*.

Scalptura narium vid. *Nasus*.

SCARIFICATIO in curatione
hydroceles 35. XLV.

Scarlatina febris in *Febris*.

Scelotyrbe in *Paralysis*.

Scintillæ oculorum in *Oculus*.

SCIRRHUS solvitur per gummi
72. v. quando curandus 60. iv. ab-
sorbentibus cohibetur ejus
transitus in cancerum 37. xv. quo-
modo palliatur exsiccantibus 37.
xvii. 3. vetus emollientibus
cur transit in cancerum 37. xvii.
4. solvitur vapore aceti 38. XLV.
an generatur coagulo acido 38.
LXIX. 25. ex mutato crudo hu-
more 39. VII. ex lentore 41. x.
cur ex inflammatione per appli-
cationem adstringentis 41. xix.
14. ex polypo in glandulis 42.
ix. cur frequens post quarta-
nam 42. xi. 7. ex inflammatio-
ne ob frigida applicata 46.

xix. ejus generatio traditur 47.
xviii. per putredinem transit
in cancerum 47. xviii. ex pure
48. xv. cur frequens ex frigo-
re febrili 52. LXIV. 4. an nun-
quam adstringentia applicanda
57. XIII. 10.

Scirrhus *Hepatis*, *Lienis*, *Glan-
dularum* &c. vid. *suis locis*.

Scissura vid. *Fissura*.

Sclerotica vid. *Indurantia*.

Scopus in *Curatio*.

SCORBUTUS hæmorrhagiæ
causa 32. x. cur his frequens
32. xxv. 16. causa hydropis &
inertiæ 35. x. facit urinam al-
bam crassam 36. vii. & colo-
ratiorem 36. x. & nigram sine
periculo multo 36. xix. cras-
sam 36. xxviii. cum pellicula
36. xxx. cum miculis 36. xxxii.
cum sabulo 36. xxxiii. cum
sedimento farinoso 36. xxxviii.
vel rubro vel nigro 36. XLVII.
crudam quæ in acutis dicitur,
cocta 36. LIII. matulis adhæ-
rentem 36. LV. cur frequenter
laborant calculo 36. LVI. 33.
cur sæpe patiuntur hæmorrha-
giam gingivarum 2. vii. 2. cur
facile franguntur ossa 2. vii. 3.
cur rigent membra 4. vi. 1. a
laxitate solidorum 6. iii. fri-
goris causa 51. iv. an genere-
tur a cortice Peruviano 52.
xxxiv. 1. a febre relictus vetat
purgantia 52. LXII. 4. doloris
obtusi causa 17. ix. & lanci-
nantis 17. xiii. & osteocopi 17.
xv. & vagi 17. xxiii. facit
articulorum & lumborum dolo-
rem cum frigore 36. xxxii. ca-
lorem

lorem sub nocte 49. x. qui curatur calefacientibus & roborantibus 49. xx. 15. signa & curatio in dolore 17. XLVII. non exigit ille venæ sectionem 17. LXI. facit pullum debilem 20. xv. tardum 20. xvii. inæqualem 20. xx. & mollem 20. xxxi. tremorem 22. vii. signa & curatio in debilitate 23. xviii. causa est paralyfis 24. vii. scilicet 24. x. palpitationis 28. ix. convulsionis 30. xiv. quales horrores excitat 29. iv. curatur roborantibus 58. iv.

SCORBUTI *Medicamenta* sal alcali fixum 38. xv. in hydropse ex intermittente 35. xi. quam nephritidem sanant 36. lvi. 20. curant muriaticam acrimoniam 38. ix. in quali dolore & paralyfi 17. XLVII. & 23. xviii. in paralyfi post dolorem colicum 24. xx. in horrore ex cruditate 29. v. cur curant paralyfin ex colica Pictonum 30. xviii. 45.

Scotonia & Scotomia vid. *Vertigo*.

Scrophula vid. *Scirrbus*.

Scrotum in *Pudenda*.

Scutum vid. *Formula Epithema*.

Scybala vid. *Alvi excrementa*.

Seclusum vid. *Medicamentum arcanum*.

SECRETIO an etiam ex nervis 15. xiv. 36. *Augetur* sale alcalino fixo 38. xv. an fieri nequit sine integra solutione 45. xxvii. 10. *Tardior* ex viscido 40. x. & languidiori motu 21. iii. *Suppressa* a ligata arteria 31. xxxii. 4. rigiditate vasorum 4. iv. ro-

bore nimio 9. iii. lentore 41. ix. crassitudine 43. iv. auda particularum magnitudine 45. xiv. inflammatione 47. v.

SECRETORIUM *vas* ex arteriis 19. XLIX.

Secretum vid. *Medicamentum arcanum*.

Secundarius morbus in *Morbus*.

Secundina vid. *Puerperium*.

Sedendi amor vid. *Debilitas*.

Sedimentum urinæ vid. *Urina*.

SEMEN VIRILE num extinguitur acidis 38. Lxix. 23. cur existimant acida hoc præstare 38. xl.

Vasa hydropse affecta hydrocirfocele vocatur tumor 35. XLVIII.

Semicupium vid. *Formula Fetus*.

Semitertiana febris vid. *Febris*.

Senex, Senium & Senectus in *Ætas*.

SENSUS definitur 16. i. Delirium quid sit 16. ii. sentire quando dicitur 16. iii. a mutatione organi 16. iv. supponit motum 16. v. Idea sentiendi quid sit 16. vi. numerus idearum 16. vii. Idea clarior 16. viii. & perfectior 16. ix. sensus animalium magis minusque perfectus 16. x. an plures quam quinque sensus 16. xi. varia perceptio ex organi-fabrica 16. xii. num omnes qualitates sensibus possint cognosci 16. xiii. quomodo fallitur sensus 16. xiv. ratiocinium quomodo corrigit sensum 16. xv. sensus quomodo extinguitur 16. xvi. sopit unus alterum & motum animale 16. xvii.

calor & frigus quid 16. xviii.
fames & sitis species sensus 16.
xix. duo saepe nervi in eodem
organo 16. xx. dolor in omni-
bus nervis sensuum 16. xxi.
sensus gratus, ingratus, & *Adia-*
phoria 16. xxii. sensus non in
organo 16. xxiii. propagatio
per nervum 16. xxiv. motus
in objecto 16. xxv. Idea sensus
quid in mente 16. xxvi. nervi
sunt distincti 16. xxviii. per-
ceptio in parte alia, quam qua
haeret causa sensum excitans 16.
xxix. in propagatione per ner-
vum duo observanda 16. xxx.
perceptio sensuum 16. xxxi. effe-
ctus motus in organo feruntur
ad sensorium 16. xxxii. sensus
idem ab eadem causa 16. xxxiii.
qualis motus in altera nervi ex-
tremitate 16. xxxiv. requisita
ad hunc motum 16. xxxv. mo-
tus ipse non fertur ad sensorium
16. xxxvi. ad sensus per par-
tes solidas 16. xl. an per tuni-
cas 16. xli. an per fibras 16.
xlii. an a propulsione 16. xliii.
an a tractione 16. xlvi. an a
motu tremulo 16. xlix. sed per
contiguitatem liquoris 16. lv.
liquor duplex 16. lvi. non per
succum nerveum 16. lvii. sed
per spiritum nervorum 16. lviii.
sensus promptitudo 16. lxii. fi-
brarum usus varius 16. lxiii.
corollaria 16. lxiv. sensus fiunt
ope spirituum 15. x. an motu
tremulo deferuntur 15. xiv. 2.
an celeri motu spirituum ab or-
gano ad sensorium 15. xiv. 3.
cur perit in nervo indurato,

siccato vel calloso 15. xiv. 31.
perit in parte inflammata, qua
transit in sphacelum 47. xix.
fallit in caloris exploratione 49.
ii.

Abolitio sensus qualem praebet
prognosin in convulsione 30.
xviii. 19.

Anaesthesia a quibusdam ad paraly-
sin refertur 24. i.

Hebetudo in hydrocephalo 35. xxv.
in laxitate 6. iii. an ex laxita-
te involucri nervi 15. xxiii.
13. in ligata vena jugulari 19.
Lxxv. in minuto motu 21. iii.
quid sit 24. i. in beriberi 24. x.

Insensibilitas ex ligato nervo 24. ix.
facit urinam clam emitti 36.
xxiii. ex aucta doloris causa
24. li. cur a nervo ligato 24.
xxi. 7.

Titillationis perceptio in beriberi
24. x.

Torpor in laxitate 6. iii. & visci-
ditate 40. x. curatur roboran-
tibus 58. iv.

Separatus morbus vid. *Morbus com-*
positus.

Sopopoion vid. *Corrodens.*

Septentrionalis locus vid. *Habita-*
tio.

Septica vid. *Corrodens.*

Septum Cordis vid. *Cor.*

—— Narium in *Nasus.*

—— Transversum vid. *Diaphra-*
gma.

Serapion vid. *Formula Linctus.*

Series morbi vid. *Morbi mutatio.*

Seringo vid. *Herpes.*

Serum vid. *Lympha.*

—— Lactis vid. *Lac.*

Setaceum in *Movens.*

Sexus

Sexus sequior vid. *Fœmina*.

Sialagoga vid. *Salivantia*.

Sicca vid. *Siccantia*.

— Dysenteria vid. *Alvi fluxus*.

SICCANTIA definiuntur 63. I.

Arenatio 63. II. in humoribus

63. III. absorbentia 63. IV.

expellentia 63. V. detrahentia

humidum 63. VI. usus 63. VII.

abusus 63. VIII. corollaria 63.

IX. quomodo his palliatur scirrhus

37. XVII. 3. curant debilitatem

5. V. 3. humiditatem 14.

IV. convertunt inflammationem

in scirrhum 47. XVIII. curant

frigiditatem ex laxitate & inertia

51. VII. quam speciem luxationis

curant 9. V. 9. generant

cicatricem 63. VII. cur adhibent

erysipelati 68. VIII. I. cur

promoveant perspirationem 68.

XIII. 2.

Siccans Dieta vid. *Dieta*.

SICCATIO quæ corpora levificatione

roborantur I. XXIII. II.

fragilitatis causa 5. II. facit ro-

bur 9. II. doloris causa 17. XLI

& LI. modica roborat solida I.

XII. firmat humectata solida I.

XV. ingens fragiles & rigidas

fibras facit I. XII. & 4. III.

SICCITAS solidorum definitur

13. I. causa 13. II. effectus 13.

III. curatio 13. IV. cur modica

roborat, nimia vero fragiles

fibras faciat I. XXIII. 5. ex gra-

vitate humorum 45. XXXVI. a

majori circulatione 46. XI. in

parte singulari 46. XII. a calo-

re aucto 49. XIII. in hectica

52. XLIX. dolorem produciens

quomodo curatur 17. LV. a fri-

gore 51. VI. exigit acidula a-

quosa 92. IV. quibus laxantibus

curatur 59. X. 4.

Siccitas Oris, Linguae, Alvi, Na-

rium &c. vid. *suis locis*.

Siccus aër vid. *alër*.

Sief vid. *Formula Pulvis externus*.

Signum Morbi vid. *Morbi signum*.

Simplex Medicamentum vid. *Me-*

dicamentum simplex.

— Morbus vid. *Morbus simplex*.

Sinapismus in *Movens*.

Sindon vid. *Linteum*.

SINGULTUS definitur 27. I.

ex humore in ventriculo 27. II.

abrasione mucilaginis 27. III.

evacuatione copiosiore 27. IV.

acrimonia in intestinis 27. V.

viscerum inflammatione & ery-

sipelate 27. VI. post intermit-

tes febres 27. VII. ex hepa-

te affecto 27. VIII. pressione

xiphoidis cartilaginis 27. IX.

cerebro affecto 27. X. corolla-

ria 27. XI. in fine febris corti-

ce Peruviano curatur 52. XXVIII.

in Afode & Typho 52. XLVII.

in præcordiorum pulsatione

prædicatur 20. XI. cur sæpe ex

pulsu hypochondriorum 20.

XXXVI. 5. convulsionis causa

30. X. curatur lenientibus 80.

III. roborantibus 58. IV. ob-

volventibus 66. VI. emollienti-

bus 61. IV. quomodo diluenti-

bus 78. V. quomodo sternuta-

mento finitur 88. XXVIII. 19.

exigit mucilaginosam 77. XIII.

Lyngodes febris ex erysipelate

ventriculi & intestinorum 27.

VI.

SINUS Cerebri difficiliorem san-

Bbb gui-

- guinis refluxum faciunt 15. VI.
qua via recipiunt ceram carotidibus injectam 15. XIV. 12.
cur venæ in eos opposito cursu exonerant sanguinem 15. XIV. 16. deponunt sanguinem in venas jugulares 19. LXXII.
- Ephippi* per quas partes exonerare potest sanguinem 32. XX.
- Frontalis* quomodo facere potest cruentas alvi egestionem 32. XX.
- Maxillares* qua via exonerare possunt humores 32. XX.
- Sinus purulentus vid. *Abscessus*.
- Sirenes & Sirones vid. *Pustula*.
- Sirupus vid. *Formula Linctus*.
- Sistens *Evacuationem*, *Sanguinis fluxum*, *Motum* &c. vid. *suis locis*.
- Sition vid. *Nutrients*.
- SITIS defectu tenuis in hydrope 35. XXXV. quibus lenitur in hydrope 35. LXII. lenitur diluentibus 78. IX. cum urina crassa turbida in acutis delirium portendit 36. XXVIII. ex putredine humorum 37. X. salis marini abusu 38. VIII. diu tolerata siccitatis causa 13. II. 2. inextinguibilis ex lentore 41. IX. intensa ex crassitudine 43. IV. in hydrope quid indicet, & an potu placanda 43. VIII. 6. ex inflammatione 47. V. in empyemate mala 48. XXV. tunc exigit diluentia 48. XLVII. qualis sensus in nobis 16. XV. an per distinctum organum 16. XIX. in hydropicis quomodo fallenda 23. XII. ex diabete curatur 23. XIV. exigit acidula aquosa 92. IV.
- Nulla & Adipsia* in hydrope, bonum 35. XXXIX. in visciditate 40. VIII. ex lentore non percepta quid indicat 41. IX. in crassitudine si mens laborat 43. IV. graviores humores 45. XXXIV. ex inflammatione, malum 47. V. in dysenteria cum pulsu debili & pedibus frigidis quid indicat 51. VIII. 5.
- Smegma vid. *Formula Linimentum & Sapo in Abstergens*.
- Solidæ partes vid. *Firmæ partes*.
- Solidorum morbi ut *Rigiditas*, *Debilitas*, *fragilitas* &c. vid. *suis locis*.
- Solvens vid. *Resolvens*.
- SOLUTA UNITAS. Definitio 2. I. causæ 22. II. impetus major 2. III. debilitas solidorum 2. IV. effectus 2. V. curatio 2. VI. corollaria 2. VII. ex gravitate humorum 45. XXXVI. ex acrimonia 45. LVI. an doloris causa 17. LII.
- Solutio *Humorum*, *Morborum*, *Obstructionis*, *Inflammationis* &c. vid. *suis locis*.
- Somnifera vid. *Anodyna*.
- Somnia vid. *Insomnia*.
- SOMNOLENTIA pituitæ signum 34. VI. ex mensium obstructione 34. XVI. in hydrocephalo 35. XXV. ex viscido 40. X. ex laxitate solidorum 6. III. quomodo a frigore glaciali 15. XIV. 14.
- SOMNUS facit pulsum debilem 20. XXXI. qualem pulsum 20. XXXVI. 40. *Excitati* subito qualem pulsum habent 20. XXXVI. 41. palpitationis causa 28. V. *Excitationes* e somno feroces con-

convulsionem præfagiunt 30. III.
Somnus cur prodest in acutis 79.
 XXVI. 23. & 59. XII. 10. lon-
 gior cur laxat 59. VI. *Interru-*
ptus acrimoniæ causa 45. LII.

Quietus, bonum in empyemate
 48. XXXIV. *Longior* corrumpit
 humores 37. VII. cruditatem
 generat 38. IV. curat elastici-
 tatem 7. IX. cur opplet & ener-
 vat 14. V. curat humorum gra-
 vitatem 45. XXXVII. facit acri-
 moniam 45. LII. minuit motum
 50. III. vitandus in hecticis 52.
 LVII. curat tremorem ex spiri-
 tuum defectu 22. III.

Sonitus aurium vid. *Auris*.

SOPOR post hæmorrhagiam ma-
 lus 32. XI. 4. & 32. XVII. ex
 mensium suppressione 34. XVI.
 cum urina turbida crassa lethar-
 gum prædicit 36. XXVIII. ex
 opio compescitur acidis 38. XLV.
 soporosoform pedibus cur appli-
 cant epispastica 84. XXIII. 3.
 cur profunt & nocent vesica-
 toria 83. XLIII. 9. quinam cu-
 ratur discutientibus 69. X. 2. ab
 urina suppressa 91. XV. ex uri-
 na crassa turbida prædicitur 36.
 XXVIII. ex viscido 40. X. cur
 ex phrenitide 12. IV. 10. ex
 lentore 41. IX. ab impetu ad
 caput 46. XIII. a pure parotides
 prædicit 48. XVII. ab impedito
 motu sanguinis per cerebrum
 50. IX. quando ex phrenitide 50.
 XI. 2. quid notat in pituitosis
 50. XI. 6. cum frigore cur ma-
 lum 51. VIII. 23. cum anxietate
 parotides præfagit 52. LIX. 5.
 convulsionem præfagit 30. III.

facit pulsum debilem 20. XV.
 rarum, malum 20. XIX. mol-
 lem, malum 20. XXXI. ma-
 gnum 20. XXXII. qualem pulsum
 solet facere 20. XXXVI. 40. ex
 impetu ad cerebrum quomodo
 curatur 23. V. ex cruditate com-
 mota 29. XII. prædicens hæ-
 morrhagiam 32. VII. ex urina
 suppressa 9. LXXII. curatur a-
 cidalis aquosis 91. IV. alvi flu-
 xu & purgante 30. XLVIII. pau-
 ciorem urinam facit 91. XVII.

Soporiferum vid. *Anodynum*.

Sorbitio vid. *Formula Haustus*.

SORDES ex qua materia gene-
 rantur 81. XXVI. 1. cur ab æ-
 ris attacku 81. XXVI. 2. exigunt
 abstergentia 76. VI.

Sordes *Oculorum*, *Cutis*, *Oris* &c.
 vid. *suis locis*.

Sparadrapum & Sparadrappa vid.
Formula Emplastrum.

Sparsi morbi vid. *Morbus Spora-*
dicus.

SPASMA quid differt a spasmō
 30. XVIII. 35. a convulsione 30.
 XVI. 16.

Spasmus vid. *Convulsio*.

SPATIOLA inter partes elemen-
 tares augentur vel mutantur in
 fibra distenta I. X. eorum mutati-
 oni cohærentiæ causa est adscri-
 benda I. X. eorum augmentum
 nequit cohærentiæ causa esse I.
 X. mutatio in figuram canalicu-
 li gracilis, si fibra distenditur I.
 X. longiora fiunt in distracta fi-
 bra I. IX. circumsepta sunt par-
 tibus elementaribus I. XVI. ni-
 hil in ea intrare debet si corpus
 sit elasticum 7. IV. quomodo

mutantur in corpore elastico
distento 7. v. si patent ingressui
liquoris, faciunt inertiam 8. II.
Species vid. *Formula Pulvis exter-*
nus.

Specifica vid. *Medicamentum spe-*
cificum.

Sperma vid. *Semen.*

— Ceti vid. *Cete.*

Spharion vid. *Formula Pilula.*

SPHACELUS ex inflammatione
cognoscitur per urinam nigram
36. XIX. reddit urinam crassam
36. XXVIII. ex putredine quali
modo curatur 37. XV. ex aucta
circulatione 46. XI. ex inflam-
matione ob frigida applicata 46.
XIX. ejus signa traduntur 47.
XIX. ex pure retento & corrupto
48. XIV. ex minuto motu
50. VIII. frigiditatis causa 51.
IV. facit dolorem non percipi
17. XVIII. ex inflammatione &
febre ardente si pulsus fiat de-
bilis 20. XV. pulsus fit minor
20. XXIII. debilitatis causa, &
qualis tunc curatio 23. XXV. ex
horrore &c. prædicitur 29. XIV.
ex lentore 41. X. quandoque
exigit escharotica 64. IX.

Eschara generatio per corrodens
64. VIII. a caustico in abscessu
48. X. curatio 56. X. separatio
promovetur cataplasmate 75.
XIII. 4. exigit stimulantia ab-
stergentia 81. VI. emollientia
61. IV. & humectantia 62. VII.

Gangræna ex ligata arteria 31.
XXII. 4. in hydrope ex corrupto
humore 35. XXXVI. a vesi-
catorio vel caustico 35. LVII.
quomodo ex decubitu, & quali

modo curatur 12. IV. 5. ex au-
cta circulatione 46. XI. gene-
ratio ex inflammatione 47. XIX.
a pure corrupto 48. XIII. a mi-
nuto motu 50. VIII. cum qui-
bus signis a ligata vena 19. LXXV.
quæ dicitur ex pulsatione 20.
XIV. ex inflammatione prædi-
citur si pulsus fiat intermittens
20. XXVIII. periculosissimam
generat palpitationem 28. XIV.
limites ponuntur sale alcalino
cum calce viva 38. XIV. coër-
cetur acidis 38. XLV. conducit
spiritus salis marini 38. XLVI.

Sphygmodes dolor vid. *Doler.*

SPICULA an attrahuntur medi-
camentis 38. XLIII. 18.

Spilos & Spiloma vid. *Macula.*

Spina Dorsi vid. *Spinalis medulla*

— Ventosa vid. *Ossa.*

SPINALIS MEDULLA non fert
frigus 51. VI. eâ destructa perit
motus & sensus 18. IX. com-
pressa paralytis causa 24. V. cur
secundum hanc descendunt ca-
tarrhi 26. VI. 12. palpitans in
pueris periculosum 28. VII.

Spirare vid. *Respiratio.*

SPIRITUS *Nervorum* est sensus
organum 16. LVIII. fluxus per-
petuus 15. VI. copia magna 15.
VII. æqualis confectio 15. VIII.
fluxus tardus 15. IX. tenuitas
summa 15. X. usus 15. XI. flu-
xus utcumque respondet motui
cordis 15. VIII. ubi exonerat-
ur 15. XIII. quibus compa-
randus 15. XIV. 1. an non exi-
stat 15. XIV. 4. an ejus præsen-
tia probetur intumescencia ner-
vi 15. XIV. 5. an sit liquor ille
stil.

stillans ex tendine vel nervo
 fauciato 15. xiv. 6. an quædam
 pars ejus exhalet 15. xiv. 7.
 num stagnet in canalibus cæcis
 15. xiv. 8. an functus munere
 totus reddatur inutilis 15. xiv.
 9. quomodo circulatur 15. xiv.
 10. an etiam ubique in extre-
 mitatibus arteriarum conficitur
 15. xiv. 15. an participat de
 essentia lucis 15. xiv. 28. an
 generetur ex nitro-aëreo 15.
 xiv. 29. an sit aliquid æthere-
 um 15. xiv. 30. an præbeat nu-
 trimentum 15. xiv. 35. an ejus
 fluxus a constrictione tunica-
 rum 15. xxiii. 4. vel ganglii
 15. xxiii. 8. an fluxus & re-
 fluxus in eodem nervo 16. lxiv.
 1. propagat dolores 17. lxi. an
 ejus elasticitas sit motus causa
 18. lxii. 6. præparatur motu
 18. lxviii. exitus ex musculis
 18. lxix. qualis elicitur destil-
 lando e sanguine 31. ix. 8. in-
 fluxus continuus facit robur 9.
 11. an contineat acrimoniam
 podagræ 45. lxix. 20. exhalati-
 o in motu majore 46. xi. *A-*
lienatus minuit motum 50. iii.
 causæ mutantres tremorem indu-
 centes 22. v. *Defectus & Tar-*
dior motus minuit circulationem
 21. ii. hujus curatio 21. iv.
 quos morbos producit 24. x.
 causa hujus, & quæ inde pro-
 ducuntur 51. iv. paralyfin ge-
 nerat 24. ii. in cruditate 39.
 vi. minuit motum 50. iii. pul-
 sus debilioris causa 20. xv. hu-
 jus causæ enumerantur 22. ii.
 curatio 22. iii. debilitatis cau-

sa, & quomodo curatur 23. xix.
 ex visciditate 24. vi. curatur
 roborantibus 58. iv. motus per-
 turbatus vomitus causa 89. xl.
Animalis nequit continere fe-
 bris causam 52. ix.
Vitalis non continet febrium
 causam 52. ix. consumptio in-
 pulsu vehementi 20. vi.
Plantarum an spiritibus nervo-
 rum comparandi 15. xiv. i.
 Spiritus vid. *Respiratio*.
 — vid. *Formula Spiritus*.
 — *Acidus, Vitrioli, Vini, Sul-*
phuris &c. vid. *suis locis*.
 Spirituum Orgasmus, Ataxia vid.
Mobilitas.
 Splen vid. *Lien*.
 Splendor Oculorum, Cutis vid.
 suis locis.
 Splenetica vid. *Lienis Medica-*
menta.
 SPLENIUM quomodo applican-
 dum ad abscessum 48. xii. partes
 sustentat 48. xi.
 SPONGIA præparatur in turun-
 dam dilatabilem 48. xi.
 Spontaneus motus vid. *Contracti-*
litas.
 Sporadicus morbus vid. *Morbus*
sporadicus.
 Spurius morbus vid. *Morbus ille-*
gitimus.
 SPUTATIO ab acri succo ner-
 voso 45. lix. cum tussicula
 prævenit parotides 48. xix.
 SPUTUM falsuginosum, dein
 dulcius, aut amarum, tenue, bili-
 osum, aut suppressum in empy-
 emate, malum 48. xxv item nul-
 lum vel graveolens 48. xxvi. li-
 berale, bonum 48. xxxiv. spumo-
 sum

sum graveolens, malum 48.
 xxxv. purulentum, bonum 48.
 xxxvii. & quomodo juvat 48.
 xxxix. tenacius exigit abster-
 gens 48. xlvii. nigrum, livi-
 dum, foetens cum frigore in
 acutis cur malum 51. viii. 23.
 difficile exigit laxantia diure-
 tica 92. vi. nullum in empye-
 mate, malum 48. xxxv.
Cruentum seu *Hæmoptoe*, quando
 dicitur 32. i. minus periculo-
 sum ex mensibus suppressis 34.
 xxiii. a fragilitate & debilita-
 te solidorum 5. iii. minus pe-
 riculosum in altis montibus 5.
 iv. i. quæ dispositio naturalis
 4. iv. 6. degenerans in empye-
 ma 48. xxiv. prædicitur ex an-
 xietate & pulsatione pectoris
 20. x. debilitas inde nata quo-
 modo curatur 23. viii. con-
 vulsionis causa 30. viii. quæ
 id præfagiunt 53. lxii. i. an
 eodem modo curandum ut men-
 sium profluvium 57. xiii. 3.
 curatur adstringentibus 57. xi.
 8. balsamicis 72. xi. mucilagi-
 nosis 77. xiii. incrassantibus
 frigidis 77. viii. cur nocent
 sternutatoria 88. xxviii. 16.
 Squalor oculorum vid. *Oculus*.
STAGNATIO *Humorum & San-*
guinis convertit humores in
 acrimoniam 31. x. ii. sanguis
 concrevit 31. ix. i. & 42. iv.
 vel corrumpitur 31. x. ii. pu-
 trefcunt humores 37. vii. sit
 in effusione 2. v. alcalina cor-
 ruptela generatur 38. xviii. &
 hujus acrimonix causa 38. xxix.
 ex inertia solidorum 9. iii. a-
 crimonix causa 45. lii. cur

corruptiones variant 50. xi. 10.
 a frigore 51. vi. ex minori mo-
 tu 21. iii.
 Stationarius morbus vid. *Morbus*
Endemicus.
 Status morbi vid. *Morbi status*.
 Steatoma vid. *Tumor folliculosus*.
 Stegnosis vid. *Obstructio*.
 Stegnotica vid. *Adstringens*.
 Stercora vid. *Alvi excrementa*.
 Steriles vid. *Generatio*.
 Sternum in *Pectus*.
 Sternutamentum vid. *Sternutatio*.
STERNUTATIO hæmorrhagi-
 am præfagit 32. vii. hæmor-
 rhagiam excitans raro juvat 32.
 viii. quomodo ex singultu 27.
 xi. 14.
 Sternutatoria in *Salivantia*.
 Sternutatorius pulvis vid. *Formu-*
la Pulvis externus.
STERTOR in hydropse 35. xxxvi.
 in visciditate 40. x. in empye-
 mate 48. xxv. ex ligata vena
 jugulari 19. lxxv.
 Stigma vid. *Macula*.
 Stillæ vid. *Formula Guttula*.
 — Sanguinis vid. *Sanguinis flu-*
xus.
 Stillicidium Narium in *Sanguinis*
fluxus.
 — Urinæ vid. *Urina*.
 — vid. *Formula Fetus*.
STIMULANTIA. Definitio 84.
 i. faciunt majorem spirituum
 influxum 84. ii. agunt in mo-
 tum animale & vitalem 84.
 iii. horum lex generalis 84.
 iv. stimulus mechanicus 84. v.
 differt vehementia 84. vi. &
 pro parte 84. vi. ad nervos 84.
 viii. ad partes varias 84. ix.
 nu-

nuditas partis huc pertinet 84. x. effectus generales 84. xi. ex aucta circulatione 84. xii. ex aucto motu in quibusdam villis 84. xiii. noxia 84. xiv. stimulus specialis 84. 15. *Olea aromatica destillata* 84. xvi. cautela 84. xvii. usus 84. xviii. *Olea acria expressa* 84. xix. & *Combusta* 84. xx. in mensium suppressione ex viscido 34. vii. in inertia & hydropo 35. x. in viscido 35. xviii. in defectu absorptionis 35. xx. oedemate 35. xxiii. acida acrimonia 38. lxii. cur a lenissimis incipendum, si roborandum sit in debilitate 5. vi. i. in cruditate 39. x. in visciditate oris 40. xiii. ventriculi 40. xv. sanguinis 40. xvii. augent contractilitatem 9. ii. quomodo promovent stomachi coctionem 10. vi. 4. cur oedematosis tumoribus adhibenda 11. vi. 4. compingunt humorem & faciunt siccitatem 13. ii. 4. augent motum 46. ix. inflammationis causa 4. vii & viii. blanda vinosa in inflammationis metastasi 46. xvi. in frigore ex laxitate & inertia 51. vii. in debilitate febrili 52. xliv. in hecticis 52. liv. in motu languido & inertia 21. iv. cur curant lipothymiam 21. v. ii. cur revocant vitam in syncope 21. v. ii. augent perspirationem 92. xi. quamnam curant putredinem 37. xvii. 7. brevi tempore per alcalia volatilia 38. xxiii. saponos 38. xxvi. enumerantur 67. vii. an sol-

vunt lentorem 47. xxiii. 10. calorem faciunt 49. vi. cur nocent exhibita in frigore febris 51. viii. 16. doloris levantis causa 17. vii. motus varios producunt 18. xxi. cur difficile explicari potest 18. lix. corollaria quaedam 18. lx. in debilibus faciunt pulsum celerem 20. xvi. & frequentem 20. xviii. in debilitate 23. xvii. ex spirituum defectu 23. xix. ex copia puris 23. xxiv. in paralyfi ex viscido 24. xvi. in beriberi 24. xvii. in urinae suppressione 91. xvii. nocent in tremore febris 22. viii. in horrore diuturno 29. x. motus aucti causa 25. ii. cur discutunt 25. v. 3. corollaria multa 25. v. alumen plumosum 30. xv. corollaria 34. xxiii. quæ abstergunt 81. vi. quæ attrahunt 83. xxvi. quid faciunt quæ calefaciunt 85. viii. quomodo abstergunt 81. xxvi. 7. an cunctas concreciones resolvunt 79. xxvi. 18. obtundunt acria 74. v. an sunt roborantia 58. v. 3. quantum differunt a roborantibus 58. v. i. quomodo alvum laxiorem efficiunt 90. clvii. an statim increassant viscidum 77. xxii. 12.

Acria quomodo fiunt lenientia 80. v. 4. an scindendo resolvunt 79. xxvi. 20. resolventia 79. ix. quæ obtundi possunt 74. iv. quot modis fiunt 74. iii. compingentibus subiguntur, & qua cautela 77. vi. deglutita singultus causa 27. ii. vegetabilia

- bilia citius putrescunt 37. 11.
 cur evitanda in debilitate & fra-
 gilitate 5. VI. 4. non omnia au-
 gent motum 46. IX. cauſa in-
 flammationis 47. VII. & con-
 vulſionis 26. IV. an omnia ex-
 citant calorem 25. V. 10. horroris
 cauſa 29. 11. *Mechanica* quos
 effectus producunt 45. LVI. quæ-
 nam obvolventia eligenda 45.
 LXIV.
Fuſtigatio 84. XXII. ad derivan-
 dum in convulſione 30. xv.
Picatio 84. XXI.
Stipatio vid. *Obſtruſtio*.
Stoliditas vid. *Delirium*.
Stomacace vid. *Oris morbus*.
Stomachica vid. *Ventriculi medi-
 menta*.
Stomachus vid. *Ventriculus*.
Stomatica vid. *Oris medicamenta*.
Stragula vid. *Integumenta*.
Strangulatio vid. *Suffocatio*.
Stranguria vid. *Urina*.
Streptus aurium vid. *Auris*.
Stridor dentium in *Ore*.
Strigosa corpora vid. *Corpus*.
Struma vid. *Scirrhus*.
Stryhna vid. *Adſtringens*.
Studium in *Animus*.
Stupa vid. *Formula Fetus*.
Stupefaciens in *Anodynum*.
STUPOR hæmorrhagiam prædi-
 cens 32. VII. prædicens paroti-
 des 48. XVII. quomodo ma-
 nente motu & calore 16. LXIV.
 ex inſufficienti fluxu ſpirituum
 24. x. ex commota cruditate
 29. XII. ex ſuppreſſa urina 91.
 xv & XXXII. in hydrope quan-
 do 35. IX.
Stupor Crurum, Dentium vid. *ſuis
 locis*.
Styptica vid. *Adſtringens*.
Suave Medicamentum vid. *Medi-
 camentum gratum*.
Subactio chyli vid. *Chylus*.
Subadſtringens vid. *Adſtringens*.
Subclavia arteria vid. *Arteria*.
Subligaculum vid. *Ligatura*.
Submerſa corpora vid. *Corpora*.
Subſidium vid. *Medicamentum*.
Subſtitutum vid. *Medicamentum
 ſuccedaneum*.
Subterraneus locus vid. *Habitatio*.
Succago vid. *Formula Linctus*.
Succedaneum vid. *Medicamentum
 ſuccedaneum*.
Succeſſio morbi vid. *Morbi muta-
 tio*.
SUCCINI *Sal volatile* in dolore
 ex mobilitate 17. LVI.
Succubus ſeu Incubus in *Animi
 deliquium*.
*Succus Pancreaticus, Nervens, Ven-
 triculi, Inteſtinorum &c.* vid. *ſuis
 locis*.
Succus inſpiſſatus vid. *Formula
 Linctus*.
Sudamina vid. *Puſtula*.
Sudatio vid. *Sudor & Formula Fo-
 tus*.
Sudatiuncula vid. *Sudor*.
Sudatorium vid. *Sudoriſerum*.
SUDOR aufert ſolutum lentorem
 41. x. in partibus ſuperioribus
 parotides præſagit 48. XVII.
 circa collum & claviculas in
 empyemate 48. xxv. prædicatur
 ex corporis calore & facie ru-
 bra 49. VII. cum facie flam-
 mea in acutis, malum 49. VII. in
 febris fine 52. 11. febrem finit,
 niſi alia ſequatur evacuatio 52.
 111. in febre deſcribitur 52.
 VII.

vii. futurus in acutis ex pulsu undoso 20. xxi. & cur hoc 20. xxxvi. 31. cum tremore cur reverti solet 22. xv. 10. crassitudinis causa 43. iii. circa caput cum frigore in acutis cur malum 51. viii. 23. prædicatur in morbis 51. xlv.

Colliquativus & Anglicus quid sit & quid indicet 45. xxvii. 5. a pure in sanguine 48. xxvi. in hæcticis 52. li. hæcticæ febris causa est 52. liv. ex intermittente febre 52. lxii. 3. est quædam species febris 52. lxi. calorem hæcticum excitat 49. ix. & cur 45. xvi. 3.

Copiosior urinam flavam facit 36. xiv. siccitatis causa 13. ii. 3. ex tenuitate 44. iv. in Typho 52. xlvii. anxietas cur promittit criticum 52. lix. 4. in anxiosis post horrorem cur bonum 52. lix. 7. debilitatis causa 43. xiv. prædicatur ex urina aspera divulsa 36. xiv. ex urina tenui si densa fiat 36. li. 3. quam paralyfin sanat & malum promittit 24. xxi. 12. convulsionis causa 30. viii. cur in hæcticis 70. xxiii. cur sæpe ante mortem 70. xxiii. 6.

Acidus in mensibus obstructis 32. xxii. & in acrimonia acida 38. lxiii.

Exiguus a sanguinis profluvio, malum 32. xvii.

Frigidus in sphacelo 23. xxv. & 17. xix. indicat debilitatem 53. xxvii. malum in nephritide 91. xlvii. 13. cur malum signum in acutis 70. xxiii. 3.

Miliiformis ex inflammatione 47.

v. sphaceli signum 23. xxv.

Nullus seu deficiens ex siccitate 13. iii. ex crassitudine 43. iv. in frigore 51. vi.

SUDORIFERA quando adhibenda patet ex natura sudoris 93. i. non multum differunt a diaphoreticis 93. ii. selectus faciendus 93. iii. Calor 93. iv. Calefacientia 93. v. anodyna 93. vi. resolventia 93. vii. acida 93. viii. venæ sectio 93. ix. specifica 93. x. corollaria 93. xi. quomodo per salern medicatum 38. vii. sal alcali fixum 38. xv. sal alcali volatile 38. xxiii. acida 38. xlv. in hydrope ex laxitate & visciditate 35. ix & xviii. in pectoris hydrope 35. xxxi. quomodo & quid faciunt 35. lix. in acido succo nerveo 38. lxvi. qualia in lentore 41. xviii. an his lentoris solutio tentanda 41. xix. 5. in cutis acrimonia 45. lxii. an exhibenda in inflammatione 47. xxiii. in aucto calore 49. xix. qualia & quando adhibenda 52. xxxix. an certa febris medicamina 52. lxiv. 13. cur in frigore febris data augment morbum 52. lxiv. 14. in dolore ex lue Venerea 17. xlix. quando adhibenda vel omittenda in dolore, describitur 17. lxiv. in Mercurii abusu 24. iv. in viscido 24. xv. per accensum alcohol 24. xv. in paralyfi ex laxitate & in beriberi 24. xvii. in horrore ex cruditate & inhibita perspiratione 29. v. cur

- interdum convulsionem augent 30. xviii. 28. præparatur ad sudorem 75. viii. diluentia cur in acutis 78. x. 12.
- Suffitus, Suffimentum, Suffumigium & Suffumigatio vid. *Formula Suffitus*.
- SUFFOCATIO ex mensum suppressione 34. xvii. in hydrope ex corrupto humore 35. xxxvi. si humor crudus movetur 39. x. ex polypo in arteria pulmonali 42. ix. cur frequens in cacochymicis debilibus 18. lx. a ligata vena jugulari 19. lxxv. diarrhœa & dysenteria 23. x. in hepaticis cum singultu 27. xi. 3. quomodo fit 30. xvi. 9. ab inspirato sale alcalino volatili 38. xxiii. *suffocatum animal sanguinem nigrum habet in aorta* 31. xxii. 3.
- Suffocatio Hypochondriaca vid. *Mobilitas*.
- Hysterica, in *Convulsio*.
- Uterina vid. *Convulsio*.
- Suffuf vid. *Formula Pulvis externus*.
- Sugillata & Sugillatio vid. *Macula*.
- SULPHUR emollitur oleo i. xii. *Spiritus* coagulat, refrigerat, & ad longævitatē laudatur 38. xlvi. præcipitat corallia in aceto soluta 38. xlvii. fallit fitim in hydrope 23. xii.
- Superpurgatio in *Alvus*.
- Suppositorium in *Formula*.
- Suppressa *Alvus*, *Urina*, *Menstruatio*, *Evacuatio* vid. *suis locis*.
- Suppressorium vid. *Evacuationem sistens*.
- Suppurans vid. *Pus movens*.
- Suppuratio vid. *Abcessus*.
- Surditas in *Auris*.
- Suspirium vid. *Respiratio*.
- SUSTENTACULUM præbent ossa & liquores, ut fibræ & vasa distenta maneat i. xviii. curat debilitatem & fragilitatem 5. v. 5. post aquam eductam in hydrope 23. xii. *ablaturum* in altis montibus minus periculose hæmoptoës causa 32. ix. facit accurtari fibras i. xviii. ruptionis causa 2. iv. per evacuationem acervatam 2. v. debilitatis & fragilitatis causa 5. i. facit fibrarum extensionem ii. ii. per educationem in hydro-pis quomodo succurrendum 23. xii.
- Sufurrus aurium vid. *Aurium sonitus*.
- Sutura sicca in *Consolidans*.
- Sycoma & Sycofis vid. *Ficus*.
- Sympatheticus pulvis vid. *Pulvis*.
- Sympathia vid. *Morbi consensus*.
- Symphonia vid. *Morbi consensus*.
- Symphytos vid. *Morbus hereditarius*.
- SYMPHYTUM MAJUS in mixtu cruento 91. xlv. ex eo paratur turunda dilatabilis 48. xi.
- Symploce vid. *Morbus compositus*.
- Symptoma vid. *Morbi symptoma*.
- Synacticon vid. *Adstringens*.
- Synanche vid. *Faucium angina*.
- Syncope vid. *Animi deliquium*.
- Syngenos vid. *Morbus hereditarius*.
- Synochos vid. *Morbus continuus*.
- Syntaxis ossium vid. *Ossium compositio*.

Synulotica in Consolidans.
Syrupus vid. Formula Linctus.
Systole cordis vid. Cor.

T.

Tabella & Tabellatum vid. *Formula Tabella.*

Tabes vid. *Marcor.*

Tabula vid. *Formula Tabella.*

Tactus vid. *Sensus.*

Talpa vid. *Tumor folliculosus.*

Tamisos vid. *Incrassans.*

Tardatio vid. *Morbi paroxysmus.*

Tardior motus vid. *Motus.*

Tartarea vid. *Abstergentia alcalia.*

TARTARUS ex acido-austeris plantis 38. iv. ex vino & liquore fermentato 38. v. combustus probat acidum converti posse in alcali 38. xxxi. 9. acidum continet 38. xl.

Tela vid. *Formula Emplastrum.*

Telos vid. *Morbi exitus.*

TEMPERAMENTUM varium 31. xi. i. sanguineum cum levamine hæmorrhagiam fert 32. vi.

Temperantia vid. *Absorbentia, & Lenientia.*

Temperatum vid. *Leniens.*

Tempestas *Frigida, Humida, Calida, Sicca &c.* vid. *suis locis.*

TEMPESTAS a quibus prædici potest 65. xvii. 2.

Tempus Morbi vid. *Morbi tempus.*

—— Criticum vid. *Morbi crisis.*

Tempora capitis vid. *Caput.*

Tenacia in *Consolidans.*

—— Alimenta vid. *Alimenta.*

Tenacitas humorum vid. *Viscidum.*

Tendo vid. *Musculi tendo.*

Tenella ætas vid. *Puer.*

Teneritudo vid. *Mobilitas.*

Tenesmus vid. *Alvus.*

Tenodes dolor vid. *Dolor tensivus.*

TENSIO in quibusdam fibris quid faciat 2. v. in valis facit angustationem 2. v. sensim laxitatem facit 4. v. requiritur ut operetur elasticitas 7. iii. nihil simul ingredi debet, ut maneat elasticitas 7. iv. qualem sagittam faciat 7. v. facit duritiem 60. ii. 2. inæqualis facit dolorem 17. liv.

Tensio Colli, Uteri, Viscerum &c. vid. *suis locis.*

Tensivus dolor vid. *Dolor tensivus.*

Tenue expellens vid. *Evacuans.*

Tenuis acrimonia vid. *Acrimonia.*

Tenuis defectus vid. *Crassitudo.*

TENUITAS HUMORUM definitur 44. i. causæ 44. ii. effectus 44. iii. curatio 44. v. per roborantia 44. vi. corollaria 44. vii. cur in quiescentibus & debilibus 31. ix. 4. facit hæmorrhagiam 32. x. hujus curatio 32. xv. nascitur ex putredine 37. x. cur jungitur debilitati 1. xxiii. 12. determinata requiritur in sanitate 43. i. an glutinosis & farinosis incrasanda 44. vii. 9. minus distendit arterias, & frigoris causa 51. iv. 8. qualem pulsum facit 20. xxxiv. abundans facit urinam aquosam 36. xx & xxix. & tenuem 36. xxix. cur tanta in peste 45. xxvii. 4. Evacuatio sæpe etiam aufert crassiora 45. xxvii. 4. crassitudinis & inflammationis

- nis causa 47. IX. per motum majorem 46. XI. cum aucto motu refrigerantia adstringentia exigit 46. XX. simul acer & calidus humor quamdiu exigit frigida 46. XIX. cum minori motu cur vetat incrassantia 77. XXII. 14. quomodo ab evacuatione 77. XXII. 3 & 4. majoris evacuationis causa 70. X. & curatur 70. XVI. exigit consolidantia incrassantia 65. VII. & compingentia 77. V. cum cautela adhibenda 77. VI & IX. humiditatis causa 14. II. 2. ab acrimonia mechanica 43. LVI.
- Deficiens* facit urinam colorationem 36. IX. ex potus penuria, ex alvi fluxu, sudore copiosiore & aucta perspiratione 36. IX. & 43. III. facit urinam crassam turbidam 35. XXXV. sitim, salivam parciolem 35. XXXV. urinam rubram 36. XI. flavam 36. XII. crassam 36. XXVII. hydrops 35. XXXV. & 36. IX. conf. *Crassitudo*.
- Tenuis* Acrimonia vid. *Acrimonia*.
- Humor acris vid. *Catarrhus*.
- Tepidarium* vid. *Formula Fetus*.
- TEPOR* laxat solida I. XII. cur solvit lentorem 37. XVII. 5. cur solvit concreta & minuit dolorem I. XXIII. 7. cur laxat rigida & enervat sana I. XXIII. 10. cur minuit dolorem 9. V. 4. cui luxationi adhibendus 9. V. 9. juvat dilutionem 45. LXIII. in inflammatione prodest 47. XXII. cum humiditate cur refrigerat 21. V. 2. emollit 61. II. 7.
- TEREBINTHINA* curat dolorem nervorum 17. LIV. quomodo applicata curat convulsionem 30. XVIII. 40. in convulsione ex sauciato nervo 30. XIV. *Oleum* ejus auget fibrarum coherentiam I. XII.
- Terebrans* dolor vid. *Dolor*.
- TERMINTHON* exigit mucilaginosam 77. XIII. maturantia mollia 76. III. emollientia 61. IV. lenientia 80. III.
- Terra Figulina*, *Catechu* &c. vid. *suis locis*.
- Terrea* in *Incrassantia*.
- Terror* vid. *Animi timor*.
- Tertiana* febris in *Febris intermittens*.
- Tessella* vid. *Formula Tabella*.
- Testacea* in *Absorbentia*.
- Testes* vid. *Pudenda*.
- Tetanus* vid. *Convulsio*.
- Therapeutica* vid. *Curatio*.
- THERIACA* excellit in mobilitate 26. V. ejusque dolorem compescit 17. LVI.
- Theriaca* vid. *Venenum Medicamentum*.
- Thermoscopium* vid. *Calor*.
- Thoracica* vid. *Pectoralia*.
- Thoracicus ductus* vid. *Chyli ductus*.
- Thorax* vid. *Pectus*.
- Thrombus* vid. *Coagulatio*.
- Thyema* vid. *Formula Suffitus*.
- Thymiama* vid. *Formula suffitus*.
- Thymion* & *Thymus* vid. *Tumor callosus*.
- Tilloticon* vid. *Stimulans*.
- Timor* vid. *Animi timor*.
- Tinctura* vid. *Formula Guttula*.
- Tinnitus aurium* vid. *Auris*.
- Titillatio* vid. *Stimulantia*.

Titillationis sensus vid. *Sensus*.
 Tonica convulsio & Tonicus motus vid. *Convulsio*.
 Tonsillæ in *Fauces*.
 Tonus solidorum vid. *Contractilitas*.
 ——— debilitatus vid. *Laxitas*.
 Tophus vid. *Tumor calculosus*.
 Topicum vid. *Medicamentum locale*.
 Tormentum vid. *Iliaca passio in Venter*.
 Tormina ventris vid. *Ventris dolor*.
 Tormina Celso vid. *Alvi difficultas*.
 Torpor in *Sensus*.
 Torporiferum vid. *Stupefaciens*.
 TORSIO angustat vasa 82. IV.
 Tortura oris in *Convulsio*.
 Tostum vid. *Formula Potio*.
 Toxicum vid. *Venenum*.
 Trachea arteria in *Pulmo*.
 Trachoma vid. *Aspredo*.
 Tractorium vid. *Attrahens in Movens*.
 Tractio vid. *Tensio*.
 Tragea vid. *Formula Pulvis internus*.
 Tragema vid. *Idem*.
 Trajectus vid. *Motus humorum*.
 Transfiguratio morbi vid. *Morbi mutatio*.
 TRANSFUSIO an restituit sanguinem sanum 43. VIII. 3.
 Transitus humorum vid. *Motus*.
 ——— impeditus per caput vid. *Caput*.
 Transmutatio morbi vid. *Morbi mutatio*.
 Transpiratio vid. *Perspiratio*.
 Transplantatio doloris vid. *Dolor*.

vis metastasis.
 TRANSUDATIO VASORUM hæmorrhagiæ causa 32. XIX. ab extensione II. III.
 Traumaticum vid. *Vulnerarium in Consolidans*.
 Tremens pulsus vid. *Pulsus*.
 TREMOR definitur 22. I. defectu spirituum 22. II. curatio 22. III. mobilitate 22. IV. spiritibus depravatis 22. V. animi pathemate 22. VI. acrimonia humorum 22. VII. febre intermittente 22. VIII. melancholia 22. IX. curatio 22. X. urinæ suppressione 22. XI. in acutis 22. XII. in viscido 22. XIII. curatio 22. XIV. corollaria 22. XV. ex visciditate 40. X. ex tenuitate & defectu gelatinæ 44. IV. ex acri succo nervoso 45. LIX. a pure in sanguine parotides præagit 48. XVII. in parotidibus, malum 48. XX. ex frigore 51. VI. cum frigore cur malus in acutis 51. VIII. 23. in Asode 52. XLVII. ex insufficienti spirituum fluxu 24. X. an veniens in omni paralyfi solutionem portendit 24. XXI. II. ab urina suppressa 91. XV. a calculo renum 91. XXIV. hæmorrhagiam prædicat 32. VII. exigit compingentia 77. V. & roborantia 58. IV.
 Tremor Cordis, Manuum &c. vid. *suis locis*.
 Triangulares valvulæ in *Cor*.
 Tricuspidales valvulæ in *Cor*.
 Triplis vid. *Friccio in Movens*.
 Trismos vid. *Dentium stridor*.
 Tristitia in *Animus*.

Triticus in *Tritæophya* febris vid.
Febris.

Trochisci vid. *Formula Tabella*.

Troma vid. *Vulnus*.

Truces oculi vid. *Oculus*.

Tubercula vid. *Tumor*.

TUBULI CAPILLARES (conf. *Canales*) quo exilliores eo altius attollunt ingressos liquores i. x & xv. sanguis in iis contentus quomodo mutatur 31. ix. 7. in se trahunt magna vi applicatum humorem i. x. non attollunt omnes liquores ad eandem altitudinem i. xiv.

TUMOR ex compressa vena 35. viii. ex cruditate 39. vi. distendit & laxat fibras 6. ii. mollis ex elongatione ii. iii. ex compressione 12. ii. ex humiditate 14. iii. ex aucta circulatione 46. xii. ex humorum copia 17. xlii. ex ligata vena 19. lxxv. cur ab epispasticis, rubefacientibus & stimulantibus 27. v. an omnes iidem discutientibus curandi 69. x. 3. pituitosi resolventia discutientia exigunt 69. iv.

Aëreus seu *Emphysema* ab aëris collectione 35. xxii. exigit discutientia 69. v. & interdum incrassantia frigida 77. viii.

Calculosus solvitur spiritu nitri 38. xlv.

Callosus, *Thymion* exigit coagulantia 77. xx. *Acrochordon* exigit corrodentia 64. v. & coagulantia 77. xx. *Verruca* extirpatur corrodentibus 64. v. coagulantibus 77. xx. sale alcalino 38. xxiii.

Carnosus generatur laxantibus 65. ix. cur cohibetur pulveribus siccis 60. viii. 2. supprimitur siccantibus 63. vii. consumitur corrodentibus 64. v. & coagulantibus 77. xx. & absorbentibus 68. iv. adstringentibus 57. xiii. 10. *Sarcoma* exigit corrodentia 64. iii & v. & incrassantia frigida 77. viii.

Durus cur morfu muscarum 60. viii. 2. solvitur per gummi 72. v.

Folliculosus, maturantia acriora exigit 76. iv. quid sit 48. ii. curatur per gummi 72. v.

Frigidus pice maturandus 7. vii. 2. exigit resolventia, discutientia 69. iv. siccantia 63. vii.

Inflammatorius seu *Anthrax* & *Carbunculus* 37. xi.

Purulentus seu *Phyma* exigit maturantia acriora 76. iv. conf. *Abscessus*.

Sanguineus, *Aneurisma* ex fragilitate & debilitate solidorum 5. iii. in cerebro quid producat 24. iii. ex convulsione 30. xvi. 16. *Varix* ex mensium suppressione 34. xxi. ex vena compressa 35. viii. distendit & laxat fibras 6. ii. ex laxitate solidorum 6. iii. cur curatur ligatura 10. vi. 2. cur frequens in gravidis 12. iv. 17. in cerebro quæ producantur 24. iii. ex convulsione 30. xvi. 16.

Tumor Cancerosus, *Scirrhusus*, *Facies*, *Faucium*, *Oculorum*, *Pectoris* &c. vid. *suis locis*.

Tumor purulentus vid. *Abscessus*, *Tur-*

I N D E X.

Turbata alvus vid. *Alvi fluxus*.
 Turbatus Venter vid. *Alvi fluxus*.
 — Motus vid. *Motus*.

Turbidus spiritus vid. *Respiratio*.
 Turbulentia vid. *Animus*.

Turiones vid. *Formula Tabella*.

Turunda vid. *Formula*.

TUSIO cur multa facit magis co-
 hærentia 1. xxi. 2. cur facit
 metalla magis elastica 7. viii. 4.

TUSSIS ex mensium suppressio-
 ne 34. xvii. in hydrope ex he-
 patis obstructione 35. vi. cum
 crurum tumore in hydrope, ma-
 lum 35. lxiii. 20. ex succo
 nerveo acri 45. lix. cum spu-
 tatione prævenit parotides 48.
 xix. in empyemate 48. xxv. ex
 acrimonia puris in empyemate
 48. xxvi. lenitur 48. xlvii.
 solvitur dolore testiculorum &
 vicissim 17. xxxii. ex scorbu-
 to 17. xlvii. convulsionis cau-
 sa 30. x. cur frequens senibus
 53. lxiii. 3. curatur laxanti-
 bus diureticis 92. vi. exigit hu-
 mectantia 62. vii. lenientia 80.
 iii. emollientia 61. iv. mucila-
 ginosa 77. xiii. balsamica 72.
 ii. & gummi 72. v. quomodo
 lenitur mucilaginosus 77. xxi.
 8. quomodo balsamicis 72. vii.
 2. in phthificis cur melius cura-
 tur condientibus quam mucila-
 ginosis 72. vii. 7. *Sicca inanis*
 ex pectoris hydrope 35. xxix.
 in humorum acrimonia 35.
 xxxvi. *Clangosa* ex convul-
 sione curatur 30. vi. 12. *Nulla*
 in hydrope, bonum 35. xxyix.

Tutamen vid. *Medicamentum præ-
 servatorium*.

Tyloticum vid. *Indurans*.
 Tympanites vid. *Flatus*.
 Typhos vid. *Febris*.

V.

Vacillans pulsus vid. *Pulsus*.

Vacillatio dentium vid. *Dentes*.

VACUUM extingvens animal an
 probeb spiritus constare nitro-
 aëreo 15. x. v. 29. sanguis in eo
 contentus concrevit & rubet in
 superficie 31. ix. 9. bullas aë-
 ris emittit 31. xxii. 6. quando
 non intumescit 31. xxii. 7.

Vagina uteri vid. *Uterus*.

Vaginalis tunica vid. *Pudenda*.

Vagus Morbus, Dolor &c. vid.
 suis locis.

Valetudinarius & Valetudo vid.
 Morbus parvus.

Valvulæ Cordis, Venarum, Inte-
 stinorum vid. *suis locis*.

Vapor vid. *Formula Suffitus*.

— Cutis vid. *Sudor*.

Varicocele vid. *Hernia*.

Varicomphalos vid. *Hernia*.

VARIOLÆ num ab acido 38.
 lxix. 9 cur juvenibus magis peri-
 culosæ 7. viii. 2. relinquentes
 hecticam 52. lv. solvunt con-
 vulsionem in pueris 30. iv. con-
 vulsio in principio cur pericu-
 losa, contra in fine 30. xviii.
 18. causa convulsionis 30. xiv.
 & hæmorrhagiæ 32. iv. dilu-
 entia exigunt 78. vi. an earum
 antidotum inveniri nequeat 73.
 iv. 5. *Insitis* cur non in omni-
 bus variolas excitat 45. lxix. 7.

Varix vid. *Tumor sanguineus*.

— Pulmonis vid. *Pulmo*.

Va-

Varus vid. *Pustula*.

VAS simplex quid sit 1. XXI. magis compositum 1. XXII. compositum visibile 1. XXII. in ligamentum conversum cur robustius 1. XXIII. 1. *Vasa* an sola elasticitate pellunt humores 31. XXVII. 3. subito evacuata cur collabuntur, sensim evacuata rotunda manent 1. XXIII. 15. *Vasa absorbentia* deponunt lympham in venas 19. LXXII. *Tenuia* cur humoribus pellucidis turgent 31. XI. 3. cur tardiozem habent circulationem 31. XXVII. 4. exarescunt in crassitudine 43. IV.

VASORUM *Angustia* mensium suppressionis causa 34. XI. ita fit tensione 2 v. & elongatione 11. III. tenuitate humorum 44. IV. causæ variæ describuntur 47. X. causa 49. V.

Concretio facit coherentiæ robur 4. II. 5.

Impletio majorum est compressio- nis causa in minoribus 12. II. cur a sanguine crasso 12. IV. 12. vasculorum lateralium minuit capacitatem majoris 82 v.

Oscula angustantur siccitate 13. III. latiora facta faciunt majorem evacuationem 70. IV. & quomodo curatur 70. XIII.

Ruptio hydropis causa, & quæ id faciunt 35. XIX. causa, hæmorrhagiæ 32. XIX. an semper ascitidis causa 35. LXIII. 15. a moventibus & stimulantibus, si acrimonia adsit 38. LXII. ex debilitate & fragilitate 5. III. ex siccitate 13. III. ex motu ma-

jore 46. XI.

Vasa *Lymphatica*, *Lactea*, *Secretoria*, *Arteriosa*, *Venosa* &c. vid. *suis locis*.

Vaticinium vid. *Morbi prædictio*.

Ubera vid. *Mamma*.

Vectio vid. *Exercitium*.

VEGETABILIA indurescunt humectata 1. XII. omnia putrescere possunt 37. II. quomodo præbent alcali volatile 38. XIX. & acida 38. XXXIII. suppedi- tant obvolventia 66. IV.

Vegetabilia mollia vid. *Lenientia*.

Vegetus vid. *Robur*.

Vehementia Morbi vid. *Morbi acuties*.

—— Circulationis vid. *Motus*.

Vellicatio vid. *Stimulus*.

Velocitas sanguinis vid. *Motus*.

VENA definitur 19. LXVIII. tuni- cæ 19. LXIX. rami 19. LXX. unde accipiunt sanguinem 19. LXXII. ubi deponunt sangui- nem 19. LXXIII. origo ex ar- teriis 19. XLVII. cur sanguinem tenuiorem habent post mortem quam arteria 31. XI. 7. tardius in ea movetur sanguis, quam in arteria 31. XI. 8. aperta majorem quantitatem sanguinis emit- tit, quam in tali parte contine- tur 31. XXIII. 1. habet sangui- nem ex arteria 31. XXIII. 7. ca- pacior quam arteria ejusdem partis 31. XXIII. 8. disparet in tenuitate humorum 44. IV. cur minus implentur quam arteriæ in aucta circulatione 46. XXIII. 6. facilius transmittit sanguinem quam arteria 49. VI. deplentur in crassitudine 50. V. tumens sua-

suadet venæ sectionem 52. xxxvi.
cur plena in cadavere 21. v.
9.

Valvula reditum sanguinis impe-
diunt 31. xxiii. 6. juvant cir-
culationem 46. vii. descriptio
19. lxxi.

Cava polypo obfesa quid produ-
cat 42. ix. ubi evacuat sangui-
nem 19. lxxiii. omnem san-
guinem ex toto corpore accipit
19. lxxiv.

Jugularis compressa in angina li-
beratur hæmorrhagia 32. viii.
a polypo obfesa quid faciat 42.
ix.

Lymphatica receptacula humoris
in hydrope 35. ii. deponit
lympham in venam cruentam
19. lxxii. tument ex ligata
vena cruenta 19. lxxv.

Ranina varicosæ fiunt ligata jugu-
lari 19. lxxv.

Ligata, Compressa, Obstructa hy-
dropis causa 35. v. tumet ver-
sus ramos, detumescit versus
cor 31. xxiii. 5. partes inferi-
ores tument 35. viii. faciunt
varices & livorem 35. viii. ef-
fectus & gangræna 19. lxxv.

Vena Portarum, Pulmonalis vid.
suis locis.

Venarum anastomoses vid. *Ana-
stomoses.*

Venæ sectio vid. *Sanguinis missio.*

Venosus Sanguis, Sinus vid. *suis
locis.*

VENENUM est sal alcali cum
calce viva factus 38. xiv. me-
tallicum 45. xxxviii. 5. cur
quædam post longum tempus
operantur 45. lxix. 8. coërce-

tur obvolventibus 66. vi. ejus
infectionem sistunt escharotica
64. ix. compescitur acidis 38.
xlv. sæpe exigit inuersionem 45.
lxii. deglutitum singultus cau-
sa 27. ii. cur fere omnia infe-
runt convulsionem 30. xviii.
ii. sunt acria tenacia 74. iii. an
attrahitur cucurbitulis 83. xliii.
17. sunt coagulantia interna
77. xix.

Alexipharma an erigunt vires ex
lentore suppressas 41. xix. 6.
cur nocent inflammationi 47.
xxiii. 13. in debilitate febrili
52. xliiv.

VENEREA LUES causa para-
lysis 24. vii. palpitationis 28.
ix. convulsionis 30. xiv. fræ-
quens recidivat 53. xviii. do-
lor osteocopus 17. xv. noctu ur-
gens 17. xxii. describitur 17.
xlix. cur rigent 4. vi. 1. cur
sæpe franguntur ossa 2. vii. 3.
an ejus acidum exstinguitur aci-
do Mercurii 38. lxix. 17. an
curetur salivatione vel mercu-
riali antidoto 88. xxviii.

VENTER hydropicorum & puer-
perarum cur cingendus 5. iv.
4. mollis in hydrope, *bonum* 35.
xxxix.

Dolor seu Colica Passio distinguitur
90. cxxxii. varias partes afficit
90. cxxxiii. ab acrimonia in
intestino 90. cxxxiv. ex con-
sensu 90. cxxxv. affectione ner-
vorum 90. cxxxvi. intestino-
rum inflammatione 90. cxxxvii.
cur curatur oleo lini 66. ix. i.
mitigatur obvolventibus 66. vi.
sæpe curatur clysmate laxante

59. XII. 20. ex convulsione 30.
 XVI. ex renum calculo 91. XXIV.
 quibus fit a pedibus frigidis 26.
 VI. ex mensium obstructione 34.
 XVIII. in uteri hydrope 35.
 XLIII. ex acido in intestinis 38.
 LII. cum externis frigidis cur
 malum 51. VIII. 10. præstan-
 tius intermittere, quam continuo
 sævire 17. XXI. ab atra bile 17.
 XLV. ex causis variis 17. XLV.
 cur convulsionis causa 18. LX. ex
 qua causa abit & redit 26. VI. 5.
 qui curatur purgante anodyno
 30. XVIII. 15. in infantibus sta-
 tim a partu an alvum laxanti-
 bus vel absorbentibus curandus
 30. XVIII. 31. cur sæpe produ-
 cit ascitem 35. LXIII. 10. ex
 putredine 37. X. cur clysmate
 tollitur 11. VI. 2. quando au-
 scultat anodynus, exasperatur
 purgantibus 45. LXVIII. an ab
 acido 17. XI. fixus cum febre
 in abscessum desinere solet 17.
 XXI. ex scorbuto 17. XLVII.
 paralyfis causa quomodo cura-
 tur 24. XX. in infantibus cur
 mitescit oleo dato 66. IX. 5. a
 vegetabilibus obvolventibus 66.
 VIII. curatur lenientibus 80.
 III. absorbentibus 68. VI. *Chor-*
dapsus ex convulsione 30. XVI.
 13. *Convulsiva* ex acrimonia
 succi nervorum 45. LIX. an a
 spasmo per erysipelas 30. XVIII.
 30. cum ictero abeunte & re-
 deunte cur minus periculosa 30.
 XVIII. 44. curatur roboranti-
 bus 58. IV. curatur per gummi
 72. V. *Pictorum* cum arida lin-
 gua cur sanatur antiphlogisticis

24. XXI. I. in paralyfin abiens
 cur balsamo Peruviano & anti-
 scorbuticis curatur 30. XVIII.
 45.
Contractio ab atra bile 17. XLV.
Gravitas ex viscido 40. IX.
Hydrops in multis partibus 35.
 XXXII. in cavitate 35. XXXIII.
Effectus ex mole 35. XXXIV. ex
 defectu tenuis 35. XXXV. ex cor-
 ruptione 35. XXXVI. ex laxitate
 35. XXXVII. evacuatio 35. XXXVIII.
 signa bona 35. XXXIX. curatio
 35. XL. in omento 35. XLI. in
 peritonæo 35. XLII. in utero &
 ovario 35. XLIII. ex ovarii hy-
 drope ventris hydrops 35. XLIII.
Iliaca Passio ex convulsione 30.
 XVI. 13. ex putredine 37. X.
 describitur 90. CXXXVIII ad CXL.
Inflati mensium instantium signum
 33. VIII. ex mensium obstru-
 ctione 34. XIII & XVIII. ex vi-
 scido mesenterii & intestinorum
 40. IX. cur frequens cachecti-
 cis & debilibus 18. LX. quando
 abiens & rediens 26. VI. 5.
Pus continens describitur 48. XXIII.
 ex empyemate, malum 48.
 XXXVII.
Tumor cur sæpe cessat a spirituo-
 sis & aromaticis 45. XV. 17. ex
 empyemate 48. XXVI. ex hepa-
 tis obstructione 50. IX. ex con-
 vulsione 30. XVI. 15. ex vena
 cava compressa 35. V. obstru-
 ctio hepate in hydrope 35. VI.
 in pectoris hydrope 35. XXIX.
 varius 35. XLIV. quomodo in
 hydrope omenti 35. XLI. peri-
 tonæi 35. XLII. uteri 35. XLIII.
 ex dato purgante sedatur ano-
 dyno

dyno 35. LXIII. 38. ex viscido & crudo 35. v. ex viscido intesti-
norum & mesenterii 40. IX.
quomodo curatur resolventibus
79. 12.

VENTRICULUS an viam ha-
beat ad renes 35. LXIII. 17.
Succus deficiens cruditatis cau-
sa 39. IV. ex amissa saponacita-
te generatur viscidum 40. v.
Contenta si sint acida qualia si-
gna præbeant 38. LII. putrida
&c. singultus causa 27. II.
Vermes singultus causa 27. II.

Cœtio cur promovetur stimulan-
bus & adstringentibus calidis
10. VI. 4. cur restituitur per
inediam in helluonibus 12. IV.
7. *Minor cœtio* reddit urinam
farinosam 36. XXXVIII. præpa-
ratio 75. III. curatur roboran-
tibus 58. IV.

Morbus ex consensu cerebri 17.
xxx. 3. facit capitis dolorem 17.
xxxviii. qualia purgantia exi-
git 90. CXLI.

Acor curatur absorbentibus 68. VI.
Acrimonia vomitorium & diluens
exigit 45. LXII.

Ardor ex putredine 37. x.

Crudititas ex laxitate 6. III.

Debilitas & *Laxitas* cruditatis
causa 39. IV. quæ inde fiunt 6.
IV. facit pulsum debilem 20. xv.
curatur adstringentibus 57. XI. 8.

Doler ex renum calculo 91. xxiv.
ex acri crudo curatur roboran-
tibus 58. IV. quomodo hæmor-
rhagiam prædicit 32. IV. quan-
do solvitur hæmorrhagia 32.
VIII. cum æstu ventris in acu-
tis, malum 49. VII. frigus

huic prodest 51. VI. convulsi-
onis causa 30. x. curatur ab-
sorbentibus 68. VI. in hydropes
ex humore corrupto 35. xxxvi.
ex putredine 37. x. ex acido in
ventriculo 38. LI. ex succo ner-
veo acri 45. LIX. ex cacochy-
lia vomitorium indicat, & quan-
do vetat 17. LXIII. ex convul-
sione 30. XVI. 13. in febribus,
malum 49. VII. mitigatur ob-
volventibus 66. VI.

Erysipelas in Typho 52. XLVII.
singultus causa 27. VI.

Gravitas in omenti hydropes 35.
XLI. ex laxitate 6. IV.

Impletio doloris tensivi causa 17.
x. & debilitatis, ubi signa & cu-
ratio 23. IV.

Inflammati acidula aquosa exigit
92. IV. in Typho & ejus sym-
ptomata 52. XLVII. facit præ-
cordiorum pulsationem 20. XI.
singultus causa, ubi signa & cu-
ratio 27. VI.

Inflatio ex putredine 37. x. ex vi-
scido 40. VIII.

Tumor ex viscido 40. VIII.

Visciditas quæ producat 39. v. e-
jus phænomena 48. VIII. qui-
bus curatur 40. xv. ex inertia
7. III. vomitorium exigit 24.
XIII. curatur roborantibus 58.
IV.

**VENTRICULI MEDICA-
MENTA** *Stomachica* dicta, cur
dicuntur analeptica 71. IX. 7.
in hydropes ex intermittente fe-
bre 35. XI. ad præcavendam re-
cidivam hydropis 35. LXI. in
humore crudo 39. VIII. in vi-
sciditate humorum 4. XVII.

- ventriculi 40. xv. in motu mi-
 nori defectu alimenti 21. iv. in
 hydropis debilitate 23. xii. in
 debilitate ex lactatione 23. xiii.
 vel appetitu depravato 23. xvi. in
 singultu per evacuationem 27.
 iv. in vomitu 30. xvi. ii. fi-
 unt diaphoretica 92. iii. sapo-
 nes 38. xxvi. sal alcali fixum
 38. xv. quando acida 38. lxix. 24.
Ventriculus Cerebri, & Cordis vid.
suis locis.
Ventosa spina vid. *Ossis spina ven-*
tosa.
Ventus vid. *Aër.*
Ver vid. *Anni tempus.*
Veratrum vid. *Helleborus.*
VERMES solo tactu gaudent 16.
 x. sæpe in nobis ex viscido na-
 scuntur 40. ix. eorum curatio
 40. xvi. expelluntur amaris &
 saponaceis 40. xix. 19. doloris
 rodentis causa 17. xii & lx.
 convulsionis causa 30. x.
Vermes in Ventriculo, Pericardio
 vid. *suis locis.*
Vernaculus morbus vid. *Morbus*
Endemicus.
Vernalis morbus in *Morbus.*
VERNALIS FEBRIS brevitatem
 portendit 25. xvii.
Verruca vid. *Tumor callosus.*
Vertebris arteria vid. *Arteria.*
VERTEBRARUM exostosis est
 paralyfis causa 24. v.
VERTIGO ab urina suppressa 91.
 xv & xxxii. prædicit hæmor-
 rhagiam 32. ii. quando solvi-
 tur aut intenditur per hæmor-
 rhagiam 32. xxv. 9. ex mensium
 obstructione 34. xvi. in hydro-
 cephalo 35. xxv. ex assuratis
 putridis 37. iii. ex humorum
 putredine 37. x. ab acido succo
 nerveo 38. lxiv. & 45. lix. in
 cruditate 39. vi. in viscido 40.
 x. a polypo in carotidibus 42.
 ix. ex impetu ad caput 46. xiii.
 in parotidibus, malum 48. xx.
 in asode febre 52. xlvii. ex
 cacochylia exigit vomitorium
 17. lxiii. ex mobilitate 26. iii.
Vesania vid. *Animi delirium.*
VESICA non fert frigus 51. vi.
Morbi quomodo cognoscuntur
 ex urina 36. xxxiv. ex pure in
 urina 36. xxxv. ex urina fur-
 furacea 36. xxxix.
Callosa cur in calculosis 12. iv. &
 91. xxvi.
Dolor solvitur urinâ cum sedi-
 mento levi & albo 36. xliii.
Laxitas quænam producat 6. iv.
Paralyfis ex urinæ retentione qua-
 li modo curatur 12. iv. 6. & 91.
 xvii.
Vesicæ calculus vid. *Urinæ calcu-*
lus.
Vesicans & Vesicatorium in *Mo-*
vens.
VESICULÆ AQUOSÆ seu
Hydatides in hydropse 35. iii.
 ex laxitate solidorum 6. iii. ex
 convulsione 30. xvi. 16. in gan-
 græna ex inflammatione 47.
 xix. ex ligata vena 19. lxxv.
 inerascentia frigida exigunt 77.
 viii. a cantharidibus 84. v.
Vestigia impressa vid. *Fovea.*
Vestimenta vid. *Integumenta.*
Veternus vid. *Sopor.*
VETULA & Vieta mulier. natu-
 raliter his subsistunt menses 34.
 ii. cur tunc venæ sectio cele-
 bran-

Branda 37. VII. incidunt in hydropem uteri 35. XLIII. cur frequentius tentantur hydropes 35. LXIII. 40.

Vix primæ vid. *Chyli viæ*.

— *Urinariæ, Bilis, Chyli &c.* vid. *suis locis*.

Vibices vid. *Macula*.

Victus vid. *Diata & Nutriens*.

Vieta mulier vid. *Petula*.

Vigens appetitus vid. *Fames*.

VIGILIA quando prælagit hæmorrhagiam 32. VII. ex mensium suppressione 34. XVI. cum urina crassa turbida in acutis delirium prælagit 36. XXVIII. vel cum urina tenui 36. LVI. 25. ex crassitudine 43. IV. acrimoniæ causa 45. LII. ex acri succo nerveo 45. LIX. ex impetu ad caput 46. XIII. dum abit inflammatio in abscessum 47. XVII. cum frigore cur malum 53. VIII. 23. in hætica 52. LI. cum anxietate cur parotides prædicat 52. LIX. 5. est tremoris & spirituum defectus causa 22. II.

Vigor morbi vid. *Morbi status & Acuties*.

Vinosa vid. *Calefaciens*.

Vinum Medicatum vid. *Formula Infusio*.

— Succatum vid. *Idem*.

VIOLA laudatur in calculi dolore 17. LIV.

VIR majore contractilitate gaudet 1. XVIII. cur pleuritidi & inflammationi obnoxius 31. XI. 10. cur habet sanguinem densiorem & graviorem 45. XXXVIII. 9. hæticæ magis obnoxius 52. LIII.

VIRAGINES cur parcius menstruantur 4. VI. 10.

Vires fractæ vid. *Debilitas*.

Virile membrum in *Pudenda*.

Virium defectus & exolutio vid. *Debilitas*.

VIRTUS SPECIFICA perit in plantis magis per putredinem quam fermentationem 38. XIX.

Virus & Virulentia vid. *Venenum*.

Vis attractrix, magnetica, colligens vid. *Attractio*.

VIS VITÆ est causa concoquens crudum 39. X. sola causa est compingens in bonum sanguinem 44. VI. ex levioribus graviora facit 45. XXXIII & XLIII. obtundit acre 45. LXVI. quid faciat ad circulationem 46. VIII. hujus moderamen in febris curatione 52. XLIV. quomodo augetur & minuitur laxantibus 59. XII. 14. debilitata est viscerum causa 40. V. medicamenta ducit in actum 54. XII. 4.

Vires prostratæ, exolutæ, fractæ, & debilitatæ, vid. *Debilitas*.

Viscera vid. *Viscus*.

VISCIDUM Definitur 40. I. quatuor pituitæ genera 40. II. cum vel sine acrimonia 40. III. ab ingestis 40. IV. a corporis humoribus 40. V. Effectus 40. VI. in capite 40. VII. ventriculo 40. VIII. intestinis 40. IX. sanguine 40. X. pulmonibus 40. XI. Curatio 40. XII. in ore 40. XIII. naribus 40. XIV. stomacho 40. XV. intestinis 40. XVI. sanguine 40. XVII. pulmonibus 40. XVIII. Corollaria. 40. XIX. alvum tardiorrem facit 90. CLXVII. minuit urinæ

quantitatem 91. xv. vetat lenientia 80. iv. & diluentia, nisi alia admisceantur 78. viii. an statim incrassatur stimulantibus 77. xxii. 12. exigit roborantia 58. iiii. compingentia 77. v. hujus cautela 77. vi. solvitur per gummi 72. v. menses retardat 34. vii. in hydropse facit foveas impressas diu persistere 35. ix. hydropis causa 35. xviii. signa 35. xx. solutio in hydropse 35. liii. ex mutato crudo humore 39. vii. ex laxitate solidorum 6. iiii. ex inertia 7. iiii. quantum differat a lentore 41. xix. 2. an formet cuticulam phlogisticam 41. xix. 3. solvitur motu majore 45. xix. commutari potest in acrimoniam frigidam 45. lx. minuit motum 50. iv. ex minuto motu 50. viii. & 21. iiii. est motus languidioris causa 21. iiii. curatio in minuto motu 21. iv. quando præfagit apoplexiam 22. xiii. curatio hujus 22. xiv. ex laxitate & inertia curatur 23. xvii. causa paralyse 24. vii. resolutio in paralyse 24. xii. in variis partibus 24. xii ad xvi. per motum majorem 25. iiii. palpitationis causa, ubi signa & curatio 28. viii. ex minori circulatione 31. x. 2. cujus temperamenti sit 31. xi. 1. cur in otiosis 31. xi. 9. quibus causis generatur, hujus signa & curatio 35. xviii. absorptionis impedimentum 35. xx. reddit parciores urinam 36. xxv. his urina multa glutinosa

bonum 36. xxvi. facit urinam, crassam 36. xxviii. & farinosam 36. xxxviii. & crudam 36. liv. cum putredine 37. xiv. curatur sale medicato 38. vii. solvitur sale alcalino 38. xv. appetitum destruit, & curatur alcalino sale fixo 38. xv. solvitur saponibus 38. xxvi. & succis concretis vegetabilium 38. xxxvi. acidis cum gummi vel dulcibus 38. lxv. destruitur aucta circulatione 46. iiii. curatur motu aucto 46. xiv. obstruens arteriam non producit inflammationem 47. x. cur producit frigus 46. xx. 6. quid notat in hoc sopor 50. xi. 6. frigoris causa, & qualia præterea inde generantur 51. iv. a febre superveniente sæpe solvitur 52. xix. post febrem natum curatur 52. lxii. 4. cum leni acrimonia facit dolorem obtusum 17. vi. signa in ventre 17. lxii. solvitur motu muscolari 18. lxviii. si facit pulsum rarum, malum 20. xix. qualem pulsum facit 20. xxxiv. urinæ parcioris causa 91. xv.

Visciditas Narium, Oris, Ventriculi, Intestinorum, Pulmonis &c. vid. suis locis.

Viscosa vid. Incrassans mucilaginosum.

VISCUS quomodo formatur 1. xxii. *Affectum* a febre, malum 52. xviii. ex dolore articulorum, malum 17. xxxiv.

Dolor cum frigore cur malum 51. viii. 23. palpitationis causa 28. xii.

Ery-

Erysipelas in Typho 52. XLVII.

Inflammatio in Typho 52. XLVII.
anxietatis causa, quomodo curatur 52. LX. palpitationis causa 28. XII.

Obstructio si movetur viscidum 40. XVII. an a cortice Peruviano 52. XXXIV. I. per vomitorium vel purgans datum concitatur convulsio 30. XVIII. 14.

Scirrhus cur sæpe ex febre continua & intermittente 41. XIX. 16.

Tensio ex mobilitate 26. III.

Vilus in *Oculus*.

VITA definitur 19. XXIII.

Vitalis Motus vid. *Motus vitales*.

— *Spiritus* vid. *Spiritus*.

Vitellina bilis vid. *Bilis*.

Vitellus ovi vid. *Ovum*.

VITILIGO exigit abstergentia stimulantia 81. VI. & corrodentia 64. VII. *Malum mortuum* exigit stimulantia abstergentia 81. VI. & corrodentia 64. V. *Morphæa* exigit stimulantia abstergentia 81. VI.

Vitrea pituita vid. *Viscidum*.

VITRIOLUM quomodo abstergit 81. XXVI. 9. quomodo coagulat 77. XIX.

Oleum & Spiritus sanguinem coagulat 38. XLV. cum oleo anisibit in resinam 38. XLVII. adstringit in hæmorrhagiis 38. XLVI. præcipitat lapillos cancerorum spiritu nitri solutos 38. XLVII. fallit sitim in hydropes 23. XII. an nullam convulsionem curet 30. XVIII. 29.

VITRUM fit ex alcali fixo & terra 38. XII.

Ulceratio vid. *Ulcus*.

ULCUS sordidum quibus curatur 78. X. 7. cacoërthes quomodo depuratur incrassantibus 77. XXII. 16. exigit escharoticum 64. IX. & corrodens 64. II. an subito curandum 70. XXIII. II. manans exigit absorbentia 68. IV. ulceribus cur aër nudus malum 65. XVII. 7. ulceris præparatio 75. XII. ex mensium suppressione 34. XXI. cur vario modo mutatur singulis mensibus in menstruis suppressis 34. XXXI. 3. rheumaticum suppressum hydropis causa 35. XV. difficile curatu in hydropicis 35. XXXVI. fit in hydropicis applicatione cauterii vel vesicatorii 35. LVIII. unde tanta ichoris copia 31. XVII. 2. putridum coërcetur acidis 38. XLV. fundit acrem humorem in acrimonia acida 36. LXIII. suppressum est acrimoniæ causa 45. LII. saniem fundit ex succo nerveo acri 45. LIX. unde fundit tantam saniem 45. LXIX. 23. non fert frigus 51. VI. ejus tumor solvit convulsionem 30. IV. pulsans hæmorrhagiam prælagit 20. XXXVI. 8. suppressum debilitatem generat, & quomodo curatur 23. VII. detumescens cur convulsionem prælagit 30. XVIII. 12. depuratur sale medicato 38. VII. sale alcalino 38. XIV & XV. saponibus 38. XXVI.

Fistula quid sit 43. II. curatio 45. IV. exigit abstergentia 81. V. & corrodentia 64. V.

Ulcus Renum, Pedum, Pulmonis,
U-

Uteri Intestinorum, &c. vid. *suis locis*.
Ule vid. *Ulcus*.
Uligo vid. *Humiditas*.
UMBILICUS palpitans cum dolore notat mesenterii vel tenuioris intestini inflammationem 20. XII. *Hydromphalos* sæpe in ascitide 35. L.
Umbra vid. *Macula*.
Unguentum vid. *Formula Lini-mentum*.
UNGUES contrahuntur in pectoris hydrope 35. XXIX. & empyemate 48. XXVI. sæpe lividi in frigore febris 52. VI. cur non formentur ex nervis 15. XIV. 32.
Universale medicamentum vid. *Medicamentum*.
Universalis morbus vid. *Morbus*.
Volatilia in Resolvens.
Volatilis acrimonia vid. *Acrimonia*.
Volatilizans vid. *Resolvens*.
Volatile sal vid. *Sal*.
Volatica macula vid. *Macula*.
Voluntarius motus vid. *Motus animalis*.
Volvulus vid. *Alvi fluxus*.
Vomica vid. *Abscessus*.
 — *Pulmonis* vid. *Pulmo*.
Vomilia & Vomitiva vid. *Vomitiva*.
Vomitio vid. *Vomitus*.
VOMITUS & VOMITORIA.
 Definitio 89. I. nausææ, vomitus & eructationis causa 89. II. vomendi conatus 89. III. vomitus futurus 89. IV. vomendi actus 89. V. conclusio 89. VI. vomitus cause 89. VII. ingesta

majori copia 89. IX. aliena qualitate 89. X. curatio 89. XI. Cause internæ 89. XII. *In partibus firmis* 89. XIII. in ventriculi lateribus 89. XIV. curatio 89. XV. in partibus vicinis 89. XVI. in partibus remotioribus 89. XVII. curatio 89. XVIII. *In liquoribus* 89. XIX. ventriculo contentis 89. XX. signa 89. XXI. curatio 89. XXII. aliunde genitis 89. XXIII. ex ore 89. XXIV. ex intestinis 89. XXV. curatio 89. XXVI. ab externis 89. XXVII. cause 89. XXVIII. in acutis 89. XXIX. in chronicis 89. XXX. evacuatione suppressa 89. XXXI. per corpus dispersis 89. XXXII. venis receptis 89. XXXIII. acutorum 89. XXXIV. mutatis 89. XXXV. biliosorum 89. XXXVI. febrium 89. XXXVII. chronicorum 89. XXXVIII. corruptorum 89. XXXIX. *In spirituum motu turbato* 89. XL. curatio 89. XLI. *Vomitu rejecta* quænam 89. XLI. *Vomitus Cruentus* 89. XLIII. a sanguine deglutito 89. XLIV. ex ipso ventriculo 89. XLV. ex hepate 89. XLVI. curatio 89. XLVII. *Vomitus Niger* 89. XLIX. *Biliosus* 89. XLIX. *Varius* 89. L. *Effectus* generalis 89. LI. evacuatione ventriculi 89. LII. totius 89. LIII. motu concitato nocet 89. LIV. juvat 89. LV. *Vomitus excitatur* 89. LVI. præparatio 89. LVII. excitatio 89. LVIII. quando facienda 89. LIX. curatur si nimius 89. LX. corollaria 89. LXI. juvat in iis, qui jacent oculis conniventibus &

& voce destituti 32. xxv. 11. mens instantis signum 33. viii. ex mensium suppressione 34. xviii. in gravidis tertio mense desinere solet 34. xviii. in hydrocephalo 35. xxv. ex assumptis putridis 37. 111. ex putredine humorum 37. x. lactis concreti in acido ventriculi 38. 11. ex viscido primarum viarum 39. v. & ventriculi 40. viii. in febre describitur, & curatur 52. xlvii. in asode & typho 52. xlvii. in anxiosis post horrorem cur bonum 52. lix. 7. ab atrabile 17. xlv. tunc reddit nigram materiem 22. ix. æruginosus cum tremore cur malum 22. xv. 9. solvit debilitatem in cacochymia 23. iv. debilitatis causa 23. xv. singultus causa, & curatur 27. 111 & iv. cur cum oculis rubris delirium portendit 17. 11. 6. convulsio- nis causa 30. x. cur non semper lethalis 30. xviii. 9. ex quibus signis cognoscitur futurus 53. xlv. curatur adstringen- tibus 57. xi. 8. acidulis 91. iv. ex calculo renum 91. xxiv. biliosus ex vulnere cerebri & me- ningum 17. xxx. 4. curatur ro- borantibus 58. iv. minuit nu- tritionem 71. v. quomodo cu- ratur diluentibus 78. v.

Cruentus (conf. superius dicta) qui dicitur 32. 1. a sanguine fluente ex sinibus frontalibus 31. xx. ex mensium suppressio- ne liberat 34. xviii. cum pul- su molli cur indicat ex hepate venire 20. xxxv. 6. convulsio-

nis causa 30. viii. ex convul- sione 30. xvi. 11.

Vomitorium (conf. superius dicta) in hydrope ex laxitate & visci- ditate 35. ix & xviii. in acido ventriculi 38. liv. in humore crudo ventriculi 39. viii. in visciditate ventriculi 40. xv. & acrimonia 45. lxii. in inter- mittente ex cacochymia 52. xxvii. quæ & quando danda 52. xlii. corollaria de his 52. xliii. in febre ex bile corru- pta 52. xlvii. in anxietate ex cacochylia 56. lx. in vermibus & acri ingesto 17. liv. vomito- rii violentia arcetur acidis 38. xlv. in dolore ex stomachi ca- cochylia 17. lvii. an sit exhi- bendum describitur in dolori- bus 17. lxiii. in dolore ex ab- undantia 17. lvii. in debilitate ex cacochylia 23. iv. in ventri- culi visciditate 24. xiii. in sin- gultu ex malis contentis in ven- triculo 27. 11. cur quandoque curat & excitat convulsionem 30. xviii. 13. cur in acutis 53. lxii. 9. in tussi clangosa 30. xvi. 12. in hydrope cum visci- do 35. xviii. si humor est edu- cendus 35. xl. quando & cum quibus cautelis 35. liv. vomitu- tus præparatur 75. vi. *evitan- dum* in hydrope, si diureticis vel roborantibus suscipitur curatio 35. lv & lxi. cur in inflam- matione 47. xxiii. 15. cur in typho 42. xlvii. cur in hyste- ricis, hypochondriacis & visce- rum obstructione 30. xviii. 14.

Eee

Aaa

Antimonii effluvia laxant solida 6.
v. 6. faciunt paralyfin 24.
viii. antimonium diaphoreticum
quandoque facit singultum
27. ii.

Voracitas vid. *Fames*.

VOX *Clangosa* ex lentore 41. ix.
ex crassitudine 43. iv. *Intercepta*
seu *Aphonia* cum frigidityte
in acutis cur mala 51. viii. 23.
liberatur hamorrhagia 32. xxv.
ii. in asode 52. xlvii. species
convulsionis 30. xvi. 5. in hy-
drope ex corrupto humore 35.
xxxvi. in singultu febrium la-
boriosorum cur pessimum 27.
xi. 7. cum palpitatione, mors
28. vii. in commota cruditate
29. xii.

Tardior ex visciditate 40. x.

Ranchedo ex salis marini abusu 38.
viii. ex acri succo nerveo 45.
lix. exigit laxantia diuretica
92. vi. & lenientia 80. iii.
Rauca in empyemate 48. xxvi.
& virilis ex mensium obstructi-
one 34. xxi.

Urentia vid. *Corrodens*.

URETERES interdum maxime
dilatantur a calculo transitum
impediente 91. xxv.

URETHRÆ mucilago abrafa
facit stranguriam & dysuriam
36. xxiii.

Morbus quomodo cognoscitur ex
urina 36. xxxiv.

Acrimonia quomodo curanda 45.
lxii.

Calculus vid. *Urinæ calculus*.

Uretica vid. *Urinam ducentia*.

URINA definitur 36. ii. dividitur
36. iii. liquor ipse 36. iv. color

36. v. urina Alba, tenuis 36. vi.
Crassa 36. vii. Rubra 36. viii.
penuria humorum 36. ix. pu-
tredine 36. x. digestionem 36. xi.
alia evacuatione suppressa 36.
xii. Biliosa fulva 36. xiii.
defectu tenuis 36. xiv. corru-
ptione humorum 36. xv. ery-
sipelate 36. xvi. inflammatione
36. xvii. ictero 36. xviii. Ni-
gra 36. xix. Aquosa 36. xx. *Oder*
36. xxi. *Sapor* 36. xxii. *Sensatio*
36. xxiii. *Quantitas* 36. xxiv.
minor 36. xxv. major 36. xxvi.
Consistentia 36. xxvii. crassa
36. xxviii. tenuis 36. xxix.
Contenta in urina: Bullæ 36. xxx.
Pelliculæ 36. xxxi. Miculæ 36.
xxxii. Arenulæ 36. xxxiii.
varia vitio organi 36. xxxiv.
Pus 36. xxxv. *Sedimentum* 36.
xxxvi. album 36. xxxvii. fa-
rinofum 36. xxxviii. furfura-
ceum 36. xxxix. membranaceum
36. xl. grandinosum 36. xli.
sputiforme 36. xlii. lateritium
36. xliii. læve & æquale 36.
xliv. asperum divulsum 36.
xlv. biliosum fulvum 36. xlvi.
rubrum 36. xlvii. lividum &
nigrum 36. xlviii. quantitas
46. xlix. tempus 36. l. *Urinæ*
variæ 36. li. *Nubecula* 36. lii.
urina cocta 36. liii. cruda 36.
liv. matulis adhærens 36. lv.
corollaria 36. lvi. copiosior quid
indicet 6. v. 7. rubra flammea,
pauca, acris, ex siccitate 13.
iii. cocta, sedimentosa, mul-
ta in empyemate, bonum 48.
xxxiv. aut purulentum in em-
pyemate 48. xxxvii. sine sedi-
men-

mento & inconstans in parotidibus, mala 48. xx. rubra paucā calorem corporis arguit 49. 11. an ex solo calore 49. xx. 1. pelliculosa spumosa cum frigore cur mala in acutis 51. viii. 23. lateritium sedimentum detegit febrem intermittentem 52. xiv. sedimentosa fallere potest in continua & intermittente 52. xv. rubra in febre vetat sudoriferum 52. xxxix. cum pellicula innatante in febre hectica 52. xlix. flava est acrimoniæ biliosæ signum 17. xlv. nigra ab atra bile 17. xlv. clara, tenuis in tenui lymphā 17. xlv. clara, tenuis, pelliculosa, convulsionem portendit 30. 111. crassa, hypostatica solvit convulsionem 30. 1v. quando mala capitis portendit 20. xxxvi. 9. tenuis & citrina in tremore ex scorbutō & cacochymia 22. vii. parciōr cur prædicit tremores 22. xv. 8. alba, cocta curat debilitatem ex impetu & copia 23. v. subdulcis in diabete 23. xiv. multa quam curet paralyfin 24. xxi. 12. tenuis & pallida, vel crassa & cruda in mobilitate 26. 111. sedimentum an a succo arteriarum abraſo 26. vi. 9. oleosa ante rigorem cur prava 29. xvi. 3. membranacea cum horrore prædicit convulsionem 29. xvi. 8. sputiformis limosa & tenuis cur horrorem præſagit 29. xvi. 15. tenuis, clara, copiosa cur prædicit convulsionem 30. xviii. 22. vitrea, genituræ similis, quam

convulsionem solvit 30. xviii. 27. alba, crassa, contentis saturata, inodora ex cruditate 39. vi. crassa an semper coctionis signum 39. xi. 8. alba, cruda, contentis saturata in viscido 40. x. pallida, tenuis in viscido 40. x. cur copiosior in visciditate 40. xix. 3. viscida, multa cur calculosis 40. xix. 8. unde hæc materia 40. xix. 9. cur talis sæpe levat podagricos 40. xix. 10. pallida & cruda in principio laxitatis, dein colorata 6. 111. diaphana quid indicat in acutis & convulsivis 9. v. 1. tenuis, pellucida, rubra, quandoque aquosa ex lentore 41. ix. pauca, crassa, rubra ex crassitudine 43. 1v. rubra, crassa, pauca quid indicat 43. viii. 8. intense rubra, pauca, acris ex aucta circulatione 46. xi. tenuis, prærubra, flammea, vel tenuis alba, statim a potu effluens, horrenda in inflammatione 47. v. sine sedimento in inflammatione prædicit abscessum 47. xvii. multa, crassa liberat ab abscessu 47. xvii. tenuis, rubra, flammea in febribus cur vetat corticem 47. xxiii. 3. qualis prædicit parotides 48. xvii. altissime ascendit in tubulis capillaribus 1. xiv. cum sedimento albo, septimo die solutionem prædicit 32. xi. 10. crassa, cruda, stranguriosa ex mensium suppressione 34. xix. nigra crassa cum levamine sæpe emittitur in mensium suppressione 34. xix.

sana in suppressis mensibus graviditatis signum 34. XIX. tenuis, alba, cruda in hydrope ex laxitate & visciditate 35. IX. parca in morbis pectoris hydropis causa 35. XV & XXIX. copiosior curavit pectoris hydropem 35. XXX. pauca, crassa, turbida defectu tenuis in hydrope 35. XXXV. respondens portioni, bonum in hydrope 35. XXXIX. pauca in hydrope cur malum 35. LXIII. 20. copiosa autem, bonum 35. LXIII. 20. lixiviosa cur hydropifica 36. LXIII. 21. pauca, turbata in hydrope cur mala 35. LXIII. 22. putrescere potest, & quomodo tunc mutatur 37. III. foetens, putrida, rubra, spumans, acris, fusca, parca ex putredine 37. XI. fulva cum pellicula innatante ex abusu salis marini 38. VIII. alba, turbida in acida acrimonia 38. LXIII. vel acida, stranguriosa 38. LXIII. qualis promittit morbi pertinaciam 53. XXVI. critica futura 53. XLV. cruda cur mala in acutis 53. LXII. 10.

Calculus cognoscitur ex urina alba crassa 36. VII. & ex urina tenui 36. XX. reddit saepe pus per urinam 36. XXXV. ex sedimento multo praedicatur, vel est praesens 36. XLIX. nascitur ex materia matulis adhærente 36. LV. arenulae in urina ah certum signum 36. LVI. 19. cur frequens scorbuticis & podagricis 36. LVI. 33. cur emittunt multum mucilaginis cum urina 40.

XIX. 8. ex qua materia 40. XIX. 9. compressionis causa 12. II. an solvi nequit in nobis per menstruum 45. XXVII. 1. saepe non educitur diureticis 45. LXVIII. cognoscitur lumborum dolore descendente 17. XXXIII. doloris causa 17. LX. & curatur 17. LIV. saepe recidivantem nephritidem facit 53. XVIII. propellitur laxantibus & emollientibus 91. VI. suppressionis urinae causa 91. XIX. ejus generatio 91. XX. analysis chemica 91. XXI. in *Renibus* facit mictum cruentum 91. XXII. convulsionem 30. X. dolorem lumborum 91. XXIII. multa mala ex consensu 91. XXIV. in *Renis pelvi* & *Uretere* quid faciat 91. XXV. in *Vesica* quid faciat 91. XXVI. urina multis arenulis referta 36. XXXII. cur faciat vesicam callosam 12. IV. 4. si major, sectione eximendus 45. LXII. in *Urethra* 91. XXVII. eximendus si doleat 45. LXII. quomodo fit 91. XXVII. cur his praevenerit & curatur mictus cruentus per multam potionem 78. X. 10. ejus excretionem cur promovent emollientia 61. VI. 7. in renibus qualia laxantia exigat 59. X. I. exigit lenientia 80. III.

Difficultas seu *Dysuria* 92. XL. abrasione mucilaginis in urethra 36. XXIII. a vesicae calculo 91. XXVI. solvit asthma, & eo cessante redit 17. 32. curatur obvolventibus 66. VI. & emollientibus 61. IV.

Incontinentia ex vesicae calculo 91. 76.

76. ex laxitate vesicæ 6. IV. præter consuetudinem exiens convulsionem præfagit 30. III. *Mictus cruentus* qui dicitur 32. I. distinguendus ab urina rubra 36. XII. convulsionis causa 30. VIII. generatur a specificis diureticis 91. XI. a calculo renum 91. XXII & XXVI. cur prohibetur multa potione 78. X. 10. cur sæpe curatur venæ sectione & purgante 59. XII. 15. *Profluvium & Diabetes* 91. XLI ad XLIII. ex renum laxitate 6. IV. ex tenuitate 44. IV. cur a cantharidibus 45. XXVII. 9. ex dentitione & laxitate 36. 22. est causa siccitatis 12. II. 3. crassitudinis 43. III. cur producit faucium siccitatem 43. VIII. 4. cur excitat calorem hæcticum 45. XV. 3. & XLIX. 9. causa hæticæ 52. LIV. urina est dulcis 36. XXII. quomodo febris putridæ causa 37. XVII. 15. debilitatis causa, & quomodo curatur 23. XIV. convulsionis causa 30. VIII. cur non semper lethalis 30. XVII. 9. curatur adstringentibus 57. XI. 8. generatur specificis diureticis 91. XI. minuit nutritionem 71. V. *Stillicidium seu Stranguria & Ardor* ex urinæ acrimonia in hydrope 35. XXXVI. abrasione mucilaginis in urethra 36. XXIII. cur pessimum in hydrope 35. LXIII. 24. ex acri succo nerveo 45. LIX. cur sæpe curatur lacte & oleo 26. VI. I. curatur obvolventibus 66. VI. emollientibus 61. IV. mucilaginosi

77. XIII & XXII. 8. lenientibus 80. III. *Suppressio seu Ischuria* 91. XIII ad XXXIX. auget putredinem 37. VII. cur cerebrum tandem corrumpit 37. XVII. 25. cur damnoſa in morbis acutis 38. XXXI. 16. unde sine calculo 9. V. 3. si produxit vesicæ paralyſin quomodo curatur 12. IV. 6. in plethoricis cur venæ sectione referenda 12. IV. 8. acrimoniæ causa 45. LII. ex acri succo nerveo 45. LIX. ex perfrigeratione in acutis cur pessima 51. VIII. 17. cum frigore in acutis cur mala 51. VIII. 23. convulsionis causa 30. III. ex renum inflammatione 20. XIII. tremoris causa 22. XI. cur prædicit tremores 22. XV. 8. paralyſis causa 24. III. ex mobilitate 26. III. cur prædicitur ex lumborum horrore 29. XVI. 5. **URINAM DUCENTIA** Definitio 91. I. divisio generalis 91. II. specialis 91. III. aquosa acidula 91. IV. regimen 91. V. laxantia & lenientia 91. VI. Resolventia 91. VII. Salina 91. VIII. Saponacea 91. IX. Moventia 91. X. Specifica 91. XI. usus 91. XII. *Urinæ suppressio* 91. XIII. defectu liquoris in lentore 91. XIV. visciditate 91. XV. evacuatione alia 91. XVI. motu languidiore 91. XVII. viarum angustia 91. XVIII. obstructione 91. XIX. a *Calculo* 91. XX. ejus examen chemicum 91. XXI. hærente in renibus 91. XXII. facit dolorem lumborum 91. XXIII. multaque alia 91. XXIV. in pelvi re-

E e e 3 num

num 91. xxv. in vesica 91. xxvi. in urethra 91. xxvii. ab obstructione alia 91. xxviii. a viarum contractione 91. xxix. compressione 91. xxx. ruptione 91. xxxi. Effectus urinæ suppressæ 91. xxxii. Curatio 91. xxxiii. venæ sectione 91. xxxiv. purgante 91. xxxv. emollientibus 91. xxxvi. *Diureticis & Lithentripticis* 91. xxxvii. motu corporis 91. xxxviii. anodynis 91. xxxix. *Urinæ Difficultas* 91. xl. *Urinæ Profluvium* 91. xli. effectus 91. xlii. curatio 91. xliii. *Mictus cruentus* 91. xliv. curatio 91. xlv. cautelæ 91. xlvi. corollaria 91. xlvii. in hydrope 35. ix & xviii. ex suppressa evacuatione 35. xv. in angina lymphatica 35. xxvi. in pectoris hydrope 35. xxxi. in hydrope 35. xl. uteri & ovarii 35. xliii. quando & cum quibus cautelis 35. xv. cur in uteri hydrope 35. lxiii. 43. ex balsamicis in acido succo nervoso 38. lxvii. in pulmonis visciditate 40. xviii. qualia eligenda in lentore 41. xviii. in renum acrimonia 45. lxii. sæpe non educunt calculum 45. lxviii. cum pectoralibus in empyemate 48. xl. in aucto calore 49. xix. describuntur in dolore 17. lxv. si excitaverint debilitatem in hydrope quid faciendum 23. xii. ita in inde nata diabete 23. xiv. in paralyfi ex viscido 24. xv. promovetur sale medicato 38. vii. acidis 38. xlv. alcali fixo 38. xv.

& volatili 38. xxiii. preparatur corpus 75. vii. quæ simul diluuntur in acutis adhibenda 78. x. 12. promovetur vesitione in rheda 67. xxii. 9. exercitio post aquæ potum 67. xxii. 8. quæ simul abstergunt 81. xv. promovetur fotu lumborum 67. xxii. 6.

Cantharides faciunt mictum cruentum 91. xi. cur excitant diuresin 45. xxvii. 9. an hoc faciant gravitate 45. xxxviii. 3. curatio 91. xliii. cur magis resolvunt quam alia stimulantia 83. xliii. 24. harum operatio 83. xx. harum abusus curatur 61. iv.

Urinofus Sal vid. *Alcali in Alster-gens.*

— Sapor vid. *Sapor.*

Urocriterium vid. *Urina.*

Urocritica vid. *Urina.*

Uromantia vid. *Urina.*

Uron vid. *Urina.*

USTIO exigit mucilaginosam 77. xiii. lenientiam 80. iii. maturantiam mollia 76. iii. emollientia 61. iv. qualia laxantia 59. x. v. humectantia 62. vii. cur nocent siccantia 63. ix. i. solutæ unitatis species 2. iii. quibus augetur & minuitur hujus dolor 9. v. 4. an recte defensiva & adstringentia adhibentur 9. v. 6. sæpe requiritur in nervo læso 11. v. inflammationis causa 49. v. doloris causa 17. xl. curatio 17. liv. interdum facienda in convulsione 30. xii. commutat salia nitrosa in alcali 38. xxi.

Ute-

Uterinus fluor in *Pudenda*.

UTERUS. Situs, vasa, structura 33. ix. 4. vasa quibus uniantur per anastomoses 33. ix. valvulis carent 33. ix. 4. in qualia desinunt 39. ix. 5. mucus unde 33. ix. 5. consensus cum mammis 33. xiiii. 8. & 17. xxxii. sanguinem vel saniem continens generat convulsionem 30. x.

Morbus sanguinem corruptum per menses evacuat 33. vi. num cicatricem contrahit ex mensium fluxu 33. xiiii. 20. os ejus clausum in uteri hydrope 35. xliii. capitis doloris causa 17. xxxviii. an ejus ascensus intercipitur cingulo præcordiorum 30 xviii. 36. quid faciunt purgantia 90. c. l. iv.

Cicatrix mensium suppressionis causa 34. xiii.

Gangræna ex mensium suppressione 34. xx.

Gravitas ex mensium suppressione 34. xx.

Hydrops exigit diuretica 35. lxiii. 43. & 35. lv. qualia præbet signa 35. xliiii. in *Ovario* 35. xliiii.

Inflammatio ex mensium suppressione 34. xx.

Rigiditas facit mensium suppressionem 4. iv.

Tensio ex mensium suppressione 34. xx.

Vaginæ morbus suppeditat sanguinem menstruum corruptum 35. xliiii.

Ulcus urinam foetidam facit 36. xxi.

UTERINA & Emmenagoga quo tempore in mensibus suppressis danda 33. xiiii. 15. quando non danda 34. v & vi & x & xxvi. supprimunt menses ex mobilitate suppressos 34. xii. quando danda in mensibus suppressis 34. vii & xxviii. quomodo chalybs & adstringentia fiunt emmenagoga 34. xxxi. 5. in hydrope uteri & ovarii 35. xliii. simplicium catalogus 34. xxix. sal alcali 36. xv. quæ abstergunt 81. xvi.

Uva vid. *Uvula in Faucibus*.

Vulneraria in *Consolidans*.

VULNUS causa hæmorrhagiæ 32. ii. hydropis 35. xix. quibus & ubi maxime hiat 1. xxi. 14. cur primo sanguinem, dein liquorem rubellum, postea lympham fundit 1. xxi. 19. solutæ unitatis species 2. iii. a fibris contractis magis hiat 2. v. cur labia sensim retrahuntur & retorquentur 2. vii. 8. cur in labiis his retardatur circulatio 2. vii. 9. quomodo facit vasorum ruptionem, si vas non attingit 5. iv. 3. non fert frigus 51. vi. doloris causa 17. xl. & convulsionis 30. x. *Hæmorrhagia* hujus quando statim suppressenda, & quando non 32. xvii. cur non fert aërem 65. xvii. 7.

Vulnus Cerebri, Nervorum, Vasculum &c. vid. *suis locis*.

Vultuosa Facies & Vultus vid. *Facies*.

Uvula in Fauces.

I N D E X.

W.

Xysmos vid. *Scabies.*

Xyngenos vid. *Morbus hereditarius.*

Willifii circulus in *Cerebrum.*

Z.

X.

Xantica vid. *Flatus Medicamenta.*

Xerantica vid. *Siccans.*

Zomos vid. *Formula Apezema.*

Zylapium vid. *Formula Potio.*

F I N I S.

